LENIN

OPERE COMPLETE

www.dacoromanica.ro

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LENIN

OPERE
COMPLETE

25

www.dacoromanica.ro

TRADUCEREA IN LIMBA ROMINĂ
APARE ÎN URMA HOTĂRÎRII C.C
AL P.M.R. EA A FOST ÎNTOCMITĂ
DUPĂ ORIGINALUL ÎN LIMBA RUSĂ
ED A V-A

www.dacoromanica.ro

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C. C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

OPERE COMPLETE

EDIŢIA A DOUA

EDITURA POLITICĂ
BUCUREŞTI — 1964

www.dacoromanica.ro

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C. C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

VOL.

25

Martie — iulie 1914

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1964

www.dacoromanica.ro

PREFAȚĂ

Volumul al douăzeci și cincilea al Operelor complete ale lui V. I. Lenin este ultimul care cuprinde scrieri din perioada noului avînt revoluționar. În el au fost incluse lucrările scrise în martie-iulie 1914 la Cracovia, unde Vladimir Ilici a locuit cu începere din jumătatea anului 1912, și în satul Poronino, unde își petrecea lunile de vară.

În viața dusă de Lenin în emigrație, perioada cît a stat la Cracovia prezintă o deosebită însemnătate. Apropierea de Rusia îi dădea posibilitatea să stabilească strînse legături cu cei din țară, să întrețină corespondență regulată cu organizațiile de partid, să-și exercite, fără întrerupere, activitatea de îndrumare a ziarului „Pravda" și a fracțiunii bolșevice din Duma a IV-a de stat. Lucrările cuprinse în volumul de față oglindesc această activitate multilaterală a lui Lenin, ne dezvăluie lupta lui împotriva oportunismului din mișcarea muncitorească rusă și internațională și eforturile depuse de el pentru întărirea partidului și pentru pregătirea maselor în vederea unei noi revoluții.

Lucrările incluse în acest volum au fost scrise în ajunul primului război mondial, într-o perioadă de creștere impetuoasă a mișcării revoluționare din Rusia. În martie-aprilie 1914, în întreaga țară s-a înregistrat un puternic val de proteste, care a fost provocat de niște intoxicări în masă în rîndul muncitoarelor de la Fabrica „Treugolnik" din Petersburg și de la Fabrica „Provodnik" din Riga. Luna mai a adus cu sine un nou val al mișcării. În ciuda raziilor și arestărilor efectuate de poliție, pretutindeni au avut loc

www.dacoromanica.ro

de 1 Mai mitinguri și întruniri, demonstrații și greve. După manifestația de 1 Mai, la Baku a început o grevă generală a muncitorilor, a căror luptă a fost sprijinită de muncitorii din Petersburg. La 3 iulie, poliția a deschis focul împotriva participanților la un miting de la Uzinele „Putilov", la care se adunaseră vreo 12 000 de muncitori. La această represiune sîngeroasă, muncitorii de la „Putilov" au răspuns printr-o grevă, care a fost sprijinită de muncitorii de la toate fabricile și uzinele din Petersburg. Mișcarea creștea cu o forță nestăvilită ; după muncitorii din capitală s-au ridicat la luptă cei din Moscova, Odesa, Sormovo, Riga, Tiflis, Irkutsk, Ekaterinodar, Sevastopol, Harkov și Astrahan, cei din guberniile Kostroma, Vladimir și multe altele.

Lupta a devenit atît de încordată, că la Petersburg, Baku și Lodz muncitorii au început să ridice baricade. După cum remarca mai tîrziu Lenin, greva revoluționară de masă din 1914 „a depășit cifra de 2 000 000, apropiindu-se de nivelul anului 1905" (Opere, vol. 21, București, Editura politică, 1959, p. 313). Grevele politice s-au desfășurat sub lozinca răsturnării țarismului și a instaurării unei republici democratice. Acțiuni revoluționare au avut loc și în rîndurile armatei, iar mișcarea țărănească căpăta o amploare din ce în ce mai mare. Rusia intrase într-o perioadă de criză revoluționară.

O dată cu creșterea luptei maselor proletare se făcea tot mai viu simțită necesitatea de a întări unitatea politică a clasei muncitoare, care trebuia să se sprijine pe o disciplină de clasă, pe un program marxist și o tactică marxistă. O condiție decisivă pentru împlinirea acestei cerințe erau conducerea luptei de către partid și asigurarea unei strînse unități în rîndurile lui. Lenin a arătat că unitatea nu este posibilă fără organizare, care, la rîndul ei, nu este posibilă fără supunerea minorității față de majoritate. Clasa muncitoare are nevoie de unitate în rîndurile marxiștilor, și nu de o unire a lor cu adversarii și falsificatorii marxismului. Unitatea clasei muncitoare se făurea și se consolida în cursul unei lupte neîmpăcate duse de bolșevici împotriva lichidatorilor, vperediștilor, troțkiștilor, pentru a căror demascare Lenin a scris numeroase articole, care au fost

www.dacoromanica.ro

cuprinse în volumul de față. Dintre ele menționăm : „Unitate", „Despre «vperediști» și despre grupul «Vpered»", „Unitatea muncitorilor și «curentele» intelectualilor" etc. Lenin a demascat într-una centrismul lui Troțki, lipsa de principii, ipocrizia și aventurismul lui politic. Neavînd o părere bine statornicită în nici una din problemele serioase ale marxismului, Troțki, după cum s-a exprimat Lenin, întotdeauna „s-a strecurat prin crăpătura" cutăror sau cutăror divergențe și a trecut dintr-o parte în alta. Drapîndu-se într-o frazeologie pseudorevoluționară, el îi apăra în fond pe lichidatori. Lenin arăta că dacă lichidatorii își aveau fizionomia lor liberală, nemarxistă, în schimb Troțki n-a avut niciodată o „fizionomie" a lui proprie ; la el se constată doar zborul de la liberali la marxiști și frînturi de fraze bombastice ciupite de ici, de colo. Lenin spunea despre Troțki că este „cel mai rău dintre scizioniștii" din mișcarea social-democrată rusă.

În aprigele bătălii purtate împotriva oportuniștilor, bolșevicii, sub conducerea lui Lenin, au ieșit întotdeauna învingători. În lucrarea sa „Lupta ideologică în mișcarea muncitorească", Lenin, făcînd bilanțul luptei duse timp de două decenii de către marxism împotriva oportunismului în Rusia, a tras o concluzie de o uriașă însemnătate principială : „În opera de curățire a mișcării muncitorești de influența burgheziei, de influența «economismului» și a lichidatorismului s-a realizat, în acești 20 de ani, un progres *uriaș*. Acum, pentru prima oară, se pune un fundament trainic, cu adevărat proletar pentru adevăratul partid marxist" (volumul de față, p. 140—141).

Experiența mișcării muncitorești de masă a confirmat în mod strălucit ideile programatice, tactice și organizatorice ale bolșevicilor, a dovedit justețea hotărîrilor lor și a liniei politice urmate de ei. Studiind cu atenție datele cu privire la dezvoltarea mișcării muncitorești din Rusia, Lenin a dovedit, pe bază de fapte incontestabile, că majoritatea covîrșitoare a clasei muncitoare îi urmează pe bolșevici. Ei au unit în jurul hotărîrilor adoptate de Conferința de partid de la Praga și de consfătuirile de la Cracovia și Poronino ale Comitetului Central cu unii activiști de partid 4/5 din

www.dacoromanica.ro

numărul muncitorilor conștienți din Rusia. Această unitate a muncitorilor s-a exprimat prin recunoașterea și aprobarea hotărîrilor luate de partid. „Acolo unde *majoritatea* muncitorilor conștienți și-au unit strîns rîndurile în jurul unor hotărîri juste și precise, acolo există *unitate* de păreri și de acțiune, acolo există spiritul de partid și partidul însuși" (p. 206).

Bolșevicii au repurtat victoria și în mișcarea sindicală, și în campania pentru asigurări sociale : în cele mai mari sindicate din țară și printre delegații la Casa asigurărilor sociale din Rusia, majoritatea covîrșitoare o formau pravdiștii. Lenin a relevat că muncitorii au desfășurat, în pofida lichidatorilor, fără ei și împotriva lor, strălucita campanie a mișcării greviste și a mișcării pentru asigurări sociale, ca și pe aceea a înființării de ziare, obținînd pretutindeni majoritatea.

Un rol extrem de important în strîngerea rîndurilor clasei muncitoare din Rusia a avut ziarul „Pravda". Materialele cuprinse în volumul de față constituie o mărturie grăitoare că Lenin considera ziarul marxist drept cel mai însemnat mijloc de organizare și educare a clasei muncitoare, de strîngere a legăturilor dintre partid și masele largi. Datele cu privire la sumele de bani pentru susținerea ziarului, subscrise de diverse grupuri muncitorești, veneau să confirme faptul că „Pravda" era tocmai un astfel de ziar. Într-o vreme ca aceea, cînd organizațiile de partid erau ilegale, „clandestine", numărul subscripțiilor bănești făcute de muncitori oferea un indiciu indirect, dar sigur, în privința situației acestor organizații. Bolșevicilor li se spunea pe atunci „pravdiști". Colectele pentru ziarul bolșevic veneau să confirme că numai pravdismul reprezintă un curent proletar, marxist, cu adevărat independent față de burghezie, un curent care organizează și unește laolaltă majoritatea muncitorilor.

În prezentul volum sînt cuprinse o serie de articole consacrate presei muncitorești și rolului ei în mișcarea revoluționară. Printre ele găsim cunoscutul articol „Din trecutul presei muncitorești din Rusia", scris pentru primul număr al ziarului „Rabocii", a cărui apariție a fost fixată

www.dacoromanica.ro

pentru o dată care coincidea cu cea de-a doua aniversare a ziarului „Pravda". În acest articol, Lenin face un scurt istoric al presei muncitorești, arătînd pe întreg parcursul legătura ei indisolubilă cu dezvoltarea mișcării democratice și socialiste din țară. Mișcarea de eliberare din Rusia, arată Lenin, a trecut prin trei etape principale : perioada nobiliară (care ține cam de la 1825 și pînă la 1861), perioada raznocinților, sau perioada burghezo-democratică, care a durat pînă în 1895, și perioada proletară, care a început în 1895. Analizînd fiecare dintre aceste perioade, Lenin acordă o deosebită atenție elucidării conținutului perioadei a treia, proletară.

Urmărind istoria presei muncitorești, Lenin a arătat că ea este istoria luptei dintre cele două curente — marxist și oportunist — din marxismul rus și din social-democrația rusă. În decurs de douăzeci de ani, această scindare și-a mai schimbat forma, înfățișarea, dar în fond a rămas una și aceeași. Lenin a dezvăluit profundele rădăcini sociale, de clasă, ale acestei scindări și ale luptei din sînul social-democrației. Clasa muncitoare, explica el, trăiește alături de mica burghezie, care, ruinîndu-se, face ca noi și noi elemente din rîndurile ei să îngroașe rîndurile proletariatului. Rusia era o țară înapoiată, cea mai mic-burgheză dintre toate țările capitaliste ; așa se și explică de ce în mișcarea de masă a muncitorilor a apărut, în mod inevitabil, o aripă mic-burgheză, oportunistă. Aripa oportunistă, intelectuală mic-burgheză era alcătuită din așa-zișii „economiști", promotori ai unei politici muncitorești liberale, care se reducea în esență la formula : „muncitorii să ducă lupta economică, iar liberalii pe cea politică".

Anii 1901—1903 au fost perioada de apariție a primului ziar politic marxist, „Iskra", care a elaborat programul partidului social-democrat, principiile lui tactice și formele de îmbinare a luptei economice a muncitorilor cu cea politică pe baza marxismului consecvent. Majoritatea covîrșitoare a muncitorilor înaintați s-au situat de partea „Iskrei", luînd atitudine împotriva oportunismului. Dar victoria „Iskrei" asupra „economismului" a dus la un nou aflux de „tovarăși de drum" în rîndurile social-democrației,

www.dacoromanica.ro

și oportunismul, după cum arăta Lenin, a reînviat sub masca menșevismului. Tactica urmată de menșevici în revoluția din 1905—1907 se reducea în fond la o politică muncitorească liberală, la o politică de dependență a muncitorilor față de liberali.

Numai bolșevismul, a cărui tactică asigura independența clasei muncitoare, exprima esența proletară a mișcării. Principalele organe care apărau tactica marxismului consecvent, fidelă vechii „Iskre", erau ziarele bolșevice „Vpered" și „Proletarii". Prin lupta îndelungată și munca încordată a muncitorilor înaintați au fost posibile desprinderea mișcării de clasă proletare din noianul de amalgamuri și denaturări mic-burgheze și consolidarea ei.

Istoria celor două decenii de marxism și de mișcare muncitorească, ca urmare a luptei dîrze și îndelungate purtate de partidul proletar împotriva curentelor oportuniste, a dus la unirea marii majorități a muncitorilor înaintați în jurul ziarului marxist „Pravda".

Rolul presei bolșevice, influența și popularitatea ei în rîndurile muncitorilor s-au manifestat cu o deosebită putere cu prilejul celei de-a doua aniversări a ziarului „Pravda", care a avut loc la 22 aprilie (5 mai) 1914. A fost o zi de adevărată trecere în revistă a forțelor marxiste. În această zi, toți muncitorii înaintați au venit în ajutorul organelor lor de presă, strîngînd, din contribuțiile lor de cîțiva bănuți, sute și mii de ruble. Este caracteristic faptul că „Ziua presei muncitorești" a ținut aproape două luni de zile, în cursul cărora muncitori din toate colțurile țării au trimis pe adresa „Pravdei" sume de bani colectate de ei, precum și numeroase rezoluții de solidaritate cu acest ziar. Abia după ce au trecut două luni a făcut Lenin un bilanț al „Zilei presei muncitorești" (vezi p. 454—462).

Pravdiștii, a arătat nu o dată Lenin, duc o politică proletară marxistă, apărînd interesele clasei muncitoare în procesul de transformare a Rusiei. Miile de grupuri muncitorești unite în jurul ziarului „Pravda" erau pentru Lenin o dovadă vie de întărirea unității politice a clasei muncitoare.

www.dacoromanica.ro

Activitatea desfășurată de fracțiunea bolșevică din Duma a IV-a de stat era menită să contribuie la lărgirea și întărirea legăturii cu clasa muncitoare. O parte din scrierile lui Lenin cuprinse în acest volum reflectă activitatea lui ca îndrumător al acestei fracțiuni, preocuparea lui permanentă de a folosi pe toate căile tribuna Dumei ca mijloc de agitație revoluționară. Deputații bolșevici se întîlneau deseori cu Lenin : mergeau la el la Cracovia și la Poronino pentru a primi instrucțiuni și sfaturi și pentru a discuta împreună asupra tacticii ce trebuia urmată în Dumă de Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia. Vladimir Ilici scria pentru deputați proiecte de cuvîntări care urmau să fie rostite de ei în Dumă și pregătea proiecte de legi. În prezentul volum au fost incluse : „Proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor", „Proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor și la apărarea drepturilor minorităților naționale" și proiectele de cuvîntări „Cu privire la politica națională" și „Cu privire la bugetul Ministerului Agriculturii", scrise de el. În aceste materiale, Lenin demască politica națională a absolutismului țarist, bazată pe asuprirea națiunilor, și arată în mod convingător că țara trece printr-o stare de război civil prost camuflată, cînd „guvernul nu guvernează, ci se războiește" cu poporul. Lenin a acordat o mare importanță depunerii proiectului de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor și considera că clasa muncitoare are datoria să-și ridice glasul împotriva asupririi naționale, să ceară desființarea oricăror îngrădiri naționale impuse națiunilor. El sublinia că trebuie să se facă auzit deosebit de puternic glasul muncitorului rus.

În proiectul de cuvîntare „Cu privire la bugetul Ministerului Agriculturii", Lenin a supus unei critici aspre principiile politicii guvernului în problema agrară. Această politică urmărea în esență să adîncească și să grăbească ruinarea obștii țărănești, să stimuleze formarea de otruburi și să creeze un nou sprijin social pentru țarism : chiaburimea. În politica agrară a lui Stolîpin, autocrația țaristă vedea un mijloc de luptă împotriva revoluției. Lenin a smuls masca presei guvernamentale, de dreapta și octom-

www.dacoromanica.ro

briste, care prezenta această politică agrară drept „un mare progres", drept un pas înainte pe calea transformării europene a agriculturii înapoiate a Rusiei, spre lichidarea rămăşiţelor iobăgiei. Pe baza unor materiale concrete, Lenin arată care era adevărata situaţie a satului, unde domneau relaţii iobăgiste, înrobitoare, pe care apărătorii politicii agrare stolîpiniste căutau să le mascheze cu vorbăria lor despre progres şi despre avîntul culturii. El dovedeşte cu argumente incontestabile că majoritatea ţăranilor se află de fapt în robie iobăgistă. Şi „nici un fel de legi — scria el — nu pot să pună capăt acestei iobăgii, atîta timp cît imense întinderi de pămînt se află în mîinile moşierilor atotputernici, şi nici o înlocuire a «obştii» ţăranilor oropsiţi prin «proprietatea privată asupra pămîntului» nu va ajuta la nimic" (p. 186).

Conducerea luptei politice a fracţiunii din Dumă punea permanent pe tapet, sub aspectul cel mai concret, diverse probleme ale vieţii economice şi culturale. Ocupîndu-se de rezolvarea acestor probleme, Lenin se gîndea încă de pe atunci la modul cum se vor pune ele în faţa partidului după cucerirea puterii de către clasa muncitoare. N. K. Krupskaia a subliniat în repetate rînduri că fără perioada de la Cracovia ar fi fost greu, îndată după Revoluţia Socialistă din Octombrie, să prinzi dintr-o dată toate verigile necesare ale construcţiei sovietice. „Perioada de la Cracovia a fost un fel de «grupă zero» (clasă preparatoare) a construirii socialismului. Desigur, pe atunci aceste probleme erau doar schiţate, însă această schiţare era atît de concretă, încît îşi păstrează şi azi importanţa ei", scria N. K. Krupskaia în 1933.

În volumul de faţă, un loc de seamă ocupă scrierile consacrate luptei împotriva ideologiei burgheze, a revizionismului şi oportunismului. Pline de pasiune partinică şi de intransigenţă faţă de duşmanii clasei muncitoare sînt articolele lui Lenin îndreptate împotriva celor ce pledau pentru „revizuirea" teoriei marxiste şi trădau marxismul. În lucrările sale: „Încă o nimicire a socialismului", „Graba strică treaba" şi altele, Lenin sublinia că una din principalele manifestări ale influenţei burgheze asupra proleta-

www.dacoromanica.ro

riatului și ale pervertirii muncitorilor de către burghezie este revizionismul.

Articolul „Încă o nimicire a socialismului" reprezintă un model strălucit de apărare a economiei politice marxiste împotriva atacurilor ideologilor burghezi. În acest articol, Lenin a demascat totala inconsistență a încercărilor lui Struve de a discredita teoria valorii bazate pe muncă a lui K. Marx și de a dovedi că există o contradicție între volumele I și III ale „Capitalului", între această teorie și formarea prețurilor medii pe baza legii valorii. Lenin a demascat, de asemenea, inconsistența argumentelor prin care economia politică burgheză încerca să infirme legile obiective ale dezvoltării capitalismului. „A izgoni *legile* din știință — scria el — nu înseamnă în realitate altceva decît *a introduce prin contrabandă legile religiei*" (p. 50).

Declarînd că ei vor să revizuiască în mod critic economia politică marxistă, ideologii burghezi urmăreau un singur scop : acela de a dovedi prin orice mijloace că socialismul e irealizabil. Din dorința de a nimici socialismul, ei denaturau marxismul, îi atribuiau tot felul de absurdități, pentru ca să le poată apoi combate cu succes.

Abordînd un număr nesfîrșit de probleme și prezentîndu-le drept fundamentate din punct de vedere științific, în realitate ideologii burghezi nu ofereau, de fapt, în lucrările lor, nimic altceva decît „un ghiveci de citate" și diverse observații superficiale. Lenin a dezvăluit esența antiștiințifică a raționamentelor acestor „critici" ai marxismului. „Dacă — scria el — niște savanți care se socot progresiști și liberali pot să tolereze în mijlocul lor pe eroii unor asemenea bufonerii, dacă acestor eroi li se conferă titluri academice și li se încredințează sarcina de a instrui tineretul, acest lucru nu face decît să învedereze, pentru a suta și a mia oară, o «lege» a epocii burgheze : cu cît vei da dovadă de mai multă insolență și mai multă nerușinare în strădania ta de a batjocori știința, numai și numai pentru a-l distruge pe Marx, cu atît această strădanie va fi considerată mai vrednică de cinste". Pentru acești „savanți", principalul este „să dea cu copita în Marx, — restul vine de la sine" (p. 41, 42).

www.dacoromanica.ro

De cînd a scris Lenin aceste articole au trecut zeci de ani, dar cele arătate în cuprinsul lor își păstrează pînă în zilele noastre o vie actualitate. Temîndu-se de influența revoluționară a marxismului, ideologii contemporani ai capitalismului se străduiesc din răsputeri să convingă masele că marxismul e ceva „învechit", că el e nepotrivit pentru noile condiții istorice.

Demascînd metodele de luptă folosite de burghezie împotriva mișcării muncitorești, Lenin arăta că ele sînt identice și caracteristice pentru toate țările capitaliste. Cu toată diversitatea lor, aceste metode se reduc la două : prima este aceea a violenței, a persecuției, a reprimării ; a doua constă în dezbinarea muncitorilor, în dezorganizarea rîndurilor lor, în coruperea, în influențarea lor „ideologică" cu scopul de a-i distrage de la lupta împotriva capitaliștilor. Atunci cînd influența ei ideologică este în scădere sau este zdruncinată, burghezia recurge la cele mai sfruntate minciuni, la cele mai murdare calomnii. Unul din mijloacele de influențare a proletariatului este presa burgheză. Lenin a arătat care este adevărata față a acestei prese : o totală venalitate și slugărnicie, „scriitori corupți, ziare venale" (p. 8).

Scrierile incluse în acest volum pun în lumină lupta principială și perseverentă dusă de Lenin împotriva oportunismului internațional. În articolul „Ce nu trebuie să imităm din mișcarea muncitorească germană", Lenin a supus unei critici nimicitoare pe oportunistul C. Legien, unul dintre reprezentanții de seamă ai social-democrației germane. Oportuniștii, după cum se știe, nu vor „să-i supere pe patroni" ; ei caută să-i educe pe muncitori în spiritul încrederii în burghezie și să le inoculeze convingerea că trăinicia orînduirii capitaliste este de neclintit. Ei se feresc să ia atitudine împotriva capitaliștilor. „O asemenea idee le este absolut străină «oamenilor de stat» ai oportunismului german : ei vorbesc în așa fel ca *să nu lezeze* «capitalismul». Și, făcîndu-se de rușine prin servilitatea cu care reneagă socialismul, ei își fac din aceasta un titlu de glorie" (p. 115—116). Lenin amintește că la Congresul internațional de la Stuttgart majoritatea delegației ger-

www.dacoromanica.ro

mane a votat pentru o rezoluție arhioportunistă în problema colonială. Social-democrația germană, scria el, are merite deosebit de mari, dar ele nu sînt meritele unora ca Legien & Co.

Lenin demască oportunismul conducătorilor Internaționalei a II-a, tendințele lor de a ocroti pe oportuniștii ruși. El arată, cu numeroase fapte concrete, cum îi susțineau liderii Internaționalei pe menșevicii-lichidatori și pe troțkiști și cu cîtă înverșunare îi combăteau ei pe bolșevici. Sprijinul acordat de liderii oportuniști ai Internaționalei a II-a menșevicilor-lichidatori și troțkiștilor s-a vădit deosebit de clar la Conferința de la Bruxelles din iulie 1914, care a fost convocată în urma unei hotărîri a sesiunii din decembrie 1913 a Biroului socialist internațional, chipurile, „în vederea unui schimb de păreri" în problema unității în rîndurile P.M.S.D.R. Oficial, B.S.I., după cum se menționa în rezoluția sa, se prezenta ca un mediator între bolșevici și menșevici, dar în realitate Comitetul executiv al B.S.I. a hotărît să acționeze nu ca un mediator, ci ca un arbitru, și să-i determine pe bolșevici să se supună hotărîrilor lui. Liderii Internaționalei a II-a își făceau planul ca, sub pretextul că vor să instaureze „pacea" în P.M.S.D.R., să lichideze partidul bolșevic de sine stătător, partid de tip nou, care duce o luptă neîmpăcată împotriva oportunismului din mișcarea muncitorească rusă și internațională. E. Vandervelde, președintele B.S.I., aflîndu-se în vara anului 1914 la Petersburg, a dus, pe ascuns de bolșevici, tratative cu menșevicii-lichidatori în legătură cu caracterul pe care urma să-l aibă apropiata conferință.

Conferința de la Bruxelles s-a desfășurat într-o atmosferă de luptă extrem de încordată. La această conferință au fost reprezentate: C.C. al P.M.S.D.R. (bolșevicii), Comitetul de organizare (menșevicii), troțkiștii, grupul „Edinstvo" al lui Plehanov, grupul „Vpered", Bundul, Social-democrația din Ținutul leton, Social-democrația din Lituania, social-democrația poloneză, „opoziția" social-democrată poloneză, P.P.S. („levița").

În volumul de față au fost incluse raportul C.C. al P.M.S.D.R. și instrucțiunile pentru delegația C.C. la Confe-

www.dacoromanica.ro

rința de la Bruxelles, care au fost scrise de Lenin. Raportul făcea bilanțul unei întregi epoci din dezvoltarea bolșevismului : perioada reacțiunii și anii noului avînt revoluționar. În el se arăta în mod convingător că în Rusia nu domnește „haosul luptei fracționiste", cum încercau să prezinte lucrurile oportuniștii ruși și apărătorii lor din Internaționala a II-a, că divergențele dintre bolșevici și lichidatori nu erau de ordin organizatoric, întrucît ele priveau însăși problema existenței partidului, și în această privință nici nu putea fi vorba de o împăcare sau de un compromis. Unitatea cu lichidatorii va fi posibilă numai dacă ei se vor lepăda în mod hotărît de întreaga lor tactică și vor înceta să mai fie lichidatori.

Negarea de către lichidatori a necesității partidului ilegal era strîns legată de negarea necesității unei tactici revoluționare și de apărarea reformismului. Pe baza unor date incontestabile, în raport se arăta că majoritatea muncitorilor conștienți din Rusia îi urmau pe pravdiști, pronunțîndu-se împotriva lichidatorilor și manifestîndu-și fidelitatea față de partidul ilegal și de tactica revoluționară. „Faptul că, după doi ani și jumătate de luptă împotriva lichidatorismului și a aliaților lui, 4/5 din muncitorii conștienți se pronunță pentru «pravdism» ne întărește convingerea în justețea liniei noastre și face ca această convingere să devină de neclintit" (p. 431).

La această conferință, Kautsky, în numele B.S.I., a propus o rezoluție cu privire la unificarea P.M.S.D.R. În rezoluție se făcea afirmația că în social-democrația rusă nu există divergențe esențiale, în măsură să împiedice unitatea. Rezoluția propusă de Kautsky a fost adoptată cu majoritate de voturi. Împotriva ei au votat bolșevicii și social-democrații letoni. Bolșevicii, sub conducerea lui Lenin, au refuzat să se supună hotărîrilor luate de conferință.

Încercarea făcută de liderii oportuniști ai Internaționalei a II-a de a lichida partidul bolșevic a suferit un eșec. În fața proletariatului internațional, Lenin, bolșevicii au demascat adevăratele scopuri urmărite de conducătorii Internaționalei, care-și camuflau activitatea lor sub masca unor împăciuitori. În lupta cu adversarii marxismului,

www.dacoromanica.ro

Lenin a dat dovadă de o mare dîrzenie, de o neasemuită principialitate și intransigență.

În anii 1913—1914, Lenin acordă o deosebită atenție fundamentării multilaterale a teoriei și politicii partidului în problema națională. În scrierile sale clasice din această perioadă, Lenin face o profundă analiză teoretică a problemei naționale și pune în lumină imensa însemnătate pe care o are ea pentru mișcarea muncitorească, pentru destinele popoarelor.

În ajunul primului război mondial, Lenin considera că o sarcină deosebit de importantă este lupta împotriva naționalismului sutelor negre, împotriva șovinismului de națiune dominantă și a social-șovinismului. În această perioadă, în social-democrația rusă s-au manifestat într-o formă neobișnuit de acută controversele în problema națională, care căpătaseră amploare încă de pe vremea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. Oportuniștii de toate nuanțele au pornit o campanie împotriva paragrafului 9 din programul partidului, în care se vorbea despre dreptul națiunilor la autodeterminare. Esența controverselor o constituia chestiunea dacă social-democrația dintr-un stat multinațional are sau nu nevoie de un program care să recunoască dreptul la autodeterminare. Asupra paragrafului 9 s-au năpustit lichidatorii, bundiștii și național-socialiștii. Această „năvălire a celor douăsprezece seminții" ale oportunismului asupra programului marxist, cum s-a exprimat Lenin, era strîns legată „de actualele oscilări naționaliste în general".

Printre scrierile cuprinse în acest volum, un loc deosebit ocupă articolul „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare", care este una din lucrările programatice ale partidului comunist. În acest articol, Lenin dă răspuns, în primul rînd, la întrebarea : ce trebuie să înțelegem prin autodeterminarea națiunilor ? El arată că, din punct de vedere istoric-economic, autodeterminarea națiunilor, așa cum este ea înțeleasă în programul marxist, înseamnă autodeterminare politică, dreptul la independența de stat, constituirea unui stat național.

Corectînd-o pe R. Luxemburg, care în mod greșit considera că a accepta dreptul națiunilor la autodeterminare

www.dacoromanica.ro

înseamnă a face o concesie naționalismului burghez al națiunilor asuprite și care, pentru acest motiv, cerea să se scoată din programul partidului paragraful cu privire la autodeterminare, Lenin stăruia asupra necesității imperioase de a se menține acest paragraf. Pronunțîndu-se împotriva tezei din program cu privire la dreptul la autodeterminare, R. Luxemburg substituia problemei autodeterminării politice a națiunilor, a independenței lor de stat, problema neatîrnării și independenței lor economice în societatea burgheză. În ce privește dreptul la autodeterminare națională, ea a scăpat din vedere ceea ce era principal, și anume deosebirea dintre țările în care transformările burghezo-democratice au fost de mult terminate și cele în care ele n-au fost încă terminate. Vorbind despre Rusia, R. Luxemburg a uitat cu desăvîrșire de naționalismul velicorus, care reprezenta pe atunci o piedică serioasă pentru dezvoltarea solidarității oamenilor muncii de toate naționalitățile și pentru lupta lor comună împotriva țarismului, dușmanul lor comun.

O mare însemnătate principială prezintă cerința formulată de marxism — și subliniată de Lenin în acest articol — ca orice problemă socială sau națională să fie situată într-un cadru istoric concret. Lenin scria : „O cerință absolută a teoriei marxiste este aceea că orice problemă socială ce urmează a fi analizată trebuie să fie situată într-un cadru istoric *bine determinat* și totodată, atunci cînd este vorba de o singură țară (bunăoară, cînd e vorba de programul național pentru o anumită țară), să se țină seama de particularitățile concrete care fac ca ea să se deosebească de alte țări în limitele uneia și aceleiași epoci istorice“ (p. 285).

Apărînd paragraful 9 din programul partidului, Lenin arăta că nu trebuie confundată chestiunea recunoașterii dreptului națiunilor la despărțire cu aceea a oportunității despărțirii lor într-un caz concret sau altul. În condiții egale, proletariatul revoluționar va lupta pentru un stat mai mare, care prezintă o serie de avantaje importante față de unul mic.

www.dacoromanica.ro

Revoluția din 1905—1907 din Rusia a constituit un imbold pentru dezlănțuirea de revoluții burghezo-democratice în răsăritul Europei și în Asia. A început și acolo procesul de trezire a mișcărilor burghezo-democratice naționale, și năzuințele popoarelor asuprite s-au îndreptat spre crearea de state naționale unitare și independente. Și tocmai pentru că Rusia, împreună cu țările vecine, trecea prin această epocă, arăta Lenin, era necesar ca în programul partidului să figureze un punct cu privire la dreptul națiunilor la autodeterminare. Recunoscînd dreptul, egal pentru toate națiunile, de a se constitui în state naționale, proletariatul prețuiește mai mult decît orice alianța proletarilor de toate naționalitățile, și orice revendicare națională este privită de el prin prisma luptei de clasă duse de muncitori. În legătură cu aceasta, Lenin stăruia în mod deosebit asupra punctului de vedere că în problema autodeterminării națiunilor, ca și în oricare altă problemă, pe un marxist trebuie să-l intereseze, mai mult decît orice, autodeterminarea proletariatului în cadrul națiunilor.

Lenin amintea întotdeauna cunoscuta teză a lui Marx și Engels că nu poate fi liber un popor care asuprește alte popoare. Interesele libertății națiunii ruse, spunea Lenin, cer să se ducă lupta împotriva asupririi naționalităților neruse, să li se recunoască tuturora dreptul la despărțire, și fiecare caz concret de despărțire să fie apreciat dintr-un punct de vedere care să excludă orice inegalitate în drepturi. În numeroase articole ale sale consacrate problemei naționale, Lenin a arătat că politica de asuprire a naționalităților este o politică de dezbinare a națiunilor, o politică de pervertire sistematică a conștiinței poporului și că toate calculele sutelor negre se bazează tocmai pe opoziția dintre interesele diferitelor națiuni și pe otrăvirea conștiinței maselor înapoiate și oropsite.

Interesele solidarității proletare, ale unității tovărășești a muncitorilor de toate naționalitățile în lupta lor de clasă, cer recunoașterea celei mai depline egalități în drepturi a națiunilor, pentru a îndepărta astfel orice neîncredere națională, orice înstrăinare și dușmănie. Este necesar ca ma-

www.dacoromanica.ro

sele să fie educate în spiritul recunoașterii dreptului la autodeterminare, al respingerii privilegiilor de stat pentru orice națiune. Lenin atrăgea atenția proletariatului că în recunoașterea dreptului tuturor națiunilor la autodeterminare se află cel mai mult democratism și cel mai puțin naționalism.

Principala sarcină practică a tuturor proletarilor, în problema națională, este să desfășoare muncă de agitație și propagandă împotriva oricăror privilegii naționale și de stat, pentru recunoașterea dreptului egal al tuturor națiunilor de a se constitui în state naționale proprii.

Numai o asemenea propagandă asigură o educație cu adevărat democratică și cu adevărat socialistă a maselor; numai ea garantează cele mai mari șanse de pace națională în țară, în caz că aceasta va rămîne un stat multinațional, și cea mai pașnică împărțire a ei în diferite state naționale, atunci cînd se va pune problema unei asemenea împărțiri.

Lenin ne-a învățat să facem deosebire între naționalismul națiunilor asupritoare și acela al națiunilor asuprite. El atrăgea îndeosebi atenția proletarilor asupra faptului că „*orice* naționalism burghez al unei națiuni asuprite are un conținut general-democratic, care este îndreptat *împotriva* asupririi, și tocmai acest conținut îl sprijinim noi în chip *necondiționat*“ (p. 298).

În articolul „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“, Lenin a dat o lovitură nimicitoare național-liberalismului rus, care a apărut după revoluția din 1905—1907. Recunoașterea dreptului națiunilor de a se despărți de statul rus se lovea de împotrivirea cadeților, și această atitudine a lor, arăta Lenin, constituia unul din elementele național-liberalismului lor. Ei apărau privilegiile burgheziei, în special pe cele de stat ale burgheziei aparținînd națiunii dominante, încercînd să sperie masele cu spectrul „destrămării statului“. Lenin a dezvăluit adevărata semnificație de clasă a atitudinii ostile a liberalilor față de principiul autodeterminării politice a națiunilor. Ea consta, în

www.dacoromanica.ro

fond, în naţional-liberalismul lor şi în străduinţa de a apăra privilegiile de stat ale burgheziei velicoruse.

Oportuniştii ruşi — lichidatorii, bundiştii, naţionaliştii mic-burghezi —, care au pornit lupta împotriva dreptului naţiunilor la autodeterminare, se tîrau în coada burgheziei, căutînd să pervertească clasa muncitoare inoculîndu-i idei naţional-liberale. În bună companie cu bundiştii şi lichidatorii se afla şi Troţki, care sconta să profite de pe urma înteţirii divergenţelor dintre adversarii polonezi şi ruşi ai lichidatorismului.

Interesele clasei muncitoare şi ale luptei duse de ea împotriva capitalismului — explica în mod stăruitor Lenin — cer o deplină solidaritate şi o strînsă unitate între muncitorii tuturor naţiunilor, cer să se opună împotrivire burgheziei naţionaliste, de orice naţionalitate ar fi ea. Într-o ţară în care alături de proletariatul naţiunilor asuprite luptă proletariatul naţiunii asupritoare trebuie apărată unitatea luptei de clasă a proletariatului pentru socialism, trebuie dată o ripostă tuturor influenţelor naţionaliste ale burgheziei şi ale sutelor negre. Lenin atrăgea atenţia că „orice sprijin, oricît de mic, pe care proletariatul unei naţiuni l-ar da privilegiilor burgheziei «sale» naţionale ar provoca în mod inevitabil neîncredere în rîndurile proletariatului de altă naţionalitate, ar duce la slăbirea solidarităţii internaţionale de clasă a muncitorilor şi la dezbinarea lor, spre bucuria burgheziei. Or, a nega dreptul la autodeterminare sau la despărţire de stat înseamnă în mod inevitabil a susţine în practică privilegiile naţiunii dominante“ (p. 312).

În faţa proletariatului rus se punea sarcina de a lupta împotriva oricărui naţionalism, şi în primul rînd împotriva celui velicorus, de a recunoaşte deplina egalitate în drepturi a naţiunilor, inclusiv dreptul naţiunilor la autodeterminare, la despărţire. Dar pentru a lupta cu succes împotriva naţionalismului oricăror naţiuni, proletariatul trebuie să apere unitatea luptei proletare şi a organizaţiilor proletare, unirea lor cît mai strînsă într-o comunitate internaţională, în

www.dacoromanica.ro

ciuda tendințelor de izolare națională manifestate de burghezie. Proletariatul trebuie să lupte pentru unitatea internațională, pentru o organizație unică, în a cărei activitate să fie folosite toate limbile proletariatului local. Esența programului național, scria Lenin, se reduce la următoarele : „Deplină egalitate în drepturi pentru toate națiunile ; dreptul națiunilor la autodeterminare ; strînsă unire între muncitorii de toate națiunile — iată programul național pe care marxismul și, împreună cu el, experiența lumii întregi și a Rusiei îl trasează muncitorilor“ (p. 344).

Lenin a dat o ripostă încercărilor de a substitui autodeterminării națiunilor, dreptului la autodeterminare politică, la dezvoltarea economică și culturală a popoarelor „autonomia cultural-națională“. Revendicarea „autonomiei cultural-naționale“, susținută de bundiști, lichidatori și eseri, însemna eternizarea dominației unei națiuni asupra alteia ; ea lipsea popoarele asuprite de dreptul de a-și crea state independente proprii și aducea prejudicii internaționalismului proletar.

Lucrarea lui Lenin „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“ reprezintă un aport prețios la tezaurul marxismului creator. Ea a jucat un rol deosebit de însemnat în educarea partidului în spiritul internaționalismului proletar și este și astăzi un îndreptar sigur în activitatea partidelor comuniste și muncitorești din toate țările. Înarmați cu programul leninist în problema națională, comuniștii sprijină cu căldură lupta de eliberare națională dusă de popoarele Asiei, Africii și Americii Latine împotriva imperialismului și feudalismului, deoarece această luptă servește cauza libertății naționale și a victoriei asupra forțelor reacțiunii imperialiste, slujește progresului social.

În ajunul războiului imperialist din 1914—1918, cînd propaganda naționalistă în mișcarea muncitorească devenea tot mai intensă, numai bolșevicii aveau un program marxist în problema națională. Partidul bolșevic era un model de internaționalism proletar. Călăuzindu-se după programul marxist, credincioși steagului internaționalismului proletar,

www.dacoromanica.ro

bolșevicii erau pregătiți pentru grelele încercări ale războiului și, după cum a arătat experiența istoriei, au făcut față cu cinste acestor încercări.

*
* *

În volumul de față intră cinci lucrări noi ale lui Lenin : rezoluția C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la înființarea unei secții organizatorice a Comitetului Central pentru conducerea activității ilegale ; o hotărîre prin care se aduc mulțumiri delegației Comitetului Central la Conferința de la Bruxelles ; articolul „Sarcinile noastre" ; o recenzie la cartea lui Kozminîh-Lanin ; o notă de ziar „Opoziția poloneză la Conferința de la Bruxelles", care se publică pentru prima oară.

În secțiunea „Materiale pregătitoare" au fost incluse planurile articolului : „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare", ale articolului despre revista „Sovremennik", planul și conspectul raportului C.C. al P.M.S.D.R. pentru Congresul de la Viena al Internaționalei a II-a, precum și planul și tezele raportului C.C. al P.M.S.D.R. pentru Conferința de la Bruxelles și planurile articolului „Revoluția și războiul", care, toate, se publică acum pentru prima oară.

Institutul de marxism-leninism
de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

www.dacoromanica.ro

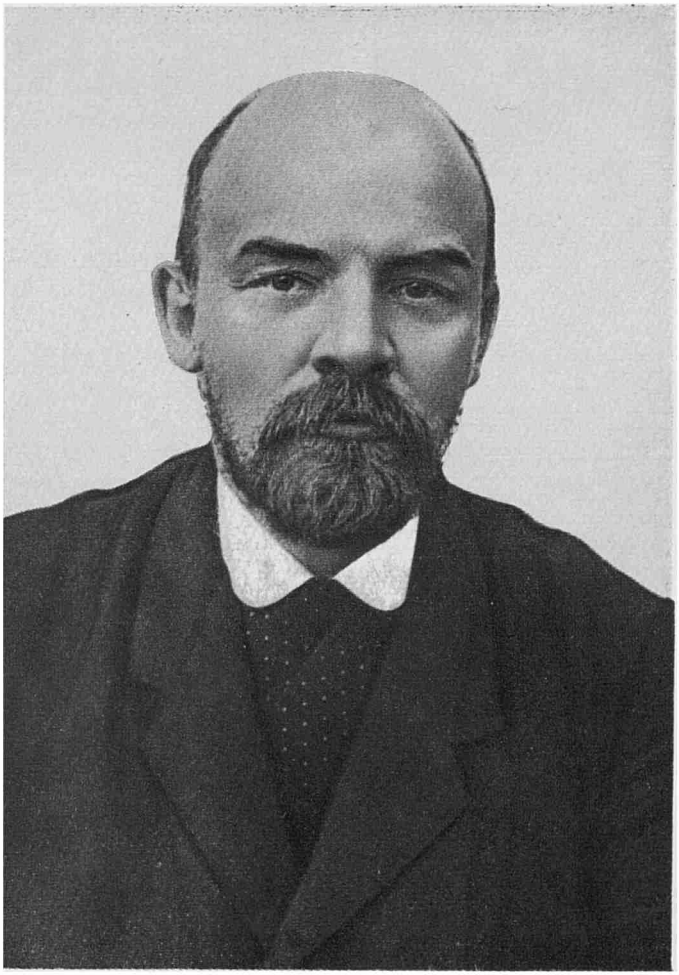

V. I. LENIN

1914

www.dacoromanica.ro

DESTRĂMAREA BLOCULUI „DIN AUGUST“ [1]

Toţi cei ce manifestă interes pentru mişcarea muncitorească şi pentru marxismul din Rusia ştiu că în august 1912 s-a constituit un bloc (o alianţă) între lichidatori, Troţki, letoni, bundişti şi caucazieni.

Constituirea acestui bloc a fost anunţată cu surle şi trompete de către ziarul „Luci“ [2], fondat — nu din banii muncitorilor — tocmai în timpul alegerilor de la Petersburg, cu scopul de a zădărnici voinţa majorităţii muncitorilor organizaţi. S-a făcut multă zarvă în jurul „marelui număr“ de membri ai acestui bloc, a fost preamărită alianţa dintre „marxiştii de diferite orientări“, au fost ridicate în slăvi „unitatea“ şi nefracţionismul ; s-a tunat şi fulgerat împotriva „scizioniştilor“, adepţi ai conferinţei din ianuarie 1912 [3].

Problema „unităţii“ a fost astfel pusă — în faţa muncitorilor care gîndesc — într-o formă nouă, practică. Faptele trebuiau să arate cine are dreptate : cei ce lăudau peste măsură platforma „de unificare“ şi tactica „augustiştilor“, sau cei ce spuneau că toate acestea nu sînt decît o firmă înşelătoare, care, sub o inscripţie nouă, ascunde pe aceiaşi lichidatori faliţi ?

A trecut de atunci exact *un an şi jumătate*, adică un interval de timp cît se poate de mare pentru perioada de avînt din anii 1912—1913. Şi iată că în februarie 1914 apare, sub titlul „Borba“, o nouă revistă, de data asta deosebit de „unificatoare“, cu adevărat şi deosebit de

www.dacoromanica.ro

„nefracţionistă", a „*adevăratului*" adept al platformei din august, a lui Troţki.

Atît conţinutul primului număr din „Borba" cît şi ceea ce au scris lichidatorii despre această revistă înainte de apariţia ei arată numaidecît cititorului atent că Blocul din august se destramă şi că se fac eforturi desperate pentru a ascunde această *destrămare*, pentru a înşela pe muncitori. Dar şi această înşelăciune va fi repede demascată.

Înainte de apariţia acestei reviste, „Severnaia Raboceaia Gazeta" [4] a publicat — din partea redacţiei — o notiţă destul de înţepătoare, în care se spunea că „adevărata fizionomie a acestei reviste, despre care în ultima vreme s-a vorbit destul de mult în cercurile marxiste, rămîne deocamdată neclară pentru noi".

Gîndiţi-vă şi dumneavoastră: cu începere din august 1912, Troţki figurează printre căpeteniile Blocului de unificare din august, dar întreg anul 1913 ne arată că el se îndepărtează de „Luci" şi de „lucişti". În 1914, acest Troţki fondează o revistă *a sa* şi totodată continuă să figureze în mod fictiv atît la „Severnaia Raboceaia Gazeta" cît şi la „Naşa Zarea" [5]. „*În diverse cercuri se vorbeşte destul de mult*" despre o „notiţă" secretă a lui, pe care lichidatorii o ţin ascunsă şi care e îndreptată *împotriva* luciştilor, a d-lor F. D., L. M. şi a altor „necunoscuţi" din aceeaşi categorie.

Iar cei din redacţia iubitoare de adevăr, nefracţionistă şi unificatoare a ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta" scriu: „pentru noi fizionomia ei nu este încă clară"!

Pentru ei nu e încă clar că Blocul din august s-a destrămat!!

Ba da, domnilor F. D., L. M. şi ceilalţi lucişti, pentru dv. este cît se poate de „clar" acest lucru, dar dv. căutaţi pur şi simplu să înşelaţi pe muncitori.

Blocul din august — aşa cum am spus încă de atunci, încă din august 1912 — s-a dovedit a fi un simplu paravan al lichidatorilor. *Acest bloc s-a sfărîmat. Nici măcar* prietenii lui din Rusia n-au reuşit să rămînă uniţi laolaltă. Faimoşii unificatori n-au fost în stare nici să se unească între ei, aşa că s-a ajuns la *două* orientări „augustiste":

www.dacoromanica.ro

cea lucistă („Naşa Zarea" şi „Severnaia Raboceaia Gazeta") şi cea troţkistă („Borba"). Amîndouă ţin cîte o bucăţică din steagul „comun, unic", rupt de ele, al Blocului din august, şi amîndouă strigă cu glas răguşit că sînt pentru „unitate".

Care este orientarea revistei „Borba" ? Despre asta a scris Troţki un lung foileton în „Severnaia Raboceaia Gazeta" nr. 11, dar redacţia ziarului lichidatorist i-a dat un răspuns cît se poate de nimerit, precizînd că „fizionomia continuă să fie neclară".

Într-adevăr, lichidatorii au o fizionomie *a lor*, o fizionomie liberală, iar nu marxistă. Oricine a citit scrierile lui F. D., L. S., L. M., Ejov, Potresov & Co. cunoaşte această fizionomie.

Troţki însă n-a avut niciodată şi n-are nici o „fizionomie" ; la el constaţi numai zboruri, salturi de la liberali la marxişti şi invers, frînturi de expresii bombastice, ciupite de ici şi de colo.

Despre nici una din chestiunile aflate în discuţie n-ai să găseşti în „Borba" *nici un* cuvînt clar.

Pare de necrezut, dar asta-i situaţia.

În legătură cu problema „mişcării ilegale" nu se spune *nici un cuvînt.*

Împărtăşeşte Troţki ideile lui Akselrod, Zasulici, F. D., L. S. (nr. 101 al ziarului „Luci") etc. ? — *Despre asta nu se scrie nimic.*

Despre lozinca luptei pentru un partid deschis nu se spune *nici un cuvînt.*

Despre vorbăria liberală a Ejovilor şi a altor lucişti în legătură cu grevele sau cu renunţarea la programul în problema naţională — *nici un cuvînt.*

Despre manifestările lui L. Sedov şi ale altor lucişti *împotriva celor două* „balene" [6] — *nici un cuvînt.* Troţki ne încredinţează că el este pentru îmbinarea revendicărilor parţiale cu scopul final, dar despre atitudinea lui faţă de înfăptuirea *lichidatoristă* a acestei „îmbinări" nu ne spune nimic !

În realitate, sub paravanul unor fraze deosebit de nebuloase, de sforăitoare şi de lipsite de conţinut, Troţki,

www.dacoromanica.ro

încercînd să zăpăcească pe muncitorii care au o conştiinţă puţin dezvoltată, ia apărarea lichidatorilor, trecînd sub tăcere chestiunea mişcării ilegale şi dînd asigurări că la noi nu există o politică muncitorească liberală etc.

Troţki se adresează celor şapte deputaţi, în frunte cu Ciheidze, dîndu-le lungi poveţe speciale despre modul cum să propage cu *mai multă viclenie* ideea că mişcarea ilegală şi existenţa partidului nu corespund unei necesităţi. Aceste poveţe amuzante ne arată limpede că în grupul celor şapte *destrămarea devine tot mai accentuată*. Din acest grup s-a retras Burianov. Ei nu s-au putut înţelege între ei în privinţa răspunsului ce urma să i se dea lui Plehanov. La ei se observă acum o oscilare între Dan şi Troţki, în timp ce Ciheidze, pe cît se vede, îşi pune la contribuţie talentul său de diplomat pentru a astupa noua fisură.

Şi aceşti oameni din preajma partidului, care nu sînt în stare să se unească pe baza *propriei lor* platforme „din august", caută să înşele pe muncitori strigînd în gura mare că ei sînt pentru „unitate" ! Zadarnice eforturi !

Unitate înseamnă recunoaşterea „vechiului" şi luptă împotriva celor care contestă necesitatea lui. Unitate înseamnă unirea majorităţii muncitorilor din Rusia în jurul unor hotărîri pe care le cunosc cu toţii de multă vreme şi care au condamnat lichidatorismul. Unitate înseamnă legătura dintre deputaţii din Dumă şi voinţa majorităţii muncitorilor, lucru realizat de cei şase deputaţi ai muncitorilor [7].

Iar lichidatorii şi Troţki, „grupul celor şapte" şi Troţki, care au făcut să se năruie propriul lor Bloc din august, care au nesocotit toate hotărîrile partidului, care s-au rupt de mişcarea ilegală şi de muncitorii organizaţi, sînt cei mai răi dintre scizionişti. Din fericire, muncitorii au şi înţeles acest lucru, şi toţi muncitorii conştienţi îşi făuresc *în mod efectiv* unitatea lor, luptînd *împotriva* lichidatorilor, care fac totul pentru nimicirea ei.

„Putl pravdl" nr. 37
din 15 martie 1914

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CAPITALISMUL ŞI PRESA

Cînd hoţii se iau la bătaie, întîmplarea e întotdeauna de un anumit folos pentru oamenii cinstiţi. Cînd nişte „personalităţi" ale presei burgheze ajung să se certe între ele, se dezvăluie publicului corupţia şi manoperele „marilor" ziare.

N. Snessarev de la „Novoe Vremea" [8] s-a certat cu patronii săi ; el a delapidat o sumă de bani şi a fost dat afară cu scandal. Acum a publicat o „operă" de 135 de pagini, care are ca titlu „Mirajul ziarului «Novoe Vremea». Aproape un roman. Petersburg. 1914". Dîndu-şi aere de om „distins", aşa cum se obişnuieşte, d-l Snessarev descrie moravurile care s-au statornicit de multă vreme în ţările capitaliste din Occident şi care pătrund tot mai mult în lumea gazetărească burgheză din Rusia, bineînţeles în condiţii care favorizează în mod deosebit tăinuirea şi impunitatea unor mituiri deosebit de murdare şi de mîrşave, manifestările de slugărnicie ş.a.m.d.

„Toţi s-au deprins, încetul cu încetul, cu un nivel de trai care depăşeşte cu mult mijloacele lor — scrie cu graţioasă naivitate „oropsitul" de la „Novoe Vremea". — Cînd şi în ce fel va scăpa societatea de acest fenomen, şi dacă va scăpa vreodată, nu se ştie. Dar că aşa stau astăzi lucrurile, e un fapt îndeobşte recunoscut". Şi unul din mijloacele magice care permit să se cheltuiască mai mult decît se cîştigă îl constituie *„participarea"* ziarelor burgheze la acordarea de concesiuni. „Se pot cita — povesteşte fostul colaborator al lui «Novoe Vremea» — zeci de di-

www.dacoromanica.ro

ferite concesiuni care au fost acordate nu numai datorită unor anumite legături, dar şi datorită unor anumite articole apărute în anumite ziare. «Novoe Vremea», bineînţeles, nu face excepţie". Bunăoară, la d-l Snessarev a venit o dată un reprezentant al companiei londoneze de telegrafie fără fir „Marconi" şi i-a propus să întocmească statutele unei societăţi ruseşti cu acelaşi nume, precum şi un proiect de concesiune în folosul acestei societăţi. „Onorariul pentru această osteneală a fost fixat la suma de 10 000 de ruble... şi am căzut la învoială".

Oropsitul Snessarev povesteşte că nu numai el s-a vîndut capitaliştilor pentru aceşti bani, dar şi întreg ziarul „Novoe Vremea" s-a vîndut pentru „campania în favoarea concesiunii", obţinînd o reducere de 50% la telegrame şi un „locşor" de membru fondator al sus-zisei societăţi, cu acţiuni în valoare de 50 000 de ruble.

Capitalişti londonezi — spolierea ruşilor — o concesiune obţinută de la guvernul rus — participarea presei — corupţie generală — posibilitatea de a vinde şi cumpăra cu cîteva zeci de mii de ruble pe oricine vrei — iată tabloul veridic pe care ni-l înfăţişează Snessarev, acest delapidator cu aere de om ofensat.

Întreprinderea ziarului „Novoe Vremea", cu un capital de milioane de ruble, începe să decadă. Feciorii lui A. S. Suvorin, ai acestui renegat milionar, cheltuiesc pe chefuri şi irosesc milioane. Distinsul ziar trebuie salvat. Intră în scenă „P. L. Bark, administratorul-delegat al băncii Volga-Kama" (p. 85). El îl convinge pe A. S. Suvorin să predea întreprinderea unei societăţi ale cărei statute au fost aprobate în august 1911, prin *înalt* decret; lui A. S. Suvorin i-au revenit 650 din totalul de 800 de acţiuni (fiecare dintre ele în valoare de 5 000 de ruble). La înfiinţarea societăţii a fost întocmit un bilanţ fictiv (p. 97) — ne lămureşte d-l Snessarev şi adaugă că „un asemenea bilanţ a putut fi acceptat la fondarea societăţii ori de oameni care nu se pricep de loc în materie de cifre, ori de oameni de felul lui Gucikov, adică de oameni care îşi dau perfect de bine seama cum stau lucrurile, dar care nu urmăresc decît satisfacerea scopurilor lor personale".

www.dacoromanica.ro

Eroii fondării acestei societăţi (a cărei adunare de constituire a avut loc la 10 noiembrie 1911) au fost *Snessarev însuşi*, P. L. Bark, V. P. Burenin, octombristul [9] Şubinski, membru al Dumei de stat, feciorașii distinsului renegat A. S. Suvorin şi alţii.

Din noiembrie 1911, această prea onorabilă companie a operat cu un zel deosebit. Iar *din 1912* — după cum ne spune oropsitul Snessarev — privilegiul ziarului „Novoe Vremea" de a primi anunţurile băncilor de credit funciar („un venit nu prea mare" : doar 15 000 de ruble pe an, sau „cam aşa ceva" !) a devenit o subvenţie ; aceasta pentru că, după lege, anunţurile trebuie publicate în cel mai răspîndit ziar. „Novoe Vremea" *nu* era pe atunci cel mai răspîndit ziar, dar el „a făcut uz" („pentru prima oară", se jură nobilul Snessarev) de influenţele sale din culise şi de relaţiile sale din sferele guvernamentale, pentru ca anunţurile băncilor de credit funciar să-i revină lui. „Luînd în discuţie această chestiune, Consiliul de Miniştri, după ezitări destul de serioase, a decis ca anunţurile să fie lăsate ziarului «Novoe Vremea»" (p. 21).

S-a organizat un club al unei societăţi artistice-literare, care era „pur şi simplu un tripou" (p. 69) ; „colaboratorii ziarului «Novoe Vremea» figurau printre debitorii acestui club cu datorii de mii de ruble. Ele au fost pur şi simplu anulate".

Afaceristul Manus, care s-a îmbogăţit la bursă şi a strîns prin jaf o avere „de cîteva milioane" (120), desfăşoară, cu concursul domnilor Menşikov etc., o campanie în „Novoe Vremea" pentru îndepărtarea ministrului Kokovţov. Puteţi să vă închipuiţi cîte zeci de mii de ruble a primit fiecare din aceste „personalităţi" şi cîte urmau să mai primească şi n-au primit.

Începe un adevărat dans al milioanelor. Bilanţul lui „Novoe Vremea" se ridică la cinci milioane, din care trei milioane sînt o ficţiune. Se acordă lefuri şi onorarii de 2 000—3 000 de ruble *pe lună* unor colaboratori de mîna a doua sau a treia, în timp ce alte sute de mii şi milioane de ruble sînt aruncate în vînt. Se fac împrumuturi de sute de mii de ruble la bănci. Domneşte o corupţie generală.

www.dacoromanica.ro

Se practică prostituţia de toate soiurile, atît nelegitimă cît şi legitimă, consfinţită prin căsătorie. Este implicată lumea bună, înalta societate a Petersburgului ; milionari, miniştri, speculanţi de bursă, personalităţi străine ilustre. Înfloresc tripourile, se practică şantajul sub toate formele. „Nu există nici un fel de convingeri politice“ (p. 36). Peste tot invidie şi lucrături. Amfiteatrov şi Snessarev provoacă la duel pe un inginer pentru insultă adusă redacţiei ziarului „Novoe Vremea“, care a împroşcat cu noroi pe studenţi. A. S. Suvorin, care „are o afecţiune deosebită“ pentru Amfiteatrov, dar care „nu poate să renunţe la plăcerea de a-i pricinui unele neplăceri“, lasă să se publice un foileton al lui Burenin care face aprecieri „de prost gust“ la adresa actriţei Raiskaia, soţia lui Amfiteatrov. Burenin îl înlătură pe Amfiteatrov. Feciorii lui Suvorin fac datorii de sute de mii de ruble.

Deficitul ziarului „Novoe Vremea“ în 1905 se ridică la 150 000 de ruble.

Comercianţii şi industriaşii din Moscova, înspăimîntaţi de evenimentele din 1905, dau 100 000 de ruble pentru fondarea unui ziar destinat muncitorilor animaţi de sentimente patriotice. La rugămintea lor, „Novoe Vremea“ ia asupra sa organizarea unui asemenea ziar.

Ziarul a dus timp de doi ani „o existenţă jalnică“, apoi şi-a încetat apariţia. Sus-zişii comercianţi şi industriaşi au pierdut 100 000 de ruble, iar cei de la „Novoe Vremea“ 150 000 de ruble (61).

Hoţi, cocote masculine, scriitori corupţi, ziare venale. — Iată cine reprezintă, la noi, „marea presă“. Iată cum arată floarea „înaltei“ societăţi. Aceşti oameni sînt cunoscuţi de „toată lumea“, au „pretutindeni“ relaţii... Neruşinata obrăznicie a moşierilor iobăgişti, care se îmbrăţişează pe ascuns cu neruşinata venalitate a burgheziei — iată ce reprezintă „sfînta Rusie“.

„Putl Pravdi“ nr. 41 din 20 martie 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

UN BURGHEZ RADICAL DESPRE MUNCITORII RUŞI

E folositor cîteodată să afli cum ne judecă nişte oameni din afară, să ştii cum apreciază ei presa noastră muncitorească, sindicatele noastre muncitoreşti, mişcarea noastră muncitorească ş.a.m.d. Sînt instructive şi părerile unor duşmani făţişi sau ascunşi, ca şi acelea ale unor oameni cu o atitudine imprecisă sau care nutresc „simpatii" imprecise, dacă este vorba de oameni cît de cît inteligenţi şi informaţi şi care se pricep cît de cît în ale politicii.

Din această ultimă categorie de oameni face parte, fără îndoială, „trudovicul" sau „socialistul-populist" [10], iar dacă e să vorbim drept, din ea face parte şi burghezul radical sau democratul burghez care e d-l S. Elpatievski.

Acest publicist este unul dintre cei mai credincioşi tovarăşi de idei şi de luptă ai lui N. K. Mihailovski, pe care îl proslăvesc acum în chip atît de puţin inteligent „narodnicii de stînga" [11], care, împotriva oricărei raţiuni, vor să treacă drept socialişti. D-l S. Elpatievski este un observator atent al vieţii mic-burgheze din Rusia şi se arată a fi „foarte sensibil" la stările ei de spirit, de care se lasă lesne influenţat.

El poate fi considerat drept unul dintre cei mai avansaţi lichidatori ruşi, fiindcă el şi cu prietenii lui au proclamat, încă din toamna anului 1906 (vezi numărul, de tristă faimă, din august 1906 al revistei „Russkoe Bogatstvo" [12]), necesitatea existenţei unui „partid legal", au atacat îngustimea „mişcării ilegale" şi s-au apucat să aducă unele îndreptări, în spiritul unui partid deschis, adică legal,

www.dacoromanica.ro

celor mai importante lozinci ale acestei mişcări ilegale. În spusele şi în mintea acestor „social-cadeţi" (cum *au trebuit* să-i denumească, pe atunci, *pînă şi* narodnicii de stînga) stăruie ideea că ceea ce-i împinge spre renegarea mişcării ilegale şi proclamarea lichidatoristă a unui „partid deschis" sau a „luptei pentru un partid deschis" este dorinţa de a merge spre „mase", de a organiza masele.

În realitate însă, în planul d-lor „socialişti-populişti" nu era nimic altceva decît laşitate mic-burgheză, filistină (faţă de mase) şi credulitate (faţă de puterea de stat). Din pricina acestui „partid legal" ei au fost, în parte, ameninţaţi că vor fi puşi la răcoare, iar unii dintre ei au şi fost puşi, şi în cele din urmă au rămas fără o legătură deschisă şi fără nici un fel de legătură cu masele, fără un partid deschis şi fără nici un fel de partid. Au rămas ceea ce sînt şi lichidatorii noştri, adică un grup de lichidatori-legalişti, un grup de publicişti „independenţi" (adică independenţi de mişcarea ilegală, dar dependenţi ideologiceşte de liberalism).

Au trecut anii de dezolare, de dezorganizare şi destrămare. A început să adie uşurel un alt vîntuleţ. Şi d-l S. Elpatievski, care este atît de sensibil la stările de spirit ale micii burghezii, scrie, în numărul din ianuarie a.c. al revistei „Russkoe Bogatstvo", un articol — cu titlul deosebit de sugestiv: „Viaţa îşi urmează cursul ei" — în care se ocupă de starea de spirit a diferitelor clase din societatea rusă.

Viaţa îşi urmează cursul ei — exclamă narodnicul nostru, lăsînd să i se perinde prin minte diferite congrese, discursul lui Salazkin şi afacerea Beilis [13]. În provincie se constată că s-a produs neîndoielnic o înviorare, deşi „astăzi n-ai să-l poţi deosebi uneori nu numai pe cadetul de dreapta de octombristul de stînga, dar nici pe socialistul-revoluţionar şi social-democratul" (din rîndurile lichidatorilor, nu-i aşa, d-le lichidator narodnic?) „de cadetul de stînga, dacă stai să-l judeci după tactica locală" (care e, firește, exclusiv legală). „Are loc un fel de regrupare a Rusiei de o parte şi de alta a zidului care a despărţit această ţară. De o parte s-au strîns nobilimea unită, birocraţia unită, funcţionarii

www.dacoromanica.ro

publici și mic-burghezii care într-un fel sau altul «trăiesc din bugetul statului», iar de cealaltă parte se află cetățenii simpli, grosul societății provinciale".

După cum vedeți, orizontul narodnicului nostru nu e prea larg și analiza lui e destul de superficială : se observă aici aceeași manieră liberală de a opune puterea de stat societății. Despre lupta de clasă din sînul societății, despre burghezie și muncitori, despre prăpastia — din ce în ce mai adîncă — dintre liberalism și democrație e cam greu să spui ceva din punctul de vedere al mic-burghezului provincial.

În privința păturilor țărănești de jos, spune d-l S. Elpatievski, e greu de tras vreo concluzie :

„...Bezna și tăcerea s-au lăsat deasupra satului, unde nu se vede bine și de unde nu se aude bine..." Mișcarea cooperatistă „a izbucnit pe neașteptate și a căpătat o largă extindere...", lupta dintre proprietarii de otruburi * și membrii obștilor... *„toate acestea n-au ieșit îndeajuns la iveală"*.

„Da, trebuie să recunoaștem că zidul care se ridică, prin eforturile guvernului, între proprietarii de otruburi și membrii obștilor, cu scopul de a dezbina și fărîmița masa țărănească, se înalță tot mai sus, dar, după cît se pare, la sate n-au apucat încă să se cristalizeze sentimente și stări de spirit care să corespundă așteptărilor guvernului. Ca și pînă acum, dorința de a avea pămînt și speranța de a-l obține e deopotrivă de vie în sufletul unora și al altora, iar dorința de libertate, de «drepturi», care înainte era umbrită de «pămînt», devine, pe cît se pare, tot mai vie și mai imperioasă".

Și, spre sfîrșit, acest cronicar al vieții cotidiene ruse, după ce constată că „tocmai cercurile de dreapta repetă acum cu încăpățînare cuvîntul revoluție", că aceste cercuri „s-au speriat de-a binelea și că ele se așteaptă într-adevăr la un conflict, fiind convinse că nu poate fi evitată catastrofa" — ne spune următoarele despre muncitori :

„Nu este cazul să vorbesc aici despre muncitorii organizați. În cazul lor nu ești nevoit să procedezi pe dibuite cînd vrei să tragi concluziile necesare; în cazul lor totul este limpede și vizibil pentru toată lumea. Acolo părerile sînt destul de bine statornicite, acolo nu există nu-

* — *otrub* — lot tăiat din pămîntul obștii și dat în proprietate individuală țăranului în anii 1906—1917. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

mai dorinţe şi speranţe, ci şi revendicări întărite prin impulsuri de voinţă, — nu prin izbucniri spontane, ci prin metode sistematizate şi îndeajuns de temeinic elaborate... (punctele de suspensie aparţin d-lui Elpatievski). *Şi nu încape îndoială că părerile, dorinţele şi aşteptările din acest mediu organizat se infiltrează în cel rural, din care provine*".

Astea au fost scrise de un om care n-a fost niciodată marxist şi care a stat întotdeauna la o parte de „muncitorii organizaţi". Şi această apreciere, făcută *de un om din afară*, este cu atît mai preţioasă pentru muncitorii conştienţi.

D-l Elpatievski, unul dintre conducătorii „cei mai avansaţi" ai lichidatorismului, ar trebui să reflecteze asupra însemnătăţii pe care o prezintă starea de lucruri pe care a fost nevoit s-o recunoască aici.

În primul rînd, printre *care* muncitori „sînt destul de precis statornicite părerile" şi „destul de temeinic elaborate şi sistematizate metodele"? *Numai* printre adversarii lichidatorismului (fiindcă la lichidatori domneşte un haos total în păreri şi metode), *numai* la cei care n-au părăsit în mod laş şi în mare pripă mişcarea ilegală. *Numai* la ei, într-adevăr, *„totul este limpede şi vizibil pentru toată lumea"*. Pare paradoxal, dar asta-i realitatea: e haos în rîndurile celor care tînjesc după un „partid legal", — „totul e limpede şi vizibil pentru toată lumea", „părerile sînt destul de bine statornicite şi metodele sînt îndeajuns de temeinic elaborate" numai la partizanii mişcării „ilegale", la cei ce păstrează cu fidelitate poruncile acestei mişcări ilegale, despre care se spune că este strîmtă şi anchilozată (vezi „Naşa Zarea", „Luci", „Novaia Raboceaia Gazeta", „Severnaia Raboceaia Gazeta").

Primul dintre cei care au zămislit lichidatorismul (D-l Elpatievski, şeful celor de la „Russkoe Bogatstvo") a fost şi primul care i-a semnat sentinţa de moarte, i-a citit „prohodul" la mormînt.

Se prea poate ca d-l Elpatievski să nu-şi dea seama de acest lucru, însă problema ridicată de el depăşeşte cu mult limitele capacităţii de discernămînt a diferiţilor politicieni.

www.dacoromanica.ro

Al doilea fapt, și cel mai important. De ce în una din perioadele cele mai tulburi și mai grele din istoria Rusiei, și anume în aceea care e cuprinsă între anii 1908 și 1913, dintre *toate* clasele poporului rus numai proletariatul nu merge „pe dibuite“ ? De ce numai la el „totul este limpede și vizibil pentru toată lumea“ ? De ce din marea dezagregare ideologică, din destrămarea și oscilările de ordin programatic, tactic și organizatoric și de alt ordin — care se pot găsi și la liberali, și la narodnici, și la pseudomarxiștii din rîndurile intelectualilor —, el iese cu „păreri destul de bine statornicite“, cu „metode sistematizate și îndeajuns de temeinic elaborate“ ? Nu numai pentru că aceste păreri au fost statornicite și aceste metode au fost elaborate de mișcarea ilegală, ci pentru că există profunde cauze sociale, există condiții economice, există factori care acționează din ce în ce mai puternic cu fiecare nouă verstă de cale ferată, cu fiecare pas înainte al comerțului, al industriei, al capitalismului la orașe și la sate, factori care fac să crească, să se întărească, să se călească proletariatul, să-și strîngă rîndurile și îl ajută să nu meargă *în urma* micului-burghez, să nu oscileze ca el, să nu renege în chip laș mișcarea ilegală.

Cine va reflecta asupra celor spuse aici își va da seama de imensul prejudiciu pe care-l pricinuiesc încercările de „a contopi“ într-un singur partid elementele înaintate ale clasei muncitorilor salariați și țărănimea mic-burgheză, care în mod inevitabil se arată șovăielnică și nestatornică.

„Prosveșcenie“ nr. 3 din martie 1914

Se tipărește după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

ÎNVĂŢĂMINTE POLITICE

Cu cîtva timp în urmă, Consiliul de Stat a respins proiectul de introducere a limbii polone în viitoarea autoadministrare a Poloniei. Acest vot, care a fost dat împotriva voinţei şefului guvernului, ne explică multe în ce priveşte clasele cîrmuitoare din Rusia şi „particularităţile" de organizare şi de autoadministrare ale statului nostru.

În paginile presei a fost deja dată la iveală lunga poveste a problemei limbii polone în autoadministrarea Poloniei. De multă vreme, încă din 1907, moşierii ruşi de la cîrma ţării au dus tratative în această privinţă cu înalta aristocraţie poloneză. Ei au căutat să ajungă la o înţelegere măcar în ce priveşte condiţiile unei oarecare colaborări sau pur şi simplu ale unei convieţuiri relativ paşnice între ultrareacţionarii ruşi şi cei polonezi, — toate acestea făcîndu-se, bineînţeles, numai şi numai din dorinţa de a satisface interesele „culturii naţionale".

Cultura naţională poloneză a fost apărată de moşierii polonezi, care cereau să li se acorde autoadministrare (în loc de autonomie) şi dreptul de a folosi limba polonă. Cultura naţională rusă a fost apărată de moşierii velicoruşi, care au pus drept condiţii (căci ei stăpîneau totul, şi ca atare nu trebuiau să ceară) supremaţia ei şi dezlipirea de Polonia a regiunii Holm, care e „rusească". În treacăt fie zis, ambele părţi au încheiat o tranzacţie *împotriva* evreilor, care au fost, de la bun început, reduşi la „numerus clausus", pentru ca Polonia să nu rămînă în urma Rusiei

www.dacoromanica.ro

în ce priveşte aţîţările huliganice împotriva evreilor şi asuprirea lor.

După cum se anunţă, aceste tratative cu aristocraţia poloneză, cu moşierii-magnaţi din Polonia au fost conduse personal de Stolîpin. Stolîpin a făcut promisiuni, au fost depuse proiecte. Dar... regiunea Holm a fost dezlipită, în timp ce folosirea limbii polone în autoadministrarea Poloniei *a fost respinsă* de Consiliul nostru de Stat. Cauza lui Stolîpin a fost apărată cu „credinţă şi devotament" de Kokovţov, dar el n-a ajuns la nici un rezultat. N-a fost sprijinit de membrii de dreapta ai Consiliului de Stat.

Iată încă un acord, deşi era de mică importanţă, care a fost „rupt". Gucikov a spus de curînd, în numele burgheziei din întreaga Rusie, că aceasta a încheiat un acord tacit cu guvernul contrarevoluţiei, în sensul ca ea „să-l sprijine în schimbul unor reforme". Sprijinul a fost acordat, dar reformele *nu* au fost introduse.

În exemplul dat de noi aici, nu burghezia şi nici opoziţia, ci moşierii de cel mai pur sînge au încheiat şi ei un acord tacit: facem „noi" un pas spre Stolîpin, şi ni se acordă autoadministrarea şi dreptul de a folosi limba polonă. Pasul l-au făcut, dar dreptul de a folosi limba polonă nu l-au obţinut.

Din acest mic exemplu se pot trage bogate învăţăminte politice. Lupta dusă de naţionalităţi se transformă, sub ochii noştri, într-o tranzacţie încheiată de clasele dominante a două naţiuni, cu condiţia asupririi speciale a unei a treia naţiuni (a celei evreieşti). Să nu uităm că toate clasele dominante, nu numai moşierii, dar şi burghezia, chiar cea mai democratică, procedează în felul acesta.

Adevărata organizare şi guvernare a Rusiei ni se dezvăluie în esenţa ei de clasă: moşierii comandă, hotărăsc şi dispun. Atotputernicia acestei clase este nemăsurată. Ea nu „permite" burgheziei decît... să încheie acorduri pe care după aceea *le rupe*.

Dar nu numai atît. Se constată că şi *în cadrul* clasei dominante acordurile „sînt rupte" cu o uşurinţă neobişnuită,

www.dacoromanica.ro

extraordinară. Aceasta este o trăsătură prin care Rusia se deosebeşte de celelalte state cu caracter de clasă, şi ea constituie specificul nostru, care face ca probleme pe care Europa le-a rezolvat încă de acum 200 sau 100 de ani să rămînă la noi nerezolvate.

„Prosveşcenie" nr. 3 din martie 1914
Semnat : V. Ilin.

Se tipăreşte după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

PROIECT DE LEGE CU PRIVIRE LA EGALITATEA ÎN DREPTURI A NAŢIUNILOR [14]

Tovarăşi,

Fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia a hotărît să prezinte în Duma a IV-a de stat proiectul de lege cu privire la înlăturarea îngrădirilor în drepturi ale evreilor şi ale celorlalţi „alogeni", pe care îl prezentăm mai jos.

Acest proiect prevede înlăturarea tuturor îngrădirilor de ordin naţional îndreptate împotriva tuturor naţiunilor : a evreilor, polonezilor etc. Dar el vorbeşte deosebit de amănunţit despre îngrădirile impuse evreilor. Motivul este uşor de înţeles : nici o naţionalitate din Rusia nu este atît de asuprită şi de prigonită ca cea evreiască. Antisemitismul prinde rădăcini tot mai adînci în rîndul păturilor avute. Muncitorii evrei gem sub apăsarea unui dublu jug : şi ca muncitori şi ca evrei. În ultimii ani, prigoana împotriva evreilor a căpătat proporţii nemaiîntîlnite. Este de ajuns să amintim pogromurile evreieşti şi afacerea Beilis.

În aceste condiţii, marxiştii organizaţi trebuie să acorde problemei evreieşti atenţia cuvenită.

Se înţelege de la sine că problema evreiască poate fi rezolvată în mod serios numai o dată cu problemele fundamentale care stau la ordinea zilei în Rusia. E de la sine înţeles că nu ne aşteptăm ca Duma a IV-a, în care predomină naţionaliştii-purişkevişti, să anuleze îngrădirile impuse evreilor şi celorlalţi „alogeni". Dar clasa muncitoare

www.dacoromanica.ro

e datoare să-şi spună cuvîntul. Şi cu deosebită tărie trebuie să protesteze împotriva asupririi naţionale muncitorii *ruşi*.

Publicăm proiectul nostru de lege, în speranţa că muncitorii evrei, polonezi şi cei aparţinînd celorlalte naţionalităţi asuprite îşi vor spune părerea despre el şi, dacă vor socoti necesar, vor face propuneri de modificare.

Totodată, sperăm că muncitorii ruşi vor sprijini cu deosebită energie, prin declaraţiile lor etc., proiectul nostru de lege.

La acest proiect vom anexa, potrivit art. 4, o listă separată cu regulamentele şi legile ce urmează să fie abrogate. Această anexă va cuprinde aproape 100 de legi de acest fel, care privesc numai pe evrei.

PROIECT DE LEGE PENTRU ÎNLĂTURAREA TUTUROR ÎNGRĂDIRILOR DREPTURILOR EVREILOR ŞI, ÎN GENERE, A TUTUROR ÎNGRĂDIRILOR LEGATE DE ORIGINEA SAU DE APARTENENŢA LA O NAŢIONALITATE, ORICARE AR FI EA

1. Cetăţenii aparţinînd tuturor naţionalităţilor care locuiesc pe teritoriul Rusiei sînt egali în faţa legii.

2. Nici un cetăţean al Rusiei, fără deosebire de sex sau de confesiune, nu poate fi îngrădit în drepturile sale politice, şi în genere în nici un fel de drepturi, pe temeiul originii sale sau al apartenenţei la o naţionalitate, oricare ar fi ea.

3. Se abrogă toate legile de orice fel, toate regulamentele provizorii, toate notele inserate în legi etc. care prevăd îngrădiri pentru evrei, în orice domeniu al vieţii sociale şi de stat. Se abrogă art. 767, vol. IX, în care se spune că „evreii sînt supuşi legilor generale în toate cazurile *în care nu s-au stabilit reguli speciale pentru ei*". Se anulează îngrădirile de orice fel impuse evreilor în ceea ce priveşte dreptul de domiciliere şi deplasare, dreptul la învăţătură, dreptul de a ocupa funcţii de stat şi publice, drepturile electorale, serviciul militar, dreptul de a dobîndi şi închiria bunuri

www.dacoromanica.ro

imobile la oraşe, la sate etc. ; se abrogă toate îngrădirile impuse evreilor în ceea ce priveşte exercitarea profesiunilor libere etc. etc.

4. La legea de faţă se anexează o listă a legiuirilor, dispoziţiilor, regulamentelor provizorii etc. care prevăd îngrădiri de drepturi pentru evrei şi care urmează să fie abrogate.

„Puti Pravdî" nr. 48 din 28 martie 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

SALARIILE MUNCITORILOR AGRICOLI

Se ştie că din 1905 şi pînă azi salariile din industrie au sporit *cu circa douăzeci la sută.*

Prima încercare de a studia aceeaşi chestiune în ce priveşte salariile *muncitorilor agricoli* a fost făcută într-o broşură, recent apărută, a lui I. Drozdov : „Salariile muncitorilor agricoli din Rusia în legătură cu mişcarea agrară din anii 1905—1906" (Petersburg, 1914, ed. „M. I. Semenov", preţul 50 de copeici). Să vedem care sînt principalele concluzii ale acestei interesante lucrări.

Salariul mediu pe zi al muncitorului agricol din Rusia europeană era :

		copeici	in %
Media pe anii	1902—1904	64,0	100,0
„ în anul	1905	64,8	101,2
„ „ „	1906	72,0	112,5
„ „ „	1907	73,1	114,2
„ „ „	1908	72,4	113,1
„ „ „	1909	75,8	118,4
„ „ „	1910	76,6	119,6

Din aceste date se vede că cea mai mare sporire a salariilor a avut loc tocmai în 1906, adică în anul cînd influenţa mişcării din 1905 trebuia să se manifeste în modul cel mai vizibil.

Aşadar, începînd din anul 1905 s-a putut da un impuls în direcţia sporirii salariilor, extrem de coborîte, ale munci-

www.dacoromanica.ro

torilor agricoli ! Că această sporire e totuşi departe de a fi suficientă se vede dintr-o comparare a salariului în bani cu preţul grînelor. Autorul broşurii a făcut o asemenea comparaţie : a luat salariile în bani ale muncitorilor agricoli — arătate de noi mai sus — şi le-a exprimat *în grîne* (secară) la preţurile locale medii. A reieşit că salariul, exprimat în grîne, *a scăzut* de la 0,93 puduri în anii 1902—1904 la 0,85 puduri în 1905 şi 0,91 puduri în 1906.

Cu alte cuvinte, cu salariul lui pe o zi muncitorul agricol din Rusia a putut să cumpere 0,93 puduri de secară în anii 1902—1904 şi numai 0,91 puduri în 1906. Se înţelege că, fără impulsul care a avut loc în anii 1905 şi 1906, scăderea salariului *real* ar fi fost şi mai mare.

Repartizate pe ani, salariile indică oscilări însemnate, în funcţie de recoltă şi de alte cauze : bunăoară, din 1905 şi pînă în 1907 salariile au crescut, deşi foarte neregulat, apoi în 1908 (anul celei mai întunecate reacţiuni) ele *scad*, pentru a creşte din nou cu puţin în anii 1909 şi 1910.

Date fiind oscilările pe care le înregistrează salariile în diferiţi ani luaţi în parte, nu trebuie făcută comparaţie între diferiţi ani, ci între diferite decenii. D-l Drozdov a făcut o asemenea comparaţie şi a stabilit că în deceniul 1891 — 1900 salariul mediu al muncitorului agricol din Rusia europeană era de 55,08 copeici, iar în deceniul următor (1901—1910) el era de 69,18 copeici. Sporul este de 25,5%

Aceasta înseamnă că cele *trei milioane* de muncitori agricoli din Rusia (cifră, fără îndoială, simţitor micşorată faţă de cea reală) au reuşit să obţină o majorare de salarii în valoare de circa *80 000 000 de ruble pe an*, chiar dacă nu socotim decît două sute de zile lucrătoare pe an.

Este adevărat că în aceeaşi perioadă preţurile la articolele de consum au crescut în medie cu 20,5%. Înseamnă deci că sporirea *reală* a salariului sau sporirea salariului real a fost destul de mică. Exprimînd în grîne salariul în bani pe o zi, autorul obţine pentru perioada deceniului revoluţionar, în comparaţie cu cel prerevoluţionar, o creştere de numai 3,9%. Prin urmare, toate eforturile lor le-au dat muncitorilor posibilitatea *să-şi menţină* salariile

www.dacoromanica.ro

la nivelul lor anterior şi să obţină o sporire cu *totul neînsemnată.*

În schimb, comparînd schimbările intervenite în salariile muncitorilor cu cele intervenite *în preţurile pămîntului* în cursul aceloraşi două decenii, constatăm că are loc o creştere *uriaşă* a veniturilor *domnilor moşieri.* A cumpăra pămînt înseamnă a cumpăra *venitul* pe care-l aduce pămîntul, înseamnă a cumpăra *rentă*; de aceea preţul pămîntului reprezintă rentă capitalizată. Şi acum vedem că preţul mediu al unei deseatine s-a urcat, în cele două decenii sus-menţionate, de la 69,1 la 132,4 ruble, *adică a devenit aproape de două ori mai mare!*

Salariile milioanelor de muncitori salariaţi au sporit *cu o pătrime.* Veniturile moşierilor au devenit *de două ori* mai mari. Creşterea salariilor muncitorilor salariaţi abia reuşeşte să ţină pasul cu urcarea preţurilor la articolele de consum. Iar creşterea veniturilor moşiereşti este de cinci ori mai rapidă decît aceea a preţurilor la produse. Proprietarii de pămînt şi *gospodarii* înstăriţi din rîndurile ţăranilor se îmbogăţesc tot mai mult.

Totodată trebuie avut în vedere că creşterea rentabilităţii pămîntului şi urcarea preţurilor la produsele agricole duc la o adîncire continuă şi inevitabilă a prăpastiei de clasă dintre burghezul de la sate şi proletarul de la sate, între *proprietarul* (chiar dacă „munceşte" şi el) şi muncitorul salariat. De aceea, cine spune ţăranului „muncitor": în societatea capitalistă, mica ta gospodărie nu te va scăpa de sărăcie şi de nevoi, salvarea ta stă *numai* în unirea cu muncitorii salariaţi, acela spune adevărul. Iar dacă cineva, asemenea „narodnicilor" de la noi, se apucă să apere interesele *gospodăriei* „bazate pe muncă proprie" şi declară că mica gospodărie este viabilă în societatea capitalistă, înseamnă că sprijină năzuinţele burgheze, „sufletul" burghez al micului proprietar, iar nu sufletul lui proletar, înseamnă că vorbeşte ca un burghez.

„Puti Pravdi" nr 49 din 29 martie 1914 Semnat: V. I.

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

MUNCITORII LETONI DESPRE SCIZIUNEA DIN FRACŢIUNEA SOCIAL-DEMOCRATĂ DIN DUMĂ

Muncitorii care citesc presa lichidatoristă ştiu cît de des se lăudau lichidatorii ruşi că muncitorii marxişti letoni sînt de partea lor. Şi atunci cînd au provocat sciziunea în fracţiunea social-democrată din Dumă, lichidatorii s-au referit, de asemenea, în mod stăruitor la atitudinea letonilor. Nimeni, scriau ei, nu se va încumeta să-i acuze pe muncitorii letoni social-democraţi că contestă necesitatea „mişcării ilegale", şi iată că pînă şi aceşti muncitori letoni sînt de partea noastră.

Cine era bine informat asupra situaţiei nu se îndoia că lichidatorii... se abat de la adevăr. Atunci cînd chestiunea „grupului celor şase" şi a „grupului celor şapte" a fost luată în discuţie de muncitorii letoni, aceştia, în marea lor majoritate, s-au pronunţat în favoarea „grupului celor şase". În „Pravda" [15] au fost publicate zeci de rezoluţii, adoptate de sute şi sute de muncitori letoni social-democraţi şi de o serie întreagă de grupuri din Riga, Mitava, Libava şi din alte centre, care au aprobat poziţia pe care s-au situat cei 6 deputaţi muncitori. După Petersburg, cel care a răspuns cu mai multă însufleţire a fost Riga, acest important centru muncitoresc al letonilor. Rezoluţiile adoptate de majoritatea covîrşitoare a muncitorilor din Riga erau pătrunse de un profund ataşament faţă de ideile marxismului consecvent şi vădeau cea mai sinceră indignare împotriva lichidatorismului.

Un lucru este însă adevărat : pentru lichidatori şi pentru „grupul celor şapte" deputaţi ai lor au pledat cu multă

www.dacoromanica.ro

înflăcărare „vîrfurile" letone. În ziarul leton, care era pe atunci condus de lichidatori, au fost publicate articole îndreptate împotriva „grupului celor şase", şi, prin tonul lor scandalos şi prin conţinutul lor lichidatorist, ele nu erau mai prejos de cele publicate de ziarul lichidatorilor ruşi care apărea la Petersburg.

Este adevărat că doar un număr cu totul neînsemnat de *muncitori* letoni au sprijinit campania lichidatoristă. Dar organul „de conducere" era de partea lichidatorilor. Şi aceştia au continuat să vorbească „în numele" proletariatului leton organizat...

Dar iată că n-a trecut multă vreme, şi s-au întrunit reprezentanţii tuturor muncitorilor marxişti letoni [16]. Chestiunea sciziunii din sînul fracţiunii social-democrate din Dumă a constituit, cum era şi firesc, un punct deosebit de important. Lichidatorii „de la conducere" au făcut tot ce a fost posibil şi imposibil pentru a sprijini „grupul celor şapte" sau măcar pentru a muşamaliza chestiunea. Dar, vai, n-au reuşit. Prin reprezentanţii lor oficiali, muncitorii social-democraţi letoni au adoptat următoarea rezoluţie (pe care o redăm textual, doar cu unele schimbări inevitabile [17]) :

Cu privire la sciziunea din sînul fracţiunii social-democrate din Duma de stat.

— „Reprezentanţii tuturor muncitorilor marxişti letoni îşi exprimă regretul lor profund pentru sciziunea care s-a produs în sînul fracţiunii social-democrate din Duma de stat şi consideră că această sciziune este o urmare inevitabilă a sciziunii care există în afara fracţiunii, în rîndurile marxiştilor din Rusia.

Ei subliniază că unitatea fracţiunii este necesară şi consideră că această unitate poate fi înfăptuită :

1) dacă la baza unificării sînt puse hotărîrile care au fost adoptate, înainte de sciziunea întregului * marxist, de către instanţele lui superioare : *programul întregului marxist, statutul lui, hotărîrile de la*

* Aici şi în alte locuri, Lenin foloseşte cuvîntul „întregul" în sensul de „întregul partid". — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Londra, hotărîrile din decembrie 1908 şi din ianuarie 1910 ale reprezentanţei marxiştilor din întreaga Rusie;

2) dacă vor găsi un asemenea mod de activitate comună, care să garanteze drepturile minorităţii în sînul fracţiunii.

Muncitorii marxişti letoni însărcinează organul lor de conducere să sprijine toate încercările de unificare care sînt conforme cu vederile expuse în această rezoluţie".

Acesta este cuprinsul rezoluţiei. După cum vedeţi, esenţialul îl constituie faptul că stabileşte ca o condiţie obligatorie pentru unificare recunoaşterea *vechiului* întreg marxist. Cu cei care nu recunosc programul, statutul şi hotărîrile din anii 1907, 1908 şi 1910 [18] nu este cu putinţă să se ajungă la unitate. Aşa au spus muncitorii letoni. Şi în aceasta constă importanţa deosebită a rezoluţiei adoptate de reprezentanţii muncitorilor marxişti letoni.

La congresul letonilor s-au manifestat, fără îndoială, cu destulă tărie şi tendinţe împăciuitoriste. Letonii n-au vrut să declare direct şi pe faţă grupului lichidatorist din Dumă că este un grup de scizionişti, care încalcă voinţa muncitorilor, şi că este dator să-şi depună mandatele de deputaţi ai Dumei. Şi ei n-au vrut să facă acest lucru pentru că minoritatea letonă nu merge atît de departe ca lichidatorii ruşi şi pentru că la letoni continuă să existe unele speranţe în ce priveşte posibilitatea unei împăciuiri cu fracţiunea Ciheidze.

În orice caz însă, muncitorii letoni au formulat *condiţii* clare şi precise pentru înfăptuirea unităţii.

Şi într-adevăr, cum se rezolvă, din punctul de vedere al rezoluţiei letone, chestiunile controversate care au dus la scindarea fracţiunii ?

Letonii cer, în primul rînd, recunoaşterea programului. Asta înseamnă că ei *condamnă* faimoasa „autonomie cultural-naţională", care a fost revendicată de la tribuna

www.dacoromanica.ro

Dumei. Căci programul a respins în mod oficial această revendicare, şi chiar lichidatorul L. Martov a recunoscut că „autonomia cultural-naţională" nu prea se împacă cu programul. Pentru ca unitatea să devină posibilă, trebuie ca lichidatorii să renunţe la revendicarea autonomiei cultural-naţionale. Acesta este sensul răspunsului dat de letoni în prima chestiune controversată.

Apoi este controversată chestiunea primirii în fracţiune a deputatului Jagiełło. *Cum* rezolvă muncitorii letoni această controversă ? Ei spun : vezi hotărîrea din decembrie 1908. Deschidem documentul respectiv, ne uităm şi citim :

— „Despre unificarea cu «leviţa»-P.P.S.

— Ascultînd propunerea făcută de tovarăşii menşevici în legătură cu unificarea cu «leviţa»-P.P.S., reprezentanţa marxiştilor din întreaga Rusie trece, fără dezbateri, la ordinea de zi". (Vezi darea de seamă, p. 46.)

Chestiunea e clară. Hotărîrea din 1908 a reprezentanţei n-a vrut să audă de nici un fel de unificare cu partidul lui Jagiełło. Lichidatorii *au încălcat* această hotărîre. Prin urmare, ei trebuie să revină asupra hotărîrii lor scizioniste cu privire la Jagiełło.

Mai departe, letonii cer să fie recunoscute, în genere, toate hotărîrile de ordin principial adoptate în decembrie 1908 şi în ianuarie 1910. Ce hotărîri sînt astea şi cum caracterizează ele lichidatorismul ? Deschidem documentele respective şi citim :

— „Constatînd că într-o serie de localităţi se observă că o parte dintre intelectualii din partid încearcă să lichideze «mişcarea ilegală» şi s-o înlocuiască printr-o uniune amorfă în cadrul legalităţii cu orice preţ, chiar dacă această legalitate ar fi cumpărată cu preţul unei renunţări vădite la programul, tactica şi tradiţiile întregului marxist, ...*consideră că este necesar să se ducă cea mai hotărîtă luptă împotriva încercărilor lichidatoriste* şi cheamă pe toţi activiştii cu adevărat marxişti, fără deosebire de fracţiune sau orientare, să opună cea mai energică împotrivire acestor încercări".

www.dacoromanica.ro

Aşa a fost condamnat lichidatorismul în hotărîrile din 1908 (vezi p. 38 a dării de seamă). Letonii au cerut recunoaşterea acestor hotărîri.

Urmează apoi hotărîrile din ianuarie 1910. În ele citim: — „Condiţiile istorice ale mişcării social-democrate în epoca contrarevoluţiei burgheze generează în mod inevitabil, *ca o manifestare a influenţei burgheze asupra proletariatului*, ...negarea necesităţii partidului ilegal, diminuarea rolului şi importanţei lui, încercările de a restrînge sarcinile programatice şi tactice şi lozincile întregului marxist".

Aşa a fost condamnat lichidatorismul în hotărîrile din 1910. Letonii au cerut lichidatorilor să recunoască şi aceste hotărîri.

Rezoluţia propusă la întrunirea reprezentanţilor muncitorilor letoni a fost adoptată *în unanimitate. Nici* lichidatorii letoni care au fost de faţă n-au îndrăznit să voteze împotriva ei. Ei au primit o lecţie destul de instructivă din partea muncitorilor letoni, care respectă „mişcarea ilegală", care recunosc hotărîrile vechiului întreg marxist. A vota împotriva acestei rezoluţii însemna a arunca o sfidare tuturor proletarilor letoni şi a pierde ultimii adepţi din rîndurile muncitorilor.

Aceasta este hotărîrea adoptată de muncitorii letoni (au fost reprezentaţi peste 3 000 de muncitori organizaţi).

Într-o formă cît se poate de politicoasă, fără nici un fel de asprime, dar cu dîrzenie şi hotărîre, muncitorii letoni s-au adresat fracţiunii Ciheidze cu următoarele cuvinte:

— Vreţi unitate? Atunci faceţi bine şi recunoaşteţi cele mai importante hotărîri ale vechiului întreg marxist, încetaţi să mai încălcaţi programul şi hotărîrile din anii 1908—1910, lepădaţi-vă de cei care au renegat „mişcarea ilegală", într-un cuvînt situaţi-vă pe poziţii marxiste.

Ultima organizaţie cu adevărat muncitorească în numele căreia a încercat să vorbească fracţiunea Ciheidze a întors

www.dacoromanica.ro

spatele acestei fracţiuni. Alături de cei şapte deputaţi care oscilează spre lichidatorism au mai rămas — după cum era şi de aşteptat — doar un mănunchi de lichidatori. Tot ce este proletar s-a îndepărtat sau se îndepărtează de ei: *O fracţiune fără muncitori* — iată ce reprezintă fracţiunea lichidatoristă din Dumă.

Acum, după hotărîrea luată de letoni, nu mai încape nici o îndoială în această privinţă.

„Puti Pravdî" nr. 50 din 30 martie 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DEMASCAREA FICŢIUNII BLOCULUI „DIN AUGUST"

Acum mai bine de un an şi jumătate, în august 1912, s-a produs un eveniment care are o însemnătate destul de mare în istoria mişcării muncitoreşti din Rusia. În ajunul alegerilor pentru Duma a IV-a de stat, lichidatorii „s-au unit", după cum spun ei, cu reprezentanţii diferitelor curente, participanţi la Conferinţa din august, vrînd astfel să dovedească că nu sînt cîtuşi de puţin lichidatori, că n-au lichidat şi nu lichidează nimic, că „unitatea" între ei şi organizaţiile marxiste vădit muncitoreşti, serioase, nefictive, este perfect posibilă.

Controversa dintre lichidatori şi adversarii lor a fost mutată, de către această Conferinţă din august, pe un alt plan: de data asta nu se punea numai chestiunea dacă teoria şi tactica lichidatorilor sînt juste, ci şi chestiunea dacă vorbele lichidatorilor sînt confirmate sau dezminţite de *propria lor* practică. Este această Conferinţă *a lor* din august o ficţiune, o prefăcătorie, o înşelătorie, un balon de săpun, sau reprezintă un lucru serios, un pas sincer, ceva real, care dovedeşte că e *posibilă* o îndreptare a lichidatorilor?

Aşa se punea problema.

Prin faptele lor, prin experienţa Conferinţei lor din august, lichidatorii trebuiau să dea un răspuns în această chestiune.

Acum acest răspuns a fost dat de singura grupare marxistă mai importantă, şi anume de marxiştii letoni, pe care *toate* curentele şi fracţiunile, fără excepţie, îi recunosc

www.dacoromanica.ro

drept marxişti care nu încalcă hotărîrile partidului şi care au făcut *ei înşişi* faimoasa experienţă din august. Ni se comunică, din surse bine informate, că adunarea celor mai înalţi reprezentanţi ai marxiştilor letoni organizaţi din Rusia şi-a încheiat lucrările. Nimeni, nici un curent şi nici o fracţiune n-a contestat caracterul de instanţă supremă al acestei adunări a reprezentanţilor marxiştilor letoni organizaţi ; dimpotrivă, la lucrările ei au luat parte nu numai împuterniciţi şi delegaţi autorizaţi ai majorităţii muncitorilor din Rusia (ai antilichidatorilor), *dar şi ai lichidatorilor,* ai organului lor de conducere, creat de Conferinţa din august, ai Bundului [19] şi ai „leviţei"-P.P.S. [20]

Experienţa, de un an şi jumătate, a blocurilor şi instituţiilor create de Conferinţa din august a fost analizată şi caracterizată, sub toate aspectele, chiar de către aceia care au făcut ei înşişi această experienţă şi care au încercat să-i ajute pe lichidatori să se debaraseze de lichidatorism.

Şi la ce rezultat a dus această discuţie şi această caracterizare ?

„...Încercarea făcută de împăciuitorişti de a se uni cu orice preţ cu lichidatorii (Conferinţa din august 1912) — se arată în hotărîrea adoptată de marxiştii letoni organizaţi — s-a dovedit zadarnică, iar unificatorii au ajuns ei înşişi într-o stare de dependenţă ideologică şi politică faţă de lichidatori..."

Aceasta este o hotărîre oficială a unei adunări imparţiale de marxişti, şi ea înseamnă o demascare completă şi definitivă a ficţiunii Blocului din august !

Ceea ce am spus noi, timp de doi ani de zile, şi ceea ce au tăgăduit lichidatorii, jurîndu-se pe toţi sfinţii şi proferînd o droaie de injurii la adresa noastră, este astăzi dovedit şi recunoscut în mod oficial de *înşişi participanţii* la Conferinţa din august, de membrii Blocului din august şi ai organului său de conducere.

Marxiştii letoni organizaţi au recunoscut în mod oficial că „în centrul luptei dinăuntrul partidului se află, în ul-

www.dacoromanica.ro

timii cinci ani, problema curentului lichidator", care a fost condamnat de mult de întreg partidul, și că reprezentantul lor, al letonilor, *este rechemat* din organul de conducere al Blocului din august, deoarece acest organ (după cum se spune în hotărîrea adoptată de marxiștii letoni) *„nu s-a delimitat de lichidatori"*.

Evenimentele, prin urmare, au demascat pentru a nu știu cîta oară pe lichidatori și au dovedit astfel cu prisosință că noi am avut dreptate. Am avut dreptate cînd am spus că Conferința din august este o ficțiune, o înșelătorie, *o manevră electorală* obișnuită (în partidele și grupările micburgheze). Lichidatorii n-au îndrăznit să se prezinte în alegeri cu steagul lor, să-și apere cinstit convingerile, ci s-au pitit în dosul Blocului din august, bătîndu-se cu pumnii în piept și jurîndu-se că ei nu vor să lichideze nimic.

Letonii au demascat înșelătoria.

Și trebuie remarcat că acești letoni au fost și au rămas pe o poziție *neutră:* ei sînt atît de neutri, încît au hotărît să nu stabilească legături organizatorice cu nici o parte din marxiștii organizați din Rusia. Demascarea ficțiunii Blocului din august și a mascaradei electorale a lichidatorilor prezintă o importanță cu atît mai mare, cu cît pornește de la niște organizații *neutre*.

Vom mai avea prilejul nu o dată să ne ocupăm de hotărîrile marxiștilor letoni, care au dovedit încă o dată cîtă dreptate aveam noi cînd spuneam că este posibilă o unitate a muncitorilor marxiști din Rusia, numai dacă e îndreptată *împotriva* lichidatorilor. În încheiere, ținem să relevăm aici o singură hotărîre, deosebit de importantă, în problema aplicării principiului național într-o organizație marxistă.

Marxiștii letoni sînt și ei muncitori ai unei națiuni asuprite, care nu se bucură de drepturi depline, și activează și ei în centre a căror populație are o compoziție națională foarte pestriță. La Riga, bunăoară, ei au de-a face cu un proletariat german, rus, leton, evreiesc, lituanian. Și experiența dobîndită de ei în decurs de ani de zile i-a convins pe deplin pe marxiștii letoni de justețea principiului *unității internaționale* a organizațiilor locale ale clasei muncitoare.

www.dacoromanica.ro

„...În fiecare oraș — se arată în hotărîrea adoptată de marxiștii letoni — trebuie să se afle o organizație unică a proletarilor marxiști, care să se călăuzească în activitatea sa după principiile stabilite de Congresul de la Stockholm și să țină seama de comentariile Conferinței generale din 1908 a marxiștilor din Rusia".

Se știe că în aceste comentarii se condamnă *în mod categoric* principiul federației. Nu o federație a organizațiilor muncitorești naționale, ci o unitate internațională, o organizație unică, în a cărei activitate să fie folosite *toate* limbile vorbite de proletariatul local.

Acesta este singurul principiu just, marxist. Aceasta este singura ripostă, conformă cu socialismul, ce trebuie dată mic-burghezilor naționaliști, care caută să provoace o *sciziune națională* în rîndurile proletariatului. Aici este exprimată cerința de a aduce la îndeplinire o hotărîre a întregului partid, care a fost și este încălcată în modul cel mai flagrant de către Bund.

Se apropie falimentul manevrei prin care lichidatorii și bundiștii, provocînd ei înșiși sciziunea și sforțîndu-se totodată să strige mai tare decît toți că ei sînt pentru „unitate", au căutat să înșele masele de muncitori. Hotărîrea marxiștilor letoni care se mențin într-o poziție neutră față de lupta noastră, a rușilor, arată în mod convingător tuturor muncitorilor că *unitatea* poate și trebuie să fie făurită în mod efectiv numai prin lupta împotriva scizioniștilor, care refuză să îndeplinească vechea și permanenta cerință, formulată de întregul partid, de a se renunța la lichidatorism și la separarea organizațiilor muncitorești după criteriul național.

„Puti Pravdî" nr. 50 din 30 martie 1914

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

ÎNCĂ O NIMICIRE A SOCIALISMULUI [21]

Publicat în martie 1914, în revista „Sovremennîi Mir" nr. 3
Semnat : V. I l i n

Se tipărește după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

De furtunoasa epocă a anului 1905 nu ne despart nici zece ani, şi totuşi schimbarea care s-a produs în acest scurt răstimp în Rusia pare uriaşă. Dintr-o ţară patriarhală, Rusia s-a transformat, parcă dintr-o dată, într-o ţară capitalistă modernă. Unul dintre ideologii vechii Rusii, L. N. Tolstoi, a exprimat acest lucru într-o caracteristică tiradă tragicomică, în care se plîngea că poporul rus „a învăţat uimitor de repede să facă revoluţie şi parlamente“ [22].

Se înţelege că această „bruscă“ transformare a Rusiei într-o ţară burgheză, în decursul a cinci sau zece ani ai secolului al XX-lea, s-a putut produce numai datorită faptului că întreaga jumătate a doua a secolului trecut a fost una din etapele de înlocuire a rînduielilor feudale prin rînduieli burgheze.

Nu este lipsit de interes să vedem cum s-a reflectat această înlocuire în schimbarea atitudinii faţă de marxism a unei ştiinţe oficiale, universitare, cum este economia politică din ţara noastră. În bunele vremuri de altădată se îndeletniceau la noi cu „nimicirea“ lui Marx numai profesorii cu idei extremiste de dreapta aflaţi în slujba guvernului. Întreaga ştiinţă profesorală narodnică-liberală avea faţă de Marx o atitudine plină de respect, „admitea“ teoria valorii bazate pe muncă, trezind astfel în rîndurile „narodnicilor de stînga“ iluzia naivă că în Rusia nu există teren pentru burghezie.

Acum s-au ivit la noi „pe neaşteptate“ o droaie de „marxofagi“ liberali şi progresişti, cum este d-l Tugan-

www.dacoromanica.ro

Baranovski * sau d-l Struve etc. Toţi aceştia *au dezvăluit* adevăratul conţinut şi adevărata semnificaţie a „respectului" narodnic-liberal faţă de Marx: acest respect se mai manifestă în vorbe, în fapte însă, neînţelegerea dialecticii materialiste şi a teoriei luptei de clasă, de care au dat ei dovadă întotdeauna, a dus în mod inevitabil şi la renunţarea la teoria valorii bazate pe muncă.

Pînă în 1905 burghezia nu vedea alt duşman în afară de moşierii iobăgişti şi de „birocraţi"; de aceea ea a căutat să aibă şi faţă de teoria proletariatului european o atitudine de simpatie şi n-a vrut să vadă „duşmani la stînga". După 1905 ia naştere în Rusia o burghezie liberală contrarevoluţionară, şi ştiinţa liberală profesorală, *fără să-şi piardă cît de cît* prestigiul ei în „societate", se apucă în mod serios să-l nimicească pe Marx.

Ne propunem să prezentăm cititorului cea mai nouă lucrare ştiinţifică a unuia dintre aceşti savanţi „serioşi".

I

V. P. Reabuşinski a editat, anul trecut, partea întîi a unei lucrări a d-lui Piotr Struve: „Economie şi preţ" (Moscova, 1913). Faimoasa „alianţă dintre ştiinţă şi industrie", care a fost marcată la început prin faptul că d-l Reabuşinski a publicat consideraţiile d-lui Struve despre „Rusia mare", s-a maturizat şi s-a întărit temeinic. De la o simplă alianţă între ştiinţă şi industrie s-a ajuns de pe acum la o alianţă care îmbrăţişează ştiinţa, industria şi puterea de stat; d-l Struve şi-a prezentat lucrarea sa ştiinţifică în vederea obţinerii unui titlu academic, care i-a şi fost conferit.

În prefaţă, d-l Struve ne încredinţează că ideea de a scrie această lucrare i-a venit cu vreo 15 ani în urmă. Avem, prin urmare, toate motivele să ne aşteptăm la o lucrare serioasă, temeinică.

Autorul are el însuşi o părere deosebit de bună despre lucrarea sa şi ne promite o „revizuire" (şi, bineînţeles, o

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 385—388. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

revizuire „critică") „a unora dintre problemele şi tezele tradiţionale ale economiei politice". Această revizuire cuprinde şi semnificaţia preţului „ca noţiune de bază a economiei politice".

„...Această revizuire va duce la formularea unor noi probleme metodologice ale ştiinţei noastre în spiritul empirismului consecvent, care se sprijină pe noţiuni precise şi pe distincţii clare, riguros stabilite".

Această frază, extrasă de noi din rîndurile cu care îşi încheie d-l Struve „lucrarea" sa, conţine, ca să zicem aşa, laitmotivul lucrării lui. Programul autorului se reduce la un „empirism consecvent" (astfel începe neapărat, în zilele noastre, fiecare din filozofii la modă, indiferent de clericalismul onctuos la care ajunge cu teoria lui) şi „noţiuni precise şi distincţii clare, riguros stabilite". Este cunoscutul motiv al faimosului „criticism" care se reduce atît de des la o scolastică verbală...

Un „empirism consecvent" vrea d-l Struve să vadă mai cu seamă în acea parte — mult mai cuprinzătoare — a cărţii sale în care ne oferă „studii şi materiale în legătură cu fenomenologia istorică a preţului" (acestea alcătuiesc aproape întreaga secţiune a doua a primei părţi). Iar „noţiuni precise şi distincţii clare, riguros stabilite", sînt numite consideraţiile, expuse de el în prima secţiune şi în introducere, „cu privire la unele motive filozofice fundamentale în evoluţia gîndirii economice", cu privire la „economie şi societate" etc.

De aceea vom începe chiar cu consideraţiile teoretice ale d-lui Struve.

II

„De la concepţia etică, normativă a valorii" (d-l Struve se încăpăţînează să folosească o terminologie necorectă, spunînd „ţennost" în loc de „stoimost", cu toate că i s-a arătat de multă vreme că primul termen este greşit), „care domină acum şi la canonişti, pînă la concepţia valorii ca «bază» internă sau «lege» a preţului nu este nicidecum atît de departe cum ar putea să pară. Şi, într-adevăr, pu-

www.dacoromanica.ro

tem vedea că «bonitas intrinseca», «valor», «pretium naturale»* ale canoniştilor se transformă în «intrinsic value» sau «natural value» sau «natural price» **, adică în valoarea obiectivă *** a economiştilor de mai tîrziu" (XXV).

Vedem aici principala idee (sau, mai bine zis, principala ideofobie) a d-lui Struve şi procedeele tipice folosite de acest autor. Pentru a discredita legea ştiinţifică a valorii, d-l Struve se străduieşte s-o apropie de legea „etică" a canoniştilor. D-l Struve, bineînţeles, n-are nici urmă de dovezi în această privinţă. Dacă el scrie „putem vedea", şi într-o notă se referă la un pasaj (străin de chestiune) din opera unui kantian rus din 1810, ne putem închipui în ce situaţie dificilă s-a aflat savantul nostru cînd a fost vorba să caute dovezi!

D-l Struve nu poate să nu ştie că în evul mediu orice lege ştiinţifică, şi nu numai legea valorii, era înţeleasă în sens religios şi etic. În acelaşi mod erau înţelese de către canonici şi legile ştiinţelor naturii. De aceea, orice apropiere între legea preţului enunţată de canonişti şi cea enunţată de reprezentanţii economiei politice clasice nu poate fi în nici un caz luată în serios. Această „idee" a d-lui Struve nu poate fi numită idee; aici avem de-a face pur şi simplu cu o ideofobie, care e disimulată printr-o manoperă cu totul puerilă.

D-l Struve continuă:

„«Legea valorii» devine «idee fixă» a economiei politice. În acest domeniu, motivul «universalist» („realist") al gîndirii se manifestă mai clar ca oriunde la scriitorul la care el se îmbină cu cea mai mare lărgime a concepţiei filozofice generale asupra ştiinţei economice, şi anume la *Marx*. Acest motiv se uneşte, la el, cu o concepţie materialistă despre lume, care n-a fost elaborată în amănunţime, dar care este cu atît mai mult o concepţie materialistă unitară. Valoarea bazată pe muncă devine nu numai legea, dar şi «substanţa» preţului.

* — „utilitate intrinsecă", „preţ, valoare", „preţ natural". — *Nota trad.*

** — „valoare intrinsecă, adevărată", „valoare naturală, obiectivă", „preţ natural". — *Nota trad.*

*** În treacăt fie zis, recunoscînd că economiştii „de mai tîrziu" (în comparaţie cu canoniştii din evul mediu) au în vedere tocmai „valoarea" („ţennost") *obiectivă*, d-l Struve dezvăluie dintr-o dată greşeala pe care o comite, stăruind, în spirit subiectivist, asupra termenului „ţennost" în opoziţie cu *„valoarea"* (*„stoimost"*) „obiectivă".

www.dacoromanica.ro

Cum această concepție, mecanicist-naturalistă și în același timp «realistă», despre valoare încearcă zadarnic să cuprindă lumea fenomenelor empirice ale vieții economice și cum ea se încheie printr-o grandioasă și insolubilă contradicție, am arătat în repetate rînduri în lucrările noastre".

Iată maniera „savantă" a d-lui Struve! Ea ne arată prin ce mijloace caută d-l Struve să-l distrugă pe Marx! Cîțiva termeni pseudosavanți, o aluzie la „motivele" gîndirii și o referire la un articolaș publicat în anul 1900 de revista „Jizn" [23] — iată tot bagajul d-sale. Cam puțin, d-le profesor...

În articolașele sale de revistă, d-l Struve nu numai că n-a reușit să dovedească vreo contradicție „grandioasă" la Marx între volumele I și III ale „Capitalului", între teoria valorii bazate pe muncă și formarea prețurilor medii pe baza legii valorii, dar n-a reușit să dovedească nici un fel de contradicție.

„Distincția", care se făcea în evul mediu, între nominalism și realism, ca și opoziția dintre universalism și singularism, cu care jonglează d-l Struve, nu oferă absolut nimic pentru înțelegerea teoriei lui Marx sau pentru critica ei și nici pentru lămurirea propriei teorii (sau a pretenției că are o teorie proprie) a d-lui Struve. Aici avem de-a face cu o jucărie, cu nimicuri savante, și nu cu o știință. Desigur, lupta dintre nominaliștii și realiștii medievali prezintă o oarecare analogie cu lupta dintre materialiști și idealiști, însă analogii și legături de continuitate istorică pot fi stabilite cu multe, foarte multe teorii, și nu numai din evul mediu, ci și din antichitate. Pentru a studia în mod serios chiar și legătura dintre controversele din evul mediu și istoria materialismului ar fi nevoie de cercetări speciale. La autorul nostru însă nu e nici pomeneală de ceva care să semene a studiu serios. El sare de la o temă la alta, face aluzie la mii de probleme, fără să examineze cu atenție vreuna din ele, și debitează, cu un tupeu amuzant, concluziile cele mai categorice.

El însuși este nevoit să recunoască, în citatul prezentat de noi, că la Marx filozofia și economia politică se îmbină într-o concepție materialistă *unitară* asupra lumii, că la Marx găsim *cea mai largă* concepție filozofică generală!

www.dacoromanica.ro

Şi doar nu este vorba de o recunoaştere de minimă importanţă. Cînd cineva se vede nevoit să recunoască asemenea adevăruri şi vorbeşte de o revizuire critică a economiei politice şi de noile ei probleme metodologice, trebuie să se simtă obligat să examineze în mod serios *toate* părţile constitutive ale acestei concepţii materialiste „unitare" a lui Marx. D-l Struve nu face nici cea mai mică încercare de a proceda la o asemenea examinare ! El se mărgineşte la unele observaţii pline de dispreţ cu privire la „materialismul metafizic". Dar cine nu ştie că, din punctul de vedere al teoriilor agnostice astăzi la modă (kantianismul, pozitivismul, machismul etc.), atît materialismul consecvent cît şi idealismul filozofic consecvent nu sînt altceva decît „metafizică". Asemenea observaţii, făcute la întîmplare de d-l Struve, *vizează* doar propria lui concepţie filozofică, care este străină de orice unitate. Dar cu observaţii de acest fel nu te poţi eschiva de la analiza şi studiul concepţiei materialiste a lui Marx, care formează un tot *unitar*. Procedînd în felul acesta, nu faci decît să-ţi dai singur un certificat de paupertate.

III

În schimb, încercarea de a face o apropiere între marxism şi doctrina scolastică a păcatului originar constituie o asemenea perlă în lucrarea ştiinţifică a d-lui Struve, că nu putem să nu ne ocupăm îndeaproape de ea. Cerem dinainte iertare cititorului pentru lungile citate pe care vom fi nevoiţi să le dăm, însă aici trebuie să fim precişi, ca să înfierăm cum trebuie procedeele folosite de ştiinţa profesorală-liberală din zilele noastre.

„Pentru mine este absolut limpede — scrie d-l Struve — că prin structura ei logică teoria marxistă a valorii bazate pe muncă îşi găseşte o analogie grandioasă şi un prototip, cu multe sute de ani în urmă, în doctrina scolastică, «realist» fundamentată, a păcatului originar... Aşa cum la Marx «preţurile» empirice sînt guvernate de legea valorii, îşi împrumută, ca să zic aşa, fiinţa lor de la substanţa valorii, tot aşa pentru scolastică acţiunile empirice ale oamenilor sînt determinate de păcatul originar.

www.dacoromanica.ro

Iată cîteva comparaţii :

Marx : «Lucrurile vor fi prezentate cel mai simplu dacă vom considera întreaga masă de mărfuri, deci mai întîi dintr-o singură ramură de producţie, ca o singură marfă, iar suma preţurilor diferitelor mărfuri identice, ca fiind adunate şi formînd un singur preţ ; ceea ce am spus despre fiecare marfă în parte este acum valabil, cuvînt cu cuvînt, şi pentru masa de mărfuri dintr-o anumită ramură de producţie aflată pe piaţă. Cerinţa ca valoarea individuală a mărfii să corespundă valorii ei sociale se realizează sau se precizează acum în sensul că întreaga cantitate cuprinde munca socială necesară pentru producerea ei şi că valoarea acestei mase = valoarea ei pe piaţă» [24].

Toma d'Aquino : «Trebuie să spunem că toţi oamenii care se trag de la Adam pot fi priviţi ca un singur om, deoarece ei coincid prin natura lor, pe care au moştenit-o de la strămoşul lor, la fel cum, de pildă, toţi oamenii care locuiesc în acelaşi comitat sînt consideraţi ca formînd un singur corp, iar întregul comitat este privit ca un singur om...»".

Ajunge, cred. D-l Struve încearcă să ne asigure că aceasta „nu e un joc cu analogii pline de efect (!??) şi nici o încercare de a fi spiritual". Tot ce se poate. Dar este cu siguranţă un joc de analogii triviale sau, mai bine zis, o curată bufonerie. Dacă nişte savanţi care se socot progresişti şi liberali pot să tolereze în mijlocul lor pe eroii unor asemenea bufonerii, dacă acestor eroi li se conferă titluri academice şi li se încredinţează sarcina de a instrui tineretul, acest lucru nu face decît să învedereze, pentru a suta şi a mia oară, o „lege" a epocii burgheze : cu cît vei da dovadă de mai multă insolenţă şi mai multă neruşinare în strădania ta de a batjocori ştiinţa, numai şi numai pentru a-l distruge pe Marx, cu atît această strădanie va fi considerată mai vrednică de cinste.

Această bufonerie i-a fost necesară d-lui Struve pentru a-şi ascunde completa sa neputinţă de a-l combate pe Marx. Că toate mărfurile dintr-o anumită ramură de producţie se schimbă pe o cantitate de mărfuri din alte ramuri,

www.dacoromanica.ro

e un lucru incontestabil. Că orice „empiric" determină prețul mediu luînd masa mărfurilor și împărțind prețul ei global la numărul unităților de marfă, e de asemenea incontestabil. Statistica, la care d-l Struve ține atît de mult (și la care, după cum vom vedea mai jos, el se mulțumește doar să facă „aluzii", în loc să se apuce s-o studieze), vedem că aplică la fiecare pas metoda folosită de Marx. Dar ce-i interesează toate astea pe „socialistofagii" de profesie ? Principalul e să dai cu copita în Marx ; restul vine de la sine.

Sub auspiciile căror somități filozofice practică d-l Struve această nobilă îndeletnicire, se poate vedea, între altele, din următoarele cuvinte ale profesorului nostru :

„În această operă (de totalizare a rezultatelor întregii cugetări din secolul al XIX-lea), posteritatea imparțială va trebui să acorde un loc de frunte marelui metafizician francez Renouvier, de la care provin multe idei critice și pozitive din zilele noastre" (43).

Renouvier, șeful școlii franceze a „idealismului neocritic", este un „obscurantist de înaltă școală", cum l-a numit empiriocriticistul (adică un filozof ostil materialismului) Willy (vezi observațiile mele despre Renouvier în cartea : „Materialism și empiriocriticism. Însemnări critice despre o filozofie reacționară". Moscova, 1909, p. 247*). Renouvier scrie cuvîntul „lege" cu literă mare și face din el pur și simplu baza religiei.

Vedeți, așadar, prin ce metode nimicește d-l Struve concepția lui Marx, care — după propria mărturisire a d-lui Struve — este o „concepție materialistă unitară" : Marx este asemuit de el cu un teolog medieval pentru simplul motiv că adună prețurile mărfurilor dintr-o ramură de producție, iar teologul medieval Toma d'Aquino adună oamenii care se trag din strămoșul Adam pentru a-și argumenta astfel teoria păcatului originar. Și în același timp el încearcă să-l nimicească pe Marx în numele „marelui" Renouvier, care în secolul al XIX-lea a propovăduit un

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 18, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 216—217. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

idealism filozofic ce face din noţiunea de „lege" baza religiei ! !

Eşti de admirat, d-le Struve, ca discipol al „marelui" Renouvier şi ca dascăl prin vocaţie al tineretului rus !

IV

„În uriaşa transformare pe care, după asaltul istorismului, atît al celui mistic cît şi al celui materialist, a suferit-o edificiul economiei politice bazate pe ideea legii naturale, această idee — scrie d-l Struve — a dat complet faliment. A ieşit la iveală contradicţia ei internă fundamentală. Această contradicţie s-a manifestat, poate, în modul cel mai vădit în acea formă a economiei politice «naturale» care a devenit baza teoretică a liberalismului economic burghez... Într-adevăr, dacă în viaţa economică domneşte o lege naturală, atunci nu pot exista în această viaţă fapte care să nu fie în concordanţă cu legea naturală, care să contravină acestei legi. Or, economia politică «naturală» liberală a dus, în cărţi şi în viaţă, o luptă permanentă împotriva unor asemenea fapte... După falimentul economiei politice burghezo-liberale, aproape că nu era frumos să vorbeşti despre «legea naturală». Pe de o parte, este vădit neştiinţific să detaşezi, dintr-un întreg proces economic-social principialmente unitar, unele laturi, raporturi şi fenomene, ca fiind «naturale», şi să le tratezi ca pe o categorie de fenomene aparte. Pe de altă parte, proclamarea «legii naturale», cu toate că se baza, chiar şi la liberalismul economic, pe un motiv etic inconştient, a fost discreditată din punct de vedere etic, întrucît era privită ca o metodă de justificare sau de perpetuare a unor anumite relaţii şi forme sociale cu caracter temporar, ca o apologetică «burgheză»" (56—57).

Aşa dă gata autorul nostru ideea legii naturale. Şi cele de mai sus le scrie un om care este nevoit să recunoască că „materialistul Marx întinde mîna, peste întreg secolul al XVIII-lea, materialistului Petty" (56) şi că „Petty este cel mai proeminent, cel mai strălucit exponent al puternicului curent care ducea, în acea epocă, de la ştiinţele naturii spre ştiinţele sociale" (50).

Acest curent puternic — de la ştiinţele naturii spre ştiinţele sociale — a existat, precum se ştie, nu numai în epoca lui Petty, dar şi în aceea a lui Marx. Şi acest curent a continuat să fie nu mai puţin puternic, dacă nu chiar mai puternic, în secolul al XX-lea. Cum se poate, în acest caz, ca într-o scriere cu pretenţii de operă ştiin-

www.dacoromanica.ro

ţifică, care îşi propune să studieze „motivele filozofice ale gîndirii economice", să se ridice chestiunea acestui „curent" şi a materialismului lui Petty şi al lui Marx, fără a aduce absolut nici o lămurire în ce priveşte premisele şi concluziile filozofice ale ştiinţelor naturii ? ?

Dar tocmai asta este menirea lui Struve : să pună sau, mai bine zis, să atingă o mie şi una de chestiuni, „să spună cîte ceva" despre toate, să-şi dea aerul că cumpăneşte bine şi ia în consideraţie totul, iar în realitate să nu ne prezinte altceva decît un miş-maş de citate şi observaţii fugitive.

Afirmaţia că ideea existenţei unei legi naturale în economia politică a dat faliment şi că „nu e frumos să vorbeşti" despre ea constituie un neadevăr flagrant. Dimpotrivă, tocmai „curentul care duce de la ştiinţele naturii spre ştiinţele sociale" a întărit şi întăreşte această idee şi face ca ea să fie inevitabilă. Tocmai „istorismul materialist" a fundamentat definitiv această idee, curăţind-o de absurdităţile şi defectele metafizice (în accepţia marxistă a acestui termen, adică antidialectice). A afirma că „legea naturală" a clasicilor a fost „discreditată din punct de vedere etic" ca o apologetică burgheză înseamnă a spune o inepţie crasă, înseamnă a denatura în modul cel mai scandalos atît pe clasici cît şi „istorismul materialist". Căci clasicii au căutat şi au descoperit o serie întreagă de „legi naturale" ale capitalismului, fără să-şi dea seama de caracterul lui trecător, fără să vadă lupta de clasă dinăuntrul lui. Amîndouă aceste neajunsuri au fost îndreptate de istorismul materialist, iar „discreditarea etică" se potriveşte aici ca nuca-n perete.

Recurgînd în mod ostentativ la cuvinte „tari" („nu e frumos" să vorbeşti despre „legea naturală"), d-l Struve încearcă, însă fără succes, să ascundă cu ajutorul lor *teama* pe care o inspiră burgheziei ştiinţa, analiza ştiinţifică a economiei moderne. Această burghezie, ca şi toate clasele în declin, se caracterizează printr-un scepticism boieresc, însă ideea unei legi naturale în funcţionarea şi dezvoltarea societăţii nu este în declin, ci se statorniceşte din ce în ce mai temeinic.

www.dacoromanica.ro

V

Să vedem acum care sînt acele „noţiuni precise şi distincţii clare, riguros stabilite", pe care promite să ni le dea d-l Struve în vederea „formulării noilor probleme metodologice" ale economiei politice.

„...Noi — se spune la p. 5 — definim economia ca pe o unitate teleologică subiectivă a activităţii economice raţionale sau a gospodăririi".

Are o rezonanţă „grozav de savantă" această formulare, însă în realitate ea nu e altceva decît un joc de cuvinte lipsit de orice conţinut. Economia este definită prin gospodărire ! Untdelemn de ulei... „Unitate subiectivă a gospodăririi" poate să existe şi în vis, şi într-un roman fantastic.

Temîndu-se să spună ceva despre producţia bunurilor *materiale* („materialism metafizic" !), d-l Struve ne-a dat o jucărie, şi nu o definiţie. Înlăturînd orice element şi orice criteriu de domeniul raporturilor sociale, d-l Struve „a plăsmuit", parcă înadins, o astfel de „economie" care n-a format niciodată şi nici nu poate să formeze obiectul *economiei politice*.

Iată acum cele „trei tipuri principale de orînduire economică" stabilite de autor : 1) un ansamblu de unităţi economice care fiinţează una lîngă alta ; 2) un sistem de unităţi economice care se află într-un raport de acţiune reciprocă şi 3) „societatea-unitate economică" ca „unitate teleologică subiectivă". De primul tip sînt, pasămite, unităţile economice între care nu există nici o legătură, nici un raport de acţiune reciprocă (o încercare de a-l reînvia pe faimosul Robinson !) ; de al doilea tip sînt sclavagismul, feudalismul, capitalismul şi producţia simplă de mărfuri ; al treilea tip îl reprezintă comunismul, care „a fost înfăptuit în statul iezuiţilor din Paraguay, în măsura în care, în genere, el poate fi înfăptuit". Această strălucită clasificare, în care nu se vede nici urmă de realitate istorică, este completată prin distincţia dintre orînduirea economică şi cea socială.

Categoriile *economice*, ne explică d-l Struve, „exprimă raporturile economice existente între fiecare persoană

www.dacoromanica.ro

activă din punct de vedere economic şi lumea exterioară" ; categoriile *intereconomice* „exprimă fenomenele care decurg din acţiunea reciprocă dintre unităţile economice autonome"; categoriile *sociale* „decurg din inegalitatea socială a persoanelor active din punct de vedere economic care se află într-un raport de acţiune reciprocă".

Aşadar, orînduirea economică a sclavagismului, a feudalismului, sau a capitalismului poate fi separată, din punct de vedere logic, economic şi istoric, de inegalitatea socială ! ! Aşa reiese din stîngacele eforturi ale d-lui Struve de a introduce noi definiţii şi distincţii. „Abstract vorbind, ansamblul de unităţi economice care fiinţează una lîngă alta se poate îmbina şi cu raporturile de egalitate, şi cu cele de inegalitate. Ea poate să fie şi o democraţie ţărănească, şi o societate feudală".

Aşa judecă autorul nostru. Din punctul de vedere al teoriei — atît sub aspectul ei logic, cît şi economic şi istoric —, raţionamentul lui este de o flagrantă absurditate. Înglobînd în această noţiune de „ansamblu de unităţi economice care fiinţează una lîngă alta" tot ce vreţi şi nu vreţi, el face să reiasă pînă la evidenţă lipsa ei de conţinut. Şi democraţia ţărănească, şi feudalismul, şi gospodarii care locuiesc unul lîngă altul (la acelaşi etaj şi pe acelaşi palier într-o casă din Petersburg), — constituie „un ansamblu de unităţi economice care fiinţează una lîngă alta" ! Autorul nostru a şi uitat că, în sistemul său, acest ansamblu trebuie să caracterizeze *unul din cele trei* tipuri fundamentale de orînduire economică. Definiţiile şi distincţiile „ştiinţifice" pe care le prezintă d-l Struve sînt pur şi simplu absurde.

Dar acest joc grosolan şi trivial, această batjocorire a logicii şi istoriei are totuşi un anumit „sens", şi anume acela al desperării şi „nesinchisismului" (dacă se poate traduce astfel expresia franţuzească „je m'en fiche") burghez. Pierderea speranţei de a putea analiza în mod ştiinţific prezentul, renunţarea la ştiinţă, tendinţa de a nesocoti orice sintetizare, de a se ascunde de orice „legi" de dezvoltare istorică, de a nu vedea *pădurea* din cauza copacilor — iată sensul de clasă al scepticismului burghez la modă şi al scolasticii moarte şi mortifiante, pe care le vedem la d-l

www.dacoromanica.ro

Struve. Explicaţia „inegalităţilor sociale" *nu trebuie* căutată în orînduirea economică, fiindcă aşa ceva *e cu neputinţă* (deoarece nu e pe placul burgheziei) — iată care e „teoria" d-lui Struve. Economia politică să opereze cu truisme, să se ţină de scolastică, să alerge prosteşte după fapte mărunte (dăm, mai jos, cîteva exemple), iar problema „inegalităţilor sociale" poate să treacă în domeniul, mai ferit, al raţionamentelor sociologice şi juridice: acolo, în acest domeniu, te poţi „descotorosi" mai uşor de aceste chestiuni neplăcute.

Realitatea economică ne arată, cu o evidenţă izbitoare, că împărţirea în clase a societăţii constituie temelia orînduirii economice atît a capitalismului cît şi a feudalismului. Atenţia ştiinţei, încă din momentul apariţiei economiei politice, este îndreptată spre *explicarea* acestei împărţiri în clase. Întreaga economie politică clasică a făcut cîţiva paşi în această direcţie, iar Marx a mers cu încă un pas mai departe. Şi burghezia contemporană este atît de înspăimîntată de acest pas, atît de neliniştită de „legile" evoluţiei economice moderne, care sînt prea evidente, prea grăitoare, încît burghezii şi ideologii ei sînt gata să se descotorosească de toţi clasicii şi de toate legile, să dea la arhiva jurisprudenţei... toate aceste... cum le zice?... inegalităţi sociale.

VI

D-l Struve ar vrea, mai ales, să dea la arhivă noţiunea de valoare. „Valoarea ca ceva deosebit de preţ, independent de el şi care-l determină — scrie dînsul — este o fantomă" (96). „Categoria valoare obiectivă nu este, ca să spunem aşa, decît o dublare metafizică a categoriei preţ" (97).

Din dorinţa de a nimici socialismul, d-l Struve a ales metoda cea mai... radicală şi mai uşoară, dar în acelaşi timp şi cea mai superficială: aceea de a nega ştiinţa în genere. Scepticismul boieresc al burghezului sătul şi speriat merge aici pînă la nec plus ultra *. Aşa cum un avocat

* — limita extremă. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

dintr-o carte a lui Dostoievski, apărînd pe cineva care e acuzat că a comis un asasinat în scop de jaf, ajunge să afirme, în pledoaria sa, că n-a fost nici jaf şi nici omor, tot aşa şi d-l Struve „combate" teoria valorii a lui Marx prin simpla *afirmaţie* că valoarea este o fantomă.

„În prezent nici nu mai e nevoie ca ea" (teoria valorii obiective) „să fie combătută ; este suficient s-o descriem, aşa cum am făcut aici şi în «Introducerea» noastră, pentru a arăta că ea nu-şi are şi nu-şi poate avea locul în construcţiile ştiinţifice" (97).

Ei bine, cum să nu spunem despre această metodă extrem de „radicală" că este extrem de superficială ? De mii de ani omenirea observă existenţa unor anumite legi în fenomenul schimbului, se străduieşte să înţeleagă aceste legi şi să le exprime mai precis, îşi verifică explicaţiile ei prin milioane şi miliarde de observaţii zilnice asupra vieţii economice, şi deodată reprezentantul la modă al unei ocupaţii la modă — colecţionarea de citate (era cît pe-aci să spun : colecţionarea de mărci poştale) — „desfiinţează toate acestea" prin afirmaţia că „valoarea este o fantomă".

Nu degeaba s-a spus, cu multă vreme în urmă, că, dacă adevărurile matematice ar atinge interesele oamenilor (mai exact : interesele claselor în lupta dintre ele), ele ar fi aprig contestate. Pentru a contesta adevărurile de neclintit ale ştiinţei economice nu ţi se cere decît un bagaj de cunoştinţe extrem de redus. Strecori, bunăoară, un cuvinţel, spunînd că valoarea *ca ceva independent de preţ* este o fantomă, şi gata socoteala !

Nu face nimic că o asemenea afirmaţie este o absurditate. Preţul este forma de manifestare a legii valorii. Valoarea este legea preţurilor, adică expresia generalizată a fenomenului preţ. Despre „independenţă" nu poţi vorbi aici decît pentru a-ţi bate joc de ştiinţă, care în toate domeniile cunoaşterii ne arată manifestarea unor legi fundamentale în haosul aparent al fenomenelor.

Să luăm, bunăoară, legea transformării speciilor şi a formării speciilor superioare din cele inferioare. Ar fi să uzăm de un procedeu foarte ieftin dacă am da denumirea de fantomă unor sintetizări ale ştiinţelor naturii, unor legi

www.dacoromanica.ro

deja descoperite (recunoscute de toată lumea, cu tot noianul de abateri şi excepţii aparent existente în diversitatea unor cazuri izolate), cercetărilor făcute în scopul corectării şi completării lor. În domeniul ştiinţelor naturii, dacă cineva ar afirma că legile fenomenelor din natură sînt o fantomă, ar fi internat într-un ospiciu sau ar fi pur şi simplu luat în derîdere. În domeniul ştiinţelor economice însă, un om care se laudă atît de mult... deşi nu e nimic de capul lui... va fi numit bucuros profesor, fiindcă el este într-adevăr cît se poate de potrivit pentru a tîmpi pe feciorii de burghezi.

„Preţul este un fapt. Să zicem aşa : preţul este noţiunea raportului real de schimb între bunurile care formează obiectul schimbului, este un raport de schimb realizat.

Valoarea este o normă. Să zicem aşa : valoarea este noţiunea raportului ideal sau a raportului care ar trebui să existe între bunuri în procesul schimbului" (88).

Nu găsiţi că această expresie neglijentă : „să zicem aşa", azvîrlită cu o ostentativă neseriozitate, este caracteristică pentru d-l Struve ? Greoi în mod intenţionat, cochetînd cu o terminologie complicată şi cu inovaţii verbale, d-l Struve trece dintr-o dată la tonul de foileton... Fiindcă e cam greu să declari valoarea o fantomă fără să treci la tonul de foileton.

Dacă preţul este „o relaţie de schimb realizată", atunci fie-ne permis să întrebăm : între cine există această relaţie ? Evident, între unităţile economice care efectuează schimbul. Dacă această „relaţie de schimb" nu se iveşte întîmplător, ca o excepţie, pentru un interval scurt, ci se repetă cu o regularitate invariabilă, pretutindeni şi zi de zi, atunci este evident că „relaţia de schimb" leagă într-o *singură orînduire economică* totalitatea unităţilor economice, că între aceste unităţi economice există o diviziune a muncii bine statornicită.

Iată că *a şi început* să se prăbuşească, ca un castel de cărţi de joc, tot eşafodajul pretenţios al d-lui Struve, care e menit să arate că relaţiile „intereconomice" pot fi *despărţite* de relaţiile sociale. D-l Struve a dat afară pe uşă noţiunea de producţie de mărfuri pentru a o introduce din

www.dacoromanica.ro

nou, pe ascuns, pe fereastră. Faimosul lui „empirism" constă în a izgoni din ştiinţă generalizările care sînt neplăcute pentru burghezi, dar care trebuie totuşi să fie recunoscute, ca să spunem aşa, în mod neoficial.

Dacă preţul este o relaţie de schimb, atunci în mod inevitabil ne dăm seama care e diferenţa dintre o relaţie de schimb izolată şi una permanentă, dintre o relaţie de schimb întîmplătoare şi una care se repetă în proporţii de masă, dintre o relaţie momentană şi una care cuprinde intervale lungi de timp. Dacă este aşa — şi nu încape îndoială că este aşa —, atunci tot atît de inevitabil ne ridicăm de la ceea ce este întîmplător şi izolat la ceea ce este statornic şi în proporţii de masă, de la preţ la valoare. Încercarea d-lui Struve de a califica drept valoare ceva „care ar trebui să existe", de a o apropia de etică sau de doctrina canonicilor etc., se prăbuşeşte ca un castel de cărţi de joc.

Calificînd drept „empirism" aprecierea valorii ca o fantomă şi denumind „metafizică" tendinţa (care începe „de la Aristotel" şi merge pînă la Marx — p. 91 — şi trebuie să adăugăm: trecînd prin întreaga economie politică clasică !) — de a găsi *legea* formării şi modificării preţurilor, d-l Struve reeditează procedeul folosit de filozofii reacţionari moderni, care consideră drept „metafizică" materialismul ştiinţelor naturii în genere, iar treapta care duce spre religie o denumesc „empirism". Dar a izgoni *legile* din ştiinţă nu înseamnă în realitate altceva decît *a introduce prin contrabandă legile religiei.* Degeaba îşi închipuie d-l Struve că „micile şiretlicuri" la care recurge dînsul ar putea să înşele pe cineva în privinţa acestui fapt simplu şi neîndoielnic.

VII

După cum am văzut, d-l Struve s-a eschivat de la o luptă deschisă cu marxiştii, ascunzîndu-se în dosul scepticismului în general. De aceea, în cartea sa, el presară cu şi mai mult zel unele observaţii împotriva marxismului, care sînt menite să-l prindă în mreje pe cititorul copleşit

www.dacoromanica.ro

de un morman de citate luate la întîmplare, fără nici o legătură între ele.

El ne prezintă, bunăoară, un scurt pasaj din Saint-Simon, înşiră o serie de titluri de cărţi despre Saint-Simon (această transcriere de indexuri bibliografice germane este practicată în mod sistematic de „savantul" nostru, care o consideră, probabil, drept drumul cel mai sigur... spre titlul academic), citează diverse pasaje din Renouvier, în care se vorbeşte foarte amănunţit despre Saint-Simon.

Şi care e concluzia?

Iată care e concluzia: „Oricît de paradoxal ar părea, este totuşi un fapt istoric incontestabil că forma cea mai înaltă a socialismului, aşa-zisul socialism ştiinţific, este un copil născut din legătura dintre ideea revoluţionară şi cea reacţionară" (51—52). Căci calea care duce la socialismul ştiinţific trece prin Saint-Simon, iar „Saint-Simon este în acelaşi timp şi un discipol al enciclopediştilor din secolul al XVIII-lea şi un discipol al reacţionarilor de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea" (53). „Un lucru trebuie să avem mereu prezent în minte: materialismul istoric este, în esenţa sa, un produs al reacţiunii împotriva spiritului secolului al XVIII-lea. El este, în primul rînd, o reacţiune a concepţiei organice împotriva raţionalismului, iar în al doilea rînd o reacţiune a economismului împotriva politicismului. În afară de asta, în perioada sa religioasă, Saint-Simon reprezintă reacţiunea sentimentului şi a religiei împotriva ideilor de drept şi de dreptate omenească" (54—55). Şi, pentru a întări cele spuse de el, d-l Struve repetă încă o dată: „marxismul nu reprezintă altceva decît formulele şcolii teocratice franceze şi, în general, ale reacţiunii contrarevoluţionare istorice, traduse în limbajul pozitivismului, al ateismului şi al radicalismului. Renunţînd la raţiune, Marx a rămas revoluţionar şi socialist" (55)...

Dacă Marx a ştiut să-şi însuşească şi să dezvolte mai departe, pe de o parte, „spiritul secolului al XVIII-lea" în lupta lui împotriva puterii feudale şi clericale a evului mediu, iar pe de altă parte economismul şi istorismul (precum şi dialectica) filozofilor şi istoricilor de la în-

www.dacoromanica.ro

ceputul secolului al XIX-lea, aceasta nu face decît să dovedească profunzimea şi forţa marxismului şi să confirme părerea acelora care văd în el *ultimul cuvînt* al ştiinţei. Că în teoriile reacţionarilor — istorici şi filozofi — se găseau unele idei profunde cu privire la lupta dintre clase în succesiunea evenimentelor politice şi la caracterul legic al acestei succesiuni, e un lucru pe care Marx l-a arătat întotdeauna cu o claritate care nu lasă loc pentru nedumeriri.

D-l Struve însă se dă peste cap şi declară că marxismul este un produs al reacţiunii, deşi adaugă numaidecît că *nu* Saint-Simon *clericalul,* ci Saint-Simon istoricul şi economistul duce spre marxism ! !

Reiese că, cu ajutorul unei fraze sonore şi fără să spună *nimic* serios despre contribuţia adusă ştiinţei sociale de Saint-Simon *după* enciclopediştii din secolul al XVIII-lea şi *înainte* de Marx, autorul nostru a trecut, dintr-o *săritură,* peste întreaga ştiinţă socială în general.

Dar, *întrucît* această ştiinţă a fost creată, în primul rînd, de economiştii clasici, care au descoperit legea valorii şi împărţirea fundamentală a societăţii în clase ; *întrucît* această ştiinţă a fost îmbogăţită, în strînsă continuitate cu economiştii clasici, de enciclopediştii secolului al XVIII-lea prin lupta dusă de ei împotriva feudalismului şi a clericalismului ; *întrucît,* cu toate vederile lor reacţionare, istoricii şi filozofii de la începutul secolului al XIX-lea au dus mai departe această ştiinţă, lămurind şi mai mult problema luptei de clasă, dezvoltînd metoda dialectică şi aplicînd-o, sau începînd s-o aplice, la viaţa socială, înseamnă că marxismul, care a făcut tocmai pe acest drum o serie de paşi uriaşi înainte, reprezintă *dezvoltarea cea mai înaltă* a întregii ştiinţe istorice, economice şi filozofice din Europa. Aceasta este concluzia logică. Or, d-l Struve, în concluzia sa glăsuieşte : *de aceea* marxismul nici nu merită să fie combătut, despre legile valorii etc. nici nu face să vorbim, fiindcă marxismul este un produs al reacţiunii !

Nu-şi închipuie oare cumva d-l Struve că prin nişte procedee atît de grosolane va putea să-i înşele pe aceia care-l ascultă şi să-şi ascundă obscurantismul său ?

www.dacoromanica.ro

VIII

Savanta scriere a d-lui Struve n-ar fi, desigur, o lucrare ştiinţifică prezentată în vederea obţinerii unui titlu academic dacă n-ar „dovedi" că socialismul este ceva imposibil.

Veţi crede, poate, că e o exagerare „să dovedeşti", într-o scriere care e consacrată problemei preţului şi economiei, precum şi „unor motive filozofice" ale economiei politice, că socialismul este o imposibilitate, fără să te apuci măcar să studiezi tendinţele istorice ale capitalismului?

O, pentru d-l Struve aşa ceva e foarte, foarte simplu! Ascultaţi ce spune dînsul:

„În ultimă analiză, liberalismul economic are viziunea unei depline coincidenţe — care se realizează pe baza unei «legi naturale» — între ceea ce este raţional şi ar trebui să existe şi ceea ce este natural şi necesar în procesul social-economic, are viziunea unei complete raţionalizări a acestuia... Socialismul, în forma sa cea mai desăvîrşită, aceea a socialismului istoric sau aşa-zisului socialism ştiinţific, contestînd existenţa unei «legi naturale», împărtăşeşte în acelaşi timp această idee de bază a liberalismului economic. Şi totodată el socoate că este posibilă o armonie între construcţiile raţionale şi mersul firesc al lucrurilor, că este posibilă o completă raţionalizare a procesului social-economic" (p. 58).

Urmează după aceea cîteva fraze pline de dispreţ în legătură cu această „credinţă" (p. 59), precum şi concluzia la care a ajuns ştiinţa serioasă (p. 60) (paragraful 7, capitolul 2, secţiunea întîi din prima parte a „lucrării" d-lui Struve):

„Confruntînd idealul socialist şi pe cel liberal cu lumea reală, cercetarea empirică-ştiinţifică trebuie să declare că pentru ea nu poate să existe credinţa cuprinsă în aceste idealuri. Din punct de vedere formal, aceste idealuri sînt amîndouă deopotrivă de irealizabile, deopotrivă de utopice".

Pur şi simplu nu-ţi vine să-ţi crezi ochilor cînd citeşti asemenea lucruri. În aşa hal de marasm, de decădere şi de prostituare a ajuns ştiinţa profesorală din zilele noastre! D-l Struve ştie foarte bine că socialismul ştiinţific se bazează pe faptul că producţia este socializată de către ca-

www.dacoromanica.ro

pitalism. Acest fapt este dovedit de o puzderie de fenomene, care pot fi observate în lumea întreagă. Există un material „empiric" extrem de bogat cu privire la gradul şi viteza de dezvoltare a acestor fenomene.

Dar savantul nostru, care ocoleşte problema socializării producţiei şi care în „cercetarea sa empirică-ştiinţifică" nu atinge *nici unul* din numeroasele domenii de fapte reale, declară, pe baza unor fraze lipsite de conţinut despre liberalism şi raţionalizare, că chestiunea e rezolvată din punct de vedere ştiinţific.

Nu-i adevărat că liberalismul are viziunea unei complete raţionalizări. Nu-i adevărat că marxismul *neagă* „existenţa unei legi naturale". Întreaga vorbărie despre „raţionalizare completă" este, în genere, greşită şi lipsită de orice conţinut. Toate acestea sînt nişte jalnice subterfugii, un joc banal, care urmăreşte un singur scop, şi anume să ocolească o problemă pe care socialismul ştiinţific a pus-o în mod clar şi precis, să zăpăcească tineretul studios cu o frazeologie sonoră şi sforăitoare, menită să dovedească imposibilitatea socialismului.

IX

O mare parte din lucrarea d-lui Struve, mult mai mult de jumătate, este consacrată „studiilor şi materialelor cu privire la fenomenologia istorică a preţului".

Iată unde ar fi putut într-adevăr să arate ce poate înflăcăratul nostru adept al „empirismului consecvent", care declară că valoarea este o fantomă şi care studiază *preţurile* ca pe nişte fapte !

În ultimii ani, statistica preţurilor a făcut progrese uriaşe. În toate ţările s-au adunat o mulţime de materiale. Au apărut o serie întreagă de lucrări cu privire la istoria preţurilor. Dacă rigurosul nostru savant nu se poate coborî pînă la a combate teoria valorii lui Marx, de ce nu analizează el măcar cîteva din problemele fundamentale ale acestei teorii cu ajutorul materialului „empiric" luat din istoria şi statistica preţurilor ? Poţi găsi mii de mărfuri şi sute de capitole sau perioade din istoria preţurilor lor,

www.dacoromanica.ro

cînd se poate face abstracţie de influenţa tuturor factorilor lăturalnici — cu excepţia „*factorului*" muncă — şi cînd există date precise cu privire la cantitatea de muncă întrebuinţată pentru producerea unui anumit fel de marfă. De ce acest adept al „empirismului consecvent", în „cercetarea ştiinţifică" asupra preţului, pe care o face în secţiunea care tratează despre „fenomenologia istorică a preţului", nu *aruncă o privire* asupra acestor date?

De ce? Desigur, pentru că el şi-a dat foarte bine seama de şubrezenia poziţiei sale, de imposibilitatea de a răsturna teoria obiectivă a valorii, a valorii bazate pe muncă, şi a simţit instinctiv nevoia de *a fugi* de orice cercetare ştiinţifică.

Sutele de pagini din lucrarea d-lui Struve care sînt consacrate „studiilor şi materialelor cu privire la fenomenologia istorică a preţului" constituie o rară şi minunată mostră de felul cum savanţii burghezi din zilele noastre fug de ştiinţă. Şi ce nu găsim aici! Însemnări despre preţul oficial şi cel liber — cîteva observaţii asupra polinezienilor — citate din regulamentul negoţului în pieţe (erudiţie, erudiţie!), publicat de regele Andrianampuinimerin, întregitorul Madagascarului, în anii 178?—1810 — cîteva articole din legea lui Hammurabi, regele Babilonului (într-o epocă cu vreo 2 100 de ani înainte de Hristos), cu privire la onorariul cuvenit medicului pentru o operaţie — cîteva citate, mai ales în latineşte, extrem de savante, cu privire la tarifarea preţului de cumpărare a femeilor în cutumele populare germanice — traducerea unui număr de şapte articole de drept comercial, scoase din operele legiuitorilor sacri ai Indiei, Manu şi Yaiñavalkya * — ocrotirea cumpărătorului în dreptul roman etc. etc., inclusiv mostre eleniste de reglementare poliţienească a preţurilor la Roma şi creştinizarea dreptului poliţienesc roman în legislaţia Carolingienilor.

* D-l S. F. Oldenburg, răspunzînd cu amabilitate la o întrebare a d-lui Struve, îi scrie că, „după cît se pare, cărţile de legi referitoare la problemele atinse de dv. (de d-l Struve) oglindeau destul de fidel viaţa". (Nota 51b de la § 8, subdiviziunea a II-a, capitolul 2, secţiunea a II-a din prima parte a lucrării d-lui Struve.)

www.dacoromanica.ro

E de aşteptat ca d-l V. P. Reabuşinski, care a editat lucrarea d-lui Struve, să-şi eternizeze gloria sa de Mecena şi pe aceea de savant serios a d-lui Struve editînd încă vreo două sute de volume de studii şi materiale în legătură cu metodologia istorică a preţului, care să conţină, bunăoară, o descriere a pieţelor la toate popoarele şi din toate timpurile, cu ilustraţii în text şi cu adnotări de-ale d-lui Struve, culese la întîmplare din cele mai bune indexuri bibliografice germane. Empirismul consecvent va triumfa, iar fantomele diferitelor „legi" ale economiei politice vor dispărea ca fumul.

X

În vechea Rusie, de dinainte de revoluţie, savanţii se împărţeau în două mari tabere : cei care se puneau bine cu guvernul şi cei independenţi, cu menţiunea că cei dintîi erau pur şi simplu taxaţi drept scribi venali şi autori de scrieri la comandă.

Această împărţire grosolană, care corespunde unor relaţii patriarhale, semiasiatice, este indiscutabil învechită şi trebuie dată la arhivă. Rusia se europenizează cu repeziciune. La noi, burghezia este aproape complet coaptă şi, în unele privinţe, chiar răscoaptă. În această ţară, oamenii învăţaţi „nu sînt dependenţi" de guvern ; ei nu sînt de loc în stare să scrie la comandă, ei studiază în mod obiectiv şi conştiincios problemele dintr-un punct de vedere şi cu metode care, după convingerea lor sinceră şi cinstită, coincid cu interesele „conducătorilor" comerţului şi industriei noastre, de felul d-lui V. P. Reabuşinski. În zilele noastre, cînd în toate domeniile s-au făcut progrese atît de mari, ca să dobîndeşti reputaţia de savant serios şi consacrarea oficială a lucrărilor tale, înseamnă să demonstrezi, cu ajutorul a două, trei definiţii „à la Kant", că socialismul este ceva imposibil ; înseamnă să nimiceşti marxismul explicînd cititorilor şi auditorilor că el nici nu merită să fie combătut şi citînd mii de nume şi titluri de cărţi ale profesorilor europeni ; înseamnă să arunci peste bord orice legi ştiinţifice, în genere, pentru a face loc legi-

www.dacoromanica.ro

lor religioase ; înseamnă să îngrămădeşti mormane de vechituri şi nimicuri ultrasavante pentru a împuia cu ele mintea tineretului studios.

Nu-i nimica dacă toate acestea vor fi cu mult mai grosolane decît la savanţii burghezi din Germania. Fiindcă, vezi bine, trebuie să preţuim faptul că Rusia a pornit totuşi definitiv pe drumul europenizării.

---

www.dacoromanica.ro

REZOLUŢIA C.C. AL P.M.S.D.R. CU PRIVIRE LA ÎNFIINŢAREA UNEI SECŢII ORGANIZATORICE A COMITETULUI CENTRAL PENTRU CONDUCEREA ACTIVITĂŢII ILEGALE [25]

Date fiind actualele condiţii de conspirativitate, se înfiinţează o secţie specială a Comitetului Central, căreia îi revine misiunea de a conduce în mod nemijlocit activitatea organizatorică ilegală.

Adunări generale ale tuturor secţiilor Comitetului Central nu se vor ţine decît în cazuri urgente, asigurîndu-se condiţii speciale de conspirativitate, şi ele vor fi convocate numai cu consimţămîntul reprezentanţilor ambelor secţii. Legăturile obişnuite se ţin prin diverşi împuterniciţi.

În scopul camuflării ei, secţia organizatorică a Comitetului Central va purta denumirea de Comisie cooperatistă muncitorească.

Această secţie 1) îndrumează activitatea Comitetului din Petersburg, ajutîndu-l în mod sistematic şi reconstituindu-l în caz de căderi ; 2) are grijă să asigure coordonarea activităţii în spirit partinic în toate organizaţiile legale ; 3) caută forme deosebit de conspirative de camuflare a legăturilor şi acţiunilor ilegale ; 4) coordonează activitatea pe scara întregii Rusii, stabilind legături şi întîlniri regulate ; 5) conduce în special pregătirile pentru congresul partidului, care va avea loc în august 1914 [26].

Componenţa secţiei organizatorice se stabileşte de colegiul din Rusia al Comitetului Central şi ea va fi alcătuită din 3—5 persoane, la care se adaugă un număr egal sau dublu de membri supleanţi.

Scris la 2—4 (15—17) aprilie 1914
Publicată pentru prima oară în 1957, în revista „Voprosi istorii KPSS" nr. 3

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

DESPRE FORMELE MIŞCĂRII MUNCITOREŞTI

(LOCK-OUTUL ŞI TACTICA MARXISTĂ) [17]

Lock-outurile, adică concedierile masive de muncitori operate de către patroni potrivit unor înţelegeri intervenite între ei, sînt un fenomen tot atît de necesar şi de inevitabil, în societatea capitalistă, ca şi grevele muncitorilor. Năpustindu-se cu toată greutatea sa asupra micilor producători, care se ruinează, şi asupra proletariatului, capitalul ameninţă într-una cu înrăutăţirea condiţiilor de trai ale muncitorilor, ca să-i facă pur şi simplu să flămînzească sau să se stingă de foame. Şi în toate ţările au fost cazuri, ba chiar întregi perioade din viaţa popoarelor, cînd muncitorii, neopunînd nici o împotrivire, au fost aduşi într-o stare de mizerie de necrezut şi au fost siliţi să îndure toate grozăviile foamei.

Împotrivirea muncitorilor decurge din înseşi condiţiile lor de viaţă, adică din vînzarea forţei de muncă. Numai printr-o asemenea împotrivire pot ei, cu toate jertfele imense pe care trebuie să le aducă în lupta lor, să-şi menţină un nivel de trai cît de cît suportabil. Dar capitalul se concentrează din ce în ce mai mult, uniunile de fabricanţi se lărgesc mereu, creşte într-una numărul săracilor şi al şomerilor şi, o dată cu aceasta, se adînceşte mizeria proletariatului, iar lupta pentru un nivel de trai acceptabil devine din ce în ce mai grea. Scumpetea vieţii, care în ultimii ani creşte cu toată repeziciunea, reduce adeseori la zero toate eforturile muncitorilor.

Organizaţiile muncitoreşti, şi în primul rînd sindicatele, atrăgînd în lupta lor organizată un număr tot mai mare

www.dacoromanica.ro

de proletari, fac ca împotrivirea muncitorilor să capete un caracter cît mai metodic şi mai sistematic. Atunci cînd există diferite feluri de sindicate cu un mare număr de membri, lupta grevistă devine mai îndîrjită: grevele au loc mai rar, dar fiecare ciocnire capătă proporţii mai mari. Lock-outurile patronilor sînt provocate de ascuţirea luptei şi fac, la rîndul lor, ca ea să devină şi mai ascuţită. Iar proletariatul, strîngîndu-şi rîndurile în vederea luptei şi dezvoltîndu-şi prin luptă conştiinţa, organizarea şi experienţa sa, ajunge din ce în ce mai mult la convingerea tot mai fermă că este necesară o totală transformare economică a societăţii capitaliste.

Tactica marxistă constă în îmbinarea *diferitelor* metode de luptă, în trecerea iscusită de la o metodă la alta, în ridicarea necontenită a conştiinţei maselor şi în lărgirea acţiunilor lor colective, dintre care fiecare în parte este cînd ofensivă, cînd defensivă, iar toate la un loc duc la un conflict din ce în ce mai adînc şi mai decisiv.

În Rusia lipseşte condiţia principală pentru ca lupta să capete o *astfel* de dezvoltare ca aceea pe care o vedem în ţările din Europa occidentală, unde la această luptă participă sindicate puternice, care se dezvoltă sistematic.

Spre deosebire de Europa, unde libertatea politică există de multă vreme, la noi, în anii 1912—1914, mişcarea grevistă a depăşit limitele îngust-profesionale. Liberalii *au contestat* acest lucru, iar politicienii liberali din mişcarea muncitorească (lichidatorii) nu l-au înţeles sau s-au făcut că nu-l văd. Dar faptul a trebuit să fie recunoscut. Această recunoaştere *silită*, tîrzie, echivocă şi platonică (adică însoţită doar de oftaturi, şi nu de un ajutor efectiv) a semnificaţiei *generale* a mişcării muncitoreşti a fost clar exprimată în discursul rostit de Miliukov în Duma de stat cu prilejul interpelării asupra evenimentelor de la Lena. Lichidatorii, prin discursurile lor liberale despre „patima grevistă", care erau îndreptate *împotriva* îmbinării motivelor economice cu motive de altă natură în mişcarea grevistă (amintim că domnii Ejov & Co. au început încă din 1912 să ţină *astfel* de discursuri), au provocat dezgustul legitim al muncitorilor: De aceea, munci-

www.dacoromanica.ro

torii au procedat în mod conştient şi cu toată fermitatea la „scoaterea din posturile lor" a domnilor lichidatori din mişcarea muncitorească.

Atitudinea marxiştilor faţă de mişcarea grevistă n-a dat loc la nici un fel de şovăieli sau nemulţumiri în rîndurile muncitorilor. Totodată, însemnătatea lock-outurilor a fost apreciată în mod formal şi oficial, de marxiştii organizaţi, *încă din februarie* 1913 [28] (ce-i drept, pe o arenă pe care n-o văd d-nii lichidatori, aceşti robi ai liberalilor). Încă în februarie 1913 marxiştii au adoptat o hotărîre formală, prin care atrăgeau în mod clar şi răspicat atenţia asupra lock-outurilor, precum şi asupra necesităţii de *a ţine seama* de ele în tactica urmată. Şi cum să se ţină seama de ele ? Examinînd cu mai multă atenţie oportunitatea diferitelor acţiuni, variind formele de luptă, înlocuind (tocmai de înlocuire era vorba !) unele forme cu altele, în timp ce *perfecţionarea* formelor trebuia să rămînă o tendinţă permanentă. Muncitorii conştienţi cunosc foarte bine şi unele forme concrete superioare, care au fost verificate de nenumărate ori în istorie şi care numai pentru lichidatori sînt „străine" şi de „neînţeles".

La 21 martie, îndată după declararea lock-outului, pravdiştii au lansat lozinca lor clară : momentul acţiunii şi formele ei *nu* trebuie alese după cum vor fabricanţii ; nu declaraţi grevă în momentul de faţă. Sindicatele muncitoreşti şi marxiştii organizaţi ştiau şi vedeau că aceasta este lozinca *lor proprie*, elaborată de aceeaşi majoritate a proletariatului înaintat care a reuşit să-şi trimită reprezentanţii ei în Consiliul asigurărilor sociale [29] şi care conduce *întreaga* activitate a muncitorilor din Petersburg, *în ciuda* urletelor scoase de lichidatori, care se comportă ca nişte liberali şi ca nişte dezorganizatori.

Lozinca de la 21 martie, care îndeamnă să nu se facă grevă în acel moment, a fost o lozincă a muncitorilor, care ştiau că vor fi în stare *să înlocuiască* o formă prin alta, că, indiferent de schimbările intervenite în formele mişcării, s-au străduit şi se vor strădui să obţină o ridicare generală a nivelului ei.

www.dacoromanica.ro

Că dezorganizatorii mişcării muncitoreşti — lichidatorii şi narodnicii — vor încerca şi în acest caz să dezorganizeze acţiunea muncitorească, era un lucru ştiut de muncitori, care, în consecinţă, s-au pregătit din vreme să riposteze.

La 26 martie, ambele grupuri de dezorganizatori, atît cel lichidator cît şi cel narodnic, care nesocoteau voinţa *majorităţii* muncitorilor conştienţi din Petersburg şi din Rusia, au publicat în ziarele lor diverse platitudini burgheze, care erau ceva obişnuit pentru aceste tabere : narodnicii (spre marea bucurie a lichidatorilor) pălăvrăgeau despre „uşurinţă" (muncitorii conştienţi ştiu de mult că nimeni nu este mai uşuratic decît narodnicii), lichidatorii rosteau discursuri liberale (care au fost deja analizate şi înfierate în nr. 47 al ziarului „Puti Pravdî") şi pledau pentru înlocuirea grevelor... nu prin forme mai înalte, corespunzătoare lor, ci... prin petiţii şi „rezoluţii" ! ! !

Muncitorii înaintaţi au respins ruşinoasele sfaturi liberale date de lichidatori, ca şi uşuratica pălăvrăgeală a narodnicilor, şi şi-au urmat cu fermitate drumul lor.

Muncitorii cunoşteau bine vechea hotărîre potrivit căreia, în *anumite* cazuri de lock-out, grevele trebuie înlocuite prin *anumite* forme superioare de luptă, corespunzătoare lor, şi au aplicat-o întocmai.

Provocarea fabricanţilor lock-outişti n-a reuşit. Muncitorii n-au primit să dea lupta acolo unde voiau să le-o impună duşmanii lor ; ei au aplicat la timpul oportun hotărîrea adoptată de marxiştii organizaţi şi, dîndu-şi seama de întreaga însemnătate a mişcării lor, continuă să meargă cu şi mai multă energie, în chip şi mai vădit, pe vechiul drum.

„Puti Pravdî" nr. 54 din 4 aprilie 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

NARODNICII DE STÎNGA CAUTĂ SĂ ÎNFRUMUSEŢEZE BURGHEZIA

De îndată ce domnii narodnici de stînga trec de la frazele lor goale, cu caracter general, în care e vorba de „ţărănimea muncitoare", de îndată ce de la aceste fraze — de care s-a săturat toată lumea şi care dovedesc din partea lor o necunoaştere a „Manifestului Comunist", cît şi a „Capitalului" — ei trec la *date precise*, se vede imediat că încearcă să ne prezinte burghezia într-o lumină mai favorabilă.

Caracterul burghez al *întregii* teorii despre „ţărănimea muncitoare" este camuflat cu ajutorul frazelor şi al exclamaţiilor, dar el este demascat de fapte şi de studiul teoriei lui Marx.

Iată că, în nr. 14 al ziarului „Stoikaia Mîsl" [30], un oarecare domn Batrak, care scrie într-o limbă de veritabil intelectual, face unele reflecţii în legătură cu „socialismul şi ţărănimea".

„*Cresc gospodăriile bazate pe muncă proprie*" — declară d-l Batrak, şi citează o serie de date statistice în legătură cu Franţa şi cu Germania. Dar statistica este un lucru care exclude posibilitatea de a manevra cu fraze şi cu exclamaţii, şi înşelătoria iese numaidecît la iveală.

În Franţa a crescut suprafaţa de pămînt a „micilor gospodării", adică a acelora care posedă *între 5 şi 10 ha* (un hectar este ceva mai mic decît o deseatină).

Foarte bine, d-le Batrak ! Dar n-aţi auzit dv. că, cu cît agricultura este mai intensivă, cu atît mai des dăm de *muncă salariată* în gospodăriile „*mici*" (ca întindere de

www.dacoromanica.ro

pămînt) ? Şi cînd cineva trece sub tăcere datele cu privire la munca salariată, nu înseamnă că încearcă să prezinte într-o lumină favorabilă burghezia ? Ce ziceţi, domnule Batrak ?

Să luăm datele privitoare la Germania. La 652 798 de gospodării cu cîte 5—10 ha revin 478 704 *muncitori salariaţi.* Ce reiese de aici ? Că o mare parte din micii proprietari exploatează muncitori salariaţi ! Dar în Franţa ? În Franţa, viticultura este mult mai răspîndită decît în Germania şi necesită folosirea de *muncă salariată* pe mici parcele de pămînt.

Teoria „gospodăriei bazate pe muncă proprie" urmăreşte să înşele pe muncitori, întrucît trece sub tăcere datele cu privire la munca salariată.

D-l Batrak se referă la Germania. Aici trebuie considerate drept gospodării „bazate pe muncă" gospodăriile „mici şi mijlocii" (limba n-are oase, aşa că poţi da oricui denumirea de gospodar „muncitor" !). Şi iată că, pornind de la creşterea gospodăriilor „mici" şi „mijlocii", el ajunge la concluzia că are loc o creştere a „gospodăriilor bazate pe muncă proprie".

Aruncaţi acum o privire asupra datelor prezentate de acest nou apărător al burgheziei.

El începe cu gospodăriile *pînă la* 2 ha. În 1882 ele reprezentau 58,03%, în 1895 — 58,22%, iar în 1907 — 58,89% din numărul total. Ele au înregistrat o creştere, nu glumă !

Dar despre faptul că aceasta înseamnă o creştere a numărului muncitorilor salariaţi, „narodnicul de stînga" *n-a suflat nici un cuvînt!!!*

Statistica, pe care el o denaturează, ne arată în mod categoric că, din cele 3 378 509 gospodării pînă la 2 ha (în 1907) *numai* 474 915, adică ceva mai mult de 1/10 (o zecime), aparţin unor agricultori de sine stătători, care au drept ocupaţie principală agricultura. *Majoritatea însă o formează muncitorii salariaţi* (1 822 792).

Din 3 378 509 gospodării, 2 920 119, adică majoritatea lor covîrşitoare, sînt din acelea care dau un venit *accesoriu*

www.dacoromanica.ro

şi al căror cîştig principal *nu* provine din agricultură.

Şi acum se pune întrebarea : oare atunci cînd cineva prezintă drept nişte „gospodării bazate pe muncă proprie" gospodăriile aparţinînd unor *muncitori agricoli şi zileri*, unor muncitori salariaţi, nu înseamnă că el caută să prezinte în culori favorabile burghezia şi capitalismul ?

Oare această expresie simplistă : „gospodar muncitor" nu serveşte aici pentru *a ascunde* prăpastia care există între proletariat (muncitorii salariaţi) şi burghezie ? Şi acest cuvînt nu serveşte oare pentru a strecura pe neobservate nişte teorii burgheze ? ?

Mai departe. Gospodăriile cu 2 pînă la 5 ha reprezentau în 1882 18,60%, în 1895 — 18,29%, iar în 1907 — 17,57%. Aşa scrie d-l Batrak.

Şi care e concluzia ? Concluzia *o trece sub tăcere*.

Concluzia însă ne arată că e vorba de *descreştere*, şi nu de creştere. Şi tocmai printre aceste gospodării, numai printre ele, nu există o deplină precumpănire a *acelora care angajează muncitori* (a acelora care cumpără munca altora) şi *a acelora ai căror membri se angajează la lucru*. Numărul acelora care angajează muncitori este de 411 311 (după numărul muncitorilor salariaţi) ; numărul acelora care se angajează la lucru este de 104 251 (cifră care nu cuprinde pe toţi aceia care se angajează la lucru ; în această privinţă, statistica este incompletă). Adunaţi aceste cifre, şi veţi obţine suma de 515 000, iar numărul total al acestor ţărani reprezintă 1 006 277 de gospodării ; prin urmare, chiar şi aici mai mult de jumătate se angajează să lucreze la alţii, ori angajează ei pe alţii ! !

Această expresie sonoră : „gospodărie bazată pe muncă" e destinată să înşele pe muncitori prin *tăinuirea* datelor referitoare la *vînzarea şi cumpărarea forţei de muncă*.

Mai departe, d-l Batrak ia gospodăriile cu 5 pînă la 20 ha şi arată că numărul lor creşte.

Dar munca salariată ? Despre ea nu ni se spune nici un cuvînt. Teoreticienii „gospodăriei bazate pe muncă proprie" sînt puşi de burghezie să ascundă datele cu privire la munca salariată.

www.dacoromanica.ro

Să vedem ce ne spun aceste date. La 652 798 de gospodării (în 1907) cu 5—10 ha revin 487 704 muncitori salariaţi, ceea ce înseamnă că mai bine de jumătate din ele exploatează muncă salariată.

La 412 741 de gospodării cu 10—20 ha revin 711 867 de muncitori salariaţi, *ceea ce înseamnă că toate sau aproape toate aceste gospodării exploatează muncă salariată.*

Ce să spunem despre un om care se dă drept „socialist", dar care trece în categoria „gospodarilor muncitori" *pe aceia care exploatează muncă salariată?*

Narodnicii de stînga, după cum au arătat în repetate rînduri marxiştii, sînt nişte mici burghezi care caută să prezinte în culori favorabile burghezia şi să ascundă vederii faptul că ea exploatează muncă salariată.

De teoriile burgheze ale narodnicilor de stînga, şi în special de acelea ale lui Batrak, vom mai avea prilejul să ne ocupăm. Deocamdată să facem un scurt bilanţ.

Teoria „gospodăriei bazate pe muncă proprie" este o înşelătorie burgheză, care e menită să inducă în eroare pe muncitori şi care se bazează, între altele, pe *tăinuirea* datelor cu privire la vînzarea şi cumpărarea forţei de muncă.

În realitate, imensa majoritate a ţăranilor „mici şi mijlocii" — la care le place d-lor narodnici de stînga să se refere fără nici un discernămînt — ori vînd, ori cumpără forţa de muncă ; ori se angajează să lucreze la alţii, ori angajează ei pe alţii. Acesta este *adevărul*, pe care caută să-l escamoteze teoria burgheză a „gospodăriei bazată pe muncă proprie".

Proletarul îi spune micului ţăran : tu nu eşti altceva decît un semiproletar ; mergi *cu* muncitorii, căci altă salvare pentru tine nu există.

Burghezul îi spune micului ţăran : eşti un mic proprietar, un „gospodar muncitor". Gospodăria bazată pe muncă proprie „creşte" şi în regimul capitalist. Locul tău este printre proprietari, iar nu printre proletari.

În micul proprietar sălăşluiesc două suflete : unul de proletar şi altul de „proprietar".

www.dacoromanica.ro

Narodnicii de stînga nu fac *în realitate* decît să reediteze teoria burgheziei, menită să-i pervertească pe micii țărani cu iluzia că sînt „proprietari". Iată de ce marxiștii combat cu toată hotărîrea această încercare de pervertire burgheză a micilor țărani (și a muncitorilor înapoiați) de către narodnicii de stînga.

„Pați Pravdi" nr. 56 din 6 aprilie 1914

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CU PRIVIRE LA POLITICA NAŢIONALĂ [31]

Aş vrea să mă opresc asupra politicii duse de guvernul nostru în problema naţională. În domeniul problemelor care la noi sînt „de competenţa" Ministerului Afacerilor Interne, aceasta este una dintre cele mai importante. Din ziua în care Duma de stat a discutat pentru ultima oară bugetul acestui minister, în Rusia problema naţională este pusă pe primul plan, de către clasele noastre conducătoare, şi devine din ce în ce mai acută.

Afacerea Beilis a atras încă o dată atenţia întregii lumi civilizate asupra Rusiei şi a dat la iveală ruşinoasele rînduieli care domnesc la noi. În Rusia nu există nimic care să semene cît de cît a legalitate. Organelor administrative şi poliţieneşti, în deşănţata şi neruşinata lor acţiune de instigare împotriva evreilor, li se permite totul, pînă la acoperirea şi tăinuirea crimelor. Tocmai acesta a fost rezultatul afacerii Beilis, care a arătat legătura strînsă şi intimă... *.

Pentru a dovedi că nu exagerez atunci cînd vorbesc de atmosfera pogromistă care domneşte în Rusia, pot aduce o mărturie a unui om foarte „credincios regimului", a unui publicist dintre cei mai conservatori, „care face miniştri", şi anume a prinţului Meşcerski. Iată cuvintele „unui rus din Kiev", care au fost reproduse de el în revista sa „Grajdanin" [32]:

„Trăim într-o atmosferă sufocantă: oriunde te-ai duce, peste tot se aud şoaptele complotiştilor, se simte setea de sînge, duhneşte a

* Paginile 3 şi 4 din manuscris n-au fost găsite. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

denunțători, pretutindeni se manifestă ură, se aud murmure și gemete".

...iată atmosfera politică pe care o respiră Rusia. Și dacă aceasta este atmosfera, e pur și simplu ridicol să vorbești sau să te gîndești la drepturi, la egalitate, la constituție și la alte naivități liberale de acest fel ; mai bine zis : ar fi ridicol, dacă n-ar fi... serios !

Această atmosferă o simte fiecare om din țara noastră care e cît de cît conștient și atent. Dar nu toți au destulă tărie ca să-și dea limpede seama *de semnificația* acestei atmosfere pogromiste. De ce domnește la noi o asemenea atmosferă ? Și cum de *e posibilă* existența ei ? Ea e posibilă numai pentru că țara trece de fapt printr-o stare de *război civil* prost camuflată. Sînt unii cărora nu le este de loc plăcut să recunoască acest adevăr, și sînt alții care ar vrea să arunce un văl peste acest fenomen. Liberalii noștri — atît progresiștii cît și cadeții [33] — simt o deosebită plăcere să facă asemenea văluri din petice de teorii aproape perfect „constituționale". Eu însă îmi permit să cred că pentru reprezentanții poporului nu există nimic mai rău și mai nelegiuit decît să răspîndească de la tribuna Dumei de stat „o minciună înălțătoare".

Întreaga politică dusă de guvern față de evrei și de ceilalți „alogeni" — iertați-mi această expresie „guvernamentală" — apare numaidecît ca ceva de înțeles, firesc și inevitabil, dacă privim adevărul în față și recunoaștem faptul neîndoielnic că țara trece printr-o stare de război civil prost camuflată. Guvernul nu guvernează, ci se războiește.

Și dacă pentru acest război el alege mijloace pogromiste „neaoș rusești", aceasta se explică prin faptul că *nu dispune de alte mijloace.* Se apără fiecare cum poate. Purișkevici și prietenii lui nu se pot apăra altfel decît printr-o politică „pogromistă", fiindcă *ei* nu au la dispoziție altă politică. N-are nici un rost să te plîngi de asemenea neajuns și e absurd să crezi că poți face ceva recurgînd la vorbărie despre constituție, despre drepturi sau despre sistemul de guvernămînt ; aici e vorba pur și simplu de

www.dacoromanica.ro

interesele *clasei* lui Purişkevici & Co., de situaţia grea în care se află această clasă.

Ori „te răfuieşti" în toată regula, şi nu numai în vorbe, cu această clasă, ori recunoşti că în întreaga politică a Rusiei atmosfera „pogromistă" este inevitabilă şi de neînlăturat. Ori te împaci cu această politică, ori sprijini mişcarea populară, de masă, şi în primul rînd proletară, îndreptată împotriva ei. Ori una — ori alta. Aici cale de mijloc nu poate să existe.

În Rusia, pînă şi statistica oficială, adică aceea care cu bună ştiinţă este exagerată şi falsificată potrivit „vederilor guvernului", arată că velicoruşii reprezintă doar 43% din întreaga populaţie a ţării. Ei formează, în Rusia, *mai puţin* de jumătate din populaţie. Pînă şi maloruşii sau ucrainenii au fost clasaţi la noi în mod oficial, de *„însuşi"* Stolîpin, în categoria *„alogenilor"*. Prin urmare, în Rusia, „alogenii" formează 57% din populaţie, adică majoritatea ei, aproape $^3/_5$, iar în realitate ei reprezintă, cu siguranţă, mai mult de $^3/_5$. Sînt trimis în Duma de stat de către alegătorii din gubernia Ekaterinoslav, în care majoritatea covîrşitoare a populaţiei e formată din ucraineni. Interzicerea aniversării lui Şevcenko a fost, din punct de vedere al agitaţiei împotriva guvernului, o măsură atît de minunată şi de perfectă, atît de fericită şi de reuşită, că un mijloc mai bun de agitaţie nici nu se poate imagina. Eu cred că nici cei mai buni dintre agitatorii noştri social-democraţi care fac agitaţie împotriva guvernului n-ar fi obţinut vreodată, în timp atît de scurt, succese atît de ameţitoare ca cele obţinute, din punct de vedere antiguvernamental, prin această măsură. În urma aplicării acestei măsuri, milioane şi milioane de „filistini" au început să devină cetăţeni conştienţi şi să se convingă de adevărul dictonului că Rusia este „o închisoare a popoarelor".

Partidele de dreapta şi naţionaliştii de la noi fac atîta zarvă cu vociferările lor împotriva „mazepiştilor", iar faimosul nostru Bobrinski îi apără cu o atît de minunată ardoare pe ucraineni de persecuţiile guvernului *austriac*, încît îţi vine să crezi că el vrea să se înscrie în partidul social-democrat austriac. Dar, dacă prin „mazepism" se

www.dacoromanica.ro

înțelege atracția spre Austria și preferința pentru rînduielile ei politice, atunci s-ar putea ca Bobrinski să nu fie chiar unul dintre „mazepiștii" cei mai de rînd ; căci el se plînge și vociferează împotriva asupririi la care sînt supuși ucrainenii în Austria ! ! Gîndiți-vă numai ce spun ucrainenii din Rusia — bunăoară, cei din gubernia Ekaterinoslav, pe care o reprezint eu — cînd citesc sau aud asemenea cuvinte ! Dacă „însuși" Bobrinski, dacă naționalistul Bobrinski, dacă contele Bobrinski, dacă moșierul Bobrinski, dacă fabricantul Bobrinski, dacă Bobrinski care se află în strînse relații cu aristocrația cea mai înaltă (aproape cu „sferele" ei cele mai înalte) găsește că în Austria — unde nu există nimic în genul rușinoaselor zone de domiciliere obligatorie pentru evrei sau în genul mîrșavelor expulzări de evrei, după capriciul unor guvernatori-satrapi, sau al interzicerii limbii materne în școli — minoritățile naționale sînt năpăstuite și persecutate, atunci ce să mai zicem de ucrainenii din Rusia ? ? Ce să mai zicem de ceilalți „alogeni" din Rusia ? ?

Oare Bobrinski și ceilalți naționaliști, ca și cei de dreapta, nu-și dau seama că fac să se trezească în „alogenii" din Rusia, adică în $^3/_5$ din populația Rusiei, conștiința că Rusia este o țară *înapoiată chiar și* în comparație cu Austria, cea mai înapoiată dintre țările europene ? ?

Situația Rusiei, care este guvernată de cei de teapa lui Purișkevici sau, mai bine zis, care geme sub călcîiul lor, este atît de originală, încît discursurile naționalistului Bobrinski alimentează de minune agitația social-democrată și o fac să fie mai clară.

Străduiește-te, dă-ți toată silința, prea luminate fabricant și moșier Bobrinski ; în felul acesta ne vei ajuta cu siguranță să-i trezim, să-i luminăm și să-i zgîlțîim atît pe ucrainenii din Austria cît și pe cei din Rusia ! ! Am auzit la Ekaterinoslav pe cîțiva ucraineni spunînd că vor să-i trimită contelui Bobrinski o adresă de mulțumire pentru reușita propagandă pe care o face el în favoarea despărțirii Ucrainei de Rusia. Și n-am fost de loc mirat auzind acest lucru. Am văzut foi volante agitatorice în care era imprimat pe o parte ucazul pentru interzicerea aniversării

www.dacoromanica.ro

lui Şevcenko, iar pe cealaltă parte citate din discursurile, pline de elocinţă, rostite de Bobrinski *în favoarea* ucrainenilor... Am fost de părere ca aceste foi volante să fie trimise lui Bobrinski, lui Purişkevici şi *celorlalţi* miniştri.

Dar dacă Purişkevici şi Bobrinski sînt nişte agitatori de mîna întîi în favoarea transformării Rusiei într-o republică democratică, apoi liberalii noştri, printre care şi cadeţii, vor să ascundă populaţiei că *ei sînt de acord* cu alde Purişkevici în unele probleme fundamentale ale politicii naţionale. Vorbind despre bugetul Ministerului de Interne, a cărui politică naţională e cunoscută de toată lumea, nu mi-aş face pe deplin datoria dacă n-aş spune că partidul cadet este *de acord* cu principiile de care se călăuzeşte Ministerul de Interne.

Şi, într-adevăr, nu este oare limpede că cine vrea să fie --- ca să ne exprimăm într-o formă mai delicată: --- în „opoziţie" cu Ministerul de Interne trebuie să cunoască şi aliaţii *ideologici* pe care acest minister îi are în lagărul cadeţilor ?

După cum reiese dintr-o informaţie apărută în ziarul „Reci" [34], între 23 şi 25 martie a.c. a avut loc la Petersburg conferinţa ordinară a partidului cadet, „partidul libertăţii poporului".

„Problemele naţionale — scrie „Reci" (nr. 83) — au fost discutate... cu o deosebită însufleţire. Deputaţii de Kiev, cărora li s-au raliat N. V. Nekrasov şi A. M. Koliubakin, au arătat că problema naţională este un important factor în devenire, de care trebuie să se ţină seama în mult mai mare măsură decît pînă acum. F. F. Kokoşkin însă a arătat că atît programul cît şi experienţa politică de pînă acum impun să fie folosite cu toată prudenţa «elasticele formule» ale autodeterminării politice a «naţionalităţilor»".

Astfel expune lucrurile „Reci". Şi, cu toate că această expunere este înadins întocmită în aşa fel ca fondul chestiunii să-l înţeleagă *cît mai puţini* cititori, el este totuşi destul de clar pentru orice om atent şi care gîndeşte. „Kievskaia Mîsl" [35], care simpatizează cu cadeţii şi propagă concepţiile lor, reproduce discursul lui Kokoşkin, pe care-l însoţeşte cu următoarea motivare: „Căci aşa ceva poate duce la destrămarea statului".

www.dacoromanica.ro

Acesta era, fără îndoială, sensul celor spuse de Kokoşkin în discursul său. La cadeți, punctul lui de vedere a ieşit învingător chiar şi împotriva democratismului extrem de timid al Nekrasovilor şi Koliubakinilor. Punctul lui de vedere este punctul de vedere al naționalistului burghezo-liberal *velicorus*, care apără privilegiile *velicoruşilor* (cu toate că ei constituie o minoritate în Rusia), şi le apără *mînă în mînă* cu Ministerul de Interne. Kokoşkin a apărat pe plan „teoretic" politica Ministerului de Interne — iată care este fondul, iată care este miezul chestiunii.

„Fiți mai prudenți cu autodeterminarea politică" a naționilor, pentru ca nu cumva „să ducă la destrămarea statului" ! — iată *conținutul* politicii naționale preconizate de Kokoşkin şi care *coincide pe de-a-ntregul* cu linia fundamentală a politicii duse de Ministerul de Interne. Dar Kokoşkin şi ceilalți conducători ai cadeților nu sînt copii. Ei cunosc perfect de bine maxima care spune : „nu-i omul făcut pentru sîmbătă, ci sîmbăta pentru om". Nu-i făcut poporul pentru stat, ci statul pentru popor. Kokoşkin şi ceilalți conducători ai cadeților nu sînt copii. Ei înțeleg perfect de bine că la noi statul este (în realitate) clasa Purişkevicilor, că integritatea lui înseamnă integritatea clasei Purişkevicilor. Iată ce-i preocupă pe Kokoşkini, dacă e să smulgem vălul diplomatic care acoperă politica lor şi să luăm de-a dreptul în considerație *esența* acestei politici.

Pentru ca expunerea mea să fie mai clară, îmi îngădui să dau un exemplu simplu. Se ştie că în 1905 Norvegia s-a despărțit de Suedia, în ciuda protestelor vehemente ale moşierilor suedezi, care amenințau cu războiul. Din fericire, în Suedia moşierii iobăgişti nu sînt atotputernici, ca în Rusia, aşa că nu s-a ajuns la război. Norvegia, căreia îi revenea o populație mai puțin numeroasă, s-a despărțit de Suedia în mod paşnic, democratic, civilizat, şi nu cum ar fi vrut moşierii iobăgişti şi partidul războiului. Şi care a fost rezultatul ? A avut poporul ceva de pierdut ? Au fost cumva prejudiciate de această despărțire interesele culturii, ale democrației sau ale clasei muncitoare ? ?

Cîtuşi de puțin ! Atît Norvegia cît şi Suedia fac parte din categoria unor țări incomparabil mai civilizate decît

www.dacoromanica.ro

Rusia, între altele *tocmai pentru că* au ştiut să aplice în chip democratic formula „autodeterminării politice" a naţiunilor. Ruperea legăturii *silite* a însemnat o *întărire* a legăturii economice liber consimţite, o mai strînsă apropiere culturală, mai mult respect reciproc între aceste două popoare, atît de apropiate prin limba pe care o vorbesc, precum şi prin alte trăsături ale lor. Comuniunea, apropierea dintre poporul suedez şi cel norvegian a avut în realitate *de cîştigat* de pe urma despărţirii, deoarece această despărţire a însemnat ruperea unor legături *silite*.

Din acest exemplu se vede limpede, sper, că Kokoşkin şi partidul cadet se situează întru totul pe punctul de vedere al Ministerului de Interne atunci cînd încearcă să ne sperie cu „destrămarea statului" şi ne îndeamnă la o „prudentă folosire" a formulei „autodeterminării politice" a naţiunilor, o formulă care e cît se poate de clară şi care nu e contestată de nimeni în întreaga democraţie internaţională. Noi, social-democraţii, sîntem duşmani ai *oricărui* naţionalism şi adepţi ai *centralismului* democratic. Sîntem adversari ai particularismului şi sîntem convinşi că, *în condiţii egale*, problemele progresului economic şi ale luptei proletariatului împotriva burgheziei pot fi rezolvate în statele mari cu mai mult succes decît în cele mici. Dar noi preţuim numai legăturile liber consimţite şi niciodată pe cele silite. Oriunde vedem că există legături *silite* între naţiuni, noi, fără să propovăduim cîtuşi de puţin despărţirea neapărată a fiecărei naţiuni, apărăm *fără rezerve* şi cu toată hotărîrea *dreptul* la autodeterminare politică, adică la despărţire, pentru fiecare naţiune.

A apăra, a propovădui, a recunoaşte acest *drept* înseamnă a apăra egalitatea în drepturi a naţiunilor, înseamnă a nu admite legături *silite*, a lupta împotriva oricăror privilegii de stat ale unei naţiuni, oricare ar fi ea, şi în acelaşi timp a educa pe muncitorii diferitelor naţiuni în spiritul unei depline solidarităţi de clasă.

Solidaritatea de clasă dintre muncitorii diferitelor naţiuni are de cîştigat de pe urma înlăturării legăturilor silite, feudale, menţinute cu ajutorul forţei armate, şi a înlocuirii lor prin legături liber consimţite.

www.dacoromanica.ro

Noi punem mai presus de orice egalitatea în drepturi a națiunilor în condițiile libertății poporului și pentru socialism... *

și apărarea privilegiilor velicorușilor. Și, totodată, noi spunem: nici un fel de privilegii pentru *nici o* națiune, deplină egalitate în drepturi pentru toate națiunile și unirea strînsă, contopirea muncitorilor *tuturor națiunilor.*

Au trecut optsprezece ani de cînd, în 1896, Congresul internațional de la Londra al organizațiilor muncitorești și socialiste a adoptat o hotărîre în problema națională, și această hotărîre este singura care arată căile juste atît pentru năzuințele spre o adevărată „libertate a poporului", cît și pentru socialism. În această hotărîre se spune:

„Congresul declară că el este pentru dreptul deplin al tuturor națiunilor la autodeterminare și își exprimă simpatia față de muncitorii din orice țară asupra cărora apasă în prezent jugul despotismului militar, național sau de altă natură. Congresul cheamă pe muncitorii din toate aceste țări să intre în rîndurile muncitorilor conștienți din lumea întreagă, ca să lupte împreună cu ei pentru victoria asupra capitalismului internațional și înfăptuirea țelurilor urmărite de social-democrația internațională".

La rîndul nostru, facem apel la muncitorii tuturor națiunilor din Rusia să-și strîngă rîndurile, fiindcă numai unitatea poate să constituie o garanție pentru egalitatea în drepturi a națiunilor, pentru libertatea poporului și interesele socialismului.

Anul 1905 a unit pe muncitorii tuturor națiunilor din Rusia. Reacțiunea caută pe toate căile să ațîțe vrajba națională. Burghezia liberală a *tuturor* națiunilor, și cea velicorusă în primul rînd și mai mult ca oricare, luptă pentru privilegiile *propriei sale* națiuni (de exemplu: Kolo-ul polonez este împotriva egalității în drepturi a evreilor din Polonia [36]), luptă pentru izolarea națională, pentru exclusivism național și în felul acesta *sprijină* politica Ministerului nostru de Interne.

Iar adevărata democrație, în frunte cu clasa muncitoare, ridică steagul deplinei egalități în drepturi a națiunilor și al contopirii muncitorilor tuturor națiunilor în lupta lor de clasă. Din acest punct de vedere, noi respingem

* Paginile 25 și 26 din manuscris n-au fost găsite. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

așa-zisa autonomie „cultural-națională", adică împărțirea școlilor pe naționalități în cadrul aceluiași stat sau scoaterea școlilor din competența statului și trecerea lor în competența unor uniuni naționale organizate în mod separat. Statul democratic trebuie să recunoască autonomia diferitelor regiuni, în special a regiunilor și a districtelor a căror populație e compusă din diferite naționalități. O asemenea autonomie nu e cîtuși de puțin în contradicție cu principiul centralismului democratic; dimpotrivă, într-un stat mare și eterogen sub raportul compoziției naționale, numai prin autonomia regiunilor *se poate* înfăptui un centralism cu adevărat democratic. Statul democratic trebuie neapărat să recunoască *libertatea deplină* a limbilor materne și să respingă *orice* privilegii ale uneia din ele. Statul democratic nu va permite nici unei națiuni să apese, să domine o altă națiune în nici un domeniu, în nici o ramură a treburilor obștești.

Dar a lua școlile din mîinile statului și a le împărți pe națiuni organizate în mod separat în uniuni naționale este o măsură dăunătoare din punctul de vedere al democrației și, în și mai mare măsură, din punctul de vedere al proletariatului. O asemenea măsură ar duce doar la o consolidare a izolării națiunilor, în timp ce noi trebuie să tindem spre o apropiere între ele. O asemenea măsură ar duce la creșterea șovinismului, în timp ce noi trebuie să tindem spre o alianță cît mai strînsă între muncitorii tuturor națiunilor, spre lupta lor comună împotriva *oricărui* șovinism, a *oricărui* exclusivism național, a *oricărui* naționalism. În problema învățămîntului, muncitorii tuturor națiunilor au o singură politică: libertatea limbii materne, o școală democratică și *l a i c ă*.

Încheiez, exprimîndu-mi încă o dată recunoștința față de Purișkevici, Markov 2 și Bobrinski pentru reușita lor agitație împotriva întregii orînduiri de stat a Rusiei, pentru *lecțiile lor concrete*, menite să dovedească că transformarea Rusiei într-o republică democratică este inevitabilă.

Scris după 6 (19) aprilie 1914

Publicat pentru prima oară în 1924, în revista „Proletarskaia Revoliuția" nr. 3

Se tipărește după manuscris

www.dacoromanica.ro

CRIZA CONSTITUŢIONALĂ DIN ANGLIA

În nr. 34 al ziarului „Puti Pravdî", ocupîndu-ne de interesantele evenimente din Irlanda, am vorbit despre politica liberalilor englezi, care s-au lăsat intimidaţi de conservatori *.

Din momentul cînd au fost scrise aceste rînduri au avut loc noi evenimente, care au făcut ca, în Anglia, un conflict cu caracter special (între liberali şi conservatori) pe tema autoadministrării Irlandei să se transforme într-o criză constituţională generală.

Întrucît conservatorii ameninţau cu o „răscoală" a protestanţilor din Ulster împotriva home rule-ului (autonomiei, autoadministrării) Irlandei, guvernul liberal a trimis acolo un anumit număr de trupe pentru a impune respectarea voinţei parlamentului.

Şi care a fost rezultatul ?

Generalii şi ofiţerii din armata engleză s-au răzvrătit.

Ei au declarat că nu vor lupta împotriva protestanţilor din Ulster, că aşa ceva ar fi în contradicţie cu „patriotismul" lor şi că îşi dau demisia !

Guvernul liberal a rămas pur şi simplu uluit în faţa acestei rebeliuni a moşierilor care se află în fruntea armatei. Liberalii sînt deprinşi să se legene în iluzii constituţionale şi să se amăgească cu vorbăria despre legalitate, închizînd ochii asupra adevăratului raport de forţe, asupra luptei de clasă. Dar acest raport real de forţe a fost şi

* Vezi V. *I. Lenin.* Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 389—392. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

rămîne de aşa natură, că în Anglia, datorită laşităţii burgheziei, s-au putut menţine o serie întreagă de instituţii şi privilegii *pre*burgheze, medievale ale domnilor moşieri.

Pentru a înfrînge rebeliunea ofiţerilor aristocraţi, guvernul liberal ar fi trebuit să se adreseze poporului, maselor, proletarilor, însă tocmai de acest lucru se temeau, mai mult ca de orice pe lumea asta, „luminaţii" domni burghezi liberali. Şi guvernul a *cedat de fapt* în faţa ofiţerilor rebeli, convingîndu-i să revină asupra demisiei şi dîndu-le *asigurări în scris* că trupele nu vor fi folosite împotriva Ulsterului.

S-a căutat să se ascundă poporului faptul ruşinos că s-a dat o asemenea asigurare în scris (la 21 martie st. n.), şi şefii liberali Asquith, Morley şi alţii, în declaraţiile lor oficiale, au minţit în modul cel mai de necrezut şi mai neruşinat. Şi, totuşi, adevărul a ieşit la iveală. Faptul că ofiţerii au căpătat promisiuni în scris n-a fost dezminţit. Pe cît se pare, regele a exercitat unele „presiuni". Demisia lui Seely, ministrul de război, şi preluarea portofoliului său de „însuşi" Asquith, realegerea acestuia, circulara adresată armatei în legătură cu respectul legilor — toate astea sînt pură ipocrizie oficială. Faptul că liberalii au cedat moşierilor, care au rupt constituţia în bucăţi, este şi rămîne incontestabil.

În parlamentul englez s-au produs după aceea o serie de scene extrem de furtunoase. Guvernul liberal s-a văzut copleşit de dispreţul şi ironiile bine meritate ale conservatorilor, iar deputatul muncitoresc Ramsay MacDonald, unul dintre cei mai moderaţi politicieni liberali din mişcarea muncitorească, a protestat cu toată vehemenţa împotriva comportării reacţionarilor. „Aceşti oameni — a spus el — sînt gata oricînd să-şi arate zelul lor şi să se dedea la excese împotriva greviştilor. Dar, atunci cînd a fost vorba de Ulster, ei au refuzat să-şi facă datoria, deoarece legea autonomiei Irlandei lezează interesele şi prejudecăţile lor de clasă". (Moşierii din Irlanda sînt englezi, iar autoadministrarea Irlandei, fiind o autoadministrare a burghezilor şi ţăranilor irlandezi, ameninţă să reteze puţintel din poftele hrăpăreţe ale nobililor domni lorzi.) „Aceşti oameni

www.dacoromanica.ro

— a spus R. MacDonald în continuare — nu visează altceva decît să lupte împotriva muncitorilor, dar, cînd e vorba să impună bogătaşilor şi proprietarilor respectarea legilor, ei refuză să-şi facă datoria".

Rebeliunea aceasta a moşierilor împotriva „atotputernicului" (cum credeau şi cum au spus de milioane de ori obtuzii de liberali, mai ales savanţii liberali) parlament al Angliei are o însemnătate extraordinară. Ziua de 21 martie (8 martie st. v.) 1914, cînd nobilii lorzi-moşieri ai Angliei, prefăcînd în ţăndări constituţia engleză şi legalitatea engleză, au dat o splendidă lecţie de luptă de clasă, este ziua unei cotituri de importanţă istorică universală.

Această lecţie a rezultat din imposibilitatea de a toci ascuţişul contradicţiilor existente între proletariatul şi burghezia din Anglia cu ajutorul politicii făţarnice, echivoce şi pseudoreformiste duse de liberali. Această lecţie nu va fi lipsită de folos pentru întreaga mişcare muncitorească din Anglia ; clasa muncitoare va începe acum să se debaraseze repede de credinţa filistină în peticul de hîrtie care poartă denumirea de legalitate şi constituţie engleză şi pe care aristocraţii englezi l-au rupt în văzul întregului popor.

Aceşti aristocraţi au procedat ca nişte revoluţionari care acţionează de pe poziţii *de dreapta*, şi în felul acesta au sfîşiat tot convenţionalismul, toate vălurile care împiedicau poporul să vadă neplăcuta, dar neîndoielnica realitate a luptei de clasă. Toată lumea a văzut ceea ce burghezia şi liberalii ascundeau cu ipocrizie (ei sînt pretutindeni ipocriţi, însă nicăieri, cred eu, ipocrizia lor nu atinge asemenea proporţii şi nu ajunge la un asemenea rafinament ca în Anglia). Toată lumea şi-a dat seama că complotul care urmărea să frîngă voinţa parlamentului se pregătea de multă vreme. Adevărata dominaţie de clasă se afla şi se află *în afara* parlamentului. Sus-menţionatele instituţii medievale, care nu funcţionaseră un timp îndelungat (mai bine zis : care păreau că nu funcţionează), au intrat repede în acţiune şi s-au dovedit a fi *mai puternice* decît parlamentul. Iar liberalii mic-burghezi din Anglia, care încercau să adoarmă pe muncitori cu vorbăria lor despre

www.dacoromanica.ro

reforme şi despre puterea parlamentului, s-au dovedit a fi în realitate nişte nulităţi, nişte marionete, care sînt puse în mişcare pentru a prosti poporul, dar care numaidecît au fost „*puse la locul lor*“ de către aristocraţie, care deţine *puterea*.

Cîte cărţi n-au fost scrise, mai ales de către liberalii germani şi ruşi, pentru a proslăvi legalitatea şi pacea socială care domnesc în Anglia! Se ştie, doar, că menirea istorică a liberalilor germani şi ruşi este de a-şi manifesta admiraţia lor servilă faţă de rezultatele pe care le-a dat lupta de clasă în Anglia şi Franţa şi să proclame rezultatele acestei lupte drept nişte „adevăruri ale ştiinţei“ care se situează „*deasupra claselor*“. În realitate însă, „legalitatea şi pacea socială“ din Anglia nu erau altceva decît rezultatul, de scurtă durată, al stării de somnolenţă de care a fost cuprins proletariatul englez începînd de pe la 1850 şi pînă pe la 1900.

Monopolul Angliei e pe sfîrşite. Concurenţa mondială a devenit şi mai aprigă. Viaţa s-a scumpit. Uniunile marilor capitalişti au strivit pe patronii mici şi mijlocii şi s-au năpustit cu toată greutatea lor asupra muncitorilor. Dar proletariatul englez s-a trezit din nou de fiecare dată, ca şi la sfîrşitul secolului al XVIII-lea, ca şi în perioada mişcării cartiste din deceniile al 4-lea şi al 5-lea [37] ale secolului al XIX-lea.

Criza constituţională din 1914 va fi o etapă importantă în istoria acestei deşteptări.

„Puti Pravdi“ nr. 57
din 10 aprilie 1914

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

UNITATE

La Petersburg au apărut pînă acum trei numere din revista „Borba", care declară că e „nefracţionistă". Linia principală a acestei reviste este apărarea unităţii.

Unitate cu cine ? — *cu lichidatorii.*

În ultimul său număr, „Borba" publică două articole în care ia apărarea *unităţii cu lichidatorii.*

Primul articol este acela al cunoscutului lichidator I. Larin. Al aceluiaşi Larin care nu de mult a scris într-unul din organele lichidatoriste :

„Curăţirea căii de dezvoltare capitalistă de rămăşiţele absolutiste se va face fără a recurge la nici o revoluţie... Sarcina care se pune astăzi constă în... a face să pătrundă în cercurile largi ideea călăuzitoare că în perioada actuală clasa muncitoare trebuie să se organizeze, însă nu «în vederea revoluţiei», nu «în aşteptarea revoluţiei»..."

Ei bine, acest lichidator preconizează acum, în revista „Borba", înfăptuirea unităţii şi propune ca formă a ei *federaţia.*

Federaţia este o înţelegere între nişte organizaţii egale în drepturi. Prin urmare, Larin propune ca, atunci cînd stabilim tactica clasei muncitoare, *să punem pe acelaşi plan* voinţa imensei majorităţi a muncitorilor, care se situează pe punctul de vedere al „lozincilor neciuntite", şi voinţa neînsemnatelor grupuleţe de lichidatori, care într-o măsură mai mare sau mai mică se situează pe punctul de vedere exprimat în cuvintele reproduse de noi mai sus. Potrivit ingeniosului plan propus de lichidatorul Larin, majoritatea muncitorilor pierde dreptul de a face vreun pas atîta timp

www.dacoromanica.ro

cît nu va fi primit asentimentul în acest sens al d-lor lichidatori de la „Severnaia Raboceaia Gazeta".

Muncitorii i-au respins pe lichidatori, şi acum, după planul lichidatorului Larin, aceştia urmează să obţină iarăşi un rol conducător, cu ajutorul federaţiei. Federaţia propusă de Larin nu e aşadar, decît o încercare de a impune din nou muncitorilor voinţa lichidatorilor, care au fost respinşi de mişcarea muncitorească. Dacă nu ne-au lăsat să intrăm pe uşă, îşi spun lichidatorii, o să ne strecurăm pe fereastră şi o să dăm acestei încălcări de fapt a voinţei majorităţii muncitorilor denumirea de „unitate prin federaţie".

Redacţia revistei „Borba" se angajează într-o polemică cu Larin. Ideea federaţiei, adică a unei înţelegeri treptate între lichidatori şi marxişti *ca părţi egale în drepturi,* nu o satisface.

Ceea ce vrea ea nu e o înţelegere cu lichidatorii, ci o nouă fuziune cu ei, „pe baza unor hotărîri tactice comune", ceea ce înseamnă că imensa majoritate a muncitorilor, care s-au unit în jurul liniei tactice promovate de „Puti Pravdî", trebuie *să renunţe* la hotărîrile lor de dragul *unei tactici comune cu lichidatorii.*

După părerea redacţiei revistei „Borba", tactica pe care au elaborat-o muncitorii conştienţi şi care a fost verificată de experienţa întregii mişcări din ultimii ani trebuie dată la o parte. Pentru ce ? Pentru a face loc planurilor tactice ale lichidatorilor, pentru a face loc unor puncte de vedere care au fost condamnate atît de muncitorii înşişi cît şi de întregul mers al evenimentelor.

O lipsă totală de respect faţă de voinţa, de hotărîrile şi părerile muncitorilor conştienţi — iată ce stă la baza propagandei desfăşurate de redacţia revistei „Borba" în favoarea unităţii cu lichidatorii.

Voinţa muncitorilor s-a manifestat limpede şi categoric. Orice om care nu şi-a ieşit încă din minţi va spune precis care tactică se bucură de simpatia imensei majorităţi a muncitorilor. Dar iată că vine lichidatorul Larin şi declară : voinţa majorităţii muncitorilor este un fleac pentru mine ; această majoritate trebuie să se dea la o parte şi să recunoască că voinţa unui grupuleţ de lichidatori are

www.dacoromanica.ro

aceeaşi putere şi aceeaşi valoare ca şi voinţa majorităţii muncitorilor conştienţi.

Iar după lichidator vine un împăciuitorist de la „Borba" şi declară: muncitorii şi-au elaborat o anumită tactică şi luptă pentru aplicarea ei? Mofturi. Ei trebuie să renunţe la această tactică verificată, de dragul *unor hotărîri tactice comune cu lichidatorii.*

Or, tocmai această încălcare a voinţei limpede exprimate a majorităţii muncitorilor, această încălcare menită să dea lichidatorilor egalitate în drepturi, o numesc *unitate* împăciuitoriştii de la „Borba".

Dar asta nu este unitate, ci un mod de a-ţi bate joc de unitate şi de voinţa muncitorilor.

Nu aşa înţeleg muncitorii marxişti unitatea.

Nu poate exista nici un fel de unitate — fie ea federativă sau de alt fel — cu politicienii liberali din mişcarea muncitorească, cu dezorganizatorii mişcării muncitoreşti, cu cei ce încalcă voinţa majorităţii. Poate şi trebuie să existe — independent de lichidatori şi fără ei — o unitate a tuturor marxiştilor consecvenţi, a tuturor apărătorilor întregului marxist şi ai lozincilor neciuntite.

Unitatea este un lucru măreţ şi o lozincă măreaţă! Dar cauza muncitorească are nevoie de *unitatea marxiştilor*, şi nu de o unitate a marxiştilor cu cei ce sînt adversarii marxismului şi îl denaturează.

Şi pe fiecare dintre cei ce vorbesc despre unitate trebuie să-l întrebăm: unitate cu cine? Cu lichidatorii? — În acest caz drumurile noastre se despart.

Dar dacă este vorba de o unitate cu adevărat marxistă, atunci vom spune: încă de la apariţia ziarelor pravdiste, noi chemăm la o înmănunchere a tuturor forţelor marxiste, la o unitate înfăptuită de jos, la o unitate în munca practică.

Nu trebuie să cochetăm în nici un fel cu lichidatorii, sau să ducem vreun fel de tratative diplomatice cu cercurile celor ce caută să distrugă întregul, ci să depunem toate eforturile pentru a strînge rîndurile muncitorilor marxişti în jurul lozincilor marxiste, în jurul întregului marxist. Muncitorii conştienţi vor considera că orice încercare de a

www.dacoromanica.ro

li se impune voinţa lichidatorilor este o crimă şi tot o crimă este şi fărîmiţarea forţelor adevăraţilor marxişti.

Căci la baza unităţii stau disciplina de clasă, recunoaşterea voinţei majorităţii, munca însufleţită desfăşurată în rîndurile acestei majorităţi şi în pas cu ea. La această unitate, la această disciplină, la această activitate desfăşurată în comun îi vom chema necontenit pe toţi muncitorii.

„Puti Pravdî" nr. 59
din 12 aprilie 1914

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CE SPUN MARXIŞTII ORGANIZAŢI DESPRE INTERVENŢIA BIROULUI INTERNAŢIONAL [38]

După cum ni se comunică, Biroul internaţional a primit răspunsul marxiştilor organizaţi, în legătură cu propunerea lui de a interveni în treburile social-democraţiei din Rusia. Reproducem, în cele ce urmează, părţile esenţiale ale acestui răspuns.

*
* *

Primind „Anexa" la nr. 11 al „Buletinului periodic al Biroului internaţional", reprezentanţa marxiştilor organizaţi din Rusia consideră că e de datoria ei să exprime Biroului internaţional şi Comitetului lui executiv profunda sa recunoştinţă pentru sprijinul pe care îl acordă mişcării muncitoreşti şi pentru grija pe care o poartă intensificării şi întăririi acestei mişcări prin asigurarea unităţii ei.

În momentul de faţă, starea de lucruri în rîndurile marxiştilor ruşi se prezintă în felul următor :

Situaţia generală din anii 1907—1908 a provocat o teribilă criză ideologică în rîndurile marxiştilor şi a dus la o destrămare a organizaţiilor lor. Atît în 1908 cît şi în 1910, marxiştii organizaţi au constatat formal existenţa unui curent al *lichidatorilor*, care neagă şi caută să lichideze vechiul partid şi visează un partid nou, legal. Acest curent a fost condamnat în mod categoric şi irevocabil, printr-o hotărîre formală. Dar lichidatorii nu s-au supus hotărîrilor şi şi-au continuat activitatea lor scizionistă, îndreptată spre distrugerea „întregului".

www.dacoromanica.ro

În ianuarie 1912, întregul marxist a fost refăcut, *împotriva* lichidatorilor, care au fost declarați ca situîndu-se în afara lui.

De atunci, majoritatea covîrșitoare a muncitorilor conștienți din Rusia s-au unit în jurul hotărîrilor adoptate în ianuarie 1912 și al organului de conducere care a fost ales atunci. Acest fapt, care este cunoscut tuturor muncitorilor din Rusia, poate și se cere să fie confirmat prin fapte obiective, dată fiind extraordinara mulțime de afirmații, absolut neîntemeiate și contrare adevărului, pe care le răspîndesc lichidatorii și diferitele grupuri răzlețe din străinătate :

1) Potrivit prevederilor legii electorale, în Rusia muncitorii formează o curie muncitorească aparte. Printre deputații din Duma de stat aleși de această curie, bolșevicii formau 47% [39] în Duma a II-a (din 1907), 50% în Duma a III-a (din 1907—1912) [40] și 67% în Duma a IV-a (din 1912—1914).

Alegerile pentru Duma a IV-a au avut loc în septembrie 1912, și majoritatea obținută atunci (2/3) a dovedit izbînda deplină a marxismului organizat asupra lichidatorismului.

2) În aprilie 1912 a apărut ziarul marxist „Pravda". Pentru a lupta împotriva lui, lichidatorii au scos, tot la Petersburg, un ziar concurent și scizionist, „Luci". În decurs de doi ani, de la 1 ianuarie 1912 și pînă la 1 ianuarie 1914, în ajutorul acestui ziar al lichidatorilor, împreună cu acoliții lor — adică cu numeroasele grupuri din străinătate și cu Bundul —, au venit, după cum reiese din dările de seamă publicate chiar de el, *7 5 0* de grupuri muncitorești, pe cînd „Pravda", care luptă pentru linia marxistă, a grupat în jurul ei, în același interval de timp, *2 8 0 1* grupuri muncitorești.

3) La începutul anului 1914 au avut loc la Petersburg, în cadrul caselor de ajutorare a muncitorilor pentru caz de boală, alegeri pentru Consiliul general al asigurărilor sociale și pentru Casa asigurărilor sociale din capitală. În prima instituție, muncitorii au ales 5 delegați și 10 supleanți, iar în cea de-a doua 2 delegați și 4 supleanți. În ambele cazuri au fost alese *în întregime listele partizanilor „Pravdei"*.

www.dacoromanica.ro

La ultimele alegeri, preşedintele a constatat că au fost *37* de partizani ai „Pravdei", *7* lichidatori şi *4* narodnici şi că *5* persoane s-au abţinut.

Ne limităm la aceste date faptice, extrem de concise. Din ele reiese că adevărata unitate a marxiştilor din Rusia face mereu progrese şi că s-a ajuns de pe acum la unirea majorităţii muncitorilor conştienţi, pe baza hotărîrilor din ianuarie 1912.

Documentul trece apoi la caracterizarea activităţii dezorganizatoare desfăşurate de diferitele grupuri din străinătate şi de lichidatori, care caută cu tot dinadinsul *să încalce voinţa* majorităţii muncitorilor din Rusia.

În străinătate activează acum, în afară de adepţii menţinerii partidului ilegal şi de lichidatori, nu mai puţin de *cinci* grupuri social-democrate *ruse* răzleţe, fără a pune la socoteală grupurile naţionale. În decurs de doi ani încheiaţi, 1912 şi 1913, nu s-a văzut nicăieri nici urmă de date obiective din care să rezulte că aceste grupuri din străinătate ar avea vreo legătură cu mişcarea muncitorească din Rusia. În august 1912, lichidatorii au constituit aşa-zisul „Bloc din august", în care au intrat, — pe lîngă alte persoane şi organizaţii — Troţki, Bundul şi social-democraţia letonă. Asupra caracterului fictiv al acestui „bloc", care camufla de fapt pe lichidatori, s-a atras de mult atenţia. Acum „blocul" acesta s-a destrămat definitiv : Congresul din februarie 1914 al social-democraţiei letone a hotărît ca ea să-şi recheme reprezentanţii din bloc, deoarece acest bloc nu s-a delimitat de lichidatori. Tot în februarie 1914, Troţki a fondat o revistă a grupului său, în care, pentru a da un temei *peroraţiilor* sale pe tema unităţii, invocă argumentul că s-a *desprins* de Blocul din august !

„Comitetul organizatoric", care reprezintă în momentul de faţă „Blocul din august", este o pură ficţiune, şi se înţelege de la sine că nu putem intra în nici un fel de legături cu această ficţiune. Dacă lichidatorii vorbesc despre „unitate" şi despre „egalitate în drepturi", trebuie să subliniem că primul lucru pe care trebuie să-l facă adepţii unităţii este să renunţe la acţiunile lor de dezorga-

www.dacoromanica.ro

nizare a imensei majorităţi a muncitorilor care s-au unit şi să se lepede în mod categoric de lichidatori, care vor să distrugă „întregul". În gura lichidatorilor, peroraţiile despre „unitate" sună ca o batjocură la adresa adevăratei unităţi a majorităţii muncitorilor din Rusia, de parcă ar vorbi despre unitate „partidul Allemane-Cambier" din Franţa sau „P.P.S." din Germania.

Mai departe, autorii adresează Comitetului executiv al Biroului socialist internaţional rugămintea stăruitoare de a depune toate eforturile pentru a grăbi „schimbul de păreri între toate fracţiunile social-democrate asupra chestiunilor controversate" (rezoluţie a Biroului internaţional adoptată la sesiunea din decembrie 1913), pentru ca, discutînd chestiunea înaintea unui for imparţial, să demaşte în faţa Internaţionalei întreaga ficţiune a „Blocului din august" şi a „Comitetului de organizare" al lichidatorilor, precum şi întreaga lor activitate îndreptată spre dezorganizarea majorităţii, strîns unită, a muncitorilor social-democraţi din Rusia.

„Puti Pravdî" nr. 61
din 15 aprilie 1914

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

EGALITATEA ÎN DREPTURI A NAŢIUNILOR

În nr. 48 (din 28 martie) al ziarului „Puti Pravdî", Fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia a publicat un proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a naţiunilor, sau, cum sună titlul său oficial, „Proiect de lege pentru înlăturarea tuturor îngrădirilor drepturilor evreilor şi, în genere, a tuturor îngrădirilor legate de origine sau de apartenenţa la vreo naţionalitate, oricare ar fi ea" *.

În mijlocul frămîntărilor şi grijilor pe care le aduce cu sine lupta pentru existenţă, pentru o bucată de pîine, muncitorii ruşi nu pot şi nu trebuie să uite de asuprirea naţională, sub al cărei jug se află zecile de milioane de „alogeni" din Rusia. Naţionalitatea dominantă — velicoruşii — formează circa 45% din întreaga populaţie a imperiului. La fiecare 100 de locuitori, mai mult de 50 sînt „alogeni".

Şi toată această imensă populaţie este constrînsă să trăiască în condiţii şi mai inumane decît acelea ale poporului rus.

Politica de asuprire a naţionalităţilor este o politică de *dezbinare* a naţiunilor. Ea este, totodată, şi o politică de sistematică *pervertire* a conştiinţei poporului. Toate calculele ultrareacţionarilor se bazează pe contrapunerea intereselor diferitelor naţiuni, pe otrăvirea conştiinţei maselor ignorante şi oropsite. Luaţi oricare din fituicile ultrareacţionare şi veţi vedea că prigonirea „alogenilor", pro-

* Vezi volumul de faţă, p. 17—19. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

vocarea neîncrederii reciproce între ţăranul rus, mic-burghezul rus, meseriaşul rus, de o parte, şi ţăranul, mic-burghezul, meseriaşul evreu, finlandez, polonez, gruzin, ucrainean, de altă parte, constituie pîinea de toate zilele a întregii bande ultrareacţionare.

Dar clasa muncitoare n-are nevoie *de dezbinare, ci de unire*. Ea n-are un duşman mai rău decît barbarele prejudecăţi şi superstiţii pe care duşmanii ei le răspîndesc în masa neştiutoare. Asuprirea „alogenilor" este o sabie cu două tăişuri. Cu unul loveşte în „alogeni", iar cu celălalt în poporul rus.

Şi pentru acest motiv clasa muncitoare trebuie să se pronunţe cu toată hotărîrea împotriva oricărei asupriri a naţionalităţilor.

Agitaţiei făcute de ultrareacţionari, care încearcă să-i abată atenţia în direcţia prigonirii celor de alt neam, clasa muncitoare trebuie să-i opună convingerea ei că este necesară o deplină egalitate în drepturi, o renunţare totală şi definitivă la orice fel de privilegii pentru oricare dintre naţiuni.

O agitaţie plină de nestăpînită ură desfăşoară ultrareacţionarii împotriva evreilor. Diverşii Purişkevici caută să facă din poporul evreu un ţap ispăşitor pentru toate păcatele lor.

De aceea, foarte just procedează Fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia cînd, în proiectul său de lege, acordă primul loc problemei lipsei de drepturi a *evreilor*.

Şcoala, presa, tribuna parlamentară — totul, dar absolut totul este folosit pentru a semăna o ură oarbă, sălbatică, cumplită împotriva evreilor.

Cu această treabă murdară şi mîrşavă nu se îndeletnicesc numai lepădăturile huliganice, ci şi profesorii, savanţii, ziariştii şi deputaţii reacţionari. Milioane şi miliarde de ruble se cheltuiesc pentru otrăvirea conştiinţei poporului.

Este o chestiune de onoare pentru muncitorii *ruşi* ca proiectul de lege al Fracţiunii muncitoreşti social-demo-

www.dacoromanica.ro

crate din Rusia îndreptat împotriva asupririi naționale să fie întărit cu zeci de mii de semnături și declarații proletare... Aceasta va contribui, mai mult decît orice, la întărirea unității *depline* și la contopirea tuturor muncitorilor din Rusia, fără deosebire de naționalitate.

„Puti Pravdî" nr. 62
din 16 aprilie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

LICHIDATORII ŞI MIŞCAREA MUNCITOREASCĂ LETONĂ

Rezoluţia recent adoptată de toţi muncitorii letoni organizaţi, care condamnă lichidatorismul şi sprijină linia marxistă, a dat o lovitură decisivă „Blocului din august", arătînd că, mai devreme sau mai tîrziu, toate elementele proletare se leapădă definitiv de lichidatori. „Severnaia Raboceaia Gazeta" se străduieşte din răsputeri „să scape" de acest fapt neplăcut. De această treabă, nu tocmai uşoară, s-au apucat L. M. şi F. D.

Nu ne vom ocupa de meschina gîlceavă stîrnită de lichidatori. Ceea ce ne interesează aici e numai acel aspect al chestiunii care are o semnificaţie politică şi organizatorică.

Lichidatorii spun : bine, marxiştii letoni au părăsit „Blocul din august", dar iată că nici la „leniniști" n-au intrat.

Perfect adevărat, domnilor ! Marxiştii letoni au rămas într-adevăr *neutri*. Încă în primele noastre articole în legătură cu rezoluţiile adoptate de letoni, noi am spus că ei au făcut *doar primul pas* şi că, în general vorbind, au procedat ca nişte *împăciuitorişti* *.

Dar au reflectat oare lichidatorii asupra concluziilor care rezultă de aici ?

Dacă letonii sînt într-adevăr împăciuitorişti, dacă ei sînt adepţi ai unităţii cu orice preţ, dacă ei sînt neutri în lupta organizatorică, *atunci cu atît mai dureroasă este*

* Vezi volumul de faţă, p. 23—28, 29—32. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

pentru lichidatori aprecierea politică a lichidatorismului făcută de marxiştii letoni cu atitudine împăciuitoristă.

Sub aspect politic, această apreciere este cît se poate de limpede şi lipsită de orice echivoc. Muncitorii letoni au confirmat în mod hotărît vechea rezoluţie în care se arată că *lichidatorismul este o manifestare a influenţei burgheze asupra proletariatului.* Ei au declarat că a te uni cu lichidatorii înseamnă a cădea „în dependenţă politică şi ideologică faţă de lichidatori".

Da, domnilor L. M. şi F. D., letonii au rămas într-adevăr neutri ; da, ei nu s-au debarasat încă de speranţele lor „împăciuitoriste" ; da, ei n-au tras încă toate concluziile practice din poziţia pe care au adoptat-o ; da, ei au continuat să aibă o atitudine prea indulgentă faţă de grupurile care vă apără. Dar tocmai aceşti oameni indulgenţi şi neutri v-au declarat că linia voastră lichidatoristă nu dovedeşte altceva decît influenţa exercitată de *burghezie* asupra păturilor înapoiate ale muncitorilor.

Cît de amuzantă este încurcătura în care au ajuns lichidatorii în aprecierile lor asupra rezoluţiilor adoptate de letoni se poate vedea din nişte articole apărute în „Ţait" [41], ziarul lichidatorilor. Aici, în lungile sale articole, d-l Ionov ne relatează că „tovarăşii letoni nu sînt de partea sciziunii şi că, dimpotrivă, ei sînt cei mai hotărîţi adversari ai unei asemenea tactici".

Şi tot el declară că „spiritul general al rezoluţiei (letonilor) este, fără îndoială, un spirit leninist. Ea (rezoluţia) are la bază o atitudine ostilă faţă de lichidatorism şi recunoaşte necesitatea de a-l combate" („Ţait" nr. 14).

Aţi face bine, domnilor lichidatori, dacă v-aţi pune cu toţii de acord, astfel ca în ceea ce scrieţi să existe oarecare unitate de vederi.

Lichidatorii speră că letonii vor mai face încă *un pas înapoi* — spre lichidatorism. Noi însă sperăm că ei vor face un pas înainte — spre poziţiile marxiştilor ruşi. Ale cui speranţe sînt întemeiate — asta o să ne-o arate viitorul. Noi, foarte liniştiţi, lăsăm acest lucru în seama mersului

www.dacoromanica.ro

mişcării muncitoreşti letone şi al întregii mişcări muncitoreşti din Rusia. Totuşi, la un rezultat tot s-a ajuns în momentul de faţă : letonii au dat o lovitură de moarte „Blocului din august" şi au calificat lichidatorismul drept un curent burghez.

Şi acum încă cîteva cuvinte cu privire la rezoluţia letonilor în legătură cu sciziunea din sînul fracţiunii social-democrate. Cei 6 deputaţi lichidatori n-au dat un răspuns direct la întrebarea dacă acceptă condiţiile letonilor. Cu ajutorul lui F. D., ei încearcă, cum se spune, „să ne ducă cu zăhărelul". Dar n-o să reuşească.

Şi acum vedeţi ce „argumente" ne aduce d-l F. D. I se vorbeşte de rezoluţia din 1908 *(confirmată* de letoni) împotriva unificării cu partidul lui Jagiełło, şi el răspunde cu argumentul că fracţiunea din Duma a II-a a primit în rîndurile ei... pe social-democraţii lituanieni. Există aici doar o „mică" deosebire : marxiştii ruşi au hotărît în repetate rînduri *să se unească* cu lituanienii şi, în acelaşi timp, au hotărît *să nu se unească* cu P.P.S., întrucît acesta *nu este* un partid marxist. Deosebirea constă în faptul că deputaţii lituanieni au fost aleşi în Dumă cu sprijinul deplin al tuturor social-democraţilor din regiunea respectivă, în timp ce Jagiełło a fost ales *împotriva* voinţei social-democraţilor polonezi, *împotriva* voinţei majorităţii delegaţilor muncitorilor.

Letonii au pus drept condiţie pentru înfăptuirea unităţii recunoaşterea rezoluţiilor adoptate de întregul partid în 1908 şi 1910, care au condamnat lichidatorismul ca fiind un curent *burghez.* Acceptă fracţiunea lui Ciheidze această condiţie ? Ce are de spus, în această privinţă, d-l F. D., apărătorul ei ? Nimic altceva decît că „lipsa de spaţiu nu ne permite (adică nu-i permite lui) să ne oprim" asupra acestor hotărîri adoptate de întregul partid.

Ei bine, vom aştepta pînă ce în „Severnaia Raboceaia Gazeta" se va găsi mai mult spaţiu liber pentru ca, în cele din urmă, să se dea un răspuns în care să se arate atitudinea acestui ziar faţă de hotărîrile din 1908 şi 1910 ale

www.dacoromanica.ro

întregului marxist, care au calificat lichidatorismul drept un curent burghez.

Iar muncitorii vor trage, fără îndoială, din aceste acrobaţii ale lichidatorilor concluziile cuvenite şi se vor convinge că aceşti oameni sînt definitiv pierduţi pentru cauza marxismului.

„Puti Pravdî" nr. 62
din 16 aprilie 1914

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

SISTEMUL IOBĂGIST LA SATE

Liberalii noştri nu vor să recunoască nici în ruptul capului că în satul rus se mai aplică şi azi, pe scară extrem de întinsă, sistemul iobăgist. Iobăgia continuă să dăinuiască. Căci dacă ţăranul semicerşetor munceşte pentru moşier cu vitele sale costelive şi cu uneltele sale rudimentare, fiind înrobit prin împrumuturi de bani sau prin arendare de pământ, nu exprimă această situaţie însăşi esenţa economică a sistemului iobăgist ?

În regimul capitalist, muncitorul n-are nici pământ şi nici unelte de muncă. În sistemul iobăgist, ţăranul exploatat are şi pământ şi unelte de muncă, dar toate acestea servesc tocmai pentru a-l înrobi, pentru a-l *lega* de „boierul moşier".

Şi iată că în numărul din martie al revistei „Russkaia Mîsl" [42], care e cunoscută prin propovăduirea *respectului* faţă de proprietatea moşierească, *s-a strecurat, din greşeală,* adevărul.

„Oare tocmelile de cu iarnă — citim în sus-zisa revistă — nu constituie un nonsens în secolul nostru, în secolul electricităţii şi al aeroplanelor ? Or, această formă de robie şi de aservire continuă să înflorească şi azi, întinsă cum e, ca nişte lipitori, pe organismul ţărănesc.

Tocmeala de cu iarnă este un fenomen curios şi caracteristic pentru Rusia. Ea face ca termenul iobăgist de ţărani «obligaţi» * să-şi păstreze toată prospeţimea".

* — Ţăran temporar obligat — argat de curte, ţăran iobag, care trebuia să servească pe stăpînul său şi cîţiva ani după reformă. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

Aceste rînduri nu sînt scrise de o publicaţie oarecare „de stînga", ci de o revistă a liberalilor contrarevoluţionari!

După datele locale de care dispunem pentru primăvara anului 1913, pe alocuri — bunăoară, în gubernia Cernigov — numărul gospodăriilor „obligate" se ridică la 56%, adică la aproape *trei cincimi* din numărul total al gospodăriilor. Dar, atunci cînd se tocmeşte de cu iarnă, ţăranul capătă pentru munca lui *de două şi de trei ori* mai puţin decît atunci cînd se tocmeşte de cu vară.

Avem de-a face aici cu o aservire pur iobăgistă şi cu o sărăcie lucie a ţăranilor — alături de „progresele" realizate de otruburi sau de acelea obţinute prin cultivarea plantelor furajere, introducerea maşinilor etc., de care se arată atît de încîntaţi unii oameni naivi. În realitate, aceste progrese, atîta timp cît masele ţărăneşti continuă să trăiască în condiţii de sărăcie cumplită şi de aservire, nu fac decît să le înrăutăţească situaţia, să accentueze şi mai mult inevitabilitatea crizei, să adîncească contradicţia dintre cerinţele capitalismului modern şi sistemul barbar, medieval, asiatic al „tocmelilor de cu iarnă".

Munca în dijmă, lucrarea pămîntului în schimbul unei jumătăţi din recoltă sau strînsul fînului pentru o căpiţă din trei constituie, de asemenea, o rămăşiţă directă a iobăgiei. După datele cele mai recente, pămînturile lucrate de ţărani în dijmă reprezintă, în diferite regiuni ale Rusiei, o suprafaţă egală cu 21—68% din aceea a pămînturilor proprii ale ţăranilor. Suprafaţa fîneţelor cosite în dijmă este şi mai mare: ea este egală cu 50—185% din aceea a pămînturilor proprii ale ţăranilor!...

„În unele cazuri — scrie această revistă moderat-liberală —, pe lîngă că dă pentru folosinţa pămîntului jumătate din recoltă, iar pentru aceea a fîneţelor două treimi, dijmaşul se mai obligă *să muncească fără plată* 1—2 săptămîni pe moşie, de cele mai multe ori împreună cu calul sau cu un copilandru al său".

Prin ce se deosebeşte aceasta de iobăgie? Ţăranii muncesc pe degeaba pentru moşier, primind în schimb pămînt în dijmă!

www.dacoromanica.ro

În mod obişnuit, cînd se analizează „problema ţărănească", liberalii noştri se situează pe punctul de vedere că ţăranii „au pămînt puţin" sau că e necesară „organizarea de către stat" a traiului lor sau că trebuie înzestraţi cu pămînt după anumite „norme" (acesta e şi păcatul narodnicilor). E un punct de vedere complet greşit. Aici e vorba de lupta de clasă pe baza relaţiilor economice iobăgiste, şi de nimic altceva. Menţinîndu-se actualul sistem de posesiune a pămîntului de către moşier, se menţine *în mod inevitabil* şi aservirea, iobăgia şi, după expresia revistei „Russkaia Mîsl", robia. În acest caz nu vor fi de folos nici un fel de „reforme" şi nici un fel de schimbări politice. Aici este vorba de sistemul posesiunii pămîntului de către o clasă care face ca orice „progres" să se desfăşoare în paşi de melc şi care transformă masele de ţărani în nişte cerşetori oropsiţi, legaţi de „boier".

Nu este vorba aici de normă de „consum" sau de normă de „producţie" (toate astea sînt nişte absurdităţi narodniciste). Şi nici de faptul că ţăranii „au pămînt puţin" sau că trebuie „înzestraţi cu pămînt", ci de desfiinţarea jugului de clasă iobăgist, care împiedică dezvoltarea capitalistă a ţării. Aşa şi numai aşa vom putea ajunge la înţelegerea cunoscutei „zicale" despre „balene", folosită de muncitorii ruşi conştienţi.

„Puti Pravdî" nr. 66
din 20 aprilie 1914

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DIN TRECUTUL PRESEI MUNCITOREŞTI DIN RUSIA

Istoria presei muncitoreşti din Rusia este indisolubil legată de istoria mişcării democratice şi socialiste. De aceea, numai cunoscînd principalele etape ale mişcării de eliberare putem într-adevăr să înţelegem de ce pregătirea şi apariţia presei muncitoreşti au urmat un anumit drum, şi nu altul.

Mişcarea de eliberare din Rusia a trecut prin trei etape principale, corespunzătoare celor trei clase principale ale societăţii ruse, care şi-au pus pecetea asupra acestei mişcări : 1) perioada nobiliară, care ţine cam de la 1825 şi pînă la 1861 ; 2) perioada raznocinţilor, sau perioada burghezo-democratică — cam de la 1861 şi pînă la 1895 ; 3) perioada proletară — de la 1895 şi pînă în prezent.

Cei mai de seamă militanţi din perioada nobiliară au fost decembriştii şi Herzen. Pe vremea aceea, în condiţiile iobăgiei, nici vorbă nu putea fi de o desprindere a *clasei* muncitoare din masa generală a „prostimii", a *stării sociale* iobage, „inferioară", lipsită de drepturi. Premergătoarea presei muncitoreşti (proletar-democrate sau social-democrate) a fost pe atunci presa ilegală general-democrată, în frunte cu „Kolokol" [43] al lui Herzen.

Aşa cum decembriştii l-au trezit pe Herzen, tot aşa şi Herzen, cu „Kolokol" al său, a contribuit la trezirea *raznocinţilor*, reprezentanţi culţi ai burgheziei liberale şi democrate, care nu făceau parte din nobilime, ci din funcţionărime, din mica burghezie, din negustorime şi din ţărănime. Un precursor al înlăturării definitive a nobililor de către raznocinţi din mişcarea noastră de eliberare a fost,

www.dacoromanica.ro

încă din timpul iobăgiei, V. G. Belinski. Celebra lui „Scrisoare către Gogol“ [44], care constituie bilanțul activității literare a lui Belinski, a fost una dintre cele mai bune scrieri apărute în presa democrată ilegală și care prezintă și în zilele noastre o vie și imensă însemnătate.

Desființarea iobăgiei a dus la apariția raznocinețului ca militant principal și de masă al mișcării de eliberare în general, cît și al presei democrate ilegale în special. Narodnicismul a devenit curentul dominant corespunzător punctului de vedere al raznocinețului. El n-a fost niciodată în stare, ca curent social, să se delimiteze de liberalism la dreapta și de anarhism la stînga. Totuși, Cernîșevski, care a dezvoltat îndată după Herzen ideile narodnice, a făcut, în comparație cu el, un uriaș pas înainte. Cernîșevski a fost un democrat mult mai consecvent și mai combativ. Operele lui sînt pătrunse de spiritul luptei de clasă. El a promovat cu hotărîre linia de demascare a trădărilor comise de liberalism, care e detestată pînă în ziua de azi de cadeți și de lichidatori. Cu tot caracterul utopic al socialismului său, el a fost un critic de remarcabilă profunzime al capitalismului.

Perioada anilor 1860—1880 cunoaște o serie întreagă de tipărituri ilegale cu conținut democratic combativ și utopic-socialist, care au început de-a binelea să pătrundă în „mase“. Iar printre militanții din această perioadă, locul cel mai de seamă îl ocupă muncitorii Piotr Alekseev, Stepan Halturin și alții. Dar în torentul general al mișcării narodnice nu se putea distinge șuvoiul proletar-democratic. Acest lucru a devenit cu putință abia după ce curentul marxist rus (grupul „Eliberarea muncii“, 1883) s-a precizat din punct de vedere ideologic și a început o mișcare muncitorească neîntreruptă, legată de social-democrație (grevele din Petersburg din anii 1895—1896).

Dar, înainte de a trece la această perioadă, în care își are propriu-zis începutul ei presa muncitorească din Rusia, ținem să prezentăm o serie de date care arată în mod concret care e deosebirea *de clasă* dintre mișcările din cele trei perioade istorice menționate. Este vorba de niște date care se referă la împărțirea pe stări sociale și pe ocupații

www.dacoromanica.ro

(pe clase) a persoanelor judecate pentru crime contra siguranței statului (crime politice) *. Din 100 de astfel de persoane erau :

	nobili	mic-burghezi și țărani	țărani	muncitori	intelectuali
1827—1846	76	23	?	?	?
1884—1890	30,6	46,6	7,1	15,1	73,2
1901—1903	10,7	80,9	9,0	46,1	36,7
1905—1908	9,1	87,7	24,2	47,4	28,4

În perioada nobiliară, iobăgistă (1827—1846), nobilii, care formau o infimă minoritate a populației, constituie o imensă majoritate (76%) a delincvenților „politici". În perioada narodnicismului, a raznocinților (1884—1890 ; cu privire la cele două decenii anterioare nu avem, din păcate, asemenea date), nobilii trec pe planul al doilea, dar formează, totuși, un procent foarte ridicat (30,6%). Intelectualii formează majoritatea covîrșitoare (73,2%) a participanților la mișcarea democratică.

În perioada 1901—1903, în cursul căreia apare *vechea* „Iskră" [45], primul ziar politic marxist, se observă deja o *predominare* a muncitorilor (46,1%) asupra intelectualilor (36,7%) și, în același timp, o democratizare completă a mișcării (10,7% nobili și 80, 9% „neprivilegiați").

Anticipînd, vom releva că perioada primei mișcări de masă (1905—1908) prezintă o schimbare *numai* sub forma înlocuirii intelectualilor (28,4% față de 36,7%) prin țărani (24,2% față de 9,0%).

Întemeietorul social-democrației în Rusia este grupul „Eliberarea muncii", care a luat ființă în anul 1883, în străinătate. Scrierile publicistice ale acestui grup, tipărite în străinătate, fără a fi supuse cenzurii, au fost primele care au expus în mod sistematic și cu toate concluziile practice ideile marxiste, singurele care, după cum a arătat experiența întregii lumi, exprimă just esența mișcării muncitorești și sarcinile ei. În decurs de 12 ani, din 1883 și pînă

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 426—429. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

în 1895, editarea în 1885, la Petersburg, a ziarului social-democrat „Rabocii", fireşte, în mod ilegal, a fost aproape singura încercare de a crea o presă muncitorească social-democrată în Rusia ; totuşi, au apărut doar două numere ale acestui ziar. Lipsa unei mişcări muncitoreşti de masă a făcut ca presa muncitorească să nu poată lua o largă dezvoltare.

În anii 1895—1896, în cursul vestitelor greve de la Petersburg, începe o mişcare muncitorească de masă la care participă social-democraţia. Tocmai aceasta este, în adevăratul sens al cuvîntului, epoca de apariţie a presei muncitoreşti în Rusia. Principalele publicaţii muncitoreşti au fost pe atunci foile volante ilegale, care în cea mai mare parte nu erau tipărite, ci hectografiate, şi erau folosite pentru agitaţia „economică" (precum şi pentru cea neeconomică), adică pentru expunerea nevoilor şi revendicărilor muncitorilor din diferite fabrici şi ramuri industriale. Se înţelege că, fără o participare deosebit de activă a muncitorilor înaintaţi la redactarea şi răspîndirea ei, o asemenea literatură n-ar fi putut să existe. Dintre muncitorii din Petersburg care au activat în acea vreme putem menţiona pe Vasili Andreevici Şelgunov, care mai tîrziu a orbit şi n-a mai putut astfel să activeze cu aceeaşi intensitate ca înainte, şi pe Ivan Vasilievici Babuşkin, un înflăcărat „iskrist" (1900—1903) şi „bolşevic" (1903—1905), care la sfîrşitul anului 1905 sau începutul anului 1906 a fost executat pentru că a participat la o răscoală în Siberia.

Foile volante erau scoase de grupurile, cercurile şi organizaţiile social-democrate, care, pe la sfîrşitul anului 1895, au început, în cea mai mare parte, să ia denumirea de „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare". În anul 1898, congresul reprezentanţilor organizaţiilor social-democrate locale a întemeiat, la rîndul său, „Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia" [46].

Imediat după foile volante au început să apară ziare muncitoreşti ilegale, ca, de exemplu, „SPB. Rabocii Listok" [47], la Petersburg în 1897, şi tot acolo „Raboceaia Mîsl", care curînd după aceea şi-a mutat sediul în străinătate. Din această perioadă, ziarele social-democrate locale

www.dacoromanica.ro

fiinţează în mod ilegal, aproape fără întrerupere, pînă la revoluţie, fiind, bineînţeles, mereu suprimate, dar reapărînd mereu în toate colţurile ţării.

Luate laolaltă, foile volante muncitoreşti şi ziarele social-democrate din acea vreme, adică de acum 20 de ani, sînt premergătoarele directe ale presei muncitoreşti de astăzi: găseşti în ele aceleaşi „demascări" ale stărilor de lucruri din fabrici, aceeaşi cronică a luptei „economice", aceeaşi lămurire principială a sarcinilor mişcării muncitoreşti din punctul de vedere al marxismului şi al democratismului consecvent, în sfîrşit, *aceleaşi curente principale* — cel marxist şi cel oportunist — din presa muncitorească.

Un fapt remarcabil şi care e departe de a fi îndeajuns de apreciat pînă azi: de îndată ce în Rusia a luat naştere o mişcare muncitorească *de masă* (1895—1896) s-a produs şi divizarea ei în două curente, cel marxist şi cel oportunist; această divizare îşi schimbă forma, înfăţişarea etc., dar în fond rămîne aceeaşi din 1894 şi pînă în 1914. Este evident că există adînci rădăcini sociale, de clasă, tocmai pentru o astfel de divizare şi luptă internă între social-democraţi, şi nu pentru alta.

Sus-menţionatul ziar „Raboceaia Mîsl" era exponentul curentului *oportunist* din acea vreme, al aşa-zisului „economism". În discuţiile dintre militanţii locali ai mişcării muncitoreşti, acest curent s-a conturat încă din anii 1894—1895. În străinătate însă, unde trezirea muncitorilor ruşi a dus, încă din 1896, la o puternică înflorire a literaturii social-democrate, apariţia şi strîngerea rîndurilor „economiştilor" s-a încheiat printr-o sciziune în primăvara anului 1900 (adică încă înainte de fondarea „Iskrei", al cărei prim număr a apărut chiar la sfîrşitul anului 1900).

Istoria presei muncitoreşti în cele două decenii cuprinse între 1894 şi 1914 este istoria celor două curente existente în marxismul rus şi în social-democraţia rusă (mai exact: în social-democraţia din Rusia). Pentru *a înţelege* istoria presei muncitoreşti din Rusia, trebuie să cunoaştem nu numai — şi nu atît — denumirile diferitelor organe de presă, denumiri care nu spun nimic cititorului de astăzi

www.dacoromanica.ro

şi care nu fac decît să-l deruteze, ci *conţinutul*, caracterul, linia ideologică a diferitelor părţi ale social-democraţiei.

Principalele organe ale „economiştilor" au fost „Raboceaia Mîsl" (1897—1900) şi „Rabocee Delo" (1898—1901). „Rabocee Delo" se afla sub conducerea lui B. Kricevski, care a trecut ulterior la sindicalişti, a lui A. Martînov, menşevic de seamă, astăzi lichidator, şi a lui Akimov, astăzi „social-democrat independent", de acord cu lichidatorii în toate chestiunile esenţiale.

Împotriva „economiştilor" au luptat la început numai Plehanov şi întregul grup „Eliberarea muncii" (revista „Rabotnik" [48] etc.), iar după aceea „Iskra" (din 1900 şi pînă în august 1903, adică pînă la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R.). În ce constă esenţa „economismului" ?

În vorbe, „economiştii" apărau cu o deosebită energie caracterul de masă al mişcării muncitoreşti şi activitatea de sine stătătoare a muncitorilor, insistînd asupra importanţei primordiale pe care o are agitaţia „economică" şi cerînd ca trecerea la agitaţia politică să se facă cu moderaţie şi treptat-treptat. După cum vedeţi, regăsim aici aceleaşi cuvinte pentru care şi lichidatorii manifestă o deplină predilecţie. În realitate însă, „economiştii" au promovat o politică muncitorească liberală, a cărei esenţă a fost exprimată de d-l S. N. Prokopovici, unul dintre conducătorii de atunci ai „economismului", în această formulă lapidară : „muncitorii să ducă lupta economică, iar liberalii pe cea politică". În realitate însă, „economiştii", care făceau atîta zarvă pe tema activităţii de sine stătătoare a muncitorilor şi asupra caracterului de masă al mişcării, constituiau o aripă oportunistă, intelectuală mic-burgheză a mişcării muncitoreşti.

Majoritatea covîrşitoare a muncitorilor conştienţi, din rîndurile cărora proveneau încă din anii 1901—1903 46% din persoanele date în judecată pentru crimă împotriva siguranţei statului, faţă de 37% intelectuali, au trecut de partea *vechii* „Iskre", au luat poziţie împotriva oportunismului. În activitatea desfăşurată de „Iskra" în decurs de trei ani (1901—1903) a fost elaborat atît pro-

www.dacoromanica.ro

gramul partidului social-democrat cît şi bazele tacticii lui, precum şi formele de îmbinare a luptei economice şi politice a muncitorilor pe baza marxismului consecvent. În anii de dinaintea revoluţiei, în jurul „Iskrei" şi sub conducerea ei ideologică, presa muncitorească s-a dezvoltat şi a căpătat o extindere considerabilă. Numărul foilor volante ilegale şi al tipografiilor clandestine era extraordinar de mare şi creştea cu repeziciune în toate colţurile Rusiei.

Victoria completă a „Iskrei" asupra „economismului", victoria tacticii proletare consecvente asupra celei intelectualiste oportuniste în 1903, a avut drept consecinţă un nou şi puternic aflux de „tovarăşi de drum" ai social-democraţiei în rîndurile ei, şi oportunismul a reînviat *pe tărîmul iskrismului*, ca o parte a lui, sub forma „menşevismului".

Menşevismul a luat fiinţă la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. (august 1903) [49] şi el s-a format din *minoritatea* „iskriştilor" (de unde şi denumirea de menşevism) *şi din toţi adversarii oportunişti ai „Iskrei"*. „Menşevicii" au cotit înapoi spre „economism", desigur spre un „economism" într-o formă întrucîtva înnoită; toţi „economiştii" care rămăseseră în mişcare, în frunte cu A. Martînov, au intrat în rîndurile „menşevicilor".

Noua „Iskră", care din noiembrie 1903 apărea sub îngrijirea unei redacţii cu o componenţă modificată [50], a devenit principalul organ de presă al „menşevismului": „între vechea «Iskră» şi cea nouă este o prăpastie", a declarat deschis Troţki, care era pe atunci un menşevic înflăcărat. Principalele organe de presă ale „bolşevicilor", care, rămînînd credincioase vechii „Iskre", apărau tactica marxismului consecvent, erau „Vpered" [51] şi „Proletarii" (1905) [52].

Piatra de încercare pentru cele două curente principale — menşevic şi bolşevic — din cadrul social-democraţiei şi din presa muncitorească, din punctul de vedere al unei legături reale cu masele şi al expunerii tacticii maselor proletare, au constituit-o anii revoluţiei (1905—1907). Presa social-democrată legală nu şi-ar fi putut face deodată apariţia, în toamna anului 1905, dacă activitatea munci-

www.dacoromanica.ro

torilor înaintaţi, strîns legată de mase, n-ar fi pregătit terenul pentru o asemenea presă. Şi dacă presa social-democrată legală a fost şi în 1905, şi în 1906, şi în 1907 o presă a *două* curente şi a două fracţiuni, acest lucru, la rîndul lui, nu poate fi explicat altfel decît prin deosebirea care exista, în mişcarea muncitorească din această epocă, între linia mic-burgheză şi cea proletară.

Presa muncitorească legală a apărut în toate cele trei perioade de avînt şi de relativă „libertate" : atît în toamna anului 1905 („Novaia Jizn" [53] al bolşevicilor şi „Nacealo" [54] al menşevicilor — pentru a menţiona doar pe cele mai importante dintre organele de presă, destul de numeroase, care au apărut atunci), cît şi în primăvara anului 1906 („Volna", „Eho" [55] şi altele, ale bolşevicilor ; „Narodnaia Duma" [56] şi altele, ale menşevicilor), precum şi în primăvara anului 1907.

Esenţa tacticii promovate de menşevici în această epocă a fost, de curînd, exprimată de însuşi L. Martov prin următoarele cuvinte : „menşevismul nu vedea altă posibilitate pentru proletariat de a participa în mod rodnic la această criză decît aceea de a da sprijin democraţiei burghezo-liberale în încercările ei de a îndepărta de la puterea de stat partea reacţionară a claselor avute, sprijin pe care însă proletariatul trebuia să-l dea păstrîndu-şi deplina sa independenţă politică" (Rubakin. „Printre cărţi", vol. II, p. 772). Dar tocmai această tactică de „sprijinire" a liberalilor însemna în realitate *dependenţa* muncitorilor faţă de ei, era de fapt o politică muncitorească liberală. Şi, dimpotrivă, tocmai tactica bolşevismului asigura independenţa proletariatului în timpul crizei burgheze, prin lupta pentru ducerea ei pînă la capăt, prin demascarea trădărilor comise de liberalism, prin lămurirea şi unirea micii burghezii (mai ales a celei rurale) spre a contracara aceste trădări.

Este ştiut — şi înşişi menşevicii, pînă la lichidatorii de azi : Kolţov, Leviţki etc., au recunoscut în nenumărate rînduri acest lucru — că în aceşti ani (1905—1907) masele muncitoreşti au mers cu bolşevicii. Bolşevismul exprima

www.dacoromanica.ro

esenţa proletară a mişcării, în timp ce menşevismul exprima aripa lui oportunistă, intelectualistă mic-burgheză.

Nu putem da aici o caracterizare mai amănunţită a conţinutului şi semnificaţiei tacticii promovate de cele două curente din presa muncitorească. Trebuie să ne limităm la o stabilire cu precizie a faptelor esenţiale şi a liniilor principale ale dezvoltării istorice.

Presa muncitorească din Rusia are în urma ei o istorie de aproape un secol, care la început are un caracter de pregătire, adică *nu* este o istorie a mişcării de eliberare muncitoreşti, proletare, ci a mişcării de eliberare „general democratice", adică burghezo-democratice, iar după aceea este propria sa istorie, istoria de două decenii a mişcării proletare, a democraţiei proletare sau a social-democraţiei.

Nicăieri în lume mişcarea proletară nu s-a născut şi nici nu putea să se nască „dintr-o dată", într-o formă pură de clasă, nu putea să apară pe lume gata formată, cum a apărut Minerva din capul lui Jupiter. Numai prin lupta îndelungată şi prin munca anevoioasă a muncitorilor celor mai înaintaţi, a tuturor muncitorilor conştienţi, s-a ajuns la desprinderea mişcării proletare de clasă din noianul de amalgamuri, mărginiri, îngustimi şi denaturări mic-burgheze şi la consolidarea ei. Clasa muncitoare trăieşte alături de mica burghezie, care, ruinîndu-se, îngroaşă mereu rîndurile proletariatului. Or, Rusia este cea mai mic-burgheză dintre ţările capitaliste ; ea trece abia acum prin acea epocă a revoluţiilor burgheze care, de pildă, în Anglia marchează secolul al XVII-lea, iar în Franţa secolul al XVIII-lea şi prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Muncitorul conştient, care şi-a asumat azi o sarcină atît de scumpă lui, de o importanţă atît de vitală cum este conducerea presei muncitoreşti, organizarea, întărirea şi dezvoltarea ei, nu va uita istoria de două decenii a marxismului şi a presei social-democrate din Rusia.

Fac un prost serviciu mişcării muncitoreşti acei prieteni ai ei, intelectuali cu nervii slabi, care îşi întorc privirile de la lupta internă din sînul social-democraţiei şi care ne asurzesc cu strigătele şi îndemnurile lor ca şi alţii să facă

www.dacoromanica.ro

la fel. Sînt niște oameni cumsecade, dar inutili, după cum inutile sînt și îndemnurile lor.

Numai studiind istoria luptei duse de marxism împotriva oportunismului, numai printr-o cunoaștere temeinică și amănunțită a modului cum s-a desprins democrația proletară din mișmașul mic-burghez vor putea muncitorii înaintați să-și întărească în mod temeinic conștiința lor și presa lor muncitorească.

„Rabocii" nr. 1
din 22 aprilie 1914

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

SARCINILE NOASTRE

Am aruncat o scurtă privire asupra istoriei presei muncitoreşti din Rusia şi a apariţiei ziarului „Pravda". Am căutat să arătăm cum istoria seculară a mişcărilor democratice din Rusia a dus la formarea unei mişcări de sine stătătoare a democraţiei muncitoreşti sub steagul ideologic al marxismului ; cum istoria celor două decenii de marxism şi de mişcare muncitorească din Rusia, în urma îndelungatei lupte duse de avangarda muncitorească împotriva curentelor oportuniste, mic-burgheze, a făcut ca imensa majoritate a muncitorilor conştienţi să-şi strîngă rîndurile în jurul ziarului „Pravda", a cărui apariţie se datoreşte faimosului avînt al mişcării muncitoreşti din primăvara anului 1912.

Am văzut cum în doi ani de existenţă ai acestui ziar s-a ajuns la o unitate ideologică — şi, într-o oarecare măsură, şi organizatorică — a muncitorilor pravdişti, conştienţi, care prin eforturile lor au creat şi sprijinit, au consolidat şi dezvoltat o presă muncitorească consecvent marxistă. Păstrînd cu toată stricteţea legătura lor de continuitate cu marxiştii organizaţi din epoca istorică precedentă, fără a încălca vreuna din hotărîrile lor, construind noul pe temeliile vechiului şi înaintînd în mod sistematic şi neabătut spre obiectivul trasat cu fermitate şi precizie de către marxismul consecvent, muncitorii pravdişti au făcut primii paşi în direcţia rezolvării unei sarcini istorice extrem de grele.

www.dacoromanica.ro

O sumedenie de dușmani și o mulțime de greutăți de tot felul, atît externe cît și interne, s-au ivit în calea mișcării muncitorești în anii 1908—1911. În nici o țară din lume mișcarea muncitorească n-a reușit pînă acum să iasă din *astfel* de crize păstrîndu-și caracterul ei de continuitate, spiritul de organizare, fidelitatea față de hotărîrile anterioare, față de program și de tactică.

Dar muncitorul rus sau, mai bine zis, muncitorul din Rusia *a izbutit* să iasă cu cinste dintr-o criză nemaipomenit de grea, păstrîndu-și fidelitatea față de trecut, păstrînd, menținînd continuitatea organizatorică și adoptînd, în același timp, *noi* forme de pregătire a forțelor sale, *noi* metode de educare a noilor generații ale proletariatului și de înmănunchere a forțelor lor în vederea rezolvării, prin vechile metode, a unor vechi sarcini istorice care au rămas încă nerezolvate.

Dintre toate clasele societății ruse, numai clasa muncitoare a reușit să facă acest lucru, și a reușit, firește, nu pentru că se afla pe o treaptă superioară față de muncitorii din alte țări; dimpotrivă, ea era cu mult mai înapoiată față de ei în ce privește spiritul de organizare și conștiința de clasă. Ea a reușit să facă acest lucru pentru că *s-a sprijinit*, de la început, pe *experiența* muncitorilor din întreaga lume și pe experiența lor teoretică, pe cuceririle conștiinței lor, ale științei lor, pe experiența sintetizată de *marxism*, precum și pe experiența practică a proletarilor din țările vecine, cu minunata lor presă muncitorească și cu capacitatea lor de a organiza masele.

Muncitorii pravdiști, care într-o epocă dintre cele mai grele și mai penibile și-au apărat linia *lor* împotriva prigonirilor din afară și a deprimării, scepticismului, lașității și trădării dinăuntru, își pot spune acum pe deplin conștienți și cu toată fermitatea: noi știm că ne aflăm pe drumul cel bun, însă noi facem doar primii pași pe acest drum și ne așteaptă cele mai mari greutăți, avem încă mult de făcut pentru a ne întări temeinic noi înșine, pentru a ridica la o viață conștientă milioane de proletari aflați încă în stare de înapoiere, somnolență și abrutizare.

www.dacoromanica.ro

N-au decît să vorbească ce-or vrea „tovarăşii de drum" ai proletariatului, aceşti mic-burghezi care îi urmează în mod slugarnic pe liberali şi care îşi manifestă dispreţul lor faţă de „ilegalism", faţă de „spiritul de reclamă al presei ilegale" ; n-au decît să se lase ademeniţi de „legalitatea" regimului de la 3 iunie. Noi ştim cît de şubredă este această „legalitate" şi nu vom uita învăţămintele istoriei cu privire la importanţa presei ilegale.

Desfăşurînd în continuare munca noastră „pravdistă", noi vom face ca presa, în sensul propriu al cuvîntului, să înregistreze progrese laolaltă *cu toate* laturile cauzei muncitoreşti.

Ziarul „Puti Pravdî" trebuie să capete o răspîndire de trei, patru sau cinci ori mai largă decît cea de pînă acum. Trebuie să scoatem şi un supliment cu caracter general-sindical, la a cărui redactare să participe reprezentanţi ai tuturor grupurilor şi asociaţiilor profesionale. Trebuie să scoatem suplimente ale ziarului nostru pentru diferite regiuni (Moscova, Ural, Caucaz, Ţinutul baltic, Ucraina). Trebuie întărită, în ciuda oricăror naţionalişti burghezi şi mic-burghezi, de orice naţionalitate, fără excepţie, unitatea muncitorilor *tuturor* naţionalităţilor din Rusia, şi pentru aceasta e nevoie să înfiinţăm suplimente la ziarul nostru care să fie consacrate mişcării muncitorilor aparţinînd diferitelor naţionalităţi din Rusia.

Trebuie, totodată, considerabil lărgită, în ziarul „Puti Pravdî", şi rubrica vieţii internaţionale, precum şi cronica vieţii *organizatorice,* ideologice şi politice a muncitorilor conştienţi.

Trebuie să înfiinţăm un ziar, „Vecerneaia Pravda", care să coste doar o copeică ; „Puti Pravdî", în forma lui actuală, este necesar pentru muncitorul conştient şi trebuie să fie încă mărit, însă el este prea scump, prea greu, prea încărcat pentru muncitorul de pe stradă, pentru cetăţeanul de rînd, pentru reprezentantul milioanelor de oameni care n-au fost încă atraşi în mişcare. ...Pe aceştia nu-i va uita niciodată muncitorul înaintat, care ştie că spiritul îngust de breaslă, desprinderea unei aristocraţii muncitoreşti şi izolarea ei de mase înseamnă abrutizarea şi îndobitocirea

www.dacoromanica.ro

proletarului, transformarea lui într-un jalnic filistin, într-un slugoi mizerabil, înseamnă pierderea oricărei speranţe de eliberare a lui.

Trebuie să înfiinţăm ziarul „Vecerneaia Pravda", care la preţul de o copeică şi într-un tiraj de 200 000—300 000 de exemplare să fie difuzat în masele largi proletare şi semiproletare, arătîndu-le lumina mişcării muncitoreşti internaţionale, insuflîndu-le încredere în propriile lor forţe, îndemnîndu-le să-şi strîngă rîndurile, ajutîndu-le să se ridice la o deplină conştiinţă de clasă.

Trebuie să ajungem la o organizare mult mai bună decît pînă acum a cititorilor ziarului „Puti Pravdî" în fiecare fabrică, uzină, raion etc., la o contribuţie a lor mai eficace în calitate de corespondenţi, la participarea lor mai activă la conducerea şi difuzarea ziarului. Trebuie să ajungem la o participare sistematică a muncitorilor la munca redacţională.

Trebuie... dar cîte nu trebuie făcute! Nu putem enumera aici tot ce trebuie făcut şi am fi chiar nişte caraghioşi (şi mai rău decît caraghioşi) dacă ne-am apuca să enumerăm aici toate sau principalele domenii şi tărîmuri ale activităţii noastre!

Ştim că ne aflăm pe drumul cel bun. Ştim că păşim umăr la umăr cu muncitorii înaintaţi din toate ţările. Ştim că acest cîmp al nostru de activitate nu-i decît o mică părticică dintr-un întreg, că sîntem abia la începutul măreţului nostru drum spre eliberare. Dar mai ştim, totodată, că nu există forţă pe lume care să ne împiedice să mergem pe acest drum.

„Rabocii" nr. 1
din 22 aprilie 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CE NU TREBUIE SĂ IMITĂM DIN MIŞCAREA MUNCITOREASCĂ GERMANĂ

Nu de mult, unul dintre reprezentanţii cei mai de seamă şi mai de răspundere ai sindicatelor germane, C. Legien, a publicat o expunere asupra călătoriei sale în America, sub forma unei cărţi destul de voluminoase, intitulată „Din mişcarea muncitorească din America".

Ca unul dintre reprezentanţii cei mai proeminenţi nu numai ai mişcării sindicale germane, ci şi ai celei internaţionale, C. Legien a căutat să dea călătoriei sale o importanţă deosebită, o importanţă politică, să zicem aşa. Ani de-a rîndul, el a dus tratative, în legătură cu această călătorie, atît cu Partidul socialist din America, cît şi cu „Federaţia americană a clasei muncitoare" (American Federation of Labor)[57], uniune a organizaţiilor sindicale condusă de faimosul Gompers. Cînd s-a aflat că şi Karl Liebknecht se duce în America, Legien n-a vrut să plece o dată cu el, „pentru ca în Statele Unite să nu vorbească în acelaşi timp doi oratori ale căror vederi asupra tacticii partidului şi asupra însemnătăţii şi valorii diferitelor ramuri ale mişcării muncitoreşti nu concordă întru totul".

C. Legien a strîns o mulţime de materiale în legătură cu mişcarea sindicală din America, dar în cartea sa el n-a ştiut de loc să le prelucreze, căci ea e plină mai ales de diferite nimicuri prezentate în chip de fragmentare descrieri de călătorie, care seamănă a foileton prin conţinutul lor şi, mai rău decît atît, prin forma plicticoasă a expunerii. Nici măcar statutele uniunilor sindicale din America, care-l interesează în mod deosebit pe Legien, n-au fost studiate şi

www.dacoromanica.ro

prelucrate, ci numai traduse, şi încă în mod incomplet şi nesistematic.

În călătoria lui Legien există un episod extrem de instructiv şi care dezvăluie cu o deosebită vigoare existenţa *a două tendinţe* în mişcarea muncitorească internaţională, şi în special în cea germană.

Legien a vizitat Camera deputaţilor din Statele Unite, aşa-zisul „Congres". Rînduielile democratice ale republicii au produs o impresie plăcută asupra acestui om, care a fost educat în statul poliţist prusac, şi el notează cu o explicabilă satisfacţie că în America statul pune la dispoziţie fiecărui deputat nu numai o cameră separată, prevăzută cu tot confortul modern, ci şi un secretar plătit, care face o mulţime de treburi legate de activitatea lui de deputat. Atitudinea plină de simplitate şi naturaleţe a deputaţilor şi a preşedintelui Camerei contrastau în mod vădit cu ceea ce văzuse Legien în parlamentele europene, şi mai cu seamă în Germania. În Europa, unui social-democrat nici prin gînd nu i-ar trece să rostească un discurs de salut într-o şedinţă oficială a unui parlament burghez! În America însă, acest lucru s-a dovedit a fi foarte simplu, iar numele de social-democrat n-a speriat pe nimeni... în afară de *acest social-democrat!*

Ei bine, tocmai aici s-a manifestat în mod vădit maniera burghezo-americană de „a ucide cu duhul blîndeţii" pe socialiştii lipsiţi de fermitate, şi maniera oportunistă germană de a renunţa la socialism de dragul „blîndei", binevoitoarei şi democratei burghezii.

Discursul de salut al lui Legien a fost tradus în limba engleză (democraţia nu s-a speriat de loc cînd în parlamentul ei a ascultat pe cineva vorbind într-o limbă „străină"), peste 200 de deputaţi i-au strîns pe rînd mîna lui Legien ca unui „oaspete" al republicii, şi preşedintele Camerei i-a adus, în mod special, mulţumirile lui.

„Forma şi conţinutul discursului meu de salut — scrie Legien — au fost primite cu simpatie de presa socialistă atît în Statele Unite cît şi în Germania. Totuşi, unii redactori din Germania nu s-au putut reţine să nu observe că discursul meu dovedeşte încă o dată că pentru un social-democrat este o imposibilitate să ţină un discurs social-democrat în faţa unui auditoriu burghez. Probabil că, în locul

www.dacoromanica.ro

meu, redactorii ăştia ar fi rostit un discurs împotriva capitalismului şi în favoarea grevei de masă, pe cînd eu am găsit că e important să subliniez în faţa deputaţilor din acest parlament că muncitorii germani — social-democraţi şi membri de sindicat — vor pace între popoare, vor să asigure cu ajutorul păcii o continuă dezvoltare a culturii, pînă la cel mai înalt grad posibil".

Bieţii „redactori", cum i-a mai nimicit Legien al nostru prin discursul său de „om de stat" ! În mişcarea muncitorească din Germania, oportunismul şefilor mişcării sindicale în general, şi acela al lui Legien în particular şi îndeosebi, este un lucru de mult cunoscut şi apreciat la justa lui valoare de foarte mulţi muncitori conştienţi. La noi, în Rusia, însă, unde prea des se vorbeşte de „modelul" socialismului *european*, alegîndu-se, totodată, tocmai trăsăturile cele mai rele, cele mai negative, ale acestui „model", nu strică să ne oprim ceva mai îndelung asupra discursului lui Legien.

Acest conducător al armatei de două milioane de membri ai sindicatelor germane, şi anume ai sindicatelor social-democrate, care face parte din grupul social-democrat din Reichstagul german, rosteşte în faţa adunării supreme a reprezentanţilor Americii capitaliste un discurs cu caracter pur liberal burghez. Se înţelege că nici un liberal şi nici chiar un octombrist n-ar refuza să subscrie la cuvintele despre „pace" şi „cultură".

Şi cînd nişte socialişti din Germania relevă că acesta nu este un discurs social-democrat, „conducătorul" robilor salariaţi ai capitalului îi copleşeşte pe aceşti socialişti cu dispreţul său suveran. „Redactori" — ce înseamnă ei în comparaţie cu un „om politic serios", care adună gologanii muncitorilor ! Narcisul nostru mic-burghez nutreşte pentru redactori acelaşi dispreţ ca şi pompadurul poliţienesc dintr-un stat oarecare faţă de cel de-al treilea element [58].

Ei, „redactorii ăştia", ar fi rostit, probabil, un discurs „împotriva capitalismului".

Gîndiţi-vă numai ce-l face să rîdă pe acest pseudosocialist : faptul că unui socialist poate să-i treacă prin minte că trebuie să se vorbească *împotriva* capitalismului. O asemenea idee le este absolut străină „oamenilor de stat" ai oportunismului german : ei vorbesc în aşa fel ca *să nu lezeze* „capitalismul". Şi, făcîndu-se de ruşine prin servili-

www.dacoromanica.ro

tatea cu care reneagă socialismul, ei îşi fac din aceasta un titlu de glorie.

Legien nu este un ins oarecare. El este un reprezentant al armatei sau, mai bine zis, al corpului ofiţeresc al armatei sindicale. Discursul lui nu reprezintă de loc ceva întîmplător, nu e un lapsus verbal, o manifestare izolată, o greşeală făcută de un „asesor" german de cancelarie dintr-un fund de provincie care s-a fîstîcit cînd s-a aflat în faţa unor capitalişti americani amabili şi necontaminaţi de îngîmfare poliţistă. Dacă ar fi fost *numai* atîta, nici n-ar fi meritat să ne oprim asupra discursului lui Legien.

Dar este evident că nu aşa stau lucrurile.

La Congresul internaţional de la Stuttgart, jumătate din delegaţii germani s-au dovedit a fi tot atît de jalnici socialişti şi au votat pentru o rezoluţie arhioportunistă în problema colonială [59].

Luaţi revista germană „Sozialistische (??) Monatshefte" [60], şi veţi vedea că în paginile ei apar în permanenţă articole scrise de activişti de teapa lui Legien, articole cu totul oportuniste, care nu au *nimic* comun cu socialismul şi în care autorii lor se ocupă de *toate* problemele importante ale mişcării muncitoreşti.

Şi, dacă în explicaţia „oficială" dată de partidul „oficial" german se spune că „nimeni nu citeşte" „Sozialistische Monatshefte", că ea nu se bucură de nici o influenţă etc., asemenea afirmaţii *nu corespund adevărului*. „Cazul" de la Stuttgart constituie o dovadă că ele nu corespund adevărului. Activişti de seamă şi cu funcţii de răspundere, parlamentari şi conducători sindicali care colaborează la „Sozialistische Monatshefte" răspîndesc în mod permanent şi cu toată perseverenţa ideile lor în sînul maselor.

„Optimismul oficial" al partidului german a fost de multă vreme relevat, chiar în propriul lui lagăr, de către acei oameni care şi-au atras din partea lui Legien epitetul dispreţuitor (din punct de vedere burghez) şi onorabil (din punct de vedere socialist) de „redactorii ăştia". Şi cu cît încercarea întreprinsă de liberalii şi lichidatorii din Rusia (printre care, bineînţeles, şi Troţki) de *a transplanta pe*

www.dacoromanica.ro

terenul nostru această plăcută calitate este mai des repetată, cu atît trebuie combătută cu mai multă hotărîre.

Social-democraţia germană are merite deosebit de mari. Datorită luptei duse de Marx împotriva a tot felul de Höchbergi, Dühringi & Co., ea dispune de o teorie riguros elaborată, pe care în zadar încearcă narodnicii noştri s-o nesocotească sau s-o corecteze în spirit oportunist. Ea dispune de o organizaţie de masă, de ziare, de sindicate, de asociaţii politice, dispune de acea capacitate de organizare a maselor care în chip atît de evident se dezvoltă acum şi la noi, găsindu-şi expresia în victoria pe care o repurtează pretutindeni marxiştii-pravdişti — în alegerile pentru Dumă, ca şi în domeniul presei zilnice, în alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale, ca şi în sindicate. Încercările desperate ale lichidatorilor noştri, care au fost „scoşi din posturi" de către muncitori, de a ocoli chestiunea acestei capacităţi de organizare a maselor în Rusia, care trebuie adaptată la condiţiile ruseşti, sînt tot atît de zadarnice ca şi eforturile narodnicilor şi, ca şi ele, nu înseamnă altceva decît *o desprindere* intelectualistă de mişcarea muncitorească.

Dar meritele social-democraţiei germane nu se datoresc numai unor ruşinoase manifestări de felul discursului rostit de Legien sau unor „manifestări" (în scris) ale colaboratorilor revistei „Sozialistische Monatshefte", ci au fost cîştigate *în ciuda* unor asemenea manifestări. Nu trebuie să bagatelizăm sau să ascundem, cu ajutorul unei frazeologii „de un optimism oficial", *boala* incontestabilă de care suferă partidul german şi care se manifestă în fenomene de acest gen, ci s-o dăm în vileag în faţa muncitorilor ruşi, pentru ca să învăţăm din experienţa unei mişcări mai vechi, să învăţăm ce nu trebuie să imităm.

„Prosveşcenie" nr. 4
din aprilie 1914
Semnat : V. I.

Se tipăreşte după textul
apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

RECENZIE

N. A. Rubakin. **Printre cărţi,** *vol. II (editura „Nauka"). Moscova, 1913. Preţul 4 ruble (ed. a II-a)*

Acest volum masiv, de 930 de pagini format mare, care e tipărit cu caractere mărunte, în parte pe două coloane, reprezintă „o încercare de prezentare sintetică a bogăţiilor cuprinse în cărţile ruseşti în legătură cu istoria ideilor filozofice-ştiinţifice şi literare-sociale". Aşa sună subtitlul cărţii.

Volumul al doilea, de care ne ocupăm aici, îmbrăţişează diferite domenii ale ştiinţelor sociale, printre altele şi socialismul, atît pe cel din Europa occidentală cît şi pe cel din Rusia. E de prisos să spunem că apariţia unei lucrări de acest fel prezintă un interes cu totul deosebit şi că, privit în ansamblu, planul autorului este foarte bine întocmit. Într-adevăr, *o judicioasă* „prezentare sintetică a bogăţiilor cuprinse în cărţile ruseşti" nu se poate face, şi un „îndreptar" pentru cei ce studiază de unul singur şi pentru biblioteci nu se poate întocmi, decît în strînsă legătură cu istoria ideilor. Aici, într-adevăr, e nevoie de „observaţii preliminare" la fiecare capitol (ceea ce şi se face, de altfel), de o privire generală asupra subiectului şi de o expunere exactă a *fiecărui* curent ideologic, iar după aceea de o bibliografie la acest capitol precum şi în legătură cu fiecare curent ideologic.

Autorul şi numeroşii săi colaboratori, care sînt menţionaţi în prefaţă, au depus o muncă uriaşă şi s-au angajat într-o operă extrem de preţioasă, căreia trebuie să-i dorim din toată inima să crească şi să se dezvolte în întindere şi în adîncime. Un fapt deosebit de preţios este, între altele,

www.dacoromanica.ro

acela că autorul nu exclude nici publicaţiile apărute în străinătate, nici pe cele prigonite de autorităţi. Nici o bibliotecă serioasă nu se va putea lipsi de lucrarea d-lui Rubakin.

Lipsurile acestei lucrări constau în eclectismul autorului ei şi în faptul că el nu apelează în suficientă măsură (mai exact ar fi să spunem că el abia începe să apeleze) la specialişti pentru a-şi asigura colaborarea lor în anumite chestiuni.

Primul neajuns, cred eu, este strîns legat de ciudata idee preconceputǎ pe care o are acest autor despre „polemică". D-l Rubakin declară în prefaţă : „niciodată în viaţa mea n-am luat parte la vreun fel de polemică, considerînd că, în marea majoritate a cazurilor, polemica este una dintre cele mai bune metode de a întuneca adevărul cu ajutorul a tot felul de emoţii umane". El nu-şi dă seama, în primul rînd, că fără „emoţii umane" n-a existat, nu există şi nu poate exista vreodată o *căutare* a adevărului de către om. În al doilea rînd, dînsul uită că vrea să ne prezinte o privire asupra „istoriei ideilor" şi că istoria ideilor este istoria succesiunii ideilor şi, *prin urmare, a luptei* dintre ele.

Una din două : *ori* nu adopţi în această luptă de idei o atitudine conştientă, şi în acest caz e cam greu să te apuci să scrii istoria ei (fără să mai vorbim de participarea la această luptă) ; *ori* renunţi la pretenţia de „a nu lua parte niciodată la vreun fel de polemică". Deschid cartea, bunăoară, la „observaţiile preliminare" ale d-lui Rubakin cu privire la teoria economiei politice şi constat numaidecît că dînsul iese din dilema amintită, în primul rînd, printr-o polemică *disimulată* (un gen de polemică care prezintă toate neajunsurile polemicii şi nici unul din marile ei merite), iar în al doilea rînd printr-o apărare a eclectismului.

Făcînd o prezentare a „Cursului scurt" al lui Bogdanov, d-l Rubakin „îşi permite" să remarce o „interesantă" analogie între una din concluziile acestui autor „marxist" şi „cunoscuta formulă a progresului enunţată de N. K. Mihailovski" (p. 815)...

www.dacoromanica.ro

Această remarcă o face Rubakin, care niciodată în viaţa lui „n-a luat parte la vreun fel de polemică“ !...

Iar cu o pagină mai înainte, el ridică în slăvi „spiritul riguros ştiinţific, analiza profundă a teoriilor deosebit de importante şi atitudinea critică manifestată, faţă de ele, ...de cine credeţi ? ... de acel model de eclectism care este d-l Tugan-Baranovski ! ! ...D-l Rubakin însuşi este nevoit să recunoască că acest profesor este oleacă adept al marxismului, oleacă adept al narodnicismului şi oleacă adept al „teoriei utilităţii marginale“, dar, cu toate acestea, spune despre el că este „socialist“ ! ! ! Oare a debita asemenea enormităţi nu înseamnă *a polemiza* în cea mai rea formă cu putinţă *împotriva* socialismului ?

Dacă d-l Rubakin ar fi împărţit în patru părţi cele peste 80 000 de litere (cît o întreagă broşură) care alcătuiesc paginile scrise de el ca introducere în literatura referitoare la economia politică şi ar fi dat, bunăoară, şi aceste părţi unui ultrareacţionar, unui liberal, unui narodnic şi unui marxist, ca să le scrie ei, am fi avut mai multă polemică *deschisă*, şi 999 de cititori din 1 000 ar fi aflat de o mie de ori mai lesne şi mai repede adevărul.

Metoda aceasta, care constă în atragerea, în calitate de colaboratori, a unor reprezentanţi ai „polemicii“, d-l Rubakin a folosit-o acolo unde a fost vorba despre bolşevism şi despre menşevism, şi ne-a acordat, mie * şi lui L. Martov, cîte o jumătate de pagină. În ce mă priveşte, sînt foarte satisfăcut de expunerea lui L. Martov, bunăoară de mărturisirea făcută de el că lichidatorismul se rezumă la încercările de „a crea un partid muncitoresc deschis“ şi la o „atitudine negativă faţă de organizaţiile ilegale care s-au mai menţinut“ (p. 771—772), sau de mărturisirea că „menşevismul nu vedea o altă posibilitate pentru proletariat de a participa în mod rodnic la această criză“ (adică la criza din 1905) „decît aceea de a sprijini democraţia burghezo-liberală în încercările ei de a îndepărta partea reacţionară a claselor avute de la puterea de stat, sprijin pe care însă

* Vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 22, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 305—306. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

proletariatul trebuie să-l dea păstrîndu-şi o deplină independenţă politică" (772).

De îndată însă ce d-l Rubakin se apucă să continue chiar el expunerea despre menşevism, încep să apară greşeli, ca, de pildă, afirmaţia că Akselrod şi Plehanov *„au părăsit"* lichidatorismul (772). Fără a-i face d-lui Rubakin o vină prea mare din asemenea greşeli, care sînt inevitabile, la început, într-o lucrare atît de complexă şi de multilaterală, ar fi, totuşi, de dorit ca autorul să recurgă mai des la procedeul de a apela la reprezentanţi ai diferitelor curente *în toate* domeniile ştiinţei. Expunerea ar fi astfel mai exactă şi mai completă şi ar cîştiga şi în ce priveşte *obiectivitatea* ; şi numai eclectismul şi polemica *ascunsă* ar avea ceva de pierdut.

„Prosvesţcenie" nr. 4
din aprilie 1914
Semnat : V. I.

Se tipăreşte după textul
apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

O DEFINIŢIE A LICHIDATORISMULUI

Cititorii ziarului nostru ştiu cîte discuţii şi ce luptă provoacă lichidatorismul în mişcarea muncitorească de astăzi din Rusia. Noi am arătat în permanenţă că nici un muncitor conştient (şi, într-un anumit sens, am putea spune chiar nici un democrat conştient) nu poate să se orienteze în activitatea lui fără să-şi facă o idee clară şi precisă despre lichidatorism.

Or, adversarii noştri, atît cei de la „Severnaia Raboceaia Gazeta" cît şi cei de la „Naşa Zarea", nu numai că nu reproduc în întregime şi nu explică cititorilor lor hotărîrile oficiale în legătură cu esenţa lichidatorismului (bunăoară, pe baza textului din anii 1908 şi 1910), dar fac chiar ceva care e cu mult mai rău şi mai dăunător : ei ori „neagă" cu desăvîrşire existenţa lichidatorismului, ori, în loc să expună într-o formă exactă hotărîrea adoptată în *unanimitate* în 1910, îi *substituie* fraze confuze şi fără nici o legătură cu chestiunea în discuţie.

De aceea considerăm că e cazul să profităm de un prilej extrem de rar, şi anume de faptul că *însuşi L. Martov* a dat în presă o excepţional (excepţional pentru acest autor) de exactă şi de veridică definiţie sau descriere a lichidatorismului.

În volumul al II-lea al cunoscutei cărţi a lui N. Rubakin „Printre cărţi" (ed. a 2-a, Moscova, 1913, p. 771) găsim o scrisoare a lui L. Martov — care a fost reprodusă, fără nici o modificare, de d-l Rubakin — drept răspuns la rugămintea acestuia „de a expune esenţa şi istoria mense-

www.dacoromanica.ro

vismului". În scrisoarea sa, L. Martov scrie textual următoarele :

„După ce mișcarea socială a fost zdrobită, aceeași tendință a menșevicilor" (și anume tendința „de a pune bazele unei noi organizări a partidului într-un spirit socialist de clasă mai hotărît sau de a da social-democrației o nouă bază pentru o radicală autoreformare a ei") „spre o reformă organizatorică a partidului și-a găsit expresia în intensificarea activității desfășurate în direcția constituirii a tot felul de organizații muncitorești fără partid : sindicate, societăți culturale (în parte cooperative) etc., *precum și în încercările de a crea, pe baza acestor societăți, un partid muncitoresc legal* sau avanposturi organizatorice ale lui (cei care au luat parte la aceste încercări au căpătat, în cursul polemicii, porecla de «legaliști» sau *«lichidatori», din cauza atitudinii lor negative față de organizațiile ilegale care s-au menținut)*".

Asta e tot ce a spus Martov despre lichidatorism. Am subliniat aici pasajele principale. Nu ne vom opri asupra micului neadevăr cum că numai „în cursul polemicii" și numai „cei care au luat parte la aceste încercări" au fost taxați drept lichidatori ; în realitate însă, în hotărîrea oficială din 1908 a întregului marxist, care e obligatorie pentru toți marxiștii, se vorbește despre lichidatorism ca despre un curent bine definit. Dar acesta este un lucru oarecum lipsit de importanță.

Ceea ce este mai important și mai esențial este că, fără să vrea, L. Martov a arătat aici că înțelege și știe ce este lichidatorismul.

Se face încercarea de a crea un partid muncitoresc legal și este, bineînțeles, propovăduită și apărată această idee. Se adoptă o atitudine negativă față de organizațiile de „tip vechi" care s-au menținut (și, bineînțeles, față de cele de curînd apărute). În aceasta constă esența problemei, pe care „Nașa Zarea", „Luci" și „Severnaia Raboceaia Gazeta" au încercat de mii de ori și încearcă și acum s-o încurce, s-o întunece și s-o conteste.

Cine cugetă mai adînc asupra semnificației pe care o au faptele citate de noi mai sus își dă seama de ce și simpla vorbărie a lichidatorilor despre „unitate" provoacă fie indignarea violentă a muncitorilor conștienți, fie (după dispoziție) ironiile lor usturătoare. Fiindcă ne putem foarte

www.dacoromanica.ro

bine închipui ca un adept al ideii unui partid legal să conteste în mod sincer şi cinstit necesitatea „mişcării ilegale", din moment ce asta e convingerea lui. Dar *nu* ne putem închipui că am putea auzi cuvinte sincere şi cinstite despre „unitate" din partea celor ce colaborează la „Naşa Zarea" sau la „Severnaia Raboceaia Gazeta". A colabora la aceste organe înseamnă, *de fapt*, a lupta *împotriva* „mişcării ilegale", a te pronunţa *pentru* ideea existenţei unui partid legal, pe care ei continuă s-o propovăduiască şi s-o apere.

De aceea, atunci cînd, în decembrie 1913, Biroul socialist internaţional a pus chestiunea clarificării condiţiilor în care ar putea fi înfăptuită unitatea în Rusia, marxiştii organizaţi, atît cei din Petersburg cît şi cei din Moscova, au declarat de la bun început şi în mod public: prima şi principala condiţie o constituie renunţarea în mod categoric şi necondiţionat la lichidatorism, schimbarea radicală şi totală a *întregii orientări* a grupului de la „Naşa Zarea" şi „Luci". Cei de la „Luci" au răspuns şi ei în mod public (lucrul acesta l-au făcut şi F. D. şi L. M.) că nu acceptă această condiţie.

Dacă aşa stau lucrurile, atunci este evident că cei ce vorbesc despre „unitate" cu acest grup, care persistă cu încăpăţînare în ideile lui liberale, se înşală pe ei şi înşală şi pe alţii. Adevărata unitate a majorităţii muncitorilor conştienţi a şi început să se închege şi va continua să se închege prin unirea lor în jurul hotărîrilor marxiste şi al întregului marxist şi în lupta împotriva acestui grup scizionist.

„Putl Pravdî" nr. 73
din 29 aprilie 1914

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

ÎNCHEIERE LA CULEGEREA „MARXISM ŞI LICHIDATORISM" [61]

Problema lichidatorismului prezintă o importanţă capitală nu numai pentru democraţia muncitorească, dar şi pentru democraţia din Rusia în general. Încercînd să ocolească această problemă sau s-o atingă doar în treacăt, ca pe o „controversă particulară" iscată între marxişti, presa noastră democrată nu dovedeşte altceva decît că vrea să evite să-şi spună părerea asupra unor importante probleme politice ale epocii actuale. Căci problema lichidatorismului nu este altceva decît problema caracterizării întregului sistem instaurat la noi la 3 iunie [62], ba mai mult chiar: a contrarevoluţiei noastre în general, problema principalelor sarcini şi metode de acţiune ale democraţiei.

Nimeni, după cît se pare, nu s-a îndoit pînă acum că epoca modernă a istoriei ruse, începînd cam de la 1908, se caracterizează nu numai printr-o extremă înteţire a prigoanei organizate de reacţiune împotriva a tot ceea ce este democratic, ci şi printr-o foarte accentuată destrămare şi dezagregare ideologică, care a atins atît proletariatul cît şi toate elementele democraţiei burgheze. Dar, dacă acest fapt evident este recunoscut de către *toţi*, în schimb numai marxiştii şi-au pus o sarcină atît de clară şi de directă ca aceea de a defini cu precizie izvoarele de *clasă* şi semnificaţia *de clasă* a acestei destrămări şi dezagregări. Fără o asemenea definire nu e posibilă o alegere conştientă a tacticii.

Şi în presa marxistă din străinătate, munca de elaborare a unei asemenea definiţii a început tot în anul 1908, cu

www.dacoromanica.ro

alte cuvinte îndată ce s-a constatat că există într-adevăr dezagregare. Marxiştii nu puteau să se lase pradă acestei stări de dezagregare, aşa cum era cazul cu liberalii, dar nici să se limiteze la o condamnare subiectivă a ei, aşa cum făcuseră pînă şi cei mai buni (din punct de vedere democratic) dintre narodnici. Curentele sociale cereau o explicaţie social-economică, adică de clasă.

Am văzut cum pînă în decembrie 1908 presa bolşevică a elaborat un răspuns în chestiunea esenţei lichidatorismului, un răspuns care a fost consfinţit atunci printr-o hotărîre de partid, obligatorie pentru toţi. Iar în primăvara anului 1909, bolşevicii (prin organul lor de conducere) au ajuns la o ruptură formală cu aşa-zişii „vperedişti“ *, care reprezentau direct otzovismul sau preconizau admiterea lui printre „nuanţele legitime“, cu apărătorii „zidirii de dumnezeu“ şi ai reacţionarei filozofii a machismului ** [63]. Această ruptură a scos în relief principala trăsătură a „lichidatorismului de stînga“, înclinarea lui spre anarhism, tot aşa cum lichidatorismul de dreapta, sau lichidatorismul, în adevărata accepţie a acestui cuvînt, era o cotitură spre liberalism.

Pînă în ianuarie 1910, această analiză marxistă a actualei destrămări şi dezagregări — analiză care, în proporţie de nouă zecimi, a fost făcută de presa bolşevică din străinătate — a fost pînă într-atît de desăvîrşită, iar justeţea ei atît de incontestabil stabilită, încît cunoscutele rezoluţii adoptate în ianuarie 1910 de *toţi* marxiştii, de reprezentanţii *tuturor* curentelor (cu participarea *atît* a lichidatorilor *cît şi* a „vperediştilor“) au fost nevoite să recunoască *în unanimitate* că atît „devierea“ lichidatoristă cît şi cea vperedistă constituie *o manifestare a influenţei burgheze* asupra proletariatului.

Pentru a aprecia însemnătatea socială a acestei analize şi a acestei hotărîri marxiste, este de ajuns să aruncăm o privire asupra curentelor *ne*marxiste. La liberali vom vedea lichidatorismul, împins la extrem, al „vehiştilor“ [64] şi confuzia, care continuă să domnească *pînă în zilele noastre*, în

* Aleksinski, Bogdanov, Lunacearski, Stan. Volski etc.
** Vezi V. *I. Lenin.* Opere complete, vol. 19, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 1—43. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

chestiunea dacă au fost sau nu lichidate metodele din 1905. La narodnicii *de stînga* vom vedea manifestări extrem de lichidatoriste, începînd cu publicaţiile apărute la Paris în anii 1908—1911 şi cu revista vag lichidatoristă „Pocin" [65] şi terminînd cu pledoariile lichidatoriste ale d-lor Savinkov-Ropşin şi Cernov, apărute în „Zavetî" [66]. Iar pe de altă parte, „otzovismul" oficial al narodnicilor de stînga continuă să roadă şi să slăbească acest curent.

Adevărul obiectiv al analizei marxiste a fost confirmat tocmai de faptul că, în decurs de mai bine de cinci ani după 1908, *toate* curentele progresiste ale gîndirii sociale s-au lovit în permanenţă şi continuă şi azi să se lovească tocmai de „aceste" greşeli ale lichidatorilor şi narodnicilor, tocmai de „aceste" probleme care privesc capacitatea de a apăra cu succes vechile metode de rezolvare a vechilor sarcini care au rămas încă nerezolvate şi de a pregăti în acelaşi timp forţe în noile condiţii, prin noi metode.

La începutul perioadei inaugurate de lovitura de stat de la 3 iunie, analiza marxistă a dezvăluit devierile teoretice spre lichidatorism şi spre „otzovism". La sfîrşitul acestei perioade vedem cum, pînă şi în arena deschisă, în văzul tuturor, imensa majoritate a muncitorilor conştienţi din Rusia s-au strîns în jurul marxiştilor, iar ambele *flancuri* ale presei democrate, care caută să-şi exercite influenţa asupra proletariatului, se îndeletnicesc cu lichidatorismul şi narodnicismul mic-burghez. Nu de mult, „Severnaia Mîsl", acest ziar narodnic de stînga, a publicat (în nr. 1) o corespondenţă din Riga trimisă de d-l Braines, care, ocupîndu-se de campania de alegeri pentru casele de asigurări sociale, spune printre altele :

„Un curent boicotist se observă numai în rîndurile cizmarilor, unde s-au format grupuri de boicot. Principalii animatori ai grupurilor de boicot sînt, din păcate, narodnicii" (reprodus din „Proletarskaia Pravda" nr. 12 din 20 decembrie 1913, în articolul „Narodnicismul şi lichidatorismul ca elemente de dezagregare în mişcarea muncitorească" *).

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 268—272. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Același ziar a trebuit să recunoască :

„Spre cinstea marxiștilor, trebuie să relevăm că, în prezent, în uniuni (sindicate) ei se bucură de o mare influență, pe cînd noi, narodnicii de stînga, activăm în cadrul acestora fără a avea un plan precis și, din această cauză, nu ne-am afirmat aproape de loc" (reprodus de același ziar).

Neputința teoretică a narodnicilor de stînga, care îmbină cel mai modern oportunism al mic-burghezilor europeni cu o pledoarie mic-burgheză cu adevărat rusească în favoarea gospodarilor „muncitori", se completează în mod firesc cu neputința în materie de tactică și cu oscilările. Din vechiul partid al narodnicilor de stînga n-a rămas nimic altceva decît oscilările, așa cum s-a întîmplat și cu lichidatorii. Înfrînte în mișcarea muncitorească, aceste două curente mic-burgheze n-au mai avut altceva de făcut decît *să formeze un bloc* (o coaliție) *împotriva marxiștilor.*

Încet, dar sigur ! De la predicile lor în favoarea unui partid legal, de la vorbăria d-lor Potresov și Iușkevici, care s-au lepădat de ideea hegemoniei și de marxism, lichidatorii au ajuns, în cele din urmă, *la luptă* directă împotriva partidului marxist. Iată ce scria deunăzi, în „Stoikaia Mîsl" (nr. 5), un narodnic de stînga din Petersburg :

„De îndată ce am intrat în acest local (în care aveau loc alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale) am putut să ne dăm limpede seama de poziția îngust-fracționistă a pravdiștilor, dar nu ne pierdem speranța. Împreună cu lichidatorii alcătuim acum o listă comună nefracționistă, în care ni se rezervă un loc de membru în Consiliu și două locuri de supleanți" (reprodus de ziarul „Puti Pravdî" nr. 38 din 16 martie 1914).

Democrați mic-burghezi de toate nuanțele, care vreți să pervertiți pe muncitori prin influența voastră burgheză, uniți-vă împotriva marxiștilor ! Cuvîntelul ăsta nerod : „nefracționism", care cucerește inimile celor care nu sînt în stare să gîndească și care n-au învățat nimic, este atît de comod și le place atît de mult filistinilor ! Numai că bieților lichidatori nu le-a ajutat și nu le va ajuta la nimic blocul cu narodnicii de stînga ; muncitorii conștienți au ales în Consiliul de asigurări sociale *numai* marxiști, adversari ai lichidatorismului.

www.dacoromanica.ro

A devenit acum cît se poate de clar care sînt, în Rusia, grupuleţele de intelectuali fără partid care promovează o linie de subordonare a muncitorilor faţă de politica burgheză şi de ideologia burgheză : sînt lichidatorii şi narodnicii de stînga. Timp de aproape două decenii, de cînd a început să-şi facă apariţia „economismul" (1894—1895), a fost pregătită această *alianţă* a oportuniştilor din rîndurile marxiştilor din preajma partidului cu narodnicii, îndreptată *împotriva* marxismului consecvent. A sosit timpul să privim lucrurile în faţă şi să spunem ferm şi categoric : *numai* în lupta împotriva lichidatorismului şi narodnicismului se încheagă şi se poate consolida în Rusia mişcarea muncitorească marxistă.

Pretutindeni în lume, proletariatul, care în orice societate capitalistă este inevitabil legat de mica burghezie prin mii de fire intermediare, în epoca de formare a partidelor muncitoreşti a trecut printr-o perioadă de subordonare ideologică şi politică, mai mult sau mai puţin îndelungată şi persistentă, faţă de burghezie. Acest fenomen, care e comun tuturor ţărilor capitaliste, a îmbrăcat în diferite ţări forme diferite, în funcţie de particularităţile lor istorice şi economice. În Anglia, în condiţiile unei depline libertăţi politice şi ale monopolului deţinut multă vreme de această ţară, burghezia liberală a reuşit decenii de-a rîndul să pervertească şi să aservească ideologiceşte majoritatea muncitorilor conştienţi. În Franţa, tradiţiile radicalismului republican mic-burghez au făcut — şi continuă să facă — pe foarte mulţi muncitori să devină aderenţi ai partidului burghez „radical" sau adepţi ai anarhismului nu mai puţin burghez. În Germania, acum o jumătate de secol, muncitorii îl mai urmau încă pe liberalul Schulze-Delitzsch şi se lăsau antrenaţi de oscilările oportuniste „naţional-liberale" (şi, totodată, „regalist-prusace") ale lui Lassalle şi Schweitzer, iar astăzi sute de mii de muncitori urmează „centrul" catolic, care se joacă de-a „democratismul".

În Rusia, rezolvarea *burghezo-democratică* a problemei ţărăneşti n-a fost nici pînă azi terminată. În acest caz, mai e oare de mirare că narodnicismul mic-burghez se drapează

www.dacoromanica.ro

în mantia „socialismului“ ? Rusia este *cea mai* mic-burgheză din toate țările capitaliste. Și de aceea, de îndată ce în această țară marxismul a devenit un curent social *de masă*, în sînul lui a apărut oportunismul intelectualist mic-burghez, la început sub forma „economismului“ și a „marxismului legal“ (1895—1902), apoi sub forma menșevismului* (1903—1908) și, în sfîrșit, sub aceea a lichidatorismului (1908—1914).

Astăzi, lichidatorismul este pe deplin copt, și el s-a copt pînă într-atîta că s-a desprins cu totul de partidul muncitoresc marxist ; căci dacă cel mai „de stînga“ dintre lichidatori — și cel mai abil dintre ei în materie de formulări evazive — d-l *L. M.* scrie că

„experiența a dovedit că «partidul muncitoresc legal» nu este un vis reacționar, fiindcă în momentul de față în Rusia *există, într-un anumit sens al cuvîntului, un asemenea partid...*“ (subliniat de d-l L. M. : „Nașa Zarea“ nr. 2 din 1914, p. 83),

...atunci toți trebuie să-și dea bine seama cît de absurdă și de ridicolă este ideea *că e posibilă* „unificarea“ sau „împăciuirea“ unui *astfel* de grup cu partidul muncitoresc marxist.

Numai niște oameni cu totul neserioși pot vorbi, în momentul de față, despre o „unitate“ între partidul muncitoresc marxist și un *astfel* de grup ca acela de la „Nașa Zarea“ și „Severnaia Raboceaia Gazeta“

Din 1904 și pînă în 1914, în Rusia, fizionomia politică a diferitelor clase s-a precizat foarte mult, din toate punctele de vedere. Pe atunci, nobilimea moșierească nu era încă dezmembrată, iar liberalismul de salon al unora dintre reprezentanții ei înspăimînta pînă și vechea putere de stat. Pe atunci, această putere îl socotea pînă într-atîta pe țăranul „de rînd“ un stîlp al ordinii, încît îi dădea posi-

* Un spectacol deosebit de nostim ne oferă istoricii lichidatori atunci cînd sînt nevoiți să se sucească și să se învîrtească în fel și chip pentru *a disimula* faptul, destul de neplăcut, dar incontestabil, că menșevismul (și mai mult decît el lichidatorismul) a izvorît *din* același „economism“, „bundism“ și „marxism legal“ împotriva cărora a luptat *timp de trei ani* vechea „Iskră“, care a făurit partidul clasei muncitoare din Rusia. Vezi, bunăoară, broșura d-lui Potresov despre Akselrod. D-l Potresov încearcă cu tot atîta zel și tot atît de zadarnic să disimuleze și să *tăinuiască* faptul că Akselrod, în „planul campaniei zemstvelor“ [47], spunea că nu trebuie să-i sperie pe liberali. De altfel, pînă și menșevicul Plehanov, referindu-se la lichidatorism, a recunoscut pe de-a-ntregul înrudirea lui istorică (în afară de cea teoretică) cu „economismul“ și cu „marxismul legal“.

www.dacoromanica.ro

bilitatea să exercite o imensă influenţă atît în Duma lui Bulîghin, cît şi în aceea a lui Witte[68]. Pe atunci, liberalismul şi democratismul lui Gucikov, Miliukov şi Peşehonov mai putea încă să se prezinte într-o formă compactă şi unitară. Pe atunci, menşevismul voia să fie şi, luat în ansamblu, el era într-adevăr un curent *înăuntrul* partidului, care în cursul „discuţiilor în jurul platformelor" purtate *în cadrul* partidului muncitoresc îşi susţinea lozincile sale oportuniste.

A compara lichidatorismul de astăzi, care de atunci a cotit mult spre dreapta, care a părăsit partidul şi a renegat „mişcarea ilegală", care s-a grupat într-un centru antipartinic bine închegat, alcătuit din ziarişti legali de la ziarele liberale şi lichidatoriste, şi ai cărui reprezentanţi, în toate organizaţiile şi asociaţiile muncitoreşti de orice fel, au fost scoşi din posturi de către muncitori, — a compara *acest* lichidatorism cu menşevismul din anii 1903—1907 înseamnă a te lăsa orbit şi asurzit de vechi nume şi supranume, de sunetul unor vechi cuvinte, înseamnă a nu înţelege absolut nimic din evoluţia prin care au trecut, în decurs de un deceniu, raporturile de clasă şi de partid din Rusia.

Lichidatorismul de astăzi, din 1914, este tot una cu ceea ce era grupul de la ziarul „Tovarişci" din 1907[69].

Este cît se poate de firesc ca în locurile de deportare şi în emigraţie, unde oamenii sînt atît de rupţi de viaţa vie, atît de zăvorîţi în amintirile celor întîmplate cu 7—8—10 ani în urmă, să poţi întîlni zeci şi zeci de „foşti oameni" (un mare număr de „foşti oameni", însă în sensul mult mai trist — şi mai rău, din punct de vedere moral — al acestui cuvînt, se găsesc şi printre intelectualii care în anii 1904—1907 făceau parte din partidul muncitoresc, iar astăzi, preferînd o activitate legală, s-au aciuat în diferite „posturi rentabile") care visează să se ajungă la o „unitate" a partidului muncitoresc cu grupul d-lor L. M., F. D., Potresov, Ejov, Sedov & Co.

Nu este însă mai puţin firesc ca în rîndurile tineretului muncitor rus de astăzi — care *a văzut* cum pleacă lichidatorii din partid, cum *fug* ei din „celulele mortificate"; care i-a auzit vorbind ca nişte renegaţi despre mişcarea

www.dacoromanica.ro

ilegală şi despre caracterul dăunător al „reclamei pentru presa ilegală“ (vezi citatul din „Severnaia Raboceaia Gazeta“ cu data de 13 martie 1914) ; care s-a văzut nevoit să lupte *împotriva* blocului încheiat de aceşti domni atît cu narodnicii cît şi cu cei fără partid la o serie întreagă de congrese, în alegerile pentru Duma a IV-a, la o serie de adunări ale asociaţiilor muncitoreşti, în alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale ; care s-a văzut nevoit *să-i scoată din posturi* pe aceşti oameni în toate asociaţiile muncitoreşti de orice fel —, este cu totul firesc ca în rîndurile tineretului muncitor de astăzi visurile şi vorbăria unor oameni blajini în legătură cu „unitatea“ dintre lichidatori şi partidul muncitoresc să nu facă altceva decît să provoace, după dispoziţia fiecăruia, ori un rîs homeric, care nu e de loc politicos, ori o privire plină de nedumerire şi compătimire la adresa Manilovilor din rîndurile intelectualilor.

Troţki, în „Borba“ lui, unde aruncă priviri rugătoare spre Skobelev şi Ciheidze, sau colaboratorii ziarului „Za Partiiu“ * [70] de la Paris, care privesc cu nădejde şi încredere spre Burianov, pot să repete cît or vrea această vorbărie despre „unitate“, — cuvintele lor au de pe acum o rezonanţă destul de tristă şi sînt cu totul deplasate.

Ca să pledezi pentru „unitatea“ marxiştilor cu nişte oameni care afirmă că „partidul muncitoresc legal nu este un vis reacţionar“ ş.a.m.d., trebuie ori să fii un om peste măsură de naiv, ori pur şi simplu să nu cunoşti şi să nu înţelegi absolut nimic din problemele mişcării muncitoreşti din Rusia şi din adevărata stare de lucruri sau, în sfîrşit, ca să faci aşa ceva trebuie să doreşti cu ardoare plăcuta situaţie „de pendul“, cînd — mai ştii ! — tocmai Troţki (sau un oricare alt ins „nefracţionist“) va fi invitat, în calitate de „nefracţionist“, la o unificare, pe bază „de paritate“, a grupului de publicişti de la „Naşa Zarea“, „Den“ [71] şi „Kievskaia Mîsl“ cu grupurile de muncitori marxişti. O perspectivă de-a dreptul încîntătoare !

Dar ceea ce ne arată viaţa adevărată, istoria adevărată a încercărilor „de unificare“ cu lichidatorii este foarte de-

* Plehanov.

www.dacoromanica.ro

parte de asemenea perspective încîntătoare. S-a făcut, în ianuarie 1910, o încercare serioasă şi cu adevărat generală de unificare cu lichidatorii, dar ea a fost zădărnicită de ei. S-a făcut o unificare a *tuturor* grupurilor şi grupuleţelor cu lichidatorii, împotriva celor hotărîte de detestata Conferinţă din ianuarie 1912. A fost o unificare foarte înflăcărată şi pasionată, bazată pe cele mai pătimaşe injurii (chiar şi dintre cele mai urîte) la adresa acestei conferinţe: şi Troţki, şi colaboratorii ziarului „Za Partiiu" au luat parte la această „unificare", şi, bineînţeles, toţi vperediştii. Dacă „leniniştii", aceşti scizionişti înrăiţi, ar fi constituit într-adevăr o piedică pentru unitate, atunci cît de repede ar fi înflorit adevărata unitate după manifestarea comună din martie 1912, cînd, în paginile ziarului „Vorwärts" [72], toate grupurile, laolaltă cu lichidatorii, au luat poziţie împotriva „leniniştilor"!

Dar, vai! Chiar din vremea aceea — cînd muncitorii din Rusia, fondînd în aprilie ziarul „Pravda", au început să unească, pe baza celei mai conştiincioase atitudini partinice, sute şi mii de grupuri muncitoreşti din toate colţurile ţării —, chiar din martie 1912, aceşti ciudaţi unficatori au început să se destrame din ce în ce mai repede!! În august 1912 se formează faimosul „Bloc din august" al lichidatorilor, dar în el nu intră *nici* vperediştii, şi *nici* cei de la „Za Partiiu".

A trecut un an şi jumătate. În *toate* asociaţiile muncitoreşti legale, în toate sindicatele şi organizaţiile, într-o serie întreagă de ziare şi organe de presă, unitatea grupurilor muncitoreşti din Rusia cu fracţiunea muncitorească social-democrată rusă din Dumă, care e gata să împlinească dorinţa majorităţii muncitorilor, a crescut, s-a maturizat şi s-a întărit temeinic.

Şi ce au făcut „unificatorii" noştri?

O, ei „s-au unificat" cu atîta succes, cu atîta succes, încît în loc de un singur grup „Vpered" ne-am pomenit cu *două* grupuri cu acest nume (fără a-l pune la socoteală pe Bogdanov, empiriomonistul, pe care unii îl iau drept un al treilea grup „Vpered")[73] şi, în loc de un singur organ de presă al lui Troţki şi al lichidatorilor („Luci"), ne-am

www.dacoromanica.ro

pomenit cu un organ separat al lui Troţki, „Borba", care promite de data asta un adevărat „nefracţionism". Iar în afară de timida desprindere de lichidatori a lui Troţki s-a produs şi desprinderea, foarte categorică, de ei *a tuturor marxiştilor letoni organizaţi*, care, *cu toată* stricta lor neutralitate şi cu tot strictul lor nefracţionism, au declarat în mod deschis, la congresul lor din 1914, că

„împăciuitoriştii (membrii Blocului din august) au căzut ei înşişi în dependenţă politică-ideologică faţă de lichidatori"!!

Din martie 1912, cînd *toţi* s-au unit cu lichidatorii împotriva unor „scizionişti" atît de înrăiţi cum sînt „leniniştii", şi pînă în martie 1914, cînd fictivul „Bloc din august" s-a destrămat definitiv, a ieşit cît se poate de limpede la iveală că adevărata unificare a muncitorilor marxişti (în Rusia, şi nu la Paris sau la Viena) se face şi se va face numai *împotriva* grupului lichidatorilor şi trecînd *peste* deşarta vorbărie despre „unitatea" cu admiratorii „partidului muncitoresc legal".

Miile de grupuri muncitoreşti care în mod deschis, în văzul tuturor, îşi strîng rîndurile în jurul ziarului marxist — iată dovada vie a adevăratei unităţi şi a creşterii ei. Sprijinindu-se pe platforma ideologică elaborată de marxişti încă de la începutul epocii lui 3 iunie, această unitate a ştiut să folosească — de o sută de ori cu mai mult succes ca oricine — toate posibilităţile legale, şi să le folosească *în spiritul* unei lupte necruţătoare împotriva acelor idei care impun să fie condamnată „reclama pentru presa ilegală", sau care sînt compatibile cu simpatia pentru ideea unui „partid legal", sau pentru renegarea ideii hegemoniei, sau pentru împingerea pe al doilea plan a „balenelor" etc. etc.

Şi numai o asemenea unitate, care să fie înfăptuită numai şi numai pe această bază ideologică, arată clasei muncitoare din Rusia calea cea justă.

Scris în aprilie 1914

Publicat în iulie 1914, în culegerea „Marxism şi lichidatorism", partea a II-a, editura „Priboi", Petersburg

Se tipăreşte după textul culegerii

www.dacoromanica.ro

ÎNCĂ O DATĂ DESPRE CRIZA POLITICĂ

În ziare s-a scris pînă acum destul de mult despre faimoasa şedinţă a Dumei de la 22 aprilie, cînd au fost izgoniţi toţi deputaţii social-democraţi şi trudovici [74], dar semnificaţia acestui eveniment n-a fost încă lămurită în suficientă măsură.

Orice criză politică, indiferent de deznodămîntul ei, aduce folos şi prin faptul că face să iasă la lumină ceea ce era ascuns, dă la iveală forţele care acţionează în politică, demască înşelăciunile şi amăgirile de sine, frazeologia şi ficţiunile, arată în mod concret şi, ca să zicem aşa, bagă cu de-a sila în capetele oamenilor *„ceea ce este"*.

Toţi deputaţii democraţi din Dumă, atît social-democraţii cît şi trudovicii, au fost excluşi pentru 15 şedinţe şi îndepărtaţi, în cea mai mare parte, cu ajutorul forţei armate. S-a procedat la această excludere pentru a face pe placul acelora care prin trimiterea în judecată a lui Ciheidze au arătat în mod concret că au intenţia „fermă" de a face un pas (mai exact : zeci de paşi deodată) spre dreapta. Au votat pentru această excludere cei de dreapta şi octombriştii *plus o parte din progresişti*, adică din liberalii burghezi, care se află în alianţă foarte strînsă — de fapt indisolubilă — cu cadeţii.

Cadeţii s-au abţinut de la vot ! ! ! Această abţinere a unui partid cu pretenţii de democratism a dezvăluit în chip admirabil — şi nici pe departe pentru prima oară — adevărata natură a liberalismului domnilor cadeţi. Duma a IV-a se pregăteşte să-l izgonească pe Ciheidze, iar după el

www.dacoromanica.ro

şi pe ceilalţi social-democraţi, şi apoi pe toţi democraţii, începînd prin a-i exclude, iar domnii „lideri" ai opoziţiei liberale *se abţin de la vot!!* Oricîte rîuri de cerneală ar consuma după aceea liberalii şi cadeţii pentru a născoci diverse sofisme şi subterfugii în genul afirmaţiei că ei n-ar fi dezaprobat decît „forma" manifestărilor social-democraţilor etc., fondul chestiunii rămîne limpede pentru oricine nu vrea să se înşele pe sine însuşi.

Să te abţii de la vot atunci cînd Goremîkin, Rodzeanko şi majoritatea lor procedau la excluderea deputaţilor democraţi înseamnă, în fond, să sprijini prin tăcerea ta, să aprobi moralmente, să consolidezi din punct de vedere politic situaţia lui Goremîkin, Rodzeanko şi a majorităţii lor.

Nu poate fi considerat just punctul de vedere exprimat de L. M. în „Severnaia Raboceaia Gazeta" nr. 61, unde scrie că „majoritatea din Dumă, în frunte cu octombriştii, au comis o sinucidere politică". Acesta este punctul de vedere al unui liberal de stînga, iar nu al unui democrat, şi cu atît mai puţin al unui social-democrat.

Majoritatea din Dumă şi octombriştii n-au comis nici un fel de sinucidere. Ei sînt cu toţii contrarevoluţionari conştienţi, participanţi conştienţi la înjghebarea blocului de la 3 iunie şi la instaurarea sistemului stolîpinist, duşmani conştienţi ai democraţiei. Despre ce sinucidere poate fi vorba aici dacă ei, recunoscîndu-l pe Goremîkin drept şeful lor politic, îl urmează în lupta împotriva duşmanilor lor de clasă, împotriva reprezentanţilor democraţiei, care e vădit ostilă octombriştilor?

Ce rost au aceste vorbe umflate, şi complet neîntemeiate, despre „sinucidere"? Se vede doar că ele pornesc de la *presupunerea* că octombriştii *nu* sînt duşmani ai democraţiei, adică de la o presupunere revoltător de falsă. Se vede doar că ele seamănă cu democratismul vulgar al acelor mărginiţi narodnici de stînga care adeseori se plîngeau că Dumele a III-a şi a IV-a sînt nişte instituţii „de carton", sînt un castel din cărţi de joc. Votul dat de octombrişti lui Goremîkin, Maklakov şi Şceglovitov ar putea fi considerat drept o sinucidere numai în cazul cînd octombriştii ar fi nişte exponenţi ai „voinţei poporului". În realitate însă,

www.dacoromanica.ro

ei exprimă *„voinţa"* acelor pături ale marii burghezii şi ale moşierilor care se tem de popor ca de moarte.

Noi însă trebuie să privim adevărul în faţă. În politică, acesta este întotdeauna sistemul cel mai bun şi singurul just.

Cele întîmplate la 22 aprilie în Dumă au făcut să se năruie şi să dispară orice rămăşiţe de iluzii constituţionaliste şi legaliste ; acesta-i adevărul. Blocul contrarevoluţionar, format din Purişkevici, Rodzeanko şi octombriştii „de stînga", plus o parte din progresişti, a acţionat direct, *pe faţă,* hotărît şi soldăţeşte (nu în sensul figurat, ci în cel propriu al acestei din urmă expresii, căci au fost aduşi soldaţi în Dumă) împotriva democraţiei. Liberalii contrarevoluţionari, Miliukovii & Co., *s-au abţinut de la vot.* Şi nici nu ne puteam aştepta la altceva după întreaga istorie a Dumelor a III-a şi a IV-a, după întreaga istorie a primului deceniu al secolului al XX-lea.

În definitiv : cu cît e mai puţină amăgire de sine, cu atît e mai bine pentru popor ! Ce-a avut de cîştigat ţara de pe urma celor întîmplate în Dumă la 22 aprilie ? Ea a avut de cîştigat prin aceea că a mai pierdut încă o părticică din iluziile care sînt dăunătoare pentru cauza libertăţii acestei ţări.

„Putl Pravdi" nr. 76
din 3 mai 1914

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

LUPTA IDEOLOGICĂ ÎN MIŞCAREA MUNCITOREASCĂ

O particularitate specifică, extrem de importantă, a Rusiei de după revoluţie este profunda cotitură ideologică care s-a produs în păturile *opoziţioniste* sau progresiste. Cine scapă din vedere această particularitate se lipseşte singur de posibilitatea de a înţelege atît revoluţia rusă şi caracterul ei, cît şi sarcinile ce revin clasei muncitoare în epoca actuală.

Cotitura ideologică care s-a produs în sînul burgheziei liberale constă în crearea unui curent antidemocratic (Struve, Izgoev, V. Maklakov pe faţă, iar ceilalţi cadeţi pe ascuns, într-o formă „pudică").

În sînul democraţiei cotitura constă în serioasa destrămare ideologică şi în oscilarea care se observă atît în rîndurile social-democraţilor (democraţia proletară), cît şi în acelea ale socialiştilor-revoluţionari (democraţia burgheză). Pînă şi cei mai buni dintre reprezentanţii democraţiei se mărginesc *să deplîngă* destrămarea, oscilările şi renegarea. Marxiştii însă caută să descopere rădăcinile *de clasă* ale acestui fenomen *social*.

Principala manifestare a acestei destrămări este lichidatorismul, care încă din 1908, într-o formulare confirmată de „întregul marxist", a fost definit în mod oficial ca „încercări ale unei anumite părţi a intelectualilor de a lichida" mişcarea ilegală şi de a o „înlocui" printr-un partid muncitoresc legal. La ultima adunare oficială a marxiştilor cu munci de conducere, care a avut loc în ianuarie 1910 şi la care au participat reprezentanţi ai *tuturor*

www.dacoromanica.ro

„curentelor" şi grupuleţelor, nu s-a găsit *n i c i u n* om în stare să ridice obiecţii împotriva condamnării lichidatorismului ca o *manifestare a influenţei burgheze asupra proletariatului.* Această condamnare, care era în acelaşi timp şi o explicare a rădăcinilor *de clasă* ale lichidatorismului, a fost adoptată *în unanimitate.*

De atunci au trecut mai bine de patru ani, şi uriaşa experienţă a mişcării muncitoreşti de masă a confirmat de mii de ori această caracterizare a lichidatorismului.

Faptele au dovedit că atît teoria marxismului cît şi practica mişcării muncitoreşti de masă au pus în mod irevocabil capăt lichidatorismului ca curent burghez, antimuncitoresc. Este deajuns să ne amintim, bunăoară, ca să ne referim numai la luna martie 1914, cum „Severnaia Raboceaia Gazeta" defăima „presa ilegală" (în nr. din 13 martie) sau demonstraţiile (d-l Gorski în nr. din 11 aprilie), cum Bulkin (în „Naşa Zarea" nr. 3) ponegrea, într-o manieră cu totul liberală, „mişcarea ilegală", cum, în numele redacţiei revistei „Naşa Zarea", *L. M.,* acest personaj de tristă celebritate, îl sprijinea fără rezerve în acest punct pe Bulkin şi preconiza „construirea unui partid muncitoresc legal", — este de ajuns să ne amintim toate acestea pentru a înţelege de ce muncitorii conştienţi *nu pot* avea altă atitudine faţă de lichidatorism decît aceea de necruţătoare condamnare şi de totală boicotare a lichidatorilor.

Dar aici se pune o întrebare deosebit de importantă: cum a apărut, istoriceşte, un asemenea curent?

Apariţia lui îşi are rădăcina în istoria celor *două decenii* de legătură dintre marxism şi mişcarea muncitorească de masă din Rusia. Pînă în 1894—1895 n-a existat o asemenea legătură. Grupul „Eliberarea muncii" a pus doar bazele teoretice ale social-democraţiei şi a făcut primul pas în întîmpinarea mişcării muncitoreşti.

Numai agitaţia din anii 1894—1895 şi grevele din anii 1895—1896 au creat o legătură trainică, neîntreruptă între social-democraţie şi mişcarea muncitorească de masă. Şi *îndată după aceea* a început şi lupta ideologică dintre cele două curente din sînul marxismului: lupta „economiştilor"

www.dacoromanica.ro

împotriva marxiştilor consecvenţi sau (mai tîrziu) împotriva „iskriştilor" (1895—1902), lupta „menşevicilor" împotriva „bolşevicilor" (1903—1908) şi lupta lichidatorilor împotriva marxiştilor (1908—1914).

„Economismul" şi lichidatorismul sînt forme diferite ale unuia şi aceluiaşi oportunism intelectualist, mic-burghez, care dăinuie de 20 de ani. Nu numai legătura ideologică, dar şi cea personală dintre toate aceste forme ale oportunismului este un fapt neîndoielnic. Este de ajuns să ne referim la A. Martînov, şeful „economiştilor" care a devenit mai tîrziu menşevic, iar astăzi este lichidator. Este de ajuns să invocăm un martor ca G. V. Plehanov, care a avut el însuşi, în foarte multe puncte *, o poziţie apropiată de aceea a menşevicilor şi care a recunoscut totuşi, în mod deschis, că ei au absorbit elementele intelectuale oportuniste, că lichidatorii comit în continuare erorile „economismului" şi caută să distrugă partidul muncitoresc.

Cel mai mare rău îl fac muncitorilor acei oameni care (asemenea lichidatorilor şi lui Troţki) ocolesc sau denaturează istoria acestor două decenii de luptă ideologică din sînul mişcării muncitoreşti.

Nu poate fi considerat muncitor conştient acela care are faţă de istoria mişcării sale atitudinea unuia care nu-şi aduce aminte de nimic. Rusia este una din ţările capitaliste cele mai înapoiate şi mai mic-burgheze. De aceea nu în mod întîmplător, ci în mod inevitabil mişcarea *de masă* a muncitorilor a dus la apariţia, în cadrul ei, a unei *aripi* mic-burgheze, oportuniste.

În opera de curăţire a mişcării muncitoreşti de influenţa burgheziei, de influenţa „economismului" şi a lichi-

* De ce spunem „în foarte multe puncte" ? Pentru că Plehanov s-a situat pe o poziţie *aparte*, îndepărtîndu-se de *multe* ori de menşevism : 1) la Congresul din 1903 Plehanov a luptat împotriva oportunismului menşevicilor ; 2) după congres el a redactat numerele 46—51 ale „Iskrei", care erau de asemenea îndreptate împotriva menşevicilor ; 3) în 1904 a apărat în aşa fel planul lui Akselrod pentru o campanie a zemstvelor, încît a trecut sub tăcere tocmai greşelile lui principale ; 4) în primăvara anului 1905 Plehanov i-a părăsit pe menşevici ; 5) în 1906, după dizolvarea Dumei I, Plehanov s-a situat pe o poziţie cu totul nemenşevică (vezi „Proletarii" din august 1906 [75]) (vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 13, Bucureşti, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 374—378. — *Nota red.)* ; 6) în 1907, la Congresul de la Londra, Plehanov — după cum relatează Cerevanin — a combătut „anarhismul organizatoric" al menşevicilor. Trebuie să cunoşti aceste fapte pentru a-ţi da seama de ce menşevicul Plehanov a luptat atîta timp şi cu atîta hotărîre împotriva lichidatorismului, demascîndu-l.

www.dacoromanica.ro

datorismului s-a realizat, în aceşti 20 de ani, un progres *uriaş*. Acum, pentru prima oară, se pune un fundament trainic, cu adevărat proletar, pentru adevăratul partid marxist. Toată lumea recunoaşte, şi chiar adversarii pravdiştilor sînt nevoiţi să recunoască — fiindcă faptele îi silesc să recunoască ! — că pravdiştii formează o imensă majoritate printre muncitorii conştienţi. Ceea ce „plenara" marxistă din ianuarie 1910 a stabilit *în mod teoretic* (că lichidatorismul reprezintă o manifestare a „influenţei burgheze asupra proletariatului") a fost transpus în viaţă, în decurs de patru ani, de muncitorii conştienţi, care au impus recunoaşterea practică a acestei teze, slăbindu-i pe lichidatori, scoţîndu-i din posturi, făcînd ca lichidatorismul să se transforme într-o grupare de publicişti oportunişti legali, străină de mişcarea muncitorească de masă.

În cursul acestor două decenii de luptă ideologică, mişcarea muncitorească din Rusia a crescut şi s-a întărit, s-a maturizat necontenit. Ea a învins „economismul" : toată floarea proletariatului conştient s-a situat de partea „iskriştilor". Ea i-a lăsat pe „menşevici" în minoritate în toate momentele hotărîtoare ale revoluţiei : *pînă şi* Leviţki a trebuit să recunoască că masele muncitoreşti au mers cu bolşevicii.

Ea a învins acum, în sfîrşit, lichidatorismul, şi, datorită acestui fapt, a păşit pe calea cea justă a luptei largi, luminată de teoria marxistă şi sintetizată în lozinci neciuntite, pe care o duce clasa de avangardă pentru înfăptuirea celor mai înalte sarcini istorice ale omenirii.

„Putl Pravdî" nr. 77
din 4 mai 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

PROIECT DE LEGE CU PRIVIRE LA EGALITATEA ÎN DREPTURI A NAŢIUNILOR ŞI LA APĂRAREA DREPTURILOR MINORITĂŢILOR NAŢIONALE [76]

1. Hotarele unităţilor administrative ale Rusiei, atît ale celor rurale cît şi ale celor urbane (sate, plăşi, judeţe, gubernii, sectoare şi circumscripţii ale oraşelor, suburbii etc.), vor fi revizuite, ţinîndu-se seama de actualele condiţii economice şi de compoziţia naţională a populaţiei locale.

2. Această sarcină revine unor comisii alese de populaţia locală prin vot universal, egal, direct şi secret şi pe bază de reprezentare proporţională, iar minorităţile naţionale, care numericeşte sînt atît de neînsemnate că (în condiţiile reprezentării proporţionale) nu pot alege un membru în comisie, vor alege unul cu drept de vot consultativ.

3. Confirmarea definitivă a noilor hotare este de competenţa parlamentului central al statului.

4. Autoadministrarea locală va fi introdusă în toate localităţile, fără excepţie, pe baza votului universal, egal, direct şi secret, şi a reprezentării proporţionale, iar totalitatea localităţilor care se caracterizează prin condiţii geografice, de trai sau economice speciale sau printr-o compoziţie naţională deosebită a populaţiei au dreptul de a se constitui în regiuni autonome şi de a-şi avea parlamentele lor regionale autonome.

5. Fixarea limitei de competenţă a parlamentelor autonome şi a instituţiilor de autoadministrare locală va fi stabilită de către parlamentul central al statului.

6. Toate naţiunile din cuprinsul statului nostru se bucură de drepturi absolut egale, şi orice privilegiu de care se

www.dacoromanica.ro

bucură vreo naţiune sau vreo limbă este considerat inadmisibil şi anticonstituţional.

7. Instituţiile de autoadministrare locală şi parlamentele autonome vor stabili limba care urmează să fie folosită în toate instituţiile publice şi de stat din localitatea sau ţinutul respectiv, şi fiecare minoritate naţională are dreptul să ceară respectarea necondiţionată a drepturilor limbii sale, potrivit principiului egalităţii în drepturi, bunăoară dreptul de a primi răspuns de la instituţiile de stat şi cele publice în aceeaşi limbă în care a fost redactată petiţia etc. Acelea dintre măsurile luate de zemstve, oraşe etc. care încalcă egalitatea în drepturi a limbilor minorităţilor naţionale, atît în domeniul financiar cît şi în cel administrativ, judiciar sau în oricare alt domeniu, sînt declarate nevalabile şi pot fi anulate în urma protestului pe care-l poate ridica oricare cetăţean al statului, fără deosebire de domiciliu.

8. Fiecare unitate autonomă a statului, atît rurală cît şi urbană, alege — prin vot universal, egal, direct şi secret, pe bază de reprezentare proporţională — consilii şcolare, care îşi vor administra în întregime şi în mod autonom fondurile lor destinate absolut tuturor nevoilor de ordin cultural şi educativ ale populaţiei, sub controlul şi conducerea instituţiilor orăşeneşti şi de zemstvă.

9. În unităţile teritoriale cu o compoziţie naţională eterogenă, consiliile şcolare trebuie să fie alcătuite din cel puţin 20 de membri. Această cifră (20) poate fi majorată printr-o hotărîre a unităţilor autonome şi a parlamentelor autonome. Sînt considerate localităţi cu o compoziţie naţională eterogenă acelea în care minoritatea naţională reprezintă cel puţin 5% din populaţie.

10. Oricare minoritate naţională care face parte dintr-o unitate autonomă şi care din punct de vedere numeric este cu totul neînsemnată pentru a putea alege, în condiţii de reprezentare proporţională, un membru în consiliul şcolar, are dreptul să aleagă în acest consiliu un membru cu drept de vot consultativ.

11. Cota proporţională din sumele destinate pentru nevoile culturale şi educative ale minorităţilor naţionale din

www.dacoromanica.ro

regiunea respectivă nu poate fi mai mică decît proporţia numerică a minorităţilor naţionale faţă de întreaga populaţie din regiunea respectivă.

12. Recensămîntul populaţiei, la care se înregistrează şi limba maternă a cetăţenilor, se va face cel puţin o dată la 10 ani pe teritoriul întregului stat, şi cel puţin o dată la 5 ani în regiunile şi localităţile care au o populaţie cu o compoziţie naţională eterogenă.

13. Orice măsuri, luate de consiliile şcolare, care într-un fel sau altul încalcă deplina egalitate în drepturi a naţiunilor şi a limbilor populaţiei locale sau principiul potrivit căruia procentul cheltuielilor pentru nevoile de ordin cultural şi educativ trebuie să corespundă cu procentul minorităţilor naţionale în ansamblul populaţiei sînt considerate nevalabile şi pot fi anulate în urma protestului pe care-l poate ridica oricare cetăţean al statului, fără deosebire de domiciliu.

Scris după 6 (19) mai 1914

Publicat pentru întîia oară în 1937 în „Culegeri din Lenin", vol. XXX

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

„VECINI DE MOŞIE"

Există unele cuvinte înaripate care au darul de a exprima cu o precizie uimitoare esenţa unor fenomene destul de complexe. Din această categorie de cuvinte face parte, fără îndoială, şi cugetarea emisă de un moşier, membru al majorităţii de dreapta din Duma de stat, cu prilejul discursului rostit în Dumă de Goremîkin, în şedinţa istorică de la 22 aprilie.

„Ce plăcut ar fi să-l ai pe I. L. Goremîkin vecin de moşie!"

Aceste cuvinte, care au fost rostite în ziua cînd deputaţii muncitorilor şi ţăranilor erau izgoniţi din Duma de stat, e cît se poate de bine să fie amintite azi, cînd aceiaşi deputaţi şi-au ocupat din nou locurile lor. Ele zugrăvesc de minune forţa de care se loveşte democraţia atît în Dumă cît şi în afara ei.

Boiernaşul care a aruncat aceste cuvinte înaripate a vrut să glumească, dar fără să vrea i-a scăpat un adevăr mai serios şi mai profund decît s-a gîndit să spună. Într-adevăr, întreaga Dumă a IV-a, toată această majoritate a celor de dreapta şi a octombriştilor, ca şi „demnitarii" din Consiliul de Stat, ce sînt ei altceva decît nişte „vecini de moşie" ?

În Rusia, 194 de consilieri intimi posedă 3 103 579 de deseatine de pămînt, ceea ce înseamnă că revin în medie peste 20 000 de deseatine de fiecare *. Iar cei aproape 30 000 de mari latifundiari, cîţi există azi în Rusia, po-

* După cum se vede, aici, în materialul documentar, s-a strecurat o greşeală de tipar ; de fapt revin în medie 16 000 de deseatine. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

sedă în total 70 000 000 de deseatine de pămînt. Tocmai asta e clasa care deţine majoritatea atît în Duma de stat cît şi în Consiliul de Stat, şi tot din această clasă fac parte majoritatea funcţionarilor superiori, fără să mai vorbim de zemstve şi de administraţia locală. Toţi aceştia sînt „vecini de moşie".

În secolul nostru capitalist sînt tot mai dese cazurile cînd „vecinii de moşie" devin şi ei industriaşi, fabricanţi de spirt, de zahăr etc., sau cînd participă, ca asociaţi, la conducerea a diferite întreprinderi industriale, comerciale, financiare sau feroviare. Marea nobilime se împleteşte strîns cu marea burghezie.

„Vecinii de moşie" reprezintă cea mai perfectă organizare *de clasă* în Rusia, fiindcă ei sînt organizaţi nu numai ca vecini, nu numai în cadrul uniunilor lor, ci şi ca o forţă în stat. Toate instituţiile mai importante sînt ocupate de ei şi sînt organizate „după chipul şi asemănarea lor", potrivit cu „nevoile" şi interesele lor. Orînduirea noastră de stat are, bineînţeles, şi unele particularităţi ale ei, foarte importante, care se explică prin istoria militară a Rusiei ş.a.m.d., şi care uneori pot să stîrnească şi nemulţumirea clasei moşierilor. Cu toate acestea, luaţi în ansamblu, domnii moşieri velicoruşi oferă un minunat model de organizare *de clasă!*

Burghezia noastră nu ştie să folosească cum trebuie acest model; ea se teme, bunăoară, să se gîndească la o organizare a clasei *sale* într-o forţă în stat. În schimb, proletariatul, organizîndu-se ca clasă, n-a uitat şi nu va uita niciodată minunatul exemplu pe care îl oferă „vecinii de moşie"...

„Putl Pravdl" nr. 80 din 8 mai 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

NARODNICII ŞI „VIOLENŢA FRACŢIONISTĂ"

Cu cît mişcarea muncitorească capătă o amploare mai mare, cu cît acţiunile ei sînt mai bine închegate, cu atît grupuleţele de intelectuali care s-au rupt de mase se întrec în vociferările lor împotriva „fracţionismului", a „epidemiei pravdiste", a „orbirii fracţioniste" ş.a.m.d. Aceşti oameni cumsecade nici nu bănuiesc că în felul acesta îşi dau singuri un certificat de paupertate. Acolo unde ei nu văd altceva decît un fel de calamitate în faţa căreia nu-ţi mai rămîne decît să te jeleşti în gura mare, acolo se vădeşte de fapt maturitatea şi fermitatea mişcării noastre muncitoreşti.

Nimic n-a demascat atît de bine jalnicele şi falsele vociferări intelectualiste împotriva „fracţionismului" muncitoresc ca recentele alegeri, în care muncitorii şi-au ales în mod deschis reprezentanţii lor pentru casele de asigurări sociale.

Să luăm, de pildă, „Mîsl Truda", ziarul narodnicilor. Chiar *după ce* la Petersburg au fost deja terminate toate alegerile pentru casele de asigurări sociale, tot mai găsim, în numărul din 20 aprilie, un articol extrem de gălăgios, al cărui autor, cu aerul cel mai serios, încearcă să dovedească că în nici un caz nu trebuie „să ne supunem violenţei fracţioniste (!!) a pravdiştilor".

Violenţă fracţionistă ! Cît de impertinent trebuie să fie acest ziar al narodnicilor ca să scrie asemenea cuvinte demagogice !

www.dacoromanica.ro

Gîndiţi-vă şi dv. : muncitorii îşi aleg în mod deschis reprezentanţii lor. Ei întreprind o anchetă în rîndurile lor în legătură cu orientarea politică a celor care iau parte la alegeri. Sînt publicate, pentru a fi cunoscute de toţi, următoarele date — care n-au fost contestate de nimeni — referitoare la compoziţia politică a alegătorilor : 37 de pravdişti, 7 lichidatori, 4 narodnici şi 5 fără o orientare precisă. Muncitorii, bineînţeles, aleg o majoritate pravdistă. (Sînt aleşi şi cîţiva reprezentanţi din rîndurile minorităţii, care sînt menşevici nelichidatori.) Şi după toate acestea, ziarul narodnicilor face atîta zarvă pe tema „violenţei fracţioniste“ !

Dar vă faceţi pur şi simplu ridicoli, domnilor narodnici. Prin exemplul dv. faceţi să se vadă limpede întreaga *absurditate* a unui cuvinţel atît de răsuflat cum e „fracţionismul“. Aţi trecut cu vederea aceste două cifre simple : 37 şi 4. Din 53 de delegaţi muncitori, 4, adică aproximativ 7%, au fost narodnici. Dar narodnicii, pe cît se vede, consideră că muncitorii trebuie să-şi aleagă reprezentanţii lor nu pe bază de majoritate de voturi, ci *pe bază de minoritate*. Pentru a face pe placul narodnicilor, ar trebui ca cei 37 de delegaţi muncitori să reprezinte tot atît cît cei 4, ca 37 să fie egal cu 4 — iată ce caută, în fond, să sugereze muncitorilor bunii narodnici „nefracţionişti“. Nu e de mirare, în acest caz, că muncitorii nu pot de loc să priceapă această filozofie narodnică.

Totul are o limită, domnilor narodnici „nefracţionişti“. Dacă dv., care aveţi doar 4 delegaţi din cei 53, vă permiteţi să vorbiţi în auzul tuturor de „violenţa fracţionistă“ a majorităţii, nu faceţi decît să dovediţi un singur lucru, şi anume că nu ştiţi să respectaţi voinţa majorităţii, că prin strigătele voastre nesocotite împotriva „fracţionismului“ căutaţi *să sabotaţi voinţa imensei majorităţi a muncitorilor*. Dv., şi nimeni altul, sînteţi aceia care încercaţi într-adevăr să exercitaţi violenţa unei infime minorităţi asupra unei majorităţi covîrşitoare.

Dv., care duceţi politica de-a dreptul meschină şi lipsită de orice principii a unui cerc rupt de mase, încercaţi prin aceste vociferări îndreptate împotriva „violenţei fracţio-

www.dacoromanica.ro

niste" să zgîndăriţi nervii muncitorilor şi, prin această metodă prea puţin atrăgătoare, *să obţineţi neapărat* satisfacerea intereselor voastre de cerc. Dacă există un „fracţionism" de cea mai proastă speţă, el trebuie căutat tocmai în comportarea cercului lichidatorist şi a celui narodnic, care sabotează voinţa muncitorilor.

Acelaşi tablou ni-l oferă şi alegerile pentru casele de asigurări sociale într-un centru atît de mare cum e *Riga*. Are loc acolo o adunare a membrilor consiliilor caselor de ajutor în caz de boală, în cadrul căreia urmează să fie desemnaţi candidaţi pentru conducerea casei de asigurări sociale a guberniei. Sînt reprezentate 21 de case. Se dă o luptă crîncenă între diferitele curente politice. De o parte se află lichidatorii, narodnicii, cei fără partid şi cîteva sindicate, iar de cealaltă parte pravdiştii. Iau cuvîntul o mulţime de vorbitori dintr-o parte şi din cealaltă. Rezultatul este că lista pravdiştilor întruneşte 44 de voturi, iar blocul tuturor celorlalţi — 20. (Aceste date sînt luate chiar din „Mîsl Truda" nr. 2.) Pravdiştii au obţinut astfel mai mult de două treimi din numărul voturilor.

După aceea narodnicii se plîng din nou de „fracţionism" şi „violenţă fracţionistă".

Observaţi cum se joacă ei cu cuvintele. Narodnicii, după cum se ştie, n-au fost niciodată o *fracţiune* a social-democraţiei. Narodnicii şi social-democraţii au constituit întotdeauna *două partide* distincte, fiecare cu programul lui, cu tactica şi organizaţia lui. Lupta dintre social-democraţi şi narodnici este o luptă *între partide*, şi nicidecum o luptă „fracţionistă". Ce legătură au toate acestea cu „fracţionismul" ?

Nu este oare limpede că prin strigătele lor împotriva „fracţionismului" lichidatorii şi „împăciuitoriştii" nu fac altceva decît să dea apă la moară *duşmanilor* partidului muncitoresc, nu fac altceva decît să semene haos şi dezbinare, să confunde noţiunile şi să-i deruteze pe muncitori ?

Strigătele împotriva „fracţionismului" au devenit un sistem, de care se folosesc în mod conştient duşmanii mar-

www.dacoromanica.ro

xiştilor pentru a-i deruta pe muncitori. Dacă vreunui intelectual sau vreunui cerc de intelectuali nu-i place o hotărîre adoptată de muncitori, el începe să strige: săriţi, „fracţionism“ ! Ajutor, „violenţă fracţionistă“ !

Asta n-o să impresioneze pe nimeni, domnilor. Cînd scizionistul şi liberalul F. D. de la „Severnaia Likvidatorskaia Gazeta“ se jură la fiecare două rînduri că dînsul este pentru „unitate“ ; cînd Troţki, în revistuţa lui arhiintelectualistă, impregnată de intelectualism, făcînd uz de fraze bombastice, vorbeşte într-una de „dezrobire de sub jugul fracţionismului“ ; cînd pseudosocialiştii mic-burghezi de la „Mîsl Truda“ dau asigurări că şi ei sînt pentru unitate, muncitorii le răspund: cine este pentru adevărata unitate a mişcării muncitoreşti trebuie să se supună majorităţii muncitorilor conştienţi şi în nici un caz nu-i este permis să combată programul marxist şi tactica marxistă.

„Puti Pravdi“ nr. 81
din 9 mai 1914

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

PERVERTIREA MUNCITORILOR PRINTR-UN NAŢIONALISM RAFINAT

Cu cît mişcarea muncitorească capătă o dezvoltare mai mare, cu atît încercările burgheziei şi ale moşierilor iobăgişti de a o înăbuşi şi destrăma sînt mai înverşunate. Amîndouă aceste metode — înăbuşirea prin violenţă şi destrămarea prin influenţa burgheză — sînt permanent practicate în lumea întreagă, în toate ţările, unde diferitele partide ale claselor dominante o folosesc cînd pe una, cînd pe cealaltă.

În Rusia, mai cu seamă după evenimentele din 1905, cînd burghezii mai inteligenţi şi-au dat bine seama că simpla folosire a violenţei nu are şanse de reuşită, diferitele partide şi grupuri burgheze „progresiste" au început tot mai des să recurgă la metoda *dezbinării* muncitorilor prin propagarea a diferite idei şi teorii burgheze menite să ducă la o slăbire a luptei duse de clasa muncitoare.

Din categoria unor asemenea idei face parte şi naţionalismul rafinat, care, sub pretextele cele mai plauzibile şi mai încîntătoare, ca, de pildă, apărarea intereselor „culturii naţionale", a „autonomiei sau independenţei naţionale" etc. etc., propagă dezbinarea şi fărîmiţarea proletariatului.

Muncitorii conştienţi depun toate eforturile pentru a combate *orice fel* de naţionalism, atît pe acela, brutal şi violent, al sutelor negre, cît şi pe acela, deosebit de rafinat, care preconizează egalitatea în drepturi a naţiunilor *concomitent*... cu *fărîmiţarea* cauzei muncitoreşti, a organizaţiilor muncitoreşti, şi a mişcării muncitoreşti *pe diverse* naţionalităţi. Muncitorii conştienţi — care traduc în viaţă hotărîrile

www.dacoromanica.ro

adoptate de ultima consfătuire (din vara anului 1913) a marxiştilor[77] —, spre deosebire de burghezia naţionalistă de toate nuanţele, apără nu numai cea mai deplină, cea mai consecventă şi mai desăvîrşită *egalitate în drepturi* a naţiunilor şi a limbilor, dar şi *contopirea* muncitorilor de diferite naţionalităţi în tot felul de organizaţii proletare *unice*.

În aceasta constă deosebirea radicală dintre programul naţional al marxismului şi acela al oricărei burghezii, fie ea şi cea mai „progresistă".

Recunoaşterea egalităţii în drepturi a naţiunilor şi a limbilor le este scumpă marxiştilor nu numai pentru că ei sînt cei mai consecvenţi democraţi. Interesele solidarităţii proletare, ale unităţii tovărăşeşti în lupta de clasă pe care o duc muncitorii, cer să se asigure o deplină egalitate în drepturi a naţiunilor, pentru a înlătura chiar şi cea mai mică neîncredere, înstrăinare, suspiciune şi vrajbă între naţiuni. Or, deplina egalitate în drepturi înseamnă şi înlăturarea oricăror privilegii pentru vreuna din limbi, înseamnă şi recunoaşterea *dreptului* la autodeterminare pentru toate naţiunile.

Pentru burghezie însă foarte adeseori revendicarea egalităţii în drepturi a naţiunilor este, în fond, identică cu propaganda în favoarea exclusivismului naţional şi a şovinismului şi se îmbină cu *propagarea* dezbinării şi a înstrăinării naţiunilor. *Internaţionalismul* proletar nu se împacă *în nici un caz* cu o asemenea poziţie, căci el preconizează nu numai *apropierea* între naţiuni, dar şi *contopirea* muncitorilor de toate naţionalităţile din statul respectiv în organizaţii proletare *unice*. De aceea marxiştii condamnă cu toată hotărîrea aşa-zisa „autonomie culturală-naţională", adică *scoaterea* şcolii de sub conducerea statului şi trecerea ei în mîinile *diferitelor* naţionalităţi. Potrivit acestui plan urmează ca, în ceea ce priveşte problemele „culturii naţionale", şcolile să fie împărţite — după naţionalităţile uniunii statale respective — pe *uniuni naţionale*, care să-şi aibă parlamentele lor, precum şi fondurile lor şcolare, consiliile şi instituţiile lor şcolare *aparte*.

www.dacoromanica.ro

Acesta este un plan al naționalismului rafinat, prin care se urmărește pervertirea și dezbinarea clasei muncitoare. Acestui plan (al bundiștilor, lichidatorilor, narodnicilor, adică al diferitelor grupuri mic-burgheze) marxiștii îi opun principiul celei mai depline egalități în drepturi a națiunilor și limbilor, mergînd pînă la negarea necesității unei limbi de stat; totodată ei susțin necesitatea unei cît mai strînse apropieri între națiuni, a unității instituțiilor *de stat* pentru toate națiunile, a unității consiliilor școlare, a unității politicii școlare (școala laică !), a unității muncitorilor de diferite naționalități în lupta lor împotriva *naționalismului oricărei burghezii naționale*, împotriva naționalismului care, pentru a-i înșela pe prostănaci, este prezentat sub forma lozincii „culturii naționale".

Naționaliștii mic-burghezi, bundiștii, lichidatorii, narodnicii, colaboratorii ziarului „Dzvin" [78] n-au decît să-și apere pe față principiile lor, principiile unui naționalism burghez rafinat; e un drept al lor. Dar să nu caute să-i înșele pe muncitori, cum face, bunăoară, d-na V. O. în „Severnaia Raboceaia Gazeta" nr. 35, unde încearcă să-și convingă cititorii că „Za Pravdu" *ar fi împotrivă* ca în școli să se predea în limba maternă ! ! !

Aceasta este o calomnie grosolană, fiindcă pravdiștii nu numai că recunosc acest drept, dar îl recunosc *cu mai multă consecvență* ca oricine. Aderînd la hotărîrile adoptate de consfătuirea marxiștilor care s-a pronunțat *împotriva unei limbi de stat obligatorie* pentru toți, pravdiștii au fost *primii*, în Rusia, care au recunoscut *în întregime* dreptul de a folosi limba maternă !

A confunda predarea în limba maternă cu „împărțirea școlilor după naționalități în cadrul aceluiași stat", cu „autonomia cultural-națională" și cu „scoaterea școlii de sub conducerea statului" înseamnă a da dovadă de cea mai crasă ignoranță.

Nicăieri în lume marxiștii (și nici chiar democrații) nu sînt împotrivă ca în școli să se predea în limba maternă. Și *nicăieri în lume* marxiștii n-au adoptat programul „autonomiei cultural-naționale"; un asemenea program *a fost propus numai* în Austria.

www.dacoromanica.ro

Exemplul Finlandei, pe care-l invocă d-na V. O., nu face decît să contrazică cele spuse de ea, fiindcă în această țară a fost recunoscută și înfăptuită *egalitatea în drepturi a națiunilor și a limbilor* (pe care noi o recunoaștem în mod necondiționat și mai consecvent decît oricine), dar *nici vorbă nu poate fi de „scoaterea școlii de sub conducerea statului"*, de uniuni naționale speciale pentru conducerea tuturor treburilor școlare, de o scindare a întregului învățămînt de stat prin bariere naționale etc.

„Puti Pravdî" nr. 82
din 10 mai 1914
Semnat: V. I.

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE SITUAŢIA POLITICĂ

Actuala situaţie politică din Rusia se caracterizează printr-o creştere a mişcării greviste în general, apoi printr-o afluenţă a grevelor politice (bunăoară a celor care au avut loc cu prilejul zilei de 1 Mai) şi printr-o întărire a influenţei curentului „pravdist" în rîndurile muncitorilor (alegerile pentru casele de asigurări sociale din capitală şi pentru casa asigurărilor sociale din Rusia au dovedit din nou acest lucru).

Legătura dintre caracterul mişcării muncitoreşti şi curentul pe care muncitorii conştienţi, în imensa lor majoritate, l-au recunoscut ca fiind *al lor* este evidentă şi nu mai are nevoie de explicaţii speciale.

Apoi, actuala situaţie politică se mai caracterizează şi printr-o conturare deosebit de clară şi de netă a „blocului de stînga", adică prin acţiunile desfăşurate în comun de democraţia proletară şi de cea burgheză (trudovicii şi lichidatorii), atît împotriva Purişkevicilor cît şi împotriva liberalismului burghez trădător. Obstrucţia făcută de către cei de stînga, în Dumă, şi excluderea social-democraţilor şi a trudovicilor, obţinută prin voturile date de cei de dreapta, de octombrişti şi de o parte din progresişti, cu *abţinerea* de la vot a cadeţilor, a arătat în mod concret ce reprezintă acest „bloc de stînga". Democraţia proletară n-a renunţat cu nimic la independenţa ei şi nu s-a abătut de la linia ei proletară, pravdistă. Numai trudovicii şi lichidatorii au susţinut această linie, îndreptată împotriva

www.dacoromanica.ro

liberalilor, cu toate că şi unii şi alţii manifestă şovăială, înclinînd deseori spre liberali.

În sfîrşit, în rîndul claselor burgheze actuala situaţie politică este marcată prin oscilări şi nemulţumiri. Ele şi-au găsit expresia în cuvîntările rostite la congresul comercianţilor şi industriaşilor şi în rezoluţia adoptată cu acest prilej. Există o vădită nemulţumire faţă de guvern, o vădită stare de spirit opoziţionistă.

Aceasta s-a văzut cu prilejul discuţiilor pe marginea bugetului Ministerului de Interne, cînd octombriştii — zemţi * şi liberali — au adoptat în Dumă o rezoluţie împotriva guvernului. Cuprinşi de o nemărginită bucurie că octombriştii au adoptat punctul „lor" de vedere, cadeţii uită să adauge că, în acest caz, şi ei au adoptat punctul de vedere *al octombriştilor!!*

Rezoluţia adoptată de Duma a IV-a se situează pe un punct de vedere categoric contrarevoluţionar şi imperialist. În această rezoluţie, politica guvernului este condamnată pentru motivul că

„samavolnicia administrativă, care se manifestă peste tot, provoacă o stare de nemulţumire şi o surdă frămîntare în păturile largi şi liniştite" (adică burghezo-reacţionare şi moşiereşti) „ale populaţiei, contribuind prin aceasta la apariţia şi întărirea unor curente ostile statului".

La domnii octombrişti este vorba de democraţie. Domnii cadeţi s-au dezis şi de astă dată în mod public de democraţie. Cu atît mai bine, fiindcă ei n-au fost şi nu pot fi niciodată democraţi, şi n-au făcut altceva decît să înşele democraţia atunci cînd şi-au asumat misiunea s-o reprezinte. În Rusia democraţia nu poate face nici un pas înainte dacă nu se dezbară de minciunile liberalismului burghez al cadeţilor.

În concluzie:

O creştere continuă a mişcării muncitoreşti. O unire tot mai strînsă a majorităţii muncitorilor cu „pravdismul".

*— *zemţi* — adepţii mişcării „Zemskoe dvijenie" („Mişcarea zemstvelor"), o mişcare opoziţionistă moderată, apărută în deceniul al 7-lea al secolului trecut. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

O conturare precisă a „blocului de stînga" în sensul unor acțiuni comune ale democrației proletare și ale celei burgheze (trudovicii și lichidatorii) împotriva celor de dreapta și a cadeților.

Destrămare, oscilări, neîncredere reciprocă și nemulțumiri înăuntrul sistemului de la 3 iunie, în rîndurile moșierilor și ale burgheziei reacționare. „Ei" se acuză unii pe alții — alde Purișkevici îi acuză pe liberali, iar liberalii pe alde Purișkevici — că încurajează și grăbesc dezlănțuirea unei noi revoluții.

Asta e situația.

„Putl Pravdî" nr. 85 din 13 mai 1914

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

UNITATEA MUNCITORILOR ŞI „CURENTELE“ INTELECTUALILOR

Dezvoltînd mai departe mişcarea lor, muncitorii conştienţi îşi întorc în permanenţă privirile spre drumul parcurs de mişcarea muncitorească şi chibzuiesc mereu dacă acesta este drumul cel mai potrivit şi dacă nu există vreo posibilitate de a-l îmbunătăţi.

Dintre toate clasele existente în Rusia, nici una, nici chiar instruita şi bogata burghezie, nu-şi analizează în mod atît de sincer, atît de limpede şi, în măsura posibilităţii, atît de făţiş tactica ei, adică orientarea mişcării sale şi metodele folosite de ea, aşa cum face clasa muncitoare. Numai unor oameni cu mintea îngustă sau care se tem de participarea maselor largi la politică pot să li se pară inoportune sau inutile discuţiile deschise şi aprinse, cu privire la tactică, pe care le observăm mereu desfăşurîndu-se în presa muncitorească. În realitate, tocmai aceste discuţii aprinse contribuie la antrenarea tuturor muncitorilor, la deprinderea lor de a-şi analiza, sub toate aspectele, politica lor muncitorească, de a elabora o linie de clasă — fermă, clară şi precisă — a mişcării lor.

Nu de mult, muncitorii de la „Imprimeriile statului“ au arătat cît se poate de convingător care este şi trebuie să fie atitudinea muncitorilor conştienţi faţă de discuţiile despre tactică.

„Noi — au scris ei în „Puti Pravdî“ nr. 68 — arătăm tovarăşilor de la imprimerie care au aderat la apelul lansat de adepţii ziarului «Severnaia Raboceaia Gazeta» şi care strîng

www.dacoromanica.ro

fonduri în egală măsură pentru ambele ziare, considerînd că aceasta constituie un pas în direcţia înfăptuirii unităţii, că, după părerea noastră, acest pas e greşit şi nu duce la unitatea mişcării muncitoreşti, ci, dimpotrivă, face ca momentul unirii muncitorilor sub acelaşi steag al marxismului să fie şi mai îndepărtat. Şi într-adevăr, să luăm următorul exemplu. Să presupunem că vedem doi oameni angajaţi într-o discuţie aprinsă în legătură cu o chestiune care ne priveşte şi că această discuţie nu ne face plăcere şi, de aceea, vrem să-i punem capăt. Ce trebuie să facem într-o asemenea împrejurare? E limpede ca bună ziua: trebuie să căutăm să ne dăm seama cine are mai multă dreptate şi să trecem de partea lui; atunci cel ce n-are dreptate se va convinge de greşeala lui sau, dacă nu e în stare să-şi dea seama că greşeşte, îşi va epuiza forţele şi va pune capăt discuţiei. Dar dacă, dimpotrivă, o să-i încurajăm pe amîndoi, discuţia n-o să se mai termine niciodată".

Aşa au scris muncitorii de la imprimerie. Şi este absolut imposibil să respingi această explicaţie atît de simplă, dată de ei pentru toţi muncitorii.

A sprijini „în măsură egală" sau a vrea să contopeşti sau „să unifici *toate* curentele" (lucru despre care vorbesc, de altfel, deputaţii din Dumă care simpatizează cu lichidatorismul) nu înseamnă de fapt altceva decît a încerca să le comanzi din afară muncitorilor, sperînd că ei nu sînt în stare „să se orienteze" singuri. Fiecare grupuleţ de intelectuali poate să publice o broşurică sau o revistuţă şi să se proclame „curent", aşa cum a făcut, bunăoară, grupuleţul filozofului antimarxist Bogdanov, sau acela al lui Troţki, sau al lui N. N. Ghimmer, care şovăie între narodnici şi marxişti etc.

„Curente" sînt cîte vrei, iar muncitorilor li se adresează îndemnul: sprijiniţi-le „în măsură egală", recunoaşteţi *„toate curentele"!!!*

Se înţelege că orice muncitor cît de cît conştient va spune: despre ce e vorba aici? Despre lupta *mea?* Despre politica şi tactica *mea?* Despre partidul *meu?*

www.dacoromanica.ro

În cazul acesta am să mă orientez singur, stimabililor, şi am să declar drept tactică a *mea* numai pe aceea pe care o aprob şi o împărtăşesc eu.

E clar ca bună ziua.

Numai pentru că în Rusia nu există libertatea presei şi pentru că (mai ales în provincie) mai există încă mase de muncitori cărora le este dat să vadă pentru prima oară cutare sau cutare ziar muncitoresc, care „nu se orientează" încă de loc în problemele politicii muncitoreşti, numai de aceea este cu putinţă ca în Rusia intelectualii să comande în felul acesta muncitorilor, fapt care îşi găseşte expresia în îndemnurile de a recunoaşte „toate curentele" şi de a le sprijini „în măsură egală".

La bîlci se observă deseori că tocmai acela care vrea să vîndă o marfă mai putredă strigă mai tare şi se jură pe toţi sfinţii.

La bîlciul vanităţilor intelectuale se întîmplă adeseori ca tocmai intelectualii care comandă muncitorilor şi care vestesc apariţia a o sumedenie de „curente" antimarxiste şi antiproletare să strige mai tare decît toţi, să protesteze împotriva tendinţei de a comanda muncitorilor.

Să luăm, bunăoară, Petersburgul. Este greu de crezut ca un om în toate minţile să conteste că, în comparaţie cu cei din provincie, muncitorii din Petersburg sînt mai cultivaţi şi mai conştienţi, că ei sînt mai deprinşi şi mai capabili „să se orienteze" în chip cu adevărat independent în toate problemele teoriei marxiste şi ale practicii mişcării muncitoreşti.

Şi ce arată faptele?

Arată că muncitorii din Petersburg au ştiut *să se orienteze* şi au recunoscut că curentul *pravdist* este cel just.

La Petersburg majoritatea covîrşitoare a muncitorilor s-au pronunţat pentru „pravdism" şi au arătat prin faptele lor că-l recunosc *numai* pe el ca un „curent" *al lor*.

În provincie preponderenţa pravdiştilor este mai puţin însemnată, dar ea există totuşi. Acest lucru l-au dovedit datele, strînse pe o perioadă de doi ani, cu privire la grupurile muncitoreşti, date care sînt „neplăcute" adver-

www.dacoromanica.ro

sarilor „pravdismului", dar care prin aceasta nu încetează de a fi absolut reale.

Majoritatea muncitorilor conştienţi au ştiut să se orienteze, au verificat argumentele care pledau în favoarea sau împotriva cutărei sau cutărei tactici şi au recunoscut ca o tactică *a lor* tactica pravdistă. Unitatea şi voinţa acestei majorităţi a muncitorilor caută acum s-o încalce, s-o zădărnicească întemeietorii „curentelor" intelectualiste, ai lichidatorismului şi troţkismului („Borba"), şi ai amestecului de narodnicism şi marxism („Sovremennik" [79] al d-lui Ghimmer) etc.

Sîntem convinşi că toate aceste „curente" intelectualiste care propagă idei antimarxiste sau care îndeamnă să se facă concesii unor asemenea idei se vor izbi de conştiinţa şi de voinţa muncitorilor marxişti înaintaţi şi vor fi zdrobite. Exemplul oferit de Petersburg vine să întărească această convingere a noastră.

Peste măsură de ridicol este aici faptul că, în timp ce caută să distrugă unitatea muncitorilor, întemeietorii intelectuali ai grupurilor şi „curentelor" susţin în gura mare că vor „unitate". Ei sînt împotriva unităţii muncitorilor, care a devenit un fapt real, şi sînt pentru o unitate a curentelor intelectualiste, care a fost promisă doar cu vorba.

„Puti Pravdî" nr. 85
din 13 mai 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE NARODNICII DE STÎNGA

Narodnicii de stînga, în „Stoikaia Mîsl" nr. 20, şi narodnicii, în „Russkoe Bogatstvo" nr. 4, s-au năpustit asupra ziarului narodnic „Russkie Vedomosti" [80] fiindcă acesta s-a pronunţat pentru libera circulaţie a pămîntului, adică pentru libertatea de cumpărare, vînzare şi ipotecare a loturilor.

Această chestiune este interesantă prin faptul că confirmă în chip deosebit de concret o apreciere făcută de marxişti asupra teoriei narodniciste, şi anume că ea este extrem de retrogradă şi de reacţionară. În afară de asta, însemnătatea practică a acestei chestiuni impune, de asemenea, să ne oprim asupra ei.

Într-o societate în care domneşte producţia de mărfuri, fiecare mic proprietar agricol este inevitabil atras, în tot mai mare măsură, în *procesul de schimb*, care îl face să depindă nu numai de *piaţa* locală şi naţională, dar şi de cea *mondială*. Fiecare zi de dezvoltare economică a întregii lumi, fiecare nouă verstă de cale ferată, fiecare plecare a unui ţăran care, în căutarea unei „posibilităţi de cîştig", părăseşte satul şi se duce la oraş sau, în general, la fabrică, fiecare nouă maşină agricolă, într-un cuvînt absolut fiecare pas înainte pe care-l face viaţa economică mondială atrage în procesul de schimb localităţile cele mai îndepărtate şi mai înapoiate. Milioane şi miliarde de fenomene care pot fi zilnic observate arată că în toate colţurile lumii şi în toate ţările, fără excepţie, are loc această

www.dacoromanica.ro

dezvoltare a economiei bazate pe schimb, a producţiei de mărfuri, a capitalismului. Căci transformarea economiei bazate pe schimb şi a producţiei de mărfuri simplă în producţie capitalistă este în aceeaşi măsură un fenomen confirmat de milioane şi miliarde de fapte economice observate zilnic în fiecare sat, în fiecare meserie şi în fiecare industrie „meşteşugărească".

Este limpede că, pus în aceste condiţii ale economiei mondiale, ţăranul este un *producător de mărfuri*, şi pe zi ce trece el depinde tot mai mult de piaţă, prin faptul că îşi vinde produsele, cumpără unelte de muncă şi articole de consum, angajează muncitori sau se angajează el însuşi ca muncitor. Într-o asemenea situaţie — din moment ce există proprietatea asupra pămîntului — libertatea de a cumpăra, vinde şi ipoteca este o condiţie necesară pentru dezvoltarea capitalismului. Încercările de a restrînge această libertate nu pot duce la altceva decît la o mie şi unul de moduri de a eluda legea, la o mie şi una de tărăgăneli şi formalisme birocratice, la *înrăutăţirea* situaţiei ţăranului. A încerca să opreşti în loc capitalismul mondial prin diverse legi sau regulamente care îngrădesc libera circulaţie a pămîntului este un lucru tot atît de stupid ca şi încercarea de a opri din mers un tren cu ajutorul unor nuiele de răchită. A pleda în favoarea unor asemenea încercări înseamnă a pleda pentru menţinerea robiei iobăgiste, pentru stagnarea şi *putrezirea* satului.

Cine e cît de cît pregătit în materie de economie politică ştie că în Rusia are loc procesul de înlocuire a feudalismului prin capitalism.

Nici o altă — „a treia" — formaţie a economiei naţionale *nu există* în Rusia. Atît feudalismul cît şi capitalismul înseamnă exploatare a muncii, şi *în acest sens ambele* formaţii înseamnă „streang şi robie". Însă feudalismul se caracterizează printr-o stagnare seculară, prin starea de abrutizare şi ignoranţă în care se află oamenii muncii, printr-un nivel scăzut al productivităţii muncii. Capitalismul, dimpotrivă, se distinge printr-o foarte rapidă

www.dacoromanica.ro

dezvoltare economică şi socială, printr-o uriaşă creştere a productivităţii muncii, prin înlăturarea stării de abrutizare a oamenilor muncii, prin stimularea capacităţii lor de a se uni şi prin trezirea la o viaţă politică conştientă.

De aceea, a spune despre capitalism că el înseamnă streang şi robie şi *a căuta* în acelaşi timp — cum fac narodnicii — *să frînezi* dezvoltarea capitalismului, înseamnă, *în fond*, a deveni un apărător al rămăşiţelor feudalismului, al sălbăticiei şi stagnării.

Marxiştii i-au calificat întotdeauna pe narodnicii de stînga, şi-i vor califica şi de acum încolo, drept nişte „socialişti-reacţionari", pentru că ei se pronunţă pentru îngrădirea liberei circulaţii a pămîntului.

Îi sfătuim pe muncitorii conştienţi ca tocmai în legătură cu această chestiune „să dea lupta" cu narodnicii de stînga şi cu toţi ceilalţi narodnici ! Garantăm cu capul nostru că de partea narodnicilor de stînga vor fi numai bătrînii decrepiţi, care, o dată cu îngrădirea liberei circulaţii a pămîntului, sprijină şi credinţa în diavoli, supunerea slugarnică, bătaia cu vergile, raporturile sexuale între socru şi noră şi folosirea bîtei ca mijloc de „învăţare" a „muierilor".

Iar de partea noastră va fi întreaga generaţie nouă, cultă, tînără, care nu crede în nici un fel de diavoli. Va fi de ajuns ca acestei generaţii să i se prezinte un singur citat din d-l Peşehonov, pentru ca ea să adopte faţă de astfel de oameni atitudinea pe care o merită :

„Am spus — scrie d-l Peşehonov — că ţăranii nu se pricep să folosească cu destulă chibzuinţă creditul ipotecar. Şi acest lucru, firește, este lesne de înţeles, pentru că sistemul economiei bazate pe muncă nu e propice pentru aşa ceva..."

Ţăranii, vedeţi dv., nu sînt destul de „chibzuiţi" ! Iar moşierii iobăgişti şi funcţionarii liberali, vedeţi dv., „se pricep" să hotărască ei *pentru* ţăran ! !

Iată o chestiune vie, apropiată, practică, măruntă, dar limpede. Pe această chestiune trebuie să-i atacăm pe domnii narodnici de stînga, să-i facem de rîs, în văzul tuturor, la

www.dacoromanica.ro

fiecare din adunările la care participă ţărani conştienţi, ţărani care s-au trezit.

Cît despre gospodăria bazată „pe muncă proprie", trebuie să spunem că aceasta este o frază goală şi dulceagă de intelectual. Fiecare ţăran ştie perfect de bine că fără să vinzi şi să cumperi nu poţi trăi. În faţa acestui fapt simplu, din toată trăncăneala despre „sistemul gospodăriei bazate pe muncă proprie" nu se mai alege decît praful şi pulberea.

*
* *

Narodnicii de stînga aruncă praf în ochii „mujicului", confundînd libera circulaţie a pămîntului cu „scoaterea pămîntului din circulaţia mărfurilor şi transformarea lui într-un bun al întregului popor" („Stoikaia Mîsl" nr. 20).

În primul rînd, numai nişte oameni de o ignoranţă crasă pot să nu ştie că „transformarea pămîntului într-un bun al întregului popor" *nu* înseamnă sustragerea pămîntului din circulaţia mărfurilor, *ci, dimpotrivă, o atragere* a lui şi mai rapidă, mai liberă şi într-o măsură mai largă în această circulaţie.

Aţi face bine să studiaţi economia politică a lui Marx, domnilor „socialişti-reacţionari" !

În al doilea rînd, burghezii *radicali*, aşa cum a dovedit şi a arătat Marx, pot să revendice — şi nu o dată au revendicat — „transformarea pămîntului într-un bun al întregului popor". Acest lucru este indiscutabil. Dar a crede că, apărînd ideea îngrădirii *feudale* a liberei circulaţii a pămîntului, înlesneşti o asemenea transformare înseamnă a fi nu un burghez radical, ci unul retrograd.

Atîta timp cît există proprietatea privată asupra pămîntului, îngrădirea liberei circulaţii a acestuia este o măsură dăunătoare şi reacţionară. Pentru realizarea idealurilor democraţiei muncitoreşti nu există altă cale decît dispariţia cît mai grabnică a rămăşiţelor iobăgismului şi o dezvoltare cît mai rapidă a capitalismului.

www.dacoromanica.ro

*
* *

Marxiştii au spus întotdeauna şi spun şi acum că este necesar ca concepţiile democratice ale ţăranilor *să fie curăţite* de orice rămăşiţe *iobăgiste*. Pe narodnic face să-l sprijini *numai în măsura* în care el este împotriva iobăgiei şi luptă pentru democraţie. Atîta timp însă cît apără starea de abrutizare şi înapoiere, vederile înguste şi egoismul micului burghez, el este cel mai mare reacţionar.

„Putl Pravdî" nr. 86 din 14 mai 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

LICHIDATORII ŞI BIOGRAFIA LUI MALINOVSKI

În numeroasele articole scrise de ei în legătură cu retragerea lui Malinovski [81], lichidatorii fac, printre alte afirmaţii calomnioase, şi pe aceea că Malinovski a fost numit într-un post important numai datorită „scizionismului" pravdiştilor, că el este un „voiajor" politic ş.a.m.d.

Reproducem mai jos, cuvînt cu cuvînt, un articol *redacţional* apărut în „Luci", ziarul lichidatorilor, a doua zi după alegerea lui Malinovski în Duma de stat, adică într-o vreme cînd lichidatorii nu erau încă nevoiţi să se înjosească pînă într-atît, în lupta cu adversarul, încît să recurgă la minciuni atît de ordinare.

Iată acest articol, pe care-l publicăm în întregime (după „Luci" nr. 37 cu data de 28 octombrie 1912):

R. V. MALINOVSKI

(Deputat al muncitorilor din Moscova)

Ca deputat al muncitorilor din gubernia Moscova a fost ales Roman Malinovski, fostul secretar al sindicatului metalurgiştilor din Petersburg. În persoana lui, fracţiunea social-democrată din Dumă cîştigă pentru prima oară un practician de seamă al mişcării sindicale, care în cei mai grei ani ai reacţiunii a luat parte activă la munca organizaţiilor muncitoreşti legale.

Malinovski a fost membru al acestui sindicat cu începere de la 1 Mai 1906, ziua întemeierii lui. La începutul anului 1907 a fost ales secretar al sindicatului şi a rămas, fără întrerupere, în acest post de răspundere pînă în noiembrie 1909, cînd, la adunarea de pregătire a primei delegaţii muncitoreşti la Congresul Ligii pentru combaterea alcoolismului, a fost arestat. Expulzarea lui din Petersburg l-a făcut să-şi întrerupă munca activă în sindicat, dar el şi-a păstrat, ca şi pînă atunci, legătura de idei cu organizaţia.

www.dacoromanica.ro

Anii de activitate ai lui Malinovski ca secretar reprezintă, în viaţa sindicatului, o perioadă în care a trebuit să se ducă lupta nu numai împotriva unor grele condiţii externe, dar şi împotriva apatiei manifestate de muncitorii înşişi. Exemplul personal al lui Malinovski a putut să constituie o armă ascuţită împotriva acestui „duşman intern".

Energia lui părea că nu cunoaşte oboseala. El se dedica cu aceeaşi înflăcărare unei acţiuni pline de răspundere cum e conducerea unei greve, cît şi minuţioasei munci de organizare.

Şi, ceea ce e mai important, această muncă de fiecare zi Malinovski căuta întotdeauna s-o lege de sarcinile generale ale mişcării muncitoreşti, în lupta pentru revendicările imediate, fără să piardă din vedere scopul final.

Activitatea sindicală îi răpea lui Malinovski mult timp şi multe forţe. Şi, cu toate acestea, el nu se limita la această activitate: într-o măsură sau alta, el a participat la toate acţiunile muncitoreşti din ultimii ani. A fost delegat al muncitorilor din Petersburg la Congresul din 1908 al cooperativelor, care a avut loc la Moscova. În 1909, în zilele paştelui, el a reprezentat pe metalurgiştii din Petersburg la primul Congres al medicilor din fabrici şi uzine, unde a prezentat un referat cu privire la asigurările în caz de bătrîneţe şi invaliditate. Tot metalurgiştii l-au ales ca delegat şi la Congresul Ligii pentru combaterea alcoolismului, însă n-a putut să participe la şedinţele lui, fiind arestat.

La Moscova, activitatea lui Malinovski, prin forţa lucrurilor, a fost mai restrînsă. Dar nici aici el n-a stat cu braţele încrucişate: a luat parte la pregătirea celui de-al doilea Congres al medicilor din fabrici şi uzine, şi un timp oarecare s-a ocupat îndeaproape de cooperaţia muncitorească etc.

Totodată, noul deputat de Moscova a manifestat în permanenţă un viu interes pentru mişcarea muncitorească politică.

Prin convingerile lui este bolşevic. Asta nu l-a împiedicat însă ca în 1908, în numele unităţii mişcării sindicale, să ia atitudine împotriva tovarăşilor săi de idei atunci cînd ei, după Congresul de la Londra, au încercat să obţină includerea unor reprezentanţi ai partidului în organele de conducere ale sindicatelor. Asta nu l-a împiedicat ca, în numele unităţii delegaţiei muncitoreşti, la primul Congres al medicilor din fabrici şi uzine să ia atitudine împotriva comportării dezorganizatoare a bolşevicilor din Moscova.

Avem toată speranţa că şi pe tărîm politic activitatea noului deputat al muncitorilor va fi tot atît de rodnică ca şi cea desfăşurată pe tărîmul mişcării sindicale.

În asemenea termeni aleşi se exprimau *cu doi ani în urmă, vorbind despre bolşevicul Malinovski, pînă şi lichidatorii.* Şi nici nu se putea altfel, după o activitate ca aceea pe care o desfăşurase el în văzul tuturor muncitorilor! *Nici chiar* lichidatorii, care încă de pe atunci

www.dacoromanica.ro

erau adversarii lui politici, n-au putut să nu-i acorde o deosebită consideraţie. Despre activitatea desfăşurată de el mai înainte şi care îl împinsese încă de pe atunci pe primul plan, ei vorbesc în cuvinte deosebit de măgulitoare pentru Malinovski, pe care-l dau şi altora drept exemplu. De o nestatornicie de „voiajor" politic, nici vorbă. N-a fost încă scornită nici versiunea că el a fost ales în Dumă în calitate de candidat al „unităţii" lichidatoriste.

După vreo două săptămîni s-a întrunit pentru prima oară fracţiunea social-democrată unificată din Dumă. Pînă şi lichidatorii l-au ales în unanimitate pe Malinovski ca vicepreşedinte al fracţiunii din Dumă, aşa cum mai înainte îi susţinuseră candidatura ca preşedinte al delegaţiilor muncitoreşti la congresele sociale (ca, de pildă, la Congresul medicilor din fabrici şi uzine) etc. După alegerile din Dumă, cel mai de seamă „membru al Blocului din august" (stîlpul actualei reviste „Borba") îi adresează lui Malinovski scrisori extrem de măgulitoare, în care vorbeşte despre el aproape ca despre un viitor Bebel.

Dar de cînd Malinovski s-a dovedit a fi un adversar înverşunat al lichidatorismului, de cînd a făcut pasul pe care curînd după aceea chiar el a trebuit să-l recunoască drept complet greşit, nu există calomnie murdară pe care lichidatorii să n-o fi cules din gunoiul ziarelor ultrareacţionare pentru a-l împroşca pe fostul deputat, pe care ei înşişi îl copleşiseră cu laude.

Că Malinovski, cu trecutul său politic şi cu talentul său, ar fi putut să joace un rol important în oricare dintre fracţiuni, că lichidatorii l-ar fi aşezat la loc de cinste dacă s-ar fi solidarizat cu ei, asta o ştie oricine. Dar lichidatorii nu se sfiesc să spună că ascensiunea lui Malinovski s-a datorat „sciziunii".

Încerci un sentiment de *ruşine* cînd vezi că există oameni care caută să folosească nenorocirea personală a unui om ca mijloc de luptă împotriva unui curent politic advers. Nu vrem să-l comparăm pe Malinovski cu Hrustalev. Dar ce-ar spune lichidatorii dacă, după cele întîmplate cu Hrustalev, adversarii lor politici, legîndu-se de soarta acestui om, s-ar apuca să calomnieze menşevismul şi „să

www.dacoromanica.ro

folosească" cazul Hrustalev ca mijloc de luptă împotriva întregului curent menşevic ? Şi se ştie doar că Hrustalev a fost menşevic, că el a participat, ca reprezentant de seamă al menşevicilor, la Congresul de la Londra, că articolele lui au fost publicate în ziare etc., şi se ştie că într-o vreme menşevicii erau mîndri de el.

„Pravdiştii" nu se pot plînge că duc lipsă de adversari politici. Dar *nici o* publicaţie a adversarilor — afară poate de dubrovinişti şi de ziarul lui Purişkevici — nu s-a coborît pînă la josniciile la care s-a pretat în aceste zile ziarul lichidatorilor. Pînă şi liberalii au avut o atitudine incomparabil mai decentă.

A-i atribui adversarului mîrşăviile cele mai de necrezut şi a termina apoi printr-o emfatică chemare la... unire cu el după ce l-ai calomniat — iată care este tactica falsă, nedemnă, josnică a tuturor acestor inşi de teapa lui Martov şi Dan.

Comportarea lor dezgustătoare cu prilejul plecării lui Malinovski va deschide ochii pînă şi orbilor.

„Rabocii" nr. 2
din 22 mai 1914
Semnat : P r a v d i s t

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE CELE DOUĂ CĂI

Mai deunăzi, într-un articol care a atras atenţia muncitorilor conştienţi, An, conducătorul lichidatorilor caucazieni, a declarat că nu este de acord cu ziarul „Luci" şi cu succesorii lui, cu tactica lor *oportunistă*.

Această declaraţie echivalează cu o *destrămare* a „Blocului din august", şi nici un fel de subterfugii şi de stratageme nu vor putea să infirme acest fapt.

Dar în momentul de faţă am vrea să atragem atenţia cititorilor noştri asupra unui alt lucru, şi anume asupra consideraţiilor făcute de An cu privire la cele două căi de dezvoltare ale Rusiei. Dînsul scrie :

„«*Luci*» îşi leagă tactica sa de posibilitatea unor reforme, se orientează spre reforme. «*Pravda*» îşi leagă tactica sa de o «furtună», se orientează spre o răsturnare".

De aici An trage concluzia că trebuie îmbinate *ambele* tactici. Această concluzie nu e bună de nimic. Ea nu e o concluzie marxistă.

Să examinăm problema.

Ce determină *calea* pe care merge Rusia, ce determină caracterul şi rapiditatea dezvoltării ei ?

Raportul dintre forţele sociale, rezultanta luptei de clasă.

Acest lucru este evident.

Care sînt forţele sociale care acţionează în Rusia ? Care este linia pe care o urmează lupta de clasă ?

Rusia este o ţară capitalistă ; ea nu poate să se dezvolte altfel decît în sens capitalist. Acum această ţară trece

www.dacoromanica.ro

printr-o perioadă de transformare burghezo-democratică, de eliberare de sub regimul iobăgist, de dezrobire. În condiţiile capitalismului mondial, eliberarea Rusiei de sub regimul iobăgist este inevitabilă. Numai că deocamdată nu se ştie care va fi rezultanta forţelor sociale care năzuiesc spre această eliberare. Aceste forţe sînt, în primul rînd, următoarele : 1) liberalismul monarhic burghez (capitaliştii şi, în parte, moşierii din partidul progresiştilor, al cadeţilor, precum şi o parte din acela al octombriştilor) ; 2) democraţia burgheză (ţărănimea, mica burghezie orăşenească, intelectualii etc.) ; 3) proletariatul.

Fiecare din aceste clase acţionează — ne referim, bineînţeles, numai la acţiunea maselor — pe o linie care e determinată de situaţia economică a fiecăreia din ele. Rezultanta va fi, şi nu va putea fi, *decît una singură*.

În ce sens se poate deci vorbi despre cele două căi ale Rusiei ? Numai în sensul că noi nu cunoaştem, şi pînă la deznodămîntul luptei nu vom cunoaşte, această rezultantă, care va trece mai aproape de *una din cele două* linii cît se poate de simple, clare şi vizibile, la prima vedere, pentru toată lumea. Prima linie este aceea a „reformelor" ; a doua este aceea a „furtunii".

Sînt denumite reforme schimbările care *nu* au ca rezultat preluarea puterii de stat din mîinile vechii clase dominante. Schimbările cu caracter contrar sînt denumite „furtună". Interesele de clasă ale liberalismului burghez cer *numai* reforme, deoarece burghezia se teme mai mult de „furtună" decît de reacţiune ; burghezia vrea să păstreze instituţiile vechi, iobăgiste (birocraţia, sistemul bicameral etc. etc.), pentru a se apăra împotriva muncitorilor. Într-o perioadă de transformare burghezo-democratică ţărănimea din toate ţările lumii, fără excepţie, inclusiv cea din Rusia, oscilează între burghezie şi proletariat. Aceste şovăieli sînt inevitabile, deoarece ţăranii sînt adversari ai moşierilor şi ai iobăgiei, dar în acelaşi timp sînt ei înşişi mici proprietari, mic-burghezi.

Cît despre proletariat, trebuie spus că interesele lui — care coincid cu acelea ale imensei majorităţi a populaţiei, cu ale tuturor exploataţilor — merg pe o cale care *nu* e

www.dacoromanica.ro

reformistă, pe o cale care în Rusia este caracterizată prin cunoscuta formulă a celor „trei balene".

Dacă majoritatea ţăranilor şi a populaţiei îi va urma pe liberali, aceasta va fi „o cale" dintre cele mai proaste, dintre cele mai puţin avantajoase, dintre cele mai chinuitoare pentru muncitori şi pentru cei exploataţi. Dacă majoritatea ţăranilor şi a populaţiei îi va urma pe muncitori, se va ajunge la un rezultat cu totul opus. Numai deznodămîntul final al luptei va face să iasă pe deplin la iveală o rezultantă sau alta.

Acum vedem care este adevăratul sens al raţionamentelor neclare şi confuze ale lui An, care mai mult a simţit decît a înţeles oportunismul lichidatorilor şi atitudinea lor trădătoare faţă de clasa muncitoare.

Lichidatorii sînt nişte reformişti. Ei duc, în fond, o politică *liberală,* şi nu una muncitorească, marxistă; or, aceasta duce la subordonarea muncitorilor faţă de burghezie.

„Pravdiştii" duc o politică proletară, marxistă, şi, în transformarea prin care trece azi Rusia, ei apără interesele clasei muncitoare. Nu cumva ei pierd din vedere necesitatea de a folosi reformele? La această întrebare se poate răspunde uşor, dacă facem apel la fapte. Să luăm, bunăoară, o reformă reală (şi nu una închipuită): asigurările sociale. Oricine poate vedea că pravdiştii „s-au agăţat" de zece ori mai bine de această reformă decît lichidatorii: vezi „Voprosî Strahovaniia" [82] şi rezultatele alegerilor pentru Consiliul general al asigurărilor.

Să luăm, bunăoară, „revendicările parţiale" formulate în cadrul luptei economice din timpul grevelor. Oricine ştie că pravdiştii desfăşoară cu o intensitate şi o energie de o mie de ori mai mare această campanie reală, şi nu închipuită.

Dacă ar exista vreun grup care să conteste necesitatea de a folosi reformele şi îmbunătăţirile parţiale, *nu ne-am putea* uni cu el, căci aceasta ar fi o politică dăunătoare muncitorilor, şi nu o politică marxistă.

Nu ne putem uni nici cu lichidatorii, deoarece faptul că ei resping şi defăimează „mişcarea ilegală", că resping

www.dacoromanica.ro

şi amînă două „balene", că proclamă, în Rusia de azi, necesitatea de a lupta pentru un partid legal şi posibilitatea de a obţine unele reforme politice nu dovedeşte altceva decît că ei au trădat clasa muncitoare, că au trecut de partea burgheziei.

Pravdiştii, după o expresie a lui An, „se orientează spre o furtună sau spre o răsturnare", nelăsînd să le scape — după cum dovedesc faptele — nici o posibilitate, oricît de mică, de a obţine reforme reale şi îmbunătăţiri parţiale şi explicînd maselor în ce constă falsitatea reformismului. Aceasta este singura tactică justă, singura tactică marxistă, şi de aceea ea a fost adoptată cu o imensă, cu o covîrşitoare majoritate de muncitorii conştienţi din întreaga Rusie (aşa cum arată faptele, precum şi numărul grupurilor muncitoreşti).

Numai adepţii democraţiei mic-burgheze, narodnicii şi lichidatorii luptă — însă fără şanse de succes — împotriva muncitorilor, împotriva „pravdismului".

„Rabocii" nr. 3
din 24 mai 1914

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

PLEHANOV, CARE NU ŞTIE CE VREA

Se ştie că în problemele de tactică şi de organizare s-au întîmplat cu Plehanov, în repetate rînduri, unele istorii triste. În ultimii 11 ani (cu începere din toamna anului 1903, cînd a părăsit pe bolşevici şi a trecut la menşevici), el s-a încurcat de mai multe ori în asemenea probleme, şi în chip destul de comic.

Acum el începe din nou să se încurce, aşa că ne vedem nevoiţi să înfăţişăm cititorilor noştri acest trist spectacol. Dar mai întîi ţinem să amintim marele merit pe care l-a avut Plehanov în anii de restrişte (1909—1911). El proslăvea mişcarea ilegală şi sprijinea cu toată tăria hotărîrile partidului cu privire la lupta împotriva lichidatorismului. El arăta că lichidatorii sînt nişte oportunişti şi că ei fac să reînvie „economismul" (curent burghez în sînul marxismului în anii 1894—1902). El demonstra că, pronunţîndu-se împotriva mişcării ilegale, lichidatorii au trădat partidul. El explica, pe bună dreptate, că „domnul Potresov" este tot una cu Iuda şi că apostolii au fost mai tari *fără* Iuda decît *cu* el.

Acestea erau nişte idei clare, precise, bine închegate, care corespundeau întocmai rezoluţiilor din anii 1908 şi 1910.

Uitaţi-vă însă acum la noua „cotitură" operată de Plehanov. În ziarul „Edinstvo" [83], el îi blestemă acum pe prăvdişti, pe care îi acuză de „fracţionism" şi de „uzurpare" (acaparare nelegală, atribuire a unor drepturi pe care nu le au), căutînd să ne convingă că la noi nu

www.dacoromanica.ro

există „doar o singură presă muncitorească, ci chiar două".

Nu s-a exprimat prea corect, dar se înţelege totuşi ce-a vrut să spună. Ziarul lichidatorilor ne este prezentat ca un ziar muncitoresc!! Asta-i bună! Şi se ştie doar că acelaşi Plehanov apăra justeţea rezoluţiei care califica lichidatorismul ca o expresie a *influenţei burgheze asupra proletariatului.*

În zadar încearcă Plehanov să facă uitate toate acestea. Muncitorii îşi vor bate joc de o asemenea uitucie.

Presa lichidatoristă *nu* este o presă muncitorească, ci o presă care exercită o *influenţă burgheză asupra proletariatului.* Acest lucru este spus clar şi precis într-o hotărîre a „întregului" [84]. Acest lucru îl confirmă mereu lichidatorii şi în ziua de azi, într-un mod vizibil pentru toată lumea (vezi, de pildă, „Naşa Zarea", 1914, nr. 3, unde Bulkin şi Martov au spus acelaşi lucru *împotriva* mişcării ilegale).

Ce sens mai are, în acest caz, îndemnul rostit de Plehanov de a ne uni cu lichidatorii? Să ne unim cu un grup de literaţi care, întocmai ca şi Potresov, sînt împotriva mişcării ilegale? Pentru a susţine o asemenea unitate, trebuie *să susţii renunţarea la mişcarea ilegală!*

Plehanov s-a încurcat pînă într-atîta, că nu mai spune nici da, nici ba.

Lichidatorii au spus doar cît se poate de limpede, atît în „Naşa Zarea" cît şi în „Novaia Raboceaia Gazeta" (de sub conducerea lui F.D. şi L.M.), ca şi prin glasul lui Ciheidze & Co., că ei *rămîn pe poziţiile lor,* adică îl apără pe Potresov şi îngăduie atacurile împotriva mişcării ilegale. Ei susţin ideea unui partid muncitoresc legal.

Iar Plehanov condamnă lichidatorismul ca pe o crimă împotriva partidului şi în acelaşi timp susţine „unitatea" cu lichidatorii.

O asemenea atitudine nu ne poate face decît să zîmbim.

Pravdiştii primesc cu braţele deschise pe toţi muncitorii care vor într-adevăr să recunoască „forma" pe care o respinge Potresov, dar ei consideră că toată această frazeologie goală în legătură cu „unitatea" cu adversarii miş-

www.dacoromanica.ro

cării ilegale nu este altceva decît o vorbărie fără sens a unor oameni care nu știu singuri ce vor.

La învinuirea de „uzurpare", pravdiștii răspund cu calmul cuvenit : nu seamănă oare a uzurpator și impostor acela căruia îi plac declamația și frazeologia și care se teme de *fapte?* Plehanov trăiește în străinătate ; de ce trece el cu atîta discreție peste faptul că din august 1912 și pînă în mai 1914 lichidatorii n-au scos *nici un* număr al ziarului din străinătate, că n-au dat *nici o* indicație concretă cu privire la niște „organizații" ca acelea pe care le-a apărat și Plehanov ? ?

În schimb, adversarii lichidatorismului au dat, *într-un șir* de numere, o serie de indicații *concrete* cu privire la *toate* localitățile din Rusia.

Plehanov trece sub tăcere faptele, fiindcă ele infirmă întreaga lui frazeologie.

Să luăm datele care au fost publicate în Rusia și care pot fi verificate de oricine. În decurs de doi ani încheiați — 1912 și 1913 —, pravdiștii (după cum arată și colectele organizate în cadrul grupurilor) *au unit* în jurul lor *2 801* grupuri muncitorești, iar lichidatorii *750.* Dacă adăugăm și cifrele din anul 1914, de la 1 februarie și pînă la 6 mai, obținem (la un calcul preliminar) *5 302* față de *1 382.*

Pravdiștilor le revine o majoritate de aproximativ *patru cincimi ! !*

Se înțelege că unor oameni care *se tem* de fapte nu le rămîne decît să înșire la vorbe goale, și atîta tot.

În jurul unor hotărîri clare și precise, care au fost de trei ori completate și controlate de către reprezentanții muncitorilor (în ianuarie 1912, în februarie și în vara anului 1913), pravdiștii *au unit* în jurul lor $^4/_5$ din muncitorii conștienți din Rusia. Aceste hotărîri au fost amănunțit expuse în sute de articole și traduse în viață.

Acestea nu sînt vorbe goale și nici basme sau anecdote cu gușă și cu sălbatici (Plehanov rumegă într-una aceleași vechi anecdote !), ci *fapte.* Este *unitatea transpusă în practică,* unitatea *muncitorilor* care și-au verificat prin experiență tactica *lor.*

www.dacoromanica.ro

Dacă această tactică, pe care au aprobat-o mii de muncitori, va fi taxată cu dispreţ drept „leninistă", un asemenea epitet va fi doar un elogiu la adresa lui Lenin, şi aşa ceva nu va face să dispară cele *5 000* de grupuri muncitoreşti, să dispară unitatea lor, partidul lor.

Cuvintele acestea : „fracţionism", „fărîmiţare", „destrămare" etc. se întorc tocmai împotriva lui Plehanov şi a actualilor săi prieteni. Aruncaţi-vă privirea pe prima pagină a ziarului „Edinstvo" al lui Plehanov, unde este publicată lista de colaboratori ai fituicii narodnice intelectualiste „Sovremennik". Veţi găsi acolo pe d-l Ghimmer & Co., care propovăduiesc idei *antimarxiste ;* Plehanov a avut dreptate cînd a spus că acestea sînt ideile unor *„socialişti-reacţionari"*. Veţi găsi acolo pe ziditorii de dumnezeu şi pe machiştii Bogdanov, Bazarov şi Lunacearski. Îi veţi găsi pe lichidatorii Dan, Martov şi Cerevanin (nu ştiu de ce a dispărut Potresov, al cărui nume figura în nr. 66 al ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta"). Tot acolo veţi da şi de liberalul Bogucearski şi de alţii.

Şi în acest „Sovremennik", în care nu veţi găsi nimic muncitoresc, d-l Ghimmer se laudă în mod făţiş că Plehanov este pentru unitate cu el ! ! *Iar Plehanov tace.*

Nu este oare timpul să-şi scoată masca ? Altfel s-ar putea ca ea să-i fie smulsă într-un mod nepoliticos de către muncitori ! Cercuri *antimarxiste* de intelectuali, frînturi de democraţie burgheză — iată unde a nimerit, din nebăgare de seamă, bietul Plehanov, iată unde se află haosul, fărîmiţarea şi minusculele fracţiunii potrivnice unităţii miilor de grupuri muncitoreşti de orientare pravdistă care şi-au strîns rîndurile în aceşti doi ani de zile.

Ne pare rău de Plehanov, care pentru lupta lui împotriva oportuniştilor, narodnicilor, machiştilor şi lichidatorilor, merita o soartă mai bună. Vom continua şi de aici înainte să făurim unitatea — deja înfăptuită în proporţie de 4/5 — a grupurilor muncitoreşti care au o tactică precisă, verificată prin experienţă.

Îi vom primi pe toţi aceia care se leapădă de lichidatorism ; uşile nu sînt închise.

www.dacoromanica.ro

Și, în lumina exemplului pe care ni-l oferă „Borba" al lui Troțki și „Edinstvo" al lui Plehanov, vom continua să dăm în vileag tristele și ridicolele oscilări ale grupulețelor de intelectuali care s-au rupt de mișcarea muncitorească, care oscilează la nesfîrșit, azi într-o parte și mîine în alta, de la intelectualul Potresov la intelectualul Ghimmer.

Un spectacol trist, dar inevitabil într-o țară mic-burgheză și într-o epocă de transformări burghezo-democratice.

„Rabocii" nr. 4
din 25 mai 1914

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CU PRIVIRE LA BUGETUL MINISTERULUI AGRICULTURII [85]

Noua politică agrară a guvernului nostru, care e îndreptată spre o intensă şi grabnică distrugere a obştii cu ajutorul zemski nacealnicilor şi care încurajează formarea de otruburi, e apreciată de el ca un succes deosebit în lupta sa împotriva revoluţiei. Încă din 1906, adică îndată după revoluţie, Consiliul nobilimii unite [86] a făcut apel la guvern să încurajeze extinderea proprietăţii private a ţăranilor asupra pămîntului, pentru a crea cît mai repede o pătură de ţărani bogaţi care să fie de partea moşierilor şi împotriva ţăranilor. Stolîpin a pornit numaidecît pe calea indicată de Consiliul nobilimii unite. Partidele moşiereşti din Duma a III-a, cei de dreapta şi octombriştii, au sprijinit din toate puterile această nouă politică agrară, considerînd că ea constituie nu numai cel mai bun mijloc de luptă împotriva revoluţiei, dar şi un mare progres în direcţia unui sistem economic european, un pas înainte spre desfiinţarea rămăşiţelor iobăgiei.

Se ştie că această proslăvire a noii politici agrare, considerată ca o operă „de eliberare de sub regimul iobăgist", a fost şi este repetată în toate felurile în presa guvernamentală, în presa de dreapta şi în aceea a octombriştilor.

Tocmai pornind de la acest punct de vedere vreau să fac, în această expunere a mea, o analiză a *principiilor* pe care se sprijină politica guvernului în problema agrară. Ni se vorbeşte mereu de o creştere a numărului „actelor" de consfinţire a proprietăţii private asupra pămîntului, de o sporire a numărului de otruburi. Dar nu ni se spune

www.dacoromanica.ro

nici un cuvînt despre proporţiile pe care le mai au şi astăzi, în satele noastre, relaţiile iobăgiste şi de aservire. Or, tocmai aici e miezul chestiunii. Ni se promite o transformare „în stil european" a agriculturii noastre înapoiate, în timp ce se menţine atotputernicia economică şi politică a clasei moşierilor iobăgişti, de felul lui Purişkevici. Promisiunile rămîn promisiuni, dar care este *acum* situaţia la sate, *după* toate aceste progrese cu care se laudă guvernul? Care sînt *acum*, în momentul de faţă, proporţiile aservirii economice şi ale împilării iobăgiste a maselor de ţărani??

Pentru a lămuri această chestiune, mă voi referi la mărturia unei reviste al cărei conducător şi-a atras de curînd — şi pe bună dreptate — laudele entuziaste ale lui *Antonie de Volînia în persoană*, şi în acelaşi timp voi recurge, bineînţeles, şi la mărturia unor publicişti atît de cunoscuţi prin reacţionarismul lor (şi prin promptitudinea cu care acceptă oricînd să fie slujitori ai guvernului), cum este Rozanov de la „Novoe Vremea". Nu e vorba — ferit-a sfîntul! — de vreo revistă „de stînga", ci de revista unor oameni care au repetat *toate* învinuirile şi epitetele injurioase folosite de reacţionari în atacurile lor împotriva revoluţiei. Este o revistă care apără din răsputeri orice obscurantism clerical şi intangibilitatea proprietăţii moşiereşti. Aţi ghicit, cred, că e vorba de „Russkaia Mîsl".

În mod excepţional, această revistă a spus şi ea o dată adevărul şi a publicat o serie de date, de date precise, cu privire la răspîndirea pe care o au în Rusia astfel de fenomene ca *munca în dijmă* şi *tocmeala de cu iarnă*. Toată lumea ştie că acestea sînt nişte practici din cele mai obişnuite şi mai des întîlnite în satele noastre. Dar „toată lumea" preferă să vorbească despre orice, iar nu despre acest fenomen atît de obişnuit.

„Oare tocmelile de cu iarnă — scrie sus-numita revistă — nu constituie ele un nonsens în secolul nostru, în secolul electricităţii şi al aeroplanelor? Şi totuşi, această formă de robie şi de aservire continuă să înflorească şi azi, întinsă cum e, ca nişte lipitori, pe organismul poporului... Tocmelile de cu iarnă au făcut ca termenul iobăgist de ţărani «obligaţi» să-şi păstreze toată prospeţimea".

www.dacoromanica.ro

Această apreciere asupra tocmelii de cu iarnă nu-mi aparţine mie, ci unei reviste care e cunoscută prin ura ei împotriva revoluţiei. Robie, aservire, iobăgie — iată cum sînt *nevoiţi* să numească nişte oameni „credincioşi regimului" „rînduielile" existente în satele noastre.

Atunci cînd se tocmeşte de cu iarnă,

„ţăranul acceptă cele mai grele condiţii şi obţine pentru munca sa un preţ de două şi de trei ori mai mic decît primăvara sau vara. Iarna se plăteşte pentru o deseatină — aratul de trei ori, semănatul, cositul sau seceratul, legatul snopilor şi căratul la arie — cam tot atît cît se plăteşte vara numai pentru strînsul recoltei (cositul sau seceratul, şi legatul snopilor)".

Şi cîţi ţărani se află în această stare de iobăgie, de aservire, de robie?

„După datele locale, *în primăvara anului* 1913 procentul gospodăriilor «obligate» se ridica în unele sate din regiunea de sud-vest la 48%, în gubernia Moghilev la 52%, iar în gubernia Cernigov la 56%".

Şi băgaţi de seamă: aici e vorba de primăvara anului 1913!! Aceasta era situaţia după o recoltă ca aceea din 1912!! Şi toate acestea se întîmplau pe vremea ameţitoarelor succese obţinute, chipurile, cu aşa-zisa „organizare a teritoriului", în jurul căreia face atîta zarvă guvernul, lăudîndu-se cu ea în faţa întregii lumi!!

Mai putem oare, după toate acestea, să nu spunem despre faimoasa „organizare a teritoriului" că ea nu poate fi calificată altfel decît ca un sicriu poleit care ascunde aceeaşi veche iobăgie de pînă acum?

Jumătate din gospodăriile ţărăneşti sînt „obligate", aservite din cauza nevoilor crîncene în care se zbat. Foamea — pe care le e dat s-o îndure chiar şi într-un an cu o recoltă foarte îmbelşugată — îi sileşte pe ţărani să-şi vîndă de cu iarnă munca lor moşierului, în condiţii înrobitoare, pe un preţ de trei ori mai mic. În practică, o asemenea situaţie e întrutotul echivalentă cu menţinerea clăcii, a rînduielilor iobăgiei, fiindcă a rămas neschimbat ceea ce constituia însăşi esenţa acestei iobăgii: a rămas ţăranul sărac lipit pămîntului, flămînd, ruinat, care şi în anul

www.dacoromanica.ro

cel mai bun este nevoit să muncească pămîntul moşierului cu uneltele sale mizere şi cu vitele sale prăpădite, în condiţiile „tocmelii de cu iarnă".

Las' să crească numărul actelor de consfinţire a proprietăţii private asupra pămîntului ! Asta e o măsură care poate să se dovedească a fi chiar foarte folositoare pentru proletari, căci ei vor scăpa astfel de o povară şi vor deveni mai liberi în vederea luptei pentru libertate şi socialism.

Dar este limpede că nici un fel de „consfinţiri" şi nici un fel de „binefaceri" ale proprietăţii private nu vor putea să fie de vreun ajutor milioanelor de gospodării, zecilor de milioane de ţărani care *n-au unde* să plece din sat şi care sînt nevoiţi să se înrobească de cu iarnă la moşieri.

Este inevitabil ca aceşti ţărani să năzuiască spre o trecere, fără nici o despăgubire, a tuturor pămînturilor moşiereşti în mîinile lor, fiindcă asta este pentru ei *singura* ieşire din situaţia de crîncenă aservire în care se află. Aici sistemul de posesiune a pămîntului în obşte nu ajută cu nimic. Atît ţăranul fără pămînt, cît şi cel mai deplin „proprietar privat", ca şi ţăranul din obşte, vor rămîne pe vecie nişte robi îngenuncheaţi, dacă grîul pe care-l au nu le ajunge decît *„pînă la sfîntul Nicolaie"* şi sînt nevoiţi să ia cu împrumut de la moşier în condiţii cămătăreşti.

În ce priveşte aceste zeci de milioane de ţărani, este şi ridicol să se vorbească de „progres" economic, de „ridicarea culturii", de perfecţionarea metodelor de lucrare a pămîntului etc. ! Căci despre ce fel de perfecţionări poate fi vorba, cînd cumplita nevoie îl sileşte pe ţăran să se angajeze la moşier pentru o sumă de trei ori mai mică, şi la vară grînele lui se vor scutura, la vară poliţiştii şi jandarmii îl vor lua cu forţa şi-l vor duce la *„boierul"* de la care a luat înainte grîu sau bani în schimbul muncii pe care urmează s-o presteze ? ?

Şi moşierul care dă iarna grîu sau bani în schimbul obligaţiei de a munci pentru el nu se aseamănă de loc cu proprietarul „european" sau cu întreprinzătorul capitalist în general. El nu e un întreprinzător, ci un cămătar

www.dacoromanica.ro

sau un boier feudal. Într-un asemenea „sistem de gospodărire", perfecţionările în producţie nu numai că nu sînt necesare, dar sînt pur şi simplu *de nedorit*, din punctul de vedere al acestui sistem, sînt *inutile* şi *dăunătoare* pentru el. Un ţăran ruinat, sărac şi flămînd, cu vite flămînde şi unelte mizere — iată ce-i *trebuie* unui asemenea sistem de gospodărire moşierească, care caută *să eternizeze* starea de înapoiere a Rusiei şi existenţa oropsită a ţăranilor. Dacă cea mai mare parte din populaţia ţărănească a ajuns să trăiască în asemenea condiţii de dependenţă iobagă, înseamnă că aceste condiţii mai pot să dăinuiască decenii de-a rîndul, cît timp ţăranii nu se vor fi eliberat de sub acest jug, întrucît formarea unei mici minorităţi de chiaburi „proprietari de otruburi" sau consfinţirea proprietăţii private asupra pămîntului şi vînzarea lui de către proletari nu modifică cu nimic starea de aservire a maselor de ţărani.

Iată ce uită sau, mai bine zis, ce caută să uite, să ascundă, să pună în umbră aceia care ridică în slăvi noua politică agrară, inaugurată de Stolîpin. Ei strigă într-un singur glas că această politică înseamnă „progres", însă *trec sub tăcere* faptul că progresul acesta priveşte o minoritate cu totul neînsemnată şi că el se săvîrşeşte cu o încetineală de melc, în timp ce *majoritatea* continuă să rămînă în vechea ei stare de iobăgie, de aservire.

Numărul proprietarilor de otruburi creşte, şi în Rusia se importă tot mai multe maşini, se dezvoltă cultura plantelor furajere şi sporeşte numărul cooperativelor săteşti. Toate acestea sînt adevărate, domnilor apărători ai guvernului! Dar mai este şi o altă faţă a medaliei, pe care voi o ascundeţi. Cu toate aceste progrese atît de mult trîmbiţate, majoritatea ţăranilor continuă să trăiască în condiţii de robie iobăgistă. De aceea toate „progresele" sînt atît de *înguste* şi de *şubrede*, de aceea foametea este ceva inevitabil, de aceea întreaga piaţă internă este atît de slabă şi de sărăcăcioasă, de aceea lipsa de drepturi şi samavolnicia sînt atît de adînc înrădăcinate, de aceea este *şi mai accentuată* inevitabilitatea unei noi revoluţii agrare. Căci şi contradicţia dintre epoca aero-

www.dacoromanica.ro

planelor, a electricității și automobilelor și „tocmeala de cu iarnă" sau „munca în dijmă" e mai accentuată.

Iată acum și *cele mai noi* date în legătură cu munca în dijmă în Rusia, și anume datele ce ni le prezintă aceeași revistă care se bucură de aprobarea lui Antonie de Volînia. În guberniile centrale, însămînțările făcute de țărani pe terenurile muncite de ei în dijmă pe jumătate reprezintă, față de cele făcute pe pămîntul lor propriu, 21%; în guberniile din regiunea lacurilor și în cele din nord-vestul țării, ele reprezintă 42% și — respectiv — 68%!! Cît despre fînețele cosite în dijmă pe jumătate, ele reprezintă 50% în guberniile centrale și 110—185% în cele din regiunea lacurilor, în cele de dincolo de Volga și în cele de nord-vest!!

Prin urmare, în *trei* regiuni extrem de vaste ale Rusiei, fînețele cosite în dijmă ocupă o suprafață *mai mare* decît aceea a fînețelor proprii.

Dar ce este această „muncă în dijmă pe jumătate"?

„Țăranul care folosește pămînt moșieresc, semănîndu-l cu semințele sale, lucrîndu-l în întregime, efectuînd strîngerea recoltei, inclusiv căratul snopilor la arie, ia numai jumătate din recoltă. La fînețe însă, dijmașul ia o căpiță din trei, iar două rămîn moșierului".

Dar nu numai atît.

„În unele cazuri (mai ales în guberniile Minsk și Cernigov), pe lîngă că dă pentru folosința pămîntului jumătate din recoltă, iar pentru aceea a fînețelor două treimi, dijmașul *se mai obligă să muncească, fără plată, 1—2 săptămîni la curtea moșierului, de cele mai multe ori împreună cu calul sau cu un copilandru al său*".

Nu este oare aceasta o clacă în toată regula? Și nu este aceasta vechea gospodărie iobăgistă?

În aceste date nu găsim absolut nimic nou. Dimpotrivă, avem de-a face cu aceleași rînduieli străvechi, care s-au menținut în toată monstruozitatea lor *alături* de „noua" politică agrară. Oricine vine în contact cu viața satelor cunoaște de multă vreme aceste rînduieli străvechi. Statisticienii și cei ce urmăresc viața satelor au scris despre aceste străvechi rînduieli zeci și sute de volume. Și

www.dacoromanica.ro

aceste străvechi rînduieli continuă să domnească şi în ziua de azi, făcînd ca nemaipomenita stare de înapoiere şi revoltătoarea lipsă de drepturi din Rusia să se înrădăcineze şi mai mult.

Nici un fel de legi nu pot să pună capăt acestei iobăgii, atîta timp cît imense întinderi de pămînt se află în mîinile moşierilor atotputernici, şi nici o înlocuire a „obştii" ţăranilor oropsiţi prin „proprietatea privată asupra pămîntului" nu va ajuta la nimic.

Potrivit statisticii oficiale cu privire la proprietatea agrară pe anul 1905, publicată de Ministerul de Interne, în Rusia europeană *mai puţin de 30 000* de moşieri aveau în posesiunea lor *70 000 000* de deseatine de pămînt... *

Scris înainte de 28 mai (10 iunie) 1914

Publicat pentru întîia oară în 1924, în revista „Proletarskaia Revoliuţiia" nr. 3

Se tipăreşte după manuscris

* Aici manuscrisul se întrerupe. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

DESPRE UNITATE

„Muncitorii s-au săturat de dezbinare. Ei vor unitate. Ei sînt indignaţi cînd văd că dezbinarea merge uneori pînă la adevărate încăierări..."

Asemenea afirmaţii şi altele de acelaşi fel ne este dat uneori să auzim de la diferiţi muncitori.

Unitatea este, într-adevăr, un lucru necesar pentru muncitori. Şi cel mai necesar este să se înţeleagă că, în afară de ei înşişi, *nimeni* nu le „va da" muncitorilor unitatea, nimeni *nu este în stare* să facă ceva pentru unitatea lor. Unitatea nu poate fi „făgăduită" — aşa ceva ar fi o fanfaronadă deşartă, o amăgire de sine ; unitatea nu poate fi „înfăptuită" printr-o „înţelegere" între nişte grupuleţe de intelectuali ; a crede aşa ceva este o eroare din cele mai regretabile, mai naive şi mai grosolane.

Unitatea trebuie *cucerită*, şi numai muncitorii înşişi, muncitorii conştienţi, sînt în stare să facă acest lucru, printr-o muncă dîrză şi perseverentă.

Nimic nu este mai uşor decît să scrii cuvîntul „unitate" cu litere de o şchioapă, decît să făgăduieşti unitatea, să te „proclami" adept al ei. În realitate însă, numai prin munca şi prin organizarea muncitorilor înaintaţi, a *tuturor* muncitorilor conştienţi, se pot face progrese în direcţia făuririi unităţii.

Fără organizare nu este posibilă unitatea. Iar organizarea nu este posibilă fără ca minoritatea să se supună majorităţii.

www.dacoromanica.ro

Acestea sînt niște adevăruri indiscutabile. Și nimeni nu le va pune la îndoială. Rămîne numai — numai! — ca ele să fie traduse în viață. Ceea ce nu este un lucru ușor; căci cere muncă, perseverență, cere unirea tuturor muncitorilor conștienți. Însă fără o asemenea muncă nici nu se poate vorbi de o unitate între muncitori.

Rezoluția adoptată de Internațională la Amsterdam insistă asupra unității partidului muncitoresc din fiecare țară [87]. Această rezoluție este justă. Ea cere *unitatea muncitorilor*, pe cînd la noi, în loc de o asemenea unitate, e vorba de *unitatea unor grupulețe de intelectuali care nu vor să recunoască voința majorității muncitorilor!!*

Ar fi ridicol, dacă n-ar fi atît de trist.

În decurs de doi ani și jumătate (de la 1 ianuarie 1912), majoritatea muncitorilor conștienți din întreaga Rusie s-au unit în mod efectiv în jurul hotărîrilor adoptate de pravdiști în ianuarie 1912, în februarie 1913 și în vara anului 1913. Acest lucru este dovedit de datele precise cu privire la grupurile muncitorești care au subscris pentru diferite ziare. Dacă diferite grupulețe de intelectuali, care n-au putut să-și găsească adepți în rîndul maselor muncitoare, ocolesc aceste date, le trec sub tăcere, nu înseamnă că aceste date încetează să mai existe: aceasta dovedește doar că diferitele grupulețe de intelectuali sînt rupte de masele muncitorești și că ele *se tem de adevăr.*

Numărul grupurilor muncitorești care au subscris pentru ziarele din Petersburg:

	Pentru ziarele pravdiste	Pentru ziarele lichidatoriste
În doi ani întregi 1912 și 1913	2 801	750
În prima jumătate a anului 1914 (de la 1 ianuarie pînă la 13 mai)	2 873	671
Total	5 674	1 421

Din aceste date, care au fost publicate în repetate rînduri și care n-au fost rectificate sau contestate de nimeni, se vede că lichidatorii au avut de partea lor *numai o cincime* din numărul muncitorilor conștienți (și țineți

www.dacoromanica.ro

seama că au fost adăugaţi aici la lichidatori *toţi* aliaţii lor : caucazienii, troţkiştii, bundiştii, letonii, iar acum aceşti aliaţi *se desprind* de ei ; letonii *s-au şi desprins).*

Aşadar, 4/5 din muncitori au recunoscut hotărîrile pravdiştilor drept *propriile* lor hotărîri, au aprobat pravdismul şi s-au unit *în mod efectiv* în jurul lui.

Aceasta este unitatea *muncitorilor,* şi nu a unor grupuleţe de intelectuali ; o unitate în fapte, şi nu în vorbe, o unitate pe care a înfăptuit-o, în doi ani şi jumătate, mişcarea muncitorească din întreaga Rusie, şi nu o unitate făgăduită.

Pentru această unitate trebuie să luptăm mai departe, ca să asigurăm supunerea minorităţii faţă de această majoritate de 4/5 a muncitorilor. Altă cale *nu există* şi nici *nu poate să existe.* Sînt muncitorii nişte copii ca să creadă că o majoritate de 4/5 a muncitorilor va permite unei minorităţi de 1/5 sau unor intelectuali care nu sînt de loc urmaţi de muncitori *să nesocotească voinţa* majorităţii muncitorilor ?? E ridicol şi absurd să te gîndeşti măcar la aşa ceva.

N-are decît să-i gratifice, oricine o vrea, pe pravdişti cu epitetul de „uzurpatori" (acaparatori, impostori). N-au decît să-şi unească glasurile, în acest cor de injurii, lichidatorii, Plehanov, Troţki, vperediştii, bundiştii şi oricine vrea. Toate astea sînt injurii ale unor grupuleţe neputincioase şi supărate pe neputinţa lor. Vorbind într-una despre „unitate", aceste grupuleţe neputincioase, care s-au rupt de masa muncitoare, dau dovadă de ipocrizie, fiindcă *tocmai ele* încalcă unitatea, fiindcă tocmai ele *nesocotesc în mod scizionist voinţa majorităţii.*

Sforţările acestor grupuleţe sînt zadarnice, iar injuriile lor nu merită nici o atenţie. Cît despre *unitatea muncitorilor,* ea este şi va fi făurită de muncitorii pravdişti în ciuda potopului de injurii cu care-i împroaşcă nişte grupuleţe de intelectuali irascibili, dar neputincioşi.

„Trudovaia Pravda" nr. 2 din 30 mai 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

GRABA STRICĂ TREABA

În revista lunară social-democrată austriacă „Der Kampf“ [88] a apărut de curînd, sub semnătura F. A., o notă senzaţională în care se spune că Eduard Bernstein, cunoscutul conducător al oportuniştilor germani, a renunţat la concepţiile sale revizioniste, oportuniste, şi a revenit la marxism.

Revizionismul sau „revizuirea“ marxismului este, în momentul de faţă, una din principalele manifestări, dacă nu cea mai importantă manifestare a influenţei burgheze asupra proletariatului, şi a pervertirii proletarilor de către burghezie. Tocmai din această cauză Eduard Bernstein, conducătorul oportuniştilor, a căpătat o (tristă) faimă mondială.

Va să zică Eduard Bernstein a revenit iarăşi la marxism ? Ştirea aceasta trebuie să le fi părut destul de stranie tuturor acelora care sînt cît de cît familiarizaţi cu publicistica social-democrată germană : principalul organ de presă al oportuniştilor, „Sozialistische Monatshefte“, continuă să apară, continuă să propage, ca şi pînă acum, concepţii pur burgheze, care se reduc în fond la o totală trădare a socialismului. Bernstein continuă să fie şi azi colaboratorul cel mai de seamă al acestei reviste. Atunci despre ce e vorba ?

E vorba de faptul că Bernstein a prezentat un referat la Budapesta şi, după cum rezultă dintr-o dare de seamă apărută într-un ziar local, cu acest prilej ar fi renegat revizionismul.

www.dacoromanica.ro

Grăbindu-se să aducă la cunoştinţa întregii lumi că în concepţiile lui Bernstein s-a produs o nouă schimbare, austriacul F. A. a dat dovadă de multă credulitate şi de o nechibzuită pripeală. Iar lichidatorul V. Leviţki, unul din cei mai de seamă colaboratori oportunişti ai revistei oportuniste „Naşa Zarea" (menşevicul Plehanov a spus despre această revistă că este un fel de „Sozialistische Monatshefte" pentru *ruşi*), s-a dovedit a fi de zece ori mai nechibzuit cînd, bazîndu-se *doar pe cele spuse* de F. A., a scris un lung şi amplu foileton, cu un titlu răsunător : „De la revizionism la marxism", care a apărut în „Severnaia Raboceaia Gazeta" nr. 46 din 3 aprilie.

D-l Leviţki nici n-a aşteptat măcar ca ziarele să publice referatul lui Bernstein. Graba strică treaba.

Aflînd de „vîlva" pe care a stîrnit-o în întreaga lume referatul prezentat de el la Budapesta, Ed. Bernstein a trimis la 11 aprilie (st.n.) ziarului social-democrat „Le Peuple" [89] din Bruxelles o scrisoare în care declara deschis : „ştirea apărută în «Der Kampf» este complet falsă ; eu n-am spus nimic nou la Budapesta, nu m-am îndepărtat cu nimic de concepţiile expuse în «Premisele socialismului» (principala scriere oportunistă a lui Bernstein), iar în darea de seamă asupra referatului meu, publicată de ziarul budapestan, cele spuse de mine sînt pur şi simplu confundate cu observaţiile făcute de reporter !!"

Toată această zarvă s-a dovedit a fi stîrnită de o obişnuită scornitură gazetărească.

Singurul lucru care a ieşit la iveală cu acest prilej a fost trista slăbiciune pe care o au unii social-democraţi austrieci (şi numai austrieci ?) de *a camufla* oportunismul şi de a declara că el a încetat să mai existe.

În zelul său nesocotit, d-l Leviţki pur şi simplu a luat-o razna. El scrie în „Severnaia Raboceaia Gazeta" că, „după cotitura (?) spre marxism operată de Bernstein, părintele (?) revizionismului, revizionismul din social-democraţia germană a fost definitiv (!!?) lichidat".

Cîte cuvinte, atîtea perle. Nu s-a produs nici o cotitură. Şi nu Bernstein e părintele revizionismului. Iar revizionismul nu a fost lichidat.

www.dacoromanica.ro

„...În Rusia — scrie zelosul domn Leviţki —, revizionismul a încetat de a mai fi o teorie la modă chiar şi la narodnicii de stînga, care într-o vreme erau dispuşi să se sprijine pe această teorie în lupta lor împotriva marxismului. În rîndurile social-democraţiei ruse, el n-a exercitat nici o influenţă, cu toate încercările unor anumiţi publicişti de a-l transplanta pe pămînt rusesc..."

Şi de data asta, cîte cuvinte, atîtea neadevăruri. Narodnicii de stînga „se sprijină" şi azi, în *toate* problemele mai importante, pe „teoriile" revizioniste, aşa cum reiese din fiecare număr al revistelor „Russkoe Bogatstvo" şi „Zavetî", din fiecare număr al ziarului „Stoikaia Mîsl". A încerca să maschezi oportunismul narodnicilor de stînga înseamnă a face ceva dăunător.

În rîndurile social-democraţiei ruse revizionismul şi-a *exercitat influenţa lui încă de la începutul* mişcării muncitoreşti şi social-democrate de masă, adică din anii 1895—1896. N-a auzit oare d-l Leviţki despre lupta dusă, ani de-a rîndul, de marxiştii consecvenţi şi de adepţii vechii „Iskre" împotriva „economiştilor" ? N-a auzit el de rezoluţiile adoptate de partid şi nici de numeroasele articole apărute în această epocă, care afirmau, dovedeau şi explicau că „economismul" este o formă rusească a revizionismului, a oportunismului ? A uitat el de d-l A. Martînov, acest proeminent lichidator de astăzi şi proeminent „economist" de ieri ?

D-l Leviţki reneagă revizionismul, pentru a-şi disimula astfel *propriul său* revizionism. Am vrea să-i amintim d-lui Leviţki fie şi numai următoarele patru lucruri : 1) N-a declarat menşevicul Plehanov, în articolele sale din anii 1909—1910, că menşevicii au primit în rîndurile lor o serie întreagă de elemente oportuniste ? 2) N-a căutat să dovedească, acelaşi Plehanov, caracterul oportunist al lozincii lichidatoriste : „luptă pentru legalitate" ? 3) N-au încercat cîţiva menşevici-antilichidatori să dovedească că există *o legătură* între lichidatorism şi „economism" ? 4) Nu dă Kolţov dovadă de oportunism atunci cînd se pronunţă împotriva a „două balene" (din cele trei), considerîndu-le inoportune pentru munca de agitaţie ?

www.dacoromanica.ro

Chiar şi aceste patru fapte — aş putea să citez şi patruzeci şi patru — arată limpede că „economismul“ din anii 1895—1902, „menşevismul“ din anii 1903—1908 şi lichidatorismul din anii 1908—1914 nu reprezintă altceva decît o formă sau o varietate rusească a oportunismului şi revizionismului.

„Prosveşcenie“ nr. 5
din mai 1914
Semnat : V. I.

Se tipăreşte după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

CUM ESTE DISIMULATĂ ÎNCĂLCAREA UNITĂŢII DE CEI CE VORBESC ÎNTR-UNA DESPRE UNITATE

Publicat în mai 1914, în revista „Prosvești enie" nr. 5
Semnat: V. I l i n

Se tipărește după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

Problemele care stau în faţa mişcării muncitoreşti actuale sînt, în multe privinţe, deosebit de spinoase, mai ales pentru reprezentanţii zilei de ieri (adică ai etapei istorice de curînd depăşite) ai acestei mişcări. Printre ele figurează, în primul rînd, problema aşa-zisului fracţionism, aceea a sciziunii ş.a.m.d. Ne este dat destul de des să auzim rugăminţile iritate, nervoase, aproape isterice, ale intelectualilor din mişcarea muncitorească de a nu mai atinge aceste probleme spinoase. Pentru cei care au trăit anii îndelungaţi ai luptei dintre diferitele curente din sînul marxismului, începînd, de pildă, din 1900—1901, este firesc ca multe din raţionamentele în legătură cu aceste probleme spinoase să pară a fi nişte repetări inutile.

Dar astăzi nu se mai găsesc prea mulţi dintre aceia care au participat la lupta de 14 ani dintre marxişti (şi cu atît mai puţin la aceea de 18—19 ani, dacă luăm în consideraţie primele simptome ale apariţiei „economismului"). Imensa majoritate a muncitorilor care se află azi în rîndurile marxiştilor nu-şi amintesc de vechea luptă sau nu ştiu nimic despre ea. Pentru această imensă majoritate (cum arată, între altele, şi ancheta întreprinsă de revista noastră [90]), asemenea probleme spinoase prezintă un interes deosebit. De aceea vrem să ne oprim asupra acestor probleme, care *par* a fi ridicate pentru prima oară (iar pentru tînăra generaţie de muncitori, ele sînt într-adevăr ridicate pentru prima oară) de „Borba", „revista muncitorească nefracţionistă" a lui Troţki.

www.dacoromanica.ro

I. DESPRE „FRACŢIONISM"

Troţki spune despre noua sa revistă că e „nefracţionistă". Acest calificativ ocupă primul loc în diversele anunţuri şi este subliniat de el în toate felurile, atît în articolele redacţionale din „Borba", cît şi în cele din lichidatorista „Severnaia Raboceaia Gazeta", care a publicat, înainte de apariţia revistei „Borba", un articol al lui Troţki în legătură cu ea.

Ce este, aşadar, acest „nefracţionism" ?

„Revista muncitorească" a lui Troţki este o revistă a lui Troţki *pentru* muncitori, întrucît nu găsim, în tot cuprinsul ei, nici urmă de iniţiativă muncitorească sau de legătură cu organizaţiile muncitoreşti. Vrînd să fie mai pe înţelesul tuturor, Troţki explică cititorilor, în revista sa pentru muncitori, sensul unor cuvinte ca „teritoriu", „factor" etc.

Foarte bine. Dar atunci de ce să nu li se explice şi sensul cuvîntului „nefracţionism" ? Să fie oare acesta *mai* pe înţelesul tuturor decît cuvintele teritoriu şi factor ?

Nicidecum. Dar nu despre asta e vorba aici. Ceea ce interesează aici e că, cu ajutorul etichetei „nefracţionism", cei mai răi reprezentanţi ai celor mai rele rămăşiţe ale fracţionismului *induc în eroare* tînăra generaţie muncitorească. De aceea e cazul să ne oprim şi să lămurim această chestiune.

Fracţionismul este principala trăsătură caracteristică a partidului social-democrat dintr-o anumită perioadă istorică. Din care anume ? Din cea cuprinsă între anii 1903 şi 1911.

Pentru a explica cît mai clar în ce a constat esenţa fracţionismului, trebuie să ne amintim de condiţiile concrete, cel puţin de cele din anii 1906—1907. Partidul era atunci unit, nu exista sciziune, însă exista fracţionism, adică existau *în realitate două* fracţiuni în sînul partidului unic, care erau de fapt două organizaţii aparte. Organizaţiile muncitoreşti de la bază erau unite, dar în orice chestiune serioasă cele două fracţiuni elaborau două tactici ; între susţinătorii acestor tactici aveau loc controverse în cadrul organizaţiilor muncitoreşti unice (bunăoară, în

www.dacoromanica.ro

1906, cu prilejul discutării lozincii : un guvern exponent al Dumei — sau al cadeților —, sau cu prilejul alegerilor pentru Congresul de la Londra din 1907), și chestiunea era tranșată prin votul *majorității :* una dintre fracțiuni s-a văzut învinsă la Congresul unic de la Stockholm (din 1906), iar cealaltă la Congresul unic de la Londra (din 1907) [91].

Acestea sînt fapte îndeobște cunoscute din istoria marxismului organizat din Rusia.

E de ajuns să ne amintim de aceste fapte îndeobște cunoscute, pentru a ne da seama de neadevărul flagrant pe care-l răspîndește Troțki.

Din 1912, deci de mai bine de doi ani, *nu mai există* în Rusia fracționism printre marxiștii organizați, nu mai au loc dispute pe tema tacticii în organizațiile *unice*, și nici la conferințele și congresele *unice*. Există o ruptură *completă* între partid și lichidatori, întrucît partidul a declarat în mod formal, în ianuarie 1912, că lichidatorii *nu* fac parte din rîndurile lui. Troțki, nu rareori, referindu-se la această situație, o califică drept „sciziune". Despre această denumire vom vorbi separat ceva mai încolo. Dar un fapt este incontestabil, și anume : cuvîntul „fracționism" *nu corespunde adevărului.*

Acest cuvînt, după cum am mai spus, nu face decît să repete în mod necritic, nerațional, absurd *cele ce erau juste ieri,* adică într-o perioadă care e azi depășită. Și cînd Troțki ne vorbește de „haosul luptei fracționiste" (vezi nr. 1, p. 5, 6 și multe altele), devine imediat limpede *care* trecut, de mult perimat, ne vorbește prin glasul lui.

Să ne referim la actuala stare de lucruri privită din punctul de vedere al unor tineri muncitori ruși, ca aceia care reprezintă în momentul de față $^{9}/_{10}$ din marxiștii organizați din Rusia. Ei văd în fața lor *trei* manifestări de masă ale diferitelor concepții sau curente din mișcarea muncitorească : „pravdiștii", grupați în jurul unui ziar cu un tiraj de 40 000 de exemplare, „lichidatorii" și narodnicii de stînga, în jurul unor ziare cu un tiraj de 15 000 și — respectiv — 10 000 de exemplare. Cifrele diferitelor tiraje indică cititorului caracterul *de masă* al unei propagande sau al alteia.

www.dacoromanica.ro

Se pune întrebarea: ce legătură are asta cu „haosul"? Se ştie că lui Troţki îi plac vorbele sonore şi deşarte, însă ceea ce numeşte el „haos" nu este *numai* o vorbă deşartă, ci este *totodată* şi o transplantare (sau, mai exact, o zadarnică încercare de transplantare) pe terenul rus din perioada actuală a unor raporturi existente *în străinătate* în perioada *de ieri*. Iată care e fondul chestiunii.

În lupta pe care o duc marxiştii împotriva narodnicilor nu există nici un „haos". Acest adevăr, sperăm, *nici* Troţki nu se va încumeta să-l conteste. Lupta pe care o duc marxiştii împotriva narodnicilor durează de mai bine de 30 de ani, adică chiar din momentul apariţiei marxismului. Cauza acestei lupte stă în divergenţa fundamentală dintre interesele şi punctele de vedere a două clase diferite, proletariatul şi ţărănimea. Dacă există undeva „haos", apoi el există numai în capetele unor oameni ciudaţi care nu înţeleg acest lucru.

Ce mai rămîne din toate acestea? „Haosul" luptei duse de marxişti împotriva lichidatorilor? Acesta este, iarăşi, un neadevăr, fiindcă nu poate fi denumită haos lupta împotriva unui *curent* pe care întregul partid l-a calificat şi l-a condamnat ca atare încă din 1908. Şi orice om căruia nu-i este indiferentă istoria marxismului din Rusia ştie că lichidatorismul este foarte strîns, indisolubil legat — chiar şi în ce priveşte compoziţia conducătorilor şi aderenţilor lui — de „menşevism" (1903—1908) şi de „economism" (1894—1903). Prin urmare, avem de-a face şi în acest caz cu o istorie de aproape douăzeci de ani. A considera că istoria propriului tău partid reprezintă un „haos" înseamnă a da dovadă de o condamnabilă paupertate mintală.

Dar, dacă priviţi actuala situaţie *din punctul de vedere* al Parisului sau al Vienei, totul se schimbă dintr-o dată. *În afară* de „pravdişti" şi de „lichidatori", mai există *cel puţin cinci* „fracţiuni" *ruse*, adică grupuri izolate care vor să se considere ca făcînd parte din unul şi acelaşi partid social-democrat: grupul Troţki, două grupuri „Vpered", „bolşevicii-partiiţi" şi „menşevicii-partiiţi" [92]. La Paris şi la Viena (iau ca exemplu două centre deosebit

www.dacoromanica.ro

de mari), lucrul acesta este foarte bine cunoscut de toți marxiștii.

În această privință, Troțki, într-un anumit sens, are dreptate: iată într-adevăr fracționism, iată într-adevăr haos!

„Fracționism", adică unitate numai cu numele *(în vorbe* toată lumea face parte dintr-un singur partid), și în realitate fărîmițare (în realitate toate grupurile sînt de sine stătătoare, toate duc tratative și încheie acorduri între ele ca niște puteri suverane).

„Haos", adică (1) lipsa unor date obiective, susceptibile de verificare, asupra legăturilor pe care le au aceste fracțiuni cu mișcarea muncitorească din Rusia și (2) lipsa materialului necesar pentru a aprecia adevărata fizionomie ideologică și politică a acestor fracțiuni. Luați, de exemplu, o perioadă de doi ani întregi, 1912 și 1913. Precum se știe, aceștia au fost ani de înviorare și de avînt ai mișcării muncitorești, cînd orice curent sau tendință care părea să aibă cît de cît un caracter *de masă* (și în politică numai ceea ce are un caracter de masă este luat în considerare) *nu putea să nu* exercite o influență asupra alegerilor pentru Duma a IV-a, asupra mișcării greviste, asupra ziarelor legale, asupra sindicatelor, asupra campaniei pentru asigurări sociale etc. Or, nici una dintre aceste cinci fracțiuni din străinătate, nici măcar una dintre ele, în toată această perioadă de doi ani, nu s-a manifestat prin absolut nimic remarcabil *în vreuna* din menționatele acțiuni ale mișcării muncitorești de masă din Rusia!

Acesta este un fapt pe care îl poate lesne verifica oricine.

Și acest fapt dovedește că noi am avut dreptate cînd am spus că Troțki este reprezentantul „celor mai rele rămășițe ale fracționismului".

Nefracționist în vorbe, Troțki este, pentru toți aceia care cunosc cît de cît mișcarea muncitorească din Rusia, un reprezentant notoriu al *„fracțiunii* lui Troțki"; aici avem de-a face cu fracționism, fiindcă aici există ambele lui indicii esențiale: (1) o recunoaștere a unității numai cu numele și (2) o izolare în grupuri ca un fapt real. Aici avem de-a face cu o rămășiță a fracționismului,

www.dacoromanica.ro

fiindcă ne este imposibil să găsim elemente cît de cît serioase în sensul unor legături cu mişcarea muncitorească de masă din Rusia.

În sfîrşit, avem de-a face aici cu cea mai rea speţă de fracţionism, întrucît aici *nu există* nici un fel de precizie ideologică şi politică. Nu se poate contesta existenţa unei asemenea precizii nici pravdiştilor (pînă şi un adversar al nostru atît de hotărît ca L. Martov recunoaşte că în rîndurile noastre domnesc „coeziunea şi disciplina", bazate pe hotărîrile oficiale, cunoscute de toţi, în toate problemele), şi nici lichidatorilor (aceştia, sau cel puţin cei mai de seamă dintre ei, au o fizionomie foarte precisă, şi anume liberală, iar nu marxistă).

Nu putem contesta existenţa unei oarecare precizii la o parte din fracţiunile care, asemenea fracţiunii lui Troţki, nu au o existenţă reală decît dacă sînt privite numai din punct de vedere al Vienei şi al Parisului, şi nicidecum din punct de vedere rusesc. Sînt bine precizate, bunăoară, teoriile *machiste* ale grupului machist „Vpered" ; este bine precizată fizionomia „menşevicilor-partiiţi", care resping cu hotărîre aceste teorii şi apără marxismul, dar în acelaşi timp condamnă din punct de vedere teoretic pe lichidatori.

La Troţki însă domneşte o totală imprecizie ideologică şi politică, fiindcă brevetul lui de „nefracţionist" nu înseamnă (după cum vom vedea îndată, mai amănunţit) decît un brevet care-i dă deplina libertate de *a zbura* de la o fracţiune la alta şi înapoi.

În concluzie :

1) Troţki nu explică şi nici nu înţelege semnificaţia istorică a divergenţelor *ideologice* dintre curentele *şi* fracţiunile din sînul marxismului, deşi aceste divergenţe umplu întreaga istorie, de două decenii, a social-democraţiei şi privesc problemele fundamentale ale epocii noastre (după cum vom arăta mai departe) ;

2) Troţki n-a înţeles principalele trăsături caracteristice ale *fracţionismului :* recunoaşterea unităţii doar cu numele şi, în fond, o stare de fărîmiţare ;

3) sub stindardul „nefracţionismului", Troţki apără una dintre fracţiunile din străinătate care se distinge prin

www.dacoromanica.ro

lipsa ei de principii şi care nu are nici o bază în mişcarea muncitorească din Rusia.

Nu tot ce străluceşte e aur. Frazeologia lui Troţki este deosebit de sclipitoare şi de sonoră, dar ea e lipsită de orice conţinut.

II. DESPRE SCIZIUNE

„Dacă la voi, pravdiştii, nu există fracţionism, adică recunoaşterea unităţii doar cu numele şi în acelaşi timp o stare de fărîmiţare în fapt, în schimb — ni se va obiecta — există la voi ceva şi mai rău, şi anume scizionism". Aşa vorbeşte Troţki, care, nefiind în stare să se gîndească la ceea ce spune şi să facă o legătură între frazele sale, ba vociferează împotriva fracţionismului, ba susţine în gura mare că „sciziunea înregistrează mereu succese care echivalează cu o sinucidere" (nr. 1, p. 6).

Această afirmaţie nu poate avea decît un singur sens, şi anume că *„pravdiştii* înregistrează mereu succese" (acesta este un fapt obiectiv, controlabil, pe care-l putem stabili printr-o studiere a mişcării muncitoreşti de masă din Rusia, fie şi numai a celei din anii 1912—1913), *dar eu, Troţki*, îi condamn pe pravdişti (1) ca pe nişte scizionişti şi (2) ca pe nişte sinucigaşi politici.

Să lămurim despre ce e vorba.

Înainte de toate, ţinem să-i mulţumim lui Troţki: nu de mult (din august 1912 şi pînă în februarie 1914) el l-a urmat pe F. Dan, care, precum se ştie, ameninţa şi îndemna şi pe alţii *„să lichideze"* antilichidatorismul. Troţki nu ameninţă acum „să nimicească" orientarea noastră (şi partidul nostru — nu te supăra, cetăţene Troţki, dar acesta e adevărul !), ci proroceşte numai că ea merge spre sinucidere.

Asta e o expresie cu mult mai delicată, nu ? Aproape „nefracţionistă", nu-i aşa ?

Dar să lăsăm gluma (deşi ea este singurul mijloc de a da un răspuns mai delicat la insuportabila frazeologie a lui Troţki).

www.dacoromanica.ro

Ceea ce a spus el despre „sinucidere" este pur şi simplu o vorbă goală, lipsită de orice conţinut, este pur şi simplu „troţkism".

Cele spuse despre scizionism sînt însă o gravă acuzaţie politică. Această acuzaţie care ni se aduce nouă este repetată, în mii de feluri, atît de lichidatori, cît şi de toate grupurile mai sus enumerate, care din punct de vedere al Parisului şi al Vienei au o existenţă neîndoielnică.

Şi ei repetă cu toţii această gravă acuzaţie politică cu o uşurinţă uimitoare. Uitaţi-vă la Troţki. El a recunoscut că „sciziunea înregistrează (citeşte : pravdiştii înregistrează) mereu succese, ceea ce echivalează cu o sinucidere". Şi tot el adaugă :

„Numeroşi muncitori înaintaţi, ajungînd într-o stare de completă dezorientare politică, devin adeseori ei înşişi agenţi activi ai sciziunii" (nr. 1, p. 6).

Pot fi oare găsite exemple de atitudine mai neserioasă, faţă de problema în discuţie, decît aceea pe care o vădesc aceste cuvinte ?

Ne acuzaţi de scizionism, în timp ce pe arena mişcării muncitoreşti din Rusia nu vedem în faţa noastră decît lichidatorism. Înseamnă deci că voi consideraţi greşită atitudinea noastră faţă de lichidatorism ? Într-adevăr, *toate* grupurile din străinătate enumerate de noi mai sus, oricît de mult s-ar deosebi unul de altul, sînt unanime tocmai în a afirma că atitudinea noastră faţă de lichidatorism este greşită, „scizionistă". Acesta este totodată şi un element de asemănare (şi de esenţială apropiere politică) între lichidatori şi *toate* aceste grupuri.

Dacă atitudinea noastră faţă de lichidatorism este teoretic, principial greşită, atunci Troţki ar fi trebuit să spună *fără ocol* acest lucru, să declare *precis* şi să arate fără nici un echivoc unde vede el această greşeală. Dar el evită *de ani de zile* să facă acest lucru atît de important.

Dacă atitudinea noastră faţă de lichidatorism este dezminţită de practică, de experienţa mişcării, atunci trebuie analizată această experienţă, lucru pe care Troţki, iarăşi, nu-l face. „Numeroşi muncitori înaintaţi — recunoaşte el

www.dacoromanica.ro

— devin *agenți activi* ai sciziunii" (citește : agenți activi ai liniei, ai tacticii, ai sistemului, ai organizației pravdiste).

Prin ce se explică apariția acestui trist fenomen — care, după cum recunoaște Troțki, e confirmat de experiență — că muncitorii *înaintați, numeroși* muncitori, spune el, sînt adepți ai „Pravdei" ?

Prin „completa dezorientare politică" a acestor muncitori înaintați, răspunde Troțki.

Această explicație, nu-i vorbă, este extrem de măgulitoare pentru Troțki, pentru toate cele cinci fracțiuni din străinătate și pentru lichidatori. Troțki manifestă o deosebită plăcere să-și ia „aere de cunoscător în materie" și, în fraze emfatice și sonore, să dea fenomenelor istorice explicații măgulitoare pentru el. Dacă „numeroși muncitori înaintați" devin „agenți activi" ai liniei politice și de partid, care e în dezacord cu linia lui Troțki, el fără nici o ezitare rezolvă imediat și de-a dreptul problema : acești muncitori înaintați se găsesc „într-o stare de completă dezorientare politică", pe cînd el, Troțki, se înțelege, e „într-o stare" de fermitate politică, e capabil să urmeze o linie clară și justă !... Și același Troțki, bătîndu-se cu pumnii în piept, tună și fulgeră împotriva fracționismului, a spiritului de cerc, a încercării intelectualilor de a-și impune voința lor muncitorilor !...

Într-adevăr, citind asemenea lucruri, fără să vrei te întrebi dacă glasurile astea nu pornesc cumva dintr-o casă de nebuni.

Încă din 1908 partidul nostru a pus în fața „muncitorilor înaintați" problema lichidatorismului și a condamnării lui, iar problema „sciziunii" dintre partid și un grup de lichidatori bine precizat (și anume grupul „Nașa Zarea"), adică problema imposibilității de a construi altfel partidul decît *fără* acest grup și mergînd împotriva lui, a fost pusă în ianuarie 1912, adică cu mai bine de doi ani în urmă. Muncitorii înaintați, în covîrșitoarea lor majoritate, s-au pronunțat tocmai *pentru* sprijinirea „liniei din ianuarie" (1912). Însuși Troțki recunoaște acest fapt atunci cînd vorbește de „succese" și de „numeroși muncitori înaintați".

www.dacoromanica.ro

Şi el încearcă să iasă din încurcătură gratificîndu-i pur şi simplu pe aceşti muncitori înaintaţi cu *epitetele* de „scizionişti" şi „dezorientaţi din punct de vedere politic" !

Oricine nu şi-a pierdut minţile va trage din toate aceste fapte o altă concluzie. Acolo unde *majoritatea* muncitorilor conştienţi şi-au unit strîns rîndurile în jurul unor hotărîri juste şi precise, acolo există *unitate* de păreri şi de acţiune, acolo există spiritul de partid şi partidul însuşi.

Acolo unde am văzut lichidatori „scoşi din posturile lor" de către muncitori, sau o jumătate de duzină de grupuri din străinătate, care timp de doi ani n-au dovedit *prin nimic* legăturile lor cu mişcarea muncitorească de masă din Rusia, acolo domnesc într-adevăr dezorientarea şi *scizionismul.* Încercînd acum să-i convingă pe muncitori *să nu aducă la îndeplinire hotărîrile* luate de „întregul" pe care-l recunosc marxiştii pravdişti, Troţki *încearcă* să dezorganizeze mişcarea şi să provoace o sciziune.

Acestea sînt nişte încercări neputincioase, dar trebuie totuşi să-i demascăm pe aceşti conducători, peste măsură de înfumuraţi, ai grupuleţelor de intelectuali, care, căutînd să provoace sciziune, îi acuză pe alţii de scizionism şi care, după ce timp de doi ani şi mai bine au fost *complet înfrînţi* de către „muncitorii înaintaţi", *îşi bat joc,* cu o nemaipomenită neruşinare, de hotărîrile şi de voinţa acestor muncitori înaintaţi, spunînd despre *ei* că sînt nişte „dezorientaţi din punct de vedere politic". Iată nişte procedee într-adevăr demne de un Nozdrev * sau de un Iudușka Golovliov **.

Şi, în calitatea noastră de publicişti, ca răspuns la protestele, mereu repetate, împotriva sciziunii, nu vom înceta să repetăm date *exacte,* care nu sînt şi nu pot fi dezminţite. În Duma a II-a, 47% din deputaţii curiei muncitoreşti erau bolşevici, în a III-a — 50%, iar în a IV-a — 67%.

Iată unde se află majoritatea „muncitorilor înaintaţi", iată unde este partidul, iată unde se manifestă unitatea de păreri şi de acţiune a majorităţii muncitorilor conştienţi.

* — personaj din poemul „Suflete moarte" de Gogol. — *Nota trad.*
** — erou al romanului „Domnii Golovliov" de Saltikov-Şcedrin. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

Lichidatorii (vezi Bulkin, L. M., în „Naşa Zarea" nr. 3) ne obiectează că recurgem la argumente care se referă la curiile stolîpiniste. Aceasta este o obiecţie absurdă şi de rea-credinţă. Germanii îşi măsoară succesele după rezultatele obţinute în alegerile care au loc în baza legii electorale a lui Bismarck, potrivit căreia femeile n-au drept de vot. Numai nişte smintiţi ar putea să le reproşeze marxiştilor germani că îşi măsoară succesele după rezultatele obţinute în condiţiile aplicării *actualei* legi electorale, ale cărei restricţii reacţionare ei nu le aprobă cîtuşi de puţin.

Tot aşa şi noi, fără să apărăm curiile sau sistemul curiilor, ne-am măsurat succesele după rezultatele obţinute în condiţiile aplicării *actualei* legi electorale. Curii au existat în cadrul tuturor celor trei Dume (II, III, IV) : dar *în sînul* uneia şi aceleiaşi curii muncitoreşti, *în sînul* social-democraţiei, s-a produs o *totală* deplasare împotriva lichidatorilor. Cine nu vrea să se înşele pe sine însuşi şi nu vrea să înşele nici pe alţii trebuie să recunoască ca pe un fapt obiectiv victoria *unităţii muncitoreşti obţinută prin lupta împotriva* lichidatorilor.

O altă obiecţie, nu mai puţin „inteligentă" : „pentru cutare sau cutare bolşevic au votat (sau au participat la alegeri) şi menşevicii şi lichidatorii". Foarte bine ! Dar nu se poate spune acelaşi lucru şi despre cei 53% de deputaţi *ne*bolşevici din Duma a II-a, despre cei 50% din Duma a III-a şi cei 33% din Duma a IV-a ?

Dacă în locul datelor cu privire la deputaţi am putea avea pe cele ce se referă la delegaţi sau la împuterniciţii muncitorilor etc., le-am fi folosit cu plăcere. Dar asemenea date mai amănunţite *nu există*, şi, prin urmare, cei ce aduc asemenea „obiecţii" nu fac decît să arunce praf în ochii cititorilor.

Dar datele cu privire la grupurile muncitoreşti care sprijineau ziarele de diferite tendinţe ? În decurs de *doi* ani (1912 şi 1913), 2 801 grupuri au fost pentru „Pravda", iar 750 pentru „Luci" *. Aceste cifre le poate verifica oricine, şi nimeni n-a încercat să le dezmintă.

* Pînă la 1 aprilie 1914, calculele provizorii indică 4 000 de grupuri pentru „Pravda" (începînd de la 1 ianuarie 1912) şi 1 000 pentru lichidatori împreună cu toţi aliaţii lor.

www.dacoromanica.ro

Unde este, în acest caz, *unitatea de acţiune şi de voinţă a majorităţii* „muncitorilor înaintaţi" şi unde este *nesocotirea* voinţei majorităţii ?

„Nefracţionismul" lui Troţki nu este altceva decît scizionism în sensul celei mai neruşinate încălcări a voinţei exprimate de majoritatea muncitorilor.

III. DESPRE DESTRĂMAREA BLOCULUI DIN AUGUST

Dar mai există încă un mijloc, şi chiar foarte important, de a verifica temeinicia şi veracitatea acuzaţiilor de scizionism pe care ni le aduce Troţki.

Consideraţi că tocmai „leniniştii" sînt scizionişti ? Fie. Să presupunem că aveţi dreptate.

Dar, dacă aveţi dreptate, de ce n-au dovedit toate celelalte grupuri şi fracţiuni posibilitatea unei uniri cu lichidatorii, înfăptuită *fără* „leninişti" şi *împotriva* „scizioniştilor" ?... Dacă noi sîntem scizionişti, atunci de ce nu v-aţi unit voi, unificatorii, cu lichidatorii ? Aţi fi arătat astfel *prin fapte* muncitorilor posibilitatea unităţii şi avantajele ei !...

Să facem o recapitulare cronologică.

În ianuarie 1912, „scizioniştii" „leninişti" declară că ei reprezintă partidul, *fără* lichidatori şi *împotriva* lor.

În martie 1912, împotriva acestor „scizionişti" *se unesc*, în foile lor volante din Rusia şi în coloanele ziarului social-democrat german „Vorwärts", *toate* grupurile şi „fracţiunile" : lichidatorii, troţkiştii, vperediştii, „bolşevicii-partiiţi", „menşevicii-partiiţi". Cu toţii laolaltă, în mod unanim, în deplină înţelegere şi într-un singur glas, ei ne acuză ca pe nişte „uzurpatori" şi „mistificatori" şi ne gratifică cu alte epitete nu mai puţin gingaşe şi măgulitoare.

Foarte bine, domnilor ! Dar n-ar fi fost mai uşor pentru voi să vă uniţi *împotriva* „uzurpatorilor", şi să daţi astfel „muncitorilor înaintaţi" un exemplu de *unitate ?* Dacă muncitorii înaintaţi ar fi văzut, pe de o parte, că există o unitate a tuturor împotriva uzurpatorilor, o unitate

www.dacoromanica.ro

între lichidatori și *ne*lichidatori, iar pe de altă parte i-ar fi văzut *numai* pe „uzurpatori", pe „scizioniști" etc., nu i-ar fi sprijinit ei pe cei dintîi ??

Dacă aceste divergențe au fost doar născocite sau exagerate etc. de către „leniniști", și dacă în realitate *este posibilă* unitatea între lichidatori, plehanoviști, vperediști, troțkiști etc., atunci de ce n-ați dovedit voi acest lucru, în decursul celor doi ani, prin exemplul *vostru ?*

În august 1912 a fost convocată conferința „unificatorilor". Și imediat a început să se producă *destrămarea :* plehanoviștii au refuzat în mod categoric să vină la conferință, vperediștii au venit, dar după aceea s-au retras, protestînd împotriva acestei încercări și demascînd caracterul ei fictiv.

„S-au unit" lichidatorii, letonii, troțkiștii (Troțki și Semkovski), caucazienii și grupul celor șapte deputați menșevici. Dar s-au unit ei oare ? Noi am declarat încă de atunci că nu s-au unit, că totul nu-i decît o disimulare a lichidatorismului. Și am fost noi dezmințiți de evenimente ?

La exact un an și jumătate după aceea, în februarie 1914, se constată :

1) Că grupul celor șapte se descompune : din el pleacă Burianov.

2) Că în noul grup „al celor șase", care a rămas, Ciheidze și Tuleakov sau un altul nu pot să ajungă la o înțelegere în privința răspunsului ce urmează să fie dat lui Plehanov. Ei publică o declarație în care arată că-i vor răspunde, *dar nu-i pot răspunde.*

3) Că Troțki, care de fapt dispăruse de mai multe luni din redacția ziarului „Luci", *se desprinde* de acest ziar și-și scoate „propria" lui revistă : „Borba". Specificînd că această revistă este „nefracționistă", Troțki afirmă limpede (limpede pentru toți aceia care cunosc cît de cît chestiunea) că „Nașa Zarea" și „Luci" *s-au dovedit a fi,* după părerea lui, niște ziare „fracționiste", adică niște proaste unificatoare.

Dacă d-ta, stimabile Troțki, ești un unificator, dacă susții că este posibilă unirea cu lichidatorii, dacă te situezi

www.dacoromanica.ro

împreună cu ei pe poziţia „ideilor fundamentale formulate în august 1912“ („Borba“ nr. 1, p. 6, „Din partea redacţiei“), de ce *nu* ai ajuns *d-ta* la o unitate cu lichidatorii în cadrul redacţiilor ziarelor „Naşa Zarea“ şi „Luci“ ?

Cînd „Severnaia Raboceaia Gazeta“ a publicat, încă înainte de apariţia revistei lui Troţki, o notiţă maliţioasă în legătură cu fizionomia încă „neclară“ a revistei şi cu faptul că „în cercurile marxiste s-a vorbit destul de mult“ de ea, „Puti Pravdî“ (nr. 37) * a trebuit, fireşte, să demaşte acest neadevăr : „în cercurile marxiste s-a vorbit“ de o notiţă secretă a lui Troţki *împotriva* luciştilor ; fizionomia lui Troţki şi separarea lui de Blocul din august au devenit astfel cît se poate de „clare“.

4) An, cunoscutul conducător al lichidatorilor caucazieni, care a luat atitudine împotriva lui L. Sedov (şi care a primit pentru asta o săpunea1ă publică din partea lui F. Dan & Co.), şi-a făcut acum apariţia în „Borba“. Rămîne însă „neclar“ dacă caucazienii vor să meargă acum cu Troţki sau cu Dan.

5) Marxiştii letoni, singurii care, fără putinţă de tăgadă, formau o organizaţie în „Blocul din august“, au părăsit *în mod formal* acest bloc şi, într-o rezoluţie adoptată la ultimul lor congres (1914), au declarat că

„încercarea făcută de împăciuitorişti de a se uni cu orice preţ cu lichidatorii (Conferinţa din august 1912) s-a dovedit zadarnică, şi unificatorii au căzut ei înşişi în dependenţă ideologică şi politică de lichidatori“.

Iată ce a declarat, după o experienţă de un an şi jumătate, o organizaţie care s-a situat ea însăşi pe o poziţie *neutră*, nevrînd să intre în legătură *cu nici unul* dintre cele două centre. De aceea această rezoluţie a unor oameni *neutri* trebuie să prezinte şi mai multă greutate pentru Troţki !

Cred că ajunge.

Cei care ne-au acuzat de scizionism, care ne-au învinuit că nu vrem sau nu ştim să ne acomodăm cu lichidatorii

* Vezi volumul de faţă, p. 1—4. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

n-au reușit *nici ei* să se acomodeze. Blocul din august s-a dovedit a fi o ficțiune și s-a destrămat.

Ascunzînd cititorilor săi această destrămare, Troțki îi înșală.

Experiența făcută de adversarii noștri a dovedit că noi avem dreptate, a dovedit că o activitate desfășurată în comun cu lichidatorii este imposibilă.

IV. SFATURILE DATE DE UN ÎMPĂCIUITORIST „GRUPULUI CELOR ȘAPTE"

Articolul redacțional din nr. 1 al revistei „Borba": „Sciziunea fracțiunii din Dumă" conține cîteva sfaturi date de un împăciuitorist grupului celor șapte deputați din Duma de stat care au alunecat spre lichidatorism (sau care înclină spre lichidatorism). Miezul acestor sfaturi îl constituie următoarea frază:

„trebuie să ne adresăm în primul rînd grupului celor șase ori de cîte ori este nevoie să ajungem la o înțelegere cu celelalte fracțiuni" (p. 29).

Iată un sfat cuminte și care, pe cît se pare, constituie una din cauzele dezacordului dintre Troțki și lichidatorii de la „Luci". Încă de la începutul luptei dintre cele două fracțiuni din Dumă, adică din momentul cînd a fost adoptată rezoluția consfătuirii din vară (1913), pravdiștii au susținut tocmai acest punct de vedere. Fracțiunea muncitorească social-democrată rusă, chiar și după sciziune, a făcut de nenumărate ori declarația, apărută în *presă*, că se menține mai departe pe această poziție, în ciuda refuzurilor repetate ale „grupului celor șapte".

Încă de la început, adică din momentul în care a fost adoptată rezoluția consfătuirii din vară, am fost și sîntem de părere că sînt de dorit și posibile *acorduri* cu privire la activitatea din *Dumă:* dacă au fost încheiate în repetate rînduri asemenea acorduri cu democrații țărani mic-burghezi (trudovicii), cu atît mai mult, se înțelege, sînt posibile și necesare asemenea acorduri cu politicienii mic-burghezi, liberali din mișcarea muncitorească.

www.dacoromanica.ro

Nu trebuie să exagerăm divergenţele ; trebuie să privim realitatea în faţă : membrii „grupului celor şapte“ sînt nişte oameni care înclină spre lichidatorism, care ieri îl urmau fără rezerve pe Dan, iar astăzi îşi aruncă privirile pline de melancolie de la Dan la Troţki, şi invers. Lichidatorii sînt un grup de legalişti care s-au desprins din partid şi care duc o politică muncitorească liberală. Şi cum ei sînt împotriva unei „mişcări ilegale“, nici vorbă nu poate fi de vreo unitate cu acest grup în chestiunile care privesc organizarea partidului şi mişcarea muncitorească. Cine gîndeşte altfel se înşală amarnic, fiindcă nu ţine seamă de profundele schimbări care s-au produs de la 1908 încoace.

Dar, în unele chestiuni, *acordurile* cu acest grup din afara partidului sau din preajma lui sînt, desigur, admisibile : *e de datoria noastră* să stăruim într-una pe lîngă acest grup, ca şi pe lîngă trudovici, pentru a-l determina să aleagă între politica muncitorească (pravdistă) şi cea liberală. În chestiunea luptei pentru libertatea presei, de pildă, la lichidatori s-au manifestat în mod vădit unele ezitări între modul liberal de a pune problema, care nu admite existenţa unei prese ilegale sau o trece cu vederea, şi politica contrară, muncitorească.

În cadrul politicii din *Dumă,* unde nu sînt puse chiar problemele cele mai importante, care *depăşesc cadrul acestei instituţii,* acordurile cu cei şapte deputaţi ai muncitorilor care duc o politică liberală sînt posibile şi de dorit. În această privinţă, Troţki a trecut *de pe* poziţia lichidatorilor *pe* aceea a consfătuirii din vară a partidului (1913).

Nu trebuie însă să uităm că, din punctul de vedere al grupului din afara partidului, cuvîntul „acord“ are un sens cu totul diferit de acela pe care i-l conferă în mod obişnuit membrii de partid. Pentru cei fără partid, încheierea unui „acord“ în Dumă nu înseamnă altceva decît *„elaborarea* unei rezoluţii sau linii tactice“. Pentru membrii de partid, un asemenea acord înseamnă o încercare de *a atrage* şi pe alţii pe calea înfăptuirii liniei partidului.

www.dacoromanica.ro

Trudovicii, bunăoară, n-au un partid. Prin încheierea unui acord, ei înțeleg „elaborarea", ca să zicem așa, „liberă" a unei linii, azi cu cadeții, iar mîine cu social-democrații. Noi însă prin încheierea unui acord cu trudovicii înțelegem cu totul altceva : la noi există hotărîri de partid în toate problemele importante de tactică, și nu ne vom abate niciodată de la aplicarea lor ; a încheia un acord cu trudovicii înseamnă a-i *atrage* de partea noastră, a-i *convinge* că avem dreptate, *a nu renunța* la acțiuni comune împotriva sutelor negre și a liberalilor.

În ce măsură a uitat Troțki (căci nu degeaba s-a aflat el atîta timp printre lichidatori !) această deosebire elementară dintre punctul de vedere al partidului și punctul de vedere al celor fără partid în ce privește încheierea unor acorduri, ne-o arată următorul raționament al lui :

„Este necesar ca niște împuterniciți ai Internaționalei să organizeze o ședință comună a celor două părți ale reprezentanței noastre parlamentare scindate și să vadă, împreună cu ele, ce le unește și ce le desparte... Se va putea elabora astfel o rezoluție detaliată, cu privire la tactică, care să formuleze bazele tacticii parlamentare..." (nr. 1, p. 29—30).

Iată un exemplu caracteristic și cît se poate de tipic pentru modul lichidatorist de a pune problema ! Revista lui Troțki uită cu totul de partid, și, într-adevăr, face să te gîndești la un asemenea lucru de nimic ?

Cînd în Europa (lui Troțki îi place tam-nisam să vorbească de europenism) diferite partide încheie un acord sau se unesc între ele, de obicei lucrurile se petrec în felul următor : reprezentanții lor se adună laolaltă și lămuresc, înainte de toate, chestiunile care-i despart (tocmai ceea ce a fost pus de Internațională pe ordinea de zi pentru Rușia, avînd grijă să nu fie inclusă în rezoluție afirmația nesăbuită, făcută de Kautsky, că „vechiul partid nu mai există" [93]). Lămurind punctele care-i despart, reprezentanții indică *ce hotărîri* (rezoluții, condiții etc.) în problemele de tactică, organizare etc. *trebuie să fie prezentate la congresele celor două partide*. În caz că ei reușesc să formuleze un proiect de hotărîri unice, congresele

www.dacoromanica.ro

decid dacă ele pot fi adoptate ; în caz că se fac propuneri *diferite*, ele urmează, de asemenea, să fie discutate, în ultimă instanţă, de congresele ambelor partide.

Lichidatorilor şi lui Troţki le sînt „simpatice" numai modelele *europene* de oportunism, iar nu şi modelele europene de partinitate.

Deputaţii din Dumă urmează să elaboreze o „rezoluţie detaliată cu privire la tactică" ! ! „Muncitorii înaintaţi" din Rusia, de care nu degeaba este Troţki atît de nemulţumit, pot vedea limpede, din acest exemplu, pînă unde merge, la Viena şi la Paris, ridicola proiectomanie a grupuleţelor din străinătate, care l-au convins pînă şi pe Kautsky că în Rusia „nu există partid". Dar, dacă ele reuşesc uneori să-i înşele în această privinţă pe străini, apoi „muncitorii înaintaţi" din Rusia (cu riscul de a-i provoca noi nemulţumiri teribilului Troţki) le vor rîde în nas acestor proiectomani.

„Rezoluţiile detaliate cu privire la tactică — le vor spune ei — sînt întocmite la noi de către congresele şi conferinţele partidului (nu ştim cum se procedează la voi, cei fără partid), ca, de pildă, în anii 1907, 1908, 1910, 1912 şi 1913. Pe străinii necunoscători, ca şi pe ruşii uituci, îi vom informa cu plăcere asupra hotărîrilor noastre de partid şi, totodată, îi vom ruga, cu şi mai multă plăcere, pe reprezentanţii «grupului celor şapte» sau pe cei din «Blocul din august», sau pe cei din «leviţa», sau pe cine vreţi, să ne informeze în legătură cu rezoluţiile adoptate de congresele sau conferinţele lor şi să pună în discuţie la viitorul lor congres problema precisă a atitudinii lor faţă de rezoluţiile noastre sau faţă de rezoluţia adoptată de Congresul neutru al letonilor din 1914 etc."

Iată ce le vor spune diverşilor proiectomani „muncitorii înaintaţi" din Rusia, iată ce *au şi spus*, de pildă, în presa marxistă marxiştii organizaţi din Petersburg. Ţine Troţki numaidecît să ignoreze aceste condiţii care au fost puse în mod public lichidatorilor ? Cu atît mai rău pentru el. Noi însă avem datoria să-i prevenim pe cititorii noştri, arătîndu-le cît de ridicole sînt proiectele de „unificare"

www.dacoromanica.ro

(în genul „unificării" din august ?), care nu vor să țină seama de voința majorității muncitorilor conștienți din Rusia.

V. CONCEPȚIILE LICHIDATORISTE ALE LUI TROȚKI

În noua sa revistă, Troțki a căutat să ne vorbească cît mai puțin cu putință despre esența concepțiilor sale. „Puti Pravdî" (nr. 37) a și făcut constatarea că el n-a suflat nici o vorbă în legătură cu mișcarea ilegală sau cu lozinca luptei pentru un partid legal etc. * Acesta e, de altfel, motivul pentru care noi vorbim de *cel mai rău* fracționism atunci cînd ne referim la cazul acesta, în care se urmărește constituirea unei organizații aparte, *fără* nici o fizionomie politică-ideologică.

Dar, dacă Troțki n-a vrut să-și expună în mod deschis concepțiile sale, o serie întreagă de pasaje din revista lui ne arată ce idei promovează el pe ascuns, în secret.

Chiar în primul articol redacțional din primul număr citim :

„Social-democrația noastră de dinainte de revoluție numai prin ideile ei, prin țelurile ei reprezenta un partid *muncitoresc*. În realitate însă, ea era o organizație de intelectuali marxiști, care antrena după sine clasa muncitoare, care tocmai se deștepta" (5).

Iată un vechi și cunoscut cîntec liberal și lichidatorist, care în realitate servește drept preludiu la *negarea* necesității partidului. Acest cîntec pornește de la o denaturare a faptelor istorice. Încă în cursul grevelor din anii 1895—1896 a luat naștere o mișcare muncitorească *de masă*, care era legată — din punct de vedere ideologic și organizatoric — de social-democrație. Și în aceste greve, în munca de agitație economică și neeconomică „*au antrenat* intelectualii *după ei* clasa muncitoare" ! ! ?

Dar să luăm datele exacte cu privire la crimele contra siguranței statului pe anii 1901—1903 și să le comparăm cu cele din perioada anterioară :

* Vezi volumul de față, p. 1—4. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Participanţii la mişcarea de eliberare (care au fost deferiţi justiţiei pentru crime contra siguranţei statului) se repartizează procentual după profesiunile lor în felul următor:

Perioadele	Agricultură	Industrie şi comerţ	Profesiuni libere, elevi şi studenţi	Ocupaţii neprecise şi fără ocupaţie
1884—1890	7,1	15,1	53,3	19,9
1901—1903	9,0	46,1	28,7	8,0

După cum se vede, în deceniul al 9-lea, cînd în Rusia *nu* exista încă un partid social-democrat, cînd mişcarea avea un caracter „narodnic", predominau intelectualii: ei reprezentau mai mult de jumătate din numărul participanţilor.

Acest tablou arată cu totul schimbat în anii 1901—1903, cînd exista deja un partid social-democrat, iar vechea „Iskră" îşi desfăşura activitatea ei. Intelectualii reprezintă de data asta doar o *minoritate* printre cei ce iau parte la mişcarea de eliberare, în timp ce *muncitorii* („industrie şi comerţ") sînt cu mult mai numeroşi decît intelectualii, iar muncitorii şi ţăranii alcătuiesc laolaltă mai mult de jumătate din numărul total.

Tocmai în lupta dintre curentele existente în sînul marxismului s-a afirmat *aripa* mic-burgheză intelectuală a social-democraţiei, începînd cu „economismul" (1895—1903) şi continuînd cu „menşevismul" (1903—1908) şi cu „lichidatorismul" (1908—1914). Troţki repetă calomniile scornite de lichidatori pe seama partidului şi, totodată, se teme să se atingă de istoria celor două decenii de luptă dintre curentele din sînul partidului.

Iată şi un alt exemplu:

„Din punct de vedere al atitudinii ei faţă de parlamentarism, social-democraţia rusă a trecut şi ea prin aceleaşi trei stadii... (ca şi cea din alte ţări)... la început «boicotism»..., apoi o recunoaştere în principiu a tacticii parlamentare, dar... (un admirabil «dar», acelaşi «dar» pe care Şcedrin îl traduce prin fraza: urechile nu cresc mai sus de frunte: nu, nu cresc!)... în scopuri pur agitatorice... şi, în sfîrşit, aducerea revendicărilor imediate... la tribuna Dumei..." (nr. 1, p. 34).

Avem de-a face şi de data asta cu o denaturare lichidatoristă a istoriei. Deosebirea dintre stadiul al doilea şi

www.dacoromanica.ro

al treilea este născocită aici cu scopul de a lua pe ascuns apărarea reformismului și a oportunismului. Boicotismul, ca stadiu al „atitudinii social-democrației față de parlamentarism", n-a existat *nici* în Europa (acolo a existat și a rămas anarhismul), *nici* în Rusia, unde boicotarea Dumei lui Bulîghin, de pildă, n-a avut drept obiect *decît* o anumită instituție, n-a fost pusă *niciodată* în legătură cu „parlamentarismul" și a fost provocată de lupta specifică dintre liberalism și marxism pentru continuarea asaltului. Despre modul cum această luptă s-a răsfrînt asupra luptei dintre cele două curente din sînul marxismului, Troțki nu suflă nici o vorbă!

Dacă ții să invoci istoria, trebuie să explici problemele concrete și rădăcinile de clasă ale diferitelor curente; cine vrea să studieze în chip marxist lupta care s-a dat între diferite clase și între diferite curente în legătură cu participarea la activitatea Dumei lui Bulîghin va putea să descopere rădăcinile politicii muncitorești liberale. Troțki însă „invocă" istoria pentru *a ocoli* problemele concrete și *a născoci* o justificare sau un simulacru de justificare pentru oportuniștii actuali!

„...De fapt — scrie el —, toate curentele folosesc aceleași metode de luptă și de organizare". — „Zarva care se face în legătură cu existența unui pericol liberal în mișcarea noastră muncitorească reprezintă pur și simplu o grosolană caricatură sectară a realității" (nr. 1, p. 5 și 35).

Aici se ia într-un mod foarte clar și pe un ton deosebit de iritat apărarea lichidatorilor. Noi însă ne vom permite să ne referim la un singur fapt, de dată mai recentă, întrucît Troțki nu face decît să înșire o întreagă frazeologie, în timp ce noi am vrea ca muncitorii să mediteze singuri asupra acestui fapt.

Fapt este că „Severnaia Raboceaia Gazeta", în numărul său din 13 martie, a scris:

„În loc să se stăruie asupra sarcinii precise, concrete, care stă în fața clasei muncitoare, de a constrînge Duma să respingă proiectul de lege (a presei), se emite formula, atît de vagă a luptei pentru «lozincile neciuntite» și în același

www.dacoromanica.ro

timp se face reclamă presei ilegale, ceea ce poate face doar să slăbească lupta dusă de muncitori pentru presa lor legală".

Iată o apărare documentată, clară şi precisă a politicii lichidatoriste şi totodată o critică a celei pravdiste. Şi se va mai găsi vreun om, cît de cît cultivat, care să spună că ambele curente folosesc, în această privinţă, „aceleaşi metode de luptă şi de organizare" ? Se va găsi oare un om cît de cît cultivat care să spună că lichidatorii *nu* practică în acest caz o politică muncitorească *liberală* şi că în acest caz pericolul liberal în mişcarea muncitorească este o pură invenţie ?

Tocmai de aceea evită Troţki faptele şi indicaţiile concrete : pentru că ele infirmă în mod necruţător toate exclamaţiile lui furibunde şi toată frazeologia lui bombastică. Fireşte, e foarte uşor să-ţi iei o anumită poză şi să spui : „grosolană caricatură sectară". De asemenea, nu este greu să adaugi unele expresii şi mai tari, şi mai emfatice despre „eliberarea de fracţionismul conservator".

Dar nu sînt oare prea ieftine aceste mijloace ? Şi nu cumva această armă este luată din arsenalul unei perioade în care Troţki apărea în faţa liceenilor într-o postură din cele mai strălucite ?

„Muncitorii înaintaţi", care îi provoacă atîta supărare lui Troţki, vor cere totuşi să li se spună clar şi deschis : aprobaţi „metoda de luptă şi de organizare" — atît de precis formulată în aprecierea dată în cele de mai sus — a unei campanii politice concrete ? Da sau nu ? Dacă da, înseamnă că avem de-a face cu o politică muncitorească liberală, cu o trădare a marxismului şi a partidului, şi a vorbi de „pace" sau de „unitate" cu *o asemenea* politică, cu grupurile care promovează *o asemenea* politică înseamnă a te înşela pe tine şi a înşela şi pe alţii.

Dacă nu, atunci spuneţi-o deschis. Fiindcă cu frazeologia n-ai să-l impresionezi, să-l satisfaci sau să-l intimidezi pe muncitorul de astăzi.

În treacăt fie spus, politica preconizată de lichidatori în citatul reprodus de noi mai sus este o politică stupidă chiar cînd e privită din punct de vedere liberal, căci

www.dacoromanica.ro

adoptarea legii de către Dumă depinde de „zemții-octombriști" de tipul lui Bennigsen, care în cadrul comisiei și-au dat cărțile pe față.

*
* *

Celor ce fac parte de mai multă vreme din mișcarea marxistă din Rusia le este bine cunoscută figura lui Troțki, așa că pentru dînșii nu e nevoie să mai vorbim de ea. Pentru tînăra generație de muncitori însă, această figură este încă necunoscută, așa că trebuie să vorbim de ea fiindcă este o figură tipică pentru toate cele cinci grupulețe din străinătate, care de fapt șovăie și ele între lichidatori și partid.

Pe vremea vechii „Iskre" (1901—1903), celor ce șovăiau și fugeau de la „economiști" la „iskriști" și înapoi li se dădea porecla de „transfugii de la Tușino" (așa erau numiți, în vremurile de restriște din vechea Rusie, ostașii care treceau dintr-o tabără într-alta).

Atunci cînd vorbim de lichidatorism, avem în vedere un anumit curent ideologic, care s-a dezvoltat în decurs de ani de zile, care în cele două decenii de istorie a marxismului și-a înfipt adînc rădăcinile în „menșevism" și în „economism" și care e legat de politica și ideologia unei anumite clase, și anume a burgheziei liberale.

„Transfugii de la Tușino" declară că ei se situează mai presus de fracțiuni, și aceasta pentru simplul motiv că ei își „împrumută" ideile lor azi de la o fracțiune, mîine de la alta. Troțki era un „iskrist" fervent în anii 1901—1903, încît Reazanov a spus despre el că la Congresul din 1903 a jucat rolul de „bîtă a lui Lenin". La sfîrșitul anului 1903, Troțki devine un menșevic fervent, adică o șterge de la iskriști și se duce la „economiști"; el declară că „între «Iskra» veche și cea nouă este o prăpastie". În 1904—1905, el pleacă de la menșevici și adoptă o poziție șovăitoare: ba colaborează cu Martînov („economist"), ba proclamă lozinca absurdă, stîngistă a „revoluției permanente". În 1906—1907, el se apropie de bolșevici, iar în primăvara anului 1907 se declară solidar cu Rosa Luxemburg.

www.dacoromanica.ro

În perioada de destrămare, după îndelungi şovăieli „nefracţioniste", el coteşte din nou spre dreapta şi în august 1912 face bloc cu lichidatorii. Acum îi părăseşte din nou, dar nu face *în fond* altceva decît să repete ideile lor.

Aceste tipuri sînt caracteristice, ca epave ale unor alcătuiri şi formaţii istorice de ieri, cînd în Rusia mişcarea muncitorească de masă era încă în stare de somnolenţă şi orice grupuleţ putea să se prezinte „în toată voia" ca un curent, ca un grup, ca o fracţiune, într-un cuvînt ca o „putere", care tratează chestiunea unificării cu celelalte.

Tînăra generaţie de muncitori trebuie să ştie bine cu cine are de-a face atunci cînd în faţa ei se prezintă, cu pretenţii de necrezut, nişte oameni care nu vor să ţină de loc seama *nici* de hotărîrile partidului, hotărîri care încă din 1908 au definit şi stabilit atitudinea ce trebuie adoptată faţă de lichidatorism, *nici* de experienţa actualei mişcări muncitoreşti din Rusia, care a făurit într-adevăr *unitatea* majorităţii pe baza unei depline recunoaşteri a hotărîrilor sus-menţionate.

www.dacoromanica.ro

RECENZIE

I. Drozdov. **Salariile muncitorilor agricoli din Rusia în legătură cu mişcarea agrară din 1905—1906.** *Petersburg. (Editura „M. I. Semenov".) 1914. 68 pag. Preţul 50 de copeici*

Iniţiativa d-lui Drozdov, care a pus, în această broşură a sa, o problemă extrem de interesantă şi de importantă, merită să fie salutată. El a luat datele pe anii 1902—1904 cu privire la salariul pe o zi (exprimat în bani şi în grîne) şi la recolta la hectar a secarei de pe ogoarele proprietarilor funciari, apoi datele pe fiecare an din perioada 1905—1910, pentru fiecare din regiunile Rusiei europene, şi le-a comparat între ele.

Pentru anul 1905, autorul a găsit că cea mai mare urcare a salariilor a avut loc în regiunea de sud-vest (unde ele au sporit cu 10% faţă de anii 1902—1904). În medie, pe întreaga Rusie se constată o sporire de 1,2% în 1905 şi de 12,5% în 1906. Autorul trage de aici concluzia că cele mai mari urcări de salarii s-au înregistrat în regiunile în care capitalismul agricol este cel mai dezvoltat şi în care greva, ca formă de luptă, este cea mai răspîndită (spre deosebire de aşa-zisa „devastare a conacelor şi de tăiere a pădurilor moşiereşti"). La drept vorbind, nu există încă date suficiente pentru a putea trage o asemenea concluzie. De exemplu, locul al doilea printre aceste regiuni în ce priveşte sporirea salariilor în 1905 îl ocupă regiunea Ural (cu o sporire de 9,68% faţă de 10,35% cît s-a înregistrat în regiunea de sud-vest). Dacă luăm salariul mediu pe *întreaga* perioadă de după revoluţie, adică pe anii 1905—1910, obţinem 110,3% (faţă de anii 1902—1904) în regiunea de sud-vest şi 121,7% în regiunea Ural. Autorul „recuză", ca să zi-

www.dacoromanica.ro

cem aşa, regiunea Ural, invocînd în acest scop lucrarea mea „Dezvoltarea capitalismului". Dar în această lucrare eu am exceptat regiunea Ural atunci cînd am studiat *strămutările* în masă ale muncitorilor, şi nu cînd am vorbit de mărirea salariilor în general *, aşa că referirea autorului nu este întemeiată. Referirea la procentul, cu totul neînsemnat, de semănături ale proprietarilor funciari din Ural de asemenea mi se pare nesatisfăcătoare **. Autorul ar fi trebuit să ia date mai amănunţite, pe gubernii, şi să compare datele referitoare la sporirea salariilor cu cele referitoare la *forţa* relativă a mişcării agrare în general, atît sub forma ei grevistă cît şi sub aceea a „devastării conacelor şi a tăierii pădurilor moşiereşti" etc.

În ansamblu, pe întreaga Rusie, salariul în bani al muncitorilor agricoli a crescut *cel mai mult* din 1905 şi pînă în 1906 : dacă însemnăm cu 100 salariul pe anii 1902—1904, obţinem 101,2% pentru anul 1905 şi 112,5% pentru anul 1906. Pentru următorii patru ani, cifrele respective sînt de 114,2%, 113,1%, 118,4% şi 119,6%. Este limpede că, atunci cînd constatăm o creştere *generală* a salariului în bani ca urmare a revoluţiei, avem de-a face cu o influenţă directă şi precumpănitoare a luptei din anii 1905—1906.

Pentru amănunte îl trimitem pe cititor la broşura, bogată în conţinut, a d-lui Drozdov şi ţinem să constatăm că el califică, fără nici un temei, drept „vădit irealizabile" acele revendicări ale ţăranilor care se reduceau în esenţă la „descotorosirea de moşieri" (p. 30). Tot atît de neîntemeiată şi de nesăbuită este şi afirmaţia lui că în regiunea în care au avut loc devastări de conace şi tăieri de păduri „s-a dat lupta pentru folosinţa egalitară a pămîntului şi, în general, pentru alte revendicări mic-burgheze şi utopice de acest fel" (38). În primul rînd, ţăranii n-au luptat numai pentru dreptul de folosinţă asupra pă-

* Vezi V. *I. Lenin.* Opere complete, vol. 3, Bucureşti, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 578—579. — *Nota red.*

** Autorul asimilează, în această privinţă, regiunea de nord cu Uralul. Dar în regiunea de nord, salariile au scăzut în 1905 cu 6%, iar în 1906 au sporit numai cu 8%.

www.dacoromanica.ro

mîntului, ci şi pentru dreptul de posesiune asupra pămîntului („descotorosirea de moşieri"); în al doilea rînd, ei n-au luptat pentru egalitarism, ci pentru trecerea pămînturilor moşiereşti în mîinile lor — ceea ce e cu totul altceva; în al treilea rînd, au fost şi continuă să fie utopice *năzuinţele* (şi *„teoriile"*) subiective ale narodnicilor, îndreptate spre „egalitarism", „socializare", „scoaterea pămîntului din circulaţie" şi alte inepţii de acest fel, însă „descotorosirea" de moşierii iobăgişti, pe care o urmăreşte masa mic-burgheză, nu prezintă în sine nimic „utopic". Autorul face confuzie între însemnătatea istorică obiectivă a luptei ţăranilor pentru pămînt, care era o luptă burghezo-progresistă şi burghezo-radicală, şi teoriile şi năzuinţele subiective ale narodnicilor, care au avut şi continuă să aibă un caracter utopic şi reacţionar. O asemenea confuzie indică o optică fundamental greşită, nedialectică, neistorică.

Concluzia generală la care ajunge autorul prin compararea mediei pe anii 1891—1900 şi 1901—1910 este că, în Rusia, salariul zilnic *în bani* a crescut cu 25,5%, în timp ce salariul *real*, exprimat în grîne, a crescut *doar* cu 3,9%, cu alte cuvinte se poate spune că aproape a rămas neschimbat. Menţionăm că, în ce priveşte gradul de creştere a salariului în bani în deceniile menţionate, regiunile se succed în ordinea următoare: regiunea lituaniană + 39%, regiunea Volgăi + 33%, regiunea Ural + 30%, regiunea malorusă + 28%, regiunea centrală agricolă + 26% etc.

În încheiere, autorul face o comparaţie pe ultimele două decenii (1891—1900 şi 1901—1910) între creşterea salariilor muncitorilor agricoli şi aceea a rentei funciare. Se constată că în Rusia salariul mediu a crescut de la 52,2 copeici pe zi la 66,3 copeici, adică cu 27%. Iar preţul pămîntului — care, precum se ştie, reprezintă rentă capitalizată — a crescut de la 69,1 ruble pentru o deseatină la 132,4 ruble, *adică* cu 91%. Cu alte cuvinte, salariul a crescut cu o pătrime, în timp ce renta funciară *aproape s-a dublat!!*

www.dacoromanica.ro

„Şi această împrejurare — conchide, pe bună dreptate, autorul — dovedeşte doar un singur lucru, şi anume că are loc o coborîre a nivelului relativ de trai al muncitorilor agricoli din Rusia concomitent cu o ridicare relativă a nivelului de trai al clasei proprietarilor funciari... Distanţa socială dintre clasa moşierilor şi aceea a muncitorilor salariaţi se măreşte din ce în ce mai mult".

„Prosveşcenie" nr. 5 din mai 1914
Semnat : V. I.

Se tipăreşte după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

RECENZIE [94]

I. M. Kozminîh-Lanin. **Munca suplimentară în fabricile şi uzinele din gubernia Moscova.**
Moscova. 1914. Preţul 1 rublă

Noua broşurică statistică, de curînd apărută, a d-lui Kozminîh-Lanin examinează problema, extrem de nevralgică pentru muncitorii ruşi, a muncii suplimentare.

Trebuie să menţionăm că datele statistice prezentate de Kozminîh-Lanin se referă doar la anul 1908 şi că ele privesc numai pe muncitorii din gubernia Moscova. În afară de asta, şi cifrele pe anul 1908 trebuie să fie acum, în mare măsură, învechite, mai ales dacă avem în vedere că acesta a fost un an de stagnare industrială şi că imediat după aceea în dezvoltarea industriei ruse urmează un an de avînt industrial, care se caracterizează şi printr-o cerere sporită a braţelor de muncă. Iar această situaţie, la rîndul ei, trebuia să contribuie la o folosire mai amplă a muncii suplimentare într-o serie întreagă de ramuri industriale.

Datele prezentate de Kozminîh-Lanin (inspector de fabrici în gubernia Moscova) au, fără îndoială, un caracter semioficial — ele au fost culese din răspunsurile la un chestionar adresat patronilor, aşa că trebuie primite cu oarecare rezerve — şi, totuşi, e cazul să le acordăm cea mai mare atenţie. În primul rînd, materialul documentar în această problemă este atît de sărac la noi, în Rusia, că trebuie folosită orice lucrare în acest domeniu ; în afară de asta, chiar şi o asemenea statistică semioficială ne oferă o mulţime de lucruri interesante.

Ancheta întreprinsă de d-l Kozminîh-Lanin se referă la un număr de 112 380 de muncitori care lucrează în

www.dacoromanica.ro

152 de întreprinderi, în majoritatea lor dintre cele mari, situate în gubernia Moscova ; în cadrul acestei anchete, un loc precumpănitor ocupă industria textilă.

Din cifrele prezentate în cuprinsul broşurii reiese că, în industria textilă din regiunea Moscovei, sistemul muncii suplimentare nu are o răspîndire prea largă. Astfel, din cei 59 000 de muncitori din industria de prelucrare a bumbacului, care au fost cuprinşi în această anchetă, numai 767 efectuează ore de muncă suplimentare în zilele de sărbătoare. Un număr mult mai mare de muncitori (1 717) au efectuat ore suplimentare în zilele lucrătoare, dar şi aici procentul oscilează între 1 şi 2% faţă de numărul total. Acest lucru este şi explicabil, deoarece, din punct de vedere tehnic, industria textilă are nevoie în fiecare moment dat, de un anumit efectiv de braţe de muncă, stabilit într-o măsură mai mare sau mai mică, cu anticipaţie ; şi principalul este că anul 1908 a fost prea puţin prielnic pentru industria textilă. Patronii de multe ori erau mai degrabă interesaţi să reducă producţia decît să sporească productivitatea întreprinderilor prin introducerea orelor de muncă suplimentare.

Un tablou cu totul diferit prezintă o altă ramură principală a industriei — aceea a prelucrării metalelor. În această ramură, sistemul orelor de muncă suplimentare este folosit pe scară largă, cuprinzînd uneori pînă la 20% din numărul total al muncitorilor.

În ce priveşte numărul orelor suplimentare, din datele prezentate de Kozminîh-Lanin reiese că, în general, el oscilează, atît la metalurgişti cît şi la textilişti, între 25 şi 35 de ore pentru un muncitor care efectuează ore de muncă suplimentare (luînd în considerare atît pe cele din zilele de sărbătoare, cît şi pe cele din zilele lucrătoare). Aceasta e o cifră foarte mare. Cele 30 de ore — în medie — de timp liber răpit prin acest sistem sînt, se înţelege, cu totul în dauna dezvoltării culturale şi intelectuale a muncitorului.

Să vedem acum ce capătă muncitorii în schimbul acestei cheltuiri — păgubitoare pentru dezvoltarea intelectului — a muncii, muşchilor, nervilor lor... D-l Kozminîh-Lanin

www.dacoromanica.ro

calculează foarte amănunţit cît încasează pe oră muncitorii, pentru munca suplimentară, în diferite ramuri ale industriei. Şi se poate constata că pentru această muncă suplimentară li se plăteşte textiliştilor în medie doar 15—16 copeici pe oră, rareori mai mult. Preţurile se urcă puţin în aprilie şi septembrie, dar coboară din nou, în decembrie-februarie, pînă la 13 copeici. Deosebit de mizere sînt cîştigurile celor de la ţesătoriile de lînă ; astfel, în martie, ei au primit, în medie, pe oră doar 6,75 copeici, indiferent dacă au muncit duminica şi în zilele de sărbătoare sau în zilele lucrătoare. Care trebuie să fi fost plata pentru munca obişnuită cu asemenea tarife de salarizare !

Nici munca metalurgiştilor nu este cu mult mai bine plătită decît aceea a textiliştilor, aşa cum se poate vedea din tabele ; cîştigul lor mediu pe ora de lucru suplimentară oscilează între 13 şi 20 de copeici. În general, dinamica şi mărimea cîştigurilor obţinute de metalurgiştii din Moscova pentru orele de muncă suplimentare arată clar cît de dezavantajoase sînt aici condiţiile de muncă în comparaţie chiar şi cu Petersburgul.

Pentru orele lor de muncă suplimentare, muncitorii din Moscova primesc o nimica toată.

Astfel, cîştigul mediu lunar pentru munca suplimentară era :

La textilişti

		(în copeici)
Duminica şi în zilele de sărbătoare	obligatoriu	408
	neobligatoriu	221
În zilele lucrătoare	obligatoriu	353
	neobligatoriu	235

La metalurgişti

Duminica şi în zilele de sărbătoare	obligatoriu	337
	neobligatoriu	184
În zilele lucrătoare	obligatoriu	325
	neobligatoriu	231

În concluzie trebuie subliniat că, în ancheta întreprinsă de dînsul, d-l Kozminîh-Lanin nu s-a ocupat aproape de

www.dacoromanica.ro

loc de principala sursă de muncă suplimentară — mica industrie (numai 1,45% din muncitorii cuprinşi în această anchetă erau ocupaţi în întreprinderi cu mai puţin de 100 de oameni). Totuşi, o anchetă asupra condiţiilor de muncă din mica industrie ar fi putut, fără îndoială, să ducă la rezultate surprinzătoare.

„Prosveşcenie" nr. 5 din mai 1914
Semnat: I. V.

Se tipăreşte după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

LUCRURILE S-AU LĂMURIT

IN ATENȚIA MUNCITORILOR CONȘTIENȚI

În nr. 63 al ziarului „Puti Pravdî", Fracțiunea social-democrată din Rusia a făcut o ultimă încercare de a lămuri dacă cei șase deputați (fracțiunea Ciheidze) au de gînd acum — după ce imensa majoritate a muncitorilor conștienți au condamnat alianța lor cu lichidatorii — să ajungă la un acord cu Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia [95].

Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia a pus „fracțiunii social-democrate" întrebarea dacă acum are de gînd să recunoască *fără nici un fel de rezerve* rezoluțiile adoptate de întregul marxist în 1903 (programul) și în anii 1908—1910 (condamnarea lichidatorismului). Se înțelege de ce Fracțiunea social-democrată din Rusia a pus în primul rînd tocmai această întrebare : rezoluțiile din anii 1903, 1908 și 1910 au fost adoptate *încă înainte de a se fi produs vreo sciziune* între marxiști și lichidatori ; aceste rezoluții constituie stindardul tuturor marxiștilor ; dacă e să se ajungă la un acord între „Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia" și „fracțiunea social-democrată", acest lucru, bineînțeles, este cu putință numai pe baza unei recunoașteri necondiționate a acestor hotărîri, care au fost adoptate înainte de sciziune.

Fracțiunea Ciheidze a publicat în „Naşa Raboceaia Gazeta" nr. 2 un „Răspuns deschis", care a lămurit definitiv lucrurile și care, de aceea, merită să i se dea o deosebită

www.dacoromanica.ro

atenţie de către toţi muncitorii care vor să se orienteze cum se cuvine în aceste divergenţe şi doresc o adevărată unitate.

1. PROGRAMUL ŞI PROBLEMA NAŢIONALĂ

La *congresul* marxist care a elaborat programul (în 1903), bundiştii (lichidatorii evrei) au propus să se introducă în program, ca o revendicare, „crearea unor instituţii care să le garanteze deplină libertate de dezvoltare culturală". Această propunere a fost combătută de lichidatorii de astăzi, Martînov, Martov şi Kolţov. Ei au susţinut, şi pe bună dreptate, că această revendicare este în contradicţie cu principiile internaţionale ale social-democraţiei. Congresul, cu excepţia bundiştilor, *a respins* cu unanimitate de voturi această revendicare (vezi procesele-verbale).

Marxiştii afirmă că „crearea de instituţii" înseamnă tocmai „autonomia cultural-naţională", pe care o respinge social-democraţia.

În „Răspuns deschis", cei şase deputaţi afirmă tocmai contrarul. Ei spun : noi am preconizat „crearea de instituţii", dar nu autonomia cultural-naţională.

— Bine — răspundem noi. — *Să admitem* pentru moment că astea nu sînt într-adevăr unul şi acelaşi lucru. *Dar congresul a respins, oricum, şi „crearea de instituţii"*. Dv. ştiţi prea bine acest lucru. Ştiţi că, de dragul naţionaliştilor, *v-aţi abătut de la program*. Pentru această încălcare a programului aţi şi fost salutaţi de bundişti, a căror propunere a fost respinsă de congres.

După declaraţia făcută de fracţiunea social-democrată la începutul Dumei a IV-a, ei au scris :

— „S-ar putea obiecta că formula prezentată de social-democraţi (adică de lichidatori) n-a fost destul de clară. Perfect adevărat. *Dar ceea ce importă este faptul că deputaţii muncitorilor* (adică adepţii lui Ciheidze) *au părăsit punctul de vedere rigid* pe care se situează teoria oficială în problema naţională" („Ţait" nr. 9, articolul de fond, coloana a 3-a).

„Teoria oficială" este chiar *programul*. Bundiştii îi laudă pe Ciheidze şi pe prietenii lui pentru că au *încălcat pro-*

www.dacoromanica.ro

gramul. Fracţiunea muncitorească social-democrată rusă a pus întrebarea dacă „fracţiunea social-democrată" este de acord să revină asupra acestei încălcări a programului.

Şi a primit un răspuns clar : „această formulă (adică „crearea de instituţii") nu conţine absolut nimic care să necesite o retractare din partea fracţiunii social-democrate" (vezi „Răspuns deschis").

Nu vrem să renunţăm la încălcarea programului — iată care e sensul răspunsului dat de „fracţiunea social-democrată".

2. REZOLUŢIA DIN 1908

Fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia a pus apoi „fracţiunii social-democrate" întrebarea dacă este de acord să recunoască rezoluţia care a fost adoptată de marxişti în 1908 şi pe care au confirmat-o de curînd şi împăciuitoriştii letoni.

Această rezoluţie sună astfel :

„Lichidatorism înseamnă încercările unei părţi a intelectualilor din partid de a lichida" (adică de a dizolva, a distruge, a desfiinţa, a suprima) „organizaţia existentă a partidului şi de a o înlocui printr-o asociaţie informă, în cadrul legalităţii cu orice preţ" (adică al legii, al unei existenţe „deschise"), „chiar dacă aceasta din urmă ar fi plătită cu preţul unei renunţări vădite la programul, la tactica şi la tradiţiile partidului" (adică la experienţa lui anterioară).

Şi în această rezoluţie se declară că *„este necesar să se ducă cea mai hotărîtă luptă ideologică şi organizatorică împotriva încercărilor lichidatoriste"* (vezi darea de seamă, p. 38) [98].

Această rezoluţie a fost adoptată de întregul marxist, în prezenţa reprezentanţilor tuturor fracţiunilor, inclusiv a lichidatorilor (Dan, Akselrod etc.), a bundiştilor etc. Ea a fost adoptată în decembrie 1908, *înainte* de a se fi produs vreo sciziune.

Fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia a întrebat fracţiunea Ciheidze dacă recunoaşte *această* rezoluţie din 1908, care condamnă lichidatorismul.

www.dacoromanica.ro

Şi ce a răspuns fracţiunea Ciheidze ?

N i m i c ! ! Absolut nimic ! Ea a ocolit această rezoluţie din 1908 ca şi cum nici n-ar fi existat. E de necrezut, dar aşa stau lucrurile. Şi această tăcere este mai elocventă decît orice cuvinte. Ea denotă o atitudine cum nu se poate *mai cinică* faţă de rezoluţiile adoptate. Rezoluţiile care nu-mi plac pur şi simplu nu există pentru mine — iată morala deputaţilor care apără lichidatorismul.

La fel au procedat aceşti deputaţi şi în chestiunea admiterii deputatului Jagiełło în fracţiune. Li se atrage atenţia că rezoluţia din 1908 a respins „unitatea" cu partidul *ne*social-democrat al lui Jagiełło. Şi ei răspund că în 1907, adică cu un an înainte de adoptarea acestei rezoluţii, fracţiunea din Duma a II-a a primit în rîndurile ei pe lituanieni, care sînt nişte social-democraţi incontestabili. A răspunde în felul acesta înseamnă pur şi simplu a-ţi bate joc de rezoluţii.

3. REZOLUŢIA DIN 1910

Această rezoluţie sună astfel :

„Condiţiile istorice ale mişcării social-democrate în epoca contrarevoluţiei burgheze generează în mod inevitabil, *ca o manifestare a influenţei burgheze asupra proletariatului*, pe de o parte, negarea partidului social-democrat ilegal, diminuarea rolului şi importanţei lui, încercări de a restrînge sarcinile programatice şi tactice şi lozincile social-democraţiei consecvente etc. ; iar pe de altă parte, negarea muncii social-democrate în Dumă şi a necesităţii folosirii posibilităţilor legale, neînţelegerea importanţei atît a unui factor cît şi a celuilalt, nepriceperea de a adapta tactica social-democrată consecventă la condiţiile istorice specifice ale momentului de faţă etc.

Un element integrant al tacticii social-democrate în aceste condiţii este biruirea celor două abateri prin lărgirea şi adîncirea muncii social-democrate în toate domeniile luptei de clasă a proletariatului şi prin explicarea primejdiei pe care o prezintă aceste abateri".

Această rezoluţie a fost adoptată în *unanimitate* înainte de a se fi produs vreo sciziune, în prezenţa reprezentanţi-

www.dacoromanica.ro

lor *tuturor* fracţiunilor. Ea condamnă lichidatorismul şi otzovismul.

Fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia întreabă „fracţiunea social-democrată" : recunoaşteţi această rezoluţie ? La care i se răspunde : dar „în rezoluţiile din 1910 nu există nici măcar *cuvîntul* lichidatorism".

Nu există „cuvîntul" ! Dar *pe cine* a avut în vedere întregul marxist cînd a condamnat „negarea partidului social-democrat ilegal, diminuarea rolului şi importanţei lui" ? ? Pe cine, dacă nu pe lichidatori ?

Şi, în fine, există un document, extrem de precis, care a fost publicat acum trei ani şi a cărui valabilitate n-a fost contestată de nimeni, un document care emană de la toţi marxiştii „naţionali" (letoni, bundişti, polonezi) şi de la Trotki (nişte martori cum nici n-ar putea să ne ofere mai buni lichidatorii) ; în acest document se declară categoric că, „în fond, ar fi de dorit ca curentului menţionat în rezoluţie şi împotriva căruia trebuie dusă lupta să i se dea denumirea de lichidatorism..."

Cum de cutează atunci deputaţii să inducă într-un mod tot atît de puţin... frumos în... vădită eroare pe muncitori ?

„Fracţiunea social-democrată" nu vrea să recunoască rezoluţia din 1910 ! În loc de aşa ceva, ea se declară „pe deplin solidară" cu „Naşa Raboceaia Gazeta" a lichidatorilor.

Hotărîrile adoptate de întregul marxist în anii 1903, 1908 şi 1910 nu există pentru deputaţii care au alunecat spre lichidatorism. Pentru ei nu există decît „hotărîrile" ziarului lichidatorist.

4. „CURENTELE"

În timp ce nu vrea să recunoască nişte hotărîri categorice şi nesocoteşte voinţa muncitorilor, „fracţiunea social-democrată" vorbeşte foarte mult despre utilitatea tuturor „curentelor marxismului".

În lumea întreagă, marxiştii pornesc de la *organizaţiile muncitoreşti*, în timp ce la noi unii vor să pornească de la nişte „curente" imperceptibile. În Germania şi, în gene-

www.dacoromanica.ro

ral, în lumea întreagă, social-democraţii îi unesc *pe muncitori,* unesc celulele, organizaţiile şi grupurile lor. La noi, unii vor să unească nu ştiu ce „curente".

„Toate curentele din rîndurile marxiştilor" ! Dar iată că numai la lichidatori există în momentul de faţă cel puţin două „curente" — „Borba" şi „Naşa Raboceaia Gazeta" — care îşi dispută meritul de a apăra cu mai multă fidelitate „preceptele din august".

Unirea a zece „curente" care s-au rupt de mase este o treabă lipsită de orice perspectivă. Unirea *tuturor muncitorilor* care doresc să construiască întregul marxist este o operă măreaţă, care se înfăptuieşte sub ochii noştri, cu sprijinul entuziast al Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia.

*
* *

Lucrurile s-au lămurit. Majoritatea covîrşitoare a muncitorilor (vezi datele cu privire la alegerile pentru casele de asigurări sociale, la colectele făcute de diferitele grupuri şi la legăturile dintre grupurile muncitoreşti şi ambele fracţiuni din Dumă) s-au pronunţat pentru marxişti, pentru Fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia şi împotriva lichidatorilor. Blocul din august s-a destrămat : au plecat social-democraţii letoni, a plecat Burianov, pleacă şi adepţii lui An şi ai ziarului „Borba". Cei şase deputaţi care s-au grupat în jurul lui Ciheidze au aderat la *cea mai rea,* la cea mai lichidatoristă frîntură a Blocului din august.

Muncitorii trebuie să tragă singuri concluziile.

„Trudovaia Pravda" nr. 7 din 5 iunie 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE AVENTURISM

Atunci cînd marxiştii vorbesc de caracterul aventurier al unor anumite grupuleţe, au în vedere particularităţi istorice şi sociale bine determinate ale unui fenomen pe care orice muncitor conştient trebuie să-l cunoască.

Istoria social-democraţiei ruse e plină de grupuleţe care au apărut „pentru un ceas", pentru cîteva luni, fiind lipsite de orice rădăcini în mase (or, o politică nesprijinită de mase are un caracter aventurier) şi necălăuzite de nici un fel de idei serioase şi temeinice. Într-o ţară mic-burgheză şi într-o perioadă istorică de transformări burgheze *este inevitabil* ca muncitorilor să li se alăture o intelectualitate pestriţă, este inevitabil ca aceasta să încerce să creeze tot felul de grupuleţe cu caracter aventurier, în sensul de mai sus al cuvîntului.

Muncitorii care nu vor să se lase duşi de nas trebuie să verifice cu toată stricteţea fiecare grupuleţ, atît din punctul de vedere al seriozităţii ideilor sale, cît şi din acela al rădăcinilor lui în mase. Să nu crezi pe cuvînt, să verifici cu toată stricteţea — iată lozinca muncitorilor marxişti.

Să ne amintim de lupta dintre „iskrism" şi „economism" din anii 1895—1902. Acestea erau două curente ale gîndirii social-democrate : unul dintre ele, cel proletar şi marxist, a fost verificat în campania dusă timp de trei ani de „Iskra", a fost verificat de toţi muncitorii înaintaţi, care şi-au însuşit hotărîrile lui precise, clare şi bine închegate cu privire la tactica şi formele de organizare „is-

www.dacoromanica.ro

kriste" ; celălalt, „economismul", era un curent *burghez*, oportunist, care căuta să subordoneze pe muncitori liberalilor.

În afară de aceste două curente serioase, mai erau şi o sumedenie de grupuleţe lipsite de orice bază („Svoboda", „Borba" [97], grupul de foi volante de la Berlin etc.), de mult uitate. În aceste grupuri se găseau destui social-democraţi cinstiţi şi conştiincioşi, dar ele *s-au dovedit* a fi aventuriste în sensul că *nu aveau* nici idei, nici program, nici tactică şi nici organizare care să prezinte ceva temeinic, serios, şi *erau lipsite* de rădăcini în mase.

Aşa, şi numai aşa, adică studiind istoria, reflectînd asupra semnificaţiei ideologice a unei anumite propagande, confruntînd vorbele cu faptele, trebuie să procedeze oamenii serioşi atunci cînd vor să facă o apreciere asupra actualelor curente şi grupuleţe.

Numai nişte prostănaci cred pe cuvînt.

„Pravdismul" este un curent care a dat răspunsuri marxiste precise, rezoluţii (în 1908, 1910, 1912, 1913 — în februarie şi în vară) în toate problemele de tactică, organizare şi program. Din vremea vechii „Iskre" (1901—1903), aceste rezoluţii au păstrat o continuitate cît se poate de riguroasă, ca să nu mai vorbim de Congresul de la Londra (din 1907). Justeţea acestor rezoluţii a fost verificată de experienţa din ultimii 5—6 ani (1908—1914) a tuturor muncitorilor înaintaţi, care *şi le-au însuşit*. „Pravdismul" a grupat, de fapt, 4/5 din muncitorii conştienţi din Rusia (5 300 de grupuri de muncitori social-democraţi din 6 700 în timp de doi ani şi jumătate).

Lichidatorismul este un curent. El are în urma lui o istorie de aproape două decenii, fiind o continuare directă a „economismului" (1895—1902) şi un produs al menşevismului (1903—1908). Rădăcinile burghezo-liberale şi conţinutul burghezo-liberal al acestui curent au fost recunoscute în diverse rezoluţii (în 1908 şi 1910 ; nu degeaba se tem lichidatorii pînă şi să publice textul lor integral ! !). Ideile liberale ale lichidatorilor se prezintă ca un tot unitar şi bine închegat : jos cu mişcarea ilegală, jos cu balenele ; pentru un partid deschis, împotriva „patimii greviste", împotriva formelor superioare de luptă etc. Simpa-

www.dacoromanica.ro

tia de care se bucură lichidatorii în „societatea" burghezo-liberală, atît în rîndurile cadeţilor cît şi în rîndurile intelectualilor fără partid (şi ale celor din preajma partidului), e trainică şi datează de multă vreme. Lichidatorismul este un curent serios, numai că nu e un curent marxist, un curent proletar, ci unul burghezo-liberal. Despre o „pace" cu lichidatorii numai nişte oameni fără cap pot să vorbească.

Să luăm acum toate celelalte grupuleţe care vor şi ele să fie „curente". Să le enumerăm : 1) vperediştii, în frunte cu Aleksinski ; 2) aceiaşi, în frunte cu Bogdanov ; 3) aceiaşi, în frunte cu Voinov ; 4) plehanoviştii ; 5) „bolşeviciipartiiţi" (în realitate, împăciuitorişti : Mark Sommer cu oamenii lui) ; 6) troţkiştii (adică Troţki, chiar şi fără Semkovski) ; 7) „caucazienii" (adică An — fără Caucaz).

Am enumerat grupuleţele despre care s-a pomenit *în presă ;* în Rusia şi în străinătate s-a spus că ele vor să fie nişte „curente" şi grupuri *aparte*. Ne-am străduit să enumerăm toate grupuleţele ruseşti, lăsînd deoparte pe cele neruseşti.

Toate aceste grupuleţe, fără nici o excepţie, nu sînt altceva decît expresia spiritului de aventură.

De ce ? Cu ce poţi dovedi ? — va întreba cititorul.

Dovada o constituie istoria ultimului deceniu (1904—1914), cel mai bogat în evenimente şi cel mai semnificativ. În aceşti zece ani, fruntaşii tuturor grupuleţelor menţionate au oferit spectacolul celor mai neputincioase, mai jalnice şi mai ridicole oscilări în serioase probleme de tactică şi de organizare, s-au *dovedit cu totul incapabili* să creeze curente cu rădăcini în mase.

Să-l luăm pe cel mai bun dintre toţi, pe Plehanov. Meritele personale pe care şi le-a cîştigat el în trecut sînt imense. În decurs de două decenii, din 1883 şi pînă în 1903, a scris o mulţime de lucrări excelente, îndreptate mai ales împotriva oportuniştilor, machiştilor şi narodnicilor.

Dar, începînd din 1903, se constată la Plehanov cele mai ridicole oscilări în problemele de tactică şi de organizare : 1) în 1903, în august, e bolşevic ; 2) în 1903, în noiembrie („Iskra" nr. 52), se pronunţă pentru pace cu

www.dacoromanica.ro

menşevicii „*oportunişti*“ ; 3) în 1903, în decembrie, este menşevic, şi încă dintre cei mai fervenţi ; 4) în 1905, în primăvară, după victoria bolşevicilor, este pentru „unitate“ între „fraţii învrăjbiţi“ ; 5) de la sfîrşitul anului 1905 pînă la jumătatea anului 1906 este menşevic ; 6) pe la jumătatea anului 1906 începe uneori să se depărteze de menşevici, iar la Londra, în 1907, îi dojeneşte (după mărturisirea lui Cerevanin) pentru „anarhismul lor organizatoric“ ; 7) în 1908 ajunge la o ruptură cu lichidatorii ; 8) în 1914 face o nouă cotitură spre lichidatori. Plehanov pledează pentru „unitate“ cu ei, fără să poată spune două cuvinte clare despre *condiţiile* acestei unităţi. Cum de a devenit posibilă unitatea cu *domnul* Potresov ? Ce garanţii există că vor fi îndeplinite cutare sau cutare condiţii ?

După experienţa pe care ne-o oferă un deceniu ca acesta, garantăm că Plehanov e în stare să dea doar niscai picături, dar de un „curent“ nu este şi nu poate fi vorba.

Îi înţelegem perfect de bine pe pravdişti, care au publicat cu plăcere articolele lui Plehanov îndreptate împotriva lichidatorilor : într-adevăr, puteau ei să respingă nişte articole care corespundeau în totul cu hotărîrile adoptate în anii 1908 şi 1910 împotriva lichidatorilor ? Acum, Plehanov s-a apucat să repete cele spuse de lichidatori, de Bogdanov şi de alţii pe tema unităţii între „toate curentele“. Condamnăm cu toată hotărîrea acest procedeu, împotriva căruia trebuie dusă o luptă necruţătoare.

Nicăieri în lume, partidele muncitoreşti nu unesc laolaltă nişte grupuleţe şi „curente“ de intelectuali, ci îi unesc *pe muncitori*, pe baza următoarelor condiţii : 1) recunoaşterea şi traducerea în viaţă a unor hotărîri marxiste bine determinate, în legătură cu problemele de tactică şi de organizare ; 2) supunerea minorităţii muncitorilor conştienţi faţă de majoritatea lor.

Această unitate, bazată pe o respingere necondiţionată a adversarilor mişcării ilegale, a fost înfăptuită de pravdişti, în decurs de doi ani şi jumătate (1912—1914), în proporţie de $^4/_5$. Oricît i-ar ocărî nişte zevzeci pe pravdişti, taxîndu-i drept fracţionişti, scizionişti etc., asemenea trăncăneli

www.dacoromanica.ro

şi injurii nu pot face să dispară unitatea muncitorilor, care e o realitate...

Plehanov ameninţă acum că va distruge această unitate a majorităţii. Noi le spunem muncitorilor în mod calm şi cu toată fermitatea : nu daţi crezare vorbelor, confruntaţi-le cu faptele şi veţi vedea că fiecare pas întreprins de oricare din sus-numitele grupuleţe aventuriste face să se vadă din ce în ce mai clar cît de jalnice şi de neputincioase sînt oscilările lor.

„Rabocii" nr. 7
din 9 iunie 1914
Semnat : V. I l i n

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

HOTĂRÎRILE MARXIŞTILOR LETONI ŞI LICHIDATORII

Care dintre muncitori nu-şi aminteşte ce zarvă au făcut lichidatorii atunci cînd, într-un număr special al ziarului nostru, am făcut cunoscute cititorilor ultimele hotărîri adoptate de marxiştii letoni şi, cu acest prilej, am spus că letonii au dat un tribut împăciuitorismului, dar în acelaşi timp au dat o lovitură de moarte Blocului din august *, bloc lichidatorist.

Lichidatorii au pus în mişcare tot ce-au putut pentru a contesta valabilitatea acestei concluzii. Toată abilitatea lui Martov, toată... sinceritatea lui Dan, toată inteligenţa şi strălucitul talent literar al lui Semkovski şi al lui Ionov — totul a fost mobilizat în acest scop. Lichidatorii voiau „să demonstreze" cu orice preţ că congresul letonilor n-a condamnat de loc lichidatorismul, nu s-a pronunţat împotriva Blocului din august etc. etc. Într-un cuvînt: eu nu sînt eu şi nici calul nu-i al meu.

Dar iată că n-au trecut decît două-trei luni, şi chiar în revista lichidatorilor („Naşa Zarea" nr. 4) dăm peste un articol al celui mai „remarcabil" lichidator leton, d-l F. Weiss, care *confirmă întru totul* această apreciere concretă a evenimentelor pe care am făcut-o noi.

D-l Weiss este adversarul nostru cel mai aprig. El face din „leniniştii" ruşi şi din majoritatea letonă obiectul unei „critici" dintre cele mai acerbe. Totuşi, el are curajul să-şi recunoască deschis înfrîngerea şi promite, totodată, să lupte

* Vezi volumul de faţă, p. 23—28, 29—32. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

în continuare pentru ideile sale lichidatoriste. El nu încearcă să eludeze chestiunea, nu face piruete, nu caută, ca Semkovski, să facă din alb negru şi din negru alb. Cu un asemenea adversar poţi să duci o dispută aprinsă, dar el merită, totuşi, stimă că nu recurge la... jalnicele metode ale unora ca Semkovski.

D-l Weiss scrie :

— „Acolo (la congres) a predominat — ce-i drept, doar cu o majoritate de un vot, iar în unele chestiuni, de două voturi — curentul din rîndurile marxiştilor letoni care simpatizează cu... «cercul leninist».

— Congresul al IV-lea al marxiştilor letoni înseamnă o încercare de revenire la vechea... ideologie bolşevică.

— Rezoluţia referitoare la fracţiune (din Dumă) a fost adoptată în unanimitate. Ea reprezintă o importantă concesie *din partea minorităţii* congresului (adică o concesie făcută „leniniştilor").

— Cercul leninist va putea să conteze pe sprijinul oficial al letonilor" ş.a.m.d.

Autorul menţionează că „minoritatea a reuşit să mai micşoreze oleacă triumful leniniştilor" şi califică (cu tot temeiul !) drept „curioase" concesiile pe care majoritatea le-a făcut împăciuitoriştilor.

Totuşi, el recunoaşte în mod clar şi fără echivoc că congresul s-a situat pe poziţia „luptei împotriva lichidatorismului", că în punctele principale i-a urmat pe pravdişti.

Se repetă vechea poveste. Timp de două-trei luni, lichidatorii o ţin într-o zarvă, iar după aceea se văd ei înşişi nevoiţi să recunoască că tocmai noi am fost aceia care am arătat adevărata stare de lucruri.

Pînă unde merg uneori lichidatorii în dorinţa lor de „a lămuri" hotărîrile partidului care nu sînt pe placul lor se poate vedea din cele ce urmează. Precum se ştie, în decembrie 1908, conferinţa generală a marxiştilor din Rusia *a respins* propunerea de unificare cu partidul lui Jagiełło (P.P.S.). Acest lucru s-a făcut într-o formă cît se poate de drastică : propunerea de unificare cu partidul nesocial-democrat al deputatului Jagiełło n-a fost luată în consideraţie şi s-a trecut la ordinea de zi. La Congresul lor din 1914, letonii au confirmat toate hotărîrile din 1908, arătînd astfel că ei condamnă primirea nesocial-democratului

www.dacoromanica.ro

Jagiełło în fracțiunea social-democrată. Această hotărîre este deosebit de neplăcută pentru lichidatori.

Și totuși ? În „Ţait", ziarul lichidatorilor evrei, această hotărîre este „explicată" în felul următor :

— „Ce înseamnă a trece la ordinea de zi ? Înseamnă că adunarea nu vrea să pună la vot propunerea, că nu vrea s-o respingă, dar nici s-o accepte. Atunci se trece la chestiunea următoare. Adunarea din 1908 a lăsat pur și simplu deschisă (! !) chestiunea unificării cu curentul Jagiełło" („Ţait" nr. 17).

Oare o asemenea „explicație" dată hotărîrilor partidului nu este o culme a lipsei... de jenă ?

După ce propunerea de unificare cu curentul lui Jagiełło, făcută de lichidatori, a fost respinsă, F. Dan a scris pe atunci, în 1908, într-o dare de seamă oficială întocmită de el și dată publicității :

— „La propunerea delegației poloneze (social-democrații polonezi), conferința nici n-a vrut măcar să ia în discuție rezoluția noastră și a trecut numaidecît la ordinea de zi. În acest fapt, atît de neînsemnat, intoleranța de cerc și deprinderea de a gîndi în spirit de cerc au atins, pe cît se pare, punctul lor culminant" (Darea de seamă întocmită de F. Dan, p. 45).

F. Dan a făcut asemenea aprecieri injurioase tocmai pentru că știa că trecerea la ordinea de zi este *cel mai drastic* refuz de a accepta unificarea cu partidul nesocial-democrat al lui Jagiełło. Iar acum, acest refuz atît de drastic ne este „explicat" în sensul că problema „a rămas deschisă" și că fiecare este liber s-o rezolve cum crede de cuviință ! O mai grosolană batjocorire a hotărîrilor marxiste nici nu se putea.

Oricît s-ar suci lichidatorii, viața își ia ce-i al ei. Viața este pentru linia marxistă. Cele petrecute în rîndurile social-democrației letone confirmă acest lucru în chip tot atît de concret ca și întregul mers al mișcării muncitorești din întreaga Rusie.

„Rabocii" nr. 7
din 9 iunie 1914

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CLASA MUNCITOARE ŞI PRESA MUNCITOREASCĂ

Nu există sarcină mai importantă, pentru muncitorii conştienţi, decît aceea de a căuta *să înţeleagă însemnătatea* propriei lor mişcări şi de *a ajunge la o cunoaştere exactă a ei*. Singurul — şi nesecatul — izvor de forţă al mişcării muncitoreşti este *conştiinţa* ridicată a muncitorilor şi amploarea luptei duse de ei, adică participarea la această luptă a *maselor* de muncitori salariaţi.

Presa marxistă din Petersburg, care are de pe acum o existenţă de mai mulţi ani, oferă un material unic, excelent, de neînlocuit, şi care poate fi verificat de oricine, în legătură cu amploarea mişcării muncitoreşti şi cu preponderenţa, în rîndurile ei, a diferitelor curente. Numai cine vrea să ascundă adevărul, aşa cum fac liberalii şi lichidatorii, poate să nu ţină seama de acest material.

Datele complete cu privire la colectele făcute pentru ziarele „pravdiste" (marxiste) şi lichidatoriste din Petersburg în perioada de la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914 au fost elaborate de tov. V. A. T. Publicăm în întregime tabelul întocmit de el, iar în textul articolului, ca să nu-l obosim pe cititor prea mult cu cifre, vom prezenta (pe alocuri) unele date rotunjite.

Iată tabelul întocmit de tov. V. A. T. [Vezi p. 244—245 — *Nota red.*]

Dar mai întîi de toate să ne oprim asupra datelor cu privire la *numărul* grupurilor de muncitori. Dispunem de

www.dacoromanica.ro

date pentru întreaga perioadă de existenţă atît a ziarelor „pravdiste", cît şi a celor „lichidatoriste". Numărul grupurilor de *muncitori* a fost:

	Ziarele pravdiste	Ziarele lichidatoriste
În tot anul 1912	620	89
În tot anul 1913	2 181	661
În 1914, de la 1 ianuarie pînă la 13 mai	2 873	671
Total	5 674	1 421

Numărul total al grupurilor este de 7 095. Există, desigur, printre ele şi unele care au făcut colecte în repetate rînduri, dar nu dispunem de date cu privire la numărul grupurilor de acest fel.

Vedem că *numai* 1/5 (o cincime) din numărul total al grupurilor de muncitori simpatizează cu lichidatorii. „Pravdismul", rezoluţiile pravdiste, tactica pravdistă *au unit* în jurul lor, în decurs de doi ani şi jumătate, 4/5 din numărul muncitorilor conştienţi din Rusia. Este util să facem o comparaţie între această dovadă concretă de unitate a

Colectele pentru ziarele marxiste („pravdiste") şi lichidatoriste la Petersburg în perioada de la 1 ianuarie la 13 mai 1914

De la cine provin colectele	Petersburg						Moscova					
	Pravd.			Lichid.			Pravd.			Lichid.		
	Nr. colectelor	Suma strînsă		Nr. colectelor	Suma strînsă		Nr. colectelor	Suma strînsă		Nr. colectelor	Suma strînsă	
		Ruble	Copeici		Ruble	Copeici		Ruble	Copeici		Ruble	Copeici
Grupuri de muncitori	*2 024*	*13 943*	*24*	*308*	*2 231*	*98*	*130*	*865*	*—*	*25*	*263*	*52*
În total de la nemuncitori	*325*	*1 256*	*92*	*165*	*1 799*	*40*	*46*	*260*	*51*	*24*	*1 137*	*30*
Din care:												
Grupuri de elevi, studenţi şi tineret	26	369	49	19	292	13	8	119	30	3	21	—
Grupuri de „partizani", „prieteni" etc.	8	164	—	14	429	25	6	42	10	5	892	—
Alte grupuri.....	2	8	—	6	72	60	1	2	—	—	—	—
Diferite persoane.....	281	650	96	120	966	72	29	63	61	14	197	80
Din surse neindicate	8	64	47	6	38	70	2	33	50	2	26	50
Din străinătate.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Total	*2 349*	*15 200*	*16*	*473*	*4 031*	*38*	*176*	*1 125*	*51*	*49*	*1 400*	*82*

De la cine provin colectele	Provincia						Total					
	Pravd.			Lichid.			Pravd.			Lichid.		
	Nr. colectelor	Suma strînsă		Nr. colectelor	Suma strînsă		Nr. colectelor	Suma strînsă		Nr. colectelor	Suma strînsă	
		Ruble	Copeici		Ruble	Copeici		Ruble	Copeici		Ruble	Copeici
Grupuri de muncitori	*719*	*4 125*	*86*	*338*	*2 800*	*62*	*2 873*	*18 934*	*10*	*671*	*5 296*	*12*
În total de la nemuncitori	*332*	*1 082*	*79*	*230*	*2 113*	*90*	*713*	*2 650*	*01*	*453*	*6 759*	*77*
Din care:												
Grupuri de elevi, studenţi şi tineret	20	162	13	23	317	09	54	650	92	45	630	22
Grupuri de „partizani", „prieteni" etc.	28	252	72	35	1 129	35	42	458	82	54	2 450	60
Alte grupuri.....	30	115	29	24	113	52	33	125	29	30	186	12
Diferite persoane.....	221	332	05	132	443	80	531	1 046	62	266	1 608	32
Din surse neindicate	33	220	60	16	110	14	43	318	57	24	175	34
Din străinătate.....	—	—	—	—	—	—	10	49	79	34	1 709	17
Total	*1 051*	*5 208*	*65*	*568*	*4 914*	*52*	*3 586*	*21 584*	*11*	*1 124*	*12 055*	*89*

www.dacoromanica.ro

muncitorilor şi frazeologia pe tema „unităţii" pe care o întîlnim la diferitele grupuleţe de intelectuali, „vperedişti", „plehanovişti", „troţkişti" etc. etc.

Să comparăm datele pe anii 1913 şi 1914 (cele pe anul 1912 nu pot fi comparate, fiindcă „Pravda" a apărut în aprilie, iar „Luci" cu cinci luni mai tîrziu). Vom constata că numărul grupurilor pravdiste a crescut cu 692, *adică cu 31,7%*, iar al celor lichidatoriste cu 10, *adică cu 1,5%*. Prin urmare, numărul muncitorilor care sprijină ziarele pravdiste a înregistrat o creştere de *20 de ori mai rapidă* decît aceea a muncitorilor care sprijină ziarele lichidatoriste.

Să vedem cum se repartizează pe întreaga Rusie muncitorii de ambele orientări:

	Procentul grupurilor de muncitori	
	Pravdiste	Lichidatoriste
La Petersburg	86%	14%
„ Moscova	83%	17%
În provincie	68%	32%

Concluzia este clară: cu cît masele muncitoreşti sînt mai dezvoltate, cu cît conştiinţa lor de clasă şi activitatea lor politică sînt mai ridicate, *cu atît* precumpănirea pravdiştilor în rîndurile muncitorilor este mai accentuată. La Petersburg, lichidatorii au fost aproape complet înlăturaţi (ei reprezintă doar 14%) şi continuă să se menţină într-o oarecare măsură în provincie (32%), unde masele dau dovadă de o capacitate de orientare politică mult mai slabă.

Este extrem de instructiv să relevăm că datele provenite dintr-o sursă cu totul diferită, şi anume datele privitoare la componenţa împuterniciţilor desemnaţi de muncitori în cadrul alegerilor pentru casele de asigurări sociale, se apropie foarte mult de cele privitoare la grupurile de muncitori. La alegerile pentru Casa asigurărilor sociale din capitală au fost 37 de împuterniciţi pravdişti şi 7 lichidatori, adică 84% şi 16%. Pravdiştii formau 70% din numărul total al împuterniciţilor (37 din 53), iar în alegerile pentru Casa asigurărilor sociale *din Rusia* numărul împuterniciţilor pravdişti era de 47 dintr-un total de 57,

www.dacoromanica.ro

adică ei formau 82%. Lichidatorii, cei fără partid şi narodnicii formează o mică minoritate de muncitori care continuă încă să se afle sub influenţa burgheziei.

Mai departe. Iată nişte date interesante cu privire la mărimea medie a sumelor strînse de grupurile de muncitori :

	Suma medie strînsă de la grupurile de muncitori	
	Pravdiste	Lichidatoriste
La Petersburg	6 rub. şi 88 cop.	7 rub. şi 24 cop.
„ Moscova	6 „ „ 65 „	10 „ „ 54 „
În provincie	5 „ „ 74 „	8 „ „ 28 „
„ întreaga Rusie..	6 „ „ 58 „	7 „ „ 89 „

Grupurile pravdiste ne arată un fenomen, ca să zicem aşa, firesc, de înţeles, normal : pe măsură ce creşte salariul mediu al maselor muncitoreşti, creşte şi subscripţia medie a grupului de muncitori mijlociu.

La lichidatori însă, în afară de saltul deosebit al grupurilor din Moscova (al căror număr e doar de 25 !), constatăm că subscripţiile grupurilor din provincie *sînt mai mari* decît ale celor din Petersburg ! ! ! Prin ce se poate explica acest fenomen ciudat ?

Un răspuns precis la această întrebare nu se poate obţine decît printr-o prelucrare mai amănunţită a datelor, ceea ce cere multă muncă. În ce ne priveşte, vom da următorul răspuns ipotetic : în jurul lichidatorilor se grupează o minoritate a muncitorilor mai bine plătiţi din unele ramuri ale industriei. În lumea întreagă s-a observat că aceşti muncitori sînt cei mai ataşaţi de ideile liberale şi oportuniste. La noi, la Petersburg, muncitorii tipografi au fost aceia care i-au tolerat cel mai mult pe lichidatori, şi abia la ultimele alegeri care au avut loc în sindicatul lor, la 27 aprilie 1914, pravdiştii au obţinut jumătate din numărul locurilor în comitet şi majoritatea locurilor de membri supleanţi. Dar în toate ţările muncitorii tipografi sînt cei mai înclinaţi spre oportunism şi unele categorii din ei sînt foarte bine plătiţi.

www.dacoromanica.ro

Dacă concluzia noastră cu privire la simpatiile pe care le nutreşte pentru lichidatori o minoritate din rîndurile aristocraţiei muncitoreşti este doar ipotetică, apoi în ce priveşte subscripţiile individuale, nu mai subzistă nici o îndoială. *Mai mult de jumătate* din subscripţiile nemuncitoreşti sînt subscripţii individuale (531 din 713 la noi, 266 din 453 la lichidatori). Cifra medie a unei asemenea subscripţii este la noi de 1 rublă şi 97 de copeici, iar la lichidatori *de 6 ruble şi 5 copeici ! !*

Este clar că în primul caz este vorba de mici funcţionari publici şi particulari şi de alte elemente mic-burgheze cu caracter semiproletar. La lichidatori însă vedem că e vorba de prieteni bogaţi din rîndurile burgheziei.

Şi mai distinct apar în faţa noastră aceşti prieteni bogaţi din rîndurile burgheziei sub forma „grupurilor de partizani, prieteni etc.“ Nouă, aceste grupuri ne-au dat 458 de ruble şi 82 de copeici, adică 2% din totalul sumelor strînse, iar colecta medie a unui grup este de 10 ruble şi 92 de copeici, adică de 1½ ori mai mare decît colecta medie a unui grup de muncitori. Lichidatorilor însă, aceste grupuri le-au dat 2 450 de ruble şi 60 de copeici, adică *peste* 20% din totalul sumelor strînse, iar colecta medie a unui grup a fost de *45 de ruble şi 39 de copeici*, adică de *6 ori* mai mare decît colecta medie a unui grup de muncitori ! !

Să adăugăm la toate astea contribuţia celor din străinătate, unde principala sursă de strîngere a fondurilor este studenţimea burgheză. De la cei din străinătate, noi am primit 49 de ruble şi 79 de copeici, adică mai puţin de ¼%, iar lichidatorii 1 709 ruble şi 17 copeici, adică *14%*.

Adunînd la un loc sumele strînse de la diferite persoane, de la „partizani, prieteni“ şi din străinătate, obţinem totalul sumelor strînse din aceste surse :

Pravdiştii — 1 555 de ruble şi 23 de copeici, adică *7%* din totalul sumelor strînse.

Lichidatorii — 5 768 de ruble şi 9 copeici, adică *48%* din totalul sumelor strînse.

Din această sursă noi obţinem mai puţin de 1/10 din cît obţinem de la grupurile de muncitori (18 934 de ruble).

www.dacoromanica.ro

Lichidatorii obţin din această sursă *mai mult* decît de la grupurile de muncitori (5 296 de ruble) ! !

Concluzia este limpede : ziarul lichidatorilor *nu este* un ziar muncitoresc, ci un ziar *burghez*. El se sprijină mai ales pe fondurile strînse *de la prietenii bogaţi din rîndurile burgheziei.*

În realitate, dependenţa lichidatorilor faţă de burghezie este mult mai mare decît reiese din datele prezentate de noi. Precum se ştie, ziarele pravdiste au publicat *în repetate rînduri,* spre cunoştinţa generală, dări de seamă cu privire la situaţia lor financiară. Din ele s-a putut vedea că, din venituri şi din sumele provenite din colecte, ziarul îşi acoperă cheltuielile. La un tiraj de 40 000 de exemplare (cît a fost media pe luna mai 1914), acest lucru este şi explicabil, cu toate că au fost operate confiscări şi au lipsit anunţurile. Lichidatorii însă au publicat *doar o singură dată* (în „Luci" nr. 101) o dare de seamă, care indica existenţa unui deficit de 4 000 de ruble, iar după aceea au adoptat un obişnuit procedeu burghez : acela de a nu mai publica dări de seamă. La un tiraj de 15 000 de exemplare, cît are ziarul lor, deficitul devine inevitabil şi, pe cît se vede, el este acoperit de fiecare dată de prieteni bogaţi din rîndurile burgheziei.

Politicienilor care fac politică muncitorească liberală le place să facă aluzie la un „partid muncitoresc *deschis*", legal, dar nu vor să arate *deschis* adevăraţilor muncitori adevărata lor dependenţă faţă de burghezie ! De aceea ne vedem nevoiţi noi, cei din mişcarea ilegală, să le explicăm lichidatorilor liberali care este folosul publicării dărilor de seamă...

În ansamblu rezultă următorul raport între colectele muncitoreşti şi cele nemuncitoreşti :

Revin din colectele:	Din fiecare rublă colectată pentru ziarele : pravdiştilor	lichidatorilor
de la muncitori	87 de copeici	44 de copeici
„ „ *ne*muncitori	13 copeici	56 „ copeici
Total....	1 r. 00 copeici	1 r. 00 copeici

www.dacoromanica.ro

Pravdiştii beneficiază, în proporţie de 1/7, de sprijinul dat de burghezie, şi anume — după cum am văzut — de păturile ei cele mai democratice şi mai puţin avute. Întreprinderea lichidatorilor are *mai cu seamă* un caracter burghez, şi ea e încă sprijinită de o minoritate a muncitorilor.

Datele cu privire la sursa colectelor ne arată şi situaţia de clasă a celor care cumpără şi citesc ziarul.

Subscripţiile benevole vin numai de la cititorii permanenţi, care simpatizează în modul cel mai conştient cu orientarea ziarului. Şi, la rîndul ei, orientarea ziarului, vrînd-nevrînd, „se adaptează" la cerinţele celui mai „influent" dintre cercurile de cititori.

Din datele prezentate de noi aici rezultă, în primul rînd, concluzii de ordin teoretic, adică menite să ajute clasei muncitoare să cunoască condiţiile în care se desfăşoară mişcarea ei, iar în al doilea rînd concluzii de ordin practic, care ne dau indicaţii directe pentru munca noastră.

Se spune uneori că în Rusia există două prese muncitoreşti. Această afirmaţie a repetat-o de curînd pînă şi Plehanov. Dar ea nu corespunde adevărului. Cei care spun aşa ceva dau dovadă de o totală ignoranţă sau de dorinţa lor ascunsă de a-i ajuta pe lichidatori să promoveze influenţa burgheziei în rîndurile muncitorilor. Rezoluţiile adoptate de partidul nostru au arătat de mult şi în repetate rînduri (de pildă în 1908 şi în 1910), în mod precis, limpede şi deschis, caracterul burghez al lichidatorismului. În articolele apărute în presa marxistă, acest adevăr a fost explicat de sute de ori.

Activitatea unui cotidian care se adresează deschis maselor trebuia în mod inevitabil *să dezvăluie* adevăratul caracter *de clasă al curentului* lichidatorist. Şi ea l-a dezvăluit. Ziarul lichidatorilor s-a dovedit a fi în realitate o întreprindere burgheză care duce după sine o minoritate a muncitorilor.

Totodată nu trebuie să uităm că, pînă aproape în primăvara anului 1914, ziarul lichidatorilor a fost organul de presă al Blocului din august. Abia acum s-au desprins din acest bloc letonii, iar Troţki, Em-El, An, Burianov, Egorov i-au părăsit sau sînt pe cale de a-i părăsi pe lichi-

www.dacoromanica.ro

datori ; şi blocul continuă să se destrame. Viitorul apropiat va dezvălui în mod inevitabil, cu şi mai multă claritate, atît caracterul burghez al *curentului* lichidatorist, cît şi lipsa de viabilitate a *grupuleţelor* de intelectuali — a vperediştilor, plehanoviştilor, troţkiştilor etc.

Concluziile practice pot fi rezumate în următoarele puncte :

1) Cele 5 674 de grupuri de muncitori care au fost unite de pravdişti în mai puţin de doi ani şi jumătate reprezintă o cifră destul de însemnată faţă de condiţiile grele existente în Rusia. Dar acesta este numai un început. Noi avem nevoie nu de mii, ci de zeci de mii de grupuri de muncitori. Trebuie să desfăşurăm o activitate mult mai intensă. Zece ruble strînse copeică cu copeică de la sute de muncitori sînt mai importante şi mai preţioase, atît din punct de vedere ideologic cît şi din punct de vedere organizatoric, decît 100 de ruble strînse de la prieteni bogaţi din rîndurile burgheziei. Chiar şi sub raport financiar, experienţa va duce neapărat la recunoaşterea adevărului că cu copeicile strînse de la muncitori se poate organiza un ziar muncitoresc temeinic, în timp ce cu rublele strînse de la burghezi aşa ceva este cu neputinţă. Întreprinderea lichidatoristă este un balon de săpun, care trebuie să plesnească, şi va plesni.

2) La noi a rămas în urmă mai ales provincia, unde 32% din numărul grupurilor de muncitori îi urmează pe lichidatori ! ! Fiecare muncitor conştient trebuie să-şi încordeze toate forţele pentru a pune capăt acestui fenomen atît de trist şi de ruşinos. Trebuie să ne concentrăm toate eforturile asupra provinciei.

3) Muncitorii agricoli, pe cît se vede, nu sînt încă aproape de loc atraşi în mişcare. Oricît de dificilă ar fi aici activitatea noastră, ea trebuie desfăşurată cu cea mai mare stăruinţă şi perseverenţă.

4) Aşa cum o mamă îşi îngrijeşte cu o deosebită atenţie copilul bolnav şi îl hrăneşte mai bine, tot aşa şi muncitorii conştienţi trebuie să poarte mai mult de grijă regiunilor şi fabricilor în care muncitorii suferă de lichidatorism. Această boală, care vine de la burghezie, este inevitabilă

www.dacoromanica.ro

într-o mişcare muncitorească tînără, dar, cu o îngrijire corespunzătoare şi cu un tratament aplicat cu perseverenţă, ea trece fără să le lase muncitorilor urme deosebit de dăunătoare, şi pe toată viaţa. Să-i alimentăm cît mai intens cu literatură marxistă pe muncitorii bolnavi, să le explicăm cu mai multă grijă şi într-o formă mai populară istoria şi tactica partidului nostru, sensul rezoluţiilor adoptate de el cu privire la caracterul burghez al lichidatorismului; să insistăm mai mult asupra absolutei necesităţi de a făuri unitatea proletară, adică asupra necesităţii ca minoritatea muncitorilor să se supună majorităţii, ca o cincime din ei să se supună celorlalte patru cincimi ale muncitorilor conştienţi din Rusia. Aceasta este una dintre sarcinile noastre cele mai importante.

Publicat la 13 şi 14 iunie 1914 în nr. 14 şi 15 ale ziarului „Trudovaia Pravda" şi în iulie 1914, în culegerea: „Marxism şi lichidatorism", partea a II-a, ed. „Priboi", Petersburg

Semnat: V. Ilin

Se tipăreşte după textul culegerii, conîruntat cu acela al ziarului

www.dacoromanica.ro

NARODNICISMUL DE STÎNGA ŞI MARXISMUL

Marxiştii au atras în repetate rînduri atenţia asupra importanţei pe care o prezintă problema liberei circulaţii (adică a vînzării-cumpărării şi ipotecării) pămînturilor ţărăneşti. Tocmai în această problemă, deosebit de vie şi de practică, se manifestă cît se poate de concret caracterul mic-burghez şi chiar *de-a dreptul reacţionar* al narodnicilor noştri.

Toţi narodnicii, începînd cu semicadeţii („social-cadeţii", cum pe bună dreptate i-au numit cîndva d-nii Cernov, Vihleaev etc.) de la „Russkoe Bogatstvo" şi pînă la cel mai „de stînga" dintre narodnicii de la „Stoikaia Mîsl", sînt adversari ai deplinei libertăţi de circulaţie a pămînturilor ţărăneşti şi mai ales a pămînturilor lotuale.

Marxiştii însă declară deschis, în *programul* lor, că ei *„se vor opune întotdeauna şi invariabil oricăror încercări de a frîna mersul dezvoltării economice"*.

Dezvoltarea economică a Rusiei, ca şi aceea a întregii lumi, merge de la feudalism la capitalism şi, trecînd prin capitalismul marii industrii mecanizate, duce la socialism.

„Reveriile" celor care întrevăd „un alt" drum spre socialism în afară de cel care trece prin dezvoltarea *continuă* a capitalismului, prin marea producţie *capitalistă* mecanizată, sînt caracteristice, în Rusia, fie domnişorilor liberali, fie micilor proprietari (mic-burghezilor) înapoiaţi. Aceste reverii, cu care îşi împuie capul şi în zilele noastre

www.dacoromanica.ro

narodnicii de stînga, nu oglindesc altceva decît starea de înapoiere (reacţionarismul) şi neputinţa micii burghezii.

Muncitorii conştienţi din lumea întreagă, printre care şi cei din Rusia, se conving tot mai mult de justeţea doctrinei marxiste, fiindcă viaţa însăşi le arată că numai marea producţie mecanizată îi trezeşte pe muncitori, îi luminează şi-i face să-şi strîngă rîndurile, creează condiţiile *obiective* pentru o mişcare *de masă*.

Atunci cînd „Puti Pravdî" a repetat binecunoscutul adevăr marxist că, în comparaţie cu feudalismul, capitalismul este o orînduire *progresistă* *, că încercarea de a ţine în loc dezvoltarea capitalismului reprezintă utopia cea mai reacţionară, cea mai absurdă şi totodată cea mai dăunătoare pentru oamenii muncii, un narodnic de stînga, d-l N. Rakitnikov (în „Smelaia Mîsl" nr. 7) i-a reproşat că „îşi asumă sarcina, puţin onorabilă, de a înfrumuseţa ştreangul capitalist".

Iată o chestiune asupra căreia n-ar strica să reflecteze oricine manifestă interes pentru marxism şi pentru experienţa mişcării muncitoreşti internaţionale ! ! Rareori — cu excepţia, poate, a economiştilor burghezi — ţi-e dat să întîlneşti o atît de crasă necunoaştere a marxismului ca aceea de care dă dovadă d-l N. Rakitnikov şi narodnicii de stînga.

Să nu fi citit d-l Rakitnikov nici „Capitalul", nici „Mizeria filozofiei" şi nici „Manifestul Comunist" ? Dacă nu le-a citit, atunci nici n-are rost să discuţi cu dînsul despre socialism, şi e ridicol să-ţi mai pierzi vremea cu aşa ceva.

Iar dacă le-a citit, trebuie să ştie că ideea (concepţia) *fundamentală* a lui Marx, care străbate *toate* operele lui şi care a fost confirmată, după el, de experienţa tuturor ţărilor, este aceea că, în comparaţie cu feudalismul, capitalismul are un caracter *progresist*. Tocmai în acest sens se poate spune că Marx şi toţi marxiştii „înfrumuseţează"

* Vezi volumul de faţă, p. 162—166. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

(după expresia atît de stîngace şi de neinteligentă a lui Rakitnikov) „ştreangul capitalist" ! !

Numai nişte anarhişti sau nişte mic-burghezi care nu înţeleg condiţiile dezvoltării istorice pot spune : e totuna dacă ştreangul este feudal sau capitalist — fiindcă amîndouă sînt ştreanguri ! ! A privi lucrurile în acest fel înseamnă a te mărgini *să condamni* şi a nu înţelege mersul *obiectiv* al dezvoltării economice.

Condamnarea exprimă o nemulţumire a noastră subiectivă. Dar mersul obiectiv al evoluţiei feudalismului spre capitalism face ca, datorită dezvoltării oraşelor, căilor ferate, marilor fabrici, ca şi deplasării muncitorilor dintr-o localitate în alta, *milioane* de oameni ai muncii *să se smulgă* din starea de somnolenţă feudală, să fie treziţi şi uniţi chiar de către capitalism.

Atît feudalismul cît şi capitalismul îl asupresc pe muncitor şi caută să-l ţină în întuneric. Dar feudalismul *poate* să ţină, şi ţine *secole de-a rîndul*, în stare de abrutizare milioane de ţărani (bunăoară, în Rusia, din secolul al IX-lea pînă în secolul al XIX-lea ; în China, timp de şi mai multe secole). Capitalismul însă *nu poate* să-i ţină pe muncitori în stare de imobilitate, somnolenţă, abrutizare şi ignoranţă.

Secolele de feudalism au fost pentru oamenii muncii secole de somnolenţă.

Deceniile de capitalism au trezit din starea lor de somnolenţă milioane de muncitori salariaţi.

A nu înţelege acest lucru, domnilor narodnici de stînga, înseamnă a nu înţelege absolut nimic din socialism sau a transforma socialismul, dintr-o luptă a milioanelor de oameni care e generată de condiţiile obiective, în basmul unui domnişor animat de cele mai bune intenţii.

A lua apărarea unei *îngrădiri*, fie ea cît de mică, a libertăţii de circulaţie a loturilor de pămînt înseamnă a deveni, *de fapt*, un reacţionar, un complice al iobăgiştilor.

Îngrădirea libertăţii de circulaţie a loturilor *frînează* dezvoltarea economică, *îngreuiază* formarea, dezvoltarea,

www.dacoromanica.ro

trezirea şi unirea clasei muncitorilor salariaţi, *înrăutăţeşte* atît situaţia muncitorilor cît şi pe aceea a ţăranilor, face *să crească* influenţa moşierilor iobăgişti.

Cei de teapa d-lor Peşehonov şi Rakitnikov se dovedesc a fi *în realitate* tocmai nişte complici ai acestor „categorii", atunci cînd apără îngrădirea libertăţii de circulaţie a pămînturilor ţărăneşti.

„Trudovaia Pravda" nr. 19 din 19 iunie 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

PROBLEMA AGRARĂ ÎN RUSIA

În momentul de faţă problema agrară prezintă, în Rusia, o importanţă uriaşă. Este îndeobşte cunoscut că nu numai masele largi populare, dar şi guvernul consideră că ea este azi una dintre problemele centrale.

Mişcarea din 1905 se caracterizează, din punct de vedere istoric, tocmai prin faptul că imensa majoritate a populaţiei din Rusia, şi anume ţărănimea, a pus problema agrară pe primul plan. Atît partidul liberal-burghez cît şi partidul muncitoresc au ţinut seama de acest fapt în programele lor. Pe de altă parte, şi guvernul, care în cadrul sistemului de la 3 iunie a înfăptuit alianţa dintre moşieri şi vîrfurile burgheziei, a făcut tocmai din problema agrară punctul central al politicii sale (distrugerea cu forţa a sistemului de posesiune a pămîntului în obşte şi introducerea proprietăţii private asupra loturilor, mai ales prin sistemul hutorelor *).

În ce constă, aşadar, fondul economic al problemei agrare în Rusia ? În transformarea burghezo-democratică a Rusiei. Rusia a devenit o ţară capitalistă, burgheză. Însă sistemul de posesiune a pămîntului — atît a celui moşieresc cît şi a celui ţărănesc, lotual — a rămas la noi, într-o foarte mare măsură, iobăgist. În foarte multe cazuri, sistemul economic a continuat să fie tot cel iobăgist : munca în dijmă, clacă, atunci cînd micii proprietari, pe jumătate ruinaţi, săraci lipiţi pămîntului, chinuiţi de foame, iau de la moşier

* — gospodărie ţărănească individuală pe un teren aflat în folosinţa proprietarului ei şi situat în afara obştii săteşti. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

pămînt, fîneţe, păşuni, bani cu împrumut, obligîndu-se „să muncească“ în schimb pămîntul „boierului“.

Cu cît Rusia ţărănească, cu iobăgia ei, a rămas mai mult în urmă faţă de Rusia industrială, comercială, capitalistă, cu atît inevitabila sfărîmare a vechiului sistem iobăgist de posesiune a pămîntului — a celui moşieresc cît şi a celui lotual — trebuia să capete un caracter mai violent.

Moşierii au urmărit ca această sfărîmare să fie înfăptuită în chip moşieresc, în interesul moşierilor, au căutat să-şi păstreze toate pămînturile şi au ajutat pe chiaburi să-i deposedeze cît mai repede pe ţărani de pămînturile lor. Ţăranii, în majoritatea lor, au căutat ca această sfărîmare să fie înfăptuită în chip ţărănesc, în interesul ţăranilor.

În ambele cazuri, transformarea *îşi păstrează caracterul ei burghez*. Marx a arătat limpede, în „Mizeria filozofiei“, în „Capitalul“ şi în „Teorii asupra plusvalorii“, că economiştii *burghezi* au cerut de multe ori *naţionalizarea* pămîntului, adică transformarea întregului pămînt în proprietate obştească, şi că această măsură are *pe de-a-ntregul un caracter burghez*. În urma aplicării unei asemenea măsuri, capitalismul va cunoaşte o dezvoltare şi mai amplă, mai liberă şi mai rapidă. Această măsură este foarte progresistă, foarte democratică ; ea va duce la extirparea definitivă a iobăgiei, la subminarea monopolului posesiunii asupra pămîntului, la subminarea rentei *absolute* (a cărei existenţă în mod greşit o contestă lichidatorul P. Maslov, care se tîrăşte pe urmele savanţilor burghezi). Această măsură va grăbi dezvoltarea forţelor de producţie în agricultură şi va curăţi drumul pentru mişcarea de clasă a muncitorilor salariaţi.

Dar, repetăm, aceasta este o măsură *burghezo*-democratică. Narodnicii de stînga, bunăoară d-l V—dimov în „Smelaia Mîsl“, persistă în a da naţionalizării *burgheze* a pămîntului denumirea de „*socializare*“ şi ocolesc cu încăpăţînare lămuririle, extrem de amănunţite, date de Marx în legătură cu esenţa naţionalizării pămîntului în condiţiile capitalismului.

Narodnicii de stînga repetă cu îndărătnicie teoria pur burgheză a „gospodăriei bazate pe muncă proprie“ şi a

www.dacoromanica.ro

dezvoltării ei în condiţiile „socializării", pe cînd în realitate, sub regimul naţionalizării pămîntului, tocmai posesiunea *capitalistă* a pămîntului — şi încă în forma ei cea mai pură şi mai curăţată de rămăşiţele feudale — va căpăta, în mod inevitabil, cea mai amplă şi mai rapidă dezvoltare.

Expresia „socializarea pămîntului" vădeşte doar că narodnicii de stînga sînt cu totul departe de o înţelegere a bazelor economiei politice a lui Marx şi că ei trec (cu intermitenţe, pe ascuns, adeseori inconştient) de partea economiei politice burgheze.

Marx a recomandat muncitorilor conştienţi să caute să-şi formeze o idee clară despre caracterul burghez al tuturor reformelor agrare înfăptuite în cadrul capitalismului (inclusiv naţionalizarea) şi să sprijine transformările burghezo-democratice îndreptate împotriva moşierilor iobăgişti şi a iobăgiei. Marxiştii însă nu pot confunda nişte măsuri burgheze cu socialismul.

„Trudovaia Pravda" nr. 22 din 22 iunie 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE SEMNIFICAŢIA POLITICĂ A INJURIEI

(IN LEGĂTURĂ CU PROBLEMA UNITĂŢII)

Poate oare injuria să aibă o semnificaţie politică ? — veţi întreba dv.

Fără îndoială că da. Şi am să dau aici un exemplu dintr-un domeniu care interesează pe toţi muncitorii conştienţi.

Noi, pravdiştii, sîntem taxaţi drept „uzurpatori" (adică oameni care îşi atribuie în mod abuziv nişte drepturi pe care nu le au). *În martie 1912* „s-au unit" în jurul acestei injurii plehanoviştii, vperediştii, troţkiştii, lichidatorii şi încă o droaie de alte grupuleţe.

Acum, *în iunie 1914*, după mai bine de doi ani, în jurul acestei injurii *„se unesc"* din nou împotriva noastră adepţii ziarului „Edinstvo", lichidatorii, vperediştii, troţkiştii şi, probabil, încă o duzină de alte grupuleţe.

Pentru a înţelege mai bine semnificaţia politică a acestei injurii, îi invităm pe cititorii noştri să-şi aducă aminte de unele lucruri elementare, pe care adepţii ziarului „Edinstvo" & Co., prin zarva şi injuriile lor, vor să ne facă să le pierdem din vedere.

Conferinţa din ianuarie 1912, „ei" cu toţii au declarat-o drept o uzurpare, o încercare de a-şi atribui în mod abuziv drepturi pe care nu le avea. Conferinţa, zic ei, nu avea dreptul să-şi dea titulatura de organ suprem, de for al întregului.

Foarte bine, domnilor ! Dar uitaţi-vă cum *faptele politice* demască întreaga netemeinicie şi falsitate a afirmaţiilor voastre.

www.dacoromanica.ro

Să presupunem că aveți dreptate, să presupunem că Conferința din ianuarie 1912 „și-a atribuit în mod abuziv niște drepturi pe care nu le avea". Ce rezultă de aici ?

Rezultă că toate grupurile, curentele și cercurile, toți social-democrații care se simțeau nedreptățiți prin această „atribuire abuzivă de drepturi" ar fi trebuit *să se ridice în apărarea* „legalității" ? Nu-i așa ? Ar fi trebuit să se unească nu numai pentru a aduce injurii uzurpatorilor, dar *și pentru a-i răsturna.*

Se pare că în această privință nu încape nici o discuție.

Și e de presupus că bravul Plehanov, curajosul Troțki, îndrăznegii vperediști și nobilii lichidatori *nu s-ar fi putut* uni pentru a împroșca cu injurii pe uzurpatori *fără* să se unească *în vederea răsturnării uzurpatorilor.*

Căci dacă eroii noștri n-ar fi făcut așa ceva, s-ar fi dovedit a fi niște simpli flecari, nu-i așa ?

Și ce se cerea pentru a-i răsturna pe „uzurpatori" ?

Pentru așa ceva ar fi fost de ajuns ca nobilii protestatari împotriva uzurpării să se întrunească laolaltă *fără* uzurpatori, să-i condamne și să prezinte muncitorilor un *exemplu,* o dovadă *practică,* un *fapt* — un fapt, și nu o promisiune, realități, și nu vorbe goale — care să arate existența, la ei, a unor organe legale, spre deosebire de cele ale uzurpatorilor.

Oricine — bineînțeles, dacă nu socoate că toți muncitorii conștienți din Rusia sînt niște idioți — va fi de acord cu noi cînd spunem că acești muncitori, văzînd activitatea desfășurată, în strînsă unitate, de nobilii protestatari împotriva „uzurpatorilor", i-ar fi sprijinit pe acești protestatari, i-ar fi azvîrlit afară pe uzurpatori, bătîndu-și joc de ei și condamnîndu-i ! !

Se pare că e clar.

Se pare că este absolut incontestabil că nu numai un marxist, dar orice democrat care se respectă *s-ar fi simțit obligat* să se unească cu toți adversarii „uzurpării" pentru *a-i răsturna* pe uzurpatori.

www.dacoromanica.ro

Şi care e realitatea ?

Ce s-a întîmplat în realitate ?

La ce s-a ajuns *în cei doi ani* care au trecut de cînd nobilii adversari ai „uzurpării" au pornit o campanie împotriva uzurpatorilor ?

S-a ajuns în situaţia că „uzurpatorii" au unit în jurul rezoluţiilor lor 4/5 *(patru cincimi)* din numărul muncitorilor conştienţi din Rusia.

În doi ani şi jumătate — de la 1 ianuarie 1912 şi pînă la 13 mai 1914 — ziarelor pravdiste le-au venit în ajutor, prin subscripţiile lor, 5 674 de grupuri muncitoreşti, în timp ce nobilii adversari ai „uzurpării", lichidatorii şi prietenii lor, au fost ajutaţi de 1 421 de astfel de grupuri.

„Uzurpatorii" au realizat, cu fapta, şi nu cu vorba, *unitatea* a 4/5 din numărul muncitorilor din Rusia.

Iar nobilii duşmani ai „uzurpării" s-au risipit ca pulberea, căci Blocul din august, înjghebat de ei, s-a destrămat, Troţki, letonii, conducătorii caucazienilor etc. s-au desprins din el, alcătuind grupuleţe *separate, care în adevărata mişcare au dovedit,* fiecare în parte şi toate laolaltă, *că sînt egale cu zero.*

Ce minune mai e şi asta ?

Cum s-a putut întîmpla ca 4/5 din numărul muncitorilor *să apere* mîrşava „uzurpare" *împotriva* acestor numeroşi, diferiţi şi nobili duşmani ai uzurpării, care reprezintă *„o mulţime de curente" ?*

Acest lucru, dragi cititori, a putut şi a trebuit să se întîmple din cauză că adeseori în politică injuria este menită să mascheze totala lipsă de principii şi slăbiciunea, neputinţa, neputinţa stăpînită de mînie a celor care înjură.

Atît şi nimic mai mult.

Iar muncitorii conştienţi, neţinînd seama de injuriile aduse „pravdiştilor", „uzurpatorilor", „leniniştilor" etc. etc., se unesc şi vor continua să se unească în jurul ideilor şi tacticii marxismului consecvent. În ciuda acestor injurii, ei recunosc *numai unitatea de jos, înfăptuită*

www.dacoromanica.ro

de muncitori pe baza condamnării lichidatorismului, pe baza recunoaşterii tuturor hotărîrilor adoptate de „întreg". Numai supunerea minorităţii faţă de majoritate poate să constituie un principiu pentru mişcarea muncitorească, iar nu înţelegerea cu nişte grupuleţe de intelectuali.

„Trudovaia Pravda" nr. 23 din 24 iunie 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DATE OBIECTIVE CU PRIVIRE LA FORŢA DIFERITELOR CURENTE DIN MIŞCAREA MUNCITOREASCĂ [98]

Nu există, pentru muncitorii conştienţi, o sarcină mai importantă decît aceea de *a cunoaşte* mişcarea clasei lor, esenţa ei, ţelurile şi sarcinile ei, condiţiile şi formele ei practice. Căci toată forţa mişcării muncitoreşti constă în conştiinţa ei şi în caracterul ei *de masă:* cu fiecare pas al dezvoltării sale, capitalismul face să crească numărul proletarilor, al muncitorilor salariaţi, îi uneşte strîns între ei, îi organizează, îi luminează şi pregăteşte astfel o forţă de clasă care în mod inevitabil trebuie să păşească spre ţelurile ei.

Programul marxiştilor şi rezoluţiile lor în legătură cu tactica, necontenit explicate în presă, ajută la formarea conştiinţei maselor muncitoare în ce priveşte esenţa, scopurile şi sarcinile mişcării.

Lupta dintre diferitele curente din sînul mişcării muncitoreşti din Rusia are adînci rădăcini de clasă. Cele două „curente" care luptă împotriva marxismului (pravdismului) în mişcarea muncitorească din Rusia şi care (prin caracterul lor de masă şi prin rădăcinile lor în istorie) merită denumirea de „curente" — narodnicismul şi lichidatorismul — sînt expresia influenţei exercitate de burghezie asupra proletariatului. Acest adevăr a fost de multe ori explicat de marxişti şi enunţat de ei într-o serie de hotărîri ale lor atît în privinţa narodnicilor (împotriva cărora se duce o luptă care ţine de 30 de ani), cît şi în privinţa lichidatorilor (lichidatorismul are o istorie de aproape 20 de ani, căci el este o continuare directă a „economismului" şi menşevismului).

www.dacoromanica.ro

În momentul de față se acumulează tot mai multe date *obiective* cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească din Rusia. Aceste date obiective, care nu se referă la atitudinea și la starea de spirit a unor persoane și grupuri, ci la atitudinea și la starea de spirit a *maselor*, și care sînt luate din ziare diferite, *ostile*, și pot fi *verificate* de orice om cu știință de carte, trebuie să le strîngem fără a precupeți forțele, să le verificăm și să le studiem.

Numai pe baza unor astfel de date poți să înveți și să studiezi mișcarea propriei tale clase. Una din principalele lipsuri, dacă nu principala lipsă (sau crimă împotriva clasei muncitoare) atît a narodnicilor și lichidatorilor, cît și a diferitelor grupulețe de intelectuali — „vperediști", plehanoviști, troțkiști — este *subiectivismul* lor. Dorințele lor, „părerile" lor, aprecierile lor, „obiectivele" lor, ei le prezintă la fiecare pas drept voința muncitorilor, drept nevoi ale mișcării muncitorești. Atunci cînd vorbesc, bunăoară, despre „unitate", ei ignorează, plini de sine, *experiența* făuririi unei adevărate unități de către *majoritatea* muncitorilor conștienți din Rusia în cei doi ani și jumătate care s-au scurs de la începutul anului 1912 și pînă la mijlocul anului 1914.

Să totalizăm deci datele *obiective* existente cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească. Cine vrea să creadă în aprecieri subiective și promisiuni n-are decît să se ducă la „grupulețe"; noi însă ne adresăm numai celor care vor să studieze faptele obiective. Iată aceste fapte:

		Pravdiști	Lichidatori	În procente		Narodnici de stînga
				Pravdiști	Lichidatori	
Alegerile pentru Duma de stat:						
1. Numărul de deputați din partea curiei muncitorești	Duma a II-a, 1907	11	12	47	53	—
	Duma a III-a, 1907 — 1912	4	4	50	50	boicot
	Duma a IV-a, 1912	6	3	67	33	

www.dacoromanica.ro

	Pravdiști	Lichidatori	În procente: Pravdiști	În procente: Lichidatori	Narodnicii de stînga
Numărul grupurilor de muncitori care au subscris:					
2. Numărul subscripțiilor din partea grupurilor de muncitori pentru ziarele din Petersburg ..... în 1912	620	89	—	—	—
2. Numărul subscripțiilor din partea grupurilor de muncitori pentru ziarele din Petersburg ..... în 1913 pînă la 13 mai 1914	2 181	661	76,9	23,1	264
2. Numărul subscripțiilor din partea grupurilor de muncitori pentru ziarele din Petersburg	2 873	671	81,1	18,9	524
Alegerile de împuterniciți din partea muncitorilor pentru casele de asigurări sociale:					
3. Numărul împuterniciților la alegerile pentru Casa asigurărilor sociale din Rusia	47	10	82,4	17,6	?1—2?
4. Idem în alegerile pentru Casa asigurărilor sociale din capitală..	37	7	84,1	15,9	4
Semnături pe rezoluțiile pentru fiecare fracțiune din Dumă:					
5. Semnături în ambele ziare pentru „grupul celor șase" (pravdiști) și pentru „grupul celor șapte" (lichidatori)	6 722	2 985	69,2	30,8	—
Legături cu grupurile de muncitori:					
6. Numărul mesajelor însoțite de diferite sume de bani, trimise de grupuri de muncitori unei fracțiuni sau celeilalte (din octombrie 1913 pînă la 6 iunie 1914)	1 295	215	85,7	14,3	—
Tirajul ziarelor din Petersburg:					
7. Numărul exemplarelor tipărite (date adunate și publicate de E. Vandervelde)	40 000	16 000	71,4	28,6	12 000 (de trei ori pe săptămînă)
Presa din străinătate:					
8. Numere din ziarul central, apărute după Conferința din august (1912) a lichidatorilor pînă în iunie 1914	5	0	—	—	9

www.dacoromanica.ro

	Pravdiști	Lichidatori	În procente: Pravdiști	În procente: Lichidatori	Narodnici de stînga
9. Numărul indicațiilor, publicate în aceste numere, cu privire la organizații *ne*legale (fiecare loc este socotit ca o indicație)	44	0	—	—	21
Dependența de burghezie:					
10. Colecte de bani pentru ziarele din Petersburg (de la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914). Colecte de la *ne*muncitori, în procente	—	—	13	56	50
11. Numărul dărilor de seamă asupra sumelor primite, publicate de ziare în toată perioada	3	1	—	—	? (0?)
12. Dintre ele, dări de seamă în procente, cu deficit, acoperit din surse necunoscute, adică burgheze	—	—	0	100	?
13. Sume de bani intrate prin intermediul celor două fracțiuni din Dumă (din octombrie 1913 pînă la 6 iunie 1914). Sume de la *ne*muncitori, în procente	—	—	6	46	—
14. Numărul corespondențelor prezentate în mod tacit drept muncitorești, însă în realitate luate din ziarele burgheze, fără a se indica sursa ..	—	5 (în două numere: 17 și 19 din „Naşa Rabocesia Gazeta")			0
Sindicatele:					
15. Numărul sindicatelor din Petersburg în care majoritatea membrilor (judecînd după majoritatea membrilor din comitet) simpatizează cu un curent sau altul	14 1/2*	3 1/2*	—	—	2

Să dăm mai întîi cîteva explicații sumare la datele prezentate mai sus și apoi să trecem la concluzii.

Cel mai bine va fi să dăm explicații pe puncte. Punctul 1. Date cu privire la delegați și împuterniciți n u

* Intr-unul din sindicate pravdiștii și lichidatorii au un număr egal de partizani.

www.dacoromanica.ro

e x i s t ă. Cine se plînge împotriva folosirii datelor cu privire la „curii" este pur şi simplu ridicol, fiindcă altele nu există. Social-democraţii germani îşi măsoară succesele după rezultatele obţinute în condiţiile aplicării legii electorale a lui Bismarck, care exclude femeile de la vot şi creează o curie „bărbătească" !

Punctul 2. Numărul grupurilor de muncitori care dau bani şi nu se mărginesc „să pună semnături pe rezoluţii" este cel mai sigur şi mai fidel indiciu nu numai al forţei curentului respectiv, dar şi al capacităţii sale organizatorice, al partinităţii sale.

De aceea manifestă lichidatorii şi „grupuleţele" o antipatie subiectivă faţă de acest indiciu.

Lichidatorii ne-au răspuns : noi mai avem şi un ziar evreiesc şi unul gruzin, în timp ce „Pravda" e singură. Nu este adevărat. În primul rînd, ziarul estonian şi cel lituanian au o orientare pravdistă [99]. În al doilea rînd, dacă e să ne referim la provincie, ne este oare permis să uităm Moscova ? Ziarul muncitoresc din Moscova [100], în cursul anului 1913, a strîns laolaltă şi a unit *3 9 0* de grupuri de muncitori („Rabocii" nr. 1, p. 19), în timp ce ziarul evreiesc „Ţait", începînd cu nr. 2 (29 decembrie 1912) şi pînă la 1 iunie 1914, a unit *2 9 6* de grupuri de muncitori (dintre care 190 pînă la 20 martie 1914 şi 106 de la 20.III pînă la 1.VI.1914). Prin urmare, Moscova singură „a acoperit" cu prisosinţă această referire subiectivă a lichidatorilor la ziarul „Ţait" !

Îi invităm pe tovarăşii gruzini şi armeni să adune date cu privire la ziarele caucaziene ale lichidatorilor. Cîte grupuri de muncitori există acolo ? E nevoie de date obiective, care să îmbrăţişeze toate aspectele.

La calcularea grupurilor se pot face unele greşeli incidentale. Îi invităm pe toţi să verifice şi să facă îndreptările necesare.

Punctele 3 şi 4 nu au nevoie de lămuriri. Ar fi de dorit să se întreprindă o anchetă pentru strîngerea de *noi* date asupra situaţiei din provincie.

Punctul 5. În cele 2 985 de semnături în favoarea lichidatorilor au fost *i n c l u s e* şi 1 086 de semnături ale bun-

www.dacoromanica.ro

Объективная анкета о силе печати в рабочем движении России.

	Прав-ые	Либ-ые	Проценты: прав.	Проценты: либ.	Явочная подписка
			%	%	
1. Выборы в Г. Думу. Число депутатов рабочей курии: II Дума, 1907	11	12	47	53	—
III Дума, 1907-1912	4	4	50	50	} бойкот
IV Дума, 1912	6	3	67	33	
2. Число рабочих групп, приславших денежные взносы в газеты (в скоб.): 1912	620	89	—	—	—
1913	2181	661	76,9	23,1	264
1914 (по 1 мая)	2873	671	81,1	18,9	524
3. Денежные сборы на газеты. Процент сборов из отд. рабочих (с 1 янв. по 1 мая 1914 г.)	—	—	13	56	50
4. Тиражи (с-пять) газет (дневных, соц. и полем. Г. Вандервельде)	40 000	16000	71,4	28,6	12 000 (по-[illegible] подписка)
5. Число рабочих групп, отказавшихся от рассылки взносов в пр. и другую думскую фракцию (с окт. 1913 по 6 июня 1914 г.)	1295	215	85,7	14,3	—
6. Денежная сумма, проходящая через пр. и другую думскую фракцию. Процент сумм из отд. рабочих (с окт. 1913 г. по 6 июня 1914 г.)	—	—	6	46	—
7. ~~Выборы~~ в Всероссийское страховое учреждение. Число уполномоченных	47	10	82,4	17,6	? 1-2 ?
8. Выборы в Губ. страховые учреждения. Число уполномоченных.	37	7	84,1	15,9	4
9. Число денежных отчетов, напечатанных газетами за все время	3	1	—	—	?
10. Из них процент отчетов с деф. цифрами, по которым идет [illegible] в пользу [illegible], т.е. буржуазии, и [illegible]	—	—	0	100	?
11. Число подписей, заявленных в обеих газетах, за пр. и другую думскую фракцию (за 6 м. и 7 м.)	6722	2385	69,2	31,8	—
12. Заграничная печать. Число номеров руководящей газеты, вышедших после августовской (1912 г.) конференции ликвидаторов по июнь 1914 г.	5	0	—	—	9
13. Число указаний в этих номерах на неотложные организационные (кадры вне страны и в стране)	44	0	—	—	11
14. Число корреспонденций, данных либерально за рабочий, а не от них самих из буржуазных газет, без указ. источника	0	5 (62 в 1914 г.)	—	—	0
15. Конференциональных соборов, в которых большинство членов (судя по большинству членов [illegible]) (В скоб. [illegible])	20	3	87	13	2
	14	4	77,8	22,2	

www.dacoromanica.ro

O pagină din manuscrisul lui
V. I. Lenin
cu schița tabelului pentru articolul
„Date obiective cu privire
la forța diferitelor curente
din mișcarea muncitorească"
iunie 1914
Micșorat

www.dacoromanica.ro

diştilor şi 719 ale caucazienilor. Ar fi de dorit ca tovarăşii din localităţile respective să verifice aceste cifre.

Punctul 6. Casierii ambelor fracţiuni publică dări de seamă *asupra tuturor* sumelor primite de fracţiunea respectivă şi destinate pentru diferite scopuri. Acesta este un indiciu precis, obiectiv, al legăturilor existente între ele şi muncitori.

Punctul 7. Tirajul ziarelor. Date strînse şi publicate de E. Vandervelde, dar ţinute sub tăcere de lichidatori şi liberali („Kievskaia Mîsl"). „Subiectivism". Ar fi de dorit să se strîngă date mai complete, măcar pentru o lună.

Punctele 8 şi 9. O ilustrare obiectivă a renegării „mişcării ilegale", adică a partidului, de către lichidatori. Cei din străinătate au dat totuşi pradviştilor, de la 1 ianuarie şi pînă la 13 mai 1914, 49 de ruble şi 79 de copeici (1/4%), iar lichidatorilor 1 709 ruble şi 17 copeici (14%). Nu spune „nu pot" ; spune „nu vreau" !

Punctele 10—14. Indicii obiective, care arată dependenţa lichidatorilor şi narodnicilor de burghezie, caracterul lor burghez. *Subiectiv*, lichidatorii şi narodnicii sînt „socialişti" şi „social-democraţi". *Obiectiv*, atît conţinutul *ideilor* lor cît şi *experienţa* mişcării de masă arată că ei reprezintă nişte grupuri de intelectuali burghezi, care fac ca o minoritate de muncitori să se desprindă din partidul muncitoresc.

Atragem în mod deosebit atenţia cititorilor asupra unui procedeu folosit de lichidatori : acela de a fabrica corespondenţe muncitoreşti fictive. Aceasta este o înşelătorie nemaipomenită, pur şi simplu revoltătoare ! Toţi marxiştii din localităţile respective trebuie să demaşte acest procedeu şi să strîngă date obiective (vezi „Trudovaia Pravda" nr. 12 din 11 iunie 1914 [101]).

Punctul 15. Conţine date deosebit de importante, care ar trebui să fie completate şi verificate printr-un chestionar special. Am luat datele din „Sputnik Rabocego", ed. „Priboi", Petersburg 1914 [102]. Am socotit ca făcînd parte din sindicatele lichidatoriste sindicatul funcţionarilor de birou, cel al desenatorilor şi cel al farmaciştilor (la ultimele alegeri pentru comitetul sindicatului tipografilor, care au

www.dacoromanica.ro

avut loc la 27 aprilie 1914, pravdiştii au obţinut 1/2 din locurile din comitet şi mai mult de jumătate din locurile de membri supleanţi). Am trecut printre sindicatele narodniciste pe acela al brutarilor şi pe cel al cartonagiilor. Numărul total de membri este de circa 22 000.

La Moscova, din 13 sindicate, 10 sînt pravdiste şi 3 imprecise, dar mai apropiate de pravdişti. Nu există nici un sindicat lichidatorist sau narodnicist.

Concluziile ce se pot trage din datele obiective arată că numai pravdismul este un curent proletar, marxist, cu adevărat independent de burghezie, un curent care organizează, grupează *peste* 4/5 din numărul muncitorilor (81,1% din grupurile de muncitori în 1914, în comparaţie cu lichidatorii). Lichidatorismul şi narodnicismul sînt, fără îndoială, nişte curente burghezo-democratice, şi nicidecum muncitoreşti.

Experienţa mişcării de masă din anii 1912, 1913 şi din prima jumătate a anului 1914 a confirmat pe de-a-ntregul şi în chip strălucit ideile programatice, tactice şi organizatorice ale pravdiştilor, rezoluţiile şi linia lor. Convingerea că sîntem pe drumul cel bun trebuie să constituie un izvor de energie pentru o activitate şi mai intensă.

„Trudovaia Pravda" nr. 25 din 26 iunie 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CÎT DE PUTERNIC ESTE CURENTUL NARODNICIST DE STÎNGA ÎN RÎNDURILE MUNCITORILOR

În întreaga lume, precum se ştie, o parte din muncitori mai sînt încă alături de unele partide burgheze sau altele. În Rusia, în actuala perioadă de prefaceri burghezo-democratice, o mică parte dintre muncitorii conştienţi mai urmează încă grupul burghez al publiciştilor lichidatori şi curentul burghezo-democratic al narodnicilor.

Că întregul curent narodnicist, care cuprinde şi pe narodnicii de stînga, reprezintă democraţia burgheză (ţărănească) din Rusia e un lucru care a fost spus în repetate rînduri, în modul cel mai clar, mai precis şi mai categoric în *rezoluţiile* adoptate de marxişti (în 1903, 1907 şi 1913)[103]. Faptul că o parte dintre muncitori îi urmează pe narodnicii de stînga, care au dat denumirea de „socialism" unor îndrăzneţe revendicări *ţărăneşti* (care, în fond, sînt pe de-a-ntregul nişte revendicări neîndoielnic *burgheze*), este cu totul de înţeles într-o ţară capitalistă în perioada de înteţire a mişcării împotriva feudalismului.

Dar în ce proporţie anume îi urmează muncitorii conştienţi pe narodnicii de stînga ?

Nu de mult, „Sovremennik" — una dintre revistele intelectualiste cele mai lipsite de principii, care „grupează" (în jurul unei frazeologii mincinoase) pe narodnicii de stînga, pe Plehanov, pe d-l Potresov & Co. — a declarat că „aproximativ 1/3" din numărul muncitorilor îi urmează pe narodnicii de stînga.

Asta este o minciună tot atît de grosolană şi de sfruntată ca şi celelalte minciuni ale lichidatorilor.

www.dacoromanica.ro

După cîte ştim, există doar trei feluri de date obiective cu privire la gradul de influenţă al narodnicilor de stînga în rîndurile muncitorilor. În primul rînd, cele referitoare la tirajul ziarelor. În al doilea rînd, cele referitoare la numărul grupurilor de muncitori care au subscris pentru ziare. În al treilea rînd, cele referitoare la numărul împuterniciţilor la alegerile pentru casa asigurărilor din capitală.

Să comparăm între ele aceste date, care se deosebesc de minciunile sfruntate ale d-lor Martov, Ghimmer & Co. prin aceea că *oricine* le poate găsi şi controla în izvoare publice, la îndemîna tuturor, şi care se referă la *diferite* partide.

				În procente		
	Prav-diştii	Lichi-datorii	Narod-nicii de stînga	Prav-diştii	Lichida-torii	Narod-nicii de stînga
Numărul exemplarelor ziarului din Petersburg care apar în cursul unei săptămîni	240 000	96 000	36 000	64,5	25,8	9,7
Numărul subscripţiilor din partea grupurilor de muncitori pe întreg anul 1913.	2 181	661	264	70,2	21,3	8,5
Pe 1914 (pînă la 13 mai)	2 873	671	524	70,6	16,6	12,8
Numărul împuterniciţilor la alegerile pentru casa asigurărilor sociale din capitală	37	7	4	77,1	14,6	8,3

Datele cele mai „favorabile“ pentru grupurile burgheze (lichidatorii şi narodnicii de stînga) sînt cele referitoare la tirajul ziarelor. Dar ziarele lichidatorilor şi ale narodnicilor de stînga sînt burgheze, şi *nu* muncitoreşti ! Acest lucru îl dovedesc datele cu privire la colecte (de la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914). Lichidatorii au publicat datele privind colectele provenite de la *ne*muncitori şi care reprezintă 56% din *totalul* colectelor („Trudovaia Pravda“

www.dacoromanica.ro

nr. 15) *. La narodnicii de stînga cifra respectivă este de 50%. Totodată narodnicii de stînga, după cît se ştie, n-au publicat nici un fel de dări de seamă asupra ziarului lor, care, ca şi acela al lichidatorilor, este, evident, subvenţionat *de prieteni bogaţi din rîndurile burgheziei.*

Numai ziarul pravdiştilor este un ziar muncitoresc. Atît ziarul lichidatoriştilor cît şi acela al narodnicilor de stînga sînt *ziare burgheze.* Nici un fel de minciuni nu pot infirma acest *fapt obiectiv.*

Datele cu privire la grupurile de muncitori se apropie cel mai mult şi mai precis de cele, în legătură cu numărul membrilor de partid, care au fost publicate de presa din ţările occidentale.

La narodnicii de stînga, numărul subscripţiilor creşte foarte repede (se constată o dublare a lui în decurs de un an), şi el se ridică la 12,8% din numărul subscripţiilor înregistrate pentru toate ziarele. El creşte *pe seama lichidatorilor,* întrucît la aceştia se constată o stagnare aproape absolută în ce priveşte numărul grupurilor (în prima jumătate a anului 1914, adică în perioada unei enorme creşteri generale a mişcării muncitoreşti, s-a înregistrat un spor de numai 10 grupuri) şi o *scădere* a procentului de grupuri de muncitori : de la 21,3% la 16,6%.

Oportunismul domnilor lichidatori şi spiritul lor de renegare a partidului îi împinge pe muncitori spre o *altă* grupare burgheză, mai „radicală" (în vorbe).

Din 1913 pînă în 1914 pravdiştii şi-au mărit numărul grupurilor lor cu 692, lichidatorii cu 10, iar narodnicii de stînga cu 260. În procente această creştere este de +31,7% la pravdişti, +1,5% la lichidatori şi +100% la narodnicii de stînga (cifrele mici cresc întotdeauna mai repede decît cele mari ; de exemplu, dacă Plehanov are 9 grupuri de muncitori şi în momentul Congresului de la Viena — şi pentru Congresul de la Viena [104] — va avea 27 sau 45, această creştere se va exprima procentual în +200%, sau, respectiv, +400%).

Datele referitoare la alegerile pentru casele de asigurări sociale privesc numai Petersburgul. Trebuie remarcat că în

* Vezi volumul de faţă, p. 243—252. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

1914, la Petersburg, narodnicii de stînga s-au situat *înaintea lichidatorilor* în ce priveşte numărul subscripţiilor din partea grupurilor de muncitori.

De la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914 numărul subscripţiilor din partea grupurilor de muncitori din Petersburg a fost de 2 024 la pravdişti, 308 la lichidatori şi *391* la narodnicii de stînga ; sau, exprimat în procente, el a fost de 74,3% la pravdişti, 11,4% la lichidatori şi 14,3% la narodnicii de stînga.

În urma acestei întăriri a narodnicilor de stînga, lichidatorii noştri, ca nişte adevăraţi oportunişti ce sînt, n-au trecut la desfăşurarea unei intense lupte principiale pentru marxism, ci la încheierea unui bloc (a unei alianţe) cu narodnicii de stînga împotriva marxiştilor (pravdiştilor) ! !

În afară de asta, narodnicii de stînga pledează pe faţă, în „Sovremennik", pentru o asemenea alianţă între toţi conducătorii lor. Cît despre lichidatori, ei *nu îndrăznesc* să spună muncitorilor clar şi deschis despre ce este vorba, şi se ascund. Nişte adevăraţi cadeţi.

De pildă, nu de mult în ziarul narodnicilor de stînga („Jivaia Mîsl Truda" nr. 3 din 15 iunie 1914) a apărut un articol intitulat „În legătură cu alegerile de împuterniciţi pentru casa de ajutor în caz de boală, care vor avea loc la Uzina «Aivaz»". În acest articol citim : „...muncitorilor de la Uzina «Aivaz» li se vor prezenta prin forţa lucrurilor două liste, asupra cărora urmează să se pronunţe : *o listă comună a menşevicilor şi a narodnicilor de stînga*... şi o altă listă, a pravdiştilor..." (subliniat de noi).

În acelaşi articol, narodnicii de stînga interpretează alianţa cu lichidatorii pur şi simplu ca un principiu de colaborare între toate curentele „*socialiste*", cu alte cuvinte se consideră pur şi simplu că lichidatorii renegă nu numai rezoluţia din 1907 cu privire la caracterul burghez al curentului narodnicist de stînga, dar şi rezoluţia din 1903 propusă de Akselrod.

Marxiştii consideră că întărirea narodnicilor de stînga este unul din semnele sau vestitorii unui avînt în rîndurile ţărănimii, care, firesc, poate „să-i ameţească" pe proletarii înapoiaţi şi pe intelectualii mic-burghezi. Pe noi,

www.dacoromanica.ro

marxiştii, această împrejurare ne face doar să propagăm cu şi mai multă energie marxismul, să-l opunem ideologiei mic-burgheze a narodnicilor.

Tovarăşi muncitori! Încredeţi-vă mai puţin în promisiuni şi în basme! Studiaţi cu mai multă atenţie datele *obiective* cu privire la mişcarea voastră muncitorească, cît şi pe cele cu privire la influenţa pe care o exercită asupra unei mici părţi din muncitori ideile burgheze şi practica burgheză a lichidatorilor şi a narodnicilor de stînga.

„Trudovaia Pravda" nr. 27 din 28 iunie 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE DREPTUL NAȚIUNILOR LA AUTODETERMINARE

Scris în februarie-mai 1914

Publicat în aprilie-iunie 1914, în revista „Prosvești enie" nr. 4, 5 și 6
Semnat: V. I l i n

Se tipărește după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

Paragraful 9 al programului marxiştilor din Rusia, în care se vorbeşte de dreptul naţiunilor la autodeterminare, a provocat în ultima vreme (aşa cum am mai arătat în „Prosveşcenie") * o adevărată campanie a oportuniştilor. Atît lichidatorul rus Semkovski, în ziarul lichidatorist din Petersburg, cît şi bundistul Libman şi naţional-socialul ucrainean Iurkevici, în ziarele lor, s-au năpustit asupra acestui paragraf, vorbind de el pe un ton de nemărginit dispreţ. Nu încape îndoială că această „năvălire a celor douăsprezece seminţii" ale oportunismului asupra programului nostru marxist este strîns legată de actualele oscilări naţionaliste în general. De aceea ni se pare nimerit să facem o analiză amănunţită a problemei în discuţie. Ţinem doar să observăm că nici unul dintre sus-menţionaţii oportunişti n-a adus vreun argument propriu : ei toţi nu fac decît să repete cele spuse de Rosa Luxemburg într-un amplu articol al ei din 1908—1909, scris în limba polonă şi intitulat „Problema naţională şi autonomia". De aceea, în expunerea noastră vom lua în consideraţie, de cele mai multe ori, argumentele „originale" ale acestei autoare.

1. CE ESTE AUTODETERMINAREA NAŢIUNILOR ?

Este firesc să se pună din capul locului această întrebare atunci cînd se face încercarea de a examina din punct de vedere marxist aşa-numita autodeterminare. Ce trebuie să

* V. *I. Lenin.* Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 125—162. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

înţelegem prin autodeterminare ? Trebuie să căutăm răspuns la această întrebare în definiţiile juridice deduse din feluritele „noţiuni generale" ale dreptului sau, dimpotrivă, în studiul istoric-economic al mişcărilor naţionale ?

Nu este de mirare că unor domni ca Semkovski, Libman, Iurkevici nici nu le-a dat prin gînd să-şi pună această întrebare ; ei se mulţumesc cu simple chicoteli pe seama „lipsei de claritate" a programului marxist, şi, pe cît se pare, în simplicitatea lor, ei nici nu ştiu măcar că despre autodeterminarea naţiunilor se vorbeşte nu numai în programul rus din 1903, dar şi în rezoluţia adoptată de Congresul internaţional de la Londra din 1896 (despre care vom vorbi mai amănunţit la locul cuvenit). Mult mai surprinzător este însă faptul că Rosa Luxemburg, care a afirmat, pe un ton atît de declamator, că respectivul paragraf are un caracter abstract şi metafizic, a căzut tocmai ea în acest păcat prin raţionamentele ei abstracte şi metafizice. Tocmai Rosa Luxemburg este aceea care se pierde mereu în consideraţii generale cu privire la autodeterminare (lansîndu-se chiar în foarte nostime speculaţii pe tema : cum se poate afla voinţa naţiunii ?), fără să pună vreodată în mod clar şi precis chestiunea : unde trebuie căutată soluţia problemei, în definiţii juridice sau în experienţa mişcărilor naţionale din lumea întreagă ?

A pune în mod precis această chestiune, pe care un marxist n-o poate ocoli, înseamnă a spulbera dintr-o dată $^{9}/_{10}$ din argumentele Rosei Luxemburg. Mişcările naţionale nu apar pentru prima oară în Rusia şi nu-i sînt inerente doar ei. În întreaga lume, epoca victoriei definitive a capitalismului asupra feudalismului a fost legată de mişcări naţionale. Baza economică a acestor mişcări constă în faptul că pentru o victorie deplină a producţiei de mărfuri este necesar ca burghezia să cucerească piaţa internă, ca teritoriile cu populaţii care vorbesc aceeaşi limbă să se închege ca state şi să fie înlăturate, totodată, orice piedici care se opun dezvoltării acestei limbi şi încetăţenirii ei în literatură. Limba este cel mai important mijloc de comunicare între oameni ; o limbă comună şi dezvoltarea ei nestînjenită constituie una dintre condiţiile cele mai importante pentru

www.dacoromanica.ro

existența unui comerț cu adevărat liber și pe scară largă, corespunzător capitalismului contemporan, pentru o liberă și largă grupare a populației în diferite clase și, în sfîrșit, pentru asigurarea unei strînse legături între piață și orice întreprinzător mare sau mic, vînzător și cumpărător.

De aceea, orice mișcare națională tinde spre formarea de *state naționale*, care sînt menite să satisfacă în cel mai înalt grad aceste cerințe ale capitalismului contemporan. În această direcție acționează factorii economici cei mai puternici, iar pentru întreaga Europă apuseană — mai mult chiar : pentru întreaga lume civilizată — statul *tipic*, normal pentru perioada capitalistă, este statul național.

Prin urmare, dacă vrem să înțelegem ce înseamnă autodeterminarea națiunilor, fără să ne jucăm de-a definițiile juridice, fără „să născocim" definiții abstracte, ci, dimpotrivă, analizînd condițiile istorice și economice în care au loc mișcările naționale, vom ajunge în mod inevitabil la concluzia : prin autodeterminarea națiunilor se înțelege despărțirea lor statală de colectivitățile naționale străine, se înțelege formarea unui stat național de sine stătător.

Vom vedea, în cele ce urmează, că mai sînt și alte cauze pentru care ar fi o greșeală ca prin dreptul la autodeterminare să se înțeleagă altceva decît dreptul la o existență de stat independentă. Acum însă trebuie să ne oprim asupra modului în care a încercat Rosa Luxemburg „să scape" de concluzia inevitabilă că tendința spre formarea de state naționale are cauze economice adînci.

Rosa Luxemburg cunoaște foarte bine broșura lui Kautsky „Naționalitate și internaționalitate" (supliment la revista „Neue Zeit" [105] nr. 1, 1907—1908 ; o traducere rusă a apărut în revista „Naucinaia Mîsl", Riga, 1908 [106]). Ea știe că în § 4 al acestei broșuri, Kautsky *, analizînd în mod amănunțit problema statului național, a ajuns la concluzia că Otto Bauer „*subapreciază* forța cu care se manifestă tendința de a forma state naționale" (p. 23 din

* În anul 1916, V. I. Lenin, pregătind pentru reeditare articolul de față, a adăugat aici o notă cu următorul cuprins : „Cititorii noștri nu trebuie să uite că pînă în 1919, cînd a apărut excelenta sa broșură, «Calea spre putere», Kautsky a fost un adversar al oportunismului, al cărui apărător a devenit abia prin anii 1910—1911, și mai cu seamă în 1914—1916".

www.dacoromanica.ro

broşura citată). Rosa Luxemburg citează chiar ea cuvintele lui Kautsky : „Statul naţional este forma de stat *cea mai corespunzătoare* pentru condiţiile moderne“ (adică capitaliste, civilizate, progresiste din punct de vedere economic, spre deosebire de cele medievale, precapitaliste etc.), „este forma în care el poate să-şi îndeplinească cel mai uşor misiunea sa“ (care constă în a asigura o cît mai liberă, mai largă şi mai rapidă dezvoltare a capitalismului). La aceste cuvinte trebuie să adăugăm o observaţie şi mai precisă făcută, în încheiere, de către Kautsky, şi anume că statele cu o compoziţie naţională eterogenă (aşa-zisele state multinaţionale, spre deosebire de statele naţionale) sînt „întotdeauna nişte state a căror alcătuire internă — dintr-o cauză sau alta — a rămas anormală sau incomplet dezvoltată“ (adică înapoiată). Kautsky, se înţelege de la sine, vorbeşte de o stare anormală numai în sensul unei nepotriviri cu alcătuirea cea mai corespunzătoare cerinţelor capitalismului în dezvoltare.

Se pune acum întrebarea : ce atitudine a luat Rosa Luxemburg faţă de aceste concluzii istorice-economice ale lui Kautsky ? Sînt ele juste sau nu ? Are dreptate Kautsky, cu teoria lui istorică-economică, sau Bauer, a cărui teorie este, în esenţă, o teorie psihologică ? Care este legătura dintre incontestabilul „oportunism naţional“ al lui Bauer, pledoaria lui în favoarea autonomiei cultural-naţionale, înclinarea lui spre naţionalism („accentuarea, pe alocuri, a momentului naţional“, cum s-a exprimat Kautsky), „o foarte pronunţată exagerare a momentului naţional şi o completă trecere cu vederea a momentului internaţional“ (Kautsky), de o parte, şi o subapreciere a forţei cu care se manifestă tendinţa spre formarea de state naţionale, de altă parte ?

Rosa Luxemburg nici măcar nu şi-a pus această întrebare. Ea n-a observat această legătură. Ea n-a reflectat asupra *ansamblului* pe care-l reprezintă concepţiile teoretice ale lui Bauer. Ea n-a făcut nici măcar o comparaţie între teoria istorică-economică şi cea psihologică în problema naţională. S-a mulţumit doar să facă următoarele observaţii, îndreptate împotriva lui Kautsky :

www.dacoromanica.ro

„...Acest «cel mai bun» stat național nu este altceva decît o abstracție, care se pretează ușor la o dezvoltare și susținere teoretică, dar care nu corespunde realității" („Przegląd Socjaldemocratyczny" nr. 6 din 1908, p. 499).

Și în sprijinul acestei afirmații categorice ni se prezintă o serie de considerații din care reiese că dezvoltarea marilor puteri capitaliste și imperialismul fac ca „dreptul la autodeterminare" al popoarelor mici să devină iluzoriu. „Se poate vorbi oare în mod serios — exclamă Rosa Luxemburg — de o «autodeterminare» a muntenegrenilor, bulgarilor, romînilor, sîrbilor, grecilor, care numai în mod formal sînt independenți — și aceasta se referă, în parte, chiar și la elvețieni —, a căror independență este ea însăși un produs al luptei politice și al jocului diplomatic al «concertului european» ?" ! (p. 500). Cel care corespunde în mai bună măsură condițiilor existente „nu este statul național, cum crede Kautsky, ci statul hrăpăreț". Ni se prezintă după aceea cîteva zeci de cifre în legătură cu mărimea coloniilor care aparțin Angliei, Franței etc.

În fața unor asemenea raționamente nu poți să nu rămîi uimit de darul pe care-l are autoarea noastră de a nu pricepe *ce și cu ce se leagă!* A încerca, cu aerul cel mai serios, să-i explici lui Kautsky că statele mici sînt dependente, din punct de vedere economic, de cele mari ; că statele burgheze duc luptă între ele pentru subjugarea prădalnică a altor națiuni ; că există pe lume imperialism și colonii — înseamnă a te preta la nu știu ce filozofare ridicolă și puerilă, fiindcă toate astea n-au absolut nici o legătură cu chestiunea în discuție. Nu numai statele mici, dar și Rusia, de pildă, este complet dependentă din punct de vedere economic de forța capitalului financiar imperialist al țărilor burgheze „bogate". Nu numai niște state în miniatură, ca cele din Balcani, dar și America, în secolul al XIX-lea, a fost, din punct de vedere economic, o colonie a Europei, fapt care a fost arătat încă de către Marx în „Capitalul" [107]. Toate aceste lucruri, Kautsky, ca orice marxist, le știe desigur foarte bine, dar ele n-au nici în clin nici în mînecă cu problema mișcărilor naționale și a statului național.

www.dacoromanica.ro

Acestei probleme — a autodeterminării politice a naţiunilor în societatea burgheză, a independenţei lor de stat —, Rosa Luxemburg îi substituie problema independenţei, a neatîrnării lor economice. Este un procedeu la fel de inteligent ca şi al unuia care, într-o discuţie despre revendicarea programatică potrivit căreia în statul burghez supremaţia trebuie să revină parlamentului, adică adunării reprezentanţilor poporului, s-ar apuca să-şi exprime convingerea — perfect întemeiată, de altfel — că într-o ţară burgheză, oricare ar fi rînduielile ei, supremaţia o deţine marele capital.

Nu încape îndoială că o mare parte din ţările Asiei, care este cel mai populat dintre continente, se află în situaţia unor colonii ale „marilor puteri" sau în aceea a unor state extrem de dependente şi asuprite din punct de vedere naţional. Dar această împrejurare, îndeobşte cunoscută, infirmă ea cît de cît faptul incontestabil că, chiar şi în Asia, condiţiile pentru cea mai deplină dezvoltare a producţiei de mărfuri, pentru cel mai liber, mai larg şi mai rapid avînt al capitalismului au fost create numai în Japonia, adică numai într-un stat naţional independent? Acesta este un stat burghez, şi de aceea s-a apucat şi el să asuprească alte naţiuni şi să subjuge colonii. Nu ştim dacă Asia va mai reuşi ca, înainte de prăbuşirea capitalismului, să se constituie într-un sistem de state naţionale independente, aşa cum se întîmplă în Europa. Un lucru rămîne însă indiscutabil, şi anume că, trezind din somnolenţă Asia, capitalismul a provocat şi acolo, pretutindeni, mişcări naţionale, că aceste mişcări manifestă tendinţa spre formarea de state naţionale în Asia şi că tocmai astfel de state asigură cele mai bune condiţii pentru dezvoltarea capitalismului. Exemplul Asiei pledează *în favoarea* lui Kautsky şi *împotriva* Rosei Luxemburg.

Exemplul statelor balcanice, de asemenea, pledează împotriva celor afirmate de ea, căci oricine vede acum că cele mai bune condiţii pentru dezvoltarea capitalismului în Balcani se creează tocmai pe măsură ce în această peninsulă se formează state naţionale independente.

www.dacoromanica.ro

Prin urmare, exemplul întregii omeniri civilizate înaintate, cît și exemplul Balcanilor și acela al Asiei, împotriva celor susținute de Rosa Luxemburg, ne arată absoluta justețe a tezei lui Kautsky că statul național constituie o regulă și o „normă" a capitalismului, în timp ce statul cu o compoziție națională eterogenă indică o stare de înapoiere sau o excepție. Din punct de vedere al relațiilor naționale, cele mai bune condiții pentru dezvoltarea capitalismului le oferă, fără îndoială, statul național. Asta nu înseamnă, bineînțeles, că în cadrul relațiilor burgheze un asemenea stat ar putea să excludă exploatarea și asuprirea națiunilor. Asta înseamnă doar că marxiștii nu pot să treacă cu vederea puternicii factori *economici* care dau naștere tendințelor spre formarea de state naționale. Înseamnă că în programul marxiștilor „autodeterminarea națiunilor" *nu poate* avea, din punct de vedere istoric-economic, altă semnificație decît aceea a autodeterminării politice, a independenței de stat, a formării de state naționale.

Vom arăta mai încolo, în mod amănunțit, care sînt, din punctul de vedere marxist, adică din punctul de vedere de clasă, proletar, condițiile în care poate fi sprijinită revendicarea burghezo-democratică a „statului național". Deocamdată ne limităm la definirea *noțiunii* de „autodeterminare", și trebuie să remarcăm doar că Rosa Luxemburg *știe* care este conținutul acestei noțiuni („stat național"), în timp ce adepții ei oportuniști, de felul lui Libman, Semkovski, Iurkevici, *nu știu nici măcar acest lucru!*

2. MODUL CONCRET-ISTORIC DE A PUNE PROBLEMA

O cerință absolută a teoriei marxiste este aceea că orice problemă socială ce urmează a fi analizată trebuie să fie situată într-un cadru istoric *bine determinat* și totodată, atunci cînd e vorba de o singură țară (bunăoară, cînd e vorba de programul național pentru o anumită țară), să se țină seama de particularitățile concrete care fac ca ea să se deosebească de alte țări în limitele uneia și aceleiași epoci istorice.

www.dacoromanica.ro

Ce înseamnă această cerinţă absolută a marxismului, aplicată la problema noastră?

Înseamnă, înainte de toate, că trebuie să deosebim în mod riguros două epoci ale capitalismului, care sînt radical diferite din punctul de vedere al mişcărilor naţionale. Pe de o parte, o epocă a prăbuşirii feudalismului şi absolutismului, o epocă de formare a societăţii burghezo-democratice şi a statului burghezo-democratic, cînd pentru prima oară mişcările naţionale capătă un caracter de masă şi într-un fel sau altul atrag în arena politică *toate* clasele populaţiei, prin intermediul presei şi prin participare la activitatea instituţiilor reprezentative etc. Pe de altă parte, o epocă a statelor capitaliste pe deplin constituite, cu un regim constituţional de mult statornicit, cu un antagonism între proletariat şi burghezie foarte accentuat şi care poate fi considerată drept ajunul prăbuşirii capitalismului.

Prima epocă se caracterizează prin trezirea mişcărilor naţionale, prin antrenarea în aceste mişcări a ţărănimii, care e pătura cea mai numeroasă a populaţiei şi care „se pune cu greu în mişcare" cînd e vorba de dus lupta pentru cucerirea de libertăţi politice în general şi de drepturi naţionale în special. Pentru a doua epocă este caracteristic faptul că nu există mişcări burghezo-democratice de masă într-o vreme cînd capitalismul dezvoltat, apropiind tot mai mult şi amestecînd între ele naţiunile complet atrase în orbita comerţului, aduce pe primul plan antagonismul dintre capitalul fuzionat pe scară internaţională şi mişcarea muncitorească internaţională.

Desigur, aceste două epoci nu sînt despărţite una de alta printr-un zid, ci sînt legate între ele prin numeroase verigi intermediare, căci diferitele ţări se deosebesc între ele şi prin ritmul dezvoltării lor naţionale, prin compoziţia naţională a populaţiei, prin repartizarea ei teritorială etc. etc. Fără o luare în considerare a tuturor acestor condiţii istorice generale, precum şi a tuturor condiţiilor statale concrete, nici nu poate fi vorba de o examinare a programului naţional al marxiştilor dintr-o anumită ţară.

Şi iată că tocmai aici ne lovim de punctul cel mai slab al raţionamentelor emise de Rosa Luxemburg. Cu o neobiş-

www.dacoromanica.ro

nuită rîvnă, ea își agrementează articolul ei cu o colecție de vorbe „tari" la adresa paragrafului 9 din programul nostru, în care găsește „generalități", formulări „șablonarde", „frazeologie metafizică" și așa mai departe, la nesfîrșit. În mod firesc ne-am fi așteptat ca această publicistică, care se pricepe atît de bine să condamne metafizica (în accepția lui Marx, adică antidialectica) și abstracțiile goale, să ne dea dînsa un exemplu de examinare concret-istorică a problemei. Este vorba de programul național al marxiștilor dintr-o anumită țară, Rusia, și dintr-o anumită epocă, începutul secolului al XX-lea. Dar poate că Rosa Luxemburg chiar pune chestiunea : prin *ce* epocă *istorică* trece Rusia, *care sînt* particularitățile *concrete* pe care le prezintă problema națională și mișcările naționale din această țară în epoca *dată ?*

Despre toate astea, Rosa Luxemburg nu spune absolut nici un cuvînt ! Nu veți găsi la ea nici urmă de analiză a modului cum se pune problema națională în *Rusia* într-o epocă istorică dată și nu se arată care sînt particularitățile *Rusiei* în această privință !

Ni se spune că în Balcani problema națională se pune altfel decît în Irlanda, că Marx a apreciat în cutare fel mișcarea națională poloneză și cehă în condițiile concrete ale anului 1848 (o pagină de citate din Marx), că Engels a apreciat în cutare fel lupta dusă de cantoanele păduroase din Elveția împotriva Austriei și bătălia de la Morgarten din 1315 (o pagină de citate din Engels, împreună cu respectivul comentar din Kautsky), că, după părerea lui Lassalle, războiul țărănesc din Germania din secolul al XVI-lea a avut un caracter reacționar etc.

Nu s-ar putea spune că aceste observații și citate strălucesc prin noutatea lor ; în orice caz însă este interesant pentru cititori să-și amintească încă și încă o dată cum anume au abordat Marx, Engels și Lassalle analiza unor probleme istorice concrete privind diferite țări. Și, dacă recitești instructivele citate extrase din operele lui Marx și Engels, vezi deosebit de limpede în ce situație ridicolă s-a pus Rosa Luxemburg. Ea pledează cu elocvență și vehemență pentru necesitatea unei analize istorice concrete a

www.dacoromanica.ro

problemei naţionale în diferite ţări şi în diferite perioade, dar nu face *nici cea mai mică* încercare de a stabili prin *care* stadiu istoric al dezvoltării capitaliste trece *Rusia* la începutul secolului al XX-lea şi ce *particularităţi* prezintă problema naţională în această ţară. Rosa Luxemburg ne prezintă exemple de felul cum au analizat *alţii* problema în chip marxist, pentru a sublinia parcă dinadins că adeseori iadul este pavat cu bune intenţii, că adeseori în dosul unor sfaturi bune se ascunde refuzul sau nepriceperea de a le pune în aplicare.

Iată una dintre aceste comparaţii instructive. Rosa Luxemburg se pronunţă împotriva lozincii independenţei Poloniei şi se referă, cu acest prilej, la lucrarea ei din 1898, în care a demonstrat că are loc o rapidă „dezvoltare industrială a Poloniei", ale cărei produse industriale îşi găsesc o piaţă de desfacere în Rusia. E de prisos să mai spunem că de aici nu rezultă încă absolut nimic în ce priveşte *dreptul* la autodeterminare, că toate acestea dovedesc doar dispariţia vechii Polonii a şleahticilor etc. Rosa Luxemburg însă ajunge mereu, pe nesimţite, la concluzia că, printre factorii care unesc Rusia de Polonia, un rol precumpănitor au de pe acum factorii pur economici ai relaţiilor capitaliste contemporane.

Dar iată că Rosa noastră trece la problema autonomiei şi — deşi articolul ei este intitulat „Problema naţională şi autonomia" *în general* — se apucă să ne dovedească dreptul *exclusiv* la autonomie pe care-l are regatul Poloniei (vezi „Prosveşcenie" nr. 12 din 1913 *). În sprijinul acestui drept al Poloniei la autonomie, Rosa Luxemburg prezintă o caracterizare a orînduirii de stat a Rusiei — făcută, evident, după criterii atît economice cît şi politice, atît culturale cît şi sociologice —, pe care o înfăţişează ca un ansamblu de trăsături ce alcătuiesc laolaltă noţiunea de „despotism asiatic" („Przegląd" [108] nr. 12, p. 137).

Este îndeobşte cunoscut că o orînduire de stat de acest fel este foarte solidă în cazul cînd în economia ţării respective predomină trăsături cu totul patriarhale, precapita-

* Vezi V. *I. Lenin.* Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 155—162. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

liste, iar economia bazată pe producția de mărfuri și diferențierea de clasă sînt foarte puțin dezvoltate. Dar, dacă într-o asemenea țară, în care orînduirea de stat se distinge printr-un pronunțat caracter *pre*capitalist, există o regiune, delimitată din punct de vedere național, în care capitalismul se dezvoltă cu *rapiditate,* atunci cu cît această dezvoltare capitalistă este mai rapidă, cu atît va fi mai pronunțată contradicția dintre ea și orînduirea de stat *pre*capitalistă, cu atît va fi mai probabilă desprinderea din întreg a regiunii înaintate, care nu este fixată de el prin legături „capitaliste contemporane", ci prin legături „despotice asiatice".

Rosa Luxemburg, prin urmare, n-a știut *s*-o scoată la capăt nici măcar cu problema structurii sociale a puterii de stat din Rusia în raport cu Polonia burgheză ; cît despre problema particularităților istorice concrete pe care le prezintă mișcările naționale din Rusia, ea nici măcar n-a fost pusă.

Și tocmai asupra acestei probleme trebuie să ne oprim.

3. PARTICULARITĂȚILE CONCRETE ALE PROBLEMEI NAȚIONALE ÎN RUSIA ȘI TRANSFORMAREA EI BURGHEZO-DEMOCRATICĂ

„...Cu tot caracterul său elastic, acest principiu al «dreptului națiunilor la autodeterminare» — care reprezintă pur și simplu un loc comun și este, în mod evident, deopotrivă de aplicabil nu numai la popoarele care trăiesc în Rusia, dar și la națiunile care trăiesc în Germania și Austria, Elveția și Suedia, America și Australia — nu-l găsim în nici unul din programele partidelor socialiste de astăzi..." („Przegląd" nr. 6, p. 483).

Așa scrie Rosa Luxemburg la începutul campaniei sale împotriva paragrafului 9 din programul marxist. Căutînd să ne sugereze pe nesimțite ideea că acest punct din program reprezintă „pur și simplu un loc comun", Rosa Luxemburg cade ea însăși în acest păcat, declarînd cu o nostimă cutezanță că acest punct este, „în mod evident, deopotrivă de aplicabil" la Rusia, Germania etc.

Este evident — răspundem noi — că Rosa Luxemburg a vrut să ne prezinte în articolul ei o colecție de greșeli de logică, care și-ar fi găsit un loc mai potrivit în temele unor

www.dacoromanica.ro

liceeni. Căci tirada ei reprezintă, de la un capăt la altul, o adevărată absurditate şi o batjocură la adresa modului concret-istoric de a pune problema.

Dacă interpretăm programul marxist nu în chip pueril, ci ca nişte marxişti, nu va fi de loc greu să ne dăm seama că el se referă la mişcările naţionale burghezo-democratice. Dacă este aşa — şi fără îndoială că este aşa —, atunci reiese „în mod evident" că acest program se referă „în general", ca un „loc comun" etc., la *toate* cazurile de mişcare naţională burghezo-democratică. Nu mai puţin evidentă ar fi pentru Rosa Luxemburg, după o cît de mică reflecţie, şi concluzia că programul nostru se referă *numai* la cazurile în care există o asemenea mişcare.

Dacă Rosa Luxemburg s-ar apuca să reflecteze mai adînc asupra acestor consideraţii atît de evidente, şi-ar da destul de lesne seama ce absurditate a spus. În timp ce ne învinuieşte *pe noi* că-i prezentăm „un loc comun", ea aduce ca argument *împotriva noastră* faptul că în programul ţărilor în care *nu există* mişcări naţionale burghezo-democratice nu se vorbeşte de autodeterminarea naţiunilor. Inteligent argument, nimic de zis!

O comparaţie între dezvoltarea politică şi economică a diferitelor ţări, precum şi între programele lor marxiste, este un lucru de extremă importanţă din punctul de vedere al marxismului, fiindcă atît natura capitalistă comună a statelor contemporane, cît şi legea lor generală de dezvoltare sînt incontestabile. Dar o asemenea comparaţie trebuie făcută cu pricepere. O condiţie elementară ce trebuie îndeplinită în acest caz este aceea de a lămuri chestiunea dacă epocile istorice de dezvoltare ale ţărilor care fac obiectul comparaţiei *sînt comparabile* între ele. De pildă, numai nişte oameni cu totul ignoranţi (ca cneazul E. Trubeţkoi, în „Russkaia Mîsl") pot să „compare" programul agrar al marxiştilor din Rusia cu programele din Europa occidentală, fiindcă programul nostru dă răspuns la problema unei tronsformări agrare în sens *burghezo-democratic*, despre care nici nu este vorba în ţările occidentale.

Acelaşi lucru se poate spune şi despre problema naţională. În majoritatea ţărilor occidentale, ea este încă de mult

www.dacoromanica.ro

timp rezolvată. E ridicol să cauți soluții la niște probleme care nu figurează în programele socialiștilor din Europa occidentală. Rosa Luxemburg a scăpat aici din vedere tocmai ceea ce era esențial, și anume deosebirea dintre țările în care transformările burghezo-democratice sînt de mult terminate și acelea în care ele nu s-au terminat încă.

În această deosebire constă miezul problemei și tocmai completa ignorare a acestei deosebiri face ca articolul, peste măsură de lung, al Rosei Luxemburg să fie o îngrămădire de lucruri comune, lipsite de orice conținut.

În Europa occidentală, în țările de pe continent, epoca revoluțiilor burghezo-democratice corespunde unui interval de timp destul de bine determinat, care se întinde cam din 1789 pînă în 1871. Și tocmai ea a fost epoca mișcărilor naționale și a formării de state naționale. După încheierea acestei epoci, Europa occidentală se prezenta ca un sistem, deja constituit, de state burgheze, care de regulă erau niște state naționale unitare. De aceea, a căuta astăzi dreptul la autodeterminare în programele socialiștilor din Europa occidentală înseamnă a nu înțelege abecedarul marxismului.

În răsăritul Europei și în Asia, epoca revoluțiilor burghezo-democratice a început abia în 1905. Revoluțiile din Rusia, Persia, Turcia și China, războaiele balcanice — iată care este, în epoca *noastră*, lanțul de evenimente mondiale din „orientul" nostru. Și numai un orb nu poate să vadă în acest lanț de evenimente trezirea unei *serii întregi* de mișcări naționale burghezo-democratice, a unor tendințe de a forma state naționale independente și unitare. Tocmai pentru că Rusia, împreună cu țările vecine, trece prin această epocă, și numai de aceea, este nevoie în programul nostru de punctul cu privire la dreptul națiunilor la autodeterminare.

Dar să continuăm încă puțin citatul de mai sus, luat de noi din articolul Rosei Luxemburg:

„...Mai ales — scrie ea — în programul unui partid care desfășoară activitate într-un stat cu o populație extrem de eterogenă și pentru care problema națională joacă un rol primordial, în programul social-democrației austriece, nu se află înscris principiul dreptului națiunilor la autodeterminare" (ibid.).

www.dacoromanica.ro

Aşadar, cititorii urmează să fie convinşi „mai ales" prin exemplul Austriei. Să vedem cîtă logică cuprinde — privit sub aspectul său concret-istoric — acest exemplu.

În primul rînd, să punem problema — de o importanţă fundamentală — a desăvîrşirii revoluţiei burghezo-democratice. În Austria, această revoluţie a început în 1848 şi s-a terminat în 1867. De atunci, adică de aproape o jumătate de veac, domneşte acolo o constituţie burgheză, care s-a statornicit, în linii generale, şi în baza căreia un partid muncitoresc legal îşi desfăşoară în mod legal activitatea sa.

De aceea, în condiţiile interne de dezvoltare ale Austriei (adică din punct de vedere al dezvoltării capitalismului în Austria, în general, şi la diferitele naţiuni din cadrul ei, în special) *nu există* factori susceptibili să provoace salturi care să poată fi însoţite, între altele, de constituirea unor state naţionale independente. Presupunînd, prin comparaţia pe care o face, că Rusia se află, sub acest raport, în condiţii analoge, Rosa Luxemburg nu numai că emite o ipoteză fundamental greşită, antiistorică, dar totodată, fără să vrea, alunecă spre lichidatorism.

În al doilea rînd, în problema de care ne ocupăm are o importanţă deosebit de mare raportul — cu totul diferit — care există în Austria şi în Rusia între naţionalităţile respective. Austria nu numai că a fost vreme îndelungată un stat în care predominau germanii, dar germanii austrieci pretindeau chiar că lor li se cuvine să deţină hegemonia în sînul naţiunii germane în general. Această „pretenţie", cum va binevoi, poate, să-şi amintească Rosa Luxemburg (care are o aversiune atît de pronunţată faţă de pretinsele locuri comune, şabloane, abstracţii...), a fost spulberată de războiul din 1866. Naţiunea dominantă din Austria, cea germană, s-a trezit *în afara graniţelor* statului german independent, care s-a constituit definitiv în 1871. Pe de altă parte, încercarea ungurilor de a forma un stat naţional independent a suferit un eşec încă din 1849, sub loviturile armatei iobăgiste ruse.

S-a creat astfel o situaţie cu totul specifică: ungurii, iar după aceea şi cehii, au năzuit nu spre despărţirea de Austria, ci spre menţinerea integrităţii ei, şi aceasta tocmai

www.dacoromanica.ro

în interesul independenței lor naționale, care ar fi putut fi complet nimicită de vecinii mai prădalnici și mai puternici! Datorită acestei situații specifice, Austria s-a constituit într-un stat cu două centre (dualist), iar acum se transformă într-un stat cu trei centre (trialist: germani, unguri, slavi).

Există oare ceva asemănător în Rusia? Se manifestă la noi o tendință a „alogenilor" de a se uni cu velicoruşii de teama de a nu ajunge sub o asuprire națională *și mai rea?*

E de ajuns să-ți pui o asemenea întrebare pentru a-ți da seama cîtă absurditate, cîtă platitudine și ignoranță reflectă această comparație între Rusia și Austria în ce privește autodeterminarea națiunilor.

Condițiile specifice ale Rusiei în ce privește problema națională sînt tocmai contrare acelora pe care le-am văzut că există în Austria. Rusia este un stat cu un centru național unic: acela al velicoruşilor. Velicoruşii ocupă un teritoriu imens și compact și numărul lor se ridică la vreo 70 000 000. Particularitatea acestui stat național constă, în primul rînd, în faptul că „alogenii" (care, împreună, constituie majoritatea populației: 57%) trăiesc tocmai în regiunile periferice; în al doilea rînd, în faptul că asuprirea acestor alogeni este cu mult mai aprigă decît a celor din statele vecine (și nu numai europene); în al treilea rînd, în faptul că, într-o serie întreagă de cazuri, în vecinătatea regiunilor periferice, care sînt locuite de naționalități asuprite, dincolo de granițe trăiesc oameni de același neam cu ele care se bucură de mai multă independență națională (este destul să amintim pe cei de la granița de vest și de la cea de sud a statului, finlandezii, suedezii, polonezii, ucrainenii și romînii); în al patrulea rînd, în faptul că adeseori capitalismul e mai dezvoltat, iar nivelul cultural general e mai ridicat în regiunile periferice, locuite de „alogeni", decît în centrul statului. În sfîrșit, tocmai în statele asiatice vecine vedem că a început o perioadă de revoluții burgheze și mișcări naționale, care antrenează în parte și popoarele înrudite de pe cuprinsul Rusiei.

Așadar, tocmai particularitățile istorice concrete pe care le prezintă problema națională în Rusia fac ca recunoaș-

www.dacoromanica.ro

terea dreptului naţiunilor la autodeterminare să fie la noi o necesitate deosebit de imperioasă în epoca prin care trecem.

De altfel, chiar şi sub aspectul ei pur faptic, afirmaţia Rosei Luxemburg că în programul social-democraţilor austrieci nu se pomeneşte nimic despre recunoaşterea dreptului naţiunilor la autodeterminare este contrară adevărului. E de ajuns să deschidem procesele-verbale ale Congresului de la Brünn *, care a adoptat programul naţional [109], şi vom găsi acolo declaraţia făcută de Gankevici, un social-democrat rutean, în numele întregii delegaţii ucrainene (rutene) (procesele-verbale, p. 85), şi pe cea făcută de Reger, un social-democrat polonez, în numele întregii delegaţii poloneze (p. 108), că social-democraţii acestor două naţiuni din Austria includ în aspiraţiile lor şi unitatea naţională, libertatea şi independenţa popoarelor lor. Prin urmare, social-democraţia austriacă, fără să includă numaidecît în programul ei dreptul naţiunilor la autodeterminare, acceptă totuşi fără rezerve ca unele *părţi* din partidul ei să formuleze ca o revendicare independenţa naţională. Practic vorbind, o asemenea atitudine înseamnă, bineînţeles, tocmai o recunoaştere a dreptului naţiunilor la autodeterminare! Exemplul Austriei, pe care-l invocă Rosa Luxemburg, pledează, aşadar, în *toate* privinţele *împotriva* celor susţinute de ea.

4. „PRACTICISMUL" ÎN PROBLEMA NAŢIONALĂ

Cu o deosebită ardoare au îmbrăţişat oportuniştii argumentul invocat de Rosa Luxemburg că paragraful 9 din programul nostru nu are în el nimic „practic". Rosa Luxemburg este atît de încîntată de acest argument, încît, în articolul ei, această „lozincă" o găsim uneori repetată de opt ori într-o singură pagină.

Paragraful 9, scrie ea, „nu ne dă nici o indicaţie practică cu privire la politica de fiecare zi a proletariatului, nu ne oferă nici o soluţie practică pentru problemele naţionale".

* — Brno. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

Să examinăm acest argument, care mai este formulat și în sensul că paragraful 9 nu exprimă absolut nimic sau că el te obligă să sprijini toate aspirațiile naționale.

Ce sens are cerința de a da soluții „practice" în problema națională ?

Acela de a sprijini toate aspirațiile naționale ; sau de a răspunde prin „da sau nu" cînd se pune chestiunea despărțirii de stat pentru fiecare națiune în parte ; sau, în general, „posibilitatea de a realiza" imediat revendicările naționale.

Să examinăm toate aceste trei sensuri posibile ale cerinței de a da soluții „practice".

Burghezia, care la începutul fiecărei mișcări naționale apare în chip firesc ca hegemon (conducător) al ei, califică drept acțiune practică sprijinirea tuturor aspirațiilor naționale. Dar, în problema națională (ca și în toate celelalte), politica proletariatului nu face decît să susțină burghezia într-o anumită direcție, dar nu coincide niciodată cu politica ei. Clasa muncitoare nu sprijină burghezia decît în interesul păcii naționale (pe care burghezia n-o poate oferi în întregime și care nu este realizabilă decît printr-o *completă* democratizare), în interesul egalității în drepturi și al creării celor mai bune condiții pentru lupta de clasă. Tocmai de aceea proletarii *opun practicismului* burgheziei o politică *principială* în problema națională și întotdeauna sprijină *numai în mod condiționat* burghezia. În problema națională, fiecare burghezie vrea să asigure privilegii pentru *propria* ei națiune sau avantaje numai pentru ea, căci tocmai asta consideră ea că este „practic". Proletariatul este împotriva oricăror privilegii, împotriva oricărui exclusivism. A-i cere proletariatului „practicism" înseamnă a te lăsa condus de burghezie, a cădea în oportunism.

Trebuie ca la chestiunea despărțirii de stat a fiecărei națiuni să răspundem prin „da sau nu" ? Aceasta pare să fie o pretenție cît se poate de „practică". În realitate însă este o pretenție absurdă ; ea e metafizică din punct de vedere teoretic, iar în practică duce la o subordonare a proletariatului față de politica burgheziei. Burghezia

www.dacoromanica.ro

pune întotdeauna pe primul plan revendicările ei naţionale. Şi le pune în mod necondiţionat. Pentru proletariat însă, ele sînt subordonate intereselor luptei de clasă. Teoretic nu se poate garanta dinainte că revoluţia burghezo-democratică se va termina prin despărţirea naţiunii date sau prin egalitatea ei în drepturi cu o altă naţiune; pentru proletariat este important, *în ambele cazuri,* să asigure dezvoltarea propriei sale clase; pentru burghezie este important să îngreuieze această dezvoltare, împingînd sarcinile ei pe al doilea plan şi dînd prioritate sarcinilor „propriei" sale naţiuni. De aceea proletariatul se mărgineşte la revendicarea, ca să zicem aşa, negativă a recunoaşterii *dreptului* la autodeterminare, fără să dea garanţii vreunei naţiuni, fără să se oblige să dea *ceva în contul* unei alte naţiuni.

Se poate ca acest procedeu să nu fie „practic"; însă în realitate el constituie cea mai sigură garanţie pentru cea mai democratică dintre soluţiile posibile; proletariatul are nevoie *numai* de aceste garanţii, în timp ce burghezia fiecărei naţiuni are nevoie de garantarea avantajelor *ei* fără a ţine seama de situaţia altor naţiuni (de eventualele lor dezavantaje).

Ceea ce prezintă mai mult interes pentru burghezie este „posibilitatea de a realiza" o asemenea revendicare; de aici veşnica ei politică de tranzacţii cu burghezia altor naţiuni, în dauna proletariatului. Pentru proletariat însă este important ca el să-şi întărească clasa lui în lupta împotriva burgheziei, să educe masele în spiritul democraţiei consecvente şi al socialismului.

Se poate ca acest lucru să nu fie „practic" pentru oportunişti, însă el constituie singura garanţie reală, garanţia că se va obţine un maximum de egalitate în drepturi pentru naţiuni şi un maximum de pace naţională, în pofida feudalilor şi a burgheziei *naţionaliste.*

Întreaga sarcină a proletarilor în problema naţională este „nepractică" din punctul de vedere al burgheziei *naţionaliste* a fiecărei naţiuni, fiindcă proletarii cer o egalitate în drepturi „abstractă", cer ca în principiu să fie abolite pînă şi cele mai mici privilegii, întrucît ei sînt

www.dacoromanica.ro

dușmanii oricărui naționalism. Neînțelegînd acest lucru, Rosa Luxemburg, prin elogiile ei prea puțin inteligente la adresa practicismului, a deschis larg porțile tocmai oportuniștilor, în special pentru concesii oportuniste față de naționalismul velicorus.

De ce față de cel velicorus ? Pentru că în Rusia velicoruşii sînt națiunea asupritoare, iar pe tărîm național oportunismul se exprimă, firește, într-un fel la națiunile asuprite și în alt fel la cele asupritoare.

În numele revendicărilor ei „practice", burghezia națiunilor asuprite va îndemna proletariatul să sprijine fără rezervă aspirațiile ei. Cel mai practic este să spui pur și simplu „da", să te pronunți pentru despărțirea *cutărei* națiuni, și nu pentru *dreptul* la despărțire al tuturor națiunilor, oricare ar fi ele !

Proletariatul este împotriva unui asemenea practicism : el recunoaște egalitatea în drepturi și dreptul egal de a avea un stat național, dar, totodată, prețuiește mai mult decît orice și pune mai presus de orice alianța proletarilor tuturor națiunilor, și, în aprecierile sale asupra oricărei revendicări naționale, a oricărei despărțiri naționale, el se situează *pe punctul de vedere* al luptei de clasă a muncitorilor. Lozinca practicismului nu este în realitate altceva decît lozinca unei adoptări lipsite de spirit critic a aspirațiilor burgheze.

Ni se spune : sprijinind dreptul la despărțire de stat, voi sprijiniți naționalismul burghez al națiunilor asuprite. Asta ne-o spune Rosa Luxemburg și asta o repetă, după ea, oportunistul Semkovski — în treacăt fie zis, singurul care susține, în ziarul lichidatorist, ideile lichidatoriste în această problemă !

Răspundem : nu e adevărat ; tocmai pentru burghezie este important să aibă, în această problemă, o soluție „practică", în timp ce pentru muncitori este important să facă o delimitare *principială* între cele două tendințe. *Atîta timp cît* burghezia națiunii asuprite luptă împotriva celei asupritoare, noi sîntem întotdeauna, și în orice caz, și cu mai multă hotărîre ca oricine, *pentru,* căci noi sîntem cei mai neînfricați și mai consecvenți dușmani ai asupririi.

www.dacoromanica.ro

Atîta timp cît burghezia naţiunii asuprite este pentru naţionalismul *ei* burghez, noi sîntem contra. Noi ducem deci lupta împotriva privilegiilor şi silniciilor naţiunii asupritoare şi nu facem nici o concesie tendinţei spre privilegii, manifestate de naţiunea asuprită.

Dacă nu lansăm lozinca *dreptului* la despărţire şi nu facem agitaţie în favoarea ei, nu numai că facem jocul burgheziei, dar şi al feudalilor şi al absolutismului naţiunii *asupritoare*. Acest argument, folosit de multă vreme de către Kautsky împotriva Rosei Luxemburg, este incontestabil. Temîndu-se să nu „ajute" burghezia naţionalistă a Poloniei, Rosa Luxemburg se pronunţă împotriva *dreptului* la despărţire, care a fost înscris în programul marxiştilor *din Rusia*, şi în felul acesta ajută *de fapt* sutele negre velicoruse. Ea ajută de fapt la împăcarea oportunistă cu privilegiile (şi cu ceva mai rău decît privilegiile) velicoruşilor.

Angrenată în lupta împotriva naţionalismului din Polonia, Rosa Luxemburg a uitat de naţionalismul velicorus, deşi tocmai *acest* naţionalism este astăzi cel mai periculos, fiindcă tocmai el este mai puţin burghez şi mai mult feudal, tocmai el reprezintă principala piedică în calea democraţiei şi a luptei proletare. *Orice* naţionalism burghez al unei naţiuni asuprite are un conţinut general-democratic, care este îndreptat *împotriva* asupririi, şi tocmai acest conţinut îl sprijinim noi în chip *necondiţionat*, delimitîndu-l în mod riguros de tendinţa spre exclusivism naţional a propriei noastre naţiuni, combătînd tendinţa burghezului polonez de a asupri pe evreu ş.a.m.d.

Asta „nu-i practic", din punctul de vedere al burghezului şi al micului burghez. Dar asta este singura politică practică şi principială în problema naţională şi singura care vine cu adevărat în sprijinul democraţiei, libertăţii şi unităţii proletare.

Să fie recunoscut dreptul la despărţire pentru toţi; aprecierile în fiecare chestiune concretă cu privire la despărţire trebuie făcute dintr-un punct de vedere care să înlăture orice inegalitate în drepturi, orice privilegii, orice exclusivism.

www.dacoromanica.ro

Să luăm, bunăoară, poziția unei națiuni asupritoare. Poate oare să fie liber un popor care asupreşte alte popoare? Nu poate. Interesele libertății populației * velicoruse cer să se ducă luptă împotriva unei asemenea asupriri. Istoria îndelungată, multiseculară a înăbuşirii mişcării naționale asuprite, propaganda sistematică în favoarea acestei înăbuşiri, făcută de către clasele „de sus", au dus la apariția, în sînul poporului velicorus, a unor prejudecăți etc. care reprezintă piedici imense în calea propriei lui eliberări.

Sutele negre velicoruse întreține şi aţîţă în mod conştient aceste prejudecăți. Burghezia velicorusă se împacă cu ele sau li se acomodează. Proletariatul velicorus nu poate să-şi realizeze scopurile *sale*, nu poate să-şi deschidă drum spre libertate decît combătînd sistematic aceste prejudecăți.

Crearea unui stat național de sine stătător şi independent rămîne deocamdată, în Rusia, privilegiul unei singure națiuni, al celei velicoruse. Noi, proletarii velicoruşi, nu apărăm nici un fel de privilegiu, şi nu-l apărăm nici pe acesta. Noi luptăm în cadrul statului actual, unim pe muncitorii tuturor națiunilor din acest stat, dar nu putem garanta că se va păşi pe cutare sau cutare cale a dezvoltării naționale; noi mergem pe *toate* căile posibile spre ţelul nostru de clasă.

Dar nu se poate merge spre acest ţel fără a duce luptă împotriva oricărui naționalism şi fără a susține egalitatea între diferite națiuni. Dacă îi este dat sau nu Ucrainei, bunăoară, să formeze un stat independent, asta depinde de o mie de factori, care nu pot fi dinainte cunoscuți. Şi, fără să încercăm zadarnic *„să ghicim"*, noi ne pronunțăm categoric pentru ceea ce e incontestabil, şi anume pentru dreptul Ucrainei de a avea un asemenea stat. Respectăm acest drept, nu sprijinim privilegiile velicoruşilor față de ucraineni, facem *educația* maselor în spiritul recunoaşterii

* Unui oarecare L. VI. din Paris, acest cuvînt i se pare nemarxist. Acest L. VI. este nostim de „superklug" (în traducere ironică: „superdeştept"). „Superdeşteptul" L. VI., pe cît se vede, are de gînd să scrie un studiu despre excluderea cuvintelor „populație", „popor" etc. din programul-minimum (din punctul de vedere al luptei de clasă!).

www.dacoromanica.ro

acestui drept, în spiritul respingerii privilegiilor *de stat* pentru orice naţiune.

În salturile pe care le fac toate ţările în epoca revoluţiilor burgheze este posibil şi probabil să se producă ciocniri şi să se ducă lupta pentru dreptul de a se constitui în state naţionale. Noi, proletarii, ne declarăm din capul locului *adversari* ai privilegiilor velicoruse, şi în acest sens desfăşurăm întreaga noastră activitate de propagandă şi agitaţie.

În goana ei după „practicism", Rosa Luxemburg a scăpat din vedere *principala* sarcină practică a proletariatului velicorus şi a proletariatului de alte naţionalităţi : aceea de a face zi de zi agitaţie şi propagandă împotriva oricăror privilegii naţionale de stat şi în favoarea dreptului, egal pentru toate naţiunile, de a se constitui în state naţionale proprii ; aceasta este (în momentul de faţă) principala noastră sarcină în problema naţională, fiindcă numai pe această cale apărăm noi interesele democraţiei şi ale alianţei, bazată pe drepturi egale, între toţi proletarii, indiferent de naţiunea căreia îi aparţin.

Se prea poate ca această propagandă să fie „nepractică", atît din punctul de vedere al asupritorilor velicoruşi, cît şi din acela al burgheziei naţiunilor asuprite (şi unii şi alţii cer un răspuns *precis*, da sau nu, şi îi acuză pe socialdemocraţi că dau dovadă de „imprecizie"). În realitate însă, tocmai această propagandă, şi numai ea, asigură o educaţie cu adevărat democratică şi cu adevărat socialistă a maselor. Numai o astfel de propagandă garantează cele mai mari şanse de pace naţională în Rusia, în caz că ea va rămîne un stat naţional eterogen, cît şi cea mai paşnică (şi mai puţin dăunătoare pentru lupta de clasă proletară) împărţire a ei în diferite state naţionale, în caz că se va pune chestiunea unei asemenea împărţiri.

Pentru o mai concretă lămurire a acestei politici — singura cu caracter proletar — în problema naţională, vom examina poziţia adoptată de liberalismul velicorus faţă de „autodeterminarea naţiunilor", precum şi exemplul despărţirii Norvegiei de Suedia.

www.dacoromanica.ro

5. BURGHEZIA LIBERALĂ ȘI OPORTUNIȘTII SOCIALIȘTI ÎN PROBLEMA NAȚIONALĂ

Am văzut că Rosa Luxembrug consideră drept un principal „atu" al ei, în lupta împotriva programului marxiștilor din Rusia, următorul argument : a recunoaște dreptul la autodeterminare înseamnă a sprijini naționalismul burghez al națiunilor asuprite. Pe de altă parte, spune Rosa Luxemburg, dacă înțelegem prin acest drept numai lupta împotriva oricărei folosiri a violenței în raporturile cu alte națiuni, atunci n-avem nevoie de un punct special în programul nostru, fiindcă social-democrații în general sînt împotriva oricărei împilări naționale și împotriva oricărei inegalități de drepturi a națiunilor.

Primul argument, așa cum a arătat, fără putință de tăgadă, Kautsky cu aproape 20 de ani în urmă, caută să arunce asupra altora păcatul naționalismului, fiindcă, din teamă de naționalismul burgheziei națiunilor asuprite, Rosa Luxemburg, pe cît se vede, face *în realitate* jocul naționalismului ultrareacționar al velicorușilor ! Al doilea argument reprezintă, în fond, o timorată ocolire a chestiunii dacă recunoașterea egalității în drepturi a națiunilor implică sau nu recunoașterea dreptului la despărțire. Dacă o implică, înseamnă că Rosa Luxemburg recunoaște temeiurile principiale ale paragrafului 9 din programul nostru, iar dacă nu o implică, înseamnă că ea nu recunoaște egalitatea în drepturi a națiunilor. Răspunsurile evazive și subterfugiile, în cazul de față, nu servesc la nimic !

Dar cea mai bună verificare a valabilității acestor argumente, ca și a oricăror argumente asemănătoare, este o analiză a atitudinii adoptate, în această problemă, de *diferitele clase* ale societății. Pentru un marxist, o asemenea verificare este obligatorie. Trebuie să se pornească de la date obiective și trebuie luate în considerație relațiile existente, din acest punct de vedere, între diferite clase. Neprocedînd în felul acesta, Rosa Luxemburg cade tocmai în păcatul raționamentelor metafizice, al alunecării în abstract, al locului comun, al generalității etc., pe care în zadar încearcă să-l pună pe socoteala adversarilor ei.

www.dacoromanica.ro

Este vorba de programul marxiştilor *din Rusia,* adică al marxiştilor de toate naţionalităţile din această ţară. Nu s-ar cuveni oare să analizăm şi poziţia pe care o au clasele *dominante* din Rusia ?

Este îndeobşte cunoscută poziţia adoptată de „birocraţie" (cerem iertare pentru folosirea acestui termen impropriu) şi de moşierii feudali de tipul nobilimii unite : refuz categoric de a recunoaşte egalitatea în drepturi a naţionalităţilor, cît şi dreptul la autodeterminare. Vechea lozincă, moştenită din vremurile iobăgiei, sună astfel : autocraţie, ortodoxie, naţionalitate — prin aceasta din urmă subînţelegîndu-se numai cea velicorusă. Pînă şi ucrainenii sînt declaraţi „alogeni", pînă şi limba lor maternă este persecutată.

Să aruncăm o privire asupra burgheziei ruse, care e „chemată" să participe — ce-i drept, într-o măsură foarte modestă, dar totuşi să participe — la exercitarea puterii, la sistemul de legislaţie şi administraţie instaurat la „3 iunie". Că în această chestiune octombriştii îi urmează de fapt pe cei de dreapta — este un lucru despre care n-are rost să vorbim prea mult. Din păcate, unii marxişti acordă mult mai puţină atenţie poziţiei adoptate de burghezia velicorusă liberală, adică de progresişti şi de cadeţi. Or, cine nu va analiza această poziţie şi nu va reflecta asupra ei va cădea inevitabil în păcatul raţionamentelor abstracte şi al vorbelor goale atunci cînd se va apuca să discute problema dreptului naţiunilor la autodeterminare.

Anul trecut, polemica dintre „Pravda" şi „Reci" a silit acest principal organ de presă al partidului cadet, care e atît de iscusit în arta de a se eschiva în mod diplomatic de la un răspuns direct la întrebările „neplăcute", să facă totuşi unele mărturisiri preţioase. Tot acest tămbălău s-a pornit din pricina Congresului general al studenţilor ucraineni care a avut loc la Lvov în vara anului 1913 [110]. „Specialistul" din oficiu în problemele ucrainene, sau colaboratorul ucrainean al ziarului „Reci", d-l Moghileanski, a publicat un articol în care a împroşcat cu cele mai distinse invective („delir", „aventurism" etc.) ideea separării

www.dacoromanica.ro

Ucrainei, pentru care se pronunțase național-socialistul Donțov și pe care o aprobase sus-menționatul congres.

Ziarul „Raboceaia Pravda", care nu s-a solidarizat cîtuși de puțin cu d-l Donțov și a arătat din capul locului că el este un național-social, că mulți marxiști ucraineni nu sînt de acord cu el, a declarat totuși că *tonul* adoptat de „Reci" — sau mai exact : *modul cum pune în principiu problema* acest ziar — este cu totul necuviincios și inadmisibil pentru un democrat velicorus sau pentru oricine vrea să treacă drept democrat *. „Reci" n-are decît să-i combată în mod deschis pe domnii Donțovi, dar este *principial* inadmisibil, pentru un ziar velicorus care se pretinde democrat, să uite de *libertatea* de a te despărți, de *dreptul* de a te despărți.

La cîteva luni după aceea, luînd cunoștință, din ziarul ucrainean „Șleahi" [111] de la Lvov, de obiecțiile ridicate de d-l Donțov, care releva, printre altele, că „numai presa social-democrată rusă a încondeiat (a înfierat ?) cum se cuvine ieșirea șovinistă a ziarului «Reci»", d-l Moghileanski a dat unele „explicații" în nr. 331 al ziarului „Reci". „Explicațiile" d-lui Moghileanski au constat în afirmația, de trei ori repetată, că „critica rețetelor date de d-l Donțov" „n-are nimic comun cu negarea dreptului națiunilor la autodeterminare".

„Trebuie să spunem — scria d-l Moghileanski — că nici «dreptul națiunilor la autodeterminare» nu este un fetiș (auzi ! auzi !) care nu suportă nici o critică : dacă o națiune se află în condiții nesănătoase de viață pot să ia naștere unele tendințe nesănătoase în problema autodeterminării naționale, și a da la iveală asemenea tendințe încă nu înseamnă a nega dreptul națiunilor la autodeterminare".

După cum vedeți, această frază a unui liberal în legătură cu „fetișul" este străbătută de același spirit ca și cele spuse de Rosa Luxemburg. Este evident că d-l Moghileanski a vrut să evite un răspuns direct la întrebarea : recunoaște sau nu recunoaște dreptul la autodeterminare politică, adică la despărțire ?

* Vezi V. *I. Lenin.* Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 358—359. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Şi „Proletarskaia Pravda" (nr. 4 din 11 decembrie 1913) a pus *fără înconjur* această întrebare atît d-lui Moghileanski cît şi *partidului* cadet *.

Ziarul „Reci" a publicat atunci (în nr. 340) o declaraţie nesemnată, adică o declaraţie oficială a redacţiei, în care dădea un răspuns la această întrebare. Acest răspuns poate fi rezumat în următoarele trei puncte:

1) În paragraful 11 din programul partidului cadet se vorbeşte direct, limpede şi precis despre „dreptul la liberă autodeterminare *culturală*" al naţiunilor.

2) „Proletarskaia Pravda", după cum ne asigură „Reci", „confundă în mod iremediabil" autodeterminarea cu separatismul, cu despărţirea de stat a unei naţiuni sau alteia.

3) „În realitate, cadeţii nici nu s-au gîndit vreodată să susţină dreptul «naţiunilor de a se despărţi» de statul rus". (Vezi articolul: „Naţional-liberalismul şi dreptul naţiunilor la autodeterminare", în „Proletarskaia Pravda" nr. 12 din 20 decembrie 1913 **.)

Să ne îndreptăm mai întîi atenţia asupra punctului 2 din declaraţia ziarului „Reci". Cît de clar le arată el d-lor Semkovski, Libman, Iurkevici şi celorlalţi oportunişti că toată zarva şi toate comentariile lor în legătură cu pretinsa „neclaritate" sau „imprecizie" a sensului „autodeterminării" nu reprezintă *în realitate*, adică din punctul de vedere al corelaţiei obiective dintre clase şi al luptei de clasă din Rusia, decît *o simplă repetare* a celor spuse de burghezia monarhistă-liberală!

Cînd „Proletarskaia Pravda" a pus luminaţilor domni „constituţional-democraţi" de la „Reci" *trei* întrebări: 1) nu cumva negaţi că în cursul întregii istorii a democraţiei internaţionale, şi mai cu seamă cu începere de la mijlocul secolului al XIX-lea, prin autodeterminarea naţiunilor s-a înţeles tocmai autodeterminarea politică, dreptul la formarea unui stat naţional de sine stătător? 2) nu cumva negaţi că cunoscuta hotărîre adoptată de Congresul socialist internaţional de la Londra din 1896 are acelaşi sens? şi 3) că Plehanov, care încă în 1902 a scris despre

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, 224—226. — *Nota red.*

** Vezi op., cit., p. 265—267. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

autodeterminare, înțelegea prin acest termen tocmai autodeterminarea politică? — cînd „Proletarskaia Pravda" a pus aceste trei întrebări, *domnii cadeți au tăcut chitic!!*

Ei n-au dat nici un răspuns, pentru că n-aveau ce să spună. Ei au fost nevoiți să recunoască în mod tacit că „Proletarskaia Pravda" are incontestabil dreptate.

Lamentările liberalilor, care susțin că noțiunea de „autodeterminare" nu este destul de clară, că social-democrații o „confundă în mod iremediabil" cu separatismul, nu reprezintă altceva decît încercarea de *a încurca* chestiunea, de a se eschiva de la recunoașterea unui principiu stabilit de întreaga democrație. Dacă domnii Semkovski, Libman și Iurkevici n-ar fi atît de ignoranți, s-ar jena să le vorbească muncitorilor în spirit atît de *liberal*.

Dar să mergem mai departe. „Reci" a fost constrîns de către „Proletarskaia Pravda" să recunoască că cele spuse în programul cadeților cu privire la autodeterminarea „culturală" nu au alt sens decît acela că *respinge* autodeterminarea *politică*.

„În realitate, cadeții nici nu s-au gîndit vreodată să susțină dreptul «națiunilor de a se despărți» de statul rus" — și nu degeaba „Proletarskaia Pravda" a recomandat ziarelor „Novoe Vremea" și „Zemșcina" [112] aceste afirmații, făcute de „Reci", ca un model de „lealitate" a cadeților noștri. În nr. 13 563, „Novoe Vremea", care nu lasă, bineînțeles, să-i scape ocazia de a pomeni de „jidani" și de a face tot felul de aprecieri usturătoare la adresa cadeților, a declarat totuși:

„Ceea ce constituie pentru social-democrați o axiomă de înțelepciune politică" (adică recunoașterea dreptului națiunilor la autodeterminare, la despărțire) „începe astăzi să provoace divergențe pînă și în cercurile cadete".

Cadeții s-au situat în principiu pe o poziție absolut analogă cu aceea a ziarului „Novoe Vremea", declarînd că ei „nici nu s-au gîndit vreodată să susțină dreptul națiunilor de a se despărți de statul rus". Aceasta și este una din trăsăturile caracteristice ale *național-liberalismului* cadeților, ale înrudirii lor cu Purișkevicii, ale dependenței lor politice — pe plan ideologic și practic — de aceștia din urmă.

www.dacoromanica.ro

„Domnii cadeţi — scria „Proletarskaia Pravda“ — au învăţat istorie şi ştiu prea bine la ce fel de acţiuni «în genul pogromurilor» — ca să ne exprimăm mai delicat — a dus adeseori în practică aplicarea străvechiului drept al Purişkevicilor: «înhaţă-l şi nu-i da drumul»“ [113]. Cadeţii ştiu prea bine că atotputernicia Purişkevicilor are o origine feudală şi un caracter feudal, şi totuşi ei se situează în întregime *pe baza* relaţiilor şi graniţelor care au fost create tocmai de această clasă. Domnii cadeţi ştiu prea bine cît de multe elemente neeuropene, antieuropene (asiatice, am spune noi, dacă acest cuvînt n-ar avea o rezonanţă de nemeritată desconsiderare pentru japonezi şi chinezi) se află conţinute în relaţiile şi graniţele create sau stabilite de această clasă, şi totuşi ei le recunosc pe acestea ca pe o limită ce nu poate fi depăşită.

Aceasta înseamnă a te adapta Purişkevicilor, a te prosterna în faţa lor, a te teme ca nu cumva să le zdruncini poziţia, a-i apăra împotriva mişcării populare, împotriva democraţiei. „Aceasta — scria „Proletarskaia Pravda“ — înseamnă de fapt a te conforma intereselor moşierilor iobăgişti şi celor mai proaste prejudecăţi naţionaliste ale naţiunii dominante, în loc să duci o luptă sistematică împotriva acestor prejudecăţi“.

Ca nişte oameni care ştiu cîte ceva din istorie şi care au pretenţii de democratism, cadeţii nu fac nici măcar încercarea de a susţine că mişcarea democratică — prin care se caracterizează în zilele noastre atît Europa răsăriteană, cît şi Asia, şi care tinde s-o transforme atît pe una, cît şi pe cealaltă după modelul ţărilor capitaliste civilizate — trebuie în orice caz să lase neschimbate graniţele statornicite în epoca feudală, în epoca atotputerniciei Purişkevicilor şi a lipsei de drepturi pentru păturile largi ale burgheziei şi ale micii burghezii.

Că problema ridicată de polemica dintre „Proletarskaia Pravda“ şi „Reci“ nu era în nici un caz doar o problemă de domeniul literaturii, că ea era de o actualitate politică stringentă, ne-a dovedit-o, între altele, ultima conferinţă a partidului cadet, care a avut loc între 23 şi 25 martie 1914. În darea de seamă oficială asupra acestei conferinţe,

www.dacoromanica.ro

apărută în ziarul „Reci" (nr. 83 din 26 martie 1914), citim :

„Problemele naționale au fost de asemenea discutate cu o deosebită însuflețire. Delegații de la Kiev, cărora li s-au raliat N. V. Nekrasov și A. M. Koliubakin, au arătat că problema națională este un important factor în devenire, de care trebuie să se țină seama într-un mod mult mai hotărît decît pînă acum. F. F. Kokoșkin a arătat însă" (același „însă" care corespunde acelui „dar" — al lui Șcedrin — „urechile nu cresc mai sus de frunte") „că atît programul, cît și experiența politică de pînă acum impun o foarte prudentă folosire a «formulelor elastice» ale «autodeterminării politice a naționalităților»".

Aceste considerente deosebit de remarcabile, care au fost expuse la conferința cadeților, merită cea mai mare atenție din partea tuturor marxiștilor și a tuturor democraților. (În paranteză, ținem să relevăm că ziarul „Kievskaia Mîsl", care, pe cît se vede, este foarte bine informat și care, fără îndoială, redă în mod exact ideile d-lui Kokoșkin, a adăugat că acesta — desigur, ca un avertisment pentru oponenții săi — a invocat în mod special pericolul „destrămării" statului.)

Darea de seamă oficială din „Reci" a fost întocmită cu o virtuozitate diplomatică, pentru ca vălul să fie ridicat cît mai puțin și pentru a ascunde cît mai multe lucruri cu putință. Totuși, în linii generale, este clar ce s-a întîmplat la conferința cadetă. Delegații burghezi liberali, care cunosc starea de lucruri din Ucraina, și cadeții „de stînga" au pus *tocmai* chestiunea autodeterminării *politice* a națiunilor. Altminteri, d-l Kokoșkin n-ar fi avut pentru ce să apeleze la o „prudentă folosire" a acestei „formule".

În programul cadeților, care, bineînțeles, era cunoscut delegaților la conferință, *nu* figurează autodeterminarea politică, ci autodeterminarea „culturală". Asta înseamnă că d-l Kokoșkin *a apărat* programul *împotriva* delegaților din Ucraina, *împotriva* cadeților de stînga, că el a apărat autodeterminarea „culturală" *împotriva* celei „politice". Este cît se poate de evident că, luînd atitudine împotriva autodeterminării „politice", invocînd pericolul „destrămării statului", calificînd „autodeterminarea politică" drept o formulă „*elastică*" (întocmai în spiritul celor afirmate

www.dacoromanica.ro

de Rosa Luxemburg !), d-l Kokoşkin a apărat naţional-liberalismul velicorus împotriva elementelor mai „de stînga" sau mai democratice din partidul cadet şi împotriva burgheziei ucrainene.

D-l Kokoşkin a ieşit învingător la conferinţa cadetă, după cum ne arată perfidul cuvinţel „însă" din darea de seamă apărută în „Reci". Naţional-liberalismul velicorus a repurtat o victorie în lagărul cadet. Nu va contribui această victorie la limpezirea minţilor acelor inşi izolaţi, lipsiţi de judecată, din rîndurile marxiştilor din Rusia, care, călcînd pe urmele cadeţilor, au început şi ei să se teamă de „formulele elastice ale autodeterminării politice a naţionalităţilor" ?

„Dar" să urmărim în mod concret cursul ideilor d-lui Kokoşkin. Referindu-se la „experienţa politică de pînă acum" (adică, cum e şi evident, la experienţa anului 1905, cînd burghezia velicorusă s-a temut să nu-şi piardă privilegiile ei naţionale şi cînd teama ei a cuprins şi partidul cadet) şi invocînd pericolul „destrămării statului", d-l Kokoşkin a dovedit că-şi dă perfect de bine seama că autodeterminarea politică nu poate însemna altceva decît dreptul la despărţire şi la formarea unui stat naţional de sine stătător. Se pune întrebarea : cum trebuie privite aceste temeri ale d-lui Kokoşkin din punctul de vedere al democraţiei în general şi al luptei de clasă proletare în special ?

D-l Kokoşkin vrea să ne încredinţeze că recunoaşterea dreptului la despărţire face să crească pericolul „destrămării statului". Acesta este punctul de vedere al sergentului de stradă Mîmreţov, cu deviza lui : „înhaţă-l şi nu-i da drumul". Din punct de vedere al democraţiei în general, lucrurile stau tocmai invers : recunoaşterea dreptului la despărţire duce la o *micşorare* a pericolului de „destrămare a statului".

D-l Kokoşkin raţionează întocmai ca naţionaliştii. La ultimul lor congres, aceştia au atacat cu vehemenţă pe ucrainenii „mazepişti". Mişcarea ucraineană, au declarat în gura mare d-l Savenko & Co., ameninţă să provoace o slăbire a legăturilor dintre Ucraina şi Rusia, întrucît Austria, prin ucrainofilia ei, face să se întărească legăturile dintre ucraineni şi Austria ! Rămîne numai de neînţeles de

www.dacoromanica.ro

ce Rusia nu poate încerca „să întărească" legăturile dintre ucraineni și Rusia *prin aceeași metodă* din care d-l Savenko și cei de teapa lui fac o vină Austriei, adică acordînd ucrainenilor libera folosire a limbii materne, autoadministrare, un parlament autonom etc. ?

Raționamentele unora ca d-l Savenko sau ca d-l Kokoșkin nu se deosebesc cu nimic între ele și sînt la fel de ridicole și de absurde din punct de vedere pur logic. Nu este oare clar că, cu cît naționalitatea ucraineană, într-o țară sau alta, se va bucura de mai multă libertate, cu atît mai trainică va fi legătura dintre ea și țara respectivă ? Acest adevăr elementar, pe cît se pare, nu-l poți contesta fără a rupe în mod categoric cu toate postulatele democratismului. Și poate oare să existe pentru o naționalitate, luată ca atare, o mai mare libertate decît aceea de a se despărți, de a forma un stat național de sine stătător ?

Pentru a lămuri și mai bine această chestiune, pe care o încurcă liberalii (și cei ce, lipsiți de minte, le țin isonul), vom da un exemplu cît se poate de simplu. Să luăm, bunăoară, problema divorțului. Rosa Luxemburg, în articolul ei, spune că un stat democratic centralizat care acceptă deplina autonomie a unor părți ale lui trebuie să lase în seama parlamentului central toate domeniile mai importante ale legislației, printre care și pe aceea a divorțului. Această grijă ca puterea centrală a statului democratic să asigure libertatea divorțului este pe deplin explicabilă. Reacționarii se pronunță împotriva libertății divorțului, cer ca în această chestiune „să se procedeze cu prudență" și susțin în gura mare că o asemenea libertate înseamnă „destrămarea familiei". Democrația, dimpotrivă, socoate că reacționarii sînt niște ipocriți, că ei apără în realitate atotputernicia poliției și a birocrației, privilegiile unui singur sex și cea mai detestabilă asuprire a femeii ; că, în realitate, libertatea divorțului nu înseamnă „destrămarea" legăturilor familiale, ci, dimpotrivă, întărirea lor pe baze democratice, singurele care sînt posibile și trainice într-o societate civilizată.

A-i acuza pe adepții libertății de autodeterminare, adică ai libertății de despărțire, că încurajează separatismul în-

www.dacoromanica.ro

seamnă a da dovadă de o prostie şi o ipocrizie tot atît de mare ca şi atunci cînd a-i acuza pe adepţii libertăţii divorţului că încurajează distrugerea legăturilor familiale. Aşa cum, în societatea burgheză, cei ce se pronunţă împotriva libertăţii divorţului sînt apărători ai privilegiilor şi ai venalităţii pe care este bazată căsătoria burgheză, tot aşa şi în statul capitalist negarea libertăţii de autodeterminare, adică de despărţire a naţiunilor, nu înseamnă altceva decît apărarea privilegiilor naţiunii dominante şi a metodelor poliţieneşti de administrare în dauna celor democratice.

Nu încape îndoială că politicianismul, care este un produs al raporturilor existente în societatea capitalistă, face cîteodată ca unii parlamentari sau publicişti să pălăvrăgească cu o extremă uşurinţă şi să debiteze cele mai absurde păreri despre despărţirea cutărei sau cutărei naţiuni. Dar numai nişte reacţionari pot să se lase înfricoşaţi (sau să se prefacă că sînt înfricoşaţi) de o asemenea pălăvrăgeală. Cine se situează pe punctul de vedere al democraţiei, adică al rezolvării problemelor de stat de către masa populaţiei, ştie foarte bine că de la flecăreala unor politicieni şi pînă la hotărîrea maselor este „o mare distanţă“ [114]. Masele populaţiei ştiu foarte bine, din experienţa lor de fiecare zi, cît de importante sînt legăturile geografice şi economice, ce avantaje prezintă o piaţă largă şi un stat mare, şi nu se vor hotărî să se despartă decît atunci cînd jugul naţional şi fricţiunile naţionale vor face ca convieţuirea lor laolaltă să devină insuportabilă şi vor împiedica orice relaţii economice între ele. Iar într-un asemenea caz, interesele dezvoltării capitaliste şi ale liberei desfăşurări a luptei de clasă vor fi tocmai de partea acelora care se despart.

Aşadar, sub orice aspect ar fi analizate raţionamentele d-lui Kokoşkin, ele se dovedesc a fi o culme a neghiobiei şi o batjocorire a principiilor democraţiei. Dar există totuşi o anumită logică în aceste raţionamente, şi anume logica intereselor de clasă ale burgheziei velicoruse. D-l Kokoşkin, ca şi majoritatea partidului cadet, nu este decît un lacheu al sacului cu bani al acestei burghezii. Dînsul apără privilegiile ei în general şi privilegiile ei *de stat* în special, le

www.dacoromanica.ro

apără împreună cu Purișkevici și alături de el, numai că acesta se încrede mai mult în bîta iobăgiei, în timp ce Kokoșkin & Co. își dau seama că această bîtă a fost serios avariată în anul 1905 și se bizuie mai mult pe mijloacele burgheze de înșelare a maselor, care constau, de pildă, în a-l speria pe micul burghez și pe țărani, cu spectrul „destrămării statului", a-i amăgi cu lungi discursuri pe tema îmbinării „libertății poporului" cu tradițiile istorice etc.

Semnificația reală de clasă a atitudinii ostile a liberalilor față de principiul autodeterminării politice a națiunilor este una și numai una : național-liberalismul, apărarea privilegiilor de stat ale burgheziei velicoruse. Iar oportuniștii din rîndurile marxiștilor din Rusia, care tocmai acum, în epoca sistemului de la 3 iunie, au pornit atacul împotriva dreptului națiunilor la autodeterminare, lichidatorul Semkovski, bundistul Libman, micul burghez ucrainean Iurkevici, toți aceștia nu fac *de fapt* altceva decît să pășească pe urmele național-liberalismului și să pervertească clasa muncitoare cu ideile lor național-liberale.

Interesele clasei muncitoare și ale luptei duse de ea împotriva capitalismului cer o deplină solidaritate și o strînsă unitate între muncitorii de toate națiunile, cer să se opună împotrivire politicii naționaliste a burgheziei, de orice naționalitate ar fi ea. De aceea, în caz că social-democrații ar nega dreptul la autodeterminare, adică dreptul la despărțire al națiunilor asuprite, cît și în caz că ar susține toate revendicările naționale ale burgheziei națiunilor asuprite, am avea de-a face cu o abatere de la sarcinile politicii proletare și cu o subordonare a muncitorilor față de politica burgheză. Muncitorului salariat îi este perfect egal dacă principalul lui exploatator va fi burghezia velicorusă, care ar avea întîietate față de cea alogenă, sau burghezia poloneză, care ar avea întîietate față de cea evreiască etc. Muncitorul salariat care a devenit conștient de interesele sale de clasă rămîne indiferent față de privilegiile de stat ale capitaliștilor velicoruși, cît și față de promisiunile făcute de capitaliștii polonezi sau ucraineni că, atunci cînd vor obține ei privilegii de stat, se va înfăptui raiul pe pămînt. Dezvoltarea capitalismului își urmează și își va

www.dacoromanica.ro

urma în orice caz mersul ei înainte, atît într-un stat eterogen unic, cît şi în state naţionale separate.

Muncitorul salariat rămîne, în orice caz, un obiect de exploatare, şi pentru a lupta cu succes împotriva exploatării este nevoie de independenţa proletariatului faţă de naţionalism, e nevoie de deplina neutralitate, ca să zicem aşa, a proletarilor faţă de lupta pentru întîietate dusă de burghezia de diferite naţionalităţi. Orice sprijin, oricît de mic, pe care proletariatul unei naţiuni l-ar da privilegiilor burgheziei „sale" naţionale ar provoca în mod inevitabil neîncredere în rîndurile proletariatului de altă naţionalitate, ar duce la slăbirea solidarităţii internaţionale de clasă a muncitorilor şi la dezbinarea lor, spre bucuria burgheziei. Or, a nega dreptul la autodeterminare sau la despărţire de stat înseamnă în mod inevitabil a susţine în practică privilegiile naţiunii dominante.

Ne putem convinge şi mai bine de acest lucru dacă vom lua exemplul concret al despărţirii Norvegiei de Suedia.

6. DESPĂRŢIREA NORVEGIEI DE SUEDIA

Rosa Luxemburg ne prezintă tocmai acest exemplu şi face pe marginea lui următoarele raţionamente :

„Ultimul eveniment din istoria relaţiilor federative, despărţirea Norvegiei de Suedia — pe care, în vremea aceea, presa social-patriotică poloneză (vezi „Naprzód" din Cracovia) l-a considerat în mod pripit ca o îmbucurătoare manifestare a forţei şi a caracterului progresist pe care-l are tendinţa spre despărţirea de stat —, s-a transformat numaidecît într-o izbitoare dovadă că federalismul şi despărţirea de stat, care decurge din el, nu constituie cîtuşi de puţin o expresie a progresului sau a democratismului. După aşa-zisa «revoluţie» norvegiană, care a constat în detronarea şi izgonirea regelui suedez din Norvegia, norvegienii şi-au ales frumuşel un alt rege, respingînd în mod formal, printr-un referendum popular, proiectul de instaurare a republicii. Ceea ce admiratorii superficiali ai tuturor mişcărilor naţionale şi ai oricărui simulacru de independenţă au proclamat drept «revoluţie» a fost o simplă manifestare a particularismului ţărănesc şi mic-burghez, a dorinţei de a avea pe banii lor un rege «propriu», în locul celui impus de aristocraţia suedeză, şi, prin urmare, a fost o mişcare care n-avea în ea absolut nimic revoluţionar. Totodată, această istorie a desfacerii uniunii suedezo-norvegiene a dovedit încă

www.dacoromanica.ro

o dată în ce măsură federaţia care existase pînă atunci nu era, nici în cazul de faţă, decît expresia unor interese pur dinastice şi, prin urmare, o formă a monarhismului şi a reacţiunii" („Przegląd").

Iată, cuvînt cu cuvînt, tot ce ne spune Rosa Luxemburg în legătură cu această chestiune ! ! Şi, trebuie să recunoaştem, cu greu ar putea cineva să scoată mai bine în relief şubrezenia propriei sale poziţii de cum a făcut-o Rosa Luxemburg în exemplul de mai sus.

Se punea şi se pune chestiunea dacă social-democraţii dintr-un stat cu o compoziţie naţională eterogenă au nevoie de un program care să recunoască dreptul la autodeterminare sau despărţire.

Şi ce ne spune, în această chestiune, exemplul Norvegiei, care a fost ales chiar de Rosa Luxemburg ?

Autoarea noastră se învîrteşte şi se sucеşte, face spirite, tună şi fulgeră împotriva ziarului „Naprzód" [115], dar nu răspunde la chestiune ! ! Ea vorbeşte despre tot ce vreţi, dar *nu ne spune nici un cuvînt* în legătură cu fondul chestiunii ! !

Nu încape îndoială că, vrînd să aibă pe banii lor un rege propriu şi respingînd, printr-un referendum popular, proiectul de instaurare a republicii, micii burghezi norvegieni şi-au dat la iveală urîtele lor însuşiri mic-burgheze. Nu încape îndoială că „Naprzód" — dacă n-a observat acest lucru — a dovedit că are însuşiri tot atît de urîte şi de filistine.

Dar ce rost au aici toate acestea ? ?

Era vorba, doar, de dreptul naţiunilor la autodeterminare şi de atitudinea proletariatului socialist faţă de acest drept ! Atunci de ce nu răspunde Rosa Luxemburg la chestiune şi se tot învîrte în jurul ei ?

Se spune că pentru şoarece nu există fiară mai puternică decît pisica. Pentru Rosa Luxemburg, pe cît se vede, nu există fiară mai puternică decît „fracul". „Fracurile" este denumirea pe care o are, în limbaj popular, „partidul socialist polonez", aşa-zisa fracţiune revoluţionară, iar „Naprzód", un mic ziar din Cracovia, împărtăşeşte ideile acestei „fracţiuni". Lupta dusă de ea împotriva naţionalismului acestei „fracţiuni" a orbit-o pînă într-atîta pe au-

www.dacoromanica.ro

toarea noastră, încît din cîmpul ei vizual dispare totul, afară de „Naprzód".

Dacă „Naprzód" spune „da", Rosa Luxemburg socoate că e o datorie a ei sfîntă să strige numaidecît „nu", fără să se gîndească măcar că un asemenea procedeu e menit să dovedească nu independenţa ei faţă de „Naprzód", ci, tocmai invers, comica ei dependenţă de aceste „fracuri", incapacitatea ei de a privi lucrurile dintr-un punct de vedere ceva mai profund şi mai larg decît acela al furnicarului de la Cracovia. „Naprzód" este, desigur, o publicaţie foarte proastă şi în nici un caz marxistă, dar asta nu trebuie să ne împiedice de la o analiză de fond a exemplului Norvegiei, din moment ce ne-am referit la această ţară.

Pentru a analiza în chip marxist acest exemplu, trebuie să ne oprim nu asupra însuşirilor urîte pe care le au aceste „fracuri", atît de teribile, ci, în primul rînd, asupra particularităţilor istorice concrete pe care le prezenta despărţirea Norvegiei de Suedia, iar în al doilea rînd să vedem care au fost sarcinile ce reveneau *proletariatului* din aceste două ţări cu prilejul acestei despărţiri ?

Legăturile geografice, economice şi de limbă care apropie Norvegia de Suedia nu sînt mai puţin strînse decît acelea care există între numeroase naţiuni slave nevelicoruse şi cea velicorusă. Dar unirea dintre Norvegia şi Suedia nu era întemeiată pe liberul consimţămînt, aşa că Rosa Luxemburg vorbeşte fără rost de „federaţie", pur şi simplu pentru că nu ştie ce să spună. Norvegia *a fost pradă* Suediei de către monarhi în timpul războaielor napoleoniene, împotriva voinţei norvegienilor, şi suedezii au trebuit să aducă trupe în Norvegia pentru a o supune.

După aceea, în decurs de lungi decenii, cu toată autonomia extrem de largă de care s-a bucurat Norvegia (ea a avut un parlament propriu etc.), fricţiunile dintre ea şi Suedia n-au încetat nici o clipă, iar norvegienii s-au străduit din răsputeri să scuture de pe umerii lor jugul aristocraţiei suedeze. În august 1905 ei au scuturat, în sfîrşit, acest jug : stortingul norvegian a adoptat hotărîrea prin care regele suedez înceta să mai fie şi rege al Norvegiei, iar referendumul, consultarea poporului norvegian, care

www.dacoromanica.ro

a avut loc după aceea, s-a soldat cu o zdrobitoare majoritate de voturi (vreo 200 000 contra cîteva sute) în favoarea despărțirii totale de Suedia. După unele ezitări, suedezii s-au împăcat cu noua situație.

Acest exemplu ne arată pe ce baze sînt posibile și se ivesc cazurile de despărțire a națiunilor, în actualele condiții economice și politice, și *ce formă* capătă uneori despărțirea acolo unde există libertate politică și democrație.

Nici un social-democrat, afară de cazul că ține să declare că-i sînt indiferente problemele libertății politice și ale democrației (și în acest caz el ar înceta, bineînțeles, să mai fie social-democrat), nu va putea să conteste că acest exemplu constituie o dovadă *concretă* că muncitorii conștienți au *datoria* să desfășoare propagandă și să facă pregătiri sistematice pentru ca eventualele conflicte provocate de despărțirea națiunilor să fie rezolvate *numai așa* cum a fost rezolvat în 1905 conflictul dintre Norvegia și Suedia, și nu „în manieră rusească". Tocmai această cerință o exprimă și revendicarea programatică care prevede recunoașterea dreptului națiunilor la autodeterminare. Și Rosei Luxemburg nu i-a mai rămas decît să ocolească acest fapt, neplăcut pentru teoria ei, recurgînd la atacuri înverșunate împotriva filistinismului micilor burghezi norvegieni și a ziarului „Naprzód" din Cracovia, fiindcă ea înțelegea foarte bine în ce măsură acest fapt istoric *dezminte, o dată pentru totdeauna,* cele susținute de ea — că dreptul națiunilor la autodeterminare este o „utopie", că el echivalează cu dreptul de „a mînca din talere de aur" etc. Afirmațiile de acest fel nu sînt altceva decît expresia unei credințe oportuniste, neputincioase și pline de sine în imuabilitatea actualului raport de forțe dintre naționalitățile din răsăritul Europei.

Să mergem mai departe. În problema autodeterminării națiunilor, ca și în oricare altă problemă, ne interesează în primul rînd și mai mult decît orice autodeterminarea proletariatului în cadrul națiunii. Rosa Luxemburg a ocolit cu modestie și această chestiune, fiindcă a simțit cît de neplăcut ar fi pentru „teoria" ei dacă ar proceda la o analiză pe baza exemplului Norvegiei, care a fost ales de ea.

www.dacoromanica.ro

Care a fost şi trebuie să fie poziţia proletariatului norvegian şi a celui suedez în conflictul iscat în legătură cu despărţirea ? Muncitorii conştienţi din Norvegia, desigur, au votat, *după* despărţire, pentru republică *, iar dacă au fost socialişti care au votat altfel, asta dovedeşte doar cît de mult oportunism mic-burghez, stupid, mai există încă uneori în socialismul european. Nu pot exista două păreri în această privinţă, şi, dacă noi atingem aici acest punct, o facem numai pentru că Rosa Luxemburg încearcă să cocoloşească miezul problemei prin comentarii *străine de tema în discuţie*. Nu ştim dacă programul socialist norvegian îi obliga pe social-democraţii norvegieni să aibă o părere bine precizată în problema despărţirii. Să presupunem că nu-i obliga, să presupunem că socialiştii norvegieni au lăsat deschisă chestiunea : în ce măsură este suficientă autonomia Norvegiei pentru a asigura libertatea luptei de clasă şi în ce măsură libertatea vieţii economice este stînjenită de veşnicele fricţiuni şi conflicte cu aristocraţia suedeză. Dar că proletariatul norvegian trebuia să ia poziţie împotriva acestei aristocraţii şi în favoarea democraţiei ţărăneşti norvegiene (cu toată mărginirea ei micburgheză), este o chestiune indiscutabilă.

Dar care a fost poziţia proletariatului suedez ? Se ştie că moşierii suedezi, susţinuţi de popii din ţara lor, au făcut propagandă în favoarea unui război împotriva Norvegiei, şi, datorită faptului că Norvegia este cu mult mai slabă decît Suedia, că suferise deja o invazie din partea ei şi că aristocraţia suedeză se bucură de o mare influenţă în ţara ei, această propagandă a constituit o ameninţare foarte serioasă. Se poate garanta că Kokoşkinii suedezi au pervertit cu mult zel şi vreme îndelungată masele din ţara lor, îndemnîndu-le „să folosească cu prudenţă" „formulele elastice ale autodeterminării politice a naţiunilor", înfăţişîndu-le pericolul „destrămării statului" şi încredinţîndu-le că „libertatea poporului" se împacă foarte bine cu tradiţiile aristocraţiei suedeze. Nu începe

* Dacă majoritatea naţiunii norvegiene era pentru monarhie, iar proletariatul pentru republică, atunci pentru proletariatul norvegian, în general vorbind, existau două căi : ori să facă revoluţie, dacă erau create condiţiile necesare în acest scop, ori să se supună majorităţii şi să desfăşoare o activitate de propagandă şi agitaţie de lungă durată.

www.dacoromanica.ro

nici cea mai mică îndoială că social-democrația suedeză ar fi trădat cauza socialismului și a democrației dacă n-ar fi combătut din răsputeri ideologia și politica moșierească, cît și ideologia și politica „kokoșkinistă", dacă n-ar fi susținut, *pe lîngă* egalitatea în drepturi a națiunilor în general (care e recunoscută și de Kokoșkini), și dreptul națiunilor la autodeterminare, libertatea de despărțire a Norvegiei.

Strînsa alianță dintre muncitorii norvegieni și suedezi, deplina lor solidaritate tovărășească de clasă a avut numai de *cîștigat* de pe urma acestei recunoașteri, de către muncitorii suedezi, a dreptului norvegienilor la despărțire. Căci muncitorii norvegieni s-au convins că muncitorii suedezi nu sînt infectați de naționalismul suedez, că pentru ei frăția cu proletarii norvegieni este mai presus de privilegiile burgheziei și ale aristocrației suedeze. Ruperea legăturilor care fuseseră impuse Norvegiei de monarhii europeni și de aristocrații suedezi a făcut să se întărească legăturile dintre muncitorii norvegieni și cei suedezi. Muncitorii suedezi au dovedit că, înfruntînd *toate* peripețiile politicii burgheze — fiindcă în cadrul relațiilor burgheze este cu totul posibilă o reeditare a subjugării forțate a norvegienilor de către suedezi! —, vor ști să mențină și să apere cu succes deplina egalitate în drepturi și solidaritatea de clasă dintre muncitorii celor două națiuni în lupta lor împotriva burgheziei suedeze, cît și împotriva celei norvegiene.

De aici se vede, între altele, cît de neîntemeiate sau pur și simplu neserioase sînt încercările pe care le fac uneori „fracurile" de „a exploata" împotriva social-democrației poloneze divergențele existente între noi și Rosa Luxemburg. „Fracurile" nu sînt un partid proletar, socialist, ci un partid naționalist mic-burghez, un fel de partid socialist-revoluționar polonez. N-a fost și nici nu putea să fie vreodată vorba de unitate între social-democrații din Rusia și acest partid. În schimb, nici un social-democrat din Rusia nu „s-a căit" vreodată de apropierea și unirea cu social-democrații polonezi. Social-democrației poloneze îi revine marele merit istoric de a fi creat pentru prima oară în Polonia — care e atît de îmbibată de tendințe și

www.dacoromanica.ro

pasiuni naţionaliste — un partid cu adevărat marxist, cu adevărat proletar. Dar acest merit al social-democraţilor polonezi este mare nu pentru că Rosa Luxemburg a spus o mulţime de inepţii pe seama paragrafului 9 al programului marxist din Rusia, ci tocmai în ciuda acestei triste împrejurări.

Desigur, pentru social-democraţii polonezi „dreptul la autodeterminare" n-are o importanţă atît de mare ca pentru cei ruşi. Este pe deplin explicabil că lupta dusă de ei împotriva micii burghezii poloneze, care e orbită de naţionalism, i-a făcut pe social-democraţii polonezi „să întindă coarda" cu un zel deosebit (uneori, poate, cu prea mult zel). Nici un marxist din Rusia nu s-a gîndit vreodată să facă social-democraţilor polonezi o vină din faptul că sînt împotriva despărţirii Poloniei. Aceşti social-democraţi fac o greşeală numai atunci cînd — ca şi Rosa Luxemburg — încearcă să conteste necesitatea ca în programul marxiştilor *din Rusia* să fie inclusă recunoaşterea dreptului la autodeterminare.

Asta înseamnă în fond a lua nişte relaţii care sînt de înţeles atunci cînd sînt privite din unghiul de vedere al orizontului cracovian şi a le extinde la toate popoarele şi naţiunile din Rusia, inclusiv velicoruşii. A proceda astfel înseamnă a dovedi că sîntem „naţionalişti polonezi de-a-n-doaselea", şi nu social-democraţi din Rusia, şi nu social-democraţi internaţionalişti.

Căci social-democraţia internaţională se situează tocmai pe poziţia recunoaşterii dreptului naţiunilor la autodeterminare, şi tocmai de această chestiune ne vom ocupa acum.

7. REZOLUŢIA CONGRESULUI INTERNAŢIONAL DE LA LONDRA DIN 1896

Această rezoluţie glăsuieşte :

„Congresul declară că este pentru recunoaşterea dreptului deplin la autodeterminare (Selbstbestimmungsrecht) al tuturor naţiunilor şi îşi exprimă simpatia pentru muncitorii din orice ţară care în momentul de faţă gem sub jugul absolutismului militar, naţional sau de altă natură ; congresul face apel la muncitorii din toate aceste ţări

www.dacoromanica.ro

să intre în rîndurile muncitorilor conștienți (Klassenbewusste = conștienți de interesele clasei lor) din lumea întreagă, ca să lupte, împreună cu ei, pentru înfrîngerea capitalismului internațional și pentru realizarea scopurilor urmărite de social-democrația internațională" *.

După cum am mai arătat, oportuniștii noștri, d-nii Semkovski, Libman și Iurkevici, pur și simplu nu cunosc această hotărîre. Rosa Luxemburg însă o cunoaște și reproduce în întregime textul ei, în care se află aceeași expresie ca și în programul nostru : „autodeterminare".

Se pune acum întrebarea : cum înlătură Rosa Luxemburg această piedică din calea „originalei" ei teorii ?

O, foarte simplu : ...centrul de greutate se află aici în partea a doua a rezoluției... caracterul ei declarativ... numai printr-o neînțelegere ne putem referi la ea !!

Neputința și dezorientarea de care dă dovadă autoarea noastră sînt pur și simplu uluitoare. De obicei, numai niște oportuniști, care se sustrag în mod laș de la o polemică directă împotriva punctelor de program consecvent democratice și socialiste, spun că aceste puncte au un caracter declarativ. Pe cît se vede, nu degeaba s-a pomenit de data asta Rosa Luxemburg în jalnica companie a d-lor Semkovski, Libman și Iurkevici. Rosa Luxemburg nu se încumetă să declare în mod deschis dacă consideră că rezoluția reprodusă e justă sau greșită. Ea se eschivează și se ascunde, făcîndu-și parcă socoteala că are de-a face cu un cititor neatent și neștiutor, care uită prima parte a rezoluției înainte de a fi terminat de citit pe cea de-a doua, sau care n-a auzit niciodată de dezbaterile care au avut loc în presa socialistă *înainte* de Congresul de la Londra.

Dar Rosa Luxemburg se înșală amarnic dacă își închipuie că va reuși să calce atît de ușor în picioare, în fața muncitorilor conștienți din Rusia, o rezoluție a In-

* Vezi darea de seamă oficială germană asupra Congresului de la Londra : „Verhandlungen und Beschlüsse des internationalen sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschafts-Kongresses zu London, vom 27. Juli bis 1. August 1896" („Procesele-verbale și hotărîrile Congresului internațional al partidelor muncitorești socialiste și al sindicatelor care a avut loc la Londra între 27 iulie și 1 august 1896". — *Nota trad.*), Berlin, 1896, p. 18. Există și o broșură rusească cu rezoluțiile congreselor internaționale, în care, în loc de „autodeterminare", cuvîntul respectiv a fost tradus incorect : „autonomie".

www.dacoromanica.ro

ternaţionalei cu privire la o importantă problemă principială, fără a catadicsi măcar s-o supună unei analize critice.

În dezbaterile care au precedat Congresul de la Londra — şi mai cu seamă în paginile revistei „Die Neue Zeit", publicaţie a marxiştilor germani — a fost expus punctul de vedere al Rosei Luxemburg, *şi acest punct de vedere a suferit, în fond, o înfrîngere în faţa Internaţionalei!* Acesta e lucrul cel mai important pe care trebuie să-l aibă îndeosebi în vedere cititorul rus.

Obiectul dezbaterilor l-a constituit problema independenţei Poloniei. Au fost expuse trei puncte de vedere:

1) Punctul de vedere al „fracurilor", în numele cărora a vorbit Haecker. Ele voiau ca Internaţionala să înscrie ca o revendicare în programul *ei* recunoaşterea independenţei Poloniei. Propunerea n-a fost acceptată. Acest punct de vedere a suferit o înfrîngere în faţa Internaţionalei.

2) Punctul de vedere al Rosei Luxemburg: socialiştii polonezi nu trebuie să ceară independenţa Poloniei. Potrivit acestui punct de vedere, nici nu poate fi vorba de proclamarea dreptului naţiunilor la autodeterminare. Acest punct de vedere a suferit şi el o înfrîngere în faţa Internaţionalei.

3) Punctul de vedere, expus atunci, într-o formă cît se poate de amplă, de către K. Kautsky, care a luat poziţie împotriva Rosei Luxemburg şi a dovedit că materialismul ei este extrem de „unilateral". Potrivit acestui punct de vedere, Internaţionala nu poate, în momentul de faţă, să introducă în programul ei independenţa Poloniei, dar socialiştii polonezi — a spus Kautsky — pot foarte bine să formuleze o asemenea revendicare. Din punctul de vedere al socialiştilor, ar fi complet greşit ca atîta timp cît există asuprire naţională să se ignoreze sarcina de a lupta pentru eliberarea naţională.

În rezoluţia Internaţionalei au şi fost reproduse tezele esenţiale, fundamentale ale acestui punct de vedere: pe de o parte, se recunoaşte direct şi fără echivoc dreptul deplin la autodeterminare pentru toate naţiunile, iar pe de altă parte se face un apel, tot atît de lipsit de echivoc,

www.dacoromanica.ro

către muncitori, care e un îndemn la unitate *internațională* în lupta lor de clasă.

Noi credem că această rezoluție este perfect justă și că, în ceea ce privește țările Europei răsăritene și ale Asiei de la începutul secolului al XX-lea, tocmai această rezoluție, și tocmai în legătura indisolubilă a celor două părți ale ei, dă singura directivă justă pentru o politică de clasă proletară în problema națională.

Să ne oprim ceva mai mult asupra celor trei puncte de vedere arătate mai sus.

Precum se știe, K. Marx și F. Engels considerau ca o datorie indiscutabilă pentru întreaga democrație din Europa occidentală, și cu atît mai mult pentru social-democrație, să sprijine în mod activ cererea de a se acorda independență Poloniei. În deceniile al 5-lea și al 7-lea ale secolului trecut, adică în perioada revoluției burgheze din Austria și Germania, în perioada „reformei agrare" din Rusia, acest punct de vedere era cît se poate de just și singurul consecvent democratic și proletar. Atîta timp cît masele populare din Rusia și din majoritatea țărilor slave erau încă cufundate într-un somn adînc și în aceste țări *nu existau* mișcări democratice, de masă, de sine stătătoare, mișcarea de eliberare a *șleahticilor* din Polonia căpăta o importanță uriașă, primordială, nu numai din punctul de vedere al democrației întregii Rusii și a tuturor slavilor dar și din acela al democrației întregii Europe * [116].

Dar dacă acest punct de vedere al lui Marx era perfect just în cel de-al doilea sau al treilea pătrar al secolului al XIX-lea, el a încetat să mai fie just în secolul al XX-lea. În majoritatea țărilor slave și chiar într-una din cele mai înapoiate din ele, Rusia, și-au făcut apariția mișcări democratice de sine stătătoare și chiar o mișcare proletară

* Ar fi o foarte interesantă lucrare istorică aceea în care s-ar face o paralelă între poziția unui șleahtic rasculat polonez din 1863, poziția social-democratului rus Cernîșevski, care a știut și el (ca și Marx) să aprecieze însemnătatea mișcării poloneze, și poziția mic-burghezului ucrainean Dragomanov, care a apărut pe scena politică mult mai tîrziu și care era un exponent al punctului de vedere al țăranului, al unui țăran atît de primitiv încă, atît de somnolent, atît de strîns legat de grămada lui de bălegar, că ura lui împotriva panilor polonezi l-a făcut să nu înțeleagă însemnătatea pe care o avea lupta acestor pani pentru democrația din întreaga Rusie. (Comp. „Polonia istorică și democrația velicorusă" de Dragomanov.) Dragomanov a meritat pe deplin sărutările entuziaste cu care l-a răsplătit d-l P. B. Struve, devenit între timp național-liberal.

www.dacoromanica.ro

de sine stătătoare. Polonia şleahticilor a dispărut, şi în locul ei a apărut o Polonie capitalistă. În aceste condiţii, Polonia nu putea să nu-şi piardă însemnătatea ei *excepţională* pentru mişcarea revoluţionară.

Dacă P.P.S. („Partidul socialist polonez", „fracurile" de astăzi) a încercat în 1896 „să consfinţească" un punct de vedere exprimat de Marx într-o *altă epocă,* înseamnă că a aplicat *litera* marxismului şi a nesocotit *spiritul* lui. De aceea, au avut perfectă dreptate social-democraţii polonezi cînd s-au ridicat împotriva beţiei naţionaliste a micii burghezii poloneze, cînd au arătat că problema naţională are o importanţă secundară pentru muncitorii polonezi, cînd au creat pentru prima oară în Polonia un partid pur proletar şi au proclamat principiul, extrem de important, al unei cît mai strînse alianţe între muncitorul polonez şi muncitorul rus în lupta lor de clasă.

Înseamnă oare că ar fi putut Internaţionala, la începutul secolului al XX-lea, să considere că pentru Europa răsăriteană şi pentru Asia principiul autodeterminării politice a naţiunilor, al dreptului lor la despărţire reprezintă ceva de prisos ? Ar fi fost un punct de vedere nemaipomenit de absurd, echivalent (în teorie) cu ideea că transformarea burghezo-democratică a statelor turc, rus şi chinez s-a terminat, — echivalent (în practică) cu o atitudine oportunistă faţă de absolutism.

Nu. În răsăritul Europei şi în Asia, în epoca revoluţiilor burghezo-democratice care au început, în epoca deşteptării şi înteţirii mişcărilor naţionale, în epoca apariţiei partidelor proletare de sine stătătoare, acestor partide le revine o dublă sarcină în politica naţională : recunoaşterea dreptului la autodeterminare pentru toate naţiunile, dat fiind că transformarea burghezo-democratică nu este încă terminată şi că democraţia muncitorească apără în mod consecvent, serios şi sincer, iar nu în maniera liberală, în maniera unui Kokoşkin, egalitatea în drepturi a naţiunilor, — şi cea mai strînsă, cea mai indisolubilă alianţă în lupta de clasă pe care o duc proletarii tuturor naţiunilor din statul respectiv, în toate peripeţiile istoriei lui şi indiferent de schimbările de graniţă pe care le-ar face burghezia din diferite state.

www.dacoromanica.ro

Tocmai această dublă sarcină a proletariatului e formulată în rezoluția din 1896 a Internaționalei. Tocmai acestea sînt principiile de bază ale rezoluției adoptate la Consfătuirea din vara anului 1913 a marxiștilor din Rusia. Sînt oameni cărora li se pare că există o „contradicție" în faptul că această rezoluție, recunoscînd, la punctul 4, dreptul la autodeterminare, la despărțire, face, ca să zicem așa, maximum de „concesii" naționalismului (în realitate, recunoașterea *dreptului* la autodeterminare pentru *toate* națiunile înseamnă un maximum de *democratism* și un minimum de naționalism), iar la punctul 5 pune în gardă pe muncitori împotriva lozincilor naționaliste ale oricărei burghezii și cere unirea și contopirea muncitorilor tuturor națiunilor în organizații proletare internaționale unice. Dar aici pot vedea o „contradicție" numai niște minți cu totul obtuze, care nu sînt în stare să înțeleagă, bunăoară, de ce unitatea și solidaritatea de clasă a proletariatului suedez și norvegian *au avut de cîștigat* atunci cînd muncitorii suedezi au apărat libertatea Norvegiei de a se despărți și de a constitui un stat de sine stătător.

8. UTOPISTUL KARL MARX ȘI PRACTICA ROSA LUXEMBURG

Afirmînd că independența Poloniei este o „utopie" și repetînd acest lucru atît de des, că ți se face lehamite, Rosa Luxemburg exclamă cu ironie : dar de ce să nu se ceară și independența Irlandei ?

Pe cît se vede, „practica" Rosa Luxemburg nu știe care a fost poziția lui K. Marx în chestiunea independenței Irlandei. Face să ne oprim asupra acestei chestiuni, pentru a prezenta un exemplu de analiză cu adevărat marxistă, și nu oportunistă, a unei revendicări *concrete* a independenței naționale.

Marx avea obiceiul „să-i caute la dinți" — cum se exprima el — pe socialiștii pe care îi cunoștea, pentru a-și da seama cît sînt de conștienți și de convinși [117]. După ce a făcut cunoștință cu Lopatin, Marx îi scrie lui Engels, la 5 iulie 1870, o scrisoare în care face unele aprecieri

www.dacoromanica.ro

extrem de elogioase despre tînărul socialist rus ; după aceea însă adaugă :

„...Un punct slab : *Polonia.* În această privinţă, Lopatin vorbeşte întocmai ca un englez — să zicem un cartist englez de şcoală veche — despre Irlanda“ [118].

Pe un socialist care aparţine unei naţiuni asupritoare, Marx îl întreabă despre atitudinea lui faţă de naţiunea asuprită şi descoperă numaidecît o lipsă *comună* socialiştilor care aparţin naţiunilor dominante (engleză şi rusă) : neînţelegerea îndatoririlor lor socialiste faţă de naţiunile asuprite, rumegarea unor prejudecăţi preluate de la burghezia „naţiunii dominante“.

Înainte de a trece la declaraţiile pozitive ale lui Marx cu privire la Irlanda, trebuie să menţionăm că, în general, Marx şi Engels au privit în mod strict critic problema naţională, arătînd că ea are o importanţă istoriceşte condiţionată. Astfel, la 23 mai 1851 Engels îi scria lui Marx că studiul istoriei l-a dus la concluzii pesimiste în ce priveşte Polonia, că Polonia prezintă o importanţă vremelnică, doar pînă la o revoluţie agrară în Rusia. Rolul polonezilor în istorie a fost acela de a comite „unele fapte îndrăzneţe, dar necugetate“. „Nu se poate admite nici un moment că Polonia, fie chiar şi în comparaţie cu Rusia, este un exponent efectiv al progresului sau prezintă vreo importanţă istorică“. În Rusia există mai multe elemente de civilizaţie, instrucţiune, industrie, burghezie decît în „somnolenta Polonie a şleahticilor“. „Ce înseamnă Varşovia şi Cracovia faţă de Petersburg, Moscova şi Odesa !“ [119] Engels îşi exprimă neîncrederea în reuşita răscoalelor şleahticilor polonezi.

Dar toate aceste idei, care vădesc o atît de genială perspicacitate, n-au împiedicat cîtuşi de puţin pe Engels şi pe Marx, cu 12 ani mai tîrziu, adică într-o vreme cînd Rusia se afla încă în stare de somnolenţă, iar Polonia era în fierbere, să-şi manifeste cea mai profundă şi mai caldă simpatie pentru mişcarea poloneză.

În 1864, pe cînd întocmea Manifestul constitutiv al Internaţionalei, Marx îi scria lui Engels (la 4 noiembrie 1864) că trebuie dusă lupta împotriva naţionalismului lui Mazzini. „Acolo unde Manifestul se ocupă de politica

www.dacoromanica.ro

internațională, eu vorbesc de țări, și nu de naționalități, și demasc Rusia, iar nu state de mai mică importanță", scrie Marx. Pentru el nu există nici o îndoială că, în comparație cu „problema muncitorească", problema națională are doar o însemnătate subordonată. Dar teoria lui este departe, ca cerul de pămînt, de o ignorare a mișcărilor naționale.

Vine anul 1866. Marx îi scrie lui Engels despre „clica lui Proudhon" de la Paris, care „declară că naționalitățile sînt o absurditate și îi atacă pe Bismarck și Garibaldi. Ca polemică împotriva șovinismului, această tactică este folositoare și explicabilă. Dar dacă niște credincioși de-ai lui Proudhon (printre care și bunii mei prieteni de aici Lafargue și Longuet) își închipuie că toată Europa poate și trebuie să stea liniștită în capul oaselor pînă ce domnii din Franța vor lichida mizeria și ignoranța... înseamnă că sînt niște caraghioși" (scrisoarea din 7 iunie 1866).

„Ieri — scrie Marx la 20 iunie 1866 — au avut loc în Consiliul Internațional dezbateri în legătură cu războiul actual... Discuția, cum era și de așteptat, s-a învîrtit în jurul problemei «naționalităților» în general, și a atitudinii noastre față de ea... Reprezentanții «tinerei Franțe» *(nemuncitori)* au emis părerea că orice naționalitate și însăși națiunea sînt niște prejudecăți învechite. Stirnerism proudhonist... Lumea întreagă trebuie să aștepte pînă cînd francezii se vor maturiza pentru săvîrșirea revoluției sociale... Englezii au rîs cu poftă cînd mi-am început cuvîntarea, spunînd că prietenul nostru Lafargue și alții, care au desființat naționalitățile, ni se adresează în limba franceză, adică într-o limbă pe care n-o înțeleg $^{9}/_{10}$ din auditoriu. Am lăsat apoi să se înțeleagă că, fără să-și dea seama, prin negarea naționalităților, Lafargue pare a înțelege absorbirea lor de către națiunea model, națiunea franceză" [120].

Concluzia care reiese din toate aceste observații critice ale lui Marx este clară : clasa muncitoare poate mai puțin decît din orice să-și facă un fetiș din problema națională, întrucît dezvoltarea capitalismului nu trezește neapărat *toate* națiunile la o viață de sine stătătoare. Dar, din moment ce au apărut mișcări naționale de masă, a le ignora, a refuza să sprijinim tot ce e progresist în ele înseamnă

www.dacoromanica.ro

în realitate a cădea pradă prejudecăţilor *naţionaliste*, şi anume: a considera „propria" naţiune drept o „naţiune model" (sau, adăugăm noi, drept o naţiune care deţine în mod exclusiv privilegiul de a se constitui ca stat) *.

Dar să revenim la Irlanda.

Poziţia lui Marx în această chestiune este cel mai limpede exprimată în următoarele fragmente din scrisorile lui:

„Am căutat prin toate mijloacele să provoc această demonstraţie de simpatie a muncitorilor englezi în sprijinul mişcării fenienilor... Înainte consideram că despărţirea Irlandei de Anglia este imposibilă. Astăzi însă o consider inevitabilă, chiar dacă după despărţire s-ar ajunge la o federaţie". Aşa scria Marx în scrisoarea sa către Engels din 2 noiembrie 1867.

În scrisoarea sa cu data de 30 noiembrie a aceluiaşi an, el adaugă:

„Ce sfat trebuie să dăm noi muncitorilor *englezi?* Părerea mea este că ei trebuie să includă în programul lor Repeal-ul (anularea) uniunii" (dintre Irlanda şi Anglia, adică despărţirea Irlandei de Anglia), „pe scurt revendicarea din 1783, însă democratizată şi adaptată la condiţiile de astăzi. Aceasta este singura formă legală de eliberare a Irlandei şi, de aceea, singura care poate fi înscrisă în programul unui partid muncitoresc *englez*. Experienţa va arăta ulterior dacă o simplă uniune personală între cele două ţări va putea dăinui multă vreme...

...Irlandezii au nevoie de următoarele:

1. Autoadministrare şi independenţă faţă de Anglia.
2. Revoluţie agrară..."

Marx, care acorda o enormă importanţă problemei irlandeze, a ţinut, la asociaţia muncitorilor germani din Londra, o conferinţă de o oră şi jumătate pe această temă (scrisoarea din 17 decembrie 1867) [123].

Într-o scrisoare a sa cu data de 20 noiembrie 1868, Engels vorbeşte despre „ura împotriva irlandezilor", care domneşte în rîndurile muncitorilor englezi, iar aproape

* Comp. şi scrisoarea lui Marx către Engels din 3 iunie 1867: „...Cu o adevărată plăcere am aflat, dintr-o corespondenţă din Paris a ziarului «Times» [121], despre exclamaţiile filopoloneze ale parizienilor îndreptate împotriva Rusiei... D-l Proudhon şi mica lui clică doctrinară nu sînt unul şi acelaşi lucru cu poporul francez" [122].

www.dacoromanica.ro

un an mai tîrziu (la 24 octombrie 1869), reluînd această temă, el scrie :

„De la Irlanda pînă la Rusia il n'y a qu'un pas (nu-i decît un pas)... Din exemplele pe care ni le oferă istoria Irlandei se poate vedea ce nenorocire este pentru un popor să subjuge un alt popor. Toate mîrșăviile englezilor își au originea în sfera irlandeză. Epoca lui Cromwell trebuie s-o mai studiez ; în orice caz însă, nu mă îndoiesc că și în Anglia lucrurile ar fi luat o altă întorsătură dacă n-ar fi existat necesitatea de a stăpîni Irlanda cu mijloace militare și de a crea o nouă aristocrație".

Menționăm, în treacăt, scrisoarea lui Marx către Engels din 18 august 1869 :

„La Poznan, muncitorii *polonezi* au cîștigat o grevă datorită ajutorului primit de la tovarășii lor berlinezi. Această luptă împotriva «Domnului Capital», chiar și în forma ei inferioară, de grevă, va pune în mod mai serios capăt prejudecăților naționale decît declamațiile despre pace ale domnilor burghezi" [124].

Politica dusă de Marx, în cadrul Internaționalei, în problema irlandeză se poate vedea din ceea ce urmează :

La 18 noiembrie 1869 Marx îi scrie lui Engels că a rostit în fața Consiliului Internaționalei o cuvîntare, care a ținut cam o oră și un sfert, în legătură cu atitudinea adoptată de guvernul britanic în problema amnistierii irlandezilor și că a propus următoarea rezoluție :

„Declarăm :

că d-l Gladstone, în răspunsul său la cererile irlandezilor de a-i elibera pe patrioții irlandezi întemnițați, a insultat cu bună știință națiunea irlandeză ;

că el leagă amnistia politică de condiții la fel de înjositoare pentru victimele unei proaste guvernări, ca și pentru poporul din care acestea fac parte ;

că d-l Gladstone, care, în pofida poziției sale oficiale, a salutat în mod public și cu entuziasm rebeliunea stăpînilor de sclavi americani, predică acum poporului irlandez doctrina supunerii pasive ;

că întreaga atitudine în problema amnistiei irlandeze este un produs autentic și firesc al acelei *«politici de cu-*

www.dacoromanica.ro

cerire» pe care d-l Gladstone a înfierat-o atît de vehement, încît i-a silit pe toryi, rivalii săi, să plece de la cîrma ţării ;

că Consiliul General al Asociaţiei Internaţionale a Muncitorilor îşi exprimă admiraţia pentru curajul, fermitatea şi abnegaţia cu care poporul irlandez a dus campania pentru amnistie ;

că această rezoluţie trebuie adusă la cunoştinţa tuturor secţiilor Asociaţiei Internaţionale a Muncitorilor şi tuturor organizaţiilor muncitoreşti din Europa şi din America afiliate ei" [125].

La 10 decembrie 1869 Marx scrie că referatul său în problema irlandeză, pe care-l va prezenta în faţa Consiliului Internaţionalei, va fi alcătuit în felul următor :

„...Cu totul independent de orice fraze «internaţionaliste» şi «umanitare» pe tema «dreptăţii pentru Irlanda» — căci în Consiliul Internaţionalei acest lucru este ceva de la sine înţeles —, *interesul absolut şi direct al clasei muncitoare din Anglia reclamă ruperea actualei ei legături cu Irlanda.* Aceasta-i convingerea mea fermă, bazată pe motive pe care în parte nu le pot dezvălui nici chiar muncitorilor englezi. Mult timp am crezut că ascensiunea clasei muncitoare din Anglia va face posibilă răsturnarea regimului din Irlanda. Acest punct de vedere l-am susţinut totdeauna în «New York Tribune» (ziar american, la care Marx a colaborat vreme îndelungată) [126]. O studiere mai aprofundată a acestei probleme m-a convins de contrarul. Clasa muncitoare din Anglia *nu va putea întreprinde nimic* înainte de a fi scăpat de Irlanda... Reacţiunea engleză din Anglia îşi are rădăcinile în subjugarea Irlandei" (subliniat de Marx) [127].

Cred că cititorilor le este acum cît se poate de clară politica lui Marx în problema irlandeză.

„Utopistul" Marx este atît de „nepractic", încît se pronunţă pentru despărţirea Irlandei, care n-a ajuns să fie realizată nici după cincizeci de ani.

Dar ce l-a determinat totuşi pe Marx să adopte această politică ? Şi n-a constituit ea o greşeală ?

La început, Marx a crezut că nu mişcarea naţională a naţiunii asuprite, ci mişcarea muncitorească din sînul naţiunii asupritoare va fi aceea care va elibera Irlanda. El

www.dacoromanica.ro

nu consideră mișcările naționale drept ceva absolut, fiindcă știe că numai victoria clasei muncitoare va putea să aducă deplina eliberare a tuturor naționalităților. Să prevezi dinainte toate eventualele corelații dintre mișcările de eliberare burgheze ale națiunilor asuprite și mișcarea de eliberare proletară din sînul națiunii asupritoare (tocmai asta este chestiunea care face să fie atît de grea problema națională în Rusia de astăzi) este un lucru imposibil.

Dar iată că împrejurările au fost de așa natură că, pentru un timp destul de îndelungat, clasa muncitoare engleză a căzut sub influența liberalilor, a devenit o anexă a lor și s-a decapitat printr-o politică muncitorească liberală. Mișcarea de eliberare burgheză din Irlanda s-a întărit și a căpătat forme revoluționare. Marx își revizuiește punctul său de vedere și îl corectează. „E o nenorocire pentru un popor să subjuge un alt popor". Clasa muncitoare din Anglia nu va putea să se elibereze atîta timp cît Irlanda nu se va elibera de sub jugul englez. Reacțiunea din Anglia este întărită și alimentată de subjugarea Irlandei (așa cum în Rusia reacțiunea este alimentată de subjugarea a o serie întreagă de națiuni !).

Și Marx, care face să fie adoptată de către Internațională o rezoluție de simpatie pentru „națiunea irlandeză", pentru „poporul irlandez" (deșteptul de L. Vl., probabil, l-ar fi făcut praf pe bietul Marx pentru că a scăpat din vedere lupta de clasă !), pledează pentru *despărțirea* Irlandei de Anglia, „chiar dacă după despărțire s-ar ajunge la o federație".

Care sînt premisele teoretice ale acestei concluzii trase de Marx ? În Anglia, revoluția burgheză este, în general, de mult terminată. În Irlanda însă, ea nu este încă terminată, ci se desăvîrșește abia acum, cu o jumătate de secol mai tîrziu, prin reformele liberalilor englezi. Dacă capitalismul în Anglia ar fi fost răsturnat atît de repede cum se așteptase la început Marx, în Irlanda n-ar fi fost loc pentru o mișcare burghezo-democratică cu caracter național general. Dar, din moment ce a apărut o asemenea mișcare, Marx îi sfătuiește pe muncitorii englezi s-o susțină, să-i dea un imbold revoluționar și, în interesul *propriei* lor libertăți, s-o ducă la bun sfîrșit.

www.dacoromânica.ro

În deceniul al 7-lea al secolului trecut, legăturile economice dintre Irlanda şi Anglia erau, desigur, şi mai strînse decît cele dintre Rusia şi Polonia, Ucraina etc. Că despărţirea Irlandei este „nepractică" şi „irealizabilă" (fie şi numai din cauza condiţiilor geografice şi a nemărginitei puteri coloniale a Angliei), era un lucru cît se poate de evident. Cu toate că este din principiu adversar al federalismului, Marx admite, în cazul de faţă, chiar şi o federaţie *, *numai* pentru ca eliberarea Irlandei să nu se înfăptuiască pe cale reformistă, ci pe cale revoluţionară, pe baza mişcării maselor populare din Irlanda, sprijinită de clasa muncitoare din Anglia. Nu încape nici o îndoială că numai o asemenea soluţionare a problemei istorice ar fi favorizat în cea mai mare măsură interesele proletariatului şi ar fi grăbit ritmul dezvoltării sociale.

Dar lucrurile s-au petrecut altfel. Atît poporul irlandez, cît şi proletariatul englez s-au dovedit a fi prea slabe. Abia acum, cînd se recurge la mizerabile tranzacţii între liberalii englezi şi burghezia irlandeză, *se rezolvă* (şi exemplul Ulsterului ne arată cît de anevoie se face acest lucru) problema irlandeză, printr-o reformă agrară (cu despăgubiri) şi prin autonomie (care, deocamdată, n-a fost încă introdusă). Şi ce reiese de aici ? Reiese oare că Marx şi Engels au fost nişte „utopişti", că ei au formulat nişte revendicări naţionale „irealizabile", că s-au lăsat influenţaţi de naţionaliştii mic-burghezi irlandezi (căci caracterul mic-burghez al mişcării „fenienilor" este neîndoielnic) etc. ?

Nu. Marx şi Engels au dus şi în problema irlandeză o politică consecvent proletară, care educa într-adevăr masele în spiritul democraţiei şi al socialismului. Numai această politică ar fi putut să izbăvească Irlanda şi Anglia

* De altfel, nu este greu de văzut de ce prin dreptul naţiunilor la „autodeterminare" nu se poate înţelege, din punct de vedere social-democrat, *nici* federaţie, *nici* autonomie (deşi, abstract vorbind, şi una şi alta se subsumează noţiunii de „autodeterminare"). Dreptul la federaţie este, în general, un non sens, fiindcă federaţie înseamnă un contract între două părţi. Marxiştii în nici un caz nu pot să înscrie în programul lor apărarea federalismului în general ; despre aşa ceva nici nu poate fi vorba. Cît despre autonomie, trebuie spus că marxiştii nu apără „dreptul la" autonomie, ci *însăşi* autonomia ca principiu general, universal al statului democratic cu o populaţie naţională eterogenă, cu o pronunţată deosebire în ce priveşte condiţiile geografice şi cele de altă natură. De aceea a recunoaşte „dreptul naţiunilor la autonomie" este tot atît de absurd ca şi a recunoaşte „dreptul naţiunilor la federaţie".

www.dacoromanica.ro

de tărăgănarea, timp de o jumătate de veac, a unor transformări necesare și de denaturarea lor de către liberali, care căutau să facă pe placul reacțiunii.

Politica dusă de Marx și Engels în problema irlandeză a oferit un minunat exemplu — care și-a păstrat pînă în zilele noastre imensa lui însemnătate *practică* — de atitudinea pe care trebuie s-o aibă proletariatul națiunilor asupritoare față de mișcările naționale ; ea ne-a pus în gardă împotriva „promptitudinii servile" cu care micii burghezi din toate țările, de toate nuanțele și de toate limbile sînt dispuși să califice drept „utopică" orice schimbare a granițelor dintre state, care au fost create prin mijloace violente și care consfințesc privilegiile moșierimii și burgheziei unei singure națiuni.

Dacă proletariatul irlandez și cel englez n-ar fi adoptat politica preconizată de Marx și nu și-ar fi fixat drept lozincă despărțirea Irlandei, am fi avut de-a face cu un oportunism de cea mai crasă speță, cu o nesocotire a sarcinilor ce revin unor democrați și socialiști, cu o concesie făcută reacțiunii și burgheziei *engleze*.

9. PROGRAMUL DIN 1903 ȘI LICHIDATORII LUI

Procesele-verbale ale Congresului din 1903, care a adoptat programul marxiștilor din Rusia, au devenit o mare raritate, astfel că, în marea lor majoritate, activiștii de azi ai mișcării muncitorești nu cunosc expunerile de motive de care au fost însoțite diferitele puncte din program (și asta cu atît mai mult cu cît nu toată literatura care se referă la această chestiune se bucură de binefacerile legalității...). De aceea este necesar să vedem mai de aproape cum a fost examinată, la Congresul din 1903, problema care ne interesează.

Ținem să relevăm din capul locului că, oricît de săracă ar fi literatura social-democrată rusă cu privire la „dreptul națiunilor la autodeterminare", se poate totuși vedea destul de limpede că prin acest drept s-a înțeles întotdeauna dreptul la despărțire. D-nii Semkovski, Libman și Iurkevici, care se îndoiesc de acest lucru și care declară că

www.dacoromanica.ro

paragraful 9 este „neclar" etc., numai din completă ignoranţă sau din nepăsare vorbesc de „neclaritate". Încă în 1902, Plehanov *, care pleda pentru înscrierea „dreptului la autodeterminare" în proiectul de program, scria în „Zarea" că această revendicare, care nu este obligatorie pentru democraţii burghezi, „este obligatorie pentru social-democraţi". „Dacă am uita de această revendicare — scria Plehanov — sau nu ne-am încumeta s-o formulăm, de teamă să nu fie lezate prejudecăţile naţionale ale compatrioţilor noştri velicoruşi, atunci chemarea... «Proletari din toate ţările, uniţi-vă !» rostită de noi ar fi o minciună infamă..." [128]

Avem aici o foarte reuşită caracterizare a principalului argument în favoarea punctului de care ne ocupăm, şi ea e atît de reuşită, că nu degeaba a fost şi este ocolită cu atîta sfială de criticii programului nostru, care „au uitat de unde au venit". A renunţa la acest punct, indiferent din ce motive, înseamnă *în realitate* a face o concesie „infamă" naţionalismului *velicorus*. Şi de ce celui velicorus, atunci cînd este vorba de dreptul *tuturor* naţiunilor la autodeterminare ? Pentru că este vorba de despărţirea *de* velicoruşi. În interesul *unirii proletarilor*, al solidarităţii lor de clasă, este necesar să se recunoască dreptul *naţiunilor* la *despărţire* — iată ce a recunoscut cu 12 ani în urmă Plehanov în cuvintele citate de noi aici ; dacă oportuniştii noştri ar fi reflectat mai atent asupra lor, n-ar fi spus, probabil, atîtea inepţii în legătură cu autodeterminarea.

La Congresul din 1903, care a adoptat acest proiect de program susţinut de Plehanov, principalele eforturi au fost concentrate în *comisia de redactare a programului*. Din păcate, la şedinţele ei n-a fost întocmit nici un proces-verbal. Or, tocmai la acest punct ar fi fost deosebit de interesant procesul-verbal, fiindcă *numai* în cadrul comisiei au încercat reprezentanţii social-democraţilor polonezi, Warszawski şi Ganeţki, să-şi susţină părerile şi să pledeze

* În 1916, V. I. Lenin a însoţit acest pasaj cu următoarea notă explicativă : „Cititorii noştri nu trebuie să uite că în 1903 Plehanov a fost unul dintre principalii adversari ai oportunismului, că el era departe de faimoasa şi jalnica sa cotitură spre oportunism şi, ulterior, spre şovinism".

www.dacoromanica.ro

împotriva „recunoaşterii dreptului la autodeterminare". Dacă careva dintre cititorii noştri va vrea să confrunte argumentele lor (care se află expuse în cuvîntarea rostită de Warszawski şi în declaraţia făcută de el şi de Ganeţki ; vezi procesele-verbale, p. 134—136 şi 388—390) cu cele folosite de Rosa Luxemburg în articolul ei despre problema poloneză, analizat de noi aici, ar vedea că ele sînt cu totul identice.

Şi ce atitudine a luat faţă de aceste argumente comisia de redactare a programului, aleasă de Congresul al II-lea, în cadrul căreia marxiştii polonezi au fost cel mai mult combătuţi de Plehanov ? Aceste argumente au fost luate în derîdere fără milă ! Absurditatea propunerii făcute marxiştilor *din Rusia*, de a scoate din program recunoaşterea dreptului naţiunilor la autodeterminare, a fost atît de clar şi de concret dovedită, că marxiştii polonezi *nici n-au mai cutezat să-şi repete argumentele lor în şedinţa plenară a congresului !!* Cînd s-au convins că poziţia lor nu are nici o şansă să fie aprobată de forul suprem al marxiştilor, ei au părăsit congresul, în care erau şi velicoruşi, şi evrei, şi gruzini, şi armeni.

Se înţelege de la sine că acest episod istoric are o foarte mare importanţă pentru oricine se interesează în mod serios de programul *său*. Respingerea, în întregime, a argumentelor prezentate de marxiştii polonezi în comisia de redactare a programului, aleasă de congres, şi renunţarea lor la încercarea de a-şi susţine părerile în faţa congresului constituie un fapt extrem de semnificativ. Nu degeaba Rosa Luxemburg, în articolul ei din 1908, a trecut „cu modestie" sub tăcere acest lucru, care lăsase, pesemne, amintiri prea neplăcute congresului ! Ea a trecut sub tăcere şi propunerea, ridicol de nefericită, de „a îndrepta" paragraful 9 al programului, care fusese întocmit în 1903 de Warszawski şi Ganeţki în numele tuturor marxiştilor polonezi şi pe care nici Rosa Luxemburg şi nici ceilalţi social-democraţi polonezi n-au avut (şi nu vor avea) curajul s-o repete.

Dar dacă Rosa Luxemburg, pentru a-şi ascunde înfrîngerea din 1903, a trecut sub tăcere aceste fapte, cei ce manifestă interes pentru istoria partidului lor vor avea

www.dacoromanica.ro

grijă să afle aceste fapte şi să reflecteze asupra semnificaţiei lor.

„...Propunem — spuneau prietenii Rosei Luxemburg într-o scrisoare adresată Congresului din 1903 înainte de a se retrage de la lucrările lui — ca punctul 7 (acum punctul 9) al proiectului de program să fie formulat în felul următor: § 7. *Instituţii care să garanteze deplina libertate de dezvoltare culturală tuturor naţiunilor din cadrul statului*" (procesele-verbale, p. 390).

Aşadar, marxiştii polonezi aveau pe atunci concepţii atît de imprecise în problema naţională, încît, *în locul* autodeterminării, ei n-au propus, în fond, altceva decît un pseudonim al faimoasei „autonomii cultural-naţionale"!

Pare aproape de necrezut, dar, din păcate, asta e realitatea. Chiar la congres, deşi la lucrările lui participau 5 bundişti cu 5 voturi şi 3 caucazieni cu 6 voturi, fără a mai socoti şi votul consultativ al lui Kostrov, nu s-a găsit *un singur* om care să voteze pentru *scoaterea* punctului cu privire la autodeterminare. Pentru completarea acestui punct cu „autonomia cultural-naţională" s-au pronunţat trei delegaţi (pentru formula lui Goldblat: „înfiinţarea unor instituţii care să garanteze naţiunilor deplina libertate de dezvoltare culturală"), iar pentru formula lui Liber („dreptul lor — al naţiunilor — la liberă dezvoltare culturală") s-au pronunţat patru delegaţi.

Astăzi, cînd a luat fiinţă un partid liberal rus, partidul cadeţilor, ştim că în programul *lui* autodeterminarea politică a naţiunilor a fost înlocuită prin „autodeterminarea culturală". Prin urmare, prietenii polonezi ai Rosei Luxemburg, care *„au combătut"* naţionalismul P.P.S., au făcut-o cu atîta succes, încît au propus ca programul marxist să fie înlocuit printr-un program *liberal!* Şi tot ei, ne-au adus învinuirea că programul nostru suferă de oportunism. Mai este oare de mirare că în comisia pentru redactarea programului, care a fost aleasă de Congresul al II-lea, această învinuire n-a făcut decît să provoace rîsete?

În ce sens a fost înţeleasă „autodeterminarea" de către delegaţii la Congresul al II-lea, printre care, după cum

www.dacoromanica.ro

am văzut, nu s-a găsit *nici unul* care să fie împotriva „autodeterminării națiunilor" ?

O mărturie în această privință găsim în următoarele trei extrase din procesele-verbale :

„*Martînov* este de părere că nu se poate da o interpretare largă cuvîntului «autodeterminare», fiindcă autodeterminarea nu înseamnă altceva decît dreptul națiunii de a se separa ca un tot politic distinct, și nicidecum o autoadministrare regională" (p. 171). Martînov a făcut parte din comisia de redactare a programului, în ședințele căreia au fost respinse și luate în derîdere argumentele prezentate de prietenii Rosei Luxemburg. Prin concepțiile sale, Martînov era pe atunci economist și adversar înfocat al „Iskrei", și, dacă ar fi exprimat o părere care n-ar fi fost împărtășită de majoritatea comisiei, el ar fi fost, desigur, combătut.

Cînd, după încheierea lucrărilor comisiei, congresul a luat în discuție § 8 (acum § 9) al programului, cel dintîi care a luat cuvîntul a fost bundistul Goldblat.

„Împotriva «dreptului la autodeterminare» — a spus Goldblat — nu se poate obiecta nimic. În caz că o națiune oarecare luptă pentru independența ei, nu trebuie să ne împotrivim. Dacă Polonia nu vrea să încheie o căsătorie legitimă cu Rusia, să fie lăsată în pace, cum s-a exprimat tov. Plehanov. În aceste limite sînt de acord cu o asemenea părere" (p. 175—176).

În ședința plenară a congresului, Plehanov n-a luat de loc cuvîntul la acest punct. Goldblat se referă la cele spuse de Plehanov în comisia de redactare a programului, unde „dreptul la autodeterminare" a fost lămurit în mod amănunțit și pe înțelesul tuturor, în sensul dreptului la despărțire. Liber, care a luat cuvîntul după Goldblat, a ținut să sublinieze :

„Firește, dacă o naționalitate oarecare nu va putea să trăiască în cadrul Rusiei, partidul nu-i va pune piedici în cale" (p. 176).

Precum vedeți, la Congresul al II-lea al partidului, care a adoptat programul, toți au fost de părere că autodeterminarea nu înseamnă altceva „decît" dreptul la despărțire. Pînă și bundiștii și-au însușit atunci acest adevăr, și numai

www.dacoromanica.ro

în tristele noastre vremuri de continuă contrarevoluţie şi de tot felul de „renegări" s-au găsit oameni care, cu o îndrăzneală explicabilă doar prin ignoranţa lor, au declarat că programul „este neclar". Dar, înainte de a ne ocupa de aceşti jalnici „pseudosocial-democraţi", să terminăm ce avem de spus despre atitudinea polonezilor faţă de program.

La Congresul al II-lea (din 1903) ei au venit cu o declaraţie în sensul că unirea e de o necesitate urgentă. Dar după „eşecurile" pe care le-au suferit în comisia de redactare a programului, ei au părăsit congresul, şi *ultimul lor cuvînt* a fost o declaraţie scrisă, care a fost consemnată în procesele-verbale ale congresului şi care conţine propunerea, reprodusă de noi mai sus, *de a înlocui* autodeterminarea prin autonomie cultural-naţională.

În 1906 marxiştii polonezi au intrat în partid, şi nici atunci, şi *nici măcar o dată* după aceea (nici la Congresul din 1907 şi nici la conferinţele din 1907 şi 1908 sau la plenara din 1910) ei *n-au făcut* vreo propunere de modificare a paragrafului 9 al programului rusesc ! !

Aceasta e realitatea.

Şi ea arată în mod grăitor, în ciuda oricărei frazeologii şi a oricăror asigurări, că prietenii Rosei Luxemburg socoteau că problema a fost lichidată prin dezbaterile din comisia de redactare a programului, aleasă la Congresul al II-lea, şi prin rezoluţia adoptată de acest congres, în sensul că ei şi-au recunoscut în mod tacit greşeala şi au îndreptat-o atunci cînd, în 1906, după ce în 1903 părăsiseră congresul, au intrat iarăşi în partid, fără să facă vreodată încercarea de a ridica, pe linie *de partid*, chestiunea revizuirii paragrafului 9 al programului.

Articolul Rosei Luxemburg a apărut, sub semnătura ei, în 1908 — se înţelege că nimănui nu i-a trecut vreodată prin minte să conteste publiciştilor din partid dreptul de a critica programul — şi chiar *după* apariţia acestui articol *nici o* instanţă oficială a marxiştilor polonezi n-a pus chestiunea unei revizuiri a paragrafului 9.

De aceea Troţki face, în mod cert, un prost serviciu unora dintre admiratorii Rosei Luxemburg atunci cînd,

www.dacoromanica.ro

în numele redacției, scrie în nr. 2 (din martie 1914) al revistei „Borba" :

„...Marxiștii polonezi consideră că «dreptul națiunilor la autodeterminare» este lipsit de orice conținut politic și trebuie scos din program" (p. 25).

Un Troțki serviabil este mai periculos decît un dușman ! De nicăieri decît din „convorbirile particulare" (adică pur și simplu din bîrfelile în care se complace el întotdeauna) *n-a putut* el să scoată dovezi că „marxiștii polonezi" sînt, în genere, de acord cu cele scrise de Rosa Luxemburg în toate articolele. Troțki i-a înfățișat pe „marxiștii polonezi" ca pe niște oameni necinstiți și fără scrupule, care nu știu nici măcar să-și respecte propriile convingeri și programul partidului lor. Asta a făcut-o serviabilul Troțki !

În 1903 reprezentanții marxiștilor polonezi au părăsit Congresul al II-lea, *din pricina* dreptului la autodeterminare, și *atunci* Troțki ar fi putut să spună că ei au considerat acest drept ca fiind lipsit de conținut și, ca atare, trebuie scos din program.

Dar, după aceea, marxiștii polonezi *au intrat* în partid, în partidul care avea acest program, și n-au făcut niciodată vreo propunere de revizuire a programului *.

De ce a ascuns Troțki cititorilor revistei sale aceste fapte ? Le-a ascuns numai pentru că îi convine să profite de pe urma agravării divergențelor ivite între adversarii polonezi și ruși ai lichidatorismului și să-i inducă în eroare pe muncitorii ruși în ce privește programul.

Niciodată pînă acum și în nici una din problemele serioase ale marxismului, Troțki n-a avut o părere bine statornicită ; întotdeauna „s-a strecurat prin crăpătura" cutării sau cutării divergențe și a trecut dintr-o tabără într-alta. În momentul de față el se găsește în compania

* Aflăm că la consfătuirea marxiștilor din Rusia care a avut loc în vara anului 1913, marxiștii polonezi au avut *doar* drept de vot consultativ, iar în chestiunea dreptului la autodeterminare (la despărțire) ei n-au votat de loc și s-au pronunțat, în general, împotriva acestui drept. Se înțelege că ei aveau tot dreptul să procedeze în felul acesta și, ca și pînă atunci, să facă agitație în Polonia împotriva despărțirii ei. Dar asta e cu totul altceva decît ceea ce spune Troțki, fiindcă marxiștii polonezi n-au cerut „scoaterea din program" a paragrafului 9.

www.dacoromanica.ro

bundiştilor şi a lichidatorilor. Or, domnii aceştia nu prea se sinchisesc de partid.

Să vedem ce spune şi bundistul Libman.

„Atunci cînd, cu 15 ani în urmă, social-democraţia din Rusia — scrie acest gentleman — a inclus în programul ei punctul cu privire la dreptul fiecărei naţionalităţi la «autodeterminare», toţi (! !) s-au întrebat : ce înseamnă propriu-zis această expresie la modă (! !) ? Dar n-au aflat nici un răspuns (! !). Cuvîntul acesta a rămas (! !) învăluit în ceaţă. Şi, într-adevăr, era greu pe vremea aceea să risipeşti această ceaţă. N-a sosit încă timpul să se poată concretiza acest punct — se spunea pe atunci —, aşa că, deocamdată, trebuie să rămînă învăluit în ceaţă (! !), şi viaţa însăşi va arăta ce conţinut urmează să i se dea acestui punct".

Nu-i aşa că e nostim acest „băieţaş fără pantalonaşi" [129], care-şi bate joc de programul partidului ?

Şi de ce-şi bate joc ?

Numai pentru că este de o ignoranţă crasă, pentru că n-a învăţat nimic, n-a citit nimic din istoria partidului, ci pur şi simplu a nimerit într-o ambianţă lichidatoristă, unde „se obişnuieşte" să te prezinţi gol-goluţ atunci cînd e vorba de partid şi de spiritul de partid.

Un seminarist de-al lui Pomealovski se laudă că „a scuipat într-un butoi cu varză" [130]. Domnii bundişti merg şi mai departe. Ei îi scot în arenă pe cei de teapa lui Libman, pentru ca, în văzul tuturor, aceşti gentlemeni să scuipe în propriul lor butoi. Că a existat o hotărîre a unui congres internaţional, că la congresul propriului lor partid doi reprezentanţi ai propriului lor Bund s-au arătat (şi încă ce critici „severi" şi adversari hotărîţi ai „Iskrei" au fost ei !) perfect capabili să înţeleagă sensul „autodeterminării" şi chiar s-o accepte — ce-i privesc toate acestea pe domnii Libmani ? Şi nu va fi mai uşor să se lichideze partidul dacă „publiciştii din partid" (nu rîdeţi !) vor adopta o atitudine de seminarişti faţă de istoria şi programul partidului ?

Iată-l şi pe cel de-al doilea „băieţaş fără pantalonaşi", d-l Iurkevici de la „Dzvin". D-l Iurkevici, pe cît se pare, a avut în mînă procesele-verbale ale Congresului al II-lea, fiindcă dînsul citează cuvintele lui Plehanov, care au fost reproduse de Goldblat, şi arată că ştie că autodeterminarea

www.dacoromanica.ro

nu poate să însemne altceva decît dreptul la despărțire. Dar asta nu-l împiedică să răspîndească în rîndurile micii burghezii ucrainene calomnii la adresa marxiștilor ruși, din care reiese că ei sînt pentru „integritatea de stat" a Rusiei (1913, nr. 7—8, p. 83 și urm.). Desigur, d-nii Iurkevici nu puteau să născocească un mijloc mai bun decît această calomnie pentru a înstrăina democrația ucraineană de cea velicorusă. Or, o asemenea înstrăinare se situează pe linia întregii politici a grupului de publiciști de la „Dzvin", care pledează pentru o *separare* a muncitorilor ucraineni cu scopul de a alcătui o organizație națională *aparte !* *

Unui grup de mic-burghezi naționaliști care încearcă să provoace o sciziune în rîndurile proletariatului — căci acesta este rolul obiectiv al celor de la „Dzvin" — îi șade, firește, foarte bine să provoace o totală confuzie în problema națională. Se înțelege de la sine că d-nii Iurkevici și Libman, care se simt „grozav" de ofensați cînd sînt calificați drept niște „elemente de la periferia partidului", n-au suflat nici un cuvînt, dar absolut nici un cuvînt, despre felul cum ar vrea *dînșii* să soluționeze în cadrul programului problema dreptului la despărțire !

Iată-l și pe cel de-al treilea — și principalul — „băiețaș fără pantalonași", d-l Semkovski, care, în coloanele ziarului lichidatorist, „face praf", în fața cititorilor velicoruși, paragraful 9 al programului și în același timp declară că, „din anumite considerente, nu este de acord cu propunerea" de a scoate acest paragraf ! !

E de necrezut, dar asta e realitatea !

În august 1912, conferința lichidatorilor ridică în mod oficial problema națională. Timp de un an și jumătate nu apare nici un articol în afară de acela al d-lui Semkovski în legătură cu paragraful 9. Și în acest articol autorul *combate* programul, dar, „din *anumite* considerente" (nu cumva vreo boală secretă ?), „nu e de acord" cu propunerea de a-l îndrepta ! ! Vă asigurăm că anevoie veți găsi, în lumea întreagă, asemenea exemple de oportunism,

* Vezi mai ales prefața d-lui Iurkevici la cartea d-lui Levinski „Narîs rozvitku ukrainskogo robitniciogo ruhu v Galicini" („Studiu asupra dezvoltării mișcării muncitorești ucrainene în Galiția". — *Nota trad.*), Kiev, 1914.

www.dacoromanica.ro

ba mai rău decît atît : de renegare a partidului, de lichidare a lui.

Pentru a vedea la ce argumente recurge Semkovski e de ajuns să dăm un singur exemplu :

„Cum va trebui să se procedeze — scrie el — dacă proletariatul polonez va vrea să ducă, în cadrul aceluiaşi stat, luptă comună cu întregul proletariat din Rusia, iar clasele reacţionare ale societăţii poloneze, dimpotrivă, vor avea dorinţa să despartă Polonia de Rusia şi vor obţine printr-un referendum (consultarea generală a poporului) o majoritate de voturi în acest sens : va trebui ca noi, social-democraţii ruşi, în parlamentul central, să votăm împreună cu tovarăşii noştri polonezi *împotriva* despărţirii, sau, pentru a nu încălca «dreptul la autodeterminare», să votăm *pentru* despărţire ?" („Novaia Raboceaia Gazeta" nr. 71).

De aici se vede că d-l Semkovski nici nu înţelege *despre ce e vorba !* El nu s-a gîndit că dreptul la despărţire presupune că această problemă *nu* e rezolvată de parlamentul central, ci numai de parlamentul (seimul, referendumul etc.) regiunii *care se desparte*.

Prin această nedumerire puerilă, „cum trebuie procedat" dacă sub regimul democraţiei majoritatea se pronunţă în favoarea reacţiunii, se eclipsează chestiunea politicii reale, adevărate, vii, atunci cînd Purişkevicii *şi* Kokoşkinii califică drept crimă pînă şi gîndul la despărţire ! Pe cît se vede, proletarii din *întreaga* Rusie nu trebuie să lupte azi împotriva Purişkevicilor şi a Kokoşkinilor, ci să-i lase la o parte şi să lupte împotriva claselor reacţionare din Polonia ! !

Şi o asemenea inepţie de necrezut apare într-un organ de presă al lichidatorilor, care numără printre conducătorii săi ideologici şi pe d-l L. Martov. Pe acelaşi L. Martov care a întocmit proiectul de program şi a luptat pentru adoptarea lui în 1903 şi care şi mai tîrziu, în scrierile sale, s-a pronunţat pentru libertatea de despărţire. L. Martov, pe cît se vede, cugetă astăzi potrivit regulei :

Acolo nu-i nevoie de deştepţi.
Acum pe Read să-l trimiteţi,
Iar eu am să mai văd [131].

Şi îl trimite pe Read-Semkovski, căruia îi permite ca, în paginile unei publicaţii zilnice, să denatureze programul

www.dacoromanica.ro

nostru în fața unor noi pături de cititori, care nu-l cunosc, și să provoace în permanență confuzie !

Da, da, lichidatorismul a ajuns departe : la foarte mulți dintre foștii social-democrați, chiar și la cei mai de seamă, nu mai găsești nici urmă de spirit partinic.

Desigur, nu poți s-o compari pe Rosa Luxemburg cu Libman, Iurkevici sau Semkovski, însă faptul că tocmai astfel de oameni s-au agățat de greșeala ei constituie o dovadă deosebit de evidentă a oportunismului în care a alunecat ea.

10. ÎNCHEIERE

Să rezumăm cele spuse pînă aici.

Din punctul de vedere al teoriei marxiste în general, problema dreptului la autodeterminare nu prezintă nici o dificultate. De fapt, nici vorbă nu poate fi de o contestare a hotărîrii adoptate la Londra, în 1896, nici de faptul că prin autodeterminare se înțelege doar dreptul la despărțire sau că formarea de state naționale de sine stătătoare este o tendință a tuturor revoluțiilor burghezo-democratice.

Dificultatea constă, într-o anumită măsură, în faptul că în Rusia proletariatul națiunilor asuprite luptă, și trebuie să lupte, alături de proletariatul națiunii asupritoare. A apăra unitatea luptei de clasă a proletariatului pentru socialism, a respinge orice influențe ale naționalismului, fie că provin de la burghezie sau de la sutele negre, — iată care e sarcina. La națiunile asuprite, constituirea proletariatului într-un partid de sine stătător duce uneori la o luptă atît de înverșunată împotriva naționalismului națiunii respective, încît se deformează perspectiva și se dă uitării naționalismul națiunii asupritoare.

Dar o asemenea deformare a perspectivei este cu putință numai pentru scurt timp. Experiența luptei comune duse de proletarii diferitelor națiuni ne arată cît se poate de clar că, atunci cînd punem probleme politice, trebuie să avem în vedere întreaga Rusie, iar nu să ne situăm pe punctul de vedere „cracovian". Or, în politica întregii Rusii domină Purișkevicii și Kokoșkinii. Ideile lor sînt

www.dacoromanica.ro

atotstăpînitoare, şi în Dumă, în şcoli, în biserici, în cazărmi, în sute şi mii de ziare ei îşi desfăşoară campania lor de persecuţii împotriva alogenilor, care sînt acuzaţi că preconizează „separatismul", că *se gîndesc* la despărţire. Şi otrava aceasta velicorusă a naţionalismului învenineză toată atmosfera politică a întregii Rusii. Aceasta e nenorocirea unui popor care, subjugînd alte popoare, face să se întărească reacţiunea în întreaga Rusie. Amintirile anilor 1849 şi 1863 constituie o tradiţie politică vie, care, dacă nu izbucneşte o furtună de foarte mari proporţii, ameninţă să constituie încă zeci de ani de acum înainte o piedică pentru orice mişcări democratice şi *mai ales* pentru orice mişcare social-democrată.

Oricît de firesc ar putea să pară uneori punctul de vedere al unora dintre marxiştii naţiunilor asuprite (a căror „nenorocire" constă uneori în faptul că masele populaţiei sînt orbite de ideea eliberării „lor" naţionale), nu încape îndoială că, datorită raportului obiectiv de forţe dintre clasele din Rusia, a înceta să mai aperi dreptul la autodeterminare înseamnă, *în fond*, a te preta la un oportunism de cea mai rea speţă, la infectarea proletariatului cu ideile Kokoşkinilor. Or, aceste idei reprezintă, în fond, ideile şi politica Purişkevicilor.

De aceea, dacă la început punctul de vedere al Rosei Luxemburg putea să-şi găsească o scuză ca unul care vădeşte o îngustime specific poloneză, „cracoviană" *, apoi în momentul de faţă, cînd naţionalismul şi în primul rînd naţionalismul guvernamental, velicorus, s-a întărit pretutindeni, cînd *el* hotărăşte ce politică trebuie urmată, o asemenea îngustime devine pur şi simplu de neiertat. În realitate, de această îngustime se agaţă oportuniştii de *toate* naţionalităţile, care resping ideea unor „furtuni" şi a unor „salturi", care consideră terminată revoluţia

* Nu e greu de înţeles că dacă marxiştii din *întreaga Rusie* şi în primul rînd velicoruşii, recunosc *dreptul* naţiunilor la despărţire, aceasta nu exclude de loc posibilitatea ca marxiştii aparţinînd cutărei sau cutărei naţiuni *asuprite* să facă *agitaţie* împotriva despărţirii, după cum recunoaşterea dreptului de a divorţa nu exclude posibilitatea de a face agitaţie împotriva divorţului într-un caz sau altul. Iată de ce credem noi că va creşte, în mod inevitabil, numărul marxiştilor polonezi pe care „contradicţia" inexistentă, ce încearcă s-o „trezească" azi Semkovski şi Trotki, îi va face doar să zîmbească.

www.dacoromanica.ro

burghezo-democratică și înclină spre liberalismul Kokoș-kinilor.

Naționalismul velicorus, ca orice naționalism, trece prin diferite faze, în funcție de predominarea unor clase sau altora, într-o țară burgheză. Pînă în 1905 aproape că nu-i cunoșteam decît pe național-reacționari. După revoluție au apărut la noi *național-liberalii.*

Pe această poziție se situează de fapt la noi atît octombriștii cît și cadeții (Kokoșkin), adică toată burghezia contemporană.

Iar mai încolo își vor face *inevitabil* apariția național-democrații velicorușI. Unul dintre întemeietorii partidului „socialist-populist", d-l Peșehonov, a exprimat deja acest punct de vedere atunci cînd (în „Russkoe Bogatstvo", numărul din august 1906) a făcut apel la o atitudine prudentă față de prejudecățile naționaliste ale țăranului. Oricîte calomnii s-ar debita împotriva noastră, a bolșevicilor, că l-am „idealiza" pe țăran, am făcut și vom face întotdeauna o strictă distincție între judecata țăranului și prejudecata lui, între democratismul țăranului, care e îndreptat împotriva lui Purișkevici, și tendința țăranului de a trăi în bună înțelegere cu popa și moșierul.

Democrația proletară trebuie să țină seama de pe acum, și va ține seama, probabil, un timp destul de îndelungat, de naționalismul țăranilor velicorușI (nu în sensul că va accepta să-i facă concesii, ci în sensul că va lupta împotriva lui) *. Trezirea naționalismului la națiunile asuprite, care s-a manifestat cu atîta tărie după evenimentele din 1905 (amintim doar de grupul „autonomist-federalist"

* Ar fi interesant să urmărim cum evoluează, bunăoară, naționalismul în Polonia, unde el se transformă dintr-un naționalism al șleahticilor într-un *naționalism burghez* și apoi într-unul țărănesc. În cartea sa „Das Polnische Gemeinwesen im preussischen Staat" („Comunitatea poloneză în statul prusian" ; există și o traducere în limba rusă), Ludwig Bernhard, care se situează și el pe punctul de vedere al unui Kokoșkin german, descrie un fenomen extrem de caracteristic : se formează un fel de „republică țărănească" a polonezilor din Germania, sub forma unei strînse îmbinări a tot felul de cooperative și de alte *asociații* ale *țăranilor polonezi* în lupta lor pentru apărarea naționalității, a religiei și a pămîntului „polonez". Asuprirea germană i-a unit între ei pe polonezi, i-a făcut să se izoleze de ceilalți, și a trezit mai întîi naționalismul șleahticilor, apoi pe acela al burgheziei și, în sfîrșit, pe acela al maselor țărănești (mai ales după campania pe care au pornit-o germanii în 1873 împotriva folosirii limbii polone în școli). Același curs îl urmează lucrurile și în Rusia, și nu numai în ce privește raporturile cu Polonia.

www.dacoromanica.ro

din Duma I, de dezvoltarea pe care au căpătat-o mişcarea ucraineană, cea musulmană etc.), va duce în mod inevitabil la o înteţire a naţionalismului micii burghezii velicoruse de la oraşe şi sate. Cu cît transformarea democratică a Rusiei va fi mai înceată, cu atît învrăjbirea naţională şi disensiunile între burgheziile diferitelor naţiuni vor fi mai aprige, mai brutale şi mai înverşunate. Reacţionarismul deosebit de pronunţat al Purişkevicilor ruşi va provoca (şi va intensifica) unele tendinţe „separatiste" în sînul cutărei sau cutărei naţiuni asuprite, care se bucură uneori de libertate cu mult mai mare în statele vecine.

Această stare de lucruri pune în faţa proletariatului din Rusia o dublă sarcină, sau, mai bine zis, o sarcină bilaterală : să lupte împotriva oricărui naţionalism, şi în primul rînd împotriva naţionalismului velicorus ; să recunoască nu numai deplina egalitate în drepturi a tuturor naţiunilor în general, dar şi egalitatea lor în ce priveşte dreptul de a se constitui ca stat, adică dreptul lor la autodeterminare, la despărţire ; dar, în acelaşi timp, şi tocmai pentru a lupta cu succes împotriva oricărui naţionalism al oricăror naţiuni, să apere unitatea luptei proletare şi a organizaţiilor proletare, să lupte pentru o unire a lor cît mai strînsă într-o comunitate internaţională, în ciuda tendinţelor de izolare naţională manifestate de burghezie.

Deplină egalitate în drepturi pentru toate naţiunile ; dreptul naţiunilor la autodeterminare ; strînsă unire între muncitorii de toate naţiunile — iată programul naţional pe care marxismul şi, împreună cu el, experienţa lumii întregi şi a Rusiei îl trasează muncitorilor.

Articolul de faţă era deja cules cînd am primit „Naşa Raboceaia Gazeta" nr. 3, în care d-l Vl. Kosovski, referindu-se la recunoaşterea dreptului la autodeterminare pentru toate naţiunile, scrie :

„Desprinsă în mod mecanic din rezoluţia Congresului I al partidului (1898), care la rîndul său o preluase din hotărîrile congreselor socialiste internaţionale, ea a fost concepută de Congresul din 1903 — după cum reiese din dezbaterile lui — în sensul pe care

www.dacoromanica.ro

i-l dăduse și Internaționala socialistă, și anume în sensul autodeterminării politice, adică al autodeterminării națiunilor în direcția independenței lor politice. Așadar, formula autodeterminării naționale, care înseamnă dreptul la despărțire teritorială, nu atinge cîtuși de puțin chestiunea modului cum trebuie reglementate raporturile naționale *în cadrul* unui anumit organism de stat în ce privește naționalitățile care nu pot sau nu vor să iasă din statul existent".

Se vede, din toate acestea, că d-l Kosovski a avut la îndemînă procesele-verbale ale Congresului al II-lea, din 1903, și cunoaște perfect de bine adevăratul (și singurul) sens al noțiunii de autodeterminare. Puneți față în față toate acestea cu faptul că redacția ziarului bundist „Țait" îl lansează în arenă pe d-l Libman, ca să-și bată joc de program și să susțină că e neclar!! Ciudate mai sînt și moravurile „de partid" ale d-lor bundiști... De ce o fi spunînd Kosovski că autodeterminarea adoptată de către congres a fost desprinsă în mod *mecanic*, asta numai „Alah o știe". Sînt unii oameni care „simt nevoia să contrazică", dar ce, cum, de ce și pentru ce, asta n-o știu nici ei.

www.dacoromanica.ro

METODELE DE LUPTĂ FOLOSITE DE INTELECTUALII BURGHEZI ÎMPOTRIVA MUNCITORILOR

În toate ţările capitaliste din lume, burghezia, în lupta ei împotriva mişcării muncitoreşti şi a partidelor muncitoreşti, face uz de două metode. Prima din aceste metode constă în folosirea forţei, a persecuţiilor, interdicţiilor şi represiunilor. Aceasta este în fond o metodă feudală, medievală. Pretutindeni — în mai mică măsură în ţările înaintate şi în mai mare măsură în cele înapoiate — există pături şi grupuri ale burgheziei care preferă asemenea metodă şi, în anumite momente, deosebit de critice, ale luptei duse de muncitori împotriva robiei salariate, această metodă face să se coalizeze *întreaga* burghezie, toate păturile ei. Exemple de asemenea momente istorice ne oferă cartismul în Anglia şi anii 1849 şi 1871 în Franţa [132].

Cealaltă metodă de luptă folosită de burghezie împotriva mişcării constă în dezbinarea muncitorilor, în dezorganizarea rîndurilor lor, în coruperea unor reprezentanţi sau a unor grupuri ale proletariatului, în scopul atragerii lor de partea burgheziei. Metodele de acest fel nu sînt feudale, ci *pur* burgheze, moderne ; ele corespund sistemelor de guvernare înaintate şi civilizate ale capitalismului, corespund regimului democratic.

Fiindcă regimul democratic este unul din sistemele de guvernare burgheze, este cel mai pur şi mai desăvîrşit dintre ele ; în acest regim, alături de maximum de libertate, de amploare şi claritate a luptei de clasă, se observă un maximum de viclenie, de şiretlicuri, de subterfugii, de înrîurire „ideologică“ exercitată de burghezie asupra robilor

www.dacoromanica.ro

salariaţi, cu scopul de a-i abate de la lupta lor împotriva robiei salariate.

În Rusia, datorită stării ei de extremă înapoiere, predomină într-o mare măsură metodele feudale de luptă împotriva mişcării muncitoreşti. Totuşi, începînd din anul 1905, se observă un foarte mare „progres" în ce priveşte metodele liberale şi democratice de mistificare şi pervertire a muncitorilor. Printre metodele liberale se enumeră, bunăoară, o înteţire a naţionalismului, o intensificare a eforturilor de a înnoi şi înviora religia „pentru popor" (atît direct, cît şi sub forma indirectă a dezvoltării filozofiei idealiste, kantiene şi machiste), „succesele" obţinute de teoriile burgheze ale economiei politice (îmbinarea sau înlocuirea ei cu teoria valorii bazate pe muncă) etc. etc.

Printre metodele democratice de prostire a muncitorilor şi de subordonare a lor faţă de ideologia burgheză se enumeră şi cele folosite de lichidatori, de narodnici şi de cadeţi. Tocmai asupra lor vrem să atragem atenţia cititorilor noştri în articolul de faţă, care ne-a fost prilejuit de unele evenimente actuale *din preajma* mişcării muncitoreşti.

1. ALIANŢA DINTRE LICHIDATORI ŞI NARODNICI ÎMPOTRIVA MUNCITORILOR

Se spune că istoriei îi plac ironiile, că-i place să joace feste oamenilor. Vrei să ajungi într-o odaie şi nimereşti în alta. În istorie aşa ceva se întîmplă de obicei cu oamenii, grupurile şi curentele care n-au înţeles, nu şi-au dat seama de adevăratul lor caracter, adică nu şi-au dat seama *spre care clase* gravitează ei *în realitate* (şi nu în închipuirea lor). Dacă această neînţelegere este sinceră sau prefăcută — este o chestiune care poate să intereseze pe biograful unei personalităţi sau alteia, însă pentru un om politic aceasta este, în orice caz, o chestiune de ordin secundar.

Esenţial este felul cum istoria şi politica *demască* grupuleţele şi curentele, scoţînd la iveală esenţa burgheză care se ascunde în dosul unei frazeologii care se pretinde so-

www.dacoromanica.ro

cialistă sau marxistă. În epoca revoluţiilor burghezo-democratice, pretutindeni, în întreaga lume, zeci de grupuleţe şi curente şi-au închipuit că sînt şi s-au dat drept „socialiste" (vezi, de pildă, enumerarea unora din ele în capitolul al III-lea al „Manifestului Comunist" al lui Marx şi Engels [133]). Istoria le-a demascat repede, în 10—20 de ani, sau chiar într-un timp şi mai scurt.

Tocmai printr-o asemenea epocă trece acum Rusia.

Au trecut mai mult de 10 ani de cînd din mişcarea muncitorească de la noi au început să se desprindă „economiştii", apoi succesorii lor, „menşevicii", iar după aceea succesorii menşevicilor, „lichidatorii".

Menşevicii au început să vocifereze, să vorbească în gura mare despre o „apropiere" a bolşevicilor de narodnici...

Şi iată că ne aflăm în prezenţa unei *alianţe* pe deplin închegate între lichidatori şi narodnici, a unei alianţe îndreptate împotriva clasei muncitoare şi a bolşevicilor, care au rămas credincioşi acestei clase.

Alianţa dintre intelectualii mic-burghezi — lichidatori şi narodnici —, îndreptată împotriva muncitorilor, s-a dezvoltat şi continuă să se dezvolte în mod spontan. La început această alianţă a fost stimulată de „practică"; nu degeaba se spune că practica o ia înaintea teoriei (mai ales la cei ce se călăuzesc după o teorie falsă). Atunci cînd, la Petersburg, muncitorii „i-au scos din posturi" pe lichidatori şi au izgonit de la conducerea sindicatelor şi din posturile de răspundere ale caselor de asigurări sociale pe aceşti reprezentanţi ai influenţei burgheze, lichidatorii s-au pomenit *de la sine* în alianţă cu narodnicii.

„De îndată ce am intrat în acest local (în care aveau loc alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale) — scria un narodnic sincer şi naiv în nr. 5 al ziarului „Stoikaia Mîsl" — am putut să ne dăm limpede seama de poziţia îngust-fracţionistă a pravdiştilor; dar nu ne pierdem speranţa. Împreună cu lichidatorii alcătuim acum o listă comună nefracţionistă, în care ni se rezervă un loc de membru în Consiliu şi două locuri de supleanţi" (vezi „Puti Pravdî" nr. 38 din 16 martie 1914).

Bieţii lichidatori, rău şi-a mai bătut joc istoria de ei! Cu cîtă cruzime au fost ei demascaţi de noul lor „amic şi aliat", narodnicul de stînga!

www.dacoromanica.ro

Lichidatorii nici n-au apucat măcar să se lepede de propriile lor declaraţii şi rezoluţii oficiale din 1903 şi din alţi ani, în care narodnicii de stînga erau calificaţi drept democraţie burgheză.

Istoria a măturat întreaga vorbărie, a risipit iluziile, a dezvăluit esenţa de clasă a acestor grupuleţe. Atît narodnicii cît şi lichidatorii reprezintă nişte grupuleţe de intelectuali mic-burghezi care au fost înlăturate de mişcarea muncitorească marxistă şi care vor să se strecoare prin înşelăciune în rîndurile ei.

Ele folosesc drept mijloc de înşelăciune cuvîntelul „fracţionism", cu care faimosul Akimov, conducătorul „economiştilor", i-a combătut pe iskrişti la Congresul al II-lea al partidului, din 1903. Acest cuvîntel rostit de Akimov, de un oportunist extrem, este singura armă care le-a mai rămas lichidatorilor şi narodnicilor. Revistuţa „Sovremennik" parcă dinadins a văzut lumina tiparului, ca să arate în mod mai concret, fiecărui om care ştie să citească, cît de putredă, de netrebnică şi de ruginită este această armă.

Acest „Sovremennik" constituie un fenomen nemaiîntîlnit în lumea noastră publicistică democratică. Alături de numele unor colaboratori cu totul întîmplători (pe cine nu-l împinge, la noi, nevoia să-şi caute un mijloc de cîştig colaborînd la nişte reviste *străine !)* vedem o alăturare de nume *vădit demonstrativă*, care trebuie să însemne o îmbinare de curente.

Liberalul Bogucearski, narodnicii Suhanov, Rakitnikov, B. Voronov, V. Cernov etc., lichidatorii Dan, Martov, Troţki, Şer (Potresov şi-a făcut apariţia în „Severnaia Raboceaia Gazeta" nr. 66 alături de Plehanov, dar apoi a dispărut... nu se ştie de ce), machiştii Bazarov şi Lunacearski şi, în sfîrşit, eroul principal al „unităţii" (al celei cu literă mică şi al celei cu literă mare *) G. V. Plehanov — iată numele *demonstrative* prin care străluceşte lista colaboratorilor revistei „Sovremennik". Şi, în deplină concordanţă cu toate acestea, *pivotul* orientării revistei îl constituie propaganda (făcută de către narodnici) în favoarea unei alianţe între narodnici şi „marxişti" (nu rîdeţi !).

* — adică şi al unităţii şi al ziarului „Unitatea" („Edinstvo"). — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

Ce fel de propagandă este asta, puteţi judeca după articolele d-lui Suhanov, şeful acestei reviste. Iată cîteva din „ideile" *esenţiale* exprimate de acest domn :

„...Vechile grupări sînt, în orice caz, lichidate. Nu se mai poate stabili unde se termină marxismul şi unde începe narodnicismul. De o parte şi de alta găsim atît narodnicism cît şi marxism. Şi fiecare din cele două părţi nu este nici marxistă, nici «narodnicistă». Dar putea — şi poate oare — să fie altfel ? Poate vreun adept al colectivismului din secolul al XX-lea să nu gîndească în chip marxist ? Şi poate vreun socialist din Rusia să nu fie narodnic ?

...Despre actualul program agrar al marxiştilor trebuie să spunem tocmai ceea ce am spus rîndul trecut despre acela al narodnicilor : este un program marxist prin metodele sale de fundamentare şi un program narodnic prin sarcinile sale practice. Acest program invocă «mersul istoric al lucrurilor» şi caută să întruchipeze lozinca : pămînt şi libertate" (nr. 7, p. 75—76).

Cred că ajunge, nu ?

Acest domn Suhanov se laudă în faţa tuturora că Plehanov este de acord cu dînsul. Iar Plehanov tace !

Dar să vedem totuşi care sînt raţionamentele d-lui Suhanov.

Noul aliat al lui Plehanov şi al lichidatorilor „a lichidat" deosebirea dintre marxism şi narodnicism pornind de la considerentul că amîndouă aceste curente, în ce priveşte sarcinile lor practice, ar fi o întruchipare a lozincii : pămînt şi libertate.

Aceasta este — redată în întregime şi cuvînt cu cuvînt — o argumentare care susţine ideea *„unităţii"* între muncitori şi burghezie. De pildă, „în ceea ce priveşte sarcinile lor practice", clasa muncitoare şi burghezia liberală „caută să întruchipeze", am putea spune, lozinca : constituţie. Înţeleptul domn Suhanov trebuie să deducă de aici că împărţirea în proletariat şi burghezie este „lichidată", că „nu se poate stabili unde se termină" democraţia proletară şi începe democraţia burgheză.

Să luăm, de exemplu, textul programului agrar marxist. Suhanov procedează ca toţi burghezii liberali, care desprind o lozincă „practică" („constituţia" !) şi declară că deosebirea dintre concepţia socialistă asupra lumii şi cea burgheză are un caracter „teoretic abstract" ! ! Noi însă ne permitem să credem că unui muncitor conştient, ca şi

www.dacoromanica.ro

oricărui om politic conştient, nu-i sînt indiferente semnificaţia şi sensul lozincilor practice, nu-i este indiferent cărei clase îi folosesc aceste lozinci şi în ce fel anume.

Să deschidem programul agrar marxist (de care pomeneşte d-l Suhanov, cu scopul de a-l denatura în mod scandalos) şi vom găsi numaidecît, pe lîngă unele puncte practice, care formează obiectul unei controverse între marxişti (de pildă, municipalizarea), şi puncte *necontroversate*.

„În scopul înlăturării rămăşiţelor rînduielilor iobăgiste, care apasă ca o povară grea pe umerii ţăranilor, precum şi în interesul dezvoltării libere a luptei de clasă la sate..." — aşa începe programul agrar marxist. Pentru d-l Suhanov aceasta este o „teorie abstractă", lipsită de orice importanţă ! Dacă vrem constituţie pentru a asigura o liberă dezvoltare a luptei de clasă dintre proletariat şi burghezie sau, dimpotrivă, pentru a ajunge la o „conciliere socială" între muncitori şi capitalişti, asta n-are nici o importanţă, asta e o „teorie abstractă". Aşa ne asigură toţi burghezii.

Burghezii îşi exprimă just interesele lor de clasă atunci cînd dau asemenea asigurări muncitorilor. D-l Suhanov procedează întocmai ca un burghez, *evitînd* să răspundă la întrebarea : *pentru ce* avem nevoie de prefaceri agrare — pentru o liberă dezvoltare a luptei de clasă dintre muncitorul salariat şi marii şi micii proprietari, sau pentru o „conciliere socială" a lor cu ajutorul vorbăriei burgheze despre gospodăria „bazată pe muncă proprie" ?

Puţin mai departe, în programul agrar marxist citim : marxiştii „...se vor opune întotdeauna şi invariabil oricăror încercări de a frîna mersul dezvoltării economice". Se ştie că tocmai pentru acest motiv marxiştii declară că orice restrîngere, fie ea cît de mică, a libertăţii de circulaţie (vînzare-cumpărare, ipotecare etc.) a pămînturilor ţărăneşti este o măsură *reacţionară*, extrem de dăunătoare pentru muncitori şi pentru întreaga dezvoltare socială.

Narodnicii, de la „social-cadetul" Peşehonov şi pînă la narodnicii de stînga de la „Smelaia Mîsl", *se pronunţă pentru* o îngrădire sau alta a libertăţii de circulaţie a pămînturilor. Narodnicii sînt, în această privinţă, cei mai primejdioşi *reacţionari*, spun marxiştii.

www.dacoromanica.ro

D-l Suhanov ocoleşte acest lucru ! El nu vrea să-şi aducă aminte că, din cauza acestei poziţii a lor, Plehanov i-a gratificat pe narodnici cu epitetul de „socialişti-reacţionari". D-l Suhanov se debarasează de „teoria abstractă" invocînd „practica", şi se debarasează de „practică" (libertatea de circulaţie a pămînturilor ţărăneşti) invocînd, în general, lozinca „pămînt şi libertate".

Concluzia este clară : d-l Suhanov nu este altceva decît un burghez *care încearcă să pună în umbră* antagonismul de clasă dintre muncitori şi patroni.

Şi tocmai pe burghezii de acest fel îi are în vedere programul agrar marxist atunci cînd spune :

„...În toate cazurile şi în orice stadiu al transformărilor agrare democratice..." (vă rog să notaţi : în toate cazurile şi în orice stadiu, adică indiferent dacă e vorba de municipalizare, de împărţire sau de orice altă posibilitate)... marxiştii „îşi pun ca sarcină să tindă cu fermitate spre o organizare de clasă de sine stătătoare a proletariatului sătesc, să-i explice contradicţia *de neîmpăcat* dintre interesele lui şi interesele burgheziei ţărăneşti, *să-l pună în gardă împotriva ispitei sistemului micii gospodării,* care, în condiţiile *producţiei de mărfuri,* nu va fi *niciodată* în stare să desfiinţeze mizeria maselor" etc.

Aşa glăsuieşte programul agrar marxist. Aşa glăsuieşte tocmai acel punct al său pe care menşevicii, la Congresul de la Stockholm, au acceptat să fie preluat *din proiectul bolşevicilor, adică* punctul cel mai puţin controversat, care era recunoscut — aproape în unanimitate — de către marxişti.

Aşa glăsuieşte punctul cel mai esenţial în problema narodnicismului, şi anume punctul care se ocupă tocmai de „sistemul *micii* gospodării".

Şi d-l Suhanov ocoleşte acest punct, trecîndu-l sub tăcere ! !

D-l Suhanov a lichidat „vechea împărţire" a curentelor în marxism şi narodnicism, *trecînd sub tăcere* cuvintele clare şi precise din „programul agrar marxist" care sînt îndreptate *împotriva* narodnicismului ! !

Nu încape nici o îndoială că d-l Suhanov este un flecar superficial, cum sînt atîţia printre cei ce frecventează sa-

www.dacoromanica.ro

loanele „societății" noastre liberale, care nu are nici o idee despre marxism și care e dispus „să lichideze" orice împărțire în marxism și narodnicism făcută de socialiști.

În realitate însă, între marxism și narodnicism există o prăpastie, atît din punct de vedere teoretic cît și din punct de vedere practic. Teoria lui Marx este teoria dezvoltării capitalismului și a luptei de clasă dintre muncitorii salariați și patroni. Teoria narodnicistă este o încercare burgheză de a înfrumuseța capitalismul cu ajutorul vorbăriei pe tema „gospodăriei bazate pe muncă proprie", este o teorie a estompării, camuflării și frînării luptei de clasă cu ajutorul aceleiași vorbării, al pledoariilor în favoarea îngrădirii circulației pămînturilor etc.

Pe plan istoric, adînca prăpastie care există în Rusia între marxism și narodnicism a fost scoasă la iveală de *practica*... nu a lozincilor, firește, fiindcă numai niște oameni complet neserioși pot să ia niște „lozinci" drept „practică"..., ci de practica *luptei de masă deschise duse de milioane de oameni* în anii 1905—1907. Această practică a arătat că s-a ajuns la o contopire a marxismului cu mișcarea clasei muncitoare și la o contopire (sau un început de contopire) a narodnicismului cu mișcarea țărănimii mic-burgheze (uniunea țărănească [134], alegerile pentru Duma I și a II-a de stat, mișcarea țărănească etc.).

Narodnicismul reprezintă democrația burgheză din Rusia.

Acest lucru a fost dovedit de evoluția pe care a urmat-o, timp de o jumătate de veac, acest curent, precum și de acțiunea deschisă desfășurată de milioane de oameni în anii 1905—1907. Și acest lucru l-au recunoscut în repetate rînduri, în modul cel mai categoric și mai oficial, instanțele superioare ale „întregului" marxist, din 1903 pînă în 1907 și pînă la Conferința din vara anului 1913.

Dacă astăzi vedem că în publicistică s-a ajuns la o alianță între *conducătorii* narodnicismului (Cernov, Rakitnikov, Suhanov) și diferitele fracțiuni social-democrate de intelectuali care se pronunță în mod fățiș împotriva mișcării ilegale, adică împotriva partidului muncitoresc (lichi-

www.dacoromanica.ro

datorii * Dan, Martov, Cerevanin), sau care îi ajută pe aceiaşi lichidatori *din grupuleţele fără muncitori* (Troţki şi Şer, Bazarov, Lunacearski, Plehanov), înseamnă că *în realitate* n-avem în faţa noastră altceva decît *o alianţă a intelectualităţii burgheze îndreptată împotriva muncitorilor.*

Unitatea muncitorilor pe baza unei recunoaşteri efective a mişcării ilegale şi a unor hotărîri precise, care unifică tactica în vechiul spirit şi îi imprimă o orientare (rezoluţiile din ianuarie 1912, februarie şi vara anului 1913), noi o vedem în pravdism. Fapt este că în intervalul dintre 1 ianuarie 1912 şi 13 mai 1914 pravdismul a unit efectiv în jurul său 5 674 de grupuri de muncitori, în timp ce la lichidatori vedem 1 421, iar la grupuleţele vperediştilor, al lui Plehanov, al lui Troţki şi Şer etc. nu vedem nici unul, sau aproape nici unul. (Vezi ziarul „Rabocii" nr. 1, „Din istoria presei muncitoreşti din Rusia", p. 19, şi „Trudovaia Pravda" nr. 2 din 30 mai 1914 **).

Fapt este că această unitate a muncitorilor se sprijină pe temelia solidă a unor hotărîri integrale, complete şi consecvente din punct de vedere principial, în *toate* chestiunile care privesc viaţa marxiştilor-muncitori. Aici este *întregul,* fiindcă 4/5 au dreptul absolut incontestabil de a se manifesta, de a acţiona şi vorbi în numele „întregului".

Dar alianţa — care şi-a găsit expresia în coloanele revistei „Sovremennik" — dintre liderii narodnicismului şi feluritele grupuleţe social-democrate fără muncitori (care nu au o tactică clară şi hotărîri precise şi care nu fac decît să oscileze între curentul pravdist şi întregul pravdist, de o parte, şi lichidatori, de altă parte) s-a format *în mod spontan. Nici unul* dintre „grupuleţele social-democrate fără muncitori" nu s-a încumetat să se pronunţe direct, clar şi făţiş *pentru* o asemenea alianţă, întrucît Consfătuirea din vara anului 1913 se pronunţase împotriva unei alianţe cu narodnicii ! Nici un grupuleţ — nici lichidatorii, nici vperediştii, nici Plehanov & Co., nici Troţki & Co. ! Ei toţi s-au lăsat pur şi simplu duşi de

* Cu cîtă grijă îi apără d-l Voronov, în „Sovremennik", pe lichidatori ! !
** Vezi volumul de faţă, p. 187—189. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

curent, fiind antrenaţi de opoziţia faţă de pravdism şi mînaţi de dorinţa de a-l distruge sau slăbi şi căutînd în mod instinctiv ajutor unul la altul *împotriva* celor 4/5 din numărul muncitorilor : lichidatorii la Suhanov şi Cernov, Suhanov şi Cernov la Plehanov, Plehanov la cei de mai înainte, Troţki tot la ei ş.a.m.d. Nici o politică unitară, nici o tactică cît de cît precisă, nici curajul de a susţine în mod deschis în faţa muncitorilor alianţa cu narodnicii — nimic asemănător n-ai să găseşti la toate aceste grupuleţe.

Aceasta este o alianţă, cu totul lipsită de principii, între nişte intelectuali burghezi, o alianţă îndreptată împotriva muncitorilor. Îl deplîngem pe Plehanov că a nimerit într-o societate atît de jalnică, dar vom privi adevărul drept în faţă. Cine vrea n-are decît să dea alianţei dintre aceste grupuleţe denumirea de „unitate", noi însă o calificăm drept o *rupere* de întregul muncitoresc, iar *faptele* dovedesc că părerea noastră e justă.

2. CUM APĂRĂ LIBERALII „UNITATEA" DINTRE MUNCITORI ŞI LICHIDATORI

Venirea preşedintelui Biroului socialist internaţional, Emile Vandervelde, în Rusia a provocat, cum era şi firesc, o înviorare a discuţiilor în legătură cu unitatea. Sarcina lui directă era să culeagă informaţii în această privinţă, să sondeze terenul şi să facă toate demersurile posibile în vederea unităţii. Din cele scrise în ziare se ştie că el a vizitat redacţiile ambelor ziare — a ziarului marxist şi a celui lichidatorist — şi că, la un „banchet", a avut un schimb de păreri cu reprezentanţii ambelor redacţii.

De îndată ce E. Vandervelde a părăsit Rusia şi s-a înapoiat acasă, adică la Bruxelles, cele două cotidiane mai importante care apar în limba franceză, „L'Humanité" [135] din Paris şi „Le Peuple" din Bruxelles, au publicat, duminică 21 iunie st. n., nişte interviuri cu preşedintele Biroului socialist internaţional. În cadrul acestor interviuri, Vandervelde a formulat în mod inexact divergenţele existente între social-democraţii ruşi. Unii, a spus el, „vor să se or-

www.dacoromanica.ro

ganizeze în mod legal şi cer să li se recunoască dreptul de asociere ; ceilalţi vor numaidecît să treacă la proclamarea... «balenei»... şi la exproprierea pămînturilor". *Această* divergenţă, a spus Vandervelde, este „destul de puerilă".

Credem că nu greşim cînd spunem că, luînd cunoştinţă de această părere a lui Vandervelde, muncitorii conştienţi din Rusia vor zîmbi „cu destulă bunăvoinţă". Dacă „unii" „vor să se organizeze în mod legal", adică se pronunţă pentru un partid deschis, legal, atunci e evident că ceilalţi, ridicînd obiecţii *în legătură cu acest punct*, nu se referă la „o balenă" sau la „balene", ci susţin mişcarea ilegală şi refuză în mod categoric să participe la „lupta pentru un partid legal". O asemenea divergenţă de păreri înseamnă un dezacord în chestiunea existenţei partidului, şi în această chestiune, să nu-i fie cu supărare stimatului tovarăş E. Vandervelde, nu este cu putinţă nici o „conciliere". Nu poţi să înmormîntezi niţeluş mişcarea ilegală şi s-o înlocuieşti cu un partid legal...

Dar Vandervelde nu s-a informat numai despre divergenţele de păreri ; în servieta preşedintelui şi secretarului Biroului socialist internaţional se află o mulţime de hîrtii, rapoarte şi scrisori în legătură cu această chestiune, primite de la reprezentanţii a tot felul de „organe de conducere", reale şi fictive. Se vede că Vandervelde a căutat să profite de vizita sa la Petersburg pentru a culege unele date *concrete* în legătură cu gradul de influenţă pe care îl au, *în sînul maselor* din Rusia, diferitele curente şi grupuri ale socialismului (şi ale pseudosocialismului). Vandervelde este un om cu destulă experienţă politică şi ştie, desigur, foarte bine că în politică în general şi în mişcarea muncitorească în special numai curentele care au o largă răspîndire în sînul maselor pot fi luate în serios.

În legătură cu această chestiune, în ambele ziare socialiste în limba franceză menţionate mai sus găsim următoarea comunicare a lui Vandervelde: „Socialiştii din Rusia au trei cotidiane. Revoluţionarii" (este vorba, se vede, de narodnicii de stînga) „scot ziare într-un tiraj total de 10 000—12 000 de exemplare ; leniniştii într-un tiraj de

www.dacoromanica.ro

35 000—40 000 ; iar moderaţii" (modérés) (este vorba, pe cît se vede, de lichidatori) „într-un tiraj de vreo 16 000".

E. Vandervelde a lăsat să-i scape aici o mică eroare : ziarul narodnicilor de stînga, precum se ştie, nu apare zilnic, ci de trei ori pe săptămînă. În afară de asta, faţă de datele pe care le deţinem, pentru tirajul maxim al ziarului pravdist s-a dat o cifră inferioară celei reale : el a atins cifra de 48 000 de exemplare. Ar fi de dorit ca în această chestiune importantă (pentru cunoaşterea de sine a mişcării muncitoreşti) să se strîngă date exacte, bunăoară, pentru o lună întreagă, dacă nu se poate pentru un an.

Dar cîtă deosebire este între adevăratul european Vandervelde, care nu acordă nici o importanţă obiceiului asiatic de a „crede pe cuvînt" sau de „a aprecia după ochi", ci adună *date*, şi palavragiii lichidatori şi burghezo-liberali ruşi, care-şi dau aere de „europeni" ! Reprezentanţii oficiali ai cadeţilor au scris, de pildă, în articolul intitulat : „E. Vandervelde şi socialiştii ruşi", apărut în ziarul „Reci" (nr. 152 din 7 (20) iunie, adică chiar în ajunul interviului acordat de Vandervelde la Paris şi la Bruxelles) :

„Atunci cînd, la dineu, unul dintre bolşevici a încercat să-l asigure pe Vandervelde că ei n-au cu cine să se unească, întrucît «în ateliere, în rîndurile clasei muncitoare, toţi sînt de pe acum uniţi în jurul unui steag pravdist, în afara căruia nu mai rămîne decît un pumn de intelectuali», el a comis, desigur, o excesivă exagerare polemică".

Avem de-a face aici cu o mostră de minciună lichidatoristă şi liberală, învăluită în fraze şlefuite, meşteşugite.

„O excesivă exagerare polemică" ! Ca şi cum ar exista şi exagerări neexcesive... Dar cadeţii oficiali nu numai că scriu ca nişte agramaţi, dar îi induc pur şi simplu în eroare pe cititori. Dacă bolşevicii comit unele „exagerări polemice", atunci de ce dv., domnilor cadeţi, din moment ce v-aţi apucat să dezbateţi în coloanele presei chestiunea ridicată de voi, nu prezentaţi nici un fel de *date* care să nu conţină exagerări şi care să nu aibă în ele nimic polemic ?

Vandervelde, care nu ştie ruseşte, a reuşit, în cele trei—patru zile cît a stat în Rusia, să adune o serie de date

www.dacoromanica.ro

obiective. Iar domnii cadeţi din Petersburg, întocmai ca şi lichidatorii din Petersburg *, n-au prezentat *niciodată* în coloanele ziarelor *nici un fel* de date obiective şi aduc pravdiştilor acuzaţia, plină de ipocrizie şi lipsită de orice temei, că au comis o „exagerare“ !

Să luăm datele prezentate de Vandervelde. Potrivit acestor date, tirajul săptămînal al ziarelor marxist, lichidatorist şi narodnic se exprimă prin următoarele cifre :

		%	%	
ziarul marxist	240 000	64,5	71,4	100%
„ lichidatorist	96 000	25,8	28,6	
„ narodnic	36 000	9,7		
Total..	372 000	100		

Iată datele obiective pe care le-a adunat preşedintele Biroului socialist internaţional. Chiar dacă-i adăugăm pe narodnici, cu care vor „să se unească“ *numai* lichidatorii, machiştii şi Plehanov, deşi se tem s-o spună pe faţă, rezultă că pravdiştii au o majoritate de aproape $^2/_3$. Iar dacă nu-i socotim pe narodnici, atunci majoritatea pravdiştilor faţă de lichidatori este de 71,4%, adică de *peste 7 zecimi !*

Dar ziarele nu sînt citite şi sprijinite numai de muncitori. Datele obiective cu privire la listele de subscripţie, care au fost publicate atît în ziarul marxist cît şi în cel lichidatorist, arată că (în perioada de la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914) pravdiştii au strîns în jurul lor 80% din grupurile de muncitori, iar la Petersburg această proporţie se ridică la 86%. Din cele 21 000 de ruble care au fost colectate de pravdişti, mai mult de $^8/_{10}$ au fost colectate de muncitori, pe cînd la lichidatori *mai mult de jumătate provenea de la burghezie* **. Prin urmare, este pe deplin dovedit, şi fără putinţă de tăgadă, că datele cu privire la tirajul ziarelor *nu exprimă în suficientă măsură* preponderenţa pravdiştilor, întrucît ziarul lichidatorist *este sprijinit* de burghezie.

* „Kievskaia Misl“, un ziar liberal în care scriu o mulţime de lichidatori, a reprodus interviul lui Vandervelde apărut în „Le Peuple“, însă a ascuns tocmai cifrele referitoare la tiraj ! ! („Kievskaia Misl“ nr. 159).

** Vezi articolul „Clasa muncitoare şi presa muncitorească“, în „Trudovaia Pravda“ din 14 iunie. (Vezi volumul de faţă, p. 243—252. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Iar datele, nu mai puţin obiective, cu privire la alegerile pentru casele de asigurări sociale ne arată că, la alegerile pentru Casa asigurărilor sociale din Rusia, din 57 de împuterniciţi, pravdiştii au avut 47, adică 82,4%.

Atunci cînd, în presa lor, îi învinuiesc pe pravdişti în faţa maselor că „exagerează" (ba chiar „exagerează în mod excesiv"), fără să prezinte însă nici un fel de date obiective în ce priveşte tirajul ziarelor, grupurile de muncitori sau alegerile pentru casele de asigurări sociale, cadeţii mint cu nerușinare, *ridicîndu-i în slăvi pe lichidatori.*

Interesele ei de clasă constrîng, desigur, burghezia liberală din Rusia să-i apere pe lichidatori, care au fost calificaţi în unanimitate de către marxişti (într-o rezoluţie din 1910) drept *„promotori ai influenţei burgheze asupra proletariatului"*. Dar, dacă liberalii îşi mai dau şi aere de oameni „imparţiali", atunci minciuna lor devine deosebit de ipocrită şi de respingătoare.

Toată vorbăria cadeţilor nu poate avea decît o singură semnificaţie politică, şi anume că ei caută să exercite, prin intermediul lichidatorilor, o influenţă burgheză asupra muncitorilor.

„Nu încape îndoială — continuă „Reci" — că adevărata (! !) intelectualitate muncitorească, muncitorii care în anii cei mai grei au dus pe umerii lor activitatea social-democratică" (! ! după aprecierea cadeţilor, care sînt experţi în materie de social-democraţie), „nu simpatizează cu bolşevicii, ci cu adversarii lor (lichidatorii, menşevicii). Înlăturarea acestor elemente din partidul muncitoresc rus ar însemna o diminuare a lui atît de pronunţată din punct de vedere intelectual, încît bolşevicii înşişi s-ar îngrozi de rezultatele operei lor".

Aşa scriu cadeţii într-un articol redacţional apărut în ziarul „Reci".

Şi, pentru a face o comparaţie, iată ce scrie conducătorul ideologic al lichidatorilor, d-l L. M., în nr. 3 al ziarului „Naşa Zarea" (1914, p. 68):

„Aceasta este o răzvrătire" (a muncitorilor pravdişti) „împotriva Dementievilor, Gvozdevilor, Cirkinilor, Romanovilor, Bulkinilor, Kabţanilor etc., adică împotriva reprezentanţilor unei întregi pături, destul de densă în capitale, de muncitori marxişti, care au

www.dacoromanica.ro

încercat şi încearcă «să lichideze» stadiul infantil-romantic al mişcării muncitoreşti din Rusia".

După cum vedeţi, aici este o identitate perfectă. În articolele redacţionale din „Reci", cadeţii, în numele lor, repetă în întregime cele scrise de L. M. în „Naşa Zarea". Tirajul redus al unor publicaţii ca „Naşa Zarea" şi „Naşa Likvidatorskaia Gazeta" *este compensat* de ziarele cadete, care garantează publicului social-democratismul Bulkinilor, Cirkinilor & Co.

D-l L. M. dă numele unui număr restrîns de muncitori lichidatorişti. Repetăm bucuroşi numele lor. Toţi muncitorii conştienţi din Rusia vor recunoaşte numaidecît în ei pe *muncitorii liberali*, care s-au ilustrat de mult prin lupta lor împotriva mişcării ilegale, adică împotriva partidului. Citiţi cele scrise de Bulkin, alături de L.M., în aceeaşi „Naşa Zarea", şi veţi vedea cum amîndoi se leapădă de mişcarea ilegală şi, spre satisfacţia liberalilor, o copleşesc cu injurii.

Luăm deci notă de cele spuse şi de acum încolo vom şti că „Dementievii, Gvozdevii, Cirkinii, Romanovii, Bulkinii, Kabţanii", de care vorbeşte d-l L. M., sînt, după cum *ne încredinţează cadeţii*, „adevărata intelectualitate muncitorească". De fapt, ei sînt nişte adevăraţi muncitori liberali! Articolul lui Bulkin ne-a dovedit-o pe deplin. Îl supunem în mod stăruitor atenţiei muncitorilor conştienţi, care n-au avut încă ocazia să audă ce spun sus-numiţii proletari liberali.

„Reci", ziarul liberalilor, încearcă să ne sperie cu perspectiva unei „înlăturări din partidul muncitoresc" a acestor (precum ne încredinţează el) social-democraţi, a acestor social-democraţi pe care el îi copleşeşte de elogii.

Dar asta ne face doar să zîmbim, fiindcă toată lumea ştie că micul mănunchi de oameni de care e vorba aici s-a înlăturat el singur, plecînd la lichidatorii liberali, şi că această „înlăturare" a constituit chezăşia şi temelia pentru constituirea unui adevărat partid *muncitoresc* (iar nu liberal-muncitoresc).

În acelaşi articol redacţional, „Reci" laudă *„curajul civic al cuvintelor calme, uneori temperante"*, rostite de

www.dacoromanica.ro

lichidatori şi de muncitorii liberali. Şi cum să nu fie ele lăudate de „Reci" şi de liberali ! În Rusia, liberalii nu pot să exercite o influenţă directă asupra muncitorilor, mai ales după evenimentele din 1905. Atunci cum să nu-i aprecieze ei pe lichidatori, care sub masca social-democraţiei desfăşoară aceeaşi acţiune liberală de „temperare" şi exercită aceeaşi „influenţă burgheză asupra proletariatului" (vezi hotărîrea din 1910 !).

„Divergenţele dintre ele" (dintre fracţiunile social-democrate) „nu vor fi înlăturate aşa de curînd — scrie „Reci" —, dar, chiar dacă-şi păstrează fizionomia lor proprie, fracţiunile trebuie să se unească între ele şi să nu aducă discordiile lor în masa muncitorească, care abia se trezeşte la o viaţă politică conştientă. Sciziunea din rîndurile muncitorimii este un prilej mare de bucurie pentru reacţiune. Chiar şi acest singur fapt ar trebui să trezească în oamenii cinstiţi din ambele fracţiuni năzuinţa sinceră şi serioasă spre unitate".

Aşa scrie „Reci".

Sîntem foarte bucuroşi că *nu* facem parte din compania liberală de oameni „cinstiţi" şi nici din categoria acelora pe care ea îi consideră „cinstiţi". Considerăm că ar fi o *necinste* pentru noi să ne enumerăm printre astfel de oameni. După convingerea noastră, numai nişte oameni cu desăvîrşire naivi sau neinteligenţi pot crede în „imparţialitatea" burghezilor liberali, mai ales cînd e vorba de mişcarea de eliberare a clasei muncitoare, adică de mişcarea ei împotriva burgheziei.

Degeaba îşi închipuie cadeţii că muncitorii ruşi sînt naivi ca nişte copii, că ei se pot încrede în părerea „imparţială" a burgheziei liberale despre „cinste". Burghezii liberali îi consideră „cinstiţi" pe lichidatori şi pe apărătorii lor *numai şi numai pentru că* lichidatorismul face un serviciu politic burgheziei, înlesnind influenţa ei în rîndurile proletariatului.

Marxiştii uniţi din Rusia, luîndu-şi întreaga răspundere pentru faptele lor, au declarat în mod direct şi deschis, în faţa tuturor muncitorilor din Rusia, că un anumit grup de lichidatori, cel de la „Naşa Zarea" şi „Luci" etc., se situează *în afara partidului.* Ei au declarat acest lucru în ianuarie 1912. De atunci, în decurs de doi ani şi jumă-

www.dacoromanica.ro

tate, 5 674 de grupuri de muncitori, faţă de cele 1 421 de grupuri ale lichidatorilor şi ale tuturor apărătorilor lor, adică 4/5 din muncitorii conştienţi din Rusia, au aderat la „pravdism", adică *au aprobat* hotărîrea din ianuarie. Lichidatorii s-au purtat de fapt în aşa fel că muncitorii i-au *părăsit*. Hotărîrea noastră a fost confirmată de viaţă şi de experienţa imensei majorităţi a muncitorilor.

Liberalii susţin „unitatea" (dintre muncitori şi lichidatori), fiindcă aşa le dictează interesele lor *egoiste de clasă*. Numai despărţirea lichidatorilor de partidul muncitoresc a permis acestui partid să iasă *cu cinste* — pentru noi, acest cuvînt are alt înţeles, domnilor de la „Reci" ! — din perioada de restrişte. Despărţirea lichidatorilor de partidul muncitoresc nu i-a adus nici o „bucurie" reacţiunii, ci numai *supărare*, fiindcă lichidatorii împiedicau recunoaşterea vechilor forme, a vechii „ierarhii", a vechilor hotărîri etc., iar în decurs de doi ani şi jumătate s-au dovedit absolut incapabili să creeze ei înşişi vreo organizaţie. Blocul „din august" (1912) al lichidatorilor şi al prietenilor lor s-a destrămat.

Numai *în pofida* lichidatorilor, numai *fără* ei şi *împotriva* lor au dus şi au putut să ducă muncitorii acea strălucită campanie pentru mişcarea grevistă, pentru asigurări sociale şi pentru înfiinţarea de ziare, care a făcut ca acum adversarii lichidatorismului să obţină pretutindeni o majoritate de 4/5.

Prin „sciziune", liberalii înţeleg înlăturarea adversarilor mişcării ilegale, a unui mănunchi de intelectuali lichidatori, din rîndurile muncitorilor. Prin „unitate", ei înţeleg *menţinerea influenţei* pe care o exercită lichidatorii asupra muncitorilor.

Noi însă privim altfel lucrurile : numim „unitate" strîngerea rîndurilor a 4/5 din numărul muncitorilor în jurul vechiului steag şi numim despărţire refuzul grupuleţului de lichidatori de a recunoaşte voinţa majorităţii muncitorilor şi de a i se supune, faptul că ei încalcă această voinţă. Convingîndu-ne, din experienţă, că în decurs de doi ani şi jumătate pravdismul a unit în jurul său 4/5 din muncitori, socotim că e necesar să mergem mai departe, *pe aceeaşi*

www.dacoromanica.ro

cale, spre o unitate şi mai deplină, de la $^4/_5$ la $^9/_{10}$ şi apoi şi la $^{10}/_{10}$ din numărul lor.

Cele două păreri opuse despre lichidatori — părerea noastră şi aceea a liberalilor — rezultă din deosebirea care există între situaţia şi punctul de vedere al proletariatului şi situaţia şi punctul de vedere al burgheziei.

Prin ce se explică poziţia lui Plehanov ? El a rupt atît de categoric cu lichidatorii în 1908 şi un timp oarecare a apărat cu atîta fermitate, în coloanele presei, hotărîrile adoptate de partid împotriva lichidatorilor, încît unii sperau că oscilările lui vor lua sfîrşit. Astăzi, cînd $^4/_5$ din numărul muncitorilor s-au unit în jurul pravdismului, Plehanov începe din nou să oscileze. Nimic, în afară de propriile lui oscilări — o boală care a început să se manifeste la el încă din 1903 —, nu poate să explice „poziţia" lui, care în fond coincide astăzi *pe de-a-ntregul* cu poziţia adoptată de „Reci", ziarul liberalilor.

Întocmai ca şi „Reci", Plehanov numeşte azi „unitate" asigurarea influenţei lichidatorilor asupra muncitorilor, împotriva voinţei exprimate de muncitori, împotriva hotărîrilor adoptate de partid şi fără a ţine seama de faptul că lichidatorii încalcă aceste hotărîri. Plehanov, care pînă mai ieri îl compara pe d-l Potresov cu Iuda şi care socotea, pe bună dreptate, că *fără* Iuda apostolii au fost mai puternici decît *cu* Iuda, astăzi, cînd *faptele* au dovedit definitiv că lichidatorii sînt pe deplin solidari cu Potresov şi nu se sinchisesc de hotărîrile partidului, Plehanov se întoarce spre lichidatori şi-i sfătuieşte pe pravdişti să nu vorbească cu ei pe un „ton de învingători" ! ! ! Cu alte cuvinte, ca să vorbim mai pe şleau şi mai pe înţelesul tuturor, majoritatea muncitorilor *nu* trebuie să ceară ca voinţa lor să fie recunoscută şi hotărîrile lor să fie respectate de o minoritate care îi urmează pe cei ce încalcă în mod făţiş hotărîrile partidului ! ! !

Muncitorii conştienţi vor trebui să constate cu mîhnire că la Plehanov se manifestă iar boala lui politică a şovăielilor şi oscilărilor, care a început acum zece ani, — şi vor trece mai departe.

---

www.dacoromanica.ro

Mai există, de altfel, şi o altă explicaţie a oscilărilor lui Plehanov, pe care noi o punem pe planul al doilea, întrucît ea pledează în mult mai mare măsură în defavoarea lui. Între *curentele* aflate în luptă : curentul lichidatorist (care-şi trage forţa socială din simpatia burgheziei liberale) şi cel „pravdist" (care-şi trage forţa din conştiinţa şi coeziunea majorităţii muncitorilor din Rusia, care se trezesc din beznă şi ies la lumină), apar în mod inevitabil grupuleţe de intelectuali care oscilează. Ele nu au în spatele lor nici o forţă socială, nu pot să exercite o influenţă asupra maselor de muncitori şi nu înseamnă nimic din punct de vedere politic. În locul unei linii ferme, clare, care să-i atragă pe muncitori şi să fie confirmată de experienţa vieţii, în aceste grupuleţe domneşte o *diplomaţie de cerc*. Lipsa unei legături cu masele, lipsa unor rădăcini istorice în curentele de masă ale social-democraţiei din Rusia (în această ţară, social-democraţia a căpătat un caracter de masă în perioada grevelor din 1895), lipsa unei linii consecvente, unitare, clare, bine precizate şi verificate printr-o experienţă de ani de zile, adică lipsa unor răspunsuri la problemele de tactică, de organizare şi de program, — iată terenul pe care se dezvoltă diplomaţia de cerc, iată care sînt caracteristicile ei.

Ziarului „Edinstvo" al lui Plehanov, privit ca un colectiv politic, i se potriveşte pe de-a-ntregul această caracterizare (întocmai ca şi ziarului „Borba" al lui Troţki ; în această ordine de idei, invităm pe cititorii noştri să reflecteze asupra *cauzelor* dezbinării care există între nişte pretinşi „unificatori", ca „Borba" şi „Edinstvo"...). Deputatul Burianov, care este întrucîtva un deputat „cu stagiu îndelungat" printre politicienii extrem de efemeri din Rusia, a fost multă vreme lichidator, iar acum „a cotit-o" spre Plehanov. Dacă a cotit-o pentru multă vreme şi în ce direcţie anume, asta n-o ştie nici el. Dar pentru diplomaţia de cerc nu există, desigur, fericire mai mare decît prezenţa unui asemenea deputat „oscilant" care visează o „unitate" între grupul celor şase, al căror vis este să-i ajute pe lichidatorii partidului *să încalce* voinţa majorităţii

www.dacoromanica.ro

muncitorilor, şi celălalt grup de şase deputaţi, care doreşte să îndeplinească această voinţă.

Închipuiţi-vă o „unitate" între cele două grupuri de şase, care ar fi înfăptuită *independent* de voinţa majorităţii muncitorilor. Aceasta — veţi obiecta dv. — ar fi o monstruozitate, fiindcă deputaţii trebuie să îndeplinească voinţa majorităţii ! Dar iată că tocmai ceea ce este monstruos pentru proletariat poartă la *liberali* denumirea de virtute, binefacere, folos, onestitate, probabil chiar şi pe aceea de lucru sfînt (Struve, desigur, se va apuca să dovedească mîine în „Russkaia Mîsl", cu ajutorul lui Berdeaev, Izgoev, Merejkovski & Co., că „leniniştii" sînt nişte „scizionişti" plini de păcate, iar lichidatorii şi Plehanov, care le ia azi apărarea împotriva muncitorilor „învingători", sînt nişte sacri executori ai voinţei divine).

Situaţi-vă, pentru moment, pe acest punct de vedere (de fapt, liberal) al unei „unităţi" între cele două grupuri de şase deputaţi din Dumă, care ar fi înfăptuită *fără a ţine seama* de majoritatea muncitorilor. Adoptînd acest punct de vedere, veţi înţelege numaidecît interesul de cerc pe care îl au Burianov şi grupuleţul de publicişti de la „Edinstvo" de *a exploata* divergenţele dintre cele două grupuri de şase, de a profita de aceste divergenţe pentru a juca în permanenţă rolul de... „împăciuitori" !

Pe de o parte — ar putea să spună un împăciuitor ca Burianov, Troţki, Plehanov, Şer, Cernov, Suhanov sau oricare altul —, cei şase deputaţi lichidatori nu au dreptate, fiindcă lichidează hotărîrile partidului. Pe de altă parte, nu au dreptate nici cei şase deputaţi pravdişti, fiindcă, vorbind cu colegii lor în numele unei pretinse majorităţi, ei folosesc un ton nepotrivit, necuviincios, reprobabil, un „ton de învingători". S-ar putea chiar ca un astfel de „împăciuitor" să spună despre comparaţia sa eclectică de intrigant că este o comparaţie „dialectică" şi să-şi atribuie rolul de „unificator"... S-a mai întîmplat, doar, aşa ceva în partidul nostru : amintiţi-vă, de pildă, de rolul jucat de bundişti şi de Tyszka la Congresul de la Stockholm şi la cel de la Londra şi, în general, în perioada 1906—1911 !

www.dacoromanica.ro

Au fost asemenea vremuri, fericite pentru diplomaţii de cerc şi triste pentru partidul muncitoresc, cînd muncitorii conştienţi nu erau îndeajuns de uniţi împotriva promotorilor influenţei burgheze, împotriva „economiştilor" şi a „menşevicilor".

Acum, vremurile acestea au trecut. „Reci", ziarul domnilor cadeţi, *deplînge* faptul că „se aduc discordiile în masa muncitorească". Acesta este punctul de vedere al unui boier liberal. Noi *salutăm* faptul că „se aduc discordiile în masa muncitorească", deoarece tocmai această masă, şi numai ea, *va face deosebire* între „discordii" şi divergenţele propriu-zise, se va orienta *singură* în aceste divergenţe, îşi va forma o părere *proprie* şi va rezolva problema nu „cu cine să meargă, ci încotro să meargă" *, adică problema unei linii a ei clare şi precise, care să fie chibzuită şi verificată de ea însăşi.

Această epocă a şi început, şi ea continuă. Marea majoritate a muncitorilor pravdişti ştie *de pe acum* ce sînt „discordiile", a şi început să se orienteze în divergenţele de păreri şi şi-a precizat deja linia ei. Datele cu privire la situaţia grupurilor de muncitori *după* doi ani de luptă deschisă (1912 şi 1913) constituie o dovadă *concretă* în această privinţă.

Diplomaţiei de cerc i se apropie sfîrşitul **.

3. DE CE AU ÎNFIERAT ORGANIZAŢIILE MUNCITOREŞTI ÎN MOD PUBLIC PE LICHIDATORI CA PE NIŞTE CALOMNIATORI?

În „Puti Pravdî" nr. 92 din 21 mai 1914 a fost publicată rezoluţia *adoptată de reprezentanţii a 10 sindicate din oraşul Moscova.* Această rezoluţie condamnă cu toată asprimea şi în modul cel mai categoric plecarea lui Mali-

* După o fericită expresie a unor muncitori din Moscova (vezi „Rabocii" nr. 6 din 29 mai 1914), care au dezvăluit dintr-o dată întreaga falsitate a poziţiei adoptate de „Edinstvo" al lui Plehanov.

** Participarea *liderilor* diferitelor grupuri — a liderilor grupului lichidatorist (Dan şi Martov), a lui Plehanov, Troţki, Lunacearski — la alianţa cu narodnicii („Sovremennik") constituie, de asemenea, o mostră de diplomaţie de cerc, întrucît *nimeni* nu s-a încumetat să spună dinainte muncitorilor limpede şi deschis: intru în această alianţă pentru cutare şi cutare motive. Rod al diplomaţiei de cerc, „Sovremennik" este o întreprindere care s-a născut moartă.

www.dacoromanica.ro

novski, acest act de dezorganizare pe care-l califică drept o „crimă", apoi îşi exprimă deplina încredere în Fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia („urmaţi-vă cu hotărîre drumul vostru, clasa muncitoare este cu voi!") şi, în fine, înfierează în mod public pe lichidatorii de la „Naşa Raboceaia Gazeta" ca pe nişte oameni *„care aruncă în urma deputatului plecat o calomnie murdară"*; comportarea acestor oameni este asemuită cu „procedeul folosit de către presa de dreapta, care răspîndeşte zvonuri calomnioase cu scopul de a produce confuzie în rîndurile muncitorilor".

„Este o datorie sfîntă pentru toţi cei cărora le este scumpă cauza muncitorească — scriu în rezoluţia lor reprezentanţii celor 10 sindicate din oraşul Moscova — să se unească şi să dea în mod solidar o ripostă calomniatorilor". „Drept răspuns la toate acestea, clasa muncitoare îşi va strînge şi mai mult rîndurile în jurul reprezentanţilor săi" (adică în jurul Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia) „şi-şi *va manifesta disprețul față de calomniatori*".

N-are rost să cităm şi celelalte rezoluţii, destul de numeroase şi cu un conţinut analog, ale muncitorilor, sau aprecierile ziarului muncitoresc leton * etc. Ar însemna să ne repetăm.

Să vedem ce s-a întîmplat.

De ce muncitorii conştienţi din Rusia, prin reprezentanţii a 10 sindicate din Moscova şi ai multor altora, au condamnat în mod public pe lichidatorii de la „Naşa Raboceaia Gazeta", ca pe nişte calomniatori ordinari, şi au cerut clasei muncitoare să-şi manifeste disprețul față de ei?

Ce a făcut „Naşa Raboceaia Gazeta"?

Ea s-a apucat să răspîndească zvonuri anonime şi insinuări dubioase în legătură cu o pretinsă activitate de agent provocator desfăşurată de Malinovski.

* „Găsim că nu este necesar să ne oprim asupra zvonurilor care au fost răspîndite în presă, sau asupra crasei calomnii la adresa lui Malinovski şi la adresa întregii fracţiuni şi a orientării ei consecvente, deoarece ele *sînt întotdeauna lansate în scopuri mîrşave* şi se dovedesc a fi întotdeauna contrare adevărului" („Trudovaia Pravda" nr. 1 din 23 mai 1914).

www.dacoromanica.ro

Nu s-a dat numele nici unui acuzator. N-a fost prezentat nici un fapt precis. Nici o dovadă precis formulată, care să fie întărită prin indicaţii, de pildă, în legătură cu unele nume conspirative, arestări, adrese sau date, — nici o dovadă de acest gen n-a fost prezentată.

Numai zvonuri tenebroase, numai exagerări în legătură cu „lipsa de explicaţie" a plecării din Dumă. Dar tocmai pentru această lipsă de explicaţie, tocmai pentru această dezertare misterioasă l-au condamnat cu asprime pe Malinovski muncitorii organizaţi, membrii partidului muncitoresc.

Muncitorii marxişti organizaţi şi-au convocat îndată toate organele lor de conducere — cele locale, cele sindicale, fracţiunea din Dumă şi organul central de conducere — şi în faţa proletariatului şi a lumii întregi au declarat direct, deschis şi răspicat următoarele : Malinovski nu ne-a dat nici o explicaţie şi nu ne-a prevenit în legătură cu plecarea lui. Această lipsă de explicaţie, această manifestare nemaipomenit de arbitrară, face ca pasul întreprins de el să echivaleze cu o dezertare, care a avut loc într-un moment cînd noi ducem un război de clasă deosebit de greu, de serios şi plin de răspundere. Noi l-am judecat pe dezertor, îl condamnăm şi l-am condamnat fără milă. Şi cu asta am încheiat. Chestiunea a fost lichidată.

„Un om, singur, nu înseamnă nimic. Clasa este totul. Apăraţi cu dîrzenie poziţiile pe care le-aţi ocupat. Sîntem alături de voi" (telegrama trimisă de patruzeci de funcţionari comerciali din Moscova Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia. Vezi „Puti Pravdî" nr. 86 din 14 mai 1914).

Chestiunea a fost lichidată. Muncitorii organizaţi au dus lucrurile pînă la capăt *în mod organizat* şi şi-au strîns rîndurile pentru a-şi desfăşura în continuare activitatea lor. Înainte, la muncă !

Cercurile de intelectuali însă au cu totul altă atitudine. „Lipsa de explicaţie" nu determină, în rîndurile lor, o atitudine *organizată* în legătură cu această chestiune *(nici un* organ de conducere al lichidatorilor sau al prietenilor lor n-a făcut în mod deschis, direct *o apreciere completă*

www.dacoromanica.ro

asupra fondului chestiunii ! ! !), ci stîrneşte doar interesul *pentru bîrfeli.* Aha, plecarea este „lipsită de explicaţie" ? — sînt interesate să afle cumetrele din societatea intelectuală.

Calomniatorii nu prezintă nici un fel de fapte concrete. Cumetrele din cercul lui Martov *nu sînt în stare* să acţioneze în mod *organizat :* să convoace cutare sau cutare colegiu, să strîngă informaţii care să prezinte un interes politic sau care să aibă vreo semnificaţie, să verifice, să analizeze, să chibzuiască împreună, să adopte o hotărîre formală, pătrunsă de spirit de răspundere, care să fie un îndreptar pentru proletariat. Cumetrele nu sînt în stare de aşa ceva.

În schimb, ca să pălăvrăgească şi să bîrfească, să alerge pe la Martov (sau pe la alţi calomniatori ordinari de teapa lui) şi să alimenteze zvonurile tenebroase, să prindă diverse insinuări şi să le transmită mai departe — o, în această privinţă, cumetrele intelectuale sînt nişte meştere neîntrecute ! Cine a avut ocazia să cunoască măcar o dată în viaţă acest mediu de cumetre intelectuale pornite pe intrigă va rămîne, cu siguranţă, pentru tot restul vieţii (dacă nu e şi el o asemenea cumătră) cu un sentiment de dezgust faţă de aceste creaturi mizerabile.

Fiecare cu ale sale. Fiecare pătură socială îşi are „felul ei de viaţă", obiceiurile şi înclinaţiile ei. Fiecare insectă îşi are arma ei de luptă : există insecte care, cînd luptă, secretă un lichid rău mirositor.

Muncitorii marxişti organizaţi au acţionat în mod organizat. În mod organizat au lichidat chestiunea plecării cu de la sine putere a fostului lor coleg şi tot în mod organizat şi-au desfăşurat în continuare activitatea lor, lupta lor. Cumetrele intelectuale din rîndul lichidatorilor n-au putut să meargă şi n-au mers mai departe de bîrfelile şi calomniile lor ordinare.

Muncitorii marxişti organizaţi le-au recunoscut numaidecît pe aceste cumetre, după primele articole apărute în „Naşa Raboceaia Gazeta", şi au făcut de îndată o apreciere cît se poate de justă : „calomnie ordinară", „să ne manifestăm dispreţul faţă de ele". Nu se vede la ei nici

www.dacoromanica.ro

cel mai mic indiciu că ar da crezare „zvonurilor" lansate de Martov şi Dan, ci hotărîrea fermă de a nu le da nici o atenţie, de a nu le acorda nici o importanţă.

În treacăt fie zis, în rezoluţiile adoptate de muncitorii indignaţi de comportarea lichidatorilor se vorbeşte despre lichidatori în general. După părerea mea, ar fi fost mult mai just să se vorbească despre domnii Martov şi Dan, aşa cum se face în telegrama lui Lenin [136] şi în unele articole şi rezoluţii. N-avem nici un motiv să acuzăm pe *toţi* lichidatorii în general şi să-i înfierăm în mod public pentru această calomnie murdară ; dar tocmai Martov şi Dan sînt aceia care, în decurs de un deceniu, începînd cu încercările lor de a încălca voinţa Congresului al II-lea (1903) al partidului, au dovedit în repetate rînduri că „maniera" lor de luptă se bazează pe insinuări şi calomnii murdare. Degeaba s-au ascuns aceşti doi indivizi în dosul afirmaţiei că cineva încearcă să demaşte pe redactorii de fapt ai publicaţiei „Novaia Raboceaia Gazeta". N-a fost pronunţat nicăieri nici un cuvînt despre redactare sau despre redactorii de fapt.

Dar calomniatorii, pe care partidul muncitoresc îi cunoaşte din istoria sa de un deceniu, trebuiau să fie, şi au fost numiţi, pe numele lor adevărat.

Calomniatorii au încercat să-i deruteze pe cei lipsiţi de orice experienţă sau pe cei ce nu sînt de loc în stare să gîndească, formulînd în acest scop cerinţa, „plauzibilă", a unei judecăţi „neoficiale" ; noi, spun ei, nu ştim nimic absolut precis, nu acuzăm pe nimeni, zvonurile „nu sînt suficiente" pentru a acuza pe cineva, ele sînt suficiente doar pentru a cere să se instituie o „anchetă" !

Dar tocmai aici se află, ca să folosim o expresie juridică, „elementul constitutiv" al acestei calomnii murdare, şi anume că oamenii aceştia lansează în presă zvonuri tenebroase şi anonime, nefiind în stare să aducă, în sprijinul *veridicităţii* acestor zvonuri, nici o garanţie din partea vreunui cetăţean cinstit sau a vreunei instituţii democratice serioase şi cu răspundere !

Aici e întreg miezul problemei.

www.dacoromanica.ro

Martov şi Dan sînt nişte calomniatori cunoscuţi de multă vreme şi demascaţi în repetate rînduri. În organele de presă care apar în străinătate s-a scris de zeci de ori despre acest lucru. Cînd Martov, în colaborare cu Dan şi sub răspunderea lui, a scris o broşură înadins calomnioasă, intitulată : „Salvatori sau distrugători", *pînă* şi blajinul şi prudentul Kautsky, care în ultima vreme înclină în mod deosebit spre „concesii" în favoarea lichidatorilor, a calificat-o drept „*respingătoare*".

Aşa stau lucrurile. Despre asta s-a vorbit de mult în presa din străinătate.

Şi, după toate acestea, Martov şi Dan vor ca, din iniţiativa *lor* şi pe baza aserţiunii *lor* calomnioase, să ne declarăm de acord cu instituirea unei anchete *la care să participe* grupuleţele care-i acoperă pe ei ! ! !

Aici impertinenţa şi stupiditatea acestor calomniatori au atins culmea.

Nu credem nici un cuvînt din cele spuse de Dan şi Martov. Şi *nu vom admite niciodată* să se întreprindă vreun fel de „anchetă" în legătură cu nişte zvonuri tenebroase, *la care să participe* lichidatorii şi grupuleţele care le dau ajutor. Căci în felul acesta ar însemna *să acoperim* crima lui Martov şi a lui Dan, în timp ce noi vrem s-o dezvăluim pe de-a-ntregul în faţa clasei muncitoare.

Atunci cînd Martov şi Dan, plus cei care îi acoperă — bundiştii, Ciheidze & Co., „augustiştii" etc. —, ne invită, direct sau indirect, să întreprindem o „anchetă" împreună cu ei, noi le răspundem : n-avem încredere în Martov şi Dan. Nu-i considerăm cetăţeni cinstiţi. Îi vom trata ca pe nişte calomniatori ordinari, numai aşa, şi nu altfel.

Cei care îi acoperă pe Dan şi Martov, sau intelectualii cu nervii slabi care cred în „zvonurile" lansate de aceşti domni, n-au decît să se vaiete auzind că e vorba de a recurge la justiţia burgheză. Asta nu ne sperie pe noi. Cînd e vorba de şantajişti, sîntem *întotdeauna şi în mod necondiţionat* pentru legalitatea burgheză a justiţiei burgheze.

www.dacoromanica.ro

Cînd cineva îţi spune : dă-mi 100 de ruble, altfel am să te denunţ că-ţi înşeli soţia şi trăieşti cu X, înseamnă că ai de-a face cu un şantaj cu caracter penal. În acest caz, noi sîntem pentru justiţia burgheză.

Cînd cineva îţi spune : fă-mi concesii politice, recunoaşte-mă ca tovarăş cu drepturi egale al întregului marxist, altfel am să fac tapaj în legătură cu zvonurile că Malinovski a comis o provocare, înseamnă că ai de-a face cu un şantaj politic.

În acest caz, noi sîntem pentru justiţia burgheză.

Şi muncitorii s-au situat *ei înşişi* pe acest punct de vedere atunci cînd, de la primele articole ale lui Dan şi Martov, s-au arătat neîncrezători faţă de ei şi nu şi-au spus : cine ştie, poate că aceste „zvonuri" sînt adevărate, din moment ce Martov şi Dan scriu despre ele ! — Într-adevăr, muncitorii au înţeles *numaidecît* cum stau lucrurile şi au declarat : „clasa muncitoare îşi va manifesta dispreţul ei faţă de această calomnie murdară".

Ori faceţi în mod deschis o reclamaţie, sub proprie semnătură, pentru ca justiţia burgheză să vă poată demasca şi pedepsi (fiindcă alte mijloace de luptă împotriva şantajului nu există), ori continuaţi să purtaţi stigmatul unor oameni pe care reprezentanţii a 10 sindicate muncitoreşti i-au calificat în mod public drept nişte calomniatori. Între aceste două căi aveţi de ales, domnule Martov şi domnule Dan !

Organul de conducere a analizat zvonurile şi a declarat că ele sînt absurde. Muncitorii din Rusia au încredere în acest organ, care va demasca *pînă la capăt* pe colportorii de calomnii. Să nu-şi închipuie Martov că *el* o să rămînă nedemascat.

Dar grupuleţele politice care iau apărarea lichidatorilor sau care măcar în parte simpatizează cu ei au ele încredere în organul nostru de conducere ? Desigur că nu ! Noi n-avem nevoie de încrederea lor şi nu vom face *nici un* demers din care să reiasă că avem cît de cît încredere în ei.

Noi spunem : poftiţi domnilor membri ai grupuleţelor *care au încredere* în Martov şi Dan şi care doresc „să se unească" cu ei, poftiţi voi toţi, augustişti, troţkişti, vpere-

www.dacoromanica.ro

dişti, bundişti etc. etc., luaţi atitudine, manifestaţi-vă! Fiindcă una din două, domnilor:

Dacă voi înşivă vreţi „să vă uniţi" cu Martov şi Dan şi-i îndemnaţi şi pe muncitori să facă acest lucru, înseamnă că aveţi încrederea elementară (pe care noi n-o avem) în ei, în aceşti conducători notorii ai curentului politic şi ideologic al lichidatorilor. Şi, fiindcă aveţi asemenea încredere, fiindcă admiteţi posibilitatea unei „uniri" cu ei, fiindcă recunoaşteţi o asemenea „unire" şi pledaţi în favoarea ei, treceţi la *fapte* şi nu vă mărginiţi doar la *vorbe!*

Ori cereţi lui Dan şi Martov (fiindcă voi aveţi încredere în ei şi ei au încredere în voi) să indice sursele „zvonurilor", le cercetaţi voi înşivă şi faceţi o declaraţie publică, în faţa clasei muncitoare: garantăm că aici nu e vorba de o bîrfeală stupidă a unor cumetre, de nişte insinuări perfide ale unor lichidatori enervaţi, ci de nişte dovezi *serioase, convingătoare.* Dacă veţi face acest lucru şi se va dovedi că, încă de la iscarea zvonurilor, organele de conducere ale lichidatorilor, plehanoviştilor etc., după ce le-au controlat, au informat imediat organul de conducere al pravdiştilor, noi vom răspunde: sîntem convinşi că greşiţi, domnilor, şi vă vom arăta în ce constă greşeala voastră, dar recunoaştem că aţi procedat ca nişte democraţi cinstiţi.

Ori vă ascundeţi, domnilor conducători ai „curentelor" şi grupuleţelor care îi îndeamnă pe muncitori să se unească cu lichidatorii, vă ascundeţi în spatele lui Dan şi Martov, îi lăsaţi să calomnieze cît or vrea, fără să le cereţi să vă indice sursele, fără să vă daţi osteneala *(şi fără să vă luaţi răspunderea politică)* de a controla zvonurile.

În cazul acesta, noi vom spune deschis muncitorilor: tovarăşi, voi nu vedeţi că aceşti conducători de grupuleţe sînt nişte *părtaşi* şi *complici* ai unor calomniatori ordinari?

Să vedem cum vor hotărî muncitorii.

Pentru a lămuri cum stau lucrurile, să luăm un caz concret. Cînd organul de conducere, care este recunoscut de 4/5 din numărul muncitorilor conştienţi din Rusia, a declarat că a cercetat zvonurile şi este perfect convins că

www.dacoromanica.ro

ele sînt complet absurde (dacă nu şi mai rău), *două* grupuri au luat atitudine în paginile ziarelor: 1) grupul Ciheidze, Cihenkeli, Skobelev, Haustov, Tuleakov, Mankov şi Jagiełło; 2) „augustiştii", adică organul conducător al lichidatorilor, care a luat fiinţă în august.

Şi ce-au spus ei?

Au spus *numai* că ei *n-au luat parte* la acţiunea de cercetare a zvonurilor care a fost întreprinsă de organul conducător al pravdiştilor!! Atîta tot!

Să analizăm acest caz.

Să ne închipuim mai întîi că, în locul grupului Ciheidze & Co., avem în faţa noastră nişte democraţi cinstiţi şi că aceştia l-au ales pe Malinovski ca vicepreşedinte al fracţiunii *lor* din Dumă. Şi deodată în presă, într-un organ a cărui răspundere politică o au ei, se răspîndeşte zvonul că Malinovski este un agent provocator!

Pot oare să existe două păreri în ce priveşte datoria cea mai elementară şi mai indiscutabilă care revine, într-un caz ca acesta, oricăror democraţi cinstiţi?

Ei trebuie să instituie numaidecît o comisie formată din oameni de-ai lor sau din cine vor ei, să cerceteze imediat de unde provin zvonurile, cine şi cînd le-a răspîndit, să controleze dacă ele sînt întemeiate şi dacă au fost lansate cu *bună-credinţă*, şi să facă o declaraţie publică, deschisă şi cinstită în faţa clasei muncitoare: tovarăşi, noi ne-am ocupat de chestiunea asta, *am cercetat* şi vă asigurăm că este vorba de ceva serios.

În felul acesta ar fi procedat nişte democraţi cinstiţi. Dar să taci, să nu faci cercetări şi să continui a purta răspunderea pentru un organ de presă care răspîndeşte zvonuri tenebroase înseamnă să dai dovadă de cea mai mare josnicie şi ticăloşie, să adopţi şi să te menţii într-o atitudine nedemnă de un cetăţean cinstit.

Să ne închipuim apoi că în locul lui Ciheidze & Co. avem în faţa noastră pe nişte complici şi tăinuitori ai acestei calomnii murdare, care *ori au auzit ei înşişi* aceste zvonuri tenebroase de la Martov sau de la prietenii lui, însă nu s-au gîndit nici un moment să le ia în serios (căci cine, dintre cei care au participat în vreun fel la activi-

www.dacoromanica.ro

tatea social-democrată, n-a auzit de zeci de ori „zvonuri" stupide, vădit absurde, cărora e şi ridicol să le acorzi vreo atenţie ?), ori n-au auzit nimic, însă, cunoscînd bine „maniera" lui Dan şi Martov, preferă „să se strecoare pe alături într-o problemă grea şi spinoasă" [137] pentru că se tem că, dacă vor declara din capul locului că sînt încredinţaţi de seriozitatea zvonurilor răspîndite în presă de Martov şi Dan, se vor murdări şi se vor compromite pe toată viaţa, şi în acelaşi timp vor să acopere, *prin tăcerea lor*, pe Martov şi Dan.

Asemenea oameni, care corespund celei de-a doua ipoteze făcute de noi, *ar fi procedat întocmai cum au procedat Ciheidze & Co.*

Cele spuse aici se referă întru totul şi la „augustişti".

Muncitorii n-au decît să aleagă ei înşişi una din cele două ipoteze, să analizeze şi să reflecteze ei înşişi asupra comportării lui Ciheidze & Co.

Să vedem acum care a fost şi atitudinea lui Plehanov. În nr. 2 al ziarului „Edinstvo", el spune că articolele despre Malinovski publicate de lichidatori sînt „revoltătoare" şi „dezgustătoare" şi, în acelaşi timp, adaugă cu o vădită notă de reproş la adresa pravdiştilor : iată roadele sciziunii *voastre*, „cui i s-a tăiat capul nu mai plînge după păr !"

Care este sensul acestei atitudini a lui Plehanov ?

Dacă Plehanov, cu toată declaraţia făţişă făcută de Dan şi Martov că ei consideră zvonurile ca fiind serioase şi de bună-credinţă (căci altfel n-ar fi cerut să se întreprindă o anchetă), — dacă el declară totuşi că articolele lichidatorilor sînt revoltătoare şi dezgustătoare, înseamnă că n-are nici pic de încredere în Dan şi Martov ! ! Înseamnă că şi el îi consideră drept nişte calomniatori ordinari ! !

Căci, în caz contrar, pentru ce motiv şi pe ce temei raţional ar fi putut el să califice în mod public drept „dezgustătoare" articolele unor oameni care (după cum spun ei) vor să aducă folos democraţiei şi proletariatului prin demascarea unui rău atît de grav şi de teribil cum este provocarea ? ?

Dar, dacă Plehanov nu crede nici un cuvînt din cele spuse de Martov şi Dan, dacă îi consideră drept nişte

www.dacoromanica.ro

calomniatori ordinari, atunci cum poate el să ne învinuiască pe *noi*, pravdiștii, că am folosi asemenea metode de luptă ale lichidatorilor, care au fost excluși din partid? *Cum* poate el să scrie: „cui i s-a tăiat capul nu mai plînge după păr". Căci aceasta nu înseamnă altceva decît că el încearcă *să justifice* atitudinea lui Dan și Martov *prin existența „sciziunii"!!*

E monstruos, dar așa stau lucrurile.

Plehanov încearcă *să justifice* atitudinea acestor calomniatori ordinari, în care nu are nici pic de încredere, prin afirmația că pravdiștii sînt vinovați pentru că i-au exclus din partid.

Această atitudine a lui Plehanov este o încercare „diplomatică" de a apăra pe șantajiști (cum i-a și spus-o în mod public un „grup de marxiști" care era gata să-i acorde încredere lui Plehanov, dar care a rămas curînd decepționat), adică o încercare determinată de diplomația de cerc și care în mod obiectiv echivalează cu o încurajare dată șantajiștilor de a-și continua opera lor.

Dacă noi — trebuie să-și spună Martov și Dan — am reușit dintr-o dată să-l facem pe „antilichidatorul" Plehanov, care n-are încredere în noi, *să-i acuze* pe pravdiști, fie și indirect, fie și parțial, că prin „sciziune" ne-au împins la o luptă atît de aprigă, înseamnă... înseamnă că el ne îndeamnă: dați-i înainte! Mergeți pe același drum! Plehanov ne *dă speranțe* că, drept recompensă pentru șantajul nostru, *ni se vor face unele concesii!!* *

Diplomația de cerc a lui Plehanov s-a dat numaidecît de gol în fața muncitorilor. Aceasta au dovedit-o părerea exprimată de moscoviți cu privire la nr. 1 al ziarului „Edinstvo" și răspunsul dat de „un grup de marxiști" care era gata să-i acorde încredere lui Plehanov și care spune acum despre el că este „diplomat" [138]. Diplomația de cerc

* O încercare de a apăra șantajul, absolut identică cu cea făcută de Plehanov, numai că într-o formă și mai voalată și mai lașă, puteți găsi la Trotki. În nr. 6 din „Borba", el, care este *colaborator* la „Nașa Raboceaia Gazeta", nu are nici un cuvînt de reprobare pentru „campania" dusă de Dan și Martov; în schimb, îi învinuiește pe pravdiști că au împrăștiat „sămînța otrăvită a urii și dezbinării" (p. 44)!! Așadar, „otrava" nu trebuie văzută în nici un caz în răspîndirea de calomnii, ci în îndeplinirea hotărîrii adoptate de partid în legătură cu promotorii influenței burgheze și defăimătorii mișcării ilegale. Luăm notă de această afirmație.

www.dacoromanica.ro

a lui Plehanov se va demasca foarte curînd şi pînă la capăt.

În ianuarie 1912, reprezentanţii muncitorilor au exclus din partid, în mod deschis şi cu formele cuvenite, un anumit grup de lichidatori, în frunte cu Martov şi Dan. De atunci, în decurs de doi ani şi jumătate, muncitorii din Rusia au aprobat cu o majoritate de 4/5 această hotărîre şi au recunoscut-o ca pe o hotărîre *a lor*. Încercările de şantaj ale lui Martov şi Dan şi calomniile debitate de ei nu-i vor determina pe muncitori să facă „concesii", ci-i vor face să se convingă şi mai mult că „întregul" marxist muncitoresc, care a şi fost construit în proporţie de 4/5, nu poate fi făurit decît *fără* lichidatori şi mergînd *împotriva* lor.

Toată lumea vorbeşte azi despre ridicarea conştiinţei politice a muncitorilor ruşi, despre trecerea, în întregime şi în mod exclusiv, a treburilor partidului muncitoresc în mîinile lor, despre creşterea considerabilă a maturităţii şi a spiritului lor de independenţă după revoluţie. Atît Troţki cît şi Plehanov fac apel la muncitori, îndemnîndu-i să lupte împotriva „cercurilor de intelectuali" sau a „fracţionismului intelectualist". Dar fapt demn de remarcat ! —, de îndată ce vine vorba de datele *obiective* în legătură cu orientarea politică pe care şi-o aleg, o aprobă şi o urmează *actualii* muncitori conştienţi din Rusia, atît Plehanov cît şi Troţki şi lichidatorii fac o schimbare de front şi încep să strige : aceşti muncitori pravdişti, care alcătuiesc majoritatea muncitorilor conştienţi din Rusia, urmează pravdismul numai pentru că sînt „dezorientaţi" („Borba" nr. 1, p. 6) ; ei *se lasă antrenaţi* doar de „demagogie" sau de fracţionism ş.a.m.d.

Reiese că lichidatorii, Plehanov şi Troţki *nu* recunosc voinţa pe care o are majoritatea muncitorilor conştienţi în momentul de faţă, ci voinţa pe care o va avea ea în

www.dacoromanica.ro

viitor, şi anume în acel viitor, şi numai în acel viitor, în care muncitorii vor fi de acord cu ei — cu lichidatorii, cu Plehanov şi cu Troţki ! !

Este amuzant acest subiectivism, ca şi această teamă de datele obiective ! Or, dacă vrem să nu ne aruncăm pur şi simplu unii altora învinuirea de spirit de cerc intelectualist, trebuie să luăm tocmai datele *actuale*, şi anume pe cele *obiective*.

Vorbind despre educaţia politică a muncitorilor, care, după cum recunoaşte toată lumea, face progrese, împăciuitoriştii noştri, Plehanov, Troţki & Co., dau, de asemenea, dovadă de un subiectivism amuzant. Plehanov şi Troţki *oscilează* între cele două curente aflate în luptă în cadrul mişcării de clasă social-democrate şi caută să impună muncitorilor oscilările lor subiective, spunînd : participarea muncitorilor la lupta dintre curente constituie o dovadă a nivelului lor scăzut de conştiinţă şi, cînd ei vor deveni mai conştienţi, vor înceta să mai lupte unii împotriva altora, nu vor mai fi „fracţionişti" (Plehanov, ca şi Troţki, repetă „după vechiul obicei" cuvîntelul „fracţionism", învăţat de ei pe de rost, cu toate că din ianuarie 1912, adică de doi ani şi jumătate, pravdiştii au terminat cu „fracţionismul", procedînd fără nici o ezitare şi în mod deschis la excluderea lichidatorilor).

Subiectivismul de care dau dovadă Plehanov şi Troţki cînd privesc astfel lucrurile este cît se poate de izbitor. Luaţi istoria — căci nu-i păcat pentru un marxist să consulte istoria mişcării ! — şi ea vă va arăta ce luptă *se duce de aproape două decenii* împotriva unor curente burgheze ca „economismul" (1895—1902), menşevismul (1903—1908) şi lichidatorismul (1908—1914). Este în afară de orice îndoială că între aceste trei variante ale „influenţei burgheze asupra proletariatului" există o legătură indisolubilă şi o continuitate perfectă. Este un fapt istoric că muncitorii înaintaţi din Rusia au participat, de fiecare dată, la această luptă şi că ei au fost de partea „iskriştilor", şi împotriva „economiştilor", de partea bolşevicilor, şi îm-

www.dacoromanica.ro

potriva menşevicilor (lucru pe care *însuşi* Leviţki, pus în faţa a o mulţime de fapte obiective, a fost nevoit să-l recunoască) şi, în sfîrşit, de partea „pravdismului", şi împotriva lichidatorismului.

Şi acum vă întrebăm dacă acest fapt istoric, care se referă la mişcarea social-democrată *de masă* a muncitorilor, nu ne spune ceva mult mai serios decît dezideratele pioase ale lui Plehanov şi ale lui Troţki, care de zece ani de zile îşi fac un merit din faptul că nu reuşesc în nici un chip să se pună în unison cu orientarea social-democrată de masă a muncitorilor.

Fapte obiective ale epocii actuale, luate din ambele surse — din cea lichidatoristă şi din cea pravdistă —, precum şi istoria ultimelor două decenii dovedesc cît se poate de clar că *tocmai* în lupta împotriva lichidatorismului şi în victoria repurtată asupra lui se vădeşte educaţia politică a muncitorilor ruşi şi crearea unui *adevărat* partid muncitoresc, care *nu* cedează în faţa influenţelor mic-burgheze existente într-o ţară mic-burgheză.

Plehanov şi Troţki, care prezintă muncitorilor dezideratele lor pioase cu privire la evitarea luptei (care nu ţin seama nici de istorie şi nici de curentele de masă din sînul social-democraţiei), au despre munca de educare politică a muncitorilor un punct de vedere cu totul simplist. Pînă acum a existat istorie — cum a spus Marx, luîndu-l în derîdere pe Proudhon —, dar acum ea nu mai există ![139] Pînă acum, în decurs de două decenii, nu s-a făcut altfel educaţia politică a muncitorilor decît în lupta împotriva curentului burghez al „economismului" şi a manifestărilor ulterioare ale unui curent asemănător, iar astăzi, după cîteva adevăruri „elementare" despre caracterul dăunător al luptei, care i-au fost servite de Plehanov şi Troţki, istoria îşi va înceta cursul ei, vor dispărea rădăcinile lichidatorismului — care, datorită sprijinului dat de burghezie, au pătruns în mase —, va dispărea „pravdismul" ca un curent cu caracter de masă (care a căpătat acest caracter datorită „dezorientării" muncitorilor, şi numai

www.dacoromanica.ro

ei !) şi se va înscăuna ceva „veritabil"... Nostime mai sînt şi raţionamentele astea ale lui Plehanov şi Troţki !

Adevărata educaţie politică a muncitorilor nu se poate face decît în lupta consecventă, intransigentă, dusă pînă la capăt, a influenţelor, năzuinţelor şi curentelor proletare împotriva celor burgheze. Că lichidatorismul (ca şi „economismul" din anii 1895—1902) este o manifestare a influenţei burgheze asupra proletariatului, asta nu cutează s-o conteste *nici* Troţki, iar Plehanov, într-un trecut foarte, foarte îndepărtat, adică cu un an şi jumătate — doi ani şi jumătate în urmă, a apărat *el însuşi* o rezoluţie a partidului care stabilea acest adevăr.

Dar niciodată şi nicăieri în lume, influenţele exercitate de burghezie asupra muncitorilor n-au fost numai de ordin ideologic. Cînd influenţa ei ideologică asupra muncitorilor este în scădere, cînd este zdruncinată sau slăbeşte, burghezia recurge *pretutindeni şi întotdeauna* la minciunile şi calomniile cele mai neruşinate. Tocmai atunci cînd au încălcat voinţa majorităţii marxiştilor organizaţi, cînd n-au avut suficiente arme de luptă ideologică, tocmai atunci Martov şi Dan au recurs în permanenţă la arma insinuării şi a calomniei.

Numai că pînă acum ei au făcut acest lucru în condiţiile emigraţiei, în faţa unor cercuri relativ restrînse de „ascultători", şi multe le-au mers. Acum însă ei au apărut în faţa a zeci de mii de muncitori ruşi, şi s-au poticnit numaidecît. „Trucul" bîrfelii şi calomniei, specific celor din emigraţie, nu le-a reuşit. Muncitorii s-au dovedit a fi de pe acum destul de conştienţi din punct de vedere politic, încît să-şi dea imediat seama de lipsa de sinceritate şi de bună-credinţă a manifestărilor lui Martov şi Dan, *după caracterul* acestor manifestări, şi i-au stigmatizat în mod public, în faţa întregii Rusii, ca pe nişte calomniatori.

Muncitorii înaintaţi din Rusia au făcut încă un pas înainte pe drumul educării lor politice, *smulgînd* arma calomniei din mîinile unui grup burghez (lichidatorii).

Nici alianţa burgheză a conducătorilor lichidatori, a lui Plehanov şi Troţki, cu narodnicii, nici sforţările făcute de

www.dacoromanica.ro

presa liberală de a proclama drept sarcină a oamenilor „cinstiți" unirea muncitorilor cu lichidatorii partidului muncitoresc, nici campania de calomnii a lui Martov și Dan nu vor putea să oprească creșterea și dezvoltarea unității proletare în jurul ideilor, programului, tacticii și organizației „pravdismului".

„Prosvești enie" nr. 6 din iunie 1914
Semnat: V. I l i n

Se tipărește după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

DESPRE „VPEREDIŞTI“ ŞI DESPRE GRUPUL „VPERED“

Ziarul lichidatorilor din Petersburg a publicat un articol în care A. Bogdanov aducea cele mai grave acuzaţii „Pravdei“ şi „pravdismului“. Acum, în revista lui Troţki, care era ieri cel mai bun prieten al lichidatorilor, dar care astăzi i-a şi părăsit pe jumătate, a apărut o scrisoare a cercului de la Paris şi Geneva al grupului ideologic marxist „Vpered“ (nr. 4, p. 56).

În Rusia doar un singur grup, în Caucaz, s-a apucat să ia apărarea acestui grup de la Paris şi Geneva, care există din 1909, adică de aproape cinci ani. De aceea, poate că nici n-ar trebui să ne pierdem vremea cu alte explicaţii, în afară de cele pe care le-am dat în „Puti Pravdî“ *.

Dar perseverenţa cu care lichidatorii şi Troţki, prietenul lor de ieri, iau apărarea „vperediştilor“ ne determină să le răspundem încă o dată acestora din urmă, cu atît mai mult cu cît alianţa efectivă, din ce în ce mai precis conturată, dintre lichidatori, Troţki şi „vperediştii“ ne oferă posibilitatea de a explica muncitorilor din Rusia care este însemnătatea principială şi politică a acestei alianţe.

Grupul „Vpered“ s-a desprins de bolşevici în 1909, în străinătate. La sfîrşitul acestui an, el a publicat o broşurică intitulată „Situaţia actuală şi sarcinile partidului“, în care şi-a expus „platforma“ lui.

„La elaborarea platformei — citim la pagina 32 a acestei broşuri — au luat parte 15 membri de partid, dintre care 7 muncitori şi 8 in-

* Vezi V. I. *Lenin*. Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 359—362. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

telectuali. Cea mai mare parte din platformă a fost adoptată în unanimitate. Numai în chestiunea Dumei de stat s-au abţinut de la vot trei persoane (doi «otzovişti» şi un «antiboicotist»)".

În platformă (p. 17 şi urm.) era apărată „filozofia proletară".

Dintre „vperedişti", ale căror nume au fost date chiar de ei publicităţii, menţionăm pe N. Maksimov, Voinov, Aleksinski, Lunacearski, Leadov, St. A. Volski, Domov, A. Bogdanov.

Ce s-a întîmplat cu aceşti „vperedişti" ?

N. Maksimov a părăsit grupul „Vpered".

Voinov şi Aleksinski au rămas, dar s-au despărţit unul de altul şi acum fac parte din *două* grupuri „Vpered" diferite, aşa cum s-a comunicat oficial la Paris.

A. Lunacearski s-a despărţit de Aleksinski.

Leadov, după cît se pare, s-a retras şi el : nu se ştie de loc care e poziţia lui după noua sciziune intervenită în grupul „Vpered".

St. A. Volski a trecut la narodnicii de stînga, dacă e să judecăm după colaborarea lui sistematică la organele de presă ale acestora (vezi „Zavetî").

Domov a publicat, în nr. 3 al culegerii „Vpered" (mai 1911), o declaraţie în care spune că „nu mai colaborează la nici una din publicaţiile grupului «Vpered»" (p. 78).

A. Bogdanov, într-o declaraţie apărută în presă, anunţă că a părăsit grupul „Vpered".

Aşa stau lucrurile.

Şi acum comparaţi toate astea cu declaraţia „vperedişti-lor" de la Paris şi Geneva, publicată de Troţki :

„Afirmaţia, făcută de «Puti Pravdî», că grupul «Vpered» a fost, de la începutul existenţei sale, o îngbebare de elemente antimarxiste eterogene, care s-a destrămat o dată cu înviorarea mişcării muncitoreşti, nu corespunde realităţii".

Citind aceste rînduri, oricine îşi dă seama că Troţki, care cunoaşte perfect de bine toate numele sus-menţionate şi întreaga istorie a grupului „Vpered", căruia i-a acordat în repetate rînduri sprijinul său, spune un neadevăr

www.dacoromanica.ro

flagrant şi revoltător, care a fost scornit de „vperediştі", şi că „Puti Pravdî" a spus adevărul curat.

Vom aminti încă un fapt: în „Sovremennîi Mir", pare-se în 1910 sau 1911, a apărut o recenzie a lui G. A. Aleksinski la o lucrare a lui A. A. Bogdanov, în care acesta era tratat de autor ca un „domn" care n-are nimic comun cu marxismul.

Despre ce este deci vorba ?

Despre faptul că grupul „Vpered" a fost într-adevăr înjghebat din elemente antimarxiste eterogene. Din punct de vedere ideologic, aceste elemente se reduc la cele *două* curente: „machismul" şi „otzovismul", aşa cum se vede, de altfel, şi din pasajele citate.

„Machismul" este filozofia lui Mach şi Avenarius, cu rectificările aduse de Bogdanov, care a fost apărată de acesta, de Lunacearski şi de Volski şi care în platforma grupului „Vpered" *se ascunde* sub pseudonimul „filozofia proletară". În realitate, această filozofie este o varietate a idealismului filozofic, adică o apărare rafinată a religiei, şi nu întîmplător Lunacearski a alunecat de la această filozofie, rostogolindu-se pe panta propagării unei uniri a socialismului ştiinţific cu religia. A. Bogdanov apără şi astăzi, într-o serie de cărţi „noi", această filozofie complet antimarxistă şi profund reacţionară, care a fost combătută cu toată hotărîrea de menşevicul G. V. Plehanov, cît şi de bolşevicul V. Ilin.

Întrebăm pe oricine dacă lichidatorii A. Bogdanov, Troţki şi vperediştii de la Paris şi Geneva procedează cinstit atunci cînd, publicînd declaraţiile grupului „Vpered" şi cele despre „Vpered", *ascund* muncitorilor ruşi:

1) că grupul „Vpered" a introdus şi el în platforma sa „filozofia proletară", adică „machismul";

2) că în rîndurile marxiştilor din diferite fracţiuni s-a dus o luptă dîrză şi îndelungată împotriva „machismului", considerat ca o filozofie profund reacţionară;

3) că pînă şi un vperedist atît de fervent ca Aleksinski, după ce a semnat personal platforma împreună cu machiştii, s-a văzut nevoit, peste cîtva timp, să se ridice cu toată hotărîrea împotriva machismului.

www.dacoromanica.ro

Să trecem acum la otzovism.

Am văzut, din cele de mai sus, că „otzoviștii" au făcut parte din grupul „Vpered". Însăși platforma acestui grup, așa cum s-a arătat îndată după publicarea ei în presa din străinătate, conține un otzovism camuflat și niște concesii inadmisibile făcute acestui curent, de pildă, la punctul d) din pag. 16 a platformei, unde se spune că (pînă la un anumit timp)

„toate metodele și căile de luptă semilegale și legale ale clasei muncitoare, printre care și participarea la lucrările Dumei de stat, nu pot avea prin ele însele o importanță hotărîtoare".

Avem aici același „otzovism", numai că prezentat într-o formă camuflată, echivocă și confuză. Atît bolșevicii adepți ai partidului ilegal, adică ostili lichidatorismului, cît și menșevicii-partiiți au explicat mereu, în repetate rînduri, că o asemenea platformă nu poate fi admisă de social-democrați, că ea ia apărarea „otzovismului", că e complet greșită și dăunătoare.

Otzoviștii au fost împotriva participării la lucrările Dumei a III-a, și evenimentele au arătat limpede că ei au greșit și că *în realitate* punctul lor de vedere ducea la anarhism.

Apărarea camuflată și moderată a „otzovismului", despre care am vorbit mai sus, n-ar fi putut permite să fie aplicată *în mod efectiv* linia pe care „Pravda" a aplicat-o cu succes și care în imensa majoritate a organizațiilor muncitorești legale și arhilegale a dus la victoria pravdiștilor asupra lichidatorilor, care căutau să distrugă partidul.

Iată de ce, cînd „vperediștii" vorbesc și azi despre „marxismul de stînga neciuntit", sîntem datori să luăm cuvîntul și să-i avertizăm pe muncitori, sîntem datori să declarăm că în dosul acestor cuvinte sonore se ascunde o teorie antimarxistă, care aduce un imens prejudiciu mișcării muncitorești și care este cu totul incompatibilă cu această mișcare.

Această varietate vperedistă a unui „marxism de stînga neciuntit" după cum s-a spus și s-a arătat încă de multă vreme — de peste cinci ani de zile — de către bolșevici,

www.dacoromanica.ro

reprezintă o caricatură a bolşevismului ; şi chiar dacă vperediştii nu sînt conştienţi de acest lucru, în fond avem de-a face aici cu o deviere de la marxism spre anarhism.

Plenara din ianuarie 1910 — acea plenară la care se referă vperediştii în revista lui Troţki, cînd spun că ea a aprobat existenţa grupului lor — *a condamnat în unanimitate o asemenea deviere*, care este tot atît de dăunătoare ca şi cea lichidatoristă. În tot cursul anului 1910, organele de conducere alese de plenară pentru a traduce în viaţă hotărîrile ei, de pildă redacţia Organului Central [140], au arătat *în repetate rînduri* şi în mod amănunţit, în paginile publicaţiilor editate de ele, că vperediştii, întocmai ca şi lichidatorii, *au încălcat* hotărîrile plenarei ; că ei, întocmai ca şi lichidatorii, sînt în fond nişte *promotori ai influenţei burgheze în rîndurile proletariatului.*

Dacă acum, în revista lui Troţki, vperediştii se referă la „prima şi la cea de-a doua şcoală vperedistă", este de datoria noastră să amintim cum au decurs lucrurile : prima şcoală a fost *părăsită* de jumătate din muncitori, care din proprie experienţă s-au convins de caracterul antimarxist şi dezorganizator al acestei şcoli. În ce priveşte cea de-a doua şcoală, trebuie spus că Organul Central — care transpune în practică hotărîrile adoptate de plenară — i-a avertizat în mod special pe muncitori, lămurindu-i asupra rolului, arătat de noi, pe care-l are această şcoală.

Şi cine a sprijinit această a doua şcoală ?

Numai lichidatorii şi Troţki, *în ciuda* avertizărilor oficiale făcute de către organul oficial al partidului.

În această a doua şcoală, întocmai ca şi azi în coloanele ziarului lichidatorist din Petersburg şi ale revistei „Borba" a lui Troţki, vedem cu ochii noştri că s-a încheiat un adevărat bloc, o alianţă între lichidatori, vperedişti şi grupuleţul lui Troţki.

Aceasta este o alianţă între nişte grupuri antimarxiste, cu caracter dezorganizator ; ele detestă marxismul „Pravdei" şi disciplina tovărăşească, de partid, care grupează în jurul „Pravdei" imensa majoritate a muncitorilor conştienţi din Rusia.

www.dacoromanica.ro

Această alianță, ca și grupul „Vpered" însuși și întregul „vperedism", nu putem să *nu* le calificăm drept „aventurism", în sensul că din partea „vperedismului" și a „blocului" său cu Troțki și cu lichidatorii nu ne putem aștepta la nimic altceva decît la lipsă de principialitate, la o încurajare a ideilor antimarxiste (fără a le lua fățiș apărarea) și la o dezorganizare a mișcării muncitorești.

Dar, dacă în principiu sîntem categoric ostili grupului „Vpered" și vperedismului, nu le-am închis și nu le vom închide niciodată ușa „vperediștilor" care părăsesc acest grup (cum fac cei mai mulți dintre întemeietorii grupului „Vpered") și au de gînd să sprijine majoritatea muncitorilor conștienți din Rusia, pe care i-a grupat laolaltă și i-a unit în jurul său „pravdismul". Nici un fel de îngăduință față de cei ce apără „machismul" (în care, din păcate, „s-a împotmolit" definitiv Bogdanov) sau „vperedismul", și nici un fel de piedici tovarășilor de bună-credință care și-au dat seama de greșelile grupului „Vpered" și pleacă *din* acest grup pentru a reveni *în* partid.

În ce privește invectivele și injuriile proferate de Bogdanov, în ziarul lichidatorilor, și de vperediști, în revista lui Troțki, la adresa „publiciștilor Ilin, Zinoviev și Kamenev", ținem să facem doar următoarea observație: numiții publiciști au pus întotdeauna în aplicare *hotărîrile* adoptate de muncitorii marxiști uniți, care au arătat în mod deschis lumii întregi, prin unirea lor în jurul „pravdismului" sau prin alegerile lor pentru casele de asigurări sociale din capitală și pentru Casa asigurărilor din Rusia, că ei alcătuiesc majoritatea covîrșitoare a muncitorilor organizați și conștienți din Rusia.

Acționînd în conformitate cu aceste hotărîri și în spiritul lor, numiții publiciști au toate motivele să considere că activitatea lor este în concordanță cu voința majorității muncitorilor marxiști și se înțelege că vperediștii, Troțki și lichidatorii, prin atacurile lor injurioase, nu-i vor putea abate de la această activitate.

Istoricul grupului „Vpered", al destrămării lui, al blocurilor permanente încheiate de el cu Troțki și cu lichidatorii prezintă un anumit interes general pentru muncitori și

www.dacoromanica.ro

chiar un anumit interes pentru întreaga societate, fiindcă aici avem de-a face cu un fenomen tipic de alcătuire a unor grupuleţe aparte, formate din intelectuali într-o perioadă de haos şi de destrămare. Oricine este liber să formeze un grup ideologic aparte şi să indice proletariatului un drum aparte, dar fiecare fondator al unui nou grup „îşi asumă o mare răspundere". Greşelile, bineînţeles, nu denotă numaidecît rea-credinţă, dar *a persista* în greşeli care au fost explicate atît de teorie, cît şi de practica unei mişcări ce datează de mai bine de cinci ani înseamnă a declara război deschis marxismului, cît şi majorităţii, strîns unite, a muncitorilor.

Oscilările sau devierile lichidatorilor şi vperediştilor nu constituie ceva întîmplător; ele sînt produsul unei epoci de haos şi dezagregare. De o parte şi de alta a drumului luptei de clasă duse de muncitorii marxişti vedem aceste devieri burgheze, care reprezintă un avertisment pentru orice muncitor conştient.

P.S. Rîndurile de mai sus erau deja scrise cînd am primit numărul din „Borba" a lui Troţki în care e publicată o nouă scrisoare „a cercurilor marxiste «Vpered» de la Geneva, Paris şi Tiflis şi a tovarăşilor lor de idei din Petersburg".

După semnăturile de pe această scrisoare, vedem că vperediştii, care şi-au publicat o platformă *„proprie"* pe la sfîrşitul anului 1909, în decurs de patru ani şi jumătate au cîştigat în Rusia *un singur* cerc, „cercul de la Tiflis", şi, probabil, doi „tovarăşi de idei la Petersburg" (fiindcă, dacă ar fi fost trei, ar fi constituit, cu siguranţă, un cerc ideologic marxist, care ar fi fost cercul lor din Petersburg, din capitală sau din Rusia !). Pentru cine judecă cît de cît serios în materie de politică acest rezultat al celor patru ani de „activitate" a grupului „Vpered", este mai mult decît suficient pentru a-şi face o părere despre el. N-are decît să se amuze Troţki cît o vrea, unindu-se cu acest grup în paginile revistei *„sale"*, iar vperediştii şi troţkiştii n-au decît să se joace cît or vrea de-a „marea putere" şi de-a „curentele" care încheie acorduri între ele ! Acesta nu-i

www.dacoromanica.ro

altceva decît un joc pueril al unor oameni care vor să acopere cu vorbe mari iremediabila lipsă de conţinut a „grupuleţelor" lor.

Îţi vine să rîzi cînd vezi tot ce se scrie, în presa acestor grupuleţe, în legătură cu unitatea şi cu sciziunea ! Dar înţelegeţi o dată, prea stimabililor, că se poate vorbi doar despre unitatea unei mişcări cu caracter muncitoresc de masă, despre unitatea partidului muncitoresc ; cît despre unitatea cu cercurile de intelectuali care în decurs de patru ani n-au reuşit să-şi cîştige nici un fel de simpatie printre muncitorii din Rusia, n-aveţi decît să pălăvrăgiţi cu Troţki ! Despre asta nici nu face să discutăm.

„Prosveşcenie" nr. 6
din iunie 1914
Semnat V. Ilin

Se tipăreşte după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

NOTĂ „DIN PARTEA REDACȚIEI" LA „APELUL CĂTRE MUNCITORII UCRAINENI" A LUI OKSEN LOLA [141]

Publicăm cu plăcere acest apel adresat de tovarășul nostru — un marxist ucrainean — muncitorilor conștienți ucraineni. Unire fără deosebire de naționalitate. Această chemare este deosebit de actuală azi în Rusia. Răi sfătuitori ai muncitorilor, intelectualii mic-burghezi de la „Dzvin" fac pe dracu-n patru pentru a-i despărți pe muncitorii social-democrați ucraineni de cei velicoruși. „Dzvin" servește cauza mic-burghezilor naționaliști.

Iar noi servim cauza muncitorilor internaționaliști, strîngînd laolaltă, unind, contopind în activitatea noastră comună pe muncitorii de toate naționalitățile.

Trăiască strînsa alianță frățească dintre muncitorii ucraineni, velicoruși și de orice altă naționalitate din Rusia!

„Trudovaia Pravda" nr. 28 din 29 iunie 1914

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

RAPORTUL C.C. AL P.M.S.D.R. ŞI INSTRUCŢIUNILE PENTRU DELEGAŢIA C.C. LA CONFERINŢA DE LA BRUXELLES [142]

Scris între 23 şi 30 iunie (6 şi 13 iulie) 1914

Publicat pentru prima oară în 1929, în ed. a 2-a şi a 3-a a Operelor lui V. I. Lenin, vol. XVII

Se tipăresc după manuscris

www.dacoromanica.ro

Înainte de a începe raportul pe care urmează să-l prezint în numele Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, ţin să mă folosesc de acest prilej pentru a-mi îndeplini o plăcută datorie şi a-mi exprima, în numele acestui organ de conducere, sentimentul de profundă gratitudine faţă de tovarăşul Vandervelde, preşedintele Comitetului executiv al Biroului socialist internaţional, pentru vizita pe care a făcut-o în ţara noastră şi pentru contactul său personal cu fruntaşii mişcării muncitoreşti din Petersburg. Îi sîntem cu atît mai recunoscători tovarăşului Vandervelde, cu cît dînsul este primul, dintre membrii proeminenţi ai Internaţionalei, care a căutat să cunoască în mod nemijlocit pe muncitorii conştienţi şi cu rol de conducere din Rusia şi care, totodată, a publicat în presa socialistă din străinătate (ne referim la ziarele „*Le peuple*“ şi „*L'Humanité*“) date obiective cu privire la mişcarea muncitorească din ţara noastră, care au fost culese la faţa locului, de la redacţiile unor ziare ce aparţin celor trei curente : „pravdist“ (adică al partidului nostru), „lichidatorist“ şi „socialist-revoluţionar“.

Raportul meu în problema unităţii social-democraţiei din Rusia va fi alcătuit din următoarele patru părţi : 1) mai întîi voi expune *fondul* celor mai importante divergenţe existente în rîndurile social-democraţilor ; 2) vă voi prezenta apoi datele care se referă la mişcarea muncitorească de masă din Rusia şi care arată cum linia partidului nostru *a fost verificată de experienţa acestei mişcări ;*

www.dacoromanica.ro

3) după aceea voi arăta cum a fost verificată, de aceeaşi experienţă a activităţii practice, linia şi poziţia adversarilor noştri şi, în sfîrşit, 4) voi formula, în numele Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, unele propuneri concrete, pozitive, *practice* în legătură cu unitatea.

I

Există două puncte de vedere principale în legătură cu ceea ce se petrece azi în rîndurile social-democraţiei din Rusia.

Un punct de vedere, care a fost expus de Rosa Luxemburg în propunerea făcută de dînsa anul trecut (în decembrie 1913) Biroului socialist internaţional şi care este împărtăşit atît de lichidatori cît şi de grupurile care-i apără, constă în următoarele : în Rusia domneşte „haosul" luptei fracţioniste între o sumedenie de fracţiuni, dintre care cea mai rea, aceea a „leniniştilor", instigă cel mai mult la sciziune. În realitate, divergenţele de păreri nu exclud cîtuşi de puţin posibilitatea unei activităţi în comun. Drumul spre unitate trece printr-o înţelegere sau printr-un compromis între toate curentele şi fracţiunile.

Celălalt punct de vedere, care e împărtăşit de noi, constă în aceea că în Rusia nu are loc nimic din ceea ce ar putea să semene cu un „haos al luptei fracţioniste". Există acolo *numai* o luptă împotriva lichidatorilor, şi *numai* în această luptă se formează partidul social-democrat *cu adevărat* muncitoresc, care a şi unit de pe acum în cadrul său *majoritatea covîrşitoare*, 4/5 din numărul muncitorilor conştienţi din Rusia. Partidul ilegal, care grupează majoritatea muncitorilor din această ţară, a fost reprezentat de conferinţele şi consfătuirile : din ianuarie 1912, din februarie 1913 şi din vara anului 1913. Organul său legal este ziarul „Pravda" („Vérité"), de unde şi denumirea de pravdişti. Acest punct de vedere a fost, de altfel, exprimat de un muncitor din Petersburg, la banchetul din acel oraş la care a participat tov. Vandervelde ; el a spus că în fabricile şi uzinele din Petersburg muncitorii sînt uniţi şi că în afara

www.dacoromanica.ro

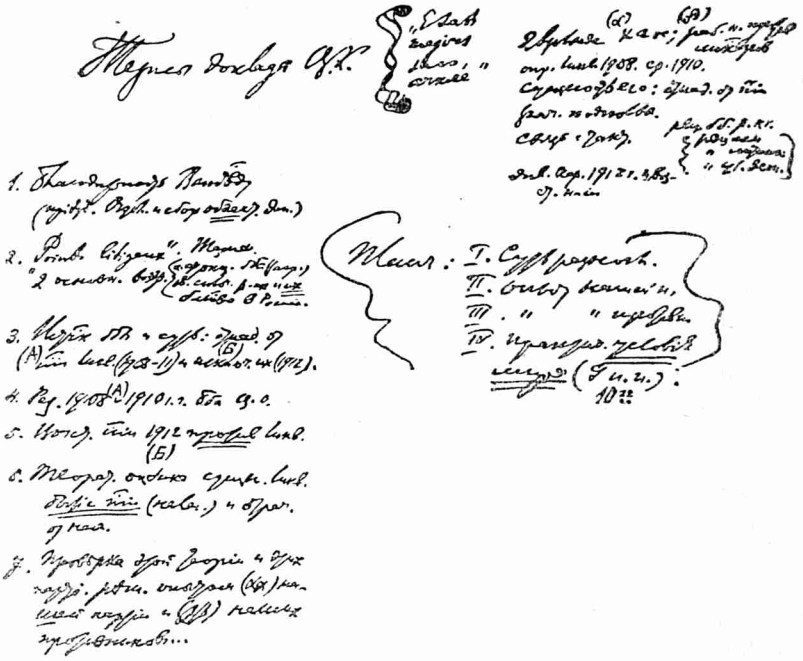

Manuscrisul lui V. I. Lenin cu planul şi tezele raportului C.C. al P.M.S.D.R., prezentat la Conferinţa de la Bruxelles. — Iunie 1914.

Micşorat

www.dacoromanica.ro

acestei unități a muncitorilor nu se află decît niște „state-majore fără armată".

În a doua parte a raportului meu voi face o expunere a datelor obiective care arată justețea punctului nostru de vedere. Acum însă mă voi ocupa de ceea ce constituie în esență lichidatorismul.

Excluderea formală din partid a grupului lichidatorilor a avut loc la Conferința P.M.S.D.R. din ianuarie 1912. Totuși, chestiunea lichidatorismului a fost pusă de către partidul nostru cu mult înainte. Încă de la Conferința generală a P.M.S.D.R. din decembrie *1908* a fost adoptată, în formele cuvenite, o rezoluție precisă, care e obligatorie pentru întreg partidul și care condamnă în mod categoric lichidatorismul. În această rezoluție este dată următoarea definiție a lichidatorismului :

(lichidatorismul înseamnă) „încercarea unei părți dintre intelectualii din partid de a lichida organizația existentă a P.M.S.D.R. și de a o înlocui printr-o uniune amorfă în cadrul legalității cu orice preț, chiar dacă aceasta din urmă ar trebui să fie dobîndită cu prețul unei renunțări vădite la programul, tactica și tradițiile partidului".

De aici se vede că încă din *1908* lichidatorismul a fost declarat și recunoscut în mod categoric ca un curent al *intelectualilor* și că esența lui constă în *renegarea* partidului ilegal și în *înlocuirea* lui sau în propaganda pentru înlocuirea lui printr-un partid legal.

Plenara Comitetului Central din ianuarie *1910* a condamnat încă o dată, *în unanimitate*, lichidatorismul ca pe o *„manifestare a influenței burgheze asupra proletariatului"*.

De aici se vede cît de greșită este părerea că divergențele dintre noi și lichidatori nu sînt mai profunde, ci mai puțin importante decît cele dintre așa-zișii radicali și moderați din Europa occidentală. În nici un partid, literalmente în nici un partid din Europa occidentală, nu se poate găsi vreo hotărîre adoptată de întreg partidul și îndreptată împotriva unor oameni care vor *să dizolve* partidul și *să-l înlocuiască* printr-unul nou ! !

www.dacoromanica.ro

Nicăieri în Europa occidentală nu s-a pus, nu se pune şi nu se poate pune chestiunea dacă îi este cuiva permis să se folosească de titlul de membru al partidului *şi în acelaşi timp* să pledeze pentru dizolvarea acestui partid, să susţină că el este ineficace şi inutil şi că trebuie înlocuit prin altul. Nicăieri în Europa occidentală nu se pune, ca la noi, problema *existenţei* însăşi a partidului, a *fiinţei* lui.

Aceasta nu este o divergenţă de ordin organizatoric, fiindcă ea nu are în vedere felul *c u m* trebuie construit partidul, ci se referă la însăşi *e x i s t e n ţ a* partidului. Aici nu poate fi vorba de vreo împăciuire, de vreo înţelegere sau de vreun compromis.

Noi n-am fi putut să construim (în proporţie de 4/5) partidul nostru şi nu putem continua să-l construim decît printr-o luptă hotărîtă împotriva publiciştilor care în presa legală combat „mişcarea ilegală" (adică partidul ilegal), afirmă că ea constituie un „*rău*", justifică şi proslăvesc dezertarea din această mişcare şi pledează pentru existenţa unui „partid legal".

În Rusia de astăzi, unde nici partidul celor mai moderaţi liberali nu este încă legalizat, partidul nostru nu poate să existe decît ca un partid ilegal. Originalitatea, specificul situaţiei noastre — care aminteşte întrucîtva de situaţia social-democraţilor germani sub regimul legii excepţionale (deşi la germani exista şi pe atunci de o sută de ori mai multă legalitate decît în Rusia) [143] — constă în următoarele : partidul nostru muncitoresc social-democrat ilegal este alcătuit din organizaţii muncitoreşti *ilegale* (numite adeseori „celule"), care sînt înconjurate de o reţea mai mult sau mai puţin deasă de asociaţii muncitoreşti *l e g a l e* (case de asigurări sociale, sindicate, asociaţii culturale, asociaţii sportive, societăţi pentru combaterea alcoolismului etc.). În capitală, aceste asociaţii legale sînt mai numeroase, dar în provincie adeseori nici nu există.

Uneori, organizaţiile ilegale sînt destul de largi, iar alte ori sînt cu totul restrînse, reducîndu-se chiar la „oameni de încredere" [144].

www.dacoromanica.ro

Prin asociațiile legale se asigură, într-o anumită măsură, *camuflarea* organizațiilor ilegale, precum și o propagandă amplă și legală în favoarea ideii de unitate muncitorească în sînul maselor. Unirea organizațiilor de conducere ale clasei muncitoare din întreaga Rusie, crearea unui centru (Comitetul Central), adoptarea unor rezoluții de partid precise, în toate problemele, sînt lucruri care se fac, bineînțeles, într-un mod cu totul ilegal și pentru care e nevoie de cea mai strictă conspirativitate și de încrederea unor muncitori încercați, înaintați.

Cei ce publică articole în presa legală, în care se pronunță *împotriva* „mișcării ilegale" sau în favoarea unui „partid legal", *dezorganizează* în mod direct partidul nostru, și noi nu putem să nu-i considerăm drept niște *dușmani neîmpăcați* ai partidului nostru.

Este firesc că negarea necesității unei „mișcări ilegale" să fie legată de negarea necesității unei tactici revoluționare, de apărarea reformismului. Rusia trece printr-o perioadă de revoluții burgheze. Astăzi, în această țară, pînă și burghezii cei mai moderați, „cadeții" și „octombriștii", sînt categoric nemulțumiți de guvern. Dar ei toți sînt dușmani ai revoluției și ne urăsc din pricina „demagogiei" noastre, a năzuinței noastre de a duce din nou masele pe baricade, ca în 1905. Toți acești burghezi preconizează doar adoptarea unor „reforme" și răspîndesc în rîndul maselor ideea, profund pervertitoare, că reformele sînt *compatibile* cu actuala monarhie țaristă.

Tactica noastră este cu totul diferită. Noi ne folosim de orice reformă (bunăoară, de asigurările sociale) și de orice asociații legale. Dar noi ne folosim de ele pentru a ridica conștiința revoluționară a maselor și a dezvolta lupta lor revoluționară. Și în Rusia, unde nu există încă nici un fel de libertate politică, aceste cuvinte au azi pentru noi o semnificație mult mai directă decît în Europa. Partidul nostru conduce *greve revoluționare*, care în Rusia capătă o amploare mai mare ca oriunde. Să luăm, bunăoară, numai luna mai; în această lună, în 1912 au participat la grevele economice 64 000 de muncitori, iar în 1914 numărul lor a fost de 99 000.

www.dacoromanica.ro

La grevele politice au luat parte, în 1912, 364 000 de muncitori, iar în 1914 — 647 000. Din îmbinarea luptei politice cu cea economică rezultă greva revoluționară, care trezește milioanele de țărani și le educă în vederea revoluției. Partidul nostru desfășoară o campanie de *mitinguri revoluționare* și de *demonstrații revoluționare de stradă*. În acest scop, el difuzează *proclamații revoluționare* și un *ziar ilegal*, Organul Central al partidului. Pentru a asigura unitatea ideologică a întregii activități de propagandă și agitație desfășurate de noi în rîndul maselor, ne servim de lozincile adoptate de organele supreme ale partidului nostru : 1) ziua de muncă de 8 ore ; 2) confiscarea pămînturilor moșierești și 3) republica democratică. În actuala situație din Rusia, unde domnește o totală lipsă de drepturi și o totală samavolnicie și unde toate legile sînt încălcate de către monarhia țaristă, *numai* aceste lozinci pot într-adevăr să unifice și să îndrumeze întreaga propagandă și agitație a partidului, astfel ca ea să constituie un sprijin efectiv pentru mișcarea revoluționară a clasei muncitoare.

Ni se pare ridicol să-i auzim pe lichidatori spunînd, bunăoară, că sîntem împotriva „libertății de asociere" ; fiindcă noi nu numai că am subliniat, într-o rezoluție specială adoptată la Conferința din ianuarie 1912, însemnătatea acestui paragraf din programul nostru, dar am și folosit în mod efectiv, cu un succes de zece ori mai mare decît lichidatorii, drepturile asociațiilor, în forma lor ciuntită (bunăoară, acelea ale caselor de asigurări sociale). Dar cînd se afirmă de către unii, în presa legală, că lozincile cu privire la confiscarea pămînturilor și la republică nu pot să constituie un obiect de agitație în sînul maselor, noi declarăm că nici vorbă nu poate fi de o unitate între *asemenea* oameni și un asemenea grup de publiciști și partidul nostru.

Întrucît mi-am propus ca în această primă parte a raportului meu să expun doar *fondul* divergențelor, mă voi mărgini la cele spuse pînă aci, menționînd că în partea a patra a raportului meu, unde va fi vorba de propunerile practice, vor fi enumerate întocmai toate

www.dacoromanica.ro

abaterile lichidatorilor de la programul și hotărîrile partidului.

Ocupîndu-mă aici de istoria *desprinderii* lichidatorilor de partidul nostru ilegal, P.M.S.D.R., n-am să intru în amănunte. Voi aminti doar cele *trei* perioade mai importante ale acestei istorii.

Prima perioadă: din toamna anului 1908 pînă în ianuarie 1910. Partidul luptă împotriva lichidatorismului prin hotărîri ale sale cu caracter precis, oficial, condamnîndu-l.

A doua perioadă: din ianuarie 1910 pînă în ianuarie 1912. Lichidatorii *împiedică* refacerea Comitetului Central al partidului; ei distrug Comitetul Central al partidului și *dizolvă* ultima lui rămășiță, comisia tehnică a „*Biroului* din străinătate al Comitetului Central“ [145]. Atunci comitetele *din Rusia* ale partidului înființează (în toamna anului 1911) „Comisia organizatorică din Rusia“ [146], care are ca misiune refacerea partidului. Această comisie convoacă Conferința din ianuarie 1912. Conferința aceasta reface partidul, alege un Comitet Central și exclude din partid grupul lichidatorilor.

A treia perioadă: din ianuarie 1912 și pînă în prezent. Caracteristica esențială a acestei perioade este că majoritatea muncitorilor conștienți din Rusia — 4/5 din numărul lor — se unesc tocmai în jurul hotărîrilor adoptate de Conferința din ianuarie 1912 și al organelor create de ea.

Trec acum la cea de-a doua parte a raportului meu, în care voi face o caracterizare a situației actuale a partidului nostru și a lichidatorilor din punct de vedere al mișcării muncitorești de masă din Rusia. Voi căuta să lămuresc următoarea problemă: în ce măsură *experiența mișcării de masă* a confirmat linia partidului nostru sau pe aceea a lichidatorilor.

II

La 22 aprilie (1912) st. v. a început să apară în Rusia cotidianul muncitoresc „Pravda“, care a luat ființă *datorită* refacerii partidului la Conferința din ianuarie 1912 și care promovează (deseori prin aluzii și întotdeauna în-

www.dacoromanica.ro

tr-o formă ciuntită) hotărîrile adoptate de această conferinţă. Se înţelege că noi nu vorbim niciodată, şi *în nici un fel de publicaţie*, despre legătura ilegală care există între Conferinţa ilegală din ianuarie 1912 a partidului nostru şi Comitetul Central creat de ea, de o parte, şi ziarul legal „Pravda", de altă parte. Din septembrie 1912 a început să apară, ca un ziar concurent, „Luci", organ de presă al lichidatorilor, care poartă azi denumirea de „Naşa Raboceaia Gazeta". După aceea, în toamna anului 1912, au avut loc alegerile pentru Duma a IV-a de stat. În 1913 a început să se introducă în Rusia o nouă lege a asigurărilor sociale, pe baza căreia se creează casele muncitoreşti de ajutor pentru caz de boală. În sfîrşit, se înfiinţează sindicate legale, care sînt supuse unor crunte persecuţii din partea guvernului şi sînt mereu dizolvate de el, dar reapar totuşi de fiecare dată.

E lesne de înţeles că toate manifestările mişcării muncitoreşti *de masă* pe care le-am enumerat pînă aici — şi îndeosebi cotidianele *ambelor* curente — oferă un imens număr de date *obiective*, neascunse nimănui şi uşor controlabile. Socotim că este de datoria noastră să protestăm cu toată tăria în faţa Comitetului executiv al Biroului socialist internaţional împotriva unui obişnuit procedeu al lichidatorilor şi al apărătorilor lor din străinătate, care constă în a recurge la afirmaţii gratuite, asigurări şi declamaţii, şi *a ignora* faptele obiective care privesc mişcarea muncitorească de masă din Rusia.

Tocmai aceste fapte ne-au întărit şi mai mult convingerea nestrămutată în justeţea liniei noastre.

În ianuarie 1912 a avut loc conferinţa P.M.S.D.R., care a refăcut partidul ilegal. Lichidatorii şi grupuleţele din străinătate (printre care şi Plehanov) au întîmpinat-o cu cuvinte injurioase. Dar care a fost atitudinea muncitorilor din Rusia?

Răspunsul la această întrebare a fost dat de alegerile pentru Duma a IV-a de stat.

Aceste alegeri au avut loc în toamna anului 1912. Dacă în Duma a III-a *50%* dintre deputaţii aleşi de curia muncitorească aparţineau curentului nostru (4 din 8), apoi în Duma a IV-a, 6 din 9, adică *67%* dintre deputaţii aleşi

www.dacoromanica.ro

de curia muncitorească, erau de partea partidului. Aceasta dovedește că masele muncitorești au trecut de partea partidului și au respins lichidatorismul. Dacă astăzi cei șase membri ai Dumei care înclină spre lichidatorism vor într-adevăr să se unească cu fracțiunea de *partid* din Dumă, cu Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia, sîntem datori să le arătăm că unitatea poate fi înfăptuită numai dacă se recunoaște că deputații trebuie să aducă la îndeplinire voința majorității muncitorilor.

Mai departe. Ziarele sînt o armă deosebit de importantă pentru *organizarea* clasei muncitoare. În ele există foarte mult material care ne arată acest lucru. Bunăoară, datele cu privire la *numărul subscripțiilor făcute de grupurile de muncitori.* Ambele ziare, atît cel pravdist (adică al partidului) cît și cel lichidatorist, publică dări de seamă cu privire la sumele subscrise de grupurile de muncitori. Aceste dări de seamă sînt cel mai bun indicator — fățiș și legal — care se poate concepe în Rusia asupra adevăratului *grad de organizare*, al maselor muncitorești.

În Europa occidentală, unde partidele socialiste sînt legale, numărul membrilor de partid este cunoscut de toată lumea și este luat ca bază ori de cîte ori se face o apreciere asupra mișcării muncitorești organizate.

În Rusia, noi nu avem un partid deschis, legal. Organizațiile partidului sînt ilegale, secrete, „clandestine", cum se spune la noi. Dar un indiciu *indirect* — și totodată cert — al stării în care se află aceste organizații îl constituie *numărul subscripțiilor făcute de grupurile muncitorești.*

Întrucît aceste date se publică în mod deschis și regulat în ambele ziare, de peste doi ani la noi și de peste un an și jumătate la lichidatori, și întrucît orice neadevăr sau orice greșeală ar provoca numaidecît protestul muncitorilor înșiși, aceste date sînt *absolut sigure* și constituie cel mai bun dintre indiciile fățișe și legale în ce privește gradul de organizare a maselor muncitoare.

Dacă lichidatorii noștri și grupulețele din străinătate care le iau apărarea persistă să ignoreze aceste date, trecîndu-le sub tăcere în publicațiile lor, muncitorii noștri

www.dacoromanica.ro

nu văd în această atitudine decît o manifestare a dorinţei *de a încălca voinţa majorităţii muncitorilor,* decît o dovadă a lipsei lor de bună-credinţă.

Iată datele pe *întregul* an 1913. Numărul subscripţiilor făcute de grupurile de muncitori era de 2 181 la pravdişti şi de 661 la lichidatori. În 1914 (pînă la 13 mai) erau 2 873 de grupuri muncitoreşti la pravdişti şi 671 la lichidatori. Asta înseamnă că proporţia grupurilor de muncitori organizate de pravdişti era de 77% în 1913 şi de 81% în 1914.

Începînd din anul 1912, pravdiştii publică în mod sistematic astfel de date, cer ca ele să fie controlate, stăruie asupra caracterului lor obiectiv şi îndeamnă pe prietenii *adevăraţi* — şi nu ipocriţi — ai „unităţii" să recunoască în mod sincer şi deschis voinţa majorităţii muncitorilor. *Altfel,* orice discuţii în legătură cu unitatea nu denotă altceva decît ipocrizie.

După lupta dusă, timp de un an şi jumătate, de lichidatori împotriva partidului, muncitorii conştienţi din Rusia *au aprobat,* cu o majoritate de 4/5, linia „pravdistă" şi şi-au exprimat fidelitatea faţă de „mişcarea ilegală" şi faţă de tactica revoluţionară. Iar de la lichidatori şi de la prietenii lor, noi aşteptăm nu vorbe goale despre o „unitate" *împotriva* voinţei partidului, ci o declaraţie directă, care să ne arate dacă ei vor, în sfîrşit, sau nu să recunoască această voinţă a covîrşitoarei majorităţi a muncitorilor conştienţi din Rusia.

E uşor să dai asigurări gratuite. Dar nu e de loc uşor să organizezi un adevărat ziar muncitoresc, care să fie într-adevăr susţinut de muncitori. Asta o ştiu toţi tovarăşii din străinătate care au mai multă experienţă decît noi. Ca să scoţi un ziar cu adevărat muncitoresc, adică un ziar care să fie într-adevăr susţinut cu banii muncitorilor şi să promoveze linia partidului, înseamnă să dispui de un imens aparat organizatoric.

Şi ce ne arată datele? Datele obiective ne arată că „Pravda" este într-adevăr un ziar muncitoresc, în timp ce ziarul lichidatorilor, care neagă necesitatea „mişcării ilegale", adică a partidului, este *în realitate,* atît prin

www.dacoromanica.ro

ideile sale, cît și prin proveniența mijloacelor de care dispune, un ziar *burghez*.

De la 1 ianuarie și pînă la 13 mai 1914, ambele ziare au publicat, ca întotdeauna, dări de seamă asupra sumelor colectate, și acestea au fost totalizate în ziarul nostru. Iată care sînt rezultatele: „Pravda" a strîns 21 584 de ruble și 11 copeici, din care 18 934 de ruble și 10 copeici provin de la grupurile de muncitori. Înseamnă că 87% din colecte provin de la muncitorii organizați și numai 13% de la burghezie.

Pe cînd lichidatorii au strîns 12 055 de ruble și 89 de copeici, din care 5 296 de ruble și 12 copeici, adică *mai puțin de jumătate*, în total 44%, provin de la grupuri de muncitori. *Mai mult de jumătate* din banii primiți de lichidatori provin de la burghezie.

În afară de aceasta, întreaga presă burghezo-liberală îi laudă mereu pe lichidatori, îi *ajută* să încalce voința majorității muncitorilor, *încurajează* reformismul lichidatorilor și îi îndeamnă să nege necesitatea mișcării ilegale.

Pentru a da un exemplu de activitatea desfășurată de grupurile din străinătate, voi cita unele date din ziarul „Edinstvo" al tov. Plehanov, al deputatului Burianov și al altora. Am în față trei numere ale acestui ziar: primul — din 18 mai, iar al treilea — din 15 iunie anul curent. Din dările de seamă se vede că cineva a donat ziarului, prin Olghin, un tovarăș din străinătate, 1 000 de ruble, la care se adaugă niște colecte făcute în străinătate, care se ridică la suma de 207 ruble și 52 de copeici. *Șase* (șase!) grupuri de muncitori au dat 60 de ruble.

Și tocmai acest ziar, care se sprijină pe șase grupuri de muncitori din Rusia, îndeamnă pe muncitori să nu țină seama de hotărîrile partidului, declarînd că acesta este un partid „scizionist"!! Un partid care în doi ani și jumătate a unit *5 600* de grupuri de muncitori în jurul hotărîrilor precise ale *celor trei* conferințe ilegale din 1912 și 1913 este calificat drept „scizionist". Iar grupul Plehanov, care a unit în jurul său șase grupuri de muncitori din Rusia și a strîns în străinătate 1 200 de ruble

www.dacoromanica.ro

pentru *a încălca* voinţa muncitorilor ruşi, este, vedeţi dv., un grup „unificator" !!

Plehanov îi învinuieşte pe alţii de fracţionism, ca şi cum o colectă făcută în mod separat pentru un grup separat şi îndemnul adresat muncitorilor de a nu aduce la îndeplinire hotărîrile unei majorităţi de 4/5 *n-ar fi* fracţionism.

În ce ne priveşte, declarăm deschis că pentru noi comportarea grupului Plehanov constituie un model de acţiune *dezorganizatoare.* Comportarea lui Plehanov ar putea fi asemuită cu aceea a unui Mehring care, în Germania, ar fi unit în jurul său şase grupuri de muncitori şi într-un ziar aparte al social-democraţilor germani ar fi rostit îndemnuri la nesupunere faţă de partid, dacă el s-ar fi despărţit, să zicem, de polonezi.

Noi şi Plehanov vorbim limbi diferite. Unirea în jurul nostru a 4/5 din numărul muncitorilor noi o numim unitate în fapte, şi nu în vorbe. Iar lupta grupurilor din străinătate — care foloseşte bani adunaţi în străinătate, şi e îndreptată împotriva majorităţii muncitorilor ruşi —, noi o calificăm drept *acţiune dezorganizatoare.*

După datele culese de tov. Vandervelde la Petersburg şi publicate de dînsul, „Pravda" se tipăreşte în 40 000 de exemplare, iar ziarul lichidatorilor în 16 000. „Pravda" îşi acoperă cheltuielile cu ajutorul muncitorilor, care îi acordă sprijinul lor, în timp ce lichidatorii sînt susţinuţi de aceia pe care ziarul nostru îi numeşte *prieteni bogaţi din rîndurile burgheziei.*

Prezentăm Comitetului executiv al Biroului socialist internaţional dările de seamă financiare apărute în ambele ziare. Pentru tovarăşii din străinătate, care ştiu ce lucru serios este un ziar muncitoresc, aceste dări de seamă prezintă mai multă importanţă decît asigurările, promisiunile, declaraţiile şi injuriile la adresa „leniniştilor".

Îi întrebăm pe lichidatori : nu cumva aveţi de gînd ca nici de acum încolo să nu ţineţi seama de *faptul obiectiv* că ziarul grupului vostru este *în realitate* o întreprindere burgheză care desfăşoară propagandă pentru renegarea mişcării ilegale şi care *încalcă* voinţa majorităţii muncitorilor conştienţi din Rusia ?

www.dacoromanica.ro

Dacă este așa, vorbăria voastră despre „unitate" va stîrni, ca și pînă acum, ironiile usturătoare ale muncitorilor noștri.

Cine dorește într-adevăr unitatea trebuie să recunoască în mod leal că linia lichidatoristă, în ansamblul ei, este complet greșită, fapt dovedit de hotărîrile luate de partid, începînd din 1908, cît și de *experiența* luptei duse, timp de doi ani și jumătate, de *masele muncitoare*.

Mai departe. Iată datele obiective cu privire la alegerile de împuterniciți ai muncitorilor pentru casele de asigurări sociale. Noi respingem, pentru caracterul ei liberal, orice vorbărie despre reformele politice, constituționale din Rusia de astăzi, din Rusia țaristă; dar *adevăratele* reforme, cum sînt asigurările sociale, noi le folosim *efectiv*, și nu pur verbal. *Întregul* grup muncitoresc de la Casa asigurărilor sociale din Rusia este alcătuit din *pravdiști*, adică din muncitori care au condamnat și au respins lichidatorismul. La alegerile pentru această Casă a asigurărilor sociale din Rusia, din cei 57 de împuterniciți, 47, adică 82%, erau pravdiști. La alegerile pentru casa asigurărilor din capitală, din Petersburg, au fost 37 de împuterniciți ai pravdiștilor și 7 ai lichidatorilor, ceea ce înseamnă că pravdiștii reprezentau 84% din numărul total.

Același lucru și în ce privește sindicatele. Poate că tovarășii din străinătate, auzind ceea ce spun social-democrații ruși din străinătate despre „haosul luptei fracționiste" din Rusia (așa au spus, în cuvîntările lor, Rosa Luxemburg, Plehanov, Troțki și alții), își închipuie că în mișcarea noastră sindicală domnește dezbinarea!

Nici vorbă nu poate fi de așa ceva.

În Rusia nu există sindicate paralele. Atît la Petersburg, cît și la Moscova, sindicatele sînt *unitare*. Aceasta se datorește faptului că în aceste sindicate *pravdiștii* dețin o preponderență *completă*.

Din cele 13 sindicate existente la Moscova, nici unul nu este lichidatorist.

Din cele 20 de sindicate din Petersburg enumerate în calendarul nostru muncitoresc, în care se indică și numărul

www.dacoromanica.ro

de membri al fiecăruia, numai desenatorii tehnici, farmaciştii şi funcţionarii de birou, precum şi jumătate din tipografi sînt lichidatori. În toate celelalte sindicate: al metalurgiştilor, ca şi al textiliştilor, al croitorilor, ca şi al muncitorilor din industria de prelucrare a lemnului şi al funcţionarilor din magazine etc., pravdiştii au o preponderenţă *completă*.

Declarăm în mod deschis: lichidatorii nici să nu mai vorbească despre „unitate" dacă nu vor să-şi schimbe în modul cel mai categoric întreaga lor tactică şi să înceteze lupta lor dezorganizatoare împotriva majorităţii organizate a muncitorilor conştienţi din Rusia.

„Pravda" laudă în fiecare zi, fie şi prin aluzii, *mişcarea ilegală*, blamînd pe renegaţii acestei mişcări. Şi muncitorii sînt alături de „Pravda", care e ziarul *lor*.

Iată datele totalizatoare cu privire la presa ilegală din străinătate. *După* Conferinţa lichidatorilor din august 1912, partidul nostru a scos, pînă în iunie 1914, *cinci* numere de ziar ilegal de îndrumare politică, *lichidatorii — zero*, iar socialiştii-revoluţionari *nouă* numere. În aceste date n-au fost incluse proclamaţiile răspîndite în Rusia, ca mijloc de agitaţie revoluţionară în timpul grevelor, la mitinguri şi demonstraţii.

Partidul nostru a publicat, în aceste cinci numere de ziar, *44* de indicaţii cu privire la organizaţiile ilegale; lichidatorii n-au publicat *nici una*, iar socialiştii-revoluţionari *21* (mai ales tineretul studios şi ţărănimea).

În sfîrşit, cînd în octombrie 1913 s-a constituit în Dumă Fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia, de sine stătătoare, care, spre deosebire de lichidatori, voia *să traducă în viaţă* voinţa majorităţii muncitorilor conştienţi din Rusia, iar nu s-o încalce, în *ambele* ziare au fost publicate *rezoluţii* ale muncitorilor din toate colţurile Rusiei care se pronunţau în favoarea unei fracţiuni sau a celeilalte, în favoarea fracţiunii partidului sau a celei lichidatoriste. Cu acest prilej au fost publicate *6 722 de semnături* pentru fracţiunea „pravdistă", adică pentru fracţiunea din Dumă a partidului, şi *2 985* pentru fracţiunea lichidatoristă (printre care 1 086 de semnături ale muncitorilor bundişti şi 719 ale muncitorilor

www.dacoromanica.ro

din Caucaz). Prin urmare, lichidatorii împreună cu toți aliații lor au reușit să întrunească *mai puțin de o treime.*

Acestea sînt, pe scurt, datele obiective pe care le opunem asigurărilor pur verbale ale lichidatorilor. Aceste date obiective, care se referă la mișcarea *de masă* a clasei muncitoare din Rusia pe o perioadă de doi ani și jumătate, constituie o dovadă definitivă, bazată pe experiența muncitorilor conștienți, că linia partidului nostru este justă.

Trebuie să fac aici o digresiune și să mă opresc asupra unui exemplu concret, menit să arate de ce la noi nu poate fi vorba de „unitate", și nici chiar de „pace", cu actualul ziar al actualilor lichidatori.

Este un exemplu extrem de important, care explică atitudinea lichidatorilor față de munca ilegală a partidului nostru, și de aceea îi rog pe tovarășii să-i acorde o atenție deosebită.

Se știe că în Rusia, începînd din 1912, se dezvoltă cu un succes remarcabil greva revoluționară de masă. Fabricanții au încercat să folosească împotriva ei lock-outul. Pentru a stabili care trebuie să fie atitudinea partidului față de acest mijloc de luptă, consfătuirea din februarie *1913* (notați data: *1913!)* a partidului nostru a elaborat și a publicat *în mod ilegal* o rezoluție.

În această rezoluție (p. 11 din ediția ilegală) este pusă din capul locului ca „sarcină imediată organizarea unor demonstrații revoluționare de stradă". În această rezoluție se recomandă de-a dreptul (ibid.) „să se caute noi forme de luptă (de pildă, greva italiană) împotriva lock-outurilor și să se înlocuiască grevele politice cu mitinguri revoluționare și demonstrații revoluționare de stradă".

Acestea, repetăm, s-au petrecut în februarie 1913, adică la *o jumătate de an* după Conferința din august (1912) a lichidatorilor, aceeași conferință care voia să convingă pe toată lumea că lichidatorii *nu* sînt împotriva mișcării ilegale. Nici în cursul acestei jumătăți de an, din august 1912 pînă în februarie 1913, *nici în anul următor,* din februarie 1913 pînă în februarie 1914, Blocul din august *n-a adoptat nici un fel de rezolu-*

www.dacoromanica.ro

ţie în această problemă. Absolut nici una !! Dar ascultaţi mai departe.

La 20 martie 1914, fabricanţii din Petersburg hotărăsc să răspundă la greve prin lock-out. Într-o singură zi au fost aruncaţi în stradă, la Petersburg, 70 000 de oameni.

Organizaţia ilegală din Petersburg a partidului nostru, „Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R.", în conformitate cu rezoluţia adoptată de partid, hotărăşte să răspundă la lock-out prin organizarea unei demonstraţii revoluţionare la 4 aprilie, ziua aniversării măcelului de la Lena.

Se lansează o proclamaţie ilegală către muncitori, pe care o am aici în faţa mea. Această proclamaţie este semnată : „Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R.". Ea reia lozincile partidului (republică şi confiscarea pămînturilor moşiereşti) şi se termină cu cuvintele :

„Tovarăşi, în ziua de 4 aprilie, la ora 11 dimineaţa, ieşiţi pe Nevski-prospekt".

Este de la sine înţeles că „Pravda", ziar legal, nu poate nu numai să reproducă, dar nici măcar să pomenească despre această proclamaţie.

În acest caz, ce era de făcut ? Cum să exprimi în faţa cititorilor muncitori, fie şi a celor mai conştienţi şi mai înaintaţi dintre ei, *ideea* necesităţii de a sprijini o proclamaţie ilegală care chema la o demonstraţie ilegală, revoluţionară ?

Nu ne rămînea decît să recurgem la aluzii, aşa cum facem întotdeauna.

Şi iată că, chiar în ziua fixată pentru demonstraţie, adică vineri 4 aprilie 1914, în ziarul nostru („Puti Pravdî" nr. 54) a apărut un articol redacţional nesemnat, care avea un titlu modest : „Despre formele mişcării muncitoreşti" *. În acest articol *se vorbeşte în mod deschis* despre „hotărîrea formală a marxiştilor din februarie 1913" şi se face *aluzie*, prin următoarele cuvinte, la demonstraţia cu caracter revoluţionar :

„Muncitorii conştienţi cunosc foarte bine şi unele forme concrete superioare" (adică forme de luptă superioare), „verificate în repetate rînduri de-a lungul istoriei şi «ne-

* Vezi volumul de faţă, p. 59—62. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

înțelese», «străine» numai pentru lichidatori" („Puti Pravdî", 1914, nr. 54).

Poliția rusă și procurorii n-au priceput sensul acestei aluzii. Dar muncitorii conștienți l-au priceput.

Demonstrația a avut loc. Despre ea au vorbit toate ziarele burgheze care au apărut în seara zilei de 4 aprilie. În consecință, a doua zi, la 5 aprilie, ziarul nostru (vezi „Puti Pravdî" nr. 55) *citează* extrase din ziarele burgheze, în care se spune că :

„în ultimele zile, în rîndurile muncitorilor au fost răspîndite în cantități masive manifeste care chemau la acțiuni demonstrative pentru ziua de 4 aprilie, ziua aniversării evenimentelor de la Lena ; ele erau semnate de Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R."

Pentru un *asemenea* citat, luat din presa burgheză, ziarul nostru nu putea fi dat în judecată. În felul acesta a putut fi adusă la îndeplinire hotărîrea partidului ilegal, care prevedea : să se organizeze o demonstrație revoluționară, și această activitate *să fie sprijinită* de ziarul legal, care e citit de patruzeci de mii de muncitori.

Ce fac însă lichidatorii ?

Așa cum am mai spus, nici în jumătatea de an cuprinsă între august 1912 și februarie 1913, nici în tot cursul anului care a urmat, ei nu au publicat *nici un fel de hotărîri ilegale* ale Blocului din august.

La Petersburg, nimeni n-a auzit vreodată vorbindu-se despre vreun apel ilegal lansat de lichidatori în preajma zilei de 4 aprilie 1914 și nici ziarele burgheze n-au pomenit despre așa ceva. Trebuie să spunem că mărturia ziarelor burgheze *este foarte importantă*, fiindcă, atunci cînd proclamațiile sînt într-adevăr răspîndite în cantități masive, ziarele burgheze știu întotdeauna și vorbesc despre asta. Și, dimpotrivă, dacă proclamațiile sînt răspîndite în număr neînsemnat, masele nu știu acest lucru, și ziarele burgheze tac.

Prin urmare, lichidatorii n-au făcut nimic pentru organizarea demonstrației revoluționare de la 4 aprilie 1914. Ei au stat deoparte.

Mai mult decît atît : ziarul legal al lichidatorilor, vorbind a doua zi despre demonstrație,

www.dacoromanica.ro

nu reproduce ştirile publicate de ziarele burgheze în legătură cu răspîndirea de manifeste purtînd semnătura Comitetului din Petersburg al partidului nostru!!

E ceva nemaipomenit, dar ăsta e adevărul. Anexez aici un exemplar din ziarul lichidatorist cu data de 5 aprilie 1914 („Severnaia Raboceaia Gazeta" nr. 48) pentru a înfiera acest fapt în faţa Comitetului executiv al Biroului socialist internaţional.

Gîndiţi-vă numai ce înseamnă asta!! Nişte oameni care spun în gura mare că vor să ajungă la „unitate" cu partidul nostru, cărora le place să-şi zică social-democraţi, *ascund* muncitorilor *existenţa* unei organizaţii ilegale a partidului nostru, a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., nu pomenesc nimic despre proclamaţiile lui *revoluţionare*, ilegale, clandestine, şi nu le spun că demonstraţia care a avut loc cu prilejul zilei de 4 aprilie 1914 a fost organizată *de acest comitet*.

Aceşti oameni, care susţin într-una că vor „unitate" cu partidul nostru, *nu reproduc* ştirile apărute în ziarele burgheze în legătură cu răspîndirea, în cantităţi masive, a unor manifeste *ilegale* semnate de Comitetul din Petersburg al partidului nostru!

Tovarăşii din partidele din străinătate pot să-şi dea seama, din cele spuse pînă aici, de ce chestiunea mişcării ilegale prezintă pentru noi o importanţă atît de mare şi de esenţială.

Dar nu numai atît. După o săptămînă, la 11 aprilie 1914, în ziarul lichidatorilor („Severnaia Raboceaia Gazeta" nr. 51) apare un articol al cărui autor *ia pur şi simplu în derîdere* articolul despre „formele superioare" de luptă publicat de „Pravda" la 4 aprilie, în ziua demonstraţiei, *ia în derîdere* ziarul „Pravda", care

„şi-a îmbrăcat ideile într-o formă greu de înţeles"!!

Închipuiţi-vă numai: ziarul legal al lichidatorilor, care blamează într-una mişcarea ilegală şi o copleşeşte de injurii, *ia în derîdere* faptul că ziarul nostru legal, care

www.dacoromanica.ro

vrea *să sprijine* mișcarea ilegală, face acest lucru numai sub formă de aluzii ! !

Și pentru că ziarul nostru a făcut *aluzie* la „formele superioare", adică la demonstrația revoluționară organizată de Comitetul din Petersburg al partidului nostru, lichidatorii, în același articol din ziarul lor, ne califică în mod public drept niște *„aventurieri"*, și drept niște „aventurieri complet lipsiți de principii", drept niște *„anarho-sindicaliști"*, *„care îi instigă* pe muncitori" ! !

Am la mine toate documentele, și proclamația Comitetului din Petersburg, și ziarul nostru și pe acela al lichidatorilor. Tovarășii pe care îi interesează aceste documente pot să ceară să li se traducă în întregime.

Iar eu, în numele Comitetului Central al partidului nostru și în numele imensei majorități a muncitorilor social-democrați organizați din Rusia declar, *nici un fel de „unitate" și nici un fel de „pace" cu un asemenea grup de lichidatori, atîta timp cît există un asemenea ziar ! !*

Noi *nu putem* să desfășurăm activitatea noastră revoluționară în rîndurile maselor în „unitate" cu un asemenea ziar.

III

Trec acum la cea de-a treia parte a raportului meu. După ce am analizat *experiența* mișcării muncitorești de masă din Rusia, care a confirmat linia noastră, aș vrea să mă ocup de *practica* adversarilor noștri.

Adversarilor noștri, atît lichidatorilor cît și grupulețelor din străinătate, de felul aceluia al lui Plehanov, le place să ne aducă o acuzație injurioasă, taxîndu-ne drept „uzurpatori". Ei au repetat această injurie în paginile ziarului „Vorwärts" în martie 1912. Nouă însă, „Vorwärts" nu ne-a dat posibilitatea să le răspundem ! ! Să vedem acum care poate să fie sensul politic al acestei învinuiri de „uzurpare".

După cum am mai spus, conferința din 1912 a fost convocată de „Comisia de organizare din Rusia", instituită

www.dacoromanica.ro

de comitetul partidului după ce vechiul Comitet Central a fost distrus de către lichidatori. Ne facem un merit din această refacere a partidului ilegal, şi majoritatea muncitorilor din Rusia ne-au recunoscut acest merit.

Dar să admitem, pentru moment, că adversarii noştri, atît de numeroşi (din punctul de vedere al celor din străinătate şi al grupuleţelor de intelectuali), au dreptate. Să admitem că noi ne facem vinovaţi de „uzurpare", de „activitate scizionistă" etc. Nu este firesc, în acest caz, să ne aşteptăm ca adversarii noştri să ne combată *nu prin vorbe, ci prin practica* activităţii şi a unităţii lor ?

Dacă n-avem dreptate cînd afirmăm că partidul nu poate să fie construit altfel decît luptînd împotriva grupului lichidatorilor, n-ar trebui să ne aşteptăm ca grupurile şi organizaţiile care sînt în dezacord cu noi *să dovedească, prin practica* activităţii *lor*, că e cu putinţă să se ajungă la unitate cu lichidatorii ?

Iată însă ce ne arată practica adversarilor noştri. În ianuarie 1912, partidul ilegal a fost refăcut de conferinţa noastră, la care au fost reprezentate majoritatea organizaţiilor din Rusia.

În martie 1912, în coloanele ziarului „Vorwärts" s-au coalizat în avalanşa lor de injurii împotriva noastră :

lichidatorii,
bundul,
letonii,
polonezii,
„troţkiştii"
şi „vperediştii".

Se pare că avem de-a face cu multe „grupuri" şi „curente". Şi cît de uşor le-ar fi fost să dea, prin unitatea lor, un bun exemplu muncitorilor din Rusia ! !

Dar cînd s-a trecut la convocarea Conferinţei „din august" a lichidatorilor, s-a văzut că adversarii noştri *nu pot* să meargă împreună.

Atît polonezii cît şi Plehanov n-au vrut nici măcar să vină la conferinţa „din august" a lichidatorilor.

www.dacoromanica.ro

De ce ?

Pentru că *n-au putut* să cadă de acord nici măcar asupra unei noțiuni cum e calitatea de membru de partid ! ! !

Și iată, dacă acum grupul Plehanov sau grupul Rosa Luxemburg sau oricare altul încearcă să se convingă el însuși și să convingă și pe alții că *se poate* ajunge la o unire cu lichidatorii, noi le răspundem : încercați voi înșivă, dragi tovarăși, „să vă uniți" cu lichidatorii — *nu cu vorba, ci cu fapta* — în ce privește definirea calității de membru de partid.

Mai departe. „Vperediștii" s-au dus la conferința din august, dar *au plecat* de acolo protestînd și demascînd caracterul ei fictiv.

Acum, în februarie 1914, adică după un an și jumătate de la „conferința din august" a lichidatorilor, a avut loc congresul partidului leton. Letonii au fost întotdeauna pentru „unitate". Muncitorii letoni *doreau* să lucreze împreună cu lichidatorii și au dovedit aceasta nu prin vorbe, ci prin fapte, adică *în mod practic*.

Și, după un an și jumătate de experiență, letonii, *rămînînd strict neutri*, au declarat la congresul lor că părăsesc Blocul din august, întrucît,

— după cum se arată în rezoluția congresului lor :

„Încercarea împăciuitoriștilor de a se uni cu orice preț cu lichidatorii (conferința din august 1912) s-a dovedit a fi zadarnică, și unificatorii au ajuns ei înșiși într-o situație de dependență politică-ideologică față de lichidatori".

Acum n-are decît să repete cine o vrea „experiența unirii cu lichidatorii". Noi însă declarăm că, atîta timp cît nu vor înceta în mod categoric să urmeze linia lor lichidatoristă, nu se va putea înfăptui nici un fel de unire cu ei.

În sfîrșit, și grupul Trotki, și caucazienii, în frunte cu An, conducătorul lor, și încă o serie de lichidatori („Em-El", de exemplu) *s-au desprins* în mod efectiv din Blocul din august, fondînd o revistă *aparte*, „Borba". Această revistă n-are nici un fel de legătură cu muncitorii, dar, prin însăși existența ei, prin critica pe

www.dacoromanica.ro

care o face oportunismului lichidatorilor, prin separarea ei de lichidatori, această revistă a unui grup de lichidatori de pînă mai ieri *a arătat* prin fapte, a dovedit în mod practic că unitatea cu lichidatorii este imposibilă.

Este posibilă unitatea numai dacă lichidatorii sînt gata să rupă în mod hotărît cu întreaga lor tactică şi să înceteze a mai fi lichidatori.

Voi trece deci la expunerea condiţiilor precise, formale, în care poate fi înfăptuită o asemenea „unitate".

IV

Iată cum formulează Comitetul nostru Central condiţiile practice, concrete, în care partidul nostru ar putea ajunge la „unitate" cu lichidatorii.

Prima condiţie :

1. Rezoluţiile, adoptate de întregul partid în decembrie 1908 şi în ianuarie 1910, cu privire la lichidatorism, să-şi găsească tocmai în aplicarea la lichidatorism confirmarea lor cea mai categorică şi mai necondiţionată.

Pentru ca această confirmare să fie înţeleasă de toţi muncitorii conştienţi din Rusia ca ceva într-adevăr serios şi definitiv şi, totodată, ca ea să nu dea loc la nici un fel de echivoc, să se considere că merită să fie blamaţi şi nu pot fi toleraţi în rîndurile P.M.S.D.R. ilegal aceia care vor lua atitudine (mai ales în presa legală) împotriva „mişcării ilegale", adică împotriva organizaţiei ilegale, care vor spune despre ea că e un „cadavru", care vor declara că ea nu există, că refacerea ei este o utopie reacţionară etc. şi care în general vor căuta să diminueze, sub orice formă, rolul şi importanţa „mişcării ilegale".

Să se considere că merită să fie blamaţi şi că nu pot fi toleraţi în rîndurile partidului ilegal cei ce ar lua atitudine (mai ales în presa legală) împotriva „tendinţei de a face reclamă presei ilegale". Poate fi membru al partidului ilegal numai cine contribuie în mod sincer şi din toate puterile lui la dezvoltarea *presei* ilegale, la răspîndirea proclamaţiilor ilegale etc.

Să se considere că merită să fie blamaţi şi că nu pot fi toleraţi în rîndurile partidului ilegal cei ce, sub orice

www.dacoromanica.ro

formă, pledează pentru existența, în Rusia de azi, a unui partid muncitoresc „deschis" (adică legal) — întrucît, în mod obiectiv, acesta ar fi un partid muncitoresc monarhoțarist —, cei ce lansează lozinca „partidului legal" sau a „luptei" pentru un astfel de partid.

Să se considere că merită să fie blamați și că nu pot fi tolerați în rîndurile partidului ilegal cei ce, indiferent sub ce formă (și mai ales în presa legală), iau atitudine împotriva grevelor revoluționare de masă (adică împotriva grevelor care îmbină lupta economică și politică cu agitația revoluționară), împotriva mitingurilor revoluționare și a demonstrațiilor de stradă. Printre aceste atacuri inadmisibile, îndreptate împotriva activității revoluționare a partidului care conduce grevele și demonstrațiile, se enumără, de pildă, condamnarea, în presa legală, a „patimii greviste" a muncitorilor sau a „formelor superioare de luptă" (= pseudonimul legal al demonstrațiilor).

Să se considere că aceste abateri de la linia social-democrată în direcția „influenței burgheze" sînt comise tocmai de revista „Nașa Zarea" și de ziarul „Nașa Raboceaia Gazeta".

2. Să se considere că merită să fie blamați și că nu pot fi membri ai partidului ilegal cei ce declară, sub orice formă (și mai ales în presa legală), că lozincile : republică democratică și confiscarea pămînturilor moșierești — care au fost adoptate de programul partidului nostru și care sînt de o deosebită actualitate în Rusia de astăzi, unde monarhia țaristă a făcut ca recunoașterea formală a constituției de către țar să se transforme într-o batjocorire a poporului — sînt nepotrivite sau prea puțin potrivite pentru agitația în sînul maselor.

Să se considere că — întrucît presa liberală răspîndește pe scară largă în sînul maselor ideile reformismului, ideea unei concilieri între libertatea politică și monarhia țaristă, ideea că răsturnarea revoluționară a țarismului e inutilă, dăunătoare și reprobabilă, — agitația pentru o reformă constituțională cum e libertatea de asociere trebuie desfășurată în chip cît mai amplu, cu conștiința clară că clasa muncitoare este ostilă propagandei reformiștilor liberali, și în strînsă legătură cu explicarea și propagarea

www.dacoromanica.ro

lozincii republicii, ca o lozincă a asaltului revoluţionar al maselor împotriva monarhiei ţariste.

3. Să se considere că intrarea oricărei părţi din partidul nostru — Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia — într-un bloc sau într-o alianţă cu *un alt* partid este absolut inadmisibilă şi incompatibilă cu apartenenţa la partid.

Să se considere că un asemenea bloc inadmisibil este cel încheiat de Bund şi de lichidatori cu un partid *ne*social-democrat ca „P.P.S.-leviţa", *împotriva* voinţei social-democraţiei *poloneze* şi fără consimţămîntul ei, precum şi fără o hotărîre a congresului P.M.S.D.R.

Deputatul Jagiełło, ca membru al unui partid *ne*social-democrat, poate doar să se alăture fracţiunii din Dumă a partidului nostru, şi în nici un caz să devină membru al ei.

4. Să se considere că în fiecare oraş şi în fiecare localitate trebuie să existe o organizaţie social-democrată unică, care să cuprindă pe muncitorii de toate naţionalităţile şi în a cărei activitate să se folosească toate limbile vorbite de proletariatul local.

Să se condamne separatismul naţional-evreiesc al Bundului, care pînă acum, în ciuda hotărîrii adoptate la Congresul de la Stockholm din 1906 al P.M.S.D.R. şi confirmate de către Conferinţa din decembrie 1908, refuză să pună în aplicare, în localităţile respective, principiul unităţii internaţionale a muncitorilor social-democraţi, care a fost verificat în chip atît de strălucit în Caucaz cu începere din anul 1898 [147].

5. Să se considere că revendicarea „autonomiei cultural-naţionale", care îi împarte pe muncitori după naţionalitatea lor şi propagă un naţionalism rafinat, şi care a fost respinsă printr-o hotărîre formală de către Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. (1903), este în contradicţie cu programul partidului (întocmai ca şi pseudonimul autonomiei cultural-naţionale, aşa-zisa „creare de instituţii care să garanteze libertatea dezvoltării naţionale").

Toate hotărîrile tuturor organizaţiilor locale, naţionale sau speciale ale partidului nostru (printre care şi acelea ale fracţiunii din Dumă) care admit principiul autonomiei

www.dacoromanica.ro

cultural-naționale să fie anulate, iar reintroducerea lor fără o hotărîre a congresului P.M.S.D.R. să fie considerată ca incompatibilă cu apartenența la partid.

6. Toate organizațiile partidului, toate publicațiile lui, în orice limbă ar apărea ele, să facă imediat apel la muncitorii social-democrați de toate nuanțele, îndemnîndu-i să treacă numaidecît la înfăptuirea *unității de jos*, adică la formarea de celule, organizații și grupuri social-democrate ilegale în toate localitățile, sau să intre în asemenea organizații acolo unde ele există. Totodată să fie respins în mod categoric principiul federației sau al egalității în drepturi pentru toate „curentele" și să fie recunoscut numai principiul supunerii loiale a minorității față de majoritate. Numărul subscripțiilor făcute de grupurile de muncitori pentru ziarele de diferite orientări, începînd din 1913, să fie considerat, în presa legală, drept indiciul cel mai precis, deși aproximativ, al raportului de forțe dintre diferitele curente din mișcarea muncitorească. De aceea, el trebuie să fie tipărit în toate publicațiile partidului, și acestea să recomande tuturor social-democraților din diferite localități ca de acum încolo, pînă la un nou congres al P.M.S.D.R., să se călăuzească după aceste date în toate acțiunile lor practice.

În ce privește definirea calității de membru de partid, să se considere că numai apartenența la o celulă, la un grup sau la altă organizație ilegală (indiferent dacă e o organizație locală, de uzină, raională sau un grup social-democrat dintr-o asociație legală), numai activitatea ilegală desfășurată în legătură cu organizarea de ședințe, dezbaterea hotărîrilor partidului, difuzarea literaturii ilegale, — *numai* ea să fie luată în considerație la stabilirea calității de membru de partid.

Toate grupurile și „curentele" să fie obligate să publice numaidecît manifeste ilegale, perfect clare și precise, în legătură cu această chestiune.

7. Să se considere că este absolut inadmisibilă existența în același oraș sau în aceeași localitate a două ziare concurente. Minoritatea să aibă dreptul de a discuta, în fața întregului partid, divergențele programatice, tactice și

www.dacoromanica.ro

organizatorice într-o revistă de discuţii, înfiinţată în mod special, dar nu şi pe acela de a purta, în coloanele unui ziar concurent, o discuţie menită să dezorganizeze activitatea şi hotărîrile majorităţii.

Avînd în vedere că apariţia ziarului lichidatorist din Petersburg, care este susţinut îndeosebi cu bani proveniţi de la burghezi, şi nu de la proletari, este contrară voinţei majorităţii evidente şi incontestabile * a muncitorilor conştienţi social-democraţi din Petersburg şi că el constituie un factor de extremă dezorganizare prin faptul că propagă ideea de a ignora voinţa majorităţii, — să se considere că e necesară interzicerea imediată a acestui ziar şi totodată editarea unei reviste de discuţii.

8. Să se confirme în modul cel mai precis şi mai categoric rezoluţia Congresului al II-lea din 1903, precum şi aceea a Congresului din 1907 de la Londra, în legătură cu caracterul burghezo-democratic al curentului narodnicist în general, inclusiv acela al partidului socialist-revoluţionar.

Să se considere ca absolut inadmisibile orice blocuri, alianţe sau acorduri provizorii încheiate de o parte din social-democraţi cu socialiştii-revoluţionari (şi cu narodnicii în general) şi îndreptate împotriva unei alte părţi din social-democraţi.

Să fie condamnată din capul locului şi fără nici o rezervă atitudinea lichidatorilor din Petersburg, care, fără să fi proclamat, fie şi la propria lor „conferinţă din august", vreo linie nouă a social-democraţiei faţă de socialiştii-revoluţionari, în alegerile pentru casele de asigurări sociale au recurs şi recurg la încheierea de blocuri şi acorduri cu socialiştii-revoluţionari care sînt îndreptate împotriva majorităţii covîrşitoare a muncitorilor social-democraţi din Petersburg.

---

* În ziarul lor („Naşa Raboceaia Gazeta" nr. 34 din 13. VI. 1914), lichidatorii prezintă unele cifre din care deduc că la Petersburg sînt 72% pravdişti şi 28% lichidatori. Acest calcul ciudat nu ia în considerare numărul grupurilor de muncitori, ci suma de bani strînsă atît de la muncitori cît şi de la burghezi, astfel că 10 000 de muncitori care au dat cîte 10 copeici fiecare sînt echivalaţi cu un burghez care a dat 1 000 de ruble. În realitate, de la 1 ianuarie şi pînă la 13 mai 1914 numărul subscripţiilor din partea grupurilor de muncitori din Petersburg a fost de 2 024 la pravdişti şi de 308 la lichidatori, adică de 86% şi 14%.

www.dacoromanica.ro

Să se considere inadmisibil blocul publicistic încheiat de lichidatorii și social-democrații de vază din grupulețele care apără lichidatorismul (Plehanov, Troțki și alții) cu socialiștii-revoluționari, care în revista „Sovremennik" din Petersburg propagă ideea că „vechile grupuri sînt în orice caz lichidate" și că „nu se poate stabili unde se termină marxismul și unde începe narodnicismul" („Sovremennik" nr. 7, p. 76).

Publiciștii care vor să fie membri ai partidului social-democrat și care colaborează la acest organ nu numai pentru că sînt nevoiți să-și găsească o posibilitate de cîștig la publicațiile burgheze să fie sfătuiți să-și înceteze colaborarea la această revistă și să anunțe acest lucru în mod public.

9. Dată fiind extrema dezorganizare care e introdusă în mișcarea muncitorească din Rusia de diferite grupulețe izolate din străinătate, care acționează fără nici un fel de mandat din partea vreunei organizații de partid din Rusia și fără nici un fel de înțelegere cu o asemenea organizație, să se considere că e absolut necesar să se adopte — și să se pună în aplicare — o hotărîre potrivit căreia toate grupurile din străinătate, fără nici o excepție, să nu poată comunica cu organizațiile care activează în Rusia decît prin intermediul Comitetului Central al partidului.

Grupurile din străinătate care nu se supun centrului rus pentru activitate social-democrată, adică Comitetului Central, și care — prin legăturile pe care le întreține cu Rusia fără știrea Comitetului Central — constituie un factor de dezorganizare nu se pot folosi de numele P.M.S.D.R.

Trebuie ca, din sumele provenite din colectele făcute în străinătate, să se înființeze în străinătate o revistă social-democrată de discuții, în care, la adăpost de rigorile cenzurii, să fie dezbătute, sub toate aspectele, problemele privind programul, tactica și organizarea.

Trebuie confirmat și neapărat tradus în viață acel pasaj din statutul partidului (§ 3) care prevede că numai o „organizație de partid confirmată are dreptul să editeze literatură de partid".

10. Să se considere ca absolut obligatorie pentru toți social-democrații rezoluția adoptată în unanimitate în se-

www.dacoromanica.ro

dinţa de la Londra a Comitetului Central (la începutul lunii ianuarie 1908), în care se spune :

„activitatea intensă a social-democraţilor în mişcarea sindicală, care e cerută de întreaga stare de lucruri actuală, trebuie să se desfăşoare în spiritul rezoluţiilor de la Londra * şi Stuttgart **, adică în nici un caz în spiritul unei recunoaşteri din principiu a neutralităţii sau al neapartenenţei sindicatelor la partid, ci, dimpotrivă, în spiritul unei năzuinţe ferme spre o cît mai strînsă apropiere între sindicate şi partidul social-democrat".

Să se considere că încercările de a desfăşura în rîndul sindicatelor agitaţie împotriva P.M.S.D.R. ilegal sînt incompatibile cu calitatea de membru de partid.

Lichidatorii să-şi ia obligaţia să nu îndemne la nesupunere faţă de conducerea sindicatelor, să se supună în mod leal majorităţii marxiste din sindicate şi în nici un caz să nu înfiinţeze sindicate paralele scizioniste.

Această obligaţie priveşte şi activitatea în orice fel de asociaţii muncitoreşti, cluburi etc.

Toţi social-democraţii să fie obligaţi să facă parte din celulele ilegale existente în fiecare sindicat, în fiecare asociaţie cultural-educativă etc. Hotărîrile partidului ilegal sînt obligatorii pentru toate celulele.

Să se considere că e obligatoriu, pentru toţi social-democraţii, să lupte *împotriva* împărţirii sindicatelor după criterii naţionale.

11. Să se considere că este *inadmisibil* a publica articole îndreptate împotriva reprezentanţei muncitorilor din Petersburg în casele de asigurări sociale (Consiliul general al asigurărilor sociale din Rusia, Casa asigurărilor sociale din capitală etc.), sau conţinînd îndemnuri de a nu se supune directivelor ei etc. Să se considere că programul de asigurări sociale aprobat de această reprezentanţă a muncitorilor are un caracter *obligatoriu*.

Revista „Strahovanie Rabocih" [148], care concurează organul oficial al reprezentanţei muncitorilor din asigurări („Voprosî Strahovania"), să-şi înceteze apariţia.

* — adică al Congresului de la Londra al P.M.S.D.R. din 1907.
** — adică al Congresului socialist internaţional de la Stuttgart din 1907.

www.dacoromanica.ro

12. Social-democrații din Caucaz trebuie să considere că este inadmisibil să facă agitație pentru autonomia cultural-națională, care a fost respinsă de programul P.M.S.D.R.

Social-democrații din Caucaz trebuie să se oblige să nu încalce principiul organizației internaționale unice în fiecare oraș și în nici un caz — atît în organizația politică cît și în cea sindicală — să nu treacă la împărțirea muncitorilor pe naționalități.

13. Grupul celor șase deputați din Duma de stat (fracțiunea Ciheidze), precum și deputatul Burianov, trebuie să recunoască toate condițiile enumerate aci.

Fracțiunea Ciheidze trebuie să declare de la tribuna Dumei că, de acord cu programul social-democraților din Rusia, *renunță* să mai proclame „autonomia cultural-națională" (și pseudonimul ei : „organele" etc.).

Fracțiunea Ciheidze trebuie să recunoască conducerea pe care o exercită Comitetul Central al partidului, ales la conferința din ianuarie 1912 ; să recunoască obligativitatea tuturor hotărîrilor adoptate de partid, precum și dreptul de veto al Comitetului Central.

Acestea sînt condițiile în care Comitetul Central al partidului nostru consideră posibilă înfăptuirea unității și își asumă sarcina de a începe o campanie în favoarea ei. Considerăm că orice tratative și raporturi cu grupul de lichidatori care editează „Naşa Zarea" și „Naşa Raboceaia Gazeta" sînt absolut imposibile, atîta timp cît el își menține tactica lui *actuală*. Cît despre celelalte grupuri, curente, fracțiuni și organe care îi apără pe lichidatori sau care pledează pentru unitate sau pentru un compromis cu ei, noi considerăm că, din punct de vedere al situației politice reale a mișcării muncitorești din Rusia, ele sînt simple ficțiuni.

Considerăm că a amăgi clasa muncitoare din Rusia cu asigurări și promisiuni deșarte în legătură cu posibilitatea și ușurința de a înfăptui unitatea cu grupul lichidatorilor

www.dacoromanica.ro

înseamnă a face un foarte prost serviciu cauzei şi a prezenta frazeologia drept realitate.

De aceea facem următoarea propunere practică :

În partidul nostru a fost pusă, încă de acum un an, chestiunea convocării unui congres al partidului. Acest lucru a fost adus la cunoştinţă în rezoluţiile adoptate de Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. din vara anului 1913. Acum acest plan — de a convoca un congres — este pe cale de a fi înfăptuit. Probabil că în viitorul cel mai apropiat, îndată după Congresul de la Viena sau chiar în timpul lui, va avea loc un congres al partidului nostru. Îi rugăm, bineînţeles, pe tovarăşi să nu scrie şi să nu vorbească despre asta. Dacă vor fi operate prea multe arestări, în locul congresului se va ţine, probabil, o conferinţă.

Şi iată că, refuzînd să facem vreun pas în întîmpinarea grupului lichidatorilor sau a apărătorilor lui *atîta timp cît nu sînt îndeplinite condiţiile enumerate de noi mai sus*, propunem tuturor grupurilor, curentelor, fracţiunilor care, spre deosebire de noi, consideră că e posibil să se ajungă la o unitate sau la o pace, sau la un compromis cu actualul grup al lichidatorilor, care să-şi menţină actuala lui tactică, aşa cum se prezintă ea, — să profite de Congresul de la Viena pentru a organiza, în toată regula, o discuţie comună asupra condiţiilor enunţate de noi.

Cei ce pledează pentru pace sau pentru un compromis cu lichidatorii nu trebuie să se limiteze doar la vorbe, ci să dovedească *prin fapte* că e posibilă unitatea cu actualii lichidatori.

În ce ne priveşte, am fi foarte bucuroşi dacă, la congresul sau la conferinţa partidului nostru, am putea să comunicăm reprezentanţilor celor 4/5 din numărul muncitorilor din Rusia rezultatele unei consfătuiri care ar fi întrunit laolaltă grupul lichidatorilor şi grupurile care îi apără pe lichidatori.

14. În încheiere, trebuie să mai ating încă o chestiune care e foarte neplăcută, dar care nu poate fi ocolită atunci cînd se procedează la un schimb de păreri leal şi sincer cu privire la problema unităţii social-democraţiei din Rusia.

www.dacoromanica.ro

Iată despre ce este vorba.

Adversarii noștri lichidatori desfășoară în presa lor o înverșunată campanie cu caracter personal, îndreptată împotriva cîtorva membri ai partidului nostru, învinuindu-i în mod public, în fața maselor, de o sumedenie de fapte necinstite, mîrșave, pasibile de sancțiuni penale, sau publicînd în ziarul lor diverse „zvonuri" în legătură cu asemenea fapte. Presa partidului nostru ripostează la aceste atacuri și, în mod fățiș, categoric, în numele Comitetului Central al partidului nostru, arată că lichidatorii — și în special doi dintre liderii lor, Dan și Martov — sînt niște calomniatori.

Nu e greu să ne dăm seama cîtă dezorganizare și demoralizare provoacă în sînul maselor o asemenea „campanie" a lichidatorilor, la care am ripostat și vom riposta întotdeauna după principiul „à corsaire — corsaire et demi" *. Vom da, pe scurt, patru exemple :

1) În 1911, L. Martov a publicat la Paris o broșură intitulată „Salvatori sau distrugători ?", consacrată în special învinuirii aduse de Lenin că a comis fapte necinstite și pasibile de sancțiuni penale. Martov a trimis traducerea germană a acestei broșuri lui Kautsky, care era pe atunci arbitru într-o chestiune litigioasă în sînul social-democrației din Rusia. Într-o scrisoare adresată lui Lunacearski (grupul „Vpered"), Kautsky, vorbind de această broșură a lui Martov, a calificat-o drept „respingătoare", și această apreciere a fost publicată de către Plehanov în presa social-democrată rusă. În momentul de față, ziarul lichidatorilor începe treptat-treptat, sub formă de aluzii, să facă cunoscut publicului din Rusia conținutul acestei broșuri.

2) Din 1913 și pînă în momentul de față, ziarul lichidatorilor îl acuză în mod public de necinste pe Danski, un membru al partidului nostru, care era funcționar la casa asigurărilor sociale. Motivul acestei acuzații este că Danski a fost în serviciul unei organizații capitaliste private, în serviciul burgheziei. Partidul nostru, printr-o serie de instituții (redacția ziarului „Pravda" și a revistei „Prosveșcenie", Fracțiunea muncitorească social-democrată

* În traducere liberă : „fiecare naș își are nașul lui". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

din Rusia, cîteva sindicate etc.), a analizat aceste învinuiri şi a constatat că Danski a trecut treptat din serviciul patronilor în acela al mişcării muncitoreşti, fiind la început colaborator anonim al ziarului „Pravda". Cînd el a intrat definitiv în partidul nostru, i s-a propus să se conformeze rezoluţiilor partidului nostru şi să se retragă definitiv din organizaţia patronală. Danski s-a conformat şi a părăsit acest serviciu. În numele Comitetului Central, repet că partidul nostru îl consideră drept un tovarăş cinstit şi nu va permite nimănui să se atingă de onoarea lui fără a fi tras la răspundere. Presa noastră, care i-a acuzat pe lichidatori de calomnie la adresa lui Danski, a arătat că lichidatorii sînt de o deosebită rea-credinţă în cazul de faţă, dat fiind că însuşi Martov scrie în permanenţă, sub alt pseudonim, la un ziar burghez (vă comunic acest fapt fără nici o rezervă: *Egorov* scrie la „Kievskaia Mîsl"), unul dintre colaboratorii cei mai apropiaţi ai ziarului lichidatorist, Ejov, a fost în serviciul unui sindicat patronal, iar *Ermanski* a fost sau este încă într-un asemenea serviciu.

3) Un membru al Dumei, Malinovski, s-a retras pe neaşteptate din Dumă, fără să arate pentru ce motive anume, şi şi-a depus mandatul. Muncitorii noştri au convocat organele de conducere locale şi centrale şi au hotărît excluderea lui Malinovski din partid pentru că a părăsit ca un dezorganizator şi ca un dezertor postul de luptă, fără să dea vreo explicaţie şi fără ca chestiunea să fie în prealabil dezbătută în colegiu. Ziarul lichidatorilor a început să publice unele zvonuri anonime cum că Malinovski ar fi un provocator şi a cerut ca aceste zvonuri să fie cercetate de o comisie din care să facă parte reprezentanţi ai tuturor fracţiunilor. Comitetul nostru Central a declarat că garantează pentru Malinovski, că a cercetat zvonurile şi are certitudinea că aici e vorba de o calomnie murdară a lui Dan şi Martov. Comitetul Central nu acceptă nici un fel de comisie comună cu lichidatorii şi, urmînd exemplul reprezentanţilor a zece sindicate din Moscova, acuză de calomnie pe cei ce îndrăznesc să dea publicităţii nişte „*zvonuri*" anonime despre provocare, în loc să le aducă la cunoştinţă, pe cale organizatorică, Comitetului

www.dacoromanica.ro

nostru Central, *sau* Comitetului *lor* Central („Comitetului Organizatoric"), Bundului și colectivelor grupurilor care au încredere în lichidatori, pentru ca ele să fie cercetate de către *colegii* și organe de răspundere. Burțev a declarat că nu dă crezare zvonurilor. Comisia de anchetă a Comitetului nostru Central a declarat că va publica date cu privire la cei ce răspîndesc aceste zvonuri. Pot numai să adaug că ele sînt răspîndite de *lichidatori*.

4) Ziarul lichidatorilor a publicat deunăzi o scrisoare deschisă a lui Aleksinski, fost deputat în Duma a II-a, care acuză de trădare pe un membru al partidului nostru, tovarășul Antonov, care a fost la ocnă. Or, comportarea tovarășului Antonov a fost recunoscută ca ireproșabilă atît de către o comisie specială compusă din tovarăși ai săi din închisoare, cît și printr-o hotărîre adoptată de Comitetul Central al partidului în 1907—1908, în Finlanda, cînd în componența lui intrau și menșevicii (adică actualii lichidatori) și toate „organizațiile naționale". Presa noastră i-a dat același răspuns ca și lui Dan și Martov, pe care i-a acuzat de răspîndire de calomnii.

Din însărcinarea Comitetului Central trebuie să fac în fața Comitetului executiv al Biroului socialist internațional o propunere practică în această privință. Noi considerăm că procedeele folosite de lichidatori constituie o metodă de luptă politică specifică folosită de oamenii excluși din partid. De aceea nu sperăm că prin rostirea unor sentințe morale s-ar ajunge la o „îndreptare" a lucrurilor. Dar atunci cînd instituțiile care îi acoperă pe lichidatori („Comitetul organizatoric" și Bundul, de pildă, precum și Troțki), ca și numeroase grupuri din străinătate (printre care și Plehanov), ne vorbesc de „*unitate*" cu acești lichidatori, noi le facem, în fața Comitetului executiv al Biroului socialist internațional, următoarea propunere :

să declare în mod fățiș și fără ocoluri, în auzul tuturor, dacă aprobă sau nu „campania" dusă de lichidatori, așa cum s-a arătat în cele 4 puncte de mai sus (la care, sîntem siguri, lichidatorii vor putea adăuga încă 44).

Dacă nu o aprobă, atunci e bine să știe și muncitorii din Rusia.

www.dacoromanica.ro

Dacă o aprobă, atunci *toate* grupurile care ne propun să acceptăm „unitatea" cu lichidatorii sau să ajungem la un compromis cu ei n-au decît să aleagă o comisie comună şi să formuleze, împotriva unor membri ai partidului nostru, o acuzaţie pentru fapte necinstite, o acuzaţie motivată, concretă şi făţişă. Noi vom supune această acuzaţie congresului partidului nostru, vom propune acelor membri ai comisiei care reprezintă toate grupurile ce-i apără pe lichidatori să vină la congresul nostru şi să aducă dovezile lor.

Socotim că este de datoria noastră să declarăm că, dacă nu se va face acest lucru, în partidul nostru se va întări părerea, care a şi fost exprimată de unii membri ai lui, că toate grupurile care apără „unitatea" cu lichidatorii îi susţin *pe ascuns* pe calomniatori.

În numele majorităţii muncitorilor conştienţi din Rusia, vom apăra organizarea partidului nostru împotriva dezorganizatorilor ; şi nu recunoaştem alte metode de apărare în afară de cele folosite de noi şi amintite mai sus (dacă facem abstracţie de justiţia burgheză, la care vom recurge atunci cînd se va ivi ocazia).

Mi-am terminat raportul meu, pe care am fost însărcinat să-l prezint în numele Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Îmi voi permite să-l rezum în două teze concise :

Formal, situaţia se prezintă în felul următor. Partidul nostru, care s-a refăcut la Conferinţa din ianuarie 1912, în ciuda împotrivirii opuse de grupul lichidatorilor, i-a exclus pe aceştia din partid. *După* această excludere, după doi ani şi jumătate de desfăşurare a mişcării, majoritatea covîrşitoare a muncitorilor conştienţi din Rusia au aprobat linia partidului nostru. De aceea avem toate motivele să fim şi mai ferm convinşi decît pînă acum de justeţea liniei noastre şi *nu ne vom abate de la această linie*. Dacă lichidatorii şi grupurile care le iau apărarea doresc să anulăm rezoluţia cu privire la excluderea lichidatorilor din partid, Comitetul nostru Central e gata să facă propunerea respectivă la congresul

www.dacoromanica.ro

partidului nostru și s-o susțină, dar *numai* pe baza condițiilor enumerate mai înainte.

În mod concret, adică în fond, situația se prezintă în felul următor: Rusia trece printr-o epocă de revoluții burgheze, în care grupulețe instabile de intelectuali înclină uneori să se considere social-democrate sau să sprijine acel curent oportunist din sînul social-democrației împotriva căruia luptă de 20 de ani de zile partidul nostru („economismul" în anii 1895—1902; „menșevismul" în anii 1903—1908 și „lichidatorismul" în anii 1908—1914). Experiența Blocului din august (1912) al lichidatorilor și a destrămării lui a arătat că lichidatorii și înșiși apărătorii lor sînt absolut incapabili să creeze un partid sau o organizație. Numai în lupta împotriva acestor grupuri se formează și poate să se formeze în Rusia un partid social-democrat cu adevărat muncitoresc, care în ciuda nemaipomenitelor greutăți ce-i stau în cale a unit de pe acum $^{8}/_{10}$ din numărul muncitorilor conștienți (dacă punem la socoteală numai pe social-democrați) sau $^{7}/_{10}$ (dacă punem la socoteală atît pe social-democrați cît și pe socialiștii-revoluționari).

www.dacoromanica.ro

Anexă

INSTRUCŢIUNI

I. INSEMNĂRI PRIVEES*

Referindu-ne la chestiunea: ce legătură există între datele cu privire la majoritatea sau minoritatea muncitorilor din Rusia care merg cu pravdiştii, sau, mai exact, care sînt pravdişti, şi „unitate", trebuie să remarcăm următoarele:

1. Dacă un anumit partid sau un anumit grup îşi formulează în mod hotărît şi precis un program sau o tactică cu care partidul nostru nu poate fi în principiu de acord, atunci, firește, chestiunea majorităţii nu prezintă nici o importanţă. De pildă, dacă partidul socialist-revoluţionar (narodnicii de stînga), care se deosebeşte de partidul nostru atît prin programul său cît şi prin tactica sa, ar cîştiga de partea lui majoritatea muncitorilor din Rusia, aceasta nu ne-ar determina cîtuşi de puţin să ne abatem de la linia noastră. Această concluzie e valabilă şi pentru cei ce neagă făţiş şi categoric necesitatea unei „mişcări ilegale" (= a unui partid ilegal) în Rusia de astăzi.

Dar unele grupuri de social-democraţi şi o parte din lichidatori afirmă că între noi şi ei nu există divergenţe principiale ireductibile. Unor asemenea grupuri şi persoane sîntem nevoiţi să le arătăm că dau dovadă de inconsecvenţă dacă refuză să se supună majorităţii.

2. Convingerea că linia noastră tactică şi organizatorică este justă am căpătat-o, în primul rînd, datorită faptului că cunoaştem de mulţi ani mişcarea muncitorească social-democrată din Rusia şi că participăm la această mişcare,

* — particulare. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

precum și datorită convingerilor noastre teoretice marxiste. Dar sîntem de părere că practica mișcării muncitorești *de masă* nu e în nici un caz mai puțin importantă decît teoria și că numai această practică poate să constituie *o verificare* serioasă a principiilor noastre. „Căci cenușie-i, amice, orice teorie. Dar cît de verde-i viața și cît de aurie!" (Faust). De aceea, faptul că, după doi ani și jumătate de luptă împotriva lichidatorismului și a aliaților lui, 4/5 din muncitorii conștienți se pronunță pentru „pravdism" ne întărește convingerea în justețea liniei noastre și face ca această convingere să devină de neclintit.

3. La noi, în Rusia, aproape fiecare grup sau „fracțiune" (după vechea denumire) învinuiește pe cealaltă că *nu este* muncitorească, ci burghezo-intelectualistă. Socotim că această învinuire sau, mai exact, această apreciere, această indicație cu privire la semnificația socială a unui grup sau a altuia este *extrem de importantă din punct de vedere principial.* Dar tocmai pentru că o considerăm extrem de importantă, socotim că e de datoria *noastră* să nu facem afirmații gratuite cu privire la semnificația socială a altor grupuri, ci să întărim afirmațiile noastre prin fapte *obiective.* Fiindcă faptele obiective dovedesc în mod irevocabil și incontestabil că în Rusia *numai* pravdismul este un curent *muncitoresc,* iar lichidatorismul și eserismul sînt *în realitate* niște curente intelectualiste burgheze.

II. ÎNSEMNĂRI PRIVÉES

Dacă se va face încercarea (indiferent de către cine, de cineva din Biroul socialist internațional sau de careva dintre adversari) de „a recuza" sau de *a nesocoti* datele referitoare la majoritatea noastră, care sînt niște date obiective, trebuie să se ceară neapărat cuvîntul pentru a face o declarație formală, în numele întregii delegații, pentru a protesta în mod formal, în termenii următori:

www.dacoromanica.ro

Protestăm în mod categoric împotriva declarației (sau încercării, indicației etc.) care pretinde că datele noastre obiective, menite să arate de partea cui se află majoritatea covîrșitoare a muncitorilor conștienți din Rusia, n-ar putea să fie supuse spre examinare Comitetului executiv, pentru motivul că nu sînt verificate de el (sau că n-au nici o legătură cu problema unității). Dimpotrivă, considerăm că interesul incontestabil al întregii Internaționale și voința Biroului socialist internațional, clar exprimată în rezoluția adoptată de el (în decembrie 1913), sînt de a căpăta informații cît mai complete, mai precise și mai documentate în legătură cu situația mișcării muncitorești din Rusia.

Considerăm că adversarii noștri, care știau de hotărîrea din decembrie a Biroului socialist internațional, nu și-au făcut datoria, deoarece nici pînă acum n-au avut grijă să-și strîngă date obiective cu privire la mișcarea muncitorească din Rusia.

Declarăm că, după călătoria plină de succes întreprinsă de tov. Vandervelde în Rusia, nu mai încape nici o îndoială că Comitetul executiv al Biroului socialist internațional ar putea să adreseze, pe o cale perfect legală, prin tov. Vandervelde, o scrisoare deschisă către redacțiile tuturor ziarelor muncitorești (sau care doresc să fie muncitorești) din Rusia și tuturor membrilor din conducerea tuturor asociațiilor muncitorești legale din Rusia, pentru a culege, din sursă directă, date cu privire la împărțirea muncitorilor conștienți din Rusia în pravdiști, lichidatori, socialiști-revoluționari (narodnici de stînga) și alte curente.

Fără asemenea date obiective, declarațiile subiective făcute de reprezentanții diferitelor „grupuri" nu prezintă absolut nici o valoare.

III. NU PENTRU RAPORT

Judecînd după unele declarații făcute în treacăt de către lichidatori, la congresul leton, și după unele aluzii strecurate în presă, unul dintre planurile lor de mistificare în legătură cu „unificarea" îl constituie proiectul de convocare a unui „congres comun".

www.dacoromanica.ro

Acest proiect, prin care ei urmăresc în mod evident să păcălească pe străinii creduli, prevede, cu aproximație, următoarele obiective : să se constituie un comitet organizatoric „federativ" în vederea convocării unui congres comun, sau „să se completeze" Comitetul Central al partidului nostru cu reprezentanți ai vreuneia dintre organizațiile lichidatoriste, în vederea convocării unui congres comun.

Planul acesta, sub orice formă s-ar prezenta, este absolut inacceptabil pentru noi, și dacă el va ieși la iveală, într-un fel sau altul, la „Conferința" de la Bruxelles, delegația Comitetului Central va trebui să declare :

Atîta timp cît grupul lichidatorilor nu va satisface condițiile puse de noi, nu putem face nici un pas în direcția unui congres comun sau a unei federații, sau a unei apropieri, fie ea cît de neînsemnată. Fiindcă grupului lichidatorilor, care a fost exclus din partid și care continuă să desfășoare zi de zi, în ziarul său, o activitate dezorganizatoare, nu-i putem acorda nici *cea mai mică* încredere decît *după* ce va fi îndeplinit aceste condiții.

A acorda încredere acestui grup ar însemna *să-l încurajăm* să-și continue opera lui de dezorganizare. Or noi, sprijinindu-ne pe hotărîrile adoptate de congresele noastre, de conferințele noastre și de Comitetul nostru Central, cerem, ca o *conditio sine qua non* * pentru instaurarea „păcii", *să se pună capăt* acestei activități a lichidatorilor.

Faptul că lichidatorii sînt camuflați de grupurile sau de organizațiile care formal n-au fost excluse din partid (bunăoară, de Bund, de Biroul regional din Caucaz sau de „grupul celor șase" deputați etc.) nu schimbă cu nimic lucrurile. În Rusia, din punct de vedere al activității desfășurate acolo, este esențial și real *numai* un singur lucru, și anume acest grup de lichidatori, cu ziarul lor, care îndeamnă la încălcarea voinței majorității.

Dacă Bundul, „grupul celor șase" deputați — Ciheidze și ceilalți —, Comitetul regional din Caucaz, Troțki, Comitetul organizatoric, sau oricare altul, dorește să ajungă la o

* — *condiție obligatorie. — Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

apropiere de noi, n-are decît *să determine* mai întîi grupul lichidatorilor să accepte condiţiile noastre, sau să-l condamne cu toată hotărîrea şi s-o rupă cu el. Fără aceasta nici nu poate fi vorba de vreun pas, *oricît de mic*, care să exprime încrederea noastră în grupul lichidatorilor.

Cei ce doresc într-adevăr unitatea social-democraţiei din Rusia să nu-şi facă iluzii şi să nu se lase influenţaţi de asigurări subiective, de făgăduieli etc. Există o cale, şi numai una, care duce la unitate, şi ea constă în a determina minoritatea, care a părăsit partidul ilegal şi-l dezorganizează, care subminează activitatea majorităţii şi nesocoteşte voinţa ei, să se lepede de această practică şi *să dovedească prin fapte* că vrea să respecte voinţa majorităţii.

Dimpotrivă, orice încercare de a încuraja, direct sau indirect, grupul lichidatorilor în comportarea lui *actuală* sau de a-i insufla speranţe în posibilitatea unei „federaţii", a unei „împăcări", a unei „apropieri" sau a unui „congres comun" etc. cu acest grup nu va duce la nici un rezultat *atîta timp* cît el nu-şi va înceta actuala activitate şi nu va accepta să se supună *într-adevăr* voinţei majorităţii. Partidul muncitorilor social-democraţi din Rusia, care a unit în jurul său 4/5 din numărul muncitorilor conştienţi, *nu va permite* să-i fie încălcată voinţa.

Grupurile sau instituţiile care încearcă să se „asigure" pe ele însele şi pe alţii că lichidatorii nu sînt chiar atît de răi (Bundul, Comitetul organizatoric, Comitetul regional din Caucaz) trebuie să înţeleagă că noi n-avem nevoie de vorbe, ci de fapte. Dacă au încredere în lichidatori, să organizeze *ele* un congres *al lor* împreună cu ei, să prezinte acestui congres condiţiile *noastre*, să-i determine pe lichidatori să dea un răspuns favorabil la aceste condiţii şi să le aducă într-adevăr la îndeplinire. Vom ţine seama de rezultate, vom aştepta să vedem *fapte*, dar nu dăm crezare făgăduielilor.

După ce condiţiile noastre vor fi într-adevăr aduse la îndeplinire, şi numai după aceea, e posibil să se ţină un congres comun şi să se întreprindă măsuri în acest sens.

Se înşală amarnic uneori tovarăşii socialişti din străinătate dacă cred că contribuie la înfăptuirea unităţii căutînd

www.dacoromanica.ro

să le insufle lichidatorilor speranța că vom conlucra cu ei *fără* ca lichidatorii să-și schimbe în întregime și în mod radical comportarea lor, *fără* ca ei să se supună voinței majorității. În mod obiectiv, o asemenea tactică nu înseamnă altceva decît un ajutor dat scizioniștilor, și nu un mijloc de sprijinire a unității.

Condițiile noastre sînt cuprinse în proiectul nostru de „pacte d'unité" (pact de unitate), și pînă ce lichidatorii nu vor semna acest pact, pînă ce nu vor aduce la îndeplinire prevederile lui, nu poate fi vorba de un pas spre apropiere.

IV

Cu privire la demonstrația de la 4.IV.1914 *. 1) Am mai comandat la Petersburg (pe numele lui Popov) „Stoikaia Mîsl" nr. 18 (ziar socialist-revoluționar) și niște ziare burgheze cu data de 4—5.IV.1914. Dacă vor veni, vor trebui să fie folosite la completarea documentelor pentru raport.

Noi *nu* afirmăm că lichidatorii n-au scos niciodată manifeste. Ei au scos un manifest de 1 Mai în *1913* (la Viena); în 1914, *după cum spun cei din Petersburg*, n-au mai scos. Se spune că au scos unul cu privire la o grevă.

Dar *unul* din cazurile tipice de zădărnicire a activității ilegale este cel de la 4.IV.1914.

Dacă Plehanov sau Rubanovici vor vrea să le spunem dacă am vota *pentru* prezența lor? Eu le-aș răspunde: „am vota *contra*, întrucît Rubanovici nu e social-democrat, iar Plehanov *nu reprezintă nimic în Rusia. Dar*, întrucît raportul nostru conține un atac direct împotriva grupului Plehanov și a orientării lui Rubanovici, nu vrem să votăm contra și *ne abținem*".

---

* Vezi volumul de față, p. 408—413. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Vom fi întrebaţi: ce garanţii daţi minorităţii?

„Noi nu sîntem dispuşi să vorbim despre nici un fel de garanţii cu grupul lichidatorilor, care a fost exclus din partid, şi nici cu privire la acest grup. Noi înşine cerem garanţii de la lichidatori şi de la prietenii lor".

N.B.: spiritul general al condiţiilor noastre este lupta împotriva abaterilor de la *vechile principii*, împotriva cotiturii spre un nou partid. Nous ne marchons pas!* Compară cu ceea ce a scris Akselrod despre „reforma partidului *sau, mai exact, despre revoluţionarea partidului*"**.

N.B. ||| Cine scrie în felul acesta e ridicol cînd se plînge de sciziune!!!

Are oare partidul dreptul să poarte denumirea de „P.M.S.D. **din Rusia**" dacă nu cuprinde şi grupurile de alte naţionalităţi?

El are acest drept, fiindcă a purtat denumirea de P.M.S.D. *din Rusia* din 1898 pînă în 1903, fără să-i cuprindă pe polonezi şi pe letoni, iar din 1903 pînă în 1906 fără să-i cuprindă pe polonezi, pe letoni şi Bundul!!

N-am exclus pe cei de alte naţionalităţi; au plecat singuri, din cauza lichidatorilor. Tant pis pour eux!!***

Trebuie să luptăm *din răsputeri* pentru publicarea proceselor-verbale ale conferinţei şi, în caz de refuz, să înaintăm un protest *scris* (în caz că se refuză publicarea lor în general, să se ceară publicarea rezoluţiilor noastre — fiindcă *noi, oricum, le vom publica* — şi *a*

* — Nu sîntem de acord! — *Nota trad.*

** Vezi V. *I. Lenin*. Opere complete, vol. 21, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 429—441. — *Nota red.*

*** — Cu atît mai rău pentru ei!! — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

contrarezoluțiilor (din care Comitetul executiv poate să elimine atacurile „personale“)).

Avem un singur scop : să-i determinăm pe lichidatori + Bundul + P.P.S. + Plehanov *să formuleze* contrarezoluții și contrapropuneri. Noi însă *nu* acceptăm *în nici un caz vreuna din ele* și ne retragem, *promițînd* celor de față că vom prezenta la congresul nostru „contrapropunerile“ făcute de *dragii* noștri tovarăși.

Cel mai important e să se sublinieze (și e mai bine ca acest lucru să se facă în răspuns) că, în esența lor, „condițiile“ noastre *au fost de mult publicate de muncitori*. Îi trimit lui Popov numerele respective din „Pravda“.

În ce ordine ar fi de dorit, din punctul nostru de vedere, să se desfășoare lucrările Conferinței de la Bruxelles ?

Mai întîi, *toate* organizațiile și grupurile să-și prezinte rapoartele lor, ceea ce o să ne ia destul de mult timp. Apoi să se dea replici scurte, iar după aceea *să se formuleze* propuneri *concrete* de către *toate* organizațiile și grupurile.

După ce toți participanții la conferință își vor formula propunerile lor concrete, să se pronunțe fiecare dacă consideră că este posibil ca, *pe baza* propunerilor *prezentate*, să se facă noi pași în direcția apropierii sau să se poarte discuții în legătură cu realizarea unei apropieri, sau, dacă consideră că acest lucru nu este posibil, să transmită *toate* aceste propuneri organizației sale.

Se înțelege că, în ce ne privește, *în orice caz nu vom accepta* propunerile lichidatorilor, ale Bundului, ale Rosei și ale lui Plehanov (și nici pe acelea ale lui Kautsky și ale lui Vandervelde) și vom transmite propunerile lor congresului sau conferinței noastre.

www.dacoromanica.ro

Sarcina noastră constă numai în a arăta cît mai limpede care condiţiile noastre, *a lua notă* de condiţiile „lor" şi a pleca.

În caz că vom fi întrebaţi dacă condiţiile noastre au un caracter ultimativ, vom răspunde: nu. Vom vedea ce contrapropuneri ni se vor face şi vom răspunde atunci dacă considerăm posibilă sau nu continuarea discuţiei pe această bază (să aşteptăm să se pronunţe *toţi*, să-i rugăm *pe toţi* să facă contrapropuneri *în toate* problemele şi să plecăm. Voilà notre programme !*).

Să despărţim problemele poloneze de cele ruseşti ? Cred că trebuie să fim împotriva unei asemenea despărţiri. Ne vom sfătui cu polonezul nostru.

E limpede că vor căuta să ne atace în fel şi chip pentru pretenţiile noastre „monstruoase". Trebuie să ne referim în toată liniştea la rezoluţiile adoptate de conferinţele şi consfătuirile noastre, precum şi la rezoluţiile cu privire la unitate, care au fost adoptate de cei din Petersburg, Moscova, Caucaz etc. Am să trimit o colecţie a acestor rezoluţii. Noi *facem un bilanţ* al părerilor exprimate de organizaţiile noastre. Dacă ei nu vor să le ia în consideraţie, n-au decît. Nous n'y pouvons rien **.

Judecînd după cele scrise de ziarul lichidatorilor, Vandervelde a tatonat terenul la Petersburg pentru a afla dacă vom accepta ca Comitetul executiv să fie *nu un mediator*, ci *un arbitru*, adică un „judecător" *în ultimă instanţă* al divergenţelor noastre ?

Răspunsul nostru sună precum urmează : cînd, în 1905, Bebel a făcut o asemenea propunere, ea a fost respinsă de congresul nostru, care a adus mulţumiri, dar a ţinut să declare că noi sîntem un partid autonom [149]. Cred că şi de data asta congresul nostru va răspunde la fel (cel puţin aceasta este părerea Comitetului Central).

În ce priveşte „calomniile", „ei" vor propune, probabil, *o retractare generală a tuturor acuzaţiilor*. Să pună chestiunea la vot ! *Ne vom pronunţa contra*, iar propunerea lor o vom aduce în faţa congresului nostru.

* — Iată programul nostru ! — *Nota trad.*
** — N-avem ce le face. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

(Ei vor face o mare boroboață dacă vor prezenta o asemenea propunere și vor face să fie adoptată.) [[Noi nu punem semnul egal între vina acelora care răspîndesc calomnii și fapta aceluia care i-a spus calomniatorului că e un calomniator.]]

În genere, nu încape îndoială că „ei" vor încerca cu toții să găsească niște formule „intermediare", „împăciuitoare". Noi vom arăta că s-a mai făcut cu noi o asemenea încercare în ianuarie 1910, iar cu letonii în august 1912, și că *nu o vom repeta*. Să se împartă conferința în două tabere distincte: cei ce consideră că e cu putință o apropiere de actualii lichidatori, și cei ce nu acceptă o asemenea apropiere fără *o schimbare radicală a tacticii și a comportării* lichidatorilor.

Formulele „conciliante" trebuie notate *cu cît mai multă grijă* (aceasta e principalul), apoi puțintel criticate și —·— respinse toate.

---

www.dacoromanica.ro

CUM AU RĂSPUNS MUNCITORII LA CONSTITUIREA FRACŢIUNII MUNCITOREŞTI SOCIAL-DEMOCRATE DIN RUSIA ÎN DUMA DE STAT [150]

O dată cu constituirea, în Duma de stat, a unei fracţiuni muncitoreşti social-democrate, de sine stătătoare, era şi natural ca lupta *făţişă* împotriva lichidatorilor să se înteţească în mod deosebit, să capete forme din cele mai aprige. Şi pentru lichidatorii partidului (ca şi pentru apărătorii lor făţişi şi camuflaţi) nici nu se putea închipui un pretext mai comod şi mai plauzibil pentru a face zarvă pe tema „unităţii". Pentru un filistin, toată chestiunea pare să se rezume la faptul că unul sau două grupuri din Dumă vor să se prezinte drept social-democrate ; şi el nu e în stare — şi se teme chiar să încerce să-şi dea seama a cui voinţă o aduce la îndeplinire un grup sau altul, să înţeleagă care din ele exprimă hotărîrile majorităţii muncitorilor conştienţi şi organizaţi, şi ce reprezintă „mişcarea ilegală".

De aceea, dacă este o chestiune în care lichidatorilor le este asigurată simpatia mic-burghezilor şi a filistinilor, care se sinchiseau prea puţin de existenţa unui „partid" oarecare, apoi este chestiunea aşa-zisei „sciziuni" a fracţiunii social-democrate din Dumă. Căci niciodată văicărelile mic-burghezilor care vor să-şi zică social-democraţi n-au fost atît de zgomotoase şi de jalnice. Faptul că toate acestea s-au întîmplat în văzul tuturor a creat posibilităţi deosebite, pentru muncitori şi pentru public, de a face aprecierea cuvenită, şi „Pravda", ca şi ziarul lichidatorilor, s-a adresat proletariatului conştient, îndemnîndu-l să-şi spună părerea.

www.dacoromanica.ro

În ambele ziare au început să apară o mulțime de scrisori, declarații și rezoluții primite de la muncitori.

De cînd a fost constituită (la sfîrșitul lui octombrie 1913) Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia, cu caracter de sine stătător, au trecut multe luni. Campania de rezoluții, desfășurată în ambele ziare, pentru „grupul celor șase" deputați (Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia) și pentru „grupul celor șapte" deputați (al lichidatorilor) a luat sfîrșit.

Se pune acum întrebarea care sînt rezultatele ei.

În legătură cu aceasta, avem la îndemînă, înainte de toate, următoarea declarație a d-lui L. Martov, apărută în nr. 10—11 al revistei „Naşa Zarea" :

„Cum a reacționat — scrie d-l L. Martov — proletariatul la sciziunea fracțiunii din Dumă, pe care el se obișnuise să și-o închipuie ca pe un singur tot ? E greu (! ? ?) să ne formăm o părere în această privință pe baza datelor apărute în presă. Peste zece mii de muncitori s-au pronunțat, în această chestiune, în «Novaia Raboceaia Gazeta» și în «Za Pravdu». *Ceva mai mult de jumătate* (subliniat de noi) din ei au aprobat acțiunea «celor șase». Dar semnificația acestei preponderențe este diminuată (auzi ! auzi !) de faptul că împotriva sciziunii și, prin urmare, pentru majoritatea fracțiunii social-democrate s-au pronunțat o mulțime de colective de partid, printre care și unele care întrunesc un număr relativ important de muncitori" („N. Z.", 1913, nr. 10—11, p. 97).

Am reprodus în întregime raționamentele d-lui Martov, care ne arată în mod concret, pentru a mia oară, metodele lui cu adevărat burenininiste, de denaturare a adevărului ! [151] „Ceva mai mult de jumătate" ! ! Se poate oare exprima cineva într-o formă mai evazivă ? Fiindcă atît 51 cît și 99 din 100 pot să fie „ceva mai mult de jumătate".

În ce fel poate fi „diminuată" preponderența de către o mulțime de colective de partid ? În primul rînd, nici aici nu ni se prezintă cifre : prin „o mulțime" poate să înțeleagă fiecare ce vrea ; formularea aceasta a fost parcă dinadins născocită de d-l Martov pentru *a ascunde* adevărul. În al doilea rînd — *și aceasta e principalul* — dacă o mulțime de pretinse colective de partid cuprind o *mai*

www.dacoromanica.ro

mică parte din numărul muncitorilor, e clar că e vorba de nişte colective *fictive*. Fiindcă numai un cititor cu totul neiniţiat sau neatent va da crezare afirmaţiei făcute de d-l L. Martov că ar putea să existe vreun colectiv *nefictiv*, care într-o chestiune importantă şi de vie actualitate, *să nu întrunească*, în coloanele ziarului, *toate voturile* muncitorilor pe care îi reprezintă.

D-l L. Martov s-a arătat a fi grozav de şiret. El a recunoscut nu numai că *majoritatea* muncitorilor au condamnat partea *lichidatoristă* a fracţiunii social-democrate, „grupul celor şapte", dar şi că d-nii lichidatori se laudă cu nişte colective *fictive*, în spatele cărora *nu există* muncitori.

Recunoscînd că e vorba de o înfrîngere, d-l Martov a încercat, în maniera lui Burenin, să ascundă *proporţiile* ei, invocînd nişte „colective" fictive. Dar tocmai aici e miezul problemei. Şi în privinţa acestor proporţii au fost *deja* publicate *cifre precise*, care au fost comunicate prietenilor lui Martov în şedinţa de la 1 (14) decembrie 1913 a Biroului socialist internaţional! Atunci, de ce în presa lichidatorilor nu s-a scris *niciodată nici un cuvînt* despre aceste cifre? Nu cumva pentru că ei nu se simt cu conştiinţa curată?

În aceste cifre erau prezentate totalurile pînă la 20 noiembrie 1913. N-au fost luate în consideraţie decît s*emnăturile* de pe declaraţiile muncitorilor, adică datele cele mai precise, care n-au fost *în nici un fel* — şi niciodată — contestate. Aceste totaluri au arătat că 4 850 de semnături au fost date pentru „grupul celor şase" şi numai 2 539 (dintre care 1 086 ale Bundului şi 636 ale celor din Caucaz) pentru lichidatori, adică pentru „grupul celor şapte".

Şi acum vă puteţi da seama cum trebuie caracterizate procedeele unui publicist care încearcă să-şi convingă cititorii că preponderenţa adversarilor lichidatorismului este „diminuată" de „o mulţime" de colective (fictive), care *toate laolaltă* n-au putut să întrunească, în întreaga Rusie, decît *o treime* din numărul muncitorilor care şi-au spus părerea!

Citäm aici datele cu privire la numărul *semnăturilor* de pe rezoluţiile, precis formulate, care au fost publicate

www.dacoromanica.ro

în ambele ziare în *tot* cursul campaniei (care s-a încheiat la începutul lunii ianuarie) :

	Numărul semnăturilor de pe rezoluțiile și declarațiile publicate		
	pentru grupul „celor șase" deputați (pentru partid)	pentru grupul „celor șapte" deputați (pentru lichidatori)	total
Petersburg	5 003	621	5 624
Restul Rusiei	1 511	559	2 070
Caucaz	208	719	927
Bundul	—	1 086	1 086
Total	6 722	2 985	9 707

Lichidatorii, printr-o repetare nemaipomenit de insolentă a unor afirmații mincinoase, pentru care nu aduc nici un fel de dovezi și care nu pot fi în nici un fel controlate, au pervertit pînă într-atît publicul care citește tipăriturile lor, încît nu putem stărui cu destulă tărie asupra importanței cifrelor citate. Ele au fost luate din ambele ziare rivale, și orice om cu știință de carte poate să verifice rezultatele obținute de noi, făcînd el însuși socoteala.

Aceste cifre ne dau, în genere, un tablou extrem de instructiv al situației partidului marxist din Rusia. Nici un partid politic din această țară, literalmente nici unul, nu poate să prezinte, pentru întreaga perioadă contrarevoluționară în general și pentru anul 1913 în special, o asemenea *consultare publică și cu caracter de masă, întreprinsă printre toți membrii de partid*, asupra uneia din cele mai importante probleme ale vieții de partid. Nici unul dintre partidele legalizate din Rusia, nici unul dintre bogatele partide liberale și democrate, care dispun de nenumărate forțe intelectuale și de tot felul de organe de presă, n-a fost în stare să facă ceea ce a făcut partidul clasei muncitoare, partidul proletarilor săraci împinși în ilegalitate, care cu puținii lor bănuți își susțin micul lor ziar.

Partidul muncitoresc a dat *tuturor* partidelor din Rusia un exemplu de felul *cum* trebuie atrasă *masa* membrilor

www.dacoromanica.ro

de rînd ai partidului într-o dezbatere publică şi multilaterală, a chestiunilor controversate. Liberalii şi filistinii din toate partidele, de toate vîrstele şi de toate tagmele, obişnuiesc să deplîngă „sciziunile" ivite în rîndurile social-democraţiei. Aceşti oameni buni la inimă n-au nici cea mai slabă idee de faptul că fără luptă nu poate fi adusă la îndeplinire voinţa majorităţii şi că fără îndeplinirea acestei voinţe nu poate fi vorba de partinitate şi nici măcar de o acţiune politică organizată, în general.

Nişte prostănaci califică drept „unitate" o „rînduială" în care 13 deputaţi din Dumă acţionează *împotriva* voinţei *majorităţii* muncitorilor marxişti organizaţi şi conştienţi din Rusia, şi califică drept „sciziune" faptul că şase deputaţi constituie în Dumă o fracţiune de sine stătătoare *potrivit* cu voinţa majorităţii acestor muncitori şi *în vederea* aducerii la îndeplinire a acestei voinţe.

Nu sînt ridicoli prostănacii ăştia ? Şi nu sînt ei demni de dispreţ ?

Pentru toată lumea, în afară de cei ce vor să-i înşele pe muncitori, trebuie să fie limpede acum că faimoasa „unitate" a celor 13 deputaţi (despre care trăncănesc lichidatorii şi împăciuitoriştii) a însemnat o *nesocotire* a voinţei partidului, o *batjocorire* a voinţei majorităţii muncitorilor.

Şi invers. Abordaţi chestiunea sub alt aspect. Nici un om în toate minţile n-a încercat să pună la îndoială faptul că în vara anului 1913 a avut loc o consfătuire (foarte *ne*legală) a marxiştilor, a cărei hotărîre, confirmată de organul de conducere al partidului, a devenit voinţă şi hotărîre a partidului. Această hotărîre cerea ca „grupul celor şase" * să desfăşoare o acţiune de sine stătătoare. Dv., domnilor lichidatori şi împăciuitorişti, proferaţi tot felul de invective la adresa acestei consfătuiri ? O calificaţi drept un cerc, o adunătură, o ficţiune etc. ? Foarte bine ! Invectivele voastre nu sînt însă altceva decît o expresie a neputinţei voastre, fiindcă faptele obiective sînt incontestabile : în urma hotărîrii adoptate de acest „cerc", 2/3 din muncitorii

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 61—62. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

conștienți din Rusia s-au pronunțat, ca un singur om, *pentru* consfătuire, *pentru* aducerea la îndeplinire a voinței exprimate de ea.

Aceasta se și numește *partid*, domnilor palavragii, care trăncăniți într-una despre „unitate" și care de fapt considerați că se ajunge la „unitate" atunci cînd li *se îngăduie* lichidatorilor *să nesocotească* voința partidului.

Luați aminte că, din moment ce există două cotidiane rivale, nici vorbă nu putea fi ca cineva să împiedice pe vreun muncitor conștient să-și spună părerea, dacă el ținea să facă acest lucru. Și s-a văzut că de partea lichidatorilor sînt mai puțin de o treime și că, din totalul voturilor ce le-au fost date lor, mai mult de jumătate revin Bundului și Caucazului. Și trebuie notat că în statistica *semnăturilor* prezentată de noi aproape că nici n-au fost incluși muncitorii letoni (ei au dat 98 de semnături pentru grupul celor șase și 70 pentru lichidatori, în timp ce dintre muncitorii letoni care au votat în această chestiune, dar care n-au semnat, 863 au votat pentru „grupul celor șase" și 347 pentru lichidatori), și n-au fost de loc incluși peste 800 de muncitori social-democrați polonezi, care, votînd de asemenea pentru „grupul celor șase", nu și-au dat semnăturile (în aceeași situație se află și vreo 400 de „leviționiști", care au votat pentru lichidatori).

CE NE ARATĂ EXPERIENȚA PRIMELOR TREI LUNI DE ACTIVITATE A CELOR DOUĂ FRACȚIUNI?

Nu ne putem opri aici *asupra* conținutului *politic* al acestei activități. Chestiunea, extrem de interesantă, a măsurii în care activitatea grupului celor șase a avut acum *de cîștigat* din punct de vedere al expunerii, de la tribuna Dumei, a cerințelor, revendicărilor, părerilor și voinței *majorității* muncitorilor trebuie, din păcate, s-o lăsăm pentru altădată. Ținem doar să relevăm, în cîteva cuvinte, că în cuvîntările rostite de ei în Dumă la 4 martie 1914 reprezentanții *grupului celor șase* deputați din Duma de stat,

www.dacoromanica.ro

Badaev şi Malinovski, au pus *pentru întîia oară* problema libertăţii presei *nu* în mod liberal, ci într-un mod demn de proletariat, în timp ce lichidatorii, atît în cercurile publiciştilor, cît şi în coloanele publicaţiilor lor şi în cuvîntările rostite în Dumă de „cei şapte" ai lor au dat dovadă de o confuzie pur liberală în această problemă ; nu mai departe decît în „Severnaia Raboceaia Gazeta" cu data de 13 martie putem citi, în pagina a 2-a, un raţionament ca acesta : „Reclama ce se face presei ilegale nu poate decît să slăbească lupta muncitorilor pentru presa lor legală". Cît de necesară a fost din punct de vedere *principial* constituirea, în Duma de stat, a Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia, de sine stătătoare, în vederea combaterii unor declaraţii şi păreri atît de ruşinoase, demne de nişte renegaţi, ca aceea pe care am citat-o adineauri, — am mai arătat în repetate rînduri în cuprinsul cărţii de faţă, şi nu o dată vom reveni asupra acestei chestiuni.

În momentul de faţă însă ne luăm sarcina, mai modestă, de a atrage atenţia cititorilor asupra dovezilor „exterioare", dacă ne putem astfel exprima, care ne arată *ce* a devenit dintr-o dată Fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia, *spre deosebire* de grupul celor şapte al lichidatorilor.

Fiecare fracţiune publică în ziarul ei dări de seamă ale casierului său cu privire la sumele de bani care trec prin mîinile fracţiunii respective. Aceste sume, care sînt destinate pentru victimele represiunilor, pentru sprijinirea greviştilor din diferite fabrici şi ramuri industriale, ca şi pentru diverse alte nevoi ale mişcării muncitoreşti, dezvăluie în faţa noastră o serie întreagă de aspecte ale *vieţii muncitoreşti*, ne arată în mod concret — prin cifre exacte, incontestabile, imparţiale — ce *legătură* anume există între o fracţiune sau alta din Duma de stat şi mişcarea muncitorească.

Ultima dare de seamă de felul celei descrise mai sus cuprinde, în ambele ziare şi pentru ambele fracţiuni, perioada de timp care se *încheie la* 21 ianuarie 1914. Dispunem,

www.dacoromanica.ro

prin urmare, de dări de seamă numai pentru cele *trei* luni, în care cele două fracţiuni au dus o existenţă separată : de la sfîrşitul lunii octombrie şi pînă la sfîrşitul lunii ianuarie. Iată situaţia care rezultă din dările de seamă ale ambelor fracţiuni pentru acest sfert de an :

Sume trecute prin mîinile fracţiunilor :

	totalul sumelor	din care : de la *ne*muncitori	din care : de la muncitori	numărul grupurilor de muncitori
1) Prin mîinile Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia	6 173 rbl.	71,31 rbl.	6 101,69 rbl.	719
2) Prin mîinile fracţiunii social-democrate	2 212,78 „	765,80 „	1 446,98 „	94*

Aceste cifre seci ne oferă o imagine deosebit de clară a legăturilor *organizatorice* şi a întregii vieţi a celor două fracţiuni. Numărul grupurilor muncitoreşti care s-au adresat, în decurs de un sfert de an, fracţiunii lichidatorilor este aproape *de opt ori* mai mic decît acela al grupurilor care s-au adresat fracţiunii adepţilor partidului ilegal.

Fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia a primit de la nemuncitori 6% din totalul sumelor colectate, iar fracţiunea lichidatoristă („social-democrată") — 46%.

---

* Datele calculate în text cuprind numai cifrele de pînă la 21 ianuarie 1914 (de la constituirea Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia, adică de la sfîrşitul lunii octombrie 1913).

Considerăm că e de datoria noastră să prezentăm aici date mai complete, după calculele făcute de tov. V. A. T., pe întreaga perioadă de la constituirea Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia pînă în iunie 1914.

Sumele de bani (pentru victimele represiunilor etc.) care au trecut, potrivit dărilor de seamă ale ziarelor marxiste şi ale celor lichidatoriste, din octombrie 1913 pînă la 6 iunie 1914 prin mîinile fiecărei fracţiuni din Dumă :

	total	din care: de la *ne*muncitori	din care: de la muncitori	numărul grupurilor de muncitori
Prin mîinile Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia	12 891,24 rbl.	828,63 rbl.	12 062,61 rbl.	1 295
Prin mîinile fracţiunii social-democrate	6 114,87 „	2 828,04 „	3 286,83 „	215

www.dacoromanica.ro

Numărul grupurilor de muncitori care s-au adresat Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia reprezintă 85,7% din numărul total (1 295 din 1 510), iar al acelora care s-au adresat fracţiunii „social-democrate" reprezintă 14,3%.

În schimb, la fracţiunea lichidatorilor totalul sumelor colectate de la *ne*muncitori * şi trecute prin mîinile acestei fracţiuni este *de zece ori* mai mare, şi anume de 765 de ruble faţă de 71. La fracţiunea adepţilor partidului ilegal, sumele provenite de la *ne*muncitori * reprezintă laolaltă *unu* la sută din totalul sumelor colectate (71 de ruble din 6 173). La lichidatori, ele reprezintă *treizeci şi patru* la sută din totalul sumelor colectate (765 de ruble din 2 213).

Aceste cifre dau posibilitate marelui public, care stă departe de viaţa fracţiunilor din Dumă, să aprecieze exact şi să cumpănească bine nişte fapte pe care cei ce stau aproape le cunosc din miile de „mărunţişuri" ale vieţii de fiecare zi, şi anume:

— că fracţiunea lichidatorilor (grupul celor şapte) este o fracţiune fără muncitori;

— că fracţiunea lichidatorilor are de treizeci de ori mai multe legături cu cercurile *ne*muncitoreşti decît Fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia.

Aceste fapte au fost relevate de multă vreme şi din diferite părţi. „Reci", ziarul liberalilor, a spus, pe bună dreptate, că fracţiunea lichidatorilor este o fracţiune de „intelectuali", şi întreaga presă liberală a confirmat în repetate rînduri această apreciere. Plehanov, de multă vreme, a atras atenţia că lichidatorii au primit în rîndurile lor, în afară de d-l Potresov, numeroase elemente oportuniste mic-burgheze. „Puti Pravdî" a semnalat cîndva marele număr de lichidatori care colaborează la *ziarele* liberale, şi invers (Enzis, Egorov, St. Novici, E. Smirnov, Antid Oto, Nevedomski, Lvov-Rogacevski, Cerevanin şi mulţi alţii).

* Aici sînt cuprinse sumele provenite de la persoane particulare, precum şi cele provenite din străinătate şi de la tineretul studios.

www.dacoromanica.ro

Prin adevărata lor semnificație socială, lichidatorii sînt o filială a partidului liberal-burghez, al cărei rost este să promoveze în rîndurile proletariatului ideile politicii muncitorești liberale și *să nesocotească* voința majorității muncitorilor organizați și conștienți din Rusia.

Scris în martie-aprilie 1914 ; completarea la tabel a fost făcută în iunie 1914

Publicat în iulie 1914, în culegerea : „Marxism și lichidatorism", partea a II-a, ed. „Priboi", Petersburg

Se tipărește după textul apărut în culegere

www.dacoromanica.ro

CLARITATE ÎNAINTE DE TOATE!

(IN LEGĂTURĂ CU PROBLEMA UNITĂȚII)

1. DESPRE NIȘTE OAMENI CU DOUĂ PĂRERI

Se poate oare vorbi serios cu niște oameni care în mod vădit nu sînt în stare să aibă o atitudine serioasă față de problemele serioase? E greu, tovarăși, foarte greu! Și, totuși, problema despre care unii nu sînt în stare să discute în mod serios este prin ea însăși atît de serioasă, că nu strică să analizăm chiar și răspunsurile vădit neserioase care au fost date la această problemă.

Această problemă serioasă este unitatea mișcării muncitorești din Rusia. Cei ce nu sînt în stare să aibă o atitudine serioasă față de această problemă sînt colaboratorii ziarului „Edinstvo".

Iată un prim exemplu. În nr. 4 al sus-zisului ziar a fost publicată o convorbire cu deputatul Ciheidze. Redacția ziarului speră că această convorbire va contribui la „realizarea unității clasei muncitoare din Rusia". Foarte bine. Dar să vedem ce a spus Ciheidze despre problemele organizatorice și tactice care interesează pe muncitorii ruși.

Ciheidze s-a exprimat în felul următor: „Eu personal, în problemele tactice și organizatorice, împărtășesc pe de-a-ntregul părerile care au fost expuse în ultima vreme în coloanele presei de tovarășul An".

Care sînt părerile expuse în ultima vreme de tovarășul An?

Ce a spus el, bunăoară, despre părerile luciștilor, care și ei sînt tot niște lichidatori?

An — un menșevic de vază și adversar al „pravdismului" — a expus „în ultima vreme, în coloanele presei",

www.dacoromanica.ro

ideea că „lichidatorii se orientează spre reforme", că punctul lor de vedere cu privire la mişcarea ilegală, greve, „lozinci neciuntite" etc. e indisolubil legat de reformismul lor în general, că, dacă muncitorii ar ţine seama de sfaturile lor, muncitorii din provincie ar trebui să se abţină de la greve ş.a.m.d.

Aceste păreri ale lui An ne arătau că el începe să se elibereze din captivitatea lichidatorilor, şi noi am salutat acest început de eliberare.

Astăzi, Ciheidze declară că împărtăşeşte „pe de-a-ntregul" aceste păreri ale lui An. Ne face plăcere să auzim o asemenea declaraţie. Înţelegerea esenţei lichidatorismului şi renegarea lui făţişă constituie începutul înţelepciunii, nu-i aşa ? Şi noi am fi gata să salutăm această clarificare a deputatului Ciheidze — care s-a lăsat atît de mult aşteptată — în privinţa rolului pe care-l îndeplineşte lichidatorismul considerat ca un curent.

Dar faţă de o problemă serioasă trebuie să ai o atitudine serioasă, şi de aceea e util să examinăm cu atenţie nu numai declaraţiile lui Ciheidze apărute în „Edinstvo", ci şi faptele lui.

O enormă importanţă pentru *cauza* unităţii ar fi putut să aibă răspunsul pe care fracţiunea social-democrată din Dumă (al cărei preşedinte este deputatul Ciheidze) l-a dat Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia cu privire la condiţiile pentru unitate, propuse de ea.

Acest răspuns a apărut nu de mult în „Naşa Raboceaia Gazeta" nr. 2, sub forma unui apel către muncitori.

În acest apel către muncitori, deputatul Ciheidze şi tovarăşii lui de idei răspund, între altele, la chestiunea atitudinii lor faţă de lichidatorism, reprezentat prin organul său, care era pe atunci „Severnaia Raboceaia Gazeta".

„Cît despre ziarul marxist «Severnaia Raboceaia Gazeta» — scriu deputatul Ciheidze şi prietenii lui —, atitudinea noastră faţă de el este determinată *de deplina noastră solidaritate cu orientarea lui*".

Prin urmare, într-un apel oficial către muncitori, deputatul Ciheidze se declară *„pe deplin solidar"* cu orientarea ziarului lichidatorist, iar într-o convorbire publicată

www.dacoromanica.ro

în „Edinstvo" mărturiseşte că „*împărtăşeşte pe de-a-ntregul*" vederile lui An, care critică acest ziar ca fiind un organ al reformiştilor, cunoscuţi prin rolul lor de frînă dăunătoare în mişcarea muncitorească contemporană.

E admisibil oare acest lucru ? Şi dovedeşte el o atitudine serioasă faţă de o problemă serioasă ? Poate deputatul Ciheidze să spună ceva serios în privinţa unităţii cu lichidatorii, dacă în decurs de două luni, vorbind despre ei, a reuşit să exprime două păreri diametral opuse ?

Dar — ni se va spune — se prea poate ca, în momentul cînd a fost întocmit „Răspunsul public al fracţiunii social-democrate", deputatul Ciheidze să nu fi cunoscut încă părerile lui An şi, din această cauză, să nu se fi putut încă lămuri asupra semnificaţiei pe care o are lichidatorismul.

Din păcate, însă, o asemenea obiecţie n-ar corespunde realităţii, întrucît articolul lui An a fost publicat cu mult înainte de apariţia „Răspunsului public".

Trebuie luat în considerare încă un fapt.

La cîteva zile după apariţia articolelor lui An, L. M. a intervenit cu hotărîre în favoarea lichidatorilor în „Severnaia Raboceaia Gazeta", luîndu-le apărarea împotriva criticii lui An. Dar Ciheidze ? A spus el vreun cuvînt în apărarea unor păreri pe care, cum aflăm azi, le „împărtăşeşte pe de-a-ntregul" ? Nu, el n-a spus nici un cuvînt, iar deputatul Tuleakov, colegul său de fracţiune, a luat poziţie tocmai în acest moment prin însăşi calitatea sa de editor al ziarului „Naşa Raboceaia Gazeta"...

Repetăm : e admisibilă o asemenea atitudine din partea preşedintelui fracţiunii social-democrate într-o problemă care frămîntă masele largi ale muncitorilor şi care a fost dezbătută în repetate rînduri la consfătuiri, conferinţe etc. ? Se poate oare găsi la Ciheidze un răspuns la problema unităţii ? Nu cumva acestei probleme i se substituie aici unele considerente diplomatice de cerc, prin care se urmăreşte salvarea lichidatorilor ?

Şi aici e nenorocirea tuturor „unificatorilor" noştri : ei n-au un răspuns clar pentru problemele la ordinea zilei şi nici nu ştiu ce vor.

www.dacoromanica.ro

Un lucru reiese însă clar din articolele lor : ei s-au hotărît să-i salveze pe lichidatori şi să evite, în acest scop, orice claritate şi precizie în formularea problemelor şi rezolvarea lor.

Claritatea şi precizia, în momentul de faţă, sînt pentru lichidatori mai primejdioase ca orice. Vom avea prilejul să ne convingem de acest lucru cînd ne vom ocupa de alte articole din „Edinstvo".

Muncitorii însă doresc claritate, şi vor reuşi s-o dobîndească, fiindcă ei vor ca unitatea organizaţiei lor să nu se întemeieze pe diplomaţie şi pe echivocuri, ci pe o cunoaştere exactă a semnificaţiei politice pe care o au diferitele „curente". Cei care au două sau chiar mai multe păreri în această problemă sînt răi sfătuitori în cazul de faţă.

„Trudovaia Pravda" nr. 30
din 2 iulie 1914

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CU PRIVIRE LA REZULTATELE OBŢINUTE DE ZIUA PRESEI MUNCITOREŞTI [152]

DIN RELATAREA APĂRUTĂ ÎN ZIARUL „PUTI PRAVDÎ"

Abia acum putem prezenta un bilanţ al rezultatelor obţinute de „ziua presei muncitoreşti", care a avut loc la 22 aprilie.

Ziua jubileului de doi ani al ziarului „Pravda" a devenit o zi de trecere în revistă a forţelor marxiste.

În această zi, toţi muncitorii conştienţi au venit în ajutorul ziarelor lor muncitoreşti. Şi iată că, ban cu ban, s-au adunat sute şi mii de ruble.

Abia la 14 iunie, în nr. 15 al ziarului „Trudovaia Pravda", a apărut ultima dare de seamă cu privire la sumele strînse cu prilejul zilei presei muncitoreşti. „Ziua presei" a ţinut aproape două luni.

„Mai bine mai tîrziu decît niciodată", scriau mulţi tovarăşi care şi-au trimis obolul lor după 22 aprilie.

La redacţie ne-au venit un număr atît de mare de rezoluţii, încît ne-a fost cu totul imposibil nu numai să le publicăm pe toate, dar chiar să le enumerăm.

Dar ele şi-au atins scopul : ne-au convins că ne aflăm pe drumul cel bun şi că imensa majoritate a muncitorilor se alătură lozincilor marxismului consecvent.

Ziua jubileului de doi ani al ziarelor de orientare „pravdistă", după cum se ştie, a fost proclamată de lichidatori drept „zi a presei" şi pentru ziarul lor. Au făcut atunci un mare tămbălău ca să dovedească că şi ei au dreptul de a fixa ziua presei tot la 22 aprilie. Încă de pe atunci au propus să se înfiinţeze o federaţie şi au cerut ca sumele

www.dacoromanica.ro

colectate să fie împărțite în mod egal. Ziua de 22 aprilie a arătat că ziarul lichidatorilor a început prea devreme să vorbească despre „federație" și „egalitate în drepturi".

Muncitorii din orașul Petersburg au respins în mod categoric ideea unor „colecte comune". Acest apel al ziarului lichidatorist a găsit un oarecare răsunet doar în rîndurile unei părți din studențime și în unele uzine din provincie.

Aceste sume, strînse prin colecte comune, n-au influențat aproape cu nimic rezultatul definitiv al donațiilor făcute de ziua presei. „Naşa Raboceaia Gazeta", în nr. 34 din 13 iunie, a și făcut o încercare de a compara colectele făcute pentru ea cu cele făcute pentru „Puti Pravdî". Spunem încercare, întrucît comparațiile făcute de „Naşa Raboceaia Gazeta" nu pot fi în nici un caz considerate drept complete și definitive. Și, dacă am vrea ca „Naşa Raboceaia Gazeta" să ne dea o asemenea comparație completă, ar trebui să așteptăm pînă la infinit, fiindcă lichidatorilor le convine de minune să opereze cu cifre generale, fără să intre într-o analiză amănunțită a acestor sume și să stabilească de la cine provin banii.

De aceea ne vedem nevoiți să ne asumăm noi sarcina de a prelucra în mod amănunțit și dările de seamă ale lichidatorilor.

„Naşa Raboceaia Gazeta" ajunge la concluzii destul de consolante: 1) că „pravdiștii" au de partea lor ceva mai puțin de $^3/_5$ din numărul muncitorilor conștienți din Rusia; 2) că „pravdiștii" dețin o puternică preponderență numai la Petersburg și că în provincie, dimpotrivă, preponderența o au aderenții ziarului „Naşa Raboceaia Gazeta".

Înainte de toate sîntem nevoiți să facem o mică completare la suma definitivă a fondurilor strînse pentru noi și a cărei cifră „Naşa Raboceaia Gazeta" a luat-o din numărul din 11 iunie al ziarului „Trudovaia Pravda". — Acolo era înscris totalul sumelor strînse pînă la 1 iunie, dar, fiindcă „Naşa Raboceaia Gazeta" publică totalul sumelor strînse pentru ea pînă la 10 iunie, noi, pentru o mai justă comparație, vom îngloba și darea de seamă asupra

www.dacoromanica.ro

sumelor strînse între 1 şi 10 iunie, care a fost publicată în nr. 15 din 14 iunie a.c. În afară de asta, totalurile de la 10 iunie nu erau tocmai exacte, deoarece unele sume mici venite din provincie fuseseră înglobate în totalul sumelor strînse la Petersburg.

Efectuînd toate aceste rectificări, obţinem următoarele sume definitive, cu care vom opera de aici înainte :

La Petersburg	11 680,96	ruble
În provincie	6 325,28	„
În străinătate	104,97	„
Total	*18 111,21*	*ruble*

Cifrele respective ale colectelor pentru „Naşa Raboceaia Gazeta“:

La Petersburg	4 446,13	ruble
În provincie	6 409,12	„
În străinătate	946,55	„
Total	*11 801,80*	*ruble*

La prima vedere, diferenţa nu este prea însemnată şi pare a dovedi că „Naşa Raboceaia Gazeta“ are, într-adevăr, de partea ei $^2/_5$ din numărul muncitorilor conştienţi. Dar e de ajuns ca aceste cifre să fie repartizate potrivit cu sumele strînse de la muncitori şi de la nemuncitori, pentru ca tabloul să se schimbe în mod radical.

La apelul adresat de „*Puti Pravdî*“ de „ziua presei muncitoreşti“ au răspuns în întreaga Rusie :

1 915 grupuri de muncitori, care au strîns pentru fondul acestui ziar 16 163,71 ruble.

La apelul *adresat de „Severnaia Raboceaia Gazeta“* au răspuns :

588 de grupuri de muncitori, care au strîns 5 651,78 ruble.

De la nemuncitori, „Puti Pravdî“ a primit 1 842,53 ruble, în timp ce „Severnaia Raboceaia Gazeta“ a primit 6 062,02 ruble, adică mai mult decît de la muncitori.

Aceste sume strînse de ziua presei muncitoreşti ne dezvăluie acelaşi tablou pe care l-a oferit şi calculul colectelor

www.dacoromanica.ro

și grupurilor cu începere de la 1 ianuarie 1914. Din numărul total al grupurilor de muncitori care au răspuns de „ziua presei muncitorești", doar ceva mai mult de o cincime revine ziarului lichidatorist. Și, totuși, lichidatorii au făcut tot ce le-a stat în putință pentru ca, pînă la ziua presei muncitorești, să schimbe în favoarea lor raportul de forțe. Dar n-au reușit. Patru cincimi din numărul muncitorilor conștienți sînt adepți ai pravdismului ; acest fapt, care are la bază cifrele privitoare la cei doi ani de existență a ziarelor legale, a fost *confirmat* și de ziua presei muncitorești.

Să trecem la starea de lucruri din Petersburg și din provincie. La Petersburg, numărul colectelor (grupurilor) pentru ziarul pravdist a fost de *1 276* și s-au strîns în total 10 762,46 ruble ; numărul colectelor pentru ziarul lichidatorist a fost de *224* și ele le-au adus în total 2 306,27 ruble. Diferența este atît de izbitoare, că nici lichidatorii nu se încumetă să conteste că „pravdiștii" dețin preponderența în rîndurile proletariatului din capitală, care este mai înaintat, mai energic, mai organizat și posedă mai multă experiență politică.

Dar ei ridică pretenții în ce privește provincia.

„În provincie — scrie „Nașa Raboceaia Gazeta" — vedem că se petrece un fenomen contrar celui de la Petersburg ; în provincie, «Severnaia Raboceaia Gazeta» a strîns ea singură *mai mult* decît organul de presă al pravdiștilor".

Iată o mostră de *înșelătorie* asupra căreia atragem în mod deosebit atenția tovarășilor muncitori. Ce-i drept e drept : pravdiștii au strîns în provincie 6 325,28 ruble, iar lichidatorii 6 409,12 ruble. Mai mult, nu-i așa ? Dar, dacă vreți, aruncați-vă privirea asupra următoarelor cifre.

În provincie s-au strîns pentru ziarul pravdiștilor *5 401,25 ruble* de la *639* de grupuri de muncitori și 924,03 ruble de la grupuri nemuncitorești.

În schimb, pentru ziarul lichidatorilor s-au strîns *3 345,51 ruble* de la *364* de grupuri de muncitori și *3 004,89 ruble*

www.dacoromanica.ro

de la 78 de grupuri de nemuncitori şi de la diferite persoane.

Da, în provincie, lichidatorii, fără îndoială, deţin *preponderenţa*, însă nu printre muncitori, ci printre „prietenii şi simpatizanţii" lor cu stare.

Lichidatorii au procedat cît se poate de simplu : pentru a dovedi că ei deţin *„preponderenţa"* în provincie, la bănuţii primiţi de la muncitori au adăugat capitalurile prietenilor lor din rîndurile burgheziei, şi în felul acesta i-au „strivit" pe pravdişti !

Poate că procedeul este abil, dar, stimaţi domni, prin aceasta n-aţi dovedit că deţineţi preponderenţa în provincie, ci numai că sînteţi rupţi de muncitorii din provincie în nu mai mică măsură decît de cei din Petersburg.

Atunci cînd e vorba de crearea unei prese *muncitoreşti* şi a unui întreg *muncitoresc* poţi şi trebuie să te bizui numai pe spiritul de iniţiativă al muncitorilor înşişi, şi nu pe capitalurile unor „prieteni" bogaţi.

În ceea ce priveşte ziarul muncitoresc şi întregul muncitoresc, faptul că lichidatorii au obţinut de la nemuncitori aproape tot atîta cît de la muncitori (5 115 ruble şi 5 651 de ruble) constituie, după părerea noastră, nu un plus, ci un minus, şi este încă o dovadă că între lichidatorism şi cercurile de intelectuali burghezi există o strînsă legătură.

Şi noi, la rîndul nostru, nu putem decît să ne mîndrim că „fondul" nostru „de oţel" este alcătuit aproape în întregime din bănuţii muncitorilor, care în decurs de şase săptămîni au strîns pentru ziarul lor peste 16 000 de ruble.

Cum a fost strînsă această sumă ? Care muncitori, din ce ramură profesională şi din care regiune şi în ce măsură au ajutat la apariţia unui ziar marxist consecvent ?

Un răspuns la această întrebare ni-l oferă tabelul de mai jos, care constituie şi un document extrem de caracteristic pentru starea mişcării muncitoreşti din zilele noastre.

Acest tabel, întocmit pe categorii de muncitori (profesiuni), cuprinde sumele primite de „Puti Pravdî". [Vezi tabelul de la p. 459. — *Nota red.*] În frunte figurează, bineînţeles, metalurgiştii. Primiţi salutul nostru, tovarăşi !

www.dacoromanica.ro

	Petersburg		Provincia	
	Grupuri	Ruble	Grupuri	Ruble
Metalurgiști	393	5 304,95	108	1 319,02
Muncitori din industria de prelucrare a lemnului	116	1 014,73	24	172,10
Tipografi	113	966,34	37	236,47
Feroviari	24	165,93	34	345,24
Vînzătorii din magazine	59	238,11	18	132,76
Ospătari	27	107,58	3	68,73
Croitori	49	203,21	28	245,82
Pielari	36	271,50	5	23,89
Electricieni	31	275,35	6	39,76
Textiliști	41	303,88	24	130,32
Întreprinderi comunale (tramvaie etc.)	32	340,93	11	132,14
Muncitori constructori	12	57,14	4	15,71
Instalatori de apă	10	27,10	1	3,00
Giuvaergii	29	128,45	2	16,50
Brutari	39	124,06	11	28,60
Mineri	—	—	14	71,44
Organizații muncitorești	9	79,97	9	112,04
Zugravi	12	50,20	3	14,60
Cîrnățari	8	31,45	2	5,63
Industria chimică	22	92,59	6	32,04
Caretași	16	78,62	1	5,00
Cofetari	12	79,76	3	14,25
Marochinărie	5	13,45	—	—
Muncitori din industria tutunului	12	83,63	—	—
Muncitori petroliști din Baku	—	—	12	83,98
Funcționari (de birou etc.)	38	273,11	18	123,65
Deportați	—	—	23	67,72
Oameni de serviciu și (rîndași)	12	27,90	—	—
Diferite categorii și neidentificați	99	422,52	232	1 960,84
Total	1 276*	10 762,46	639	5 401,25

* Totalul nu corespunde. După cît se pare, în tabelul grupurilor din Petersburg, în textul original s-a strecurat o greșeală de tipar. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

PETERSBURG

În fruntea mişcării muncitoreşti din ultimii ani se află Petersburgul. În timp ce în unele localităţi din provincie (în momentul de faţă destul de reduse ca număr), proletariatul nu se poate încă trezi din somnul greu al perioadei 1907—1911, iar în altele abia face primii paşi pentru a merge în rînd cu proletariatul din Petersburg, acesta din urmă a desfăşurat o activitate foarte intensă, reacţionînd, ca un barometru sensibil, la toate evenimentele legate de mişcarea muncitorească. Proletariatul din Petersburg se situează pe primul loc — şi acest lucru nici o publicaţie ca „Severnaia Raboceaia Gazeta" nu s-ar încumeta să-l conteste.

Şi acum iată cum a răspuns proletariatul din Petersburg de „ziua presei muncitoreşti".

Aici au făcut colecte pentru „Puti Pravdî" 1 276 de grupuri, care au strîns 10 762,46 ruble, iar pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta" 224 de grupuri, care au strîns 2 306,27 ruble.

Dacă judecăm după numărul grupurilor, lichidatorii nu mai reprezintă în mişcarea muncitorească din Petersburg nici măcar 1/5, ci numai 1/7 din numărul muncitorilor conştienţi, iar suma strînsă de ei reprezintă doar ceva mai mult de 1/6 din cea strînsă de pravdişti.

Aceste date ne arată că proletariatul din Petersburg, care păşeşte în fruntea mişcării muncitoreşti, în majoritatea sa a întors spatele lichidatorilor şi apără vechile lozinci neciuntite.

Chiar şi printre muncitorii tipografi, care constituiau unicul refugiu al lichidatorilor printre muncitorii organizaţi, pentru presa „pravdistă" s-a strîns aproape de cinci ori mai mult decît pentru cea lichidatoristă (966,34 ruble pentru „Puti Pravdî", faţă de 201,21 ruble pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta").

Acelaşi lucru ni-l arată şi datele cu privire la sumele strînse de muncitorii metalurgişti. De la aceşti muncitori s-au strîns pentru „Puti Pravdî" 5 075,49 ruble, iar pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta" 1 238,66 ruble, adică tot de patru ori mai mult, lucru dovedit, încă de pe vremea

www.dacoromanica.ro

existenței sindicatului, de permanentele eșecuri suferite de lichidatori în alegeri, cu prilejul diferitelor intervenții în cadrul adunărilor generale etc.

Și mai prost se prezintă situația lichidatorilor la muncitorii de alte profesiuni din Petersburg. Muncitorii din industria prelucrării lemnului au dat pentru „Puti Pravdî" 1 014,73 ruble, în timp ce „Severnaia Raboceaia Gazeta" a primit de la ei numai *38,14 ruble* *.

În publicațiile lichidatoriste s-a scris, în repetate rînduri, că „Pravda" are alături de ea masele cele mai înapoiate, care nu știu să se orienteze în problemele serioase ale mișcării. În numărul din iunie, recent apărut, al revistei „Nașa Zarea", d-l A. Gorev, un lichidator peste măsură de zelos, susține că colectele făcute pentru „Pravda", ca și rezoluțiile menite s-o sprijine, „provin de la niște pături de muncitori care pentru prima oară în istoria mișcării muncitorești din Rusia sînt atrase în sfera intereselor și controverselor social-democrației", din rîndurile tineretului ignorant, lipsit de conștiință de clasă, și din acelea ale muncitorilor înapoiați.

Nu cumva domnii lichidatori se încumetă să situeze printre asemenea „pături" și pe metalurgiști și pe tipografi, care s-au aflat întotdeauna în primele rînduri ale mișcării muncitorești ? D-l Gorev, firește, n-are nici un fel de dovezi în sprijinul argumentului său, ci pornește de la niște speculații subiective. N-are decît să rămînă cu speculațiile lui. Noi însă am dovedit, pe bază de cifre incontestabile, că și în categoriile unor muncitori atît de înaintați cum sînt tipografii și metalurgiștii din Petersburg lichidatorii abia au de partea lor o cincime.

Nu putem prezenta aici cifre comparative pentru colectele făcute în cadrul tuturor celorlalte categorii, fiindcă așa ceva ne-ar cere prea mult spațiu. De aceea vom da cifre comune pentru toate aceste categorii.

În afară de categoriile enumerate, „Puti Pravdî" a primit de la muncitori 3 700 de ruble, iar „Severnaia Ra-

* Cerem scuze cu anticipație dacă, cercetînd darile de seamă publicate de „Severnaia Raboceaia Gazeta", am omis unul sau două ateliere, la care nu era specificată ramura de producție respectivă. Acest lucru nu s-ar fi întîmplat dacă „Severnaia Raboceaia Gazeta" și-ar fi prelucrat mai amănunțit datele ei.

www.dacoromanica.ro

boceaia Gazeta“ 500 (în cifre rotunde). În această sumă intră subscripţiile funcţionarilor comerciali, ale croitorilor, pielarilor, textiliştilor, brutarilor etc., precum şi ale muncitorilor din mica industrie.

Şi de la aceşti muncitori s-a strîns pentru „Puti Pravdî“ de şapte ori mai mult decît pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“. Nu există categorie de muncitori sau de funcţionari care să fi dat pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ mai mult decît pentru „Puti Pravdî“. Chiar şi funcţionarii de birou şi ceilalţi funcţionari particulari au strîns pentru „Puti Pravdî“ 273,11 ruble, iar pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“, funcţionarii de birou şi vînzătorii din magazine (după datele prezentate de „Severnaia Raboceaia Gazeta“) au strîns împreună 262,32 ruble; vînzătorii din magazine au dat ziarului „Puti Pravdî“ 238,11 ruble.

Dăm şi lista întreprinderilor care au sprijinit mai activ ziarul lor muncitoresc:

1) Uzinele „Novîi Aivaz“ — 791,37 ruble (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ — 464,67 ruble); 2) Uzinele „Putilov“ — 335,46 ruble (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ — 59,38 ruble); 3) Uzinele metalurgice din Petersburg — 273,36 ruble (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ — 116,92 ruble); 4) Uzinele de ţevi — 243,80 ruble (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ — 113,41 ruble); 5) „Siemens-Schuckert“ — 229,26 ruble; 6) Fabrica „Ericson“ — 228,82 ruble (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ — 55,13 ruble); 7) „Parviainen“ — 183,93 ruble; 8) Uzinele „Starîi Lessner“ — 168,30 ruble; 9) Uzinele franco-ruse — 148,82 ruble; 10) Uzinele „Novîi Lessner“ — 116,25 ruble; 11) Uzina de cabluri — 112,62 ruble; 12) „Siemens-Halske“ — 104,30 ruble; 13) Uzinele „Obuhov“ — 91,02 ruble; 14) Imprimeriile statului — 79,12 ruble (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ — 54 de ruble) [153].

„Trudovaia Pravda“ nr. 30 şi 31 din 2 şi 3 iulie 1914

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

O HOTĂRÎRE A C.C. AL P.M.S.D.R.

Comitetul Central aduce mulţumiri delegaţiei Comitetului Central la Conferinţa de la Bruxelles pentru priceperea şi energia cu care a apărat linia partidului. Totodată roagă colegiul delegaţilor să aleagă un reprezentant pentru raportul la congresul sau conferinţa P.M.S.D.R. care va avea loc în august 1914.

Scris la 5 sau 6 (18 sau 19) iulie 1914

Publicat pentru prima oară în 1958, în revista „Istoriceskii Arhiv" nr. 6

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

OPOZIŢIA POLONEZĂ LA CONFERINŢA DE LA BRUXELLES [154]

Opoziţia poloneză, în frunte cu Maleţki, la Conferinţa de la Bruxelles a trecut de partea lichidatorilor. La aceşti oameni există contradicţie între vorbe şi fapte. Să aşteptăm rezultatele blocului încheiat de ei la 3 iulie cu Aleksinski, Plehanov şi lichidatorii. Cea mai bună verificare este aceea pe care o dă practica.

Scris mai tîrziu de 5 (18) iulie 1914

Se tipăreşte pentru prima oară, după manuscris

www.dacoromanica.ro

OPOZIŢIA SOCIAL-DEMOCRATĂ POLONEZĂ LA RĂSPÎNTIE

Trecerea opoziţiei social-democrate poloneze de partea lichidatorilor, la Conferinţa de la Bruxelles, li s-a părut multora un act cu totul neaşteptat şi a constituit o surpriză extrem de neplăcută pentru toţi adepţii partidului ilegal. Se credea că opoziţia social-democrată poloneză nu este mai puţin apropiată de pravdişti decît letonii. Şi iată că letonii se menţin pe o poziţie potrivnică lichidatorilor, în timp ce social-democraţii polonezi s-au comportat ca nişte renegaţi !!

Cum se explică acest lucru ?

El se explică prin aceea că la social-democraţii polonezi există două curente : unii vor să înlocuiască pe Tyszka şi pe Rosa Luxemburg, ca să continue ei înşişi politica lui Tyszka. Aceasta este o politică de diplomaţie lipsită de principii, o politică de „oscilare" între bolşevici şi menşevici, între partid şi lichidatorii lui. Azi votezi pentru unii, iar mîine pentru alţii. Sub aparenţa „imparţialităţii", îi trădezi, la rînd, pe toţi şi obţii „avantaje şi privilegii" pentru tine. Punctele cu caracter federativ din acordul de la Stockholm (1906), încheiat între social-democraţii polonezi şi social-democraţii ruşi [155], constituie o armă comodă pentru această politică abjectă, practicată cu virtuozitate de Tyszka şi de Rosa Luxemburg.

Celălalt curent este pentru o ruptură completă cu lichidatorii, cu federalismul, cu rolul de „pendulă" care „oscilează" între cele două părţi aflate în luptă ; — pentru o sinceră şi strînsă alianţă cu pravdiştii, cu partidul.

www.dacoromanica.ro

La Bruxelles a ieşit învingător primul curent din rîndurile social-democraţilor polonezi. Se înţelege că, în acest caz, e inevitabil ca noi să manifestăm o totală neîncredere faţă de social-democraţii polonezi. Viitorul ne va arăta dacă cel de-al doilea curent va reuşi să se închege temeinic, să înalţe stindardul luminos al unei politici consecvente şi principiale, precise şi bine definite, care să fie îndreptată nu numai împotriva cercului Tyszka, dar şi împotriva a ceea ce reprezintă în esenţă metodele lui Tyszka. E de prisos să spunem că numai pe baza unei asemenea politici e posibilă unificarea proletariatului social-democrat polonez.

Măsurile ce urmează să fie luate în vederea realizării unei astfel de unificări vor dezvălui definitiv adevărul despre starea reală de lucruri din rîndurile social-democraţiei poloneze şi vor determina astfel şi atitudinea noastră faţă de ea.

Scris mai tîrziu de 7 (20) iulie 1914

Publicat pentru întîia oară în 1937, în „Culegeri din Lenin", vol. XXX

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

RĂSPUNS LA UN ARTICOL DIN „LEIPZIGER VOLKSZEITUNG“ [156]

În „Leipziger Volkszeitung“ nr. 157 din 11 iulie 1914 a fost publicat un articol, semnat Z.L., „În legătură cu problema unității în Rusia“. Insuficienta obiectivitate a autorului acestui articol ne sileşte să atragem agenţia tovarăşilor germani asupra unor anumite fapte. Pentru o ilustrare a celor spuse de noi, reproducem aici un tabel care a fost publicat în „Pravda“ *.

Colectele pentru ziarele marxiste („pravdiste“) şi lichidatoriste la Petersburg în perioada de la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914

	Pravdişti		Lichidatori	
	Numărul colec-telor	Suma colectată	Numărul colec-telor	Suma colectată
Grupuri de muncitori	2 873	18 934,10	671	5 296,12
Grupuri de nemuncitori ..	713	2 650,01	453	6 759,77
Din care:				
Grupuri de elevi, studenţi şi tineret	54	650,92	45	630,22
Grupuri de „partizani“, prieteni etc.	42	458,82	54	2 450,60
Alte grupuri	33	125,29	30	186,12
Diferite persoane	531	1 046,62	266	1 608,32
Din surse neindicate	43	318,57	24	175,34
Din străinătate	10	49,79	34	1 709,17
Total.....	3 586	21 584,11	1 124	12 055,89

* Vezi volumul de faţă, p. 244—246. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

1. În tabelul nostru se indică exact perioada pentru care s-a făcut calculul (de la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914). La lichidatori nu se indică nici o perioadă. Ar fi corect, în acest caz, să fie confruntate nişte date care nu pot fi comparate şi care nu sînt sigure ?

2. Lichidatorii au explicat chiar ei şi au declarat în coloanele presei („Naşa Raboceaia Gazeta" nr. 34) că cifra de 948 reprezintă numărul *tuturor* grupurilor de care dispun, adică nu numai al celor de muncitori. Or, în statistica noastră se arată clar că cifrele 2 873 şi 671 se referă *numai* la grupurile de muncitori. Numărul total al grupurilor *este indicat* în tabelul nostru şi acest număr *nu coincide* cu acela al grupurilor de muncitori. Este corect să se treacă sub tăcere acest lucru ?

3. În ziarul nostru s-a precizat că noi indicăm, pentru ambele ziare, subscripţiile făcute de grupurile de muncitori şi că n-avem nici un fel de date din care să reiasă că unele şi aceleaşi grupuri au subscris de mai multe ori. Datele sînt prezentate în acelaşi fel pentru ambele ziare. Este cu totul de neînţeles cum de a putut un critic cinstit să ne găsească aici o „greşeală" !

4. Am prezentat date *paralele,* adică pentru una şi aceeaşi perioadă, la ambele ziare, şi datele publicate de ambele ziare au fost prelucrate *după aceeaşi metodă.*

Lichidatorii nu prezintă în genere date paralele, încălcînd astfel reguli dintre cele mai elementare şi îndeobşte cunoscute ale oricărei operaţii statistice. Oricine manifestă interes pentru această chestiune poate să-şi procure cu uşurinţă ambele ziare şi să controleze informaţiile noastre.

Sîntem siguri că nici un om obiectiv nu va putea să considere drept corecte metodele de „critică" folosite de Z.L.

„Leipziger Volkszeitung" nr. 165
din 21 iulie 1914
Semnat : Redacţia „Pravdei"

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar
Tradus din limba germană

www.dacoromanica.ro

MATERIALE PREGĂTITOARE

www.dacoromanica.ro

PLANURILE ARTICOLULUI „DESPRE DREPTUL NAŢIUNILOR LA AUTODETERMINARE"

1

Nu figurează în alte programe europene.
Social-democraţii austrieci vs * P.S.D. şi *Ukrainska* S.D.
Nimic „practic".
Desăvîrşirea revoluţiei burghezo-democratice în Rusia.
Problema naţională în Austria. (Nehotărîre. Destrămare ?)
Congresul de la Londra din 1896 şi eludarea („ocolirea") hotărîrilor lui.
Dreptul la autodeterminare şi „populaţia" velicorusă.
Dreptul la autodeterminare şi *la despărţire (interpretare).*
Dreptul la autodeterminare şi divorţul.
Educarea în spirit antinaţional.
Cadeţii şi dreptul la autodeterminare.
Asuprirea naţională în general şi dreptul la despărţire...
Trei moduri de rezolvare *burgheză* a problemei naţionale (*1.* iunkero-iobăgist ; — *2.* burghezo-liberal ; — *3.* democratic).
Capitalismul uneşte Rusia şi Polonia vs „despotismul asiatic".
Vorbărie goală (cine şi cum să se autodetermine ? Adunarea constituantă ? ş.a.m.d.).
Meritul P.S.D. *minus* greşelile Rosei Luxemburg.
Programul P.M.S.D.R. din 1903 şi autodeterminarea.
Norvegia în 1905 şi R. Luxemburg vs „Naprzód".
Ţărănimea în problema naţională (K. Kautsky vs R. Luxemburg).

* — versus — faţă de... . — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

Naţionalismul burgheziei (naţiunii asuprite) vs naţionalismul *sutelor negre*.
Mişcarea ucraineană şi problema ucraineană.
Socialiştii-revoluţionari şi dreptul „necondiţionat" la autodeterminare, preconizat de ei.
Despărţirea de stat vs *întărirea* legăturilor economice, culturale şi **de clasă**.
Apropierea economică şi limba ca factor economic. „Statul naţional"...
R. Luxemburg şi comp. oportuniştilor (Libman + Iurkevici + Semkovski).
Utopistul Marx şi practica R. Luxemburg.
(Irlanda). Marx vs Lopatin.
Rusia şi „vecinii" : Austria şi statele asiatice (+ Balcanii).
„Cu excepţia, poate, a Finlandei" (Semkovski).
Frazeologie metafizică generală (R. Luxemburg).
Poporul — noţiune a ideologiei burgheze (R. Luxemburg).
Ori „nic" *, ori să sprijinim toate aspiraţiile naţionaliste (R. Luxemburg).
Modul concret, istoric de a pune problema (R. Luxemburg).
„majoritatea poporului" ? (R. Luxemburg).
Statul naţional vs statul prădalnic (R. Luxemburg)
coloniile (R. Luxemburg).
Naţionaliştii-reacţionari
„ -liberali
„ -democraţi (Peşehonov).

2

1. Frazeologie metafizică generală ?
2. „Statul naţional".
3. Democraţii consecvenţi (vs lichidatori).
4. Congresul de la Londra din 1896.
5. Naţionalismul burgheziei asuprite şi naţionalismul sutelor negre dominante.
6. Marx despre Irlanda.
7. Norvegia.
8. Oportunismul Rosei Luxemburg & Co. ! !

* — „nimic". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

9. Problema națională în Rusia în 1905 și after *.
10. Austria, Rusia, Balcanii, Asia.
11. Impertinenții și intriganții : Libman + Iurkevici + Semkovski.
12. Revoluția burghezo-democratică nedesăvîrșită și cele trei moduri de rezolvare a problemei naționale (1. reacționar, 2. liberal, 3. democratic).
13. Asuprirea națională și autodeterminarea. Cadeții despre autodeterminare.

5

I. A) *Noțiunea*
interpretarea juridică-terminologică sau istorică-economică ?
...despărțire ; stat național...

II. B) Statul național
= tip, normă.
(R. Luxemburg vs statul prădalnic).
Factor economic = limba.

III. C) „Contopirea cu Rusia"...
vs despotismul asiatic
situația din Germania.

IV. D) „Frazeologie metafizică"
poporul = noțiune a ideologiei burgheze (R. Luxemburg).

V. E) Modul concret și istoric de a pune problema (R. Luxemburg).

VI. Z) Rusia — transformările burghezo-democratice nu sînt terminate (țăranii ?).
(Mișcarea națională în 1905 și after.)

VII. H) Rusia și Austria (problema ucraineană)
(nu figurează în program ?).

VIII. Θ) Rusia și Asia.

IX. Nic sau sprijinirea oricăror aspirații naționale (R. Luxemburg) — „cu excepția, poate, a Finlandei".

* — după aceea — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

X. Nimic „practic“
(K. Kautsky şi R. Luxemburg).
— educarea ţăranilor velicoruşi în spirit antinaţional vs alogeni
populaţia velicorusă

naţionaliştii-reacţionari } naţionalismul
„ -liberali } burgheziei
„ -democraţi } asuprite şi acela al sutelor negre asupritoare.

XI. Asuprirea naţională şi cadeţii în problema dreptului la autodeterminare.
XII. Cele trei moduri de rezolvare a problemei naţionale
((transformare burghezo-democratică = apropiere.))
XIII. Norvegia
(R. Luxemburg şi fracurile). Meritul P.S.D. — R. Luxemburg.
XIV. Dreptul la autodeterminare şi divorţul.
XV. Rezoluţia de la Londra din 1896
(sofismele Rosei Luxemburg)
(socialiştii-revoluţionari şi dreptul „necondiţionat“, preconizat de ei).
XVI. Programul din 1903 — fiasco P.S.D.
XVII. Impertinenţa oportuniştilor. Rosa Luxemburg vs oportunişti.
XVIII. Utopistul Marx şi „practica“ R. Luxemburg (Irlanda).
XIX. Rezumat.
(Oportunismul Rosei Luxemburg.)

4

§ I. (I—II) *Noţiunea* de autodeterminare şi problema „statului naţional“.

§ II. (III—V) Argumentele Rosei Luxemburg şi modul cum *pune ea problema.*

www.dacoromanica.ro

§ III. (VI—VIII)	A fost desăvîrşită revoluţia *burghezo-democratică* în Rusia? *Particularităţile concrete* ale problemei naţionale în Rusia.
§ IV. (IX—X)	„Frazeologie anarhică". „Totul ori nimic" şi „*practicismul*" în problema naţională. (Dreptul de a divorţa (XIV).)
§ V. (XI XII)	*Cadeţii* şi R. Luxemburg în problema naţională *(oportuniştii)*. Trei moduri de rezolvare a problemei naţionale.
§ VI. (XIII)	*Norvegia* (R. Luxemburg vs fracurile).
§ VII. (XV)	Rezoluţia *de la Londra* din 1896. *(R. Luxemburg* şi socialiştii-revoluţionari.)
§ VIII. (XVI XVII)	*Programul* din 1903. Fiasco P.S.D. Impertinenţa oportuniştilor. (Astăzi prăbuşire.)
§ IX. (XVIII)	*Utopistul Marx* şi practica *R. Luxemburg*.
X. (XIX)	*Încheiere.*

5

I. Ce este autodeterminarea naţiunilor?
II. Modul concret, istoric de a pune problema.

www.dacoromanica.ro

III. Transformarea burghezo-democratică a Rusiei şi particularităţile problemei naţionale la noi.
IV. „Practicismul" în problema naţională.
V. Burghezia liberală şi oportunismul social-democraţiei în problema naţională.
VI. Exemplul Norvegiei.
VII. Rezoluţia Congresului de la Londra din 1896.
VIII. Programul din 1903 al marxiştilor ruşi.
IX. Utopistul K. Marx şi practica Rosa Luxemburg.
X. Încheiere.
(Rezumat.)

Scris în februarie-martie 1914

Publicat pentru prima oară în 1937, în „Culegeri din Lenin", vol. XXX

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

PLANUL ŞI CONSPECTUL RAPORTULUI C.C. AL P.M.S.D.R. PENTRU CONGRESUL DE LA VIENA AL INTERNAŢIONALEI A II-a

Raportul pentru Congresul de la Viena :

I. A. Mişcarea grevistă. Demonstraţiile.
Ziarele muncitoreşti.
Campania pentru asigurări sociale.
Sindicatele.
Cooperativele.
Alegerile pentru Duma a IV-a de stat.

II. B. Spargerea grevelor şi zădărnicirea demonstraţiilor revoluţionare.
Ziarul concurent.
Publicaţii ilegale în perioada 1912—1914 (**0** la lichidatori).
Adunări şi conferinţe ilegale (1912, 1913, 1913).
Destrămarea Blocului din august.

III. C. 1) Grupuri de muncitori.
2) Sindicatele.
3) Casele de asigurări sociale.
4) Fracţiunea lichidatoristă fără muncitori.
5) Votul pentru *cei şase* şi pentru *cei şapte*.

IV. D. I. Negarea necesităţii partidului ilegal.
II. Atacuri în presa legală împotriva lozincilor ilegale.
III. Problema naţională : separatismul Bundului.
IV. „ „ Jagiełło.
V. „ „ autonomia cultural-naţională.

www.dacoromanica.ro

VI. Încălcarea voinţei majorităţii şi dezorganizarea ei.
VII. Campania de calomnii.
(α) X.
(β) Malinovski.

V. E. Istoria celor două decenii :

„economismul“	1894—1903
menşevismul	1903—1908
lichidatorismul	1908—1914.

N.B. ||| Un congres general ?

VI. Dată fiind minciuna sfruntată, răspîndită de lichidatori şi de grupuleţele din străinătate (troţkişti, vperedişti, plehanovişti), declarăm :

1) că regretăm nespus de mult că nu s-a ţinut o conferinţă a *tuturor* „fracţiunilor“, *în ciuda* rugăminţii noastre de a grăbi convocarea ei ;
2) că, după părerea noastră, o asemenea conferinţă poate avea *un singur* scop, şi anume acela de **a demasca** minciuna lichidatorilor şi a grupuleţelor şi de **a strînge** date şi fapte obiective.

Condiţia pusă de noi pentru a participa la orice conferinţă de acest fel : să ni se dea garanţii că vor fi strînse şi astfel de date şi **vor fi publicate** în presa partidelor socialiste din ţările vest-europene.

Lichidatorii se folosesc fără ruşine de rezoluţiile adoptate de Internaţională şi pledează pentru libertatea de a încălca voinţa majorităţii muncitorilor organizaţi. Asemenea procedee sînt intolerabile ! !

Exemplul ajutorului german, de 3 000 de mărci, acordat „grupuleţelor“ : Jagiełło ! !

Etwa * :

1. Chemarea la Aussprache *versus*... **
...„negarea necesităţii vechiului partid“... O explicare clară a nevoii de Klarheit *** şi „Konfusion“ **** care s-a creat.

* — Circa, aproximativ. — *Nota trad.*
** — schimb de păreri cu privire la ... — *Nota trad*
*** — claritate. — *Nota trad.*
**** — „confuzia“. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

2. „Die alte Partei verschwunden“ *... Să nu fie excluşi tovarăşii etc. etc. ... E ceva nemaipomenit ! A nimerit cu *oiştea* în gară...

3. „Lacrimile unui om bun“ : banditii
emigranţii
supărare personală
la aceeaşi masă
uşor etc. etc. P.S.D.
ieri Rosa
azi Varşovia şi
Lodzul
Lewica ?

4. Comp. „Vorwärts“, 1912, 26.III.

5. Nu există vechiul partid ? Nu se poate constitui majoritatea ? Nu poate fi Massenorganisation ** ?

6. Gemeinplätze versus *** fapte !

7. Alegerile.
8. Ziarele.
9. Campania *şase* und *şapte* ****.

10. Iar în jur ? destrămare — sau grupuleţele din străinătate nil***** (2 ani : 1912—1913).
— sau *l i c h i d a t o r i i*...
care neagă partidul (α).
...sau Zweifler ****** (β).

11. Condiţii (I) recunoaşterea necondiţionată a vechiului partid
(în principiu)...
(inclusiv problema naţională)
(inclusiv Lewica)

---

* — „Vechiul partid a dispărut“. — *Nota trad.*
** — o organizaţie de masă. — *Nota trad.*
*** — locuri comune contra. — *Nota trad.*
**** — *celor şase* şi a *celor şapte* ! — *Nota trad.*
***** — nihil — nimic. — *Nota trad.*
****** — care stau la îndoială. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

(II) recunoaşterea necondiţionată a majorităţii
(pentru a face paşi practici spre unitate)...

12. Unitate? *Da!* 2 500 de grupuri de muncitori, şi nu destrămarea grupuleţelor de intelectuali care au îndoieli în ce priveşte partidul ilegal!!
Aussprache über die tranchanten Punkte!! *

Scris în aprilie—mai 1914

Publicat pentru prima oară în 1959, în revista „Istoriceskii Arhiv" nr. 4

Se tipăreşte după manuscris

---

* Schimb de păreri în legătură cu punctele de importanţă decisivă! — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

PLANURILE ARTICOLULUI DESPRE REVISTA „SOVREMENNIK“ [157]

Despre revista „Sovremennik“

1

Liberalul Bogucearski — o revistă fără partid, cu orientare de stînga (democratul Martov, cel foarte de stînga, foarte vioi şi cu multă dragoste faţă de muncitori).

Un social-democrat de salon într-un salon burghezo-radical.

„Socializarea grupului muncitoresc“

„Fracţionismul“ în gura lichidatorilor şi a narodnicilor

Narodnicii sînt pentru „unitate“: trăncăneala indecentă a lui Suhanov. Şi demonstraţia... vitrina, expoziţia de nume:

Plehanov alături de Potresov („*Severnaia Rabocea-ia Gazeta*“ nr. 66) ???

„Colecte în părţi egale“

„Toate curentele“

Bonci-Bruevici — singur (pravdist ?), trist şi *nelalocul său.*

Lichidatorii — „toate stelele“.

Narodnicii de stînga — idem...

Blocul lichidatorilor şi al narodnicilor de stînga în campania pentru asigurări sociale şi în organizaţiile muncitoreşti

„Bloc de stînga“ de tip nou. Nu, acesta nu este un bloc de stînga, nu este un bloc al *social-democraţiei* şi al *democraţiei burgheze*, ci un început de contopire a *celor două nuanţe ale democraţiei burgheze*, lichidatorii şi narodnicii.

www.dacoromanica.ro

O revistă a intelectualităţii fără nici o legătură cu masele (à la „Russkoe Bogatstvo")...

Semnificaţie de clasă în întreaga alcătuire a vieţii ruseşti ? Mai clar. Democraţia burghezo-liberală (trudovicii ; socialiştii-populişti ; lichidatorii ; narodnicii de stînga) — democraţia proletară...

„Edinstvo" ? (Bastonul rupt)...

2

1. Revista „Sovremennik" — unul dintre fenomenele care vădesc prezenţa unor „tendinţe noi".

2. Început şi continuare. De la Bogucearski + Kuskova + Prokopovici (revistă fără partid) la blocul socialiştii-revoluţionari + lichidatorii (în condiţii cînd se manifestă diverse curente **izolate** { Bonci-Bruevici, Steklov}). Situaţia deosebită ***a lui Plehanov***.

{Novotorjski despre el, în nr. 5, p. 81 ; Strelţov, în nr. 6, p. 85 ; Suhanov, în nr. 6, p. 59.

3. Bogucearski *(care a rămas)*. Trăncăneala lui à la **cadeţi**.

4. După cotitură : *Suhanov*.

Trăncăneala despre narodnici şi marxişti.

5. În vizită la narodnici (L. Martov).

6. Germeni...

(un bloc al lichidatorilor cu narodnicii în mişcarea muncitorească din Petersburg)
trăncăneala despre fracţionism
„revizionismul".

www.dacoromanica.ro

7. Atitudinea partidului (contra ***cercurilor***).

8. O apreciere asupra noului partid

orice absurditate
((„Pe terenul marxismului"))
{ Struve
„Economismul"
Kuskova, Prokopovici etc.
Narodnicii. }

Scris în mai 1914

Publicat pentru prima oară în 1939, în revista „Proletarskaia Revoliuțiia" nr. 1

Se tipărește după manuscris

www.dacoromanica.ro

PLANUL ŞI TEZELE RAPORTULUI C.C. AL P.M.S.D.R. PENTRU CONFERINŢA DE LA BRUXELLES

Tezele raportului C.C. { „Etats-majors sans armée" *

1. Mulţumiri lui Vandervelde (pentru vizită, pentru strîngerea şi publicarea de date *obiective*).
2. „Points litigieux" **.

Tema

Cele două idei principale { α. luptă fracţionistă (în străinătate) / β. strîngerea rîndurilor muncitorilor *şi* majoritatea *lor* în Rusia.

3. Izvorul luptei şi esenţa ei :

(A)

desprinderea lichidatorilor de partid (1908—1911) şi

(B)

excluderea lor (1912).

(A)

4. Rezoluţiile din anii 1908 şi 1910. Lupta O.C.
5. Refacerea partidului în 1912, *împotriva* lichidatorilor.

(B)

6. O apreciere teoretică asupra esenţei lichidatorismului *existenţa partidului* (ilegal) şi renegarea lui.

* — „State-majore fără armată". — *Nota trad.*
** — „Puncte litigioase". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

7. Verificarea acestei teorii şi a acestor hotărîri adoptate de partid, de către experienţa (αα) partidului nostru şi (ββ) aceea a duşmanilor noştri...

Două puncte de vedere (α) haos ; (β) partidul muncitoresc împotriva lichidatorilor.

Definiţia lichidatorismului în 1908. Comp. 1910.
Esenţa lui : desprinderea de partid.
Importanţa activităţii ilegale.
Legătura cu tactica.

Lupta revoluţionară a clasei muncitoare :

{ greve revoluţionare
mitinguri „
demonstraţii de stradă revoluţionare }

Conferinţa din ianuarie 1912 şi refacerea partidului.

{ Planul : I. Esenţa divergenţelor.
II. Experienţa partidului nostru.
III. Experienţa duşmanilor noştri.
IV. *Condiţii* practice *de pace*
(9 pct.
10 ??) }

Scris între 23 şi 30 iunie (6 şi 13 iulie) 1914

Se tipăreşte pentru prima oară, după manuscris

www.dacoromanica.ro

PLANURILE ARTICOLULUI „REVOLUŢIA ŞI RĂZBOIUL“ [158]

Revoluţia şi războiul

1

I. α) Zilele din VII 1914 vs cele din I. 1905

1. prapuri — baricade
2. Gapon — organizaţia ilegală social-democrată
3. lozinca zilei — cele trei balene
4. atitudine naivă — luptă îndîrjită
5. sfîrşit organizat cu o lozincă stabilită. { „Kievskaia Mîsl“ „Russkoe Slovo“ [159]. }

II. Lozinca grevei şi a insurecţiei armate (neghiobul L. V. în ziarul plehanovist).

III. Războiul dintre Austria şi Serbia vs un război european.

IV. Militarismul, imperialismul.
Armele trag de la sine.
Lupta împotriva războiului
rezoluţia lui Jaurès vs Guesde
experienţa muncitorilor din Rusia.
Cel mai bun război împotriva războiului : revoluţia.

www.dacoromanica.ro

2

1. Zilele din iulie vs 9. I.
2. Criza politică { oct. / 22.IV. / Rasputin / foametea.
3. Dezvoltarea mișcării și a lozincilor.
4. Lichidatorismul care a fost măturat și grupulețele din străinătate.
5. Războiul dintre Austria și Serbia.
6. Imperialismul și militarismul.
7. Război împotriva războiului.
8. Situația internațională și sarcinile proletariatului din Rusia.

Scris între 15 și 18 (28 și 31) iulie 1914

Se tipărește pentru prima oară, după manuscris

www.dacoromanica.ro

LISTA LUCRĂRILOR LUI
V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE

ADNOTĂRI

INDICI

DATE DIN
VIAŢA ŞI ACTIVITATEA LUI
V. I. LENIN

www.dacoromanica.ro

LISTA LUCRĂRILOR LUI V. I. LENIN CARE N-AU FOST GĂSITE PÎNĂ ÎN PREZENT

(Martie—iulie 1914)

PROIECTUL „APELULUI CĂTRE MUNCITORII UCRAINENI"

Într-o scrisoare cu data de 19 martie (1 aprilie) 1914, V. I. Lenin a trimis acest proiect Inessei Armand, cu rugămintea de a-l transcrie şi a-l remite lui O. N. Lola (Stepaniuk) pentru a fi acceptat, tradus în limba ucraineană şi publicat în „Şahterskii Listok" (supliment la ziarul „Puti Pravdî"). Lenin considera că e deosebit de important ca acest apel — care îndemna pe muncitori, fără deosebire de naţionalitate, să se unească pentru a lupta împreună împotriva capitalului — să pornească din mijlocul social-democraţilor ucraineni (vezi Opere, vol. 35, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 111).

SCRISOARE CĂTRE O. N. LOLA

Despre această scrisoare, în care V. I. Lenin făcea rugămintea de a strînge şi a-i trimite o serie de materiale cu privire la problema ucraineană, se ştie dintr-o scrisoare a lui O. N. Lola către V. I. Lenin cu data de 23 martie (5 aprilie) 1914, în care se spunea : „Îmi cer scuze pentru întîrzierea cu care răspund la scrisoarea dv... Despre statistica asupra oraşelor şi a populaţiei orăşeneşti din Ucraina am să mă informez la Galiţînskaia, întrucît ea scrie nişte articole despre situaţia economică a Ucrainei" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE A. A. BEKZADIAN

Dintr-o scrisoare a lui A. A. Bekzadian către V. I. Lenin cu data de 29 martie (11 aprilie) 1914 se ştie că Lenin i-a făcut propunerea de a se folosi adresa lui pentru legătura cu Biroul socialist internaţional. Răspunzînd la această propunere, Bekzadian scria : „Regret că nu vă pot da un răspuns pozitiv, întrucît situaţia mea nu s-a lămurit... cel mai probabil este că în mai am să plec în Rusia, iar ca să dau adresa pentru scurt timp n-ar avea rost, cu atît mai mult

www.dacoromanica.ro

acum, cînd, după evenimentele de la Petersburg, este nevoie de o intensă corespondenţă cu Biroul" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE V. R. MENJINSKI

După cum se vede din răspunsul ce i-a fost trimis de V. R. Menjinski la 31 martie (13 aprilie) 1914, V. I. Lenin s-a interesat de împrejurările în care a fost arestată sora acestuia, L. R. Menjinskaia (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

UN ARTICOL ÎNDREPTAT ÎMPOTRIVA LUI F. BULKIN ŞI A LUI L. MARTOV

Acest articol a fost scris de V. I. Lenin mai tîrziu de 3 (16) aprilie 1914, în legătură cu apariţia, în nr. 3 al revistei „Naşa Zarea", a unor articole ale lui F. Bulkin şi L. Martov, îndreptate împotriva bolşevicilor. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează pagina a doua din manuscrisul acestui articol al lui V. I. Lenin. Atacurile lui Bulkin şi Martov au fost supuse de Lenin unei critici severe în articolele sale „Lupta ideologică în mişcarea muncitorească", „Plehanov, care nu ştie ce vrea", „Cum este disimulată încălcarea unităţii de cei ce vorbesc într-una despre unitate", „Metodele de luptă folosite de intelectualii burghezi împotriva muncitorilor" (vezi p. 138—141, 175—179, 195—220, 346—381).

SCRISOARE CĂTRE V. M. ZAGORSKI

Despre această scrisoare, în care V. I. Lenin adresa rugămintea de a i se trimite hotărîrile conferinţelor de partid şi programul partidului, avem cunoştinţă dintr-o scrisoare ce i-a fost trimisă de V. M. Zagorski la 4 (17) aprilie 1914 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

PATRU PAGINI DIN MANUSCRISUL PROIECTULUI DE CUVÎNTARE: „CU PRIVIRE LA POLITICA NAŢIONALĂ"

Proiectul cuvîntării „Cu privire la politica naţională" a fost scris de V. I. Lenin mai tîrziu de 6 (19) aprilie 1914 pentru deputatul bolşevic G. I. Petrovski, care urma să ia cuvîntul în Duma a IV-a de stat. Întrucît la 22 aprilie (5 mai) 1914 deputaţii de stînga au fost excluşi din Dumă pe o perioadă de 15 şedinţe, Petrovski n-a mai putut să rostească această cuvîntare. În Arhiva centrală de partid

www.dacoromanica.ro

a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisul proiectului acestei cuvîntări, din care lipsesc paginile 3, 4, 25 și 26.

SCRISORI CĂTRE I. E. HERMAN

La 9 (22) aprilie 1914, I. E. Herman i-a comunicat lui V. I. Lenin că a primit cele două scrisori ale lui în legătură cu manifestele pentru Ziua presei muncitorești, 22 aprilie (5 mai), și pentru 1 Mai (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

RĂSPUNSUL C.C. AL P.M.S.D.R. CĂTRE BIROUL SOCIALIST INTERNAȚIONAL AL INTERNAȚIONALEI A II-A

În acest răspuns, Comitetul Central făcea cunoscut că acceptă să participe la conferința convocată de B.S.I. în legătură cu sciziunea ivită în sînul P.M.S.D.R. Răspunsul conținea un raport oficial al C.C. cu privire la esența divergențelor principiale dintre bolșevici și lichidatori, care fusese promis de V. I. Lenin într-o scrisoare adresată lui C. Huysmans, secretarul B.S.I., la 18—19 ianuarie (31 ianuarie—1 februarie) 1914 (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 314—322). Răspunsul Comitetului Central a fost publicat în formă prescurtată, sub titlul „Ce spun marxiștii organizați despre intervenția Biroului internațional", în nr. 61 din 15 aprilie 1914 al ziarului „Puti Pravdî" (vezi volumul de față, p. 85—88).

SCRISOARE CĂTRE B. ANTONOV

Despre această scrisoare a lui V. I. Lenin avem cunoștință din răspunsul trimis la 15 (28) aprilie 1914 de B. Antonov, care îi comunica că a îndeplinit însărcinarea ce i-a încredințat-o: „Imediat ce am primit apelul, l-am tradus și l-am trimis". După cît se vede, era vorba de un apel către militanții mișcării muncitorești internaționale în legătură cu Ziua presei muncitorești din Rusia, pe care Antonov urma să-l traducă și să-l transmită unor militanți ai mișcării socialiste din Italia (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE S. G. ȘAUMIAN

Această scrisoare a lui V. I. Lenin, după cum reiese din răspunsul trimis de S. G. Șaumian la 17 (30) aprilie 1914, era consacrată problemei naționale (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

www.dacoromanica.ro

SCRISOARE CĂTRE O. N. LOLA

Despre această scrisoare a lui V. I. Lenin, care cerea să i se găsească şi să i se trimită o broşură a lui V. Vinnicenko, avem cunoştinţă din scrisoarea de răspuns a lui O. N. Lola cu data de 30 aprilie (13 mai) 1914 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE N. I. BUHARIN

În aprilie 1914 V. I. Lenin i-a scris lui N. I. Buharin în legătură cu pregătirea unor proiecte de cuvîntări în problema naţională pentru fracţiunea bolşevică din Duma a IV-a de stat, fapt confirmat de conţinutul răspunsului trimis de Buharin (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE G. I. CIUDNOVSKI

Informaţii în legătură cu această scrisoare, în care V. I. Lenin a propus o serie de completări la articolul lui G. I. Ciudnovski „O nouă teorie a acumulării", se pot găsi în scrisoarea de răspuns a acestuia cu data de 8 (21) mai 1914. Ciudnovski îi scria că a introdus completările care, după părerea lui Lenin, puteau face ca articolul său să fie pe înţelesul tuturor (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE N. I. BUHARIN

După cum reiese din răspunsul primit de la N. I. Buharin, V. I. Lenin se interesa de o scrisoare expediată din Rusia şi conţinînd unele informaţii despre R. Malinovski, care la 8 (21) mai 1914 renunţase, cu de la sine putere, la mandatul său de deputat în Dumă, dezertînd astfel de la postul său (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE N. I. PODVOISKI

Această scrisoare a fost scrisă între 10 şi 18 (23 şi 31) mai 1914. Despre aceasta avem cunoştinţă dintr-o scrisoare a lui N. I. Podvoiski din 10 (23) mai, în care solicita sprijinul lui Lenin pentru o lucrare de statistică, şi dintr-o a doua scrisoare din 18 (31) mai, în care îi aducea mulţumiri lui V. I. Lenin pentru sprijinul acordat (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

www.dacoromanica.ro

SCRISOARE CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI

Despre această scrisoare a lui V. I. Lenin avem cunoştinţă din următoarele cuvinte din răspunsul lui G. I. Şklovski, scris între 12 şi 20 mai (25 mai şi 2 iunie) 1914 : „Scumpe Vladimir Ilici ! Chiar acum am primit scrisoarea dv. şi mă grăbesc să vă răspund numaidecît" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE A. V. BRITMAN

Informaţii în această privinţă găsim într-o scrisoare a lui A. V. Britman către V. I. Lenin cu data de 20 mai (2 iunie) 1914. În scrisoarea sa, Lenin se ocupa de mijloacele necesare pentru editarea Organului Central — ziarul „Soţial-Demokrat" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISORI CĂTRE S. D. SOKOVNIN

Informaţii în legătură cu aceste scrisori găsim într-o scrisoare din 22 mai (4 iunie) 1914 a lui S. D. Sokovnin, membru al secţiei din Paris a P.M.S.D.R., şi alta, nedatată, trimisă de el mai tîrziu. Această corespondenţă se referea la organizarea editării unui organ de presă al funcţionărimii ruse (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE M. M. LITVINOV

În această scrisoare, V. I. Lenin îi propunea lui M. M. Litvinov să meargă la Viena ca delegat la congresul socialist internaţional, fapt confirmat de răspunsul dat de Litvinov într-o scrisoare cu data de 24 mai (6 iunie) 1914 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE A. A. TROIANOVSKI

Informaţii despre această scrisoare, în care e vorba de repartiţia mandatelor pentru Congresul de la Viena, găsim în scrisoarea de răspuns a lui A. A. Troianovski cu data de 25 mai (7 iunie) 1914 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SFÎRŞITUL MANUSCRISULUI UNUI PROIECT DE CUVÎNTARE „CU PRIVIRE LA BUGETUL MINISTERULUI AGRICULTURII"

Proiectul cuvîntării „Cu privire la bugetul Ministerului Agriculturii" (vezi volumul de faţă, p. 180—186) a fost pregătit de V. I. Lenin pentru deputatul bolşevic G. I. Petrovski, care urma să

www.dacoromanica.ro

ia cuvîntul în Duma a IV-a de stat. Petrovski a rostit această cuvîntare la 28 mai (10 iunie) 1914, în cadrul discuţiilor purtate în Dumă pe marginea bugetului departamentului domeniilor statului. Paginile 1—22 ale manuscrisului acestui proiect de cuvîntare se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

SCRISOARE CĂTRE M. F. VLADIMIRSKI

După cum reiese din scrisorile de răspuns ale lui M. F. Vladimirski din 31 mai (13 iunie) şi 10 (23) iunie 1914, în scrisoarea lui V. I. Lenin era vorba de organizarea tipăririi programului partidului (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISORI CĂTRE REDACŢIA REVISTEI „PROSVEŞCENIE"

În cursul lunilor mai şi iunie 1914, V. I. Lenin a scris de cîteva ori redacţiei revistei „Prosveşcenie". Despre conţinutul scrisorilor avem cunoştinţă din răspunsurile primite de el de la redacţia revistei, care au fost scrise între 4 (17) mai şi 13 (26) iunie 1914. Corespondenţa se referea la unele chestiuni legate de munca redacţiei şi de conţinutul diverselor numere ale revistei (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE UN NECUNOSCUT DIN MOSCOVA

Pe plicul unei scrisori din Moscova, care a fost păstrat, V. I. Lenin a făcut următoarea menţiune : „S-a răspuns la 20.VI.1914" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE O. N. LOLA

Faptul că V. I. Lenin a scris această scrisoare este adeverit de menţiunea : „S-a răspuns la 20 iunie 1914", făcută de el pe plicul unei scrisori primite de la O. N. Lola (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE N. V. KUZNEŢOV

Despre această scrisoare avem cunoştinţă dintr-o scrisoare a lui N. V. Kuzneţov din 8 (21) iunie 1914, pe care V. I. Lenin a făcut menţiunea : „S-a răspuns" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

www.dacoromanica.ro

SCRISOARE CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI

V. I. Lenin a făcut menţiunea: „S-a răspuns" pe o scrisoare a lui G. L. Şklovski din 8 (21) iunie 1914, care s-a păstrat (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE M. K. VLADIMIROV

După cum reiese dintr-o scrisoare a lui M. K. Vladimirov cu data de 16 (29) iunie 1914, în scrisoarea lui V. I. Lenin era vorba de editarea, la Paris, a programului şi statutului partidului (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE EDITURA „PRIBOI"

Dintr-o scrisoare a editurii „Priboi" cu data de 17 (30) iunie 1914 se ştie că scrisoarea lui V. I. Lenin a fost prilejuită de întîrzierea apariţiei articolului „Clasa muncitoare şi presa muncitorească", care urma să fie publicat în ziarul „Trudovaia Pravda" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE EDITURA „PRIBOI"

După cum reiese din răspunsul cu data de 20 iunie (3 iulie) 1914 primit din partea editurii „Priboi", V. I. Lenin, în scrisoarea sa, cerea încă o dată informaţii în legătură cu soarta articolului său „Clasa muncitoare şi presa muncitorească", dădea indicaţii în legătură cu alegerea unor colecţii de ziare necesare pregătirii în vederea Conferinţei de la Bruxelles şi făcea cunoscut că a trimis o completare la articolul „Cum au răspuns muncitorii la constituirea unei fracţiuni muncitoreşti social-democrate ruse în Duma de stat" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE A. A. BEKZADIAN

Informaţii în legătură cu această scrisoare, în care i se propunea lui A. A. Bekzadian să facă parte din delegaţia C.C. al P.M.S.D.R. la Conferinţa de la Bruxelles, găsim în scrisoarea din 21 iunie (4 iulie) 1914 a lui V. I. Lenin către Inessa Armand şi în răspunsul primit de la A. A. Bekzadian (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

www.dacoromanica.ro

SCRISOARE CĂTRE N. V. KUZNEȚOV

Despre această scrisoare — prin care Lenin îl ruga pe N. V. Kuznețov să ajungă la o înțelegere cu M. F. Vladimirski (Kamski), în sensul ca el să accepte să facă parte din delegația C.C. al P.M.S.D.R. la Conferința de la Bruxelles și să strîngă ziare, procese-verbale ale congreselor de partid și alte materiale necesare delegației — avem cunoștință din răspunsul trimis de N. V. Kuznețov la 24 iunie (7 iulie) 1914 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE V. MIȚKEVICI-KAPSUKAS

Într-o scrisoare cu data de 25 iunie (8 iulie), Mițkevici-Kapsukas îi scria lui V. I. Lenin : „Ca răspuns la scrisoarea dv., vă pot comunica următoarele...". După cum se vede din restul scrisorii, Lenin cerea informații în legătură cu orientarea și istoricul înființării ziarului lituanian „Vilnis" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE M. M. LITVINOV

După cum se vede dintr-o scrisoare a lui M. M. Litvinov cu data de 25 iunie (8 iulie) 1914, în scrisoarea lui V. I. Lenin era expus conținutul răspunsului pe care C.C. al P.M.S.D.R. îl dădea lui C. Huysmans, secretarul B.S.I., în legătură cu participarea bolșevicilor la Conferința de la Bruxelles. Lenin îl însărcina pe Litvinov să transmită acest răspuns lui C. Huysmans (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE EDITURA „PRIBOI"

Despre această scrisoare, în care e vorba de trimiterea corecturilor la culegerea „Marxism și lichidatorism", avem cunoștință dintr-o scrisoare a editurii „Priboi" cu data de 27 iunie (10 iulie) 1914 adresată lui V. I. Lenin (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE M. M. LITVINOV

În această scrisoare cu data de 27 iunie (10 iulie) 1914, e vorba de pregătirea Conferinței de la Bruxelles. Informații în această privință avem în răspunsul trimis de M. M. Litvinov lui V. I. Lenin, pe care îl informa că însărcinările ce i-au fost date au fost aduse la îndeplinire (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

www.dacoromanica.ro

TELEGRAMĂ CĂTRE C.E. AL B.S.I.

Despre această telegramă, care a fost expediată înainte de 5 (18) iulie 1914, avem cunoştinţă din amintirile lui G. I. Petrovski. Ea a fost trimisă în timpul lucrărilor Conferinţei de la Bruxelles, în urma zvonurilor calomnioase, răspîndite de liderii Internaţionalei a II-a, potrivit cărora Lenin se află la Bruxelles, dar nu ia parte la conferinţa convocată de B.S.I. Pentru demascarea acestor zvonuri, Lenin a comunicat din Poronino Comitetului executiv al B.S.I. că i-a trimis prin poştă nişte materiale în legătură cu călătoria întreprinsă de E. Vandervelde la Petersburg în vara anului 1914. O copie după această telegramă a fost transmisă delegaţiei C.C. al P.M.S.D.R. la Conferinţa de la Bruxelles. Telegrama a fost semnată de V. I. Lenin şi G. I. Petrovski (vezi „Amintiri despre V. I. Lenin", partea 1, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1957, p. 578).

SCRISORI CĂTRE I. E. HERMAN

Ele au fost scrise între 5 şi 17 (18 şi 30) iulie 1914. Informaţii în această privinţă găsim într-o scrisoare a lui I. E. Herman către V. I. Lenin cu data de 17 (30) iulie, în care scria : „Ieri am primit de la dv. două scrisori, iar astăzi o carte poştală" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE I. F. POPOV

Dintr-o scrisoare cu data de 8 (21) iulie 1914 trimisă de I. F. Popov, membru al delegaţiei C.C. al P.M.S.D.R. la Conferinţa de la Bruxelles, luăm cunoştinţă de această scrisoare a lui V. I. Lenin în legătură cu informaţiile transmise de Popov asupra desfăşurării lucrărilor conferinţei (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C. C. al P.C.U.S.).

www.dacoromanica.ro

LISTA PUBLICAŢIILOR LA A CĂROR REDACTARE A PARTICIPAT V. I. LENIN

REVISTA „PROSVEŞCENIE"

Nr. 3 — martie 1914
Nr. 4 — aprilie 1914
Nr. 5 — mai 1914
Nr. 6 — iunie 1914

„MARXISM ŞI LICHIDATORISM"

Culegere de articole despre problemele fundamentale ale mişcării muncitoreşti contemporane. Partea a II-a. Petersburg, ed. „Priboi", 1914.

Prefaţa şi încheierea la culegerea „Marxism şi lichidatorism", precum şi 14 articole publicate în această culegere au fost scrise de V. I. Lenin (Vezi Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, şi volumul de faţă). În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează planul culegerii şi planul prefeţei şi al postfeţei, care au fost scrise de V. I. Lenin.

www.dacoromanica.ro

LISTĂ DE LUCRĂRI CARE S-AR PUTEA SĂ FIE ALE LUI V. I. LENIN

„DESPRE ALIANŢA NARODNICILOR CU LICHIDATORII"

În articolul „Despre alianţa narodnicilor cu lichidatorii", publicat la 16 (29) martie 1914 în ziarul „Puti Pravdî" nr. 38, este demascată atitudinea lichidatorilor, care la alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale au mers în bloc cu socialiştii-revoluţionari împotriva bolşevicilor.

Prin conţinutul său, acest articol are legătură cu articolele lui V. I. Lenin „Narodnicii şi lichidatorii în mişcarea sindicală", „Încheiere la culegerea: «Marxism şi lichidatorism»", „Metodele de luptă folosite de intelectualii burghezi împotriva muncitorilor" (vezi Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 378—382, şi volumul de faţă, p. 125—134, 346—381). În ultimele două întîlnim acelaşi citat ca şi în articolul „Despre alianţa narodnicilor cu lichidatorii". Aceasta ne dă temei să presupunem că articolul a fost scris de V. I. Lenin.

„VANDERVELDE ŞI ZIARUL LIBERAL"

Articolul „Vandervelde şi ziarul liberal", care a apărut la 20 iunie (3 iulie) 1914 în nr. 20 al ziarului „Trudovaia Pravda", era îndreptat împotriva procedeelor incorecte folosite de „Kievskaia Mîsl", ziar burghezo-liberal, care, publicînd traducerea articolului lui E. Vandervelde din ziarul „Le Peuple", a omis datele, citate în acest articol, cu privire la tirajul ziarelor pravdiştilor, lichidatorilor şi socialiştilor-revoluţionari, în care se arăta în mod convingător că 4/5 din numărul muncitorilor îi urmează pe bolşevici.

Articolul „Vandervelde şi ziarul liberal" se află în strînsă legătură cu articolele lui V. I. Lenin „Date obiective cu privire la forţa diferitelor curente din mişcarea muncitorească", „Metodele de luptă folosite de intelectualii burghezi împotriva muncitorilor", precum şi cu „Raportul C.C. al P.M.S.D.R. la Conferinţa de la Bruxelles" (vezi volumul de faţă, p. 264—270, 346—381, 391—429). Aceasta ne dă temei să presupunem că articolul a fost scris de V. I. Lenin.

www.dacoromanica.ro

ADNOTĂRI

1 *Blocul* antipartinic *din august*, al cărui organizator a fost Troţki, s-a constituit în august 1912, la o conferinţă a lichidatorilor care a avut loc la Viena. La lucrările acestei conferinţe au participat reprezentanţi ai Bundului, ai Comitetului regional din Transcaucazia, ai Social-democraţiei din Ţinutul leton şi ai grupurilor lichidatoriste, troţkiste şi otzoviste din străinătate (redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata", redacţia „Pravdei" de la Viena, a lui Troţki, şi grupul „Vpered"). Din Rusia au trimis delegaţi „grupurile de iniţiativă" ale lichidatorilor din Petersburg şi Moscova, organizaţia din Krasnoiarsk, „Organizaţia social-democrată din armată de la Sevastopol" şi redacţiile publicaţiilor lichidatoriste „Naşa Zarea" şi „Nevski Golos" ; la conferinţă a asistat, de asemenea, un reprezentant al Comitetului din străinătate al organizaţiei „Spilka". Majoritatea covîrşitoare a delegaţilor era constituită din persoane care locuiau în străinătate, care erau rupte de clasa muncitoare din Rusia şi nu aveau legături directe cu activitatea organizaţiilor locale de partid. Conferinţa a adoptat hotărîri antipartinice, lichidatoriste în toate problemele tacticii social-democrate şi s-a pronunţat împotriva existenţei partidului ilegal.

Creat din elemente eterogene, blocul antibolşevic, a cărui înjghebare a constituit sarcina principală a conferinţei, a început să se destrame încă înainte ca ea să-şi fi încheiat lucrările. Reprezentantul grupului „Vpered" a părăsit conferinţa fără a mai aştepta sfîrşitul ei ; curînd după aceea au plecat social-democraţii letoni, iar apoi şi ceilalţi participanţi. De fapt, Blocul din august s-a şi destrămat, sub loviturile bolşevicilor, după un an, un an şi jumătate. În ceea ce priveşte destrămarea Blocului din august, vezi şi articolele lui V. I. Lenin „Demascarea ficţiunii Blocului «din august»", „Cum este disimulată încălcarea unităţii de cei ce vorbesc într-una despre unitate" (volumul de faţă, p. 29—32, 195—220). — *1.*

www.dacoromanica.ro

2 „*Luci*" — cotidian legal al menşevicilor-lichidatori, care a apărut la Petersburg de la 16 (29) septembrie 1912 pînă la 5 (18) iulie 1913. Au apărut în total 237 de numere. Fondurile necesare pentru editarea lui proveneau aproape exclusiv din donaţii făcute de liberali. Conducerea ideologică a ziarului se afla în mîinile unui grup format din P. B. Akselrod, F. I. Dan, L. Martov şi A. S. Martînov. În coloanele lui, lichidatorii combăteau tactica revoluţionară a bolşevicilor, propagau lozinca oportunistă a creării unui aşa-zis „partid legal", se pronunţau împotriva grevelor revoluţionare de masă ale muncitorilor şi încercau să revizuiască principalele teze din programul partidului. Lenin a spus despre „«Luci» că este înrobit de politica liberală" şi a calificat acest ziar drept un organ al renegării. — *1.*

3 Lenin se referă la *Conferinţa a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R.*, care a avut loc la Praga în zilele de 5—17 (18—30) ianuarie 1912 şi care a jucat de fapt rolul unui congres al partidului.

La această conferinţă au fost reprezentate peste 20 de organizaţii de partid, precum şi reprezentanţi ai Organului Central — ziarul „Soţial-Demokrat" —, ai redacţiei ziarului „Rabocceaia Gazeta", ai Comitetului organizaţiei din străinătate şi ai grupului de transporturi al C.C. al P.M.S.D.R. Toţi delegaţii, cu excepţia a doi menşevici-partiiţi, erau bolşevici. Printre delegaţii la conferinţă se numărau G. K. Ordjonikidze — din partea organizaţiei Tiflis, S. S. Spandarian — din partea organizaţiei Baku, E. P. Onufriev — din partea organizaţiei Petersburg, F. I. Goloşcekin — din partea organizaţiei Moscova. Comitetul organizaţiei din străinătate era reprezentat prin N. A. Semaşko, iar grupul de transporturi al C.C. — prin I. A. Peatniţki.

V. I. Lenin a participat la conferinţă ca delegat din partea redacţiei Organului Central.

Conferinţa a fost condusă de Lenin. El a luat cuvîntul la deschiderea conferinţei în legătură cu constituirea ei, a prezentat raportul cu privire la momentul actual şi sarcinile partidului şi pe cel cu privire la activitatea Biroului socialist internaţional, a făcut o serie de comunicări, a luat parte la dezbaterile în legătură cu activitatea Organului Central, cu sarcinile social-democraţiei în lupta împotriva foametei, cu problema organizatorică, cu activitatea organizaţiei de partid din străinătate şi cu o serie de alte probleme. Lenin a elaborat proiectele de rezoluţii asupra tuturor problemelor importante de pe ordinea de zi a Conferinţei (vezi Opere complete, vol. 21, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 127—164).

În raportul lui Lenin „Cu privire la momentul actual şi sarcinile partidului" şi în rezoluţia la acest raport, adoptată de conferinţă, se făcea o profundă analiză a situaţiei politice din ţară şi se arăta că are loc o creştere a stării de spirit revoluţionare a maselor. Conferinţa a subliniat că cucerirea puterii de

www.dacoromanica.ro

către proletariat, care duce după sine țărănimea, continuă să fie o sarcină a revoluției democratice în Rusia.

Cel mai important lucru făcut de conferință a fost curățirea partidului de oportuniști. O mare însemnătate principială și practică au avut rezoluțiile „Cu privire la lichidatorism și la grupul lichidatorilor" și „Cu privire la organizația de partid din străinătate", adoptate de conferință. Lichidatorii erau grupați în jurul revistelor legale „Naşa Zarea" și „Delo Jizni". Conferința a declarat că, „prin comportarea sa, grupul de la «Naşa Zarea» și «Delo Jizni» s-a pus definitiv în afara partidului". Lichidatorii au fost excluși din P.M.S.D.R. Conferința a condamnat activitatea desfășurată de grupurile antipartinice din străinătate : menșevicii-golosiști, vperediștii și troțkiștii. Ea a declarat că este absolut necesar ca în străinătate să existe o singură organizație de partid care să desfășoare, sub controlul și sub conducerea C.C., o activitate de sprijinire a partidului și a arătat că grupurile din străinătate „care nu se supun centrului de activitate social-democrată din Rusia, adică Comitetului Central, și care provoacă dezorganizare, stabilind relații separate cu Rusia, peste capul C.C., nu se pot folosi de numele P.M.S.D.R." Aceste rezoluții au jucat un rol deosebit de important în întărirea unității partidului marxist din Rusia.

Problema participării la alegerile pentru Duma a IV-a de stat a ocupat un loc important în lucrările conferinței. Conferința a subliniat că sarcina principală a partidului în alegeri și a fracțiunii social-democrate în cadrul Dumei o constituie propaganda socialistă de clasă și organizarea clasei muncitoare. Ea a arătat că principalele lozinci ale partidului în alegerile pentru Dumă sînt revendicările fundamentale cuprinse în programul minimum : republica democratică, ziua de muncă de opt ore, confiscarea tuturor pămînturilor moșierești.

Conferința a adoptat rezoluția „Cu privire la caracterul și la formele organizatorice ale muncii de partid", a aprobat proiectul de modificări în statutul de organizare al partidului, propus de Lenin, a declarat ziarul „Soțial-Demokrat" Organ Central al partidului, a ales Comitetul Central al partidului și a creat Biroul din Rusia al Comitetului Central.

Conferința de la Praga a P.M.S.D.R. a avut un rol deosebit de important în construirea partidului bolșevic, partid de tip nou. Ea a făcut bilanțul unei întregi perioade istorice a luptei duse de bolșevici împotriva menșevicilor, a consfințit victoria bolșevicilor. Menșevicii-lichidatori au fost izgoniți din partid. În jurul hotărîrilor conferinței s-au unit organizațiile locale de partid. Conferința a întărit partidul ca organizație pe întreaga Rusie. Ea a definit linia politică și tactica partidului în condițiile noului avînt revoluționar. Curățindu-și rîndurile de oportuniști, partidul bolșevic s-a situat în fruntea noului și puternicului avînt al luptei revoluționare a maselor populare. Conferința de la Praga a avut o mare însemnătate internațională. Ea a dat ele-

www.dacoromanica.ro

mentelor revoluționare din partidele Internaționalei a II-a un exemplu de luptă hotărîtă împotriva oportunismului, mergînd pînă la ruptura organizatorică totală cu oportuniștii. — *1.*

4 *„Severnaia Raboceaia Gazeta"* — cotidian al menșevicilor-lichidatori, a apărut la Petersburg, în locul ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta", de la 30 ianuarie (12 februarie) pînă la 1 (14) mai 1914; începînd de la 3 (16) mai a apărut sub denumirea de „Naşa Raboceaia Gazeta". V. I. Lenin, în articolele sale, o denumește, în ironie, „Severnaia Likvidatorskaia Gazeta" („Ziarul lichidatorist din nord") și „Naşa Likvidatorskaia Gazeta" („Ziarul nostru lichidatorist"). — *2.*

5 *„Naşa Zarea"* — revistă legală lunară a menșevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg, începînd din ianuarie 1910 și pînă în septembrie 1914. A fost condusă de A. N. Potresov și a avut drept colaboratori pe F. I. Dan, S. O. Țederbaum (V. Ejov) și alții. În jurul acestei reviste s-a închegat centrul lichidatorilor din Rusia. În rezoluția celei de-a VI-a Conferințe generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. din 1912 se menționa că „o parte dintre social-democrați, care s-a grupat în jurul revistelor «Naşa Zarea» și «Delo Jizni», a luat fățiș apărarea curentului care fusese declarat de întregul partid ca fiind un produs al influenței burgheze asupra proletariatului" (Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 159). — *2.*

6 *Împotriva celor două „balene"*, adică împotriva lozincilor adoptate de programul partidului: republica democratică și confiscarea întregului pămînt moșieresc. Aceste lozinci, ca și aceea a zilei de muncă de 8 ore, au servit drept bază pentru înfăptuirea unității ideologice a întregii propagande și agitații a partidului bolșevic în rîndul maselor. — *3.*

7 *Fracțiunea social-democrată din Duma a IV-a de stat* era alcătuită din șase deputați bolșevici și șapte menșevici. Din partea celor șase centre industriale principale, care cuprindeau patru cincimi din numărul muncitorilor din Rusia, au fost aleși în Dumă deputații bolșevici A. E. Badaev, G. I. Petrovski, M. K. Muranov, F. N. Samoilov, N. R. Șagov și R. V. Malinovski (care ulterior a fost demascat ca agent provocator). Menșevicii au fost aleși din partea unor gubernii neindustriale. La începutul lucrărilor Dumei, fracțiunea social-democrată era unită, dar, în cadrul ei, deputații bolșevici au dus o luptă permanentă împotriva grupului „celor șapte" menșevici, care stînjeneau activitatea revoluționară a bolșevicilor.

La 1 (14) octombrie 1913, după terminarea Consfătuirii de la Poronino a Comitetului Central, a avut loc, sub conducerea lui Lenin, o ședință restrînsă a Comitetului Central al partidului împreună cu deputații bolșevici din Duma a IV-a de stat. La această ședință s-au discutat măsurile concrete pe care trebuiau să le ia deputații bolșevici în legătură cu comportarea menșevici-

www.dacoromanica.ro

lor. S-a hotărît ca, la întoarcerea lor în Rusia, deputaţii bolşevici să prezinte grupului „celor şapte" menşevici o cerere ultimativă în sensul statornicirii unei egalităţi de drepturi în cadrul fracţiunii. Lenin a scris textul declaraţiei (vezi Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 89—91) pe care deputaţii bolşevici urmau s-o prezinte fracţiunii în caz că menşevicii nu vor da un răspuns afirmativ la ultimatumul bolşevicilor. Această declaraţie a fost discutată la şedinţa Comitetului Central.

La 16 (29) octombrie 1913, chiar în prima şedinţă a fracţiunii social-democrate din Dumă, la începutul celei de-a doua sesiuni a Dumei de stat, deputaţii bolşevici au prezentat deputaţilor menşevici cererea ultimativă de a se acorda „celor şase" drepturi egale cu „cei şapte" în rezolvarea tuturor problemelor ivite în cadrul fracţiunii social-democrate din Dumă. Neprimind un răspuns satisfăcător, deputaţii bolşevici au părăsit şedinţa fracţiunii, iar a doua zi au înmînat grupului „celor şapte" o „Declaraţie" oficială în scris, elaborată, sub îndrumarea lui Lenin, la o şedinţă a Comitetului Central.

Această „Declaraţie" a fost publicată, sub semnătura deputaţilor bolşevici, în ziarul „Za Pravdu" cu data de 18 (31) octombrie 1913, împreună cu un apel către muncitori, care erau îndemnaţi să analizeze cererea „celor şase" şi să sprijine pe deputaţii muncitorilor în efortul lor de a restabili unitatea fracţiunii social-democrate din Dumă. Ziarul „Za Pravdu", potrivit indicaţiei date de Lenin, a desfăşurat o amplă campanie împotriva acţiunii dezorganizatoare a „celor şapte". El explica sensul luptei ce se desfăşura atunci în cadrul fracţiunii, prezentînd date cifrice care confirmau că marea masă a muncitorilor este de partea deputaţilor bolşevici. Din aceste date reieşea că deputaţii bolşevici fuseseră aleşi în regiuni din care făceau parte nouă zecimi din numărul total al muncitorilor şi că numai o zecime din numărul muncitorilor i-au ales pe deputaţii menşevici.

La 25 octombrie (7 noiembrie), grupul „celor şapte", în răspunsul său oficial, a refuzat să recunoască egalitatea de drepturi pentru grupul „celor şase". Atunci deputaţii bolşevici au adresat două apeluri „Către toţi muncitorii" (publicate în nr. 15 şi 20 din 20 şi 26 octombrie ale ziarului „Za Pravdu"), în care, făcînd un istoric al sciziunii, îndemnau pe muncitori să sprijine grupul „celor şase" bolşevici. În răspunsul dat de ei grupului „celor şapte", deputaţii bolşevici au declarat că s-au constituit în fracţiune independentă şi totodată le-au propus desfăşurarea unor acţiuni comune în cadrul Dumei.

Întreaga luptă a grupului „celor şase" pentru o existenţă de sine stătătoare în cadrul Dumei a fost condusă de Lenin. El a făcut propunerea ca fracţiunea bolşevică separată să poarte denumirea de *„fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia"*. Declaraţia deputaţilor bolşevici („Răspuns celor şapte deputaţi") cu privire la constituirea lor într-o fracţiune independentă în cadrul Dumei a IV-a de stat a fost publicată în

www.dacoromanica.ro

nr. 22 din 29 octombrie al ziarului „Za Pravdu". În același număr, Lenin a publicat un amplu articol, intitulat „Materiale în legătură cu lupta din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă", în care a demascat comportarea dezorganizatoare a grupului „celor șapte" menșevici (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 103—122).

Lupta dintre grupul „celor șase" și grupul „celor șapte" a pus în mișcare mase largi muncitorești, îndeosebi la Petersburg. La întrunirile muncitorilor aveau loc convorbiri și discuții în legătură cu starea de lucruri din fracțiunea social-democrată din Dumă. Aceste întruniri au arătat că simpatiile muncitorilor se îndreptau spre bolșevici. În acele zile, „Za Pravdu" a publicat, sub un titlu comun: „Muncitorii în sprijinul deputaților lor muncitori", un mare număr de rezoluții ale muncitorilor. Un bilanț general al acestor rezoluții a fost făcut de V. I. Lenin în articolul său „Cum au răspuns muncitorii la constituirea Fracțiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Duma de stat" (vezi volumul de față, p. 440—449).

În campania care s-a desfășurat atunci, V. I. Lenin, partidul bolșevic au dat un exemplu concret de felul cum trebuie să acționeze deputații muncitorilor pentru a crea condiții în vederea unei cît mai bune folosiri a parlamentului în scopuri revoluționare. Lucrînd sub îndrumarea și controlul nemijlocit al Comitetului Central, fracțiunea bolșevică din Duma a IV-a de stat aducea la îndeplinire voința partidului, voința majorității muncitorilor conștienți. Activitatea desfășurată de fracțiunea bolșevică în cadrul Dumei a constituit un model de activitate parlamentară a partidului proletar și a avut o uriașă importanță pentru întreaga mișcare comunistă internațională. — *4*.

8 „*Novoe Vremea*" — cotidian; a apărut din 1868 pînă în 1917 la Petersburg; a aparținut, pe rînd, mai multor editori și și-a schimbat în repetate rînduri orientarea politică. La început era un ziar liberal moderat, iar apoi, începînd din 1876, cînd a avut ca editor pe A. S. Suvorin, a devenit un organ al cercurilor reacționare ale nobilimii și ale funcționărimii birocratice. În 1905 a devenit un organ de presă al ultrareacționarilor. După revoluția burghezo-democratică din februarie, acest ziar a sprijinit politica contrarevoluționară a guvernului provizoriu burghez și a dus o campanie furibundă împotriva bolșevicilor. La 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 a fost interzis de Comitetul militar-revoluționar de pe lîngă Sovietul din Petrograd. — *5*.

9 *Octombriștii* — membrii partidului „Uniunea 17 octombrie", care s-a constituit în Rusia după publicarea manifestului lansat de țar la 17 octombrie 1905. Era un partid contrarevoluționar, care reprezenta și apăra interesele marii burghezii și ale moșierilor care își duceau gospodăria în mod capitalist; în fruntea acestui partid au fost A. I. Gucikov, cunoscut industriaș și proprietar de imobile din Moscova, și M. V. Rodzeanko, mare moșier. Octom-

www.dacoromanica.ro

briştii au sprijinit întru totul politica internă şi externă a guvernului ţarist. — *7*.

10 *Trudovic* — membru al grupului trudovic, un grup de democraţi mic-burghezi în Dumele de stat din Rusia, format din ţărani şi intelectuali de orientare narodnică. Fracţiunea trudovicilor s-a constituit în aprilie 1906 şi era formată din deputaţii ţăranilor în Duma I de stat.

În Duma de stat, trudovicii au oscilat între cadeţi şi social-democraţi. Aceste oscilări erau determinate de însăşi natura de clasă a micilor producători ţărani. Dat fiind că trudovicii reprezentau, într-o oarecare măsură, masele ţărăneşti, în Dumă bolşevicii au promovat o tactică de înţelegere cu ei în unele probleme, în vederea luptei comune împotriva ţarismului şi a cadeţilor. În 1917, Grupul trudovic a fuzionat cu partidul „socialiştilor-populişti" şi a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, trudovicii s-au situat de partea contrarevoluţiei burgheze.

„Socialist-populist" — membru al Partidului socialist-populist al muncii („enesii"), care în 1906 s-a desprins din aripa de dreapta a partidului socialiştilor-revoluţionari (al eserilor) şi care avea o orientare mic-burgheză. Socialiştii-populişti erau pentru un bloc cu cadeţii. Lenin îi numea „social-cadeţi", „oportunişti mic-burghezi", „menşevici eserişti", care oscilează între cadeţi şi eseri, subliniind că acest partid „se deosebeşte prea puţin de cadeţi, deoarece şterge din program atît republica, cît şi trecerea întregului pămînt în mîinile ţărănimii" (Opere complete, vol. 14, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 24). În fruntea acestui partid se aflau A. V. Peşehonov, N. F. Annenski, V. A. Meakotin şi alţii. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, partidul „socialiştilor-populişti" a fuzionat cu trudovicii, a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez, trimiţîndu-şi reprezentanţi în acest guvern. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, enesii au luat parte la comploturile contrarevoluţionare şi la acţiunile armate împotriva Puterii sovietice. Partidul lor şi-a încetat existenţa în perioada intervenţiei militare străine şi a războiului civil. — *9*.

11 *„Narodnicii de stînga"* — *socialiştii-revoluţionari (eserii)* — partid mic-burghez din Rusia ; a luat fiinţă pe la sfîrşitul anului 1901 — începutul anului 1902 prin contopirea mai multor cercuri şi grupuri narodnice. Eserii nu vedeau deosebirile de clasă dintre proletariat şi micul proprietar, estompau diferenţierea de clasă şi contradicţiile din sînul ţărănimii, negau rolul conducător al proletariatului în revoluţie. Concepţiile lor reprezentau un amestec eclectic de idei narodniciste şi revizioniste. Eserii, după cum spunea Lenin, încercau să cîrpească „găurile narodnicismului cu peticile «criticii» oportuniste — astăzi la modă — a marxismului" (Opere complete, vol. 11, Bucureşti, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 283).

www.dacoromanica.ro

Programul agrar al eserilor prevedea desființarea proprietății private asupra pămîntului și punerea lui la dispoziția obștilor, înfăptuirea folosinței „egalitare" a pămîntului, bazată pe „principiul muncii", precum și pe dezvoltarea cooperației. În acest program, pe care eserii îl numeau program de „socializare a pămîntului", nu era în realitate nimic socialist. Analizînd programul eserilor, V. I. Lenin a arătat că menținerea producției de mărfuri și a gospodăriei individuale pe pămîntul comun nu înlătură dominația capitalului, nu izbăvește pe țăranii muncitori de exploatare și de primejdia ruinării ; în condițiile capitalismului, țăranii cu gospodărie mică nu-și pot găsi salvarea nici în cooperație, pentru că ea servește la îmbogățirea burgheziei sătești. În același timp, Lenin releva că, fără a fi socialistă, revendicarea de a introduce folosința egalitară a pămîntului avea un caracter democrat-revoluționar, istoricește progresist, deoarece era îndreptată împotriva reacționarei proprietăți funciare moșierești.

Partidul bolșevic a demascat încercările eserilor de a se deghiza în socialiști, a dus împotriva lor o luptă perseverentă pentru influența asupra țărănimii, a arătat cît de dăunătoare este pentru mișcarea muncitorească tactica terorii individuale, folosită de ei. Totodată, bolșevicii consimțeau să încheie, în anumite condiții, acorduri vremelnice cu eserii pentru a duce împreună lupta împotriva țarismului.

Lipsa de omogenitate a țărănimii ca clasă a determinat, în ultimă analiză, nestatornicia politică și ideologică, debandada organizatorică din partidul eserilor, oscilările lui permanente între burghezia liberală și proletariat. Încă din timpul primei revoluții ruse s-a desprins din partidul eserilor aripa dreaptă, care a format Partidul socialist-populist al muncii (enesii), partid legal, care prin concepțiile sale se apropia de cadeți, și aripa stîngă, care a format uniunea semianarhistă a „maximaliștilor". În perioada reacțiunii stolîpiniste, partidul eserilor a trecut printr-un proces de totală descompunere ideologică și organizatorică. În anii primului război mondial, majoritatea eserilor s-au situat pe pozițiile social-șovinismului.

După victoria revoluției burghezo-democratice din februarie 1917, eserii împreună cu menșevicii și cu cadeții au constituit principalul sprijin al guvernului provizoriu burghezo-moșieresc contrarevoluționar, iar liderii partidului lor (Kerenski, Avksentiev, Cernov) au făcut parte din acest guvern. Partidul eserilor a refuzat să sprijine revendicarea țărănimii de a se trece la lichidarea proprietății funciare moșierești, s-a pronunțat pentru menținerea proprietății moșierești asupra pămîntului ; miniștrii eseri din guvernul provizoriu trimiteau detașamente de represiune împotriva țăranilor care ocupau pămînturile moșierești.

La sfîrșitul lunii noiembrie 1917, aripa stîngă a eserilor a format partidul de sine stătător al eserilor de stînga. Căutînd să-și mențină influența lor în rîndul maselor țărănești, eserii de stînga au recunoscut de formă Puterea sovietică și au încheiat

www.dacoromanica.ro

un acord cu bolşevicii, dar curînd după aceea au păşit pe calea luptei împotriva Puterii sovietice.

În anii intervenţiei militare străine şi ai războiului civil, eserii au desfăşurat o activitate subversivă contrarevoluţionară, au dat un sprijin activ intervenţioniştilor şi albgardiştilor, au participat la comploturi contrarevoluţionare şi au organizat acte teroriste împotriva lucrătorilor Statului sovietic şi a militanţilor partidului comunist. După terminarea războiului civil, eserii şi-au continuat activitatea lor duşmănoasă împotriva Statului sovietic atît în interiorul ţării, cît şi în tabăra emigranţilor albgardişti. — *9*.

12 „*Russkoe Bogatstvo*" — revistă lunară; a apărut la Petersburg din 1876 pînă în 1918. La începutul ultimului deceniu al secolului al XIX-lea a trecut în mîinile narodnicilor liberali, în frunte cu N. K. Mihailovski. În jurul revistei „Russkoe Bogatstvo" s-au grupat publicişti care ulterior au devenit membri marcanţi ai partidelor socialist-revoluţionar şi „socialist-populist", precum şi ai grupurilor trudovice din Dumele de stat. Începînd din 1906, „Russkoe Bogatstvo" a devenit organul partidului semicadet al „socialiştilor-populişti" (enesii). — *9*.

13 Lenin se referă la discursul rostit de comerciantul milionar A. S. Salazkin, preşedintele Comitetului tîrgului şi bursei din Nijni-Novgorod, în şedinţa extraordinară de la 16 (29) august 1913 a acestui comitet, care a avut loc cu ocazia sosirii la tîrg a primului ministru Kokovţov. În numele negustorimii din întreaga Rusie, Salazkin a căutat să-l convingă pe Kokovţov de „necesitatea imediată" a unor reforme politice radicale, care să fie înfăptuite pe baza manifestului lansat de ţar la 17 octombrie 1905, şi a exprimat dorinţa comercianţilor şi industriaşilor „de a participa îndeaproape la activitatea administraţiei locale şi la organizarea statului".

În articolele sale, Lenin s-a referit, în repetate rînduri, la acest discurs al negustorului Salazkin (vezi articolele: „Burghezia rusă şi reformismul rus", „Negustorul Salazkin şi publicistul F. D.", „Probleme principiale ale politicii", în Opere complete, vol. 23, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 422—425, 438—440, 449—452).

Afacerea Beilis — proces cu caracter provocator, înscenat în 1913, la Kiev, de către guvernul ţarist împotriva evreului Beilis, căruia i s-a adus acuzaţia falsă de a fi asasinat un băieţaş creştin, pe nume Iuşcinski, în scopuri rituale (în realitate, acest asasinat a fost pus la cale de sutele negre). Prin înscenarea acestui proces, guvernul ţarist urmărea să stîrnească un val de antisemitism şi să provoace pogromuri evreieşti, menite să abată masele de la mişcarea revoluţionară, care căpătase o mare amploare în ţară. Procesul a stîrnit o puternică indignare în rîndurile publicului; într-o serie de oraşe au avut loc demonstraţii muncitoreşti de protest. La proces, Beilis a fost achitat. — *10*.

www.dacoromanica.ro

14 *Proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a naţiunilor* (denumirea oficială : „Proiect de lege pentru înlăturarea tuturor îngrădirilor drepturilor evreilor şi în genere a tuturor îngrădirilor legate de origine sau de apartenenţă la cutare sau cutare naţionalitate") a fost scris de Lenin pentru fracţiunea muncitorească social-democrată din Duma a IV-a de stat. Acest proiect de lege, după cît se pare, trebuia să fie depus în Dumă cu prilejul discutării bugetului Ministerului de Interne.

Publicînd acest proiect de lege în numele Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia, Lenin considera că pentru muncitorii ruşi e o datorie de onoare să-l sprijine prin zeci de mii de semnături şi petiţii. „Aceasta — arăta Lenin — va contribui mai mult decît orice la întărirea unităţii *depline* şi la contopirea tuturor muncitorilor din Rusia fără deosebire de naţionalitate" (vezi articolul „Egalitatea în drepturi a naţiunilor" — volumul de faţă, p. 89—91). — *17.*

15 „*Pravda*" — cotidian bolşevic legal ; primul număr a apărut la 22 aprilie (5 mai) 1912 la Petersburg.

„Pravda" a luat fiinţă în condiţiile noului avînt revoluţionar, cînd întreaga ţară era străbătută de valul grevelor politice de masă provocate de masacrul de la Lena. „*Tocmai avîntul* de care muncitorii au dat dovadă *în aprilie* — scria V. I. Lenin — a creat ziarul muncitoresc «Pravda»" (Opere complete, vol. 21, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 448).

Ziarul era editat cu fonduri strînse chiar de muncitori ; el avea un tiraj zilnic de vreo 40 000 de exemplare, iar unele numere ajungeau pînă la 60 000 de exemplare. Crearea unui cotidian muncitoresc a fost apreciată de Lenin ca o mare realizare istorică a muncitorilor din Petersburg.

Lenin avea în atribuţia sa conducerea ideologică a ziarului, pentru care scria aproape zilnic articole sau note, dădea directive redacţiei. El căuta să imprime ziarului un spirit combativ, revoluţionar, aducea critici redacţiei ori de cîte ori ea publica articole insuficient de clare în problemele principiale. În „Pravda" au apărut peste 270 de articole şi note scrise de Lenin şi semnate cu pseudonimele : V. Ilin, V. Frei, K. T., V. I., I., Un pravdist, Statistician, Un cititor, M. N. şi altele.

„Pravda" a avut ca membri ai redacţiei şi colaboratori activi în diferite perioade pe N. N. Baturin, Demian Bednîi, K. S. Eremeev, M. I. Kalinin, N. K. Krupskaia, S. V. Malîşev, L. R. şi V. R. Menjinski, V. M. Molotov, V. I. Nevski, M. S. Olminski, N. I. Podvoiski, N. G. Poletaev, M. A. Saveliev, K. N. Samoilova, N. A. Skrîpnik, I. V. Stalin, P. I. Stucika, I. M. Sverdlov, A. I. Ulianova-Elizarova ş.a. Au colaborat activ şi deputaţii bolşevici din Duma a IV-a de stat. În coloanele „Pravdei" şi-a publicat A. M. Gorki o serie de scrieri ale sale.

„Pravda" înfăptuia legătura de zi cu zi dintre partid şi masele largi populare. În jurul ei s-a format o numeroasă armată de corespondenţi muncitori. În fiecare număr al ziarului apăreau

www.dacoromanica.ro

zeci de corespondenţe trimise de muncitori. În doi ani şi ceva s-au publicat peste 17 000 de corespondenţe de acest gen. Ziarul scria despre lipsa de drepturi a oamenilor muncii, aducea exemple care ilustrau viaţa de mizerie a muncitorilor, oglindea în paginile sale mersul grevelor, căuta să imprime politica partidului în conducerea mişcării revoluţionare în continuă creştere, educa masele în spiritul solidarităţii proletare, în spiritul internaţionalismului proletar. „Pravda" se bucura de un mare prestigiu printre muncitori. O atenţie deosebită se acorda, în coloanele ei, oglindirii situaţiei ţărănimii în Rusia ţaristă. Avea şi o „Rubrică ţărănească". În coloanele „Pravdei", Lenin a dus o luptă consecventă pentru hegemonia proletariatului în viitoarea revoluţie, pentru alianţa clasei muncitoare cu ţărănimea şi a demascat neîncetat contrarevoluţionarismul burgheziei liberale. Ziarul a jucat un rol important în campania electorală pentru Duma a IV-a de stat.

„Pravda" a format în permanenţă obiectul persecuţiilor poliţieneşti. Numai în primul an de apariţie, împotriva redactorilor ei au fost intentate 36 de acţiuni penale. Redactorii „Pravdei" au stat la închisoare în total vreo 48 de luni şi au fost confiscate 41 de numere ale ziarului. De 8 ori interzis de guvernul ţarist, el a continuat să apară sub alte denumiri : „Raboceaia Pravda", „Severnaia Pravda", „Pravda Truda", „Za Pravdu", „Proletarskaia Pravda", „Puti Pravdî", „Rabocii", „Trudovaia Pravda". În aceste condiţii grele, bolşevicii au izbutit să scoată, în decurs de doi ani şi ceva, 636 de numere ale „Pravdei". La 8 (21) iulie 1914 ziarul a fost interzis definitiv.

Ziarul „Pravda" şi-a reluat apariţia abia după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917. La 5 (18) martie 1917, el a început să apară ca organ al Comitetului Central şi al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. La 5 (18) aprilie, după întoarcerea sa din străinătate, V. I. Lenin a intrat în redacţia „Pravdei" şi a preluat conducerea ei. În perioada iulie—octombrie 1917, fiind prigonită de guvernul provizoriu burghez contrarevoluţionar, „Pravda" a fost nevoită în repetate rînduri să adopte alte denumiri : „Listok «Pravdî»", „Proletarii", „Rabocii", „Rabocii Puti". După victoria Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie, şi anume de la 27 octombrie (9 noiembrie) 1917, Organul Central al partidului a început să apară iarăşi sub vechea sa denumire, „Pravda".

Aprecierea activităţii ziarului „Pravda" a fost făcută de V. I. Lenin în articolele : „Bilanţul unei activităţi de o jumătate de an", „Muncitorii şi «Pravda»", „Clasa muncitoare şi presa muncitorească", „Raportul C.C. al P.M.S.D.R. şi instrucţiunile pentru delegaţia C.C. la Conferinţa de la Bruxelles", „Cu privire la rezultatele obţinute de ziua presei muncitoreşti", „La a zecea aniversare a «Pravdei»" etc. (vezi Opere complete, vol. 21, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 442—458 ; volumul 22, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 76—78,

www.dacoromanica.ro

volumul de față, p. 243—252, 391—439, 454—462 ; Opere, vol. 33, București, E.S.P.L.P. 1957, p. 340—343). — *23.*

16 Lenin se referă la Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton, care a avut loc între 13—26 ianuarie (26 ianuarie—8 februarie) 1914, la Bruxelles.

V. I. Lenin a participat activ la pregătirea și desfășurarea lucrărilor congresului. Înainte de congres, el a întreținut o corespondență susținută cu bolșevicii letoni și s-a dus la Berlin și la Paris pentru a se întîlni personal cu ei și a lămuri problemele legate de pregătirea congresului, de componența lui, de eventualul rezultat al luptei ce avea să se desfășoare în cadrul lui etc. La congres, Lenin a prezentat un referat cu privire la atitudinea Social-democrației din Ținutul leton față de P.M.S.D.R. și față de sciziunea intervenită în fracțiunea din Dumă ; a participat la consfătuirile delegaților bolșevici și i-a ajutat să elaboreze proiectele de rezoluții. În ajunul deschiderii congresului, în seara zilei de 12 (25) ianuarie 1914, Lenin a prezentat în fața delegaților veniți la Bruxelles un referat cu privire la problema națională, în care a expus teoria și tactica bolșevismului în problema națională. El a făcut apel la marxiștii din Letonia să întărească unitatea reală a partidului, și nu pe cea aparentă, să apere rîndurile lui împotriva elementelor șovăielnice și a lichidatorilor, acești trădători fățiși ai cauzei clasei muncitoare.

V. I. Lenin a folosit pe scară largă rezoluțiile Congresului al IV-lea al S.D.Ț.L. în lupta împotriva lichidatorilor și trotkiștilor (vezi în volumul de față articolele : „Muncitorii letoni despre sciziunea din fracțiunea social-democrată din Dumă", „Demascarea ficțiunii Blocului «din august»", „Lichidatorii și mișcarea muncitorească letonă" etc.). În urma luptei intense duse de V. I. Lenin și de bolșevicii letoni la acest congres împotriva tendințelor împăciuitoriste, s-a ajuns la ieșirea social-democraților letoni din Blocul din august. Ieșirea letonilor din acest bloc a fost apreciată de Lenin ca o „lovitură mortală" dată grupării trotkiste.

Procesele-verbale ale Congresului al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton n-au fost găsite. Se știe că ele au fost pregătite pentru publicare de Ianson-Braun și au rămas la Bruxelles. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S., printre materialele arhivei de la Poronino și Cracovia se află și documentele lui Lenin care se referă la Congresul al IV-lea al S.D.Ț.L. și care ilustrează lupta dusă de el și de grupul bolșevic de la congres împotriva lichidatorilor. Printre aceste documente se află o serie de note scrise de mîna lui Lenin care cuprind ordinea de zi, însemnări cu privire la desfășurarea ședințelor congresului și la intervenț.le și cuvîntările diverșilor vorbitori, precum și proiectul de rezoluție cu privire la atitudinea S.D.Ț.L. față de P.M.S.D.R., conspectul raportului și cuvîntului de încheiere (vezi

www.dacoromanica.ro

Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 309—310, 420—423). Un interes deosebit prezintă însemnările lui Lenin în legătură cu cele spuse de vorbitori, precum şi comentariile respective. Aşa, de pildă, există o însemnare a lui Lenin în legătură cu cuvîntarea rostită de Braun la congres în ziua de 15 (28) ianuarie 1914. Acolo, de pildă, unde Braun, apărîndu-şi împăciuitorismul, spune că poziţia împăciuitoriştilor „este foarte subtilă" (cuvîntul rusesc *tonkii* se traduce prin *subţire* şi — în sens figurat — prin *subtil*. — *Nota trad.*), V. I. Lenin scrie: *„Unde-i subţire, acolo se rupe!"*. — *24.*

17 Lenin citează rezoluţia Congresului al IV-lea al Social-democraţiei din Ţinutul leton, „cu unele schimbări inevitabile", potrivit cu condiţiile cenzurii ţariste; astfel, în locul cuvintelor: „congresul Social-democraţiei din Ţinutul leton" se spune: „reprezentanţii tuturor muncitorilor marxişti letoni"; în loc de „P.M.S.D.R." — „întregul marxist"; în loc de „Conferinţa a V-a (generală) din 1908 şi plenara C.C. al P.M.S.D.R. din 1910" — „reprezentanţa marxiştilor din întreaga Rusie din decembrie 1908 şi ianuarie 1910"; în loc de „Comitetul Central al Social-democraţiei din Ţinutul leton" — „organul lor de conducere". — *24.*

18 Lenin se referă la hotărîrile Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. din 1907, ale Conferinţei a V-a (generale) a P.M.S.D.R. din 1908 şi ale plenarei C.C. al P.M.S.D.R. din 1910. — *25.*

19 *Bundul* („Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia şi Rusia") a fost organizat în 1897, la Congresul de constituire al grupurilor social-democrate evreieşti, care a avut loc la Vilno; el grupa în special elementele semiproletare ale meşteşugărimii evreieşti din regiunile apusene ale Rusiei. La primul Congres al P.M.S.D.R. (1898), Bundul a intrat în acest partid „ca organizaţie autonomă, de sine stătătoare doar în problemele care privesc proletariatul evreiesc" („Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Bucureşti, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 14).

Bundul era exponentul naţionalismului şi al separatismului în rîndurile mişcării muncitoreşti din Rusia. În aprilie 1901, Congresul al IV-lea al Bundului a hotărît să modifice relaţiile organizatorice dintre el şi P.M.S.D.R. care fuseseră stabilite de primul Congres al P.M.S.D.R. Într-una din rezoluţiile sale, congresul Bundului a declarat că consideră P.M.S.D.R. drept o uniune federativă de organizaţii naţionale şi că Bundul trebuie să reprezinte, în cadrul P.M.S.D.R., o parte federativă.

La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., după ce i-a fost respinsă cererea de a fi recunoscut drept unicul reprezentant al proletariatului evreiesc, Bundul s-a retras din partid. În 1906,

www.dacoromanica.ro

pe baza unei hotărîri a Congresului al IV-lea (de unificare) al partidului, Bundul a intrat din nou în P.M.S.D.R.

În cadrul P.M.S.D.R., bundiştii au sprijinit întotdeauna aripa oportunistă a partidului („economişti", menşevici şi lichidatori) şi au dus o luptă necontenită împotriva bolşevicilor şi a bolşevismului. Revendicării programatice a bolşevicilor cu privire la dreptul naţiunilor la autodeterminare, Bundul îi opunea revendicarea autonomiei cultural-naţionale. În anii reacţiunii stolîpiniste şi ai noului avînt revoluţionar, Bundul s-a situat pe poziţii lichidatoriste şi a participat activ la crearea Blocului antipartinic din august. În timpul primului război mondial (1914—1918), bundiştii s-au situat pe poziţiile social-şovinismului. În 1917 Bundul a sprijinit guvernul provizoriu burghez şi a luptat de partea duşmanilor Revoluţiei Socialiste din Octombrie. În anii intervenţiei militare străine şi ai războiului civil, conducătorii Bundului s-au unit cu forţele contrarevoluţiei. În acelaşi timp, printre membrii de rînd ai Bundului s-a conturat o cotitură în favoarea colaborării cu Puterea sovietică. În martie 1921, Bundul s-a dizolvat, iar o parte din membrii săi au intrat în P.C. (b) din Rusia, în cadrul normelor generale. — *30.*

20 *P.P.S.-„leviţa"* — Partidul muncitoresc polonez, constituit în 1906, în urma sciziunii care s-a produs în Partidul socialist polonez (Polska Partia Socjalistyczna) — partid naţionalist reformist, înfiinţat în 1892. Acţionînd sub lozinca luptei pentru o Polonie independentă, P.P.S., sub conducerea lui Pilsudski şi a adepţilor lui, a desfăşurat o propagandă naţionalistă, separatistă în rîndurile muncitorilor polonezi, căutînd să-i abată de pe calea luptei pe care o duceau, împreună cu muncitorii ruşi, împotriva absolutismului şi a capitalismului. Sub înrîurirea muncitorilor de rînd, în tot cursul existenţei P.P.S. s-au format în cadrul său diferite grupări de stînga. Unele dintre ele au aderat ulterior la aripa revoluţionară a mişcării muncitoreşti poloneze.

În 1906, P.P.S. s-a scindat în P.P.S.-„leviţa" şi în aşa-zisa P.P.S.-„praviţa" („fracţiune revoluţionară") cu orientare de dreapta, şovină. Sub influenţa exercitată de partidul bolşevic, precum şi de S.D.R.P. şi L. (Social-democraţia din Regatul Poloniei şi din Lituania), P.P.S.-„leviţa" a evoluat treptat spre poziţii consecvent revoluţionare.

În anii primului război mondial, o mare parte din P.P.S.-„leviţa" s-a situat pe poziţii internaţionaliste, iar în decembrie 1918 a fuzionat cu S.D.R.P. şi L. Cele două partide fuzionate au format Partidul Muncitoresc Comunist din Polonia (aceasta a fost, pînă în 1925, denumirea Partidului Comunist din Polonia).

Aripa dreaptă a P.P.S. şi-a continuat, în timpul primului război mondial, politica ei naţional-şovină ; ea a organizat pe teritoriul Galiţiei legiuni poloneze, care au luptat de partea imperialismului austro-german. După ce, în 1919, a fost creat statul burghez polonez, aripa dreaptă a P.P.S. a fuzionat cu organizaţiile P.P.S. de pe teritoriul polonez care înainte se

www.dacoromanica.ro

aflase sub stăpînirea Germaniei şi a Austriei şi a adoptat din nou denumirea de P.P.S. Devenit partid de guvernămînt, P.P.S. a înlesnit trecerea puterii în mîinile burgheziei poloneze, a desfăşurat o propagandă anticomunistă sistematică şi a sprijinit politica de agresiune împotriva Ţării sovietice, politica de cotropire şi asuprire a Ucrainei apusene şi a Bielorusiei apusene. Unele grupuri din P.P.S. care n-au fost de acord cu această politică au aderat la Partidul Comunist din Polonia.

După lovitura de stat fascistă a lui Pilsudski (din mai 1926), P.P.S. s-a aflat de formă în rîndurile opoziţiei parlamentare, dar în realitate el n-a dus o luptă activă împotriva regimului fascist şi a continuat să-şi desfăşoare propaganda lui antisovietică şi anticomunistă. Elementele de stînga din P.P.S. au colaborat, în aceşti ani, cu comuniştii polonezi, sprijinind într-o serie de campanii tactica frontului unic.

În timpul celui de-al doilea război mondial, P.P.S. s-a scindat din nou. Partea lui reacţionară, şovină, care a adoptat denumirea de „Wolność, Równość, Niepodległość" („Libertate, Egalitate, Independenţă"), a participat la formarea „guvernului" reacţionar polonez din emigraţie cu sediul la Londra. Cealaltă parte, adică aripa stîngă a P.P.S., care a adoptat denumirea de „Partidul muncitoresc al socialiştilor polonezi" (R.P.P.S.), sub influenţa „Partidului muncitoresc polonez" (P.P.R.), înfiinţat în 1942, a aderat la frontul popular de luptă împotriva ocupanţilor hitlerişti, a dus luptă pentru eliberarea Poloniei din robia fascistă şi s-a situat pe poziţia stabilirii de relaţii de prietenie cu U.R.S.S.

În 1944, după eliberarea părţii răsăritene a Poloniei de sub ocupaţia germană şi după formarea Comitetului polonez de eliberare naţională, R.P.P.S. şi-a reluat denumirea de P.P.S. şi, împreună cu P.P.R., a participat la opera de construire a Poloniei democrat-populare. În decembrie 1948, P.P.R. şi P.P.S. s-au unit şi au format Partidul Muncitoresc Unit Polonez (P.M.U.P.). — *30.*

21 Articolul *„Încă o nimicire a socialismului"* a fost publicat în martie 1914, în nr. 3 al revistei „Sovremennîi Mir".

„Sovremennîi Mir" — revistă lunară literară, ştiinţifică şi politică, a apărut la Petersburg din octombrie 1906 şi pînă în 1918. A avut drept colaboratori din cei mai activi pe menşevici, printre care şi G. V. Plehanov. În perioada blocului cu plehanoviştii şi la începutul anului 1914, la această revistă au colaborat şi bolşevicii. În timpul primului război mondial (1914—1918), ea a devenit organ de presă al social-şoviniştilor. — *33.*

22 L. N. Tolstoi spune acest lucru în prefaţa sa la un album de tablouri al lui N. Orlov, intitulat „Ţărani ruşi", 1909. — *35.*

23 *„Jizn"* — revistă literară, ştiinţifică şi politică; a apărut la Petersburg din 1897 şi pînă în 1901. La această revistă au colaborat „marxiştii legali" (M. I. Tugan-Baranovski, P. B. Struve şi alţii), scriitori şi critici progresişti (A. M. Gorki, A. P. Cehov,

www.dacoromanica.ro

V. V. Veresaev, S. G. Skitaleț, I. A. Bunin, E. A. Soloviev *(Andreevici)*. În paginile ei a fost publicată lucrarea lui K. Marx „Salariu, preț și profit". Tot aici au fost publicate și articolele lui V. I. Lenin „Capitalismul în agricultură (Despre cartea lui Kautsky și despre articolul d-lui Bulgakov)" și „Răspuns d-lui P. Nejdanov" (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 91—145, 150—155).

Interzisă de guvern în iunie 1901, revista „Jizn" și-a reluat apariția în aprilie 1902, în străinătate, unde a fost editată de grupul social-democrat „Jizn" (V. D. Bonci-Bruevici, V. A. Posse, V. M. Velicikina, G. A. și M. A. Kuklin ș.a.). În străinătate au apărut 6 numere ale revistei și 12 numere din „Listok «Jizni»" și au fost editate o serie de titluri din colecția „Biblioteka «Jizni»". Grupul „Jizn" a avut devieri de la concepțiile și tactica social-democrației în direcția socialismului creștin și a anarhismului. În decembrie 1902 și-a încetat existența, iar editura a fost lichidată. — *39*.

24 K. Marx. „Capitalul", vol. III, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1953, p. 188. — *41*.

25 Rezoluția cu privire la înființarea unei secții organizatorice a Comitetului Central pentru conducerea activității ilegale a fost adoptată de Comitetul Central la ședințele care au avut loc între 2 și 4 (15 și 17) aprilie 1914 la Cracovia. Ședințele au fost conduse de V. I. Lenin și la lucrările lor a participat și G. I. Petrovski, președintele fracțiunii bolșevice din Dumă, care venise din Rusia. Comitetul Central a examinat o serie de probleme, ca: pregătirile pentru convocarea congresului ordinar al P.M.S.D.R., pentru desfășurarea Zilei presei muncitorești, munca în rîndurile țărănimii, chestiuni în legătură cu Duma și darea de seamă a fracțiunii bolșevice din Dumă, conferința internațională a femeilor, Congresul de la Viena al Internaționalei a II-a, pregătirea manifestelor pentru 1 Mai etc.

În cadrul discuțiilor cu privire la înființarea unei secții organizatorice a Comitetului Central pentru conducerea muncii ilegale și adoptarea unei rezoluții în această problemă, Lenin a propus ca din această secție să facă parte activiști de seamă ai partidului, ca: M. I. Kalinin, A. S. Kiselev și alții, precum și o serie de muncitori dintre activiștii mișcării pentru asigurări sociale.

În afară de această rezoluție s-a mai păstrat și o schiță cu ordinea de zi a ședințelor Comitetului Central, întocmită de Lenin.

În legătură cu raportul C.C. al P.M.S.D.R., care urma să fie prezentat la Congresul de la Viena al Internaționalei a II-a, Comitetul Central a hotărît „să se încredințeze unor membri din străinătate ai Comitetului Central sarcina de a se îngriji de întocmirea raportului". Această sarcină a Comitetului Central a fost îndeplinită de Lenin. În aprilie — mai 1914 el a scris „Planul și conspectul raportului C.C. al P.M.S.D.R. pentru Con-

www.dacoromanica.ro

gresul de la Viena al Internaţionalei a II-a" (vezi volumul de faţă, p. 477—480). — *58.*

26 S-a preconizat ca *congresul partidului* să fie convocat la o dată care să coincidă cu Congresul socialist internaţional de la Viena, care fusese fixat pentru august 1914. În vederea pregătirii congresului, pe lîngă colegiul din Rusia al Comitetului Central a fost creată o comisie de organizare pentru convocarea congresului. S-a luat, de asemenea, hotărîrea de a se crea comisii la Moscova, în Caucaz, în Sud şi în Ural. Înainte de congres, agenţii Comitetului Central trebuiau să viziteze, în scopuri organizatorice, organizaţiile de partid locale, iar deputaţii bolşevici din Duma de stat să se deplaseze în provincie. V. I. Lenin a împărţit chiar el regiunile în care urma să-şi desfăşoare activitatea fiecare deputat. G. I. Petrovski urma să meargă în Ucraina şi în Estonia, M. K. Muranov în Ural, N. R. Şagov la Kostroma şi apoi la Vladimir, iar A. E. Badaev, în afară de faptul că trebuia să desfăşoare activitate la Petersburg, urma să meargă în regiunea Volgăi şi în Caucaz.

În aprilie 1914, fracţiunea bolşevică din Dumă a primit indicaţii din partea lui V. I. Lenin să-şi intensifice pregătirile pentru congresul partidului. Deosebit de intensă a fost munca de pregătire a congresului în primăvara şi vara anului 1914. A fost elaborată ordinea de zi a congresului şi a fost chiar stabilită componenţa lui. La congres urmau să fie discutate : dările de seamă ale Comitetului Central şi dările de seamă ale organizaţiilor locale, momentul politic, sarcinile organizatorice ale partidului, sarcinile mişcării greviste, tactica mişcării în sprijinul asigurărilor sociale, unele completări la programul-minimum, problema naţională, chestiunile cu privire la lichidatori în legătură cu conferinţa convocată de B.S.I., colaborarea la publicaţiile burgheze şi alte probleme actuale din acea perioadă. Spre sfîrşitul lunii iulie 1914, lucrările de pregătire a congresului şi alegerile de delegaţi la congresul socialist internaţional erau aproape terminate. Cea mai mare parte din delegaţi fuseseră deja aleşi, erau deja elaborate instrucţiunile şi adunate mandatele ; fuseseră terminate şi pregătirile de ordin tehnic în ce priveşte locuinţele conspirative, traseele şi paşapoartele, dar declararea războiului şi reacţiunea turbată care a urmat au schimbat brusc situaţia în ţară. Iar închiderea graniţelor, care a avut loc o dată cu începerea războiului, a dus la întreruperea oricăror legături cu celelalte ţări. Congresul ordinar al partidului a fost amînat pentru un moment mai favorabil. În aceste condiţii nu s-a putut ţine nici congresul internaţional. Dar, cu toate că congresul partidului n-a mai avut loc, pregătirile în vederea convocării lui au avut un rol important în întărirea şi consolidarea organizaţiilor de partid. — *58.*

27 Articolul *„Despre formele mişcării muncitoreşti (Lock-outul şi tactica marxistă)"* a fost scris cu prilejul lock-outului declarat de fabricanţii din Petersburg la 20 martie (2 aprilie) 1914.

www.dacoromanica.ro

În martie 1914, la Fabrica „Treugolnik" din Petersburg s-au ivit cazuri de intoxicare în masă a lucrătoarelor, ceea ce a stîrnit o indignare generală şi greve de protest în rîndurile proletarilor din capitală. Drept răspuns la aceste greve, proprietarii de fabrici şi uzine din Petersburg au declarat lock-out. Într-o singură zi au fost aruncaţi în stradă 70 000 de oameni. Patronii sperau că, declarînd lock-out, vor provoca pe muncitori la o grevă cu caracter de masă şi în felul acesta vor reprima mai uşor mişcarea muncitorească. Dar muncitorii, conduşi de bolşevici, nu s-au lăsat provocaţi. Întrucît în condiţiile lock-outului ar fi fost neraţional să se declare o grevă cu caracter de masă, „Pravda" i-a îndemnat pe muncitori să recurgă la alte forme de luptă — la mitinguri de masă în întreprinderi şi la demonstraţii revoluţionare pe străzi. Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. a lansat o proclamaţie prin care chema pe muncitori la o demonstraţie care urma să aibă loc la 4 aprilie 1914, ziua celei de-a doua aniversări a masacrului de la Lena.

În ziua fixată pentru demonstraţie, ziarul „Puti Pravdî" a publicat ca editorial articolul lui Lenin „Despre formele mişcării muncitoreşti". Acest articol, scris în forma cea mai potrivită în condiţiile cenzurii, îndemna pe muncitori să traducă în viaţă hotărîrea adoptată de Consfătuirea de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid, în care se vorbea despre găsirea de „noi forme de luptă" împotriva lock-outurilor şi despre înlocuirea grevelor politice cu „mitinguri revoluţionare şi demonstraţii revoluţionare de stradă". V. I. Lenin a subliniat în mod deosebit importanţa demonstraţiei revoluţionare ca formă de luptă, verificată de nenumărate ori în decursul istoriei.

Muncitorii au înţeles chemarea ce le-o făcea partidul, şi, ca urmare, a avut loc o puternică demonstraţie revoluţionară, despre care au scris toate ziarele burgheze. „Severnaia Raboceaia Gazeta", ziarul lichidatorilor, publicînd o informaţie în legătură cu această demonstraţie, a trecut sub tăcere faptul că au fost difuzate manifeste de către Comitetul din Petersburg, ba mai mult, el a luat atitudine împotriva articolului lui Lenin „Despre formele mişcării muncitoreşti". În acele zile de crîncenă luptă împotriva capitaliştilor, lichidatorii îndemnau pe muncitori să stea „liniştiţi" şi-i atacau pe bolşevici, care organizaseră demonstraţia revoluţionară. Comportarea lichidatorilor a fost calificată de Lenin drept monstruoasă, iar atitudinea lor faţă de demonstraţia de la 4 aprilie a fost caracterizată de el drept unul din cazurile tipice de subminare a activităţii ilegale. Demascarea comportării lichidatorilor a ocupat un loc important în raportul prezentat de C.C. al P.M.S.D.R. la Conferinţa de la Bruxelles (vezi volumul de faţă, p. 408—413). — *59.*

28 Este vorba de *Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid*, care, din motive de conspiraţie, a fost numită Consfătuirea „din februarie". Ea a avut loc la Cracovia între 26 decembrie 1912 şi 1 ianuarie 1913 (8 şi 14 ianuarie 1913). La lucră-

www.dacoromanica.ro

rile ei au participat : V. I. Lenin, N. K. Krupskaia, I. V. Stalin, deputaţii bolşevici din Duma a IV-a de stat A. E. Badaev, G. I. Petrovski, N. R. Şagov ş.a. Au fost reprezentate organizaţiile de partid ilegale din Petersburg, regiunea Moscova, Sud, Ural şi Caucaz. Consfătuirea de la Cracovia a fost prezidată de V. I. Lenin. El a prezentat referatele : „Avîntul revoluţionar, grevele şi sarcinile partidului" şi „Despre atitudinea faţă de lichidatorism şi despre unitate" (al căror text nu s-a păstrat), a întocmit şi redactat toate rezoluţiile şi a scris „Comunicatul" C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la această consfătuire.

Consfătuirea a adoptat hotărîri în legătură cu problemele cele mai importante ale mişcării muncitoreşti : sarcinile partidului în legătură cu noul avînt revoluţionar şi cu creşterea mişcării greviste, constituirea organizaţiei ilegale, activitatea fracţiunii social-democrate din Dumă, campania pentru asigurări sociale, presa de partid, organizaţiile social-democrate naţionale, lupta împotriva lichidatorismului şi unitatea partidului proletariatului (vezi Opere complete, vol. 22, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 271—294).

Hotărîrile consfătuirii au jucat un rol deosebit de important în consolidarea partidului şi a unităţii lui, în extinderea şi întărirea legăturilor lui cu masele largi de oameni ai muncii, în elaborarea de noi forme ale muncii de partid în condiţiile avîntului crescînd al mişcării muncitoreşti.

Rezoluţiile Consfătuirii de la Cracovia au fost aprobate de C.C. al P.M.S.D.R., iar curînd după încheierea lucrărilor ei au fost publicate într-o ediţie trasă la hectograf. În prima jumătate a lunii februarie (st.n.) 1913, rezoluţiile împreună cu „Comunicatul" Comitetului Central cu privire la această consfătuire au fost editate în broşură la Paris. Din motive conspirative, rezoluţia „Cu privire la reorganizarea şi la activitatea redacţiei ziarului «Pravda»", care a fost, probabil, discutată şi în şedinţele secrete ale Comitetului Central după terminarea consfătuirii, n-a fost dată publicităţii. S-a păstrat o copie a rezoluţiei, făcută de N. K. Krupskaia (Opere complete, vol. 22, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 292—294).

Procesele-verbale ale consfătuirii nu s-au păstrat. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. există doar nişte sumare note de conspect, luate de V. I. Lenin în cursul dezbaterii unora dintre probleme, şi o schiţă de plan al raportului său cu privire la avîntul revoluţionar, la greve şi la sarcinile partidului. — *61.*

29 Alegerile pentru *Consiliul asigurărilor sociale* din Petersburg au avut loc la 2 (15) martie 1914. În jurul lor s-a dezlănţuit o luptă aprigă între bolşevici, de o parte, şi lichidatori şi narodnicii de stînga (eserii), de altă parte. Călăuzindu-se după hotărîrea „Cu privire la activitatea în asociaţiile legale", adoptată de Consfătuirea de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid, bolşevicii au desfăşurat bătălia pentru cîştigarea

www.dacoromanica.ro

organizațiilor muncitorești legale și a asociațiilor muncitorești legale, folosind campania pentru asigurări sociale ca o posibilitate de întărire a influenței lor în sînul maselor. În această bătălie a jucat un rol deosebit de însemnat ziarul „Pravda". În legătură cu alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale, în ziarul „Proletarskaia Pravda", în revista „Voprosî Strahovania" și după aceea în ziarul „Puti Pravdî" a fost publicat mandatul bolșevicilor către reprezentanții muncitorilor în casele de asigurări sociale și în Consiliul asigurărilor sociale. Lichidatorii au publicat și ei, în „Novaia Raboceaia Gazeta", mandatul lor, care cerea separarea reprezentanților muncitorilor într-un grup de sine stătător, independent de partid.

La 2 (15) martie, la alegerile de reprezentanți ai muncitorilor pentru Consiliul asigurărilor sociale s-au prezentat 47 de împuterniciți. Cu majoritate de voturi au fost aleși candidații de pe lista publicată în „Puti Pravdî" : ca membri în consiliu — G. M. Șkapin (Uzinele „Putilov"), S. D. Ciudin (Uzinele metalurgice), G. I. Osipov (Uzinele de armament), N. I. Ilin (Fabrica de produse de stearină „Nevski"), S. I. Iankin (Fabrica de cuie) ; locțiitori au fost aleși : N. M. Șvernik (Uzina „Erikson"), A. S. Kuklin (Uzinele „Novîi Lesner"), F. A. Amosov (Fabrica de produse de stearină „Nevski"), V. M. Țaplin (Șantierul de construcții navale „Nevski"), P. I. Sudakov (Uzina metalurgică) și alții. La alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale, lichidatorii au suferit o înfrîngere totală, trei sferturi din participanții la adunarea alegătorilor s-au pronunțat pentru mandatul bolșevic și au respins mandatul propus de blocul lichidatorilor și socialiștilor-revoluționari. Înfrîngerea lichidatorilor a fost dovedită și de alegerile pentru Casa asigurărilor sociale din Rusia. Din cei 57 de împuterniciți, 82% erau pravdiști. — *61.*

30 „*Stoikaia Mîsl*" — una din denumirile ziarului legal al narodnicilor de stînga (eserii) „Jivaia Mîsl", care a apărut la Petersburg, din august 1913 și pînă în iulie 1914 sub diferite denumiri : „Volnaia Mîsl", „Vernaia Mîsl", „Mîsl Truda", „Severnaia Mîsl" etc. — *63.*

31 Manuscrisul „*Cu privire la politica națională*" reprezintă proiectul unei cuvîntări care urma să fie rostită în Duma a IV-a de stat de către G. I. Petrovski, deputat bolșevic. Dat fiind că la 22 aprilie (5 mai) 1914 deputații de stînga au fost excluși din Dumă pentru 15 ședințe (pentru date mai amănunțite, vezi volumul de față, p. 135—137), această cuvîntare n-a mai putut fi rostită. Manuscrisul acestui proiect de cuvîntare nu s-a păstrat în întregime ; părțile care lipsesc din text sînt menționate în note de subsol. — *68.*

32 „*Grajdanin*" — revistă reacționară ; a apărut la Petersburg din 1872 pînă în 1914. Începînd din deceniul al 9-lea al secolului trecut a devenit organ al monarhiștilor extremiști ; era redactată de prințul Meșcerski și finanțată de guvern. Revista n-a avut o

www.dacoromanica.ro

răspîndire prea mare, dar a exercitat o influență destul de însemnată asupra cercurilor birocratice. — *68.*

33 *Progresiștii* — grupare politică a burgheziei liberale monarhiste ruse, care în alegerile pentru Dumele de stat și în Dume încerca să unească sub steagul „nepartinității" elemente din diferite partide și grupuri burghezo-moșierești.

În noiembrie 1912, progresiștii s-au constituit într-un partid politic de sine stătător, care avea următorul program : o constituție moderată strict cenzitară, reforme mărunte, un guvern responsabil, adică un guvern care să răspundă în fața Dumei, înăbușirea mișcării revoluționare. V. I. Lenin a arătat că, prin componența și prin ideologia lor, progresiștii erau *„un amestec de octombriști și cadeți"* și a caracterizat programul partidului progresiștilor ca fiind un program național liberal : „Ei vor fi partidul «adevăratei» burghezii capitaliste, așa cum îl vedem și în Germania" (Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 359, 266).

În anii primului război mondial, progresiștii și-au intensificat activitatea lor, cerînd înlocuirea conducerii militare, mobilizarea industriei pentru nevoile frontului și un „guvern responsabil", din care să facă parte reprezentanți ai burgheziei ruse. După revoluția burghezo-democratică din februarie, unii lideri ai acestui partid au intrat în guvernul provizoriu burghez. După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, partidul progresiștilor a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice.

Cadeții — membrii partidului constituțional-democrat, principalul partid al burgheziei monarhiste-liberale din Rusia. Partidul cadeților a fost creat în octombrie 1905 ; din rîndurile lui făceau parte reprezentanți ai burgheziei, moșieri care activau în zemstve și intelectuali burghezi. Militanții mai de seamă din rîndurile cadeților au fost : P. N. Miliukov, S. A. Muromțev, V. A. Maklakov, A. I. Șingarev, P. B. Struve, F. I. Rodicev etc. Pentru a înșela masele muncitoare, cadeții și-au luat falsa denumire de „partid al libertății poporului", în realitate însă ei nu cereau ceva mai mult decît o monarhie constituțională. Cadeții considerau drept principalul lor țel lupta împotriva mișcării revoluționare și voiau să împartă puterea cu țarul și cu moșierii iobăgiști. În anii primului război mondial, ei au sprijinit în mod activ politica externă de cotropiri dusă de guvernul țarist. În perioada revoluției burgheze-democratice din februarie 1917 au căutat să salveze monarhia. Deținînd posturile-cheie în guvernul provizoriu burghez, cadeții au promovat o politică antipopulară, contrarevoluționară, pe placul imperialiștilor anglo-franco-americani. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie, ei s-au manifestat ca niște dușmani neîmpăcați ai Puterii sovietice, au participat la toate acțiunile contrarevoluționare armate și la toate campaniile intervenționiștilor. Ca emigranți, după înfrîngerea intervenționiștilor și a albgardiștilor, ei nu și-au încetat activitatea lor contrarevoluționară antisovietică. — *69.*

www.dacoromanica.ro

34 „*Reci*" — cotidian, organul central al partidului cadet ; a apărut la Petersburg începînd de la 23 februarie (8 martie) 1906, sub conducerea efectivă a lui P. N. Miliukov şi I. V. Ghessen şi cu colaborarea activă a lui P. D. Dolgorukov, P. B. Struve, M. M. Vinaver ş.a. La 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 a fost interzis de Comitetul militar-revoluţionar de pe lîngă Sovietul din Petrograd. După aceea (pînă în august 1918) a continuat să apară sub diferite denumiri : „Naşa Reci", „Svobodnaia Reci", „Vek", „Novaia Reci", „Naş Vek". — *72.*

35 „*Kievskaia Mîsl*" — cotidian de orientare burghezo-democratică, a apărut la Kiev din 1906 pînă în 1918. Pînă în 1915 a apărut cu suplimente săptămînale ilustrate, iar din 1917 a avut două ediţii : una de dimineaţă şi una de seară. — *72.*

36 *Kolo-ul polonez* — uniunea deputaţilor polonezi din Dumele de stat. În Dumele I şi a II-a de stat, nucleul principal al acestei uniuni îl constituiau naţional-democraţii, membri ai partidului reacţionar naţionalist al moşierimii şi burgheziei poloneze. În toate problemele principale ale tacticii în Dumă îi sprijinea pe octombrişti. — *75.*

37 *Cartism* (de la cuvîntul englez charter-cartă) — mişcare revoluţionară de masă a muncitorilor englezi din deceniile al 4-lea şi al 5-lea ale secolului al XIX-lea, care a fost generată de greaua situaţie economică şi de lipsa de drepturi politice. Cartismul, după cum scria V. I. Lenin, a fost „cea dintîi mişcare revoluţionară proletară, mişcare largă, cu adevărat de masă, închegată din punct de vedere politic" (Opere, vol. 29, Bucureşti, Editura politică, 1959, p. 293). Centrul organizatoric al mişcării proletariatului era „Asociaţia muncitorilor din Londra". Conducerea acestei asociaţii a întocmit o petiţie către parlament, care a fost publicată în mai 1838. Această Cartă a poporului prezenta un program format din şase puncte : vot universal pentru bărbaţii care au împlinit 21 de ani, vot secret, circumscripţii electorale egale, desfiinţarea censului de avere pentru cei ce candidează la alegerile de deputaţi în parlament, remunerarea deputaţilor, realegeri anuale în parlament. Această mişcare, care a început prin mitinguri şi demonstraţii grandioase, se desfăşura sub lozinca luptei pentru aplicarea prevederilor din Carta poporului. În iulie 1840 a luat fiinţă „Asociaţia naţională cartistă", primul partid muncitoresc de masă din istoria mişcării muncitoreşti.

La 2 mai 1842 a fost depusă în parlament o a doua petiţie a cartiştilor, care conţinea şi o serie de revendicări cu caracter social (reducerea zilei de muncă, mărirea salariilor ş.a.). Petiţia a fost respinsă de parlament. Drept răspuns, cartiştii au organizat o grevă generală.

În 1848 cartiştii au vrut să organizeze o procesiune de masă spre parlament pentru a prezenta o a treia petiţie, însă guvernul a concentrat trupe şi a împiedicat formarea ei. Petiţia a fost examinată, după mai multe luni, şi respinsă. În anii următori,

www.dacoromanica.ro

mişcarea cartistă a început să decadă. Principala cauză a insuccesselor ei a fost lipsa unui program şi a unei tactici precise, precum şi a unei conduceri proletare consecvent revoluţionare. Totuşi, cartiştii au exercitat o mare influenţă asupra istoriei politice a Angliei, cît şi asupra evoluţiei mişcării muncitoreşti internaţionale. — *80*.

38 *Biroul socialist internaţional* (B.S.I.) — organ executiv şi informativ cu caracter permanent al Internaţionalei a II-a. Hotărîrea de a crea un asemenea birou, format din reprezentanţi ai partidelor socialiste din toate ţările, a fost adoptată la Congresul de la Paris al Internaţionalei a II-a (septembrie 1900). Ca reprezentanţi ai social-democraţilor ruşi în B.S.I. au fost aleşi G. V. Plehanov şi B. N. Kricevski. Începînd din 1905, P.M.S.D.R. a fost reprezentat de V. I. Lenin.

La sesiunea din decembrie 1913 a B.S.I. a fost pusă chestiunea situaţiei din P.M.S.D.R. şi a fost aprobată o rezoluţie prin care se cerea fracţiunilor social-democrate ruse să ia măsuri pentru restabilirea unităţii. B.S.I. a acţionat ca un mijlocitor pentru organizarea unui „schimb de păreri" cu privire la posibilitatea de a restabili unitatea în P.M.S.D.R. şi a însărcinat Comitetul său executiv ca, „în acest scop, să stabilească legături cu toate fracţiunile mişcării muncitoreşti din Rusia, inclusiv Polonia".

Articolul de faţă cuprinde, într-o formă prescurtată, răspunsul dat de Comitetul Central al partidului, care a acceptat să participe la conferinţa convocată de B.S.I. Acest răspuns a constituit „raportul oficial" al Comitetului Central către Comisia executivă a B.S.I., despre a cărui trimitere este vorba în scrisoarea din 18—19 ianuarie (31 ianuarie — 1 februarie) 1914 adresată de V. I. Lenin lui C. Huysmans, secretarul B.S.I. (vezi Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 314—322). — *85*.

39 *Duma a II-a de stat* s-a întrunit la 20 februarie (5 martie) 1907. Alegerile pentru această Dumă s-au făcut pe bază de vot indirect şi inegal şi s-au desfăşurat sub regimul curţilor marţiale şi al represiunilor. Cu toate acestea, Duma a II-a a avut o componenţă mai de stînga decît Duma I. Aceasta se datora unei delimitări mai nete şi mai categorice a partidelor decît în perioada Dumei I, creşterii conştiinţei de clasă a maselor, precum şi participării bolşevicilor la alegeri.

Componenţa Dumei vădea o întărire, pe de o parte, a partidelor de stînga — social-democraţii şi grupurile narodnice, iar pe de altă parte, a celor de dreapta — pe seama cadeţilor. Repartizarea membrilor Dumei a II-a de stat pe grupări politice era următoarea: cei de dreapta, adică monarhiştii şi octombriştii — 54, cadeţii şi cei apropiaţi de ei — 99, naţionalii — 76, cei fără partid — 50, grupul cazac — 17, socialiştii-populişti — 16, eserii — 37, trudovicii — 104, social-democraţii — 65. Dar

www.dacoromanica.ro

Duma a II-a, deşi avea o componenţă mai de stînga, era mai slabă decît Duma I, datorită faptului că revoluţia se afla în declin.

Partidele de dreapta din Duma a II-a de stat au acordat un sprijin necondiţionat politicii guvernului absolutist în toate problemele. Cadeţii, în perioada Dumei a II-a, şi-au manifestat în mod vădit caracterul lor contrarevoluţionar, situîndu-se pe o poziţie de tranzacţii cu absolutismul.

În fracţiunea social-democrată din Duma a II-a de stat au predominat menşevicii. În activitatea ei s-a făcut simţită tactica oportunistă a menşevicilor, care se pronunţau pentru încheierea de blocuri cu cadeţii şi încurajau iluziile constituţionaliste în rîndurile poporului. Lenin a criticat cu asprime greşelile fracţiunii social-democrate din Dumă, arătînd discordanţa care exista între concepţiile majorităţii social-democraţiei din Rusia şi cele ale reprezentanţei din Dumă.

Bolşevicii au folosit Duma ca tribună pentru demascarea ţarismului şi a rolului trădător al burgheziei contrarevoluţionare, pentru proclamarea şi propagarea programului revoluţionar al partidului, pentru eliberarea ţărănimii de sub influenţa liberalilor şi pentru crearea, în cadrul Dumei, a unui bloc revoluţionar format din reprezentanţii clasei muncitoare şi ai ţărănimii. Linia urmată de bolşevici era o linie nouă, o linie de comportare marxist-revoluţionară a reprezentanţilor proletariatului în instituţiile parlamentare. Menşevicii, dimpotrivă, aplicau în Dumă tactica oportunistă de sprijinire a cadeţilor. — *86.*

40 *Duma a III-a de stat* a fiinţat de la 1 (14) noiembrie 1907 pînă la 9 (22) iunie 1912. Fiind aleasă pe baza legii electorale de la 3 iunie, ea avea o componenţă octombristă-ultrareacţionară, era un instrument docil în mîinile guvernului ţarist, care ducea o politică contrarevoluţionară, de violenţă şi represiuni împotriva forţelor revoluţionare din Rusia.

La începutul primei sesiuni, în Dumă erau reprezentate 11 partide şi grupuri politice, dintre care partidele şi grupurile de dreapta (extrema dreaptă, naţionaliştii şi moderaţii de dreapta) aveau 147 de deputaţi, octombriştii — 154, grupul polono-lituanian-bielorus — 7, kolo-ul polonez — 11, grupul progresist — 28, grupul musulman — 8, cadeţii — 54, grupul trudovic — 14, social-democraţii — 19.

Fracţiunea social-democrată din Duma a III-a de stat îşi desfăşura activitatea ei în condiţii deosebit de grele, avea un număr mic de deputaţi şi a comis o serie de greşeli, şi totuşi, datorită faptului că în rîndurile ei se aflau deputaţi bolşevici, a făcut destul de mult pentru demascarea politicii antipopulare a Dumei a III-a, pentru educarea politică a proletariatului şi a ţărănimii din Rusia, folosind în acest scop tribuna Dumei şi întreprinzînd diverse acţiuni în afara Dumei. — *86.*

41 *„Tait"* — gazetă săptămînală, organ al Bundului, a apărut la Petersburg în limba evreiască, de la 20 decembrie 1912 (2 ianuarie 1913) pînă la 5 (18) mai 1914. — *93.*

www.dacoromanica.ro

42 „*Russkaia Mîsl*" — revistă lunară politică şi literară ; a apărut la Moscova din 1880 pînă în 1918 ; pînă în 1905 a avut o orientare narodnicist-liberală (pînă în 1885 a apărut sub îngrijirea lui V. M. Lavrov). În ultimul deceniu al secolului trecut, revista publica, uneori, în paginile ei articole scrise de marxişti. În această perioadă a avut drept colaboratori o serie de scriitori progresişti : A. P. Cehov, A. M. Gorki, V. G. Korolenko, D. N. Mamin-Sibireak, G. I. Uspenski şi alţii. După revoluţia din 1905 a devenit organul de presă al aripii drepte a partidului cadet ; a apărut sub îngrijirea lui P. B. Struve. A desfăşurat propagandă naţionalistă, „vehistă", obscurantist-clericală ; a apărat proprietatea moşierească. — *96.*

43 „*Kolokol*" — revistă politică, care avea ca deviză „Vivos voco !" („Chem pe cei vii !"). Era editată de A. I. Herzen şi N. P. Ogarev la Tipografia rusă liberă, fondată de Herzen. De la 1 iulie 1857 şi pînă în aprilie 1865 a apărut la Londra, iar din mai 1865 pînă în iulie 1867 la Geneva ; apărea lunar, iar un timp oarecare bilunar. Au fost tipărite în total 245 de numere. În 1868 a apărut în limba franceză (au putut fi scoase 15 numere) ; la unele numere s-au tipărit suplimente în limba rusă. „Kolokol" avea un tiraj de 2 500 de exemplare şi se bucura de o largă răspîndire în întreaga Rusie. Demascînd samavolnicia absolutismului, jaful şi delapidările practicate de funcţionarii statului, precum şi exploatarea nemiloasă a ţăranilor de către moşieri, „Kolokol" a adresat maselor apeluri revoluţionare şi a contribuit la trezirea lor la luptă împotriva guvernului ţarist şi a claselor dominante.

„Kolokol" s-a aflat în fruntea publicaţiilor revoluţionare ilegale anterioare apariţiei unei prese muncitoreşti în Rusia şi a jucat un rol important în dezvoltarea mişcării general-democratice şi revoluţionare, în lupta împotriva absolutismului şi a iobăgiei. — *99.*

44 „*Scrisoarea către Gogol*" a fost scrisă de V. G. Belinski în iulie 1847 şi a fost publicată pentru prima oară în 1885 de A. I. Herzen în revista „Polearnaia Zvezda". — *100.*

45 „*Vechea Iskră*" — primul ziar marxist ilegal pe întreaga Rusie ; a fost înfiinţat de V. I. Lenin în 1900 şi a jucat un rol hotărîtor în crearea partidului marxist-revoluţionar al clasei muncitoare din Rusia.

Primul număr al „Iskrei" leniniste a apărut în decembrie 1900 la Leipzig ; numerele următoare au apărut la München ; începînd din iulie 1902, ziarul a apărut la Londra, iar din primăvara anului 1903 la Geneva. Un ajutor preţios pentru organizarea editării ziarului (punerea la punct a unei tipografii clandestine, procurarea de litere ruseşti etc.) au dat social-democraţii germani C. Zetkin, A. Braun şi alţii, revoluţionarul polonez I. Marchlewski, care trăia pe atunci la München, şi H. Quelch, unul dintre conducătorii Federaţiei social-democrate din Anglia.

www.dacoromanica.ro

Din redacţia ziarului „Iskra" făceau parte V. I. Lenin, G. V. Plehanov, L. Martov, P. B. Akselrod, A. N. Potresov şi V. I. Zasulici. Secretar de redacţie a fost la început I. G. Smidovici-Leman, iar apoi, începînd din primăvara anului 1901, N. K. Krupskaia, care purta şi întreaga corespondenţă a ziarului cu organizaţiile social-democrate din Rusia. În centrul atenţiei ziarului „Iskra" se aflau problemele luptei revoluţionare a proletariatului şi a tuturor oamenilor muncii din Rusia împotriva absolutismului ţarist ; se acorda o atenţie deosebită celor mai importante evenimente din viaţa internaţională şi mai ales evenimentelor din mişcarea muncitorească internaţională. Redactorul-şef şi conducătorul „Iskrei" a fost de fapt Lenin. În coloanele ei a publicat articole în legătură cu toate problemele mai importante ale construcţiei de partid şi ale luptei de clasă a proletariatului din Rusia.

„Iskra" a devenit un centru în jurul căruia se grupau forţele partidului, un centru de adunare şi de educare a cadrelor de partid. Într-o serie de oraşe din Rusia (Petersburg, Moscova, Samara etc.) au fost create grupuri şi comitete ale P.M.S.D.R. de orientare iskristă-leninistă, iar în ianuarie 1902, la Consfătuirea de la Samara a iskriştilor, a fost creată organizaţia din Rusia a „Iskrei". Organizaţiile iskriste luau fiinţă şi activau sub conducerea directă a discipolilor şi tovarăşilor de luptă ai lui V. I. Lenin : N. E. Bauman, I. V. Babuşkin, S. I. Gusev, M. I. Kalinin, P. A. Krasikov, G. M. Krjijanovski, F. V. Lengnik, P. N. Lepeşinski, I. I. Radcenko ş. a.

Din iniţiativa lui Lenin şi cu participarea lui directă, redacţia „Iskrei" a elaborat un proiect de program al partidului (care a fost publicat în nr. 21 al „Iskrei") şi a făcut pregătirile necesare în vederea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. În momentul convocării congresului, majoritatea organizaţiilor social-democrate locale din Rusia erau deja de partea „Iskrei", aprobînd tactica, programul şi planul ei organizatoric şi recunoscînd-o drept organul lor conducător. Într-o hotărîre specială, congresul a subliniat rolul excepţional al „Iskrei" în lupta pentru crearea partidului şi a declarat-o Organ Central al P.M.S.D.R.

Curînd după Congresul al II-lea al partidului, menşevicii, cu sprijinul lui Plehanov, au pus mîna pe ziarul „Iskra". — *101.*

46 Lenin se referă la *primul Congres al P.M.S.D.R.*, care a avut loc la Minsk între 1 şi 3 (13 şi 15) martie 1898. La lucrările acestui congres au luat parte 9 delegaţi, care reprezentau 6 organizaţii : „Uniunile de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Petersburg, Moscova, Kiev şi Ekaterinoslav, grupul „Raboceaia Gazeta" din Kiev şi Bundul. Congresul a ales Comitetul Central al partidului, a declarat „Raboceaia Gazeta" drept organ oficial al partidului, a publicat „Manifestul" şi a declarat „Uniunea social-democraţilor ruşi din străinătate" drept reprezentantă a partidului în străinătate (vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile con-

www.dacoromanica.ro

greselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C. C.", partea I, Bucureşti, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 11—15).

Însemnătatea primului Congres al P.M.S.D.R. constă în aceea că în hotărîrile sale şi în „Manifestul" lansat de el a proclamat întemeierea partidului social-democrat din Rusia, fapt care a jucat un important rol propagandistic revoluţionar. Totuşi, congresul n-a adoptat un program şi n-a elaborat un statut al partidului ; Comitetul Central ales la congres a fost arestat curînd după aceea, iar tipografia în care se tipărea „Raboceaia Gazeta" a căzut în mîinile poliţiei, ceea ce a făcut ca congresul să nu poată uni şi suda organizaţiile şi cercurile marxiste. De aceea n-au existat o conducere centrală şi o linie unitară în activitatea organizaţiilor locale. — *102.*

47 „*S.P.B. Rabocii Listok*" — organ de presă al „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Petersburg. Au apărut două numere : nr. 1 — în februarie (datat ianuarie) 1897, tipărit în Rusia la mimeograf, într-un număr de 300—400 de exemplare, şi nr. 2 — în septembrie 1897, la Geneva, tipărit la tipografie.

Ziarul milita pentru îmbinarea luptei economice a clasei muncitoare cu largi revendicări politice, subliniind totodată necesitatea de a crea un partid muncitoresc. — *102.*

48 „*Rabotnik*" — culegere neperiodică, editată în străinătate, în anii 1896-1899, de „Uniunea social-democraţilor ruşi", sub îngrijirea grupului „Eliberarea muncii". Iniţiatorul editării acestei culegeri a fost Lenin. În timp ce se afla în străinătate, în 1895, el s-a înţeles cu G. V. Plehanov şi cu P. B. Akselrod în privinţa editării şi redactării acestei culegeri de către grupul „Eliberarea muncii". Înapoindu-se în Rusia, Lenin a desfăşurat o intensă activitate de organizare a sprijinirii materiale a acestei publicaţii, de asigurare a articolelor necesare şi a corespondenţelor din Rusia. Pînă în momentul arestării sale, în decembrie 1895, Lenin a pregătit şi a trimis redacţiei culegerii lui „Rabotnik" articolul-necrolog „Friedrich Engels" şi cîteva corespondenţe, dintre care o parte (acelea ale lui A. A. Vaneev, M. A. Silvin, S. P. Şeşternin) au fost publicate în nr. 1—2 şi nr. 5—6 ale culegerii.

Au apărut în total şase numere din culegerea „Rabotnik" (în trei numere duble) şi zece numere din „Listok «Rabotnika»". — *104.*

49 *Congresul al II-lea al P.M.S.D.R.* a avut loc între 17 (30) iulie şi 10 (23) august 1903. Primele 13 şedinţe s-au ţinut la Bruxelles. Apoi, din cauza persecuţiilor poliţieneşti, el s-a mutat la Londra.

Congresul a fost pregătit de „Iskra", care, sub conducerea lui Lenin, a desfăşurat o muncă vastă pentru unirea social-democraţilor din Rusia pe baza principiilor marxismului revoluţionar.

La congres au participat 43 de delegaţi cu vot deliberativ, reprezentînd 26 de organizaţii (grupul „Eliberarea muncii", organizaţia „Iskrei", Comitetul din străinătate şi Comitetul central

www.dacoromanica.ro

al Bundului, „Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse", „Uniunea social-democraților ruși din străinătate" și 20 de comitete și uniuni social-democrate din Rusia). Întrucît unii delegați dispuneau de două voturi, numărul voturilor deliberative la congres s-a ridicat la 51. Congresul nu avea o compoziție omogenă. La lucrările lui au participat nu numai adepți ai „Iskrei", ci și adversari ai ei, precum și elemente nestatornice, șovăielnice.

Principalele probleme ale congresului au fost adoptarea programului și a statutului partidului și alegerea centrelor lui conducătoare. Lenin și adepții săi au desfășurat în cadrul congresului o luptă hotărîtă împotriva oportuniștilor.

Proiectul de program al partidului, elaborat de redacția „Iskrei", și îndeosebi teza cu privire la rolul conducător al partidului în mișcarea muncitorească, punctul cu privire la necesitatea cuceririi dictaturii proletariatului și partea agrară a programului au constituit ținta unor atacuri înverșunate din partea oportuniștilor. Congresul a dat o ripostă oportuniștilor și a aprobat în unanimitate (cu o abținere) programul partidului, în care erau formulate atît sarcinile imediate ale proletariatului în iminenta revoluție burghezo-democratică (programul-minimum), cît și sarcinile legate de victoria revoluției socialiste și de instaurarea dictaturii proletariatului (programul-maximum). Pentru prima oară în istoria mișcării muncitorești după moartea lui Marx și Engels a fost adoptat un program revoluționar, în care, la insistențele lui Lenin, lupta pentru dictatura proletariatului a fost proclamată drept sarcină fundamentală a partidului clasei muncitoare.

În cursul dezbaterilor pe marginea statutului partidului s-a dat o luptă aprigă în problema principiilor organizatorice care trebuiau să stea la baza construirii partidului. Lenin și adepții săi luptau pentru crearea unui partid revoluționar combativ al clasei muncitoare și considerau că este necesar să se adopte un statut care să îngreuieze tuturor elementelor nestatornice și șovăitoare intrarea în partid. De aceea, textul primului paragraf al statutului, așa cum l-a formulat Lenin, prevedea că, pentru ca cineva să fie considerat membru de partid, trebuie nu numai să recunoască programul și să sprijine materialicește partidul, ci să și facă parte dintr-una din organizațiile lui. Martov a prezentat la congres o formulare proprie a acestui paragraf, potrivit căreia, pentru ca cineva să fie considerat membru de partid, i se cerea, pe lîngă recunoașterea programului și sprijinirea materială a partidului, numai un sprijin personal, acordat cu regularitate partidului, sub conducerea uneia dintre organizațiile lui. Formularea lui Martov, care înlesnea intrarea în partid a tuturor elementelor nestatornice, a fost sprijinită la congres nu numai de antiiskriști și de „mlaștină" („centru") ci și de iskriștii nestatornici, și a fost adoptată de congres cu o neînsemnată majoritate de voturi. În ansamblu însă, congresul a adoptat statutul

www.dacoromanica.ro

elaborat de Lenin. Congresul a adoptat şi o serie de rezoluţii în problemele tactice.

La congres s-a produs o sciziune între partizanii consecvenţi ai orientării iskriste (leniniştii) şi iskriştii nestatornici (partizanii lui Martov). Partizanii orientării leniniste, care au obţinut majoritatea de voturi la alegerea instituţiilor centrale ale partidului, au început să fie numiţi bolşevici, iar oportuniştii, care au rămas în minoritate, menşevici.

Congresul a avut o mare importanţă pentru dezvoltarea mişcării muncitoreşti din Rusia. El a lichidat metodele primitive şi spiritul de cerc în mişcarea social-democrată şi a creat în Rusia un partid revoluţionar marxist, partidul bolşevic. „Bolşevismul ca un curent de gîndire politică şi ca partid politic există din 1903", scria Lenin (Opere, vol. 31, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1956, p. 8). Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., creînd partidul proletar de tip nou, care a devenit un model pentru marxiştii revoluţionari din toate ţările, a constituit un punct de cotitură în mişcarea muncitorească internaţională. — *105*.

50 „*Noua «Iskră»*" — „Iskra" menşevică. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost confirmată redacţia Organului Central al partidului, care era alcătuită din V. I. Lenin, G. V. Plehanov şi L. Martov. Dar menşevicul Martov, încălcînd hotărîrea adoptată de congres, a refuzat să facă parte din redacţie dacă în componenţa ei nu intră şi vechii redactori menşevici (P. B. Akselrod, A. N. Potresov şi V. I. Zasulici), care nu fuseseră aleşi de Congresul al II-lea, şi nr. 46—51 ale „Iskrei" au apărut sub îngrijirea lui Lenin şi Plehanov. Ulterior, Plehanov a trecut pe poziţiile menşevismului şi a cerut ca în redacţia Organului Central să fie cooptaţi vechii redactori menşevici care fuseseră respinşi de congres. Lenin n-a putut fi de acord cu acest lucru şi la 19 octombrie (1 noiembrie) 1903 s-a retras din redacţie; el a fost cooptat în Comitetul Central, în cadrul căruia a continuat să ducă lupta împotriva oportuniştilor menşevici. Nr. 52 al „Iskrei" a apărut sub îngrijirea lui Plehanov, iar la 13 (26) noiembrie 1903, Plehanov, cu de la sine putere şi încălcînd voinţa Congresului al II-lea al partidului, a cooptat în redacţia „Iskrei" pe foştii ei redactori menşevici: Akselrod, Potresov şi Zasulici. Începînd cu nr. 52, „Iskra" a încetat să mai fie organul de luptă al marxismului revoluţionar. Menşevicii au făcut din ea un organ de luptă împotriva marxismului, împotriva partidului, o tribună pentru propagarea oportunismului. „Iskra" şi-a încetat apariţia la 1 octombrie 1905. — *105*.

51 „*Vpered*" — săptămînalul bolşevic ilegal; a apărut la Geneva de la 22 decembrie 1904 (4 ianuarie 1905) pînă la 5 (18) mai 1905. Au fost scoase în total 18 numere. Organizatorul, inspiratorul ideologic şi conducătorul nemijlocit al acestui ziar a fost V. I. Lenin. Din redacţie făceau parte: A. V. Lunacearski, M. S. Olminski şi V. V. Vorovski. De întreaga corespondenţă a ziarului cu comitetele locale din Rusia şi cu cores-

www.dacoromanica.ro

pondenții se ocupa N. K. Krupskaia. Definind orientarea acestui ziar, V. I. Lenin scria: „Orientarea ziarului «Vpered» este *aceea a vechii «Iskre»*. În numele acesteia, «Vpered» duce o luptă hotărîtă împotriva noii «Iskre»" (Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 238). În ziarul „Vpered", Lenin a scris nu numai articole de îndrumare, ci și un mare număr de note diverse și a prelucrat numeroase corespondențe primite de ziar. Unele articole le-a scris în colaborare cu alți membri ai redacției (Vorovski, Olminski ș.a.). În manuscrisele diverșilor autori care s-au păstrat se pot vedea intervenții masive și numeroase adaosuri făcute de V. I. Lenin. Fiecare număr al ziarului era în mod obligatoriu citit în pagină de V. I. Lenin. Chiar și în zilele cînd era cu totul absorbit de lucrările Congresului al III-lea de la Londra, el a găsit timp să citească în șpalt numărul 17 al ziarului. Numai numărul 18 a fost tipărit, după cît se pare, fără să fi fost citit în pagină de Lenin, care în acel moment se afla în drum de la Londra la Geneva. În ziarul „Vpered" au fost publicate peste 60 de articole și note ale lui V. I. Lenin. Unele numere ale ziarului, ca, de pildă, nr. 4 și 5, consacrate evenimentelor de la 9 ianuarie 1905 și începutului revoluției în Rusia, au fost aproape în întregime scrise de el. Articolele lui apărute în ziarul „Vpered" erau adeseori reproduse în organele locale ale presei bolșevice, apăreau în foi volante sau în broșuri.

Congresul al III-lea al partidului, într-o rezoluție specială, a relevat rolul important pe care l-a avut ziarul „Vpered" în lupta împotriva menșevismului, pentru restabilirea partinității, în punerea și tratarea problemelor referitoare la tactică ridicate de mișcarea revoluționară, în lupta pentru convocarea congresului, și a adus mulțumiri redacției ziarului. În urma unei hotărîri a Congresului al III-lea, în locul ziarului „Vpered" a început să apară ziarul „Proletarii". — *105*.

52 „*Proletarii*" *(de la Geneva)* — săptămînal bolșevic ilegal; Organ Central al P.M.S.D.R., înființat pe baza unei hotărîri a Congresului al III-lea al partidului. Printr-o hotărîre a plenarei din 27 aprilie (10 mai) 1905 a Comitetului Central al partidului, ca redactor responsabil al Organului Central a fost numit V. I. Lenin. Ziarul a apărut la Geneva de la 14 (27) mai pînă la 12 (25) noiembrie 1905. Au apărut în total 26 de numere. „Proletarii" a continuat linia vechii „Iskre", a „Iskrei" leniniste, și a păstrat o perfectă continuitate cu ziarul bolșevic „Vpered".

Lenin a scris pentru „Proletarii" circa 90 de articole și note. Articolele lui defineau fizionomia politică a ziarului, conținutul lui ideologic, orientarea lui bolșevică. O activitate deosebit de intensă a desfășurat Lenin în calitate de conducător și redactor al ziarului. La activitatea redacției au participat în permanență V. V. Vorovski, A. V. Lunacearski și M. S. Olminski. Un rol important în munca redacției au avut N. K. Krupskaia, V. M. Velicikina și V. A. Karpinski. Ziarul a avut legături strînse cu miș-

www.dacoromanica.ro

carea muncitorească din Rusia ; în coloanele lui se publicau articole şi note scrise de muncitori care participau nemijlocit la mişcarea revoluţionară. Culegerea corespondenţelor din diferite localităţi şi trimiterea lor la Geneva erau organizate de V. D. Bonci-Bruevici, S. I. Gusev şi A. I. Ulianova-Elizarova. Corespondenţa redacţiei cu organizaţiile locale de partid şi cu cititorii era purtată de N. K. Krupskaia şi L. A. Fotieva.

„Proletarii" reacţiona imediat la toate evenimentele importante din mişcarea muncitorească rusă şi internaţională, ducea o luptă necruţătoare împotriva menşevicilor şi a celorlalte elemente revizioniste, oportuniste. Ziarul a desfăşurat o vastă activitate pentru propagarea hotărîrilor Congresului al III-lea al partidului şi a avut un rol important în făurirea unităţii organizatorice şi ideologice a bolşevicilor. „Proletarii" apăra în mod consecvent marxismul revoluţionar şi dezbătea toate problemele fundamentale ale revoluţiei ce se desfăşura în Rusia. Oglindind şi analizînd sub toate aspectele evenimentele din 1905, „Proletarii" ridica masele largi de oameni ai muncii la luptă pentru victoria revoluţiei.

„Proletarii" exercita o mare influenţă asupra organizaţiilor social-democrate locale. Unele articole ale lui Lenin apărute în acest ziar erau reproduse de ziarele bolşevice locale şi difuzate în foi volante. La începutul lunii noiembrie 1905, curînd după plecarea lui Lenin în Rusia, „Proletarii" şi-a încetat apariţia. Ultimele două numere (25 şi 26) au apărut sub îngrijirea lui V. V. Vorovski, dar şi pentru aceste numere Lenin a scris cîteva articole, care au fost publicate după plecarea lui din Geneva. — *105.*

53 „*Novaia Jizn*" — primul ziar bolşevic legal ; a apărut zilnic, începînd de la 27 octombrie (9 noiembrie) şi pînă la 3 (16) decembrie 1905, la Petersburg. Oficial, ca redactor-editor al acestui ziar figura poetul N. M. Minski, iar ca editor M. F. Andreeva. O dată cu întoarcerea lui V. I. Lenin din emigraţie, la începutul lunii noiembrie 1905, şi stabilirea sa la Petersburg, ziarul a început să apară sub conducerea lui nemijlocită. Componenţa redacţiei a fost schimbată, iar colaboratorii au fost înlocuiţi. „Novaia Jizn" a devenit de fapt Organul Central al P.M.S.D.R. Colaboratorii cei mai apropiaţi ai ziarului au fost M. S. Olminski, V. V. Vorovski, A. V. Lunacearski, V. D. Bonci-Bruevici şi alţii. Un colaborator activ al acestui ziar a fost M. Gorki, care i-a acordat totodată un important sprijin material. Printre colaboratorii din străinătate ai ziarului se numărau Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht, Marcel Cachin, Paul Lafargue şi alţii.

În numărul 9, din 10 noiembrie, al acestui ziar a apărut primul articol al lui V. I. Lenin „Despre reorganizarea partidului". Apoi au fost publicate articolele sale : „Proletariatul şi ţărănimea", „Organizaţia de partid şi literatura de partid", „Armata şi revoluţia", „Balanţa oscilează", „Absolutismul muribund şi noile organe ale puterii populare", „Socialismul şi religia" etc.

www.dacoromanica.ro

În paginile ziarului au apărut 14 articole ale lui V. I. Lenin, în care erau trasate sarcinile şi tactica partidului în perioada primei revoluţii ruse.

„Novaia Jizn" a fost un propagator activ al tuturor hotărîrilor şi măsurilor luate de C.C. al P.M.S.D.R. El a avut un rol important în educarea politică şi organizarea maselor, în mobilizarea lor la insurecţia armată.

Ziarul avea strînse legături cu organizaţiile de partid şi cu muncitorii revoluţionari şi se bucura de mare popularitate în rîndurile lor. La redacţie soseau scrisori din toate colţurile ţării : din partea muncitorilor, ţăranilor, funcţionarilor, militarilor şi studenţilor. Sediul redacţiei servea drept casă conspirativă pentru adunări şi consfătuiri de partid. Tirajul zilnic al ziarului se ridica la 80 000 de exemplare.

Cu privire la „Novaia Jizn", Lenin a scris în octombrie 1905 următoarele : *„Acum*, cea mai largă tribună de la care putem exercita o influenţă asupra proletariatului este un *cotidian* în Petersburg" (Opere, vol. 34, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 367).

Ziarul „Novaia Jizn" a fost supus la numeroase măsuri de represiune. După apariţia numărului 27, din 2 decembrie, a fost interzis de guvernul ţarist. Ultimul număr — 28 — a apărut ilegal. — *106.*

54 *„Nacealo"* — cotidian menşevic legal ; a apărut la Petersburg de la 13 (26) noiembrie şi pînă la 2 (15) decembrie 1905. Au apărut 16 numere. A avut ca redactori-editori pe D. M. Gherţenştein şi S. N. Saltîkov. La ziar au colaborat P. B. Akselrod, F. I. Dan, L. G. Deutsch, N. I. Iordanski, L. Martov, A. N. Potresov şi alţii. — *106.*

55 *„Volna"* — cotidian bolşevic ; a apărut legal la Petersburg de la 26 aprilie (9 mai) pînă la 24 mai (6 iunie) 1906. Au fost scoase în total 25 de numere. Începînd cu nr. 9, ziarul a avut de fapt ca redactor responsabil pe V. I. Lenin. La munca redacţională au luat parte : A. V. Lunacearski, M. S. Olminski, I. I. Skvorţov-Stepanov, V. V. Vorovski ş.a. În paginile lui au fost publicate circa 25 de articole ale lui Lenin, dintre care multe au apărut ca articole de fond. „Volna" a jucat un rol important în conducerea luptei revoluţionare a maselor de către bolşevici, în ridicarea nivelului de conştiinţă şi de organizare al proletariatului.

Guvernul ţarist a supus acest ziar la diverse măsuri de persecuţie : redactorul lui responsabil a fost, în repetate rînduri, deferit justiţiei, multe numere ale ziarului au fost confiscate ; la 26 iunie (9 iulie) 1913, Curtea de apel din Petersburg a hotărît distrugerea numerelor 10, 18, 19, 22—25, împreună cu stereotipele pregătite pentru tipărirea lor. La 26 mai (6 iunie) 1906, ziarul „Volna" a fost interzis de guvernul ţarist ; în locul lui a început să apară „Vpered", iar apoi „Eho".

„Eho" — cotidian bolşevic legal, a apărut la Petersburg de la 22 iunie (5 iulie) pînă la 7 (20) iulie 1906. În total au fost scoase 14 numere. A avut de fapt ca redactor responsabil pe V. I. Lenin.

www.dacoromanica.ro

În fiecare număr au apărut articole scrise de Lenin ; în total au fost publicate în acest ziar peste 20 de articole şi note ale lui.

Aproape toate numerele ziarului au fost supuse unor măsuri de represiune ; din cele 14 numere apărute, 12 au fost confiscate. — *106.*

56 „*Narodnaia Duma*" — cotidian menşevic ; a apărut la Petersburg în martie—aprilie 1907, în locul ziarului „Russkaia Jizn", care a fost interzis. Au apărut în total 21 de numere. — *106.*

57 *Partidul socialist din America* s-a constituit în iulie 1901, la Congresul de la Indianopolis, prin unificarea grupurilor ce s-au desprins din Partidul muncitoresc socialist şi Partidul social-democrat din S.U.A., care a avut printre organizatorii săi pe Eugen Debs, un militant popular al mişcării muncitoreşti din S.U.A. şi unul dintre fondatorii noului partid. Acest partid avea o compoziţie socială neomogenă ; el cuprindea în rîndurile sale o parte din muncitorii americani, muncitori imigranţi, precum şi mici fermieri şi membri proveniţi din mica burghezie. Conducerea centristă şi oportunistă de dreapta a acestui partid (Victor L. Berger, Moris Hillquit etc.) contesta necesitatea dictaturii proletariatului, respingea metodele de luptă revoluţionare, reducînd în fond activitatea partidului la participarea la campaniile electorale. În anii primului război mondial (1914—1918) s-au format în acest partid trei curente : social-şoviniştii, care sprijineau politica imperialistă a guvernului ; centriştii, care numai cu vorba erau împotriva războiului imperialist ; o minoritate revoluţionară, care se situa pe poziţii internaţionaliste şi ducea lupta împotriva războiului.

Aripa stîngă a partidului, în frunte cu Charles Rutenberg, William Foster, Bill Haywood etc., sprijinindu-se pe elementele proletare, ducea lupta împotriva conducerii oportuniste a partidului, pentru organizarea de acţiuni politice independente ale proletariatului, pentru crearea de sindicate industriale bazate pe principiile luptei de clasă. În 1919, în acest partid s-a produs o sciziune. Aripa stîngă care s-a desprins din partid a devenit iniţiatoarea creării Partidului Comunist din S.U.A. şi principalul lui nucleu.

În momentul de faţă, Partidul socialist este o organizaţie sectară, cu un efectiv destul de redus.

Federaţia americană a clasei muncitoare, sau *Federaţia americană a muncii (A.F.L.)* — uniune sindicală din S.U.A., întemeiată în 1881. Organizată pe criterii de breaslă, A.F.L. grupa în rîndurile sale în special „aristocraţia muncitorească". Conducerea reformistă a A.F.L. respinge principiile socialismului şi ale luptei de clasă, propovăduieşte „colaborarea de clasă" şi apără rînduielile capitaliste. Conducerea A.F.L. duce o politică de scindare a mişcării muncitoreşti internaţionale şi sprijină activ politica externă agresivă a imperialismului american. În 1955, A.F.L. a fuzionat cu o altă uniune sindicală — Congresul sindicatelor

www.dacoromanica.ro

industriale (C.I.O.). Noua uniune poartă denumirea de Federaţia americană a muncii — Congresul sindicatelor industriale (A.F.L.-C.I.O.). — *113.*

58 Lenin se referă la atitudinea înaltei birocraţii ţariste faţă de funcţionarii democraţi din zemstve — medici, tehnicieni, statisticieni, învăţători, agronomi etc. —, pe care viceguvernatorul Samarei, Kondoidi, într-un discurs al său din 1900, i-a calificat drept „al treilea element". Expresia „al treilea element" a început să fie folosită în literatură ca denumire pentru intelectualitatea democrată din zemstve. — *115.*

59 Lenin se referă la *Congresul socialist internaţional de la Stuttgart* (Congresul al VII-lea al Internaţionalei a II-a), care a avut loc în august 1907. Unul dintre principalele puncte de pe ordinea de zi a acestui congres a fost problema colonială. În jurul acestei probleme s-a desfăşurat o luptă aprigă. Partea oportunistă a congresului a propus o rezoluţie care încerca să justifice cotropirile coloniale. „Socialistul" olandez Van-Kol a declarat că şi pe viitor socialiştii trebuie să meargă la „popoarele sălbatice" nu numai cu maşini şi alte cuceriri ale civilizaţiei, dar şi cu arma în mînă. Proiectul de rezoluţie oportunist a fost sprijinit de majoritatea delegaţiei germane. Numai prin eforturile socialiştilor ruşi, polonezi şi ale unei părţi infime din socialiştii germani, francezi şi englezi, precum şi ale tuturor socialiştilor din ţările mici, care nu aveau colonii, a putut fi respinsă această rezoluţie şi au fost adoptate amendamente care i-au schimbat de fapt conţinutul. Rezoluţia adoptată de congres în problema colonială condamna în mod făţiş şi categoric orice politică colonialistă. — *116.*

60 „*Sozialistische Monatshefte*" — revistă, principalul organ de presă al oportuniştilor germani şi una dintre publicaţiile revizionismului internaţional. A apărut la Berlin din 1897 pînă în 1933. În timpul primului război mondial (1914—1918) s-a situat pe poziţii social-şoviniste. — *116.*

61 „*Marxism şi lichidatorism*". *Culegere de articole cu privire la principalele probleme ale mişcării muncitoreşti contemporane. Partea a II-a*" a apărut în iulie 1914 în editura de partid „Priboi". În manuscrisul unui plan întocmit de Lenin figurează articolele care, după părerea lui, trebuiau să fie incluse în această culegere, precum şi o listă cu ziarele din care urmau să fie luate articolele (în culegere, Lenin a schimbat titlurile unora din ele). Conform acestui plan, culegerea trebuia să fie alcătuită din două părţi, al căror conţinut a fost expus în ziarul „Puti Pravdî" nr. 42 din 21 martie 1914.

Prima parte a culegerii n-a apărut. Cîteva zeci de exemplare din partea a doua, pe care editura nu reuşise să le scoată la timp din tipografie, au fost confiscate, dar cea mai mare parte din tiraj a putut fi difuzată.

www.dacoromanica.ro

Partea a doua a culegerii cuprinde, în afară de prefață, care e datată : februarie 1914, și de încheiere, 14 lucrări ale lui Lenin : „Partidul legal și marxiștii" (vezi „Probleme litigioase"), „Manifestul partidului muncitoresc liberal", „Cum îi demască P. B. Akselrod pe lichidatori", „Cu privire la separatismul Bundului" (vezi „Separatiștii din Rusia și separatiștii din Austria", „A dovedit oare «Pravda» separatismul bundiștilor ?"), „Marxism și reformism", „Burghezia liberală și reformismul", „Orbirea liberală. O explicație necesară" (vezi „Însemnările unui publicist"), „Greva economică și greva politică", „O discuție despre «cadetofagie»", „Despre caracterul și însemnătatea polemicii noastre cu liberalii", „Burghezia liberală și lichidatorii", „Clasa muncitoare și presa muncitorească", „Materiale cu privire la înființarea Fracțiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Dumă" (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, și volumul de față).

Ultima lucrare are o completare scrisă special pentru culegere — articolul „Cum au răspuns muncitorii la înființarea Fracțiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Duma de stat" (volumul de față, p. 440—449). — *125.*

62 Este vorba despre perioada reacțiunii stolîpiniste, al cărei început l-a constituit lovitura de stat de la 3 iunie.

La 3 (16) iunie 1907 a fost lansat manifestul țarului cu privire la dizolvarea Dumei a II-a de stat și la modificările aduse legii electorale. Prin noua lege era considerabil sporit numărul reprezentanților moșierilor și ai burgheziei comerciale-industriale în Dumă și era redus de cîteva ori numărul, și așa nu prea mare, al reprezentanților țăranilor și muncitorilor. Aceasta a constituit o grosolană încălcare a manifestului de la 17 octombrie 1905 și a Legii fundamentale din 1906, potrivit cărora legile nu puteau fi promulgate de guvern fără aprobarea Dumei de stat. Duma a III-a de stat, care a fost aleasă pe baza acestei legi și care și-a început lucrările la 1 (14) noiembrie 1907, avea o componență octombristă-ultrareacționară. — *125.*

63 Este vorba de *Consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii"*, care a avut loc la Paris între 8 și 17 (21 și 30) iunie 1909. La această consfătuire au luat parte 9 membri ai Centrului bolșevic — forul superior al fracțiunii bolșevice, care a fost ales de către delegații bolșevici la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. din 1907 —, precum și reprezentanți ai organizației Petersburg, ai celei regionale Moscova și ai celei din Ural. Lucrările consfătuirii s-au desfășurat sub conducerea lui V. I. Lenin. Cuvîntările și intervențiile lui în cadrul discuțiilor purtate pe marginea principalelor probleme de pe ordinea de zi au determinat caracterul tuturor lucrărilor acestei consfătuiri. Otzoviștii, ultimatiștii și adepții curentului zidirii de dumnezeu au fost reprezentați prin A. Bogdanov (Maksimov) și V. L. Șanțer (Marat),

www.dacoromanica.ro

care erau susţinuţi de către V. M. Şuleatikov (Donat), reprezentantul organizaţiei regionale Moscova. Pe o poziţie împăciuitoristă, într-o serie întreagă de probleme, s-au situat G. E. Zinoviev, L. B. Kamenev, A. I. Rîkov şi M. P. Tomski.

Consfătuirea a dezbătut următoarele probleme : otzovismul şi ultimatismul ; curentul zidirii de dumnezeu din cadrul social-democraţiei ; atitudinea faţă de activitatea din Dumă în legătură cu o serie de alte domenii ale muncii de partid ; sarcinile bolşevicilor în partid ; şcoala de partid, în curs de organizare pe insula Capri ; unitatea fracţiunii ; agitaţia în vederea convocării unui congres bolşevic sau a unei conferinţe bolşevice separate de partid ; desprinderea lui A. Bogdanov, precum şi alte probleme. Toate aceste probleme au fost examinate în prealabil în cadrul unei adunări neoficiale a bolşevicilor, care a avut loc în ajunul consfătuirii, fără reprezentanţii opoziţiei otzovist-ultimatiste, şi în cadrul căreia V. I. Lenin a făcut o expunere amănunţită asupra stării de lucruri din partid şi din fracţiunea bolşevică. Tezele formulate de el au stat la baza hotărîrilor adoptate de Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii".

Consfătuirea a condamnat cu hotărîre otzovism-ultimatismul ca un curent dăunător şi primejdios în rîndurile mişcării muncitoreşti. Subliniind, în rezoluţia cu privire la această problemă, că teoria otzovismului şi ultimatismului substituie ideologiei proletariatului tendinţele anarho-sindicaliste mic-burgheze, Consfătuirea a declarat că „bolşevismul, ca un curent bine precizat în P.M.S.D.R., n-are nimic comun cu otzovismul şi ultimatismul" şi a chemat pe toţi bolşevicii „să lupte cu toată hotărîrea împotriva acestor abateri de la calea marxismului revoluţionar" (Opere complete, vol. 19, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 38).

În cadrul discuţiilor cu privire la agitaţia în vederea convocării unui congres bolşevic sau a unei conferinţe bolşevice separate de partid şi la sarcinile ce reveneau bolşevicilor în partid, a fost condamnat cu asprime „fracţionismul rigid" al otzoviştilor şi ultimatiştilor, neînţelegerea sarcinii ce revine bolşevicilor de a menţine şi a întări P.M.S.D.R. Consfătuirea a arătat că sarcina bolşevicilor este de „a se apropia de elementele marxiste şi partinice din celelalte fracţiuni, aşa cum dictează comunitatea de ţeluri în lupta pentru menţinerea şi întărirea P.M.S.D.R." (Opere complete, vol. 19, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 41).

Analizînd chestiunea şcolii de la Capri, Consfătuirea a ajuns la concluzia că, sub masca înfiinţării acestei şcoli, otzoviştii-ultimatişti organizează la Capri un centru al lor fracţionist, urmărind astfel „nu ţeluri comune întregii fracţiuni, adică ţeluri ale fracţiunii bolşevice ca un curent ideologic în partid, ci ţelurile lor politice-ideologice deosebite, de grup" (Opere complete, vol. 19, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 43). Consfătuirea a luat poziţie hotărîtă împotriva politicii scizioniste a otzovist-

www.dacoromanica.ro

ultimatiştilor, condamnînd această şcoală ca „un nou centru al fracţiunii care se desprinde de bolşevici" (Opere complete, vol. 19, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 42).

În acelaşi timp, consfătuirea a condamnat cu toată tăria concepţiile filozofice ale otzovist-ultimatiştilor, care-şi găsiseră o expresie deosebit de pregnantă în propagarea ideii zidirii de dumnezeu. În rezoluţia, adoptată de consfătuire, cu privire la zidirea de dumnezeu se sublinia că bolşevismul n-are nimic comun cu zidirea de dumnezeu, că bolşevicii consideră zidirea de dumnezeu drept un curent care se îndepărtează de principiile marxismului. După ce a declarat că nu se va supune hotărîrilor adoptate de consfătuire şi nu va căuta să le aplice, Bogdanov, ca lider şi animator al otzoviştilor, ultimatiştilor şi ziditorilor de dumnezeu, care încercase să sfărîme unitatea fracţiunii bolşevice şi pornise pe drumul revizuirii marxismului, al înlocuirii lui cu o filozofie idealistă, reacţionară, a fost exclus din fracţiunea bolşevică. În rezoluţia „Cu privire la atitudinea faţă de activitatea din Dumă în legătură cu o serie de domenii ale muncii de partid", adoptată de consfătuire, a fost subliniată teza că între modul revoluţionar şi cel oportunist de a folosi tribuna parlamentară este o deosebire radicală şi au fost date indicaţii concrete cu privire la activitatea fracţiunii din Dumă.

Hotărîrile Consfătuirii au avut o mare importanţă pentru partid. Lenin a arătat că ele imprimă o puternică înlănţuire logică şi o mare desăvîrşire liniei politice care a fost elaborată de partid în anii reacţiunii. Lupta de idei în jurul celor mai arzătoare probleme, care s-a desfăşurat la această Consfătuire, a jucat un rol însemnat în educarea politică a cadrelor de partid, a contribuit la o unire şi mai strînsă a elementelor cu adevărat partinice în jurul bolşevicilor. Rezoluţiile Consfătuirii au fost aprobate de organizaţiile de partid locale din Rusia şi însuşite de ele ca directive în activitatea lor. — *126.*

64 *Vehiştii* — N. A. Berdeaev, S. N. Bulgakov, M. O. Gherşenzon, A. S. Izgoev, B. A. Kisteakovski, P. B. Struve şi S. L. Frank, publicişti cadeţi de vază, reprezentanţi ai burgheziei liberale contrarevoluţionare, care în primăvara anului 1909 au editat la Moscova culegerea „Vehi". În articolele lor, consacrate intelectualităţii ruse, „vehiştii" căutau să defăimeze tradiţiile revoluţionar-democratice ale mişcării de eliberare din Rusia, concepţiile şi activitatea lui V. G. Belinski, N. A. Dobroliubov, N. G. Cernîşevski, D. I. Pisarev ; ei împroşcau cu noroi mişcarea revoluţionară din 1905, aduceau mulţumiri guvernului ţarist pentru că el, „prin baionetele şi închisorile sale", a salvat burghezia „de furia poporului". O analiză critică şi o apreciere politică a acestei culegeri a cadeţilor ultrareacţionari a fost făcută de Lenin în articolul său „Despre «Vehi»" (vezi Opere complete, vol. 19, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 179—188). Comparînd programul culegerii „Vehi", în ceea ce priveşte filozofia şi publicistica, cu programul ziarului ultrareacţionar

www.dacoromanica.ro

„Moskovskie Vedomosti", Lenin califică această culegere drept *„o enciclopedie a renegării liberale"*, „un torent continuu de lături reacţionare cu care e împroşcată democraţia". În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează un exemplar din culegerea „Vehi" cu numeroase însemnări făcute de Lenin. — *126.*

65 *„Pocin"* — revistă de orientare narodnică lichidatoristă ; a fost editată de un grup de eseri. A apărut numai un număr, în iunie 1912, la Paris. — *127.*

66 *„Zavetî"* — revistă politică-literară legală, de orientare socialist-revoluţionară ; a apărut lunar, la Petersburg, din aprilie 1912 şi pînă în iulie 1914. La această revistă au colaborat : V. M. Cernov, R. V. Ivanov-Razumnik, B. V. Savinkov, N. Suhanov etc. — *127.*

67 În toamna anului 1904, redacţia ziarului menşevic „Iskra" a publicat o scrisoare în care formula ca principală sarcină a social-democraţiei „o acţiune organizată, de influenţare a opoziţiei burgheze" pe calea prezentării de revendicări guvernului prin intermediul liberalilor burghezi şi al reprezentanţilor zemstvelor. În acest „plan al campaniei zemstvelor" s-a manifestat cu toată tăria neîncrederea menşevică în forţele proletariatului, în aptitudinea lui de a duce luptă politică, de a desfăşura o acţiune revoluţionară independentă. De la oportunismul organizatoric, menşevicii au trecut la cel tactic, iar „planul campaniei zemstvelor" a fost primul lor pas în această direcţie. O analiză amănunţită şi o critică a acestui plan au fost făcute de V. I. Lenin în lucrarea sa „Campania zemstvelor şi planul «Iskrei»" (vezi Opere complete, vol. 9, Bucureşti, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 75—98). — *130.*

68 *Duma lui Bulîghin* — Duma de stat cu funcţii consultative care urma să fie convocată în baza unui proiect de lege întocmit, din însărcinarea ţarului, de către ministrul de interne A. G. Bulîghin. La 6 (19) august 1905 au fost date publicităţii manifestul ţarului, legea cu privire la înfiinţarea Dumei de stat şi regulamentul alegerilor pentru Dumă. În alegerile pentru această Dumă aveau drept de vot numai moşierii, capitaliştii şi un mic număr de ţărani gospodari.

Duma lui Witte — denumire dată Dumei I de stat, care a fost convocată la 27 aprilie (10 mai) 1906, în baza legii întocmite de S. I. Witte, preşedintele Consiliului de Miniştri.

În Duma I de stat au fost aleşi 478 de deputaţi, dintre care : 179 de cadeţi, 63 de autonomişti (membri ai kolo-ului polonez, ai grupului ucrainean, eston, leton, lituanian şi ai altor grupuri naţionale burgheze), 16 octombrişti, 105 deputaţi fără partid, 97 de trudovici şi 18 social-democraţi. În această Dumă, aşadar,

www.dacoromanica.ro

mai mult de o treime din numărul mandatelor le deţineau cadeţii.

În centrul dezbaterilor din Duma I de stat s-a aflat problema agrară. În această Dumă au fost prezentate două programe agrare principale : proiectul de lege al cadeţilor, semnat de 42 de deputaţi, şi proiectul de lege al trudovicilor, cunoscut sub denumirea de „proiectul celor 104". În opoziţie cu trudovicii, cadeţii voiau să menţină proprietatea moşierească, admiţînd exproprierea cu răscumpărare, „pe baza unei evaluări echitabile", numai pentru pămînturile moşiereşti, care erau în cea mai mare parte cultivate cu inventarul ţăranilor sau care se dădeau în arendă.

La 8 (21) iulie 1906, Duma I de stat a fost dizolvată de guvernul ţarist. — *131.*

69 *„Tovarişci"* — cotidian burghez ; a apărut la Petersburg de la 15 (28) martie 1906 pînă la 30 decembrie 1907 (12 ianuarie 1908). Formal, nu aparţinea unui partid, dar în realitate era organul de presă al cadeţilor de stînga. A avut printre colaboratorii săi cei mai activi pe S. N. Prokopovici şi E. D. Kuskova. La acest ziar au colaborat şi menşevicii. — *131.*

70 *„Za Partiiu"* — foaie a menşevicilor-partiiţi şi a împăciuitoriştilor ; a apărut neperiodic la Paris între 16 (29) aprilie 1912 şi februarie 1914. Au apărut în total cinci numere. La această publicaţie au colaborat G. V. Plehanov, S. A. Lozovski, A. I. Liubimov şi alţii. Ea era difuzată în mare parte în străinătate şi exprima în special concepţiile grupului plehanovist de la Paris. — *132.*

71 *„Den"* — cotidian burghezo-liberal, a fost înfiinţat în 1912, la Petersburg, de I. D. Sîtin. Era editat din fonduri puse la dispoziţie de bănci. La acest ziar colaborau menşevicii-lichidatori, în mîinile cărora a trecut pe de-a-ntregul după revoluţia din februarie 1917. În prima perioadă a războiului imperialist s-a situat pe poziţii defensiste. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a dus o luptă făţişă împotriva Puterii sovietice. Printr-o dispoziţie a Comitetului militar-revoluţionar a fost suspendat la 26 octombrie (8 noiembrie) 1917, din pricina activităţii sale contrarevoluţionare. — *132.*

72 *„Vorwärts"* — cotidian, organ central al Partidului social-democrat din Germania ; a început să apară la Berlin în 1891, sub denumirea de „Vorwärts Berliner Volksblatt", potrivit unei hotărîri a Congresului de la Halle al partidului ; era o continuare a ziarului „Berliner Volksblatt", care apărea din 1884. În coloanele acestui ziar, F. Engels a combătut diverse manifestări de oportunism. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui Engels, redacţia ziarului a încăput în mîinile aripii drepte a partidului şi a publicat sistematic articole scrise de oportunişti. Prezentînd în mod tendenţios lupta ce se ducea pe atunci în cadrul P.M.S.D.R. împotriva oportunismului şi revizionismului,

www.dacoromanica.ro

„Vorwärts" a sprijinit pe „economiști", iar mai tîrziu, după scindarea partidului, pe menșevici. În anii reacțiunii, „Vorwärts" publica articole calomnioase scrise de Troțki, fără a da lui Lenin și bolșevicilor posibilitatea de a le dezminți și de a înfățișa în mod obiectiv starea de lucruri din partid.

În perioada primului război mondial, „Vorwärts" s-a situat pe pozițiile social-șovinismului ; după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a desfășurat propagandă antisovietică. A apărut la Berlin pînă în 1933. — *133.*

73 În legătură cu grupurile „Vpered", vezi articolul lui V. I. Lenin „Despre «vperediști» și despre grupul «Vpered»" (volumul de față, p. 382—389). — *133.*

74 La 22 aprilie (5 mai) 1914, 24 de deputați din Duma a IV-a de stat (bolșevici, menșevici și trudovici) au fost excluși de la 15 ședințe. Această excludere s-a datorit faptului că Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia („cei șase" bolșevici), fracțiunea social-democrată (menșevicii) și trudovicii au prezentat propunerea să fie scoase de pe ordinea de zi dezbaterile pe marginea bugetului pînă ce va fi adoptat proiectul de lege cu privire la libertatea cuvîntului pentru deputați. Această propunere a fost respinsă de majoritatea membrilor Dumei de stat. Atunci, bolșevicii, menșevicii și trudovicii au făcut obstrucție președintelui Consiliului de Miniștri Goremîkin în timp ce-și rostea discursul. Drept răspuns la o asemenea manifestare, la propunerea lui Rodzeanko, președintele Dumei, toți social-democrații și trudovicii au fost excluși de la 15 ședințe ale Dumei de stat. Muncitorii din Petersburg și Moscova au răspuns la această excludere declarînd greve de protest. — *135.*

75 *„Proletarii"* — ziar bolșevic ilegal. A apărut de la 21 august (3 septembrie) 1906 pînă la 28 noiembrie (11 decembrie) 1909, sub îngrijirea lui V. I. Lenin ; au fost scoase în total 50 de numere. La munca redacțională au participat activ I. F. Dubrovinski, A. V. Lunacearski, M. F. Vladimirski și V. V. Vorovski ; de partea tehnică a editării ziarului s-au ocupat A. G. Șlihter, E. S. Șlihter ș.a. Primele 20 de numere au fost pregătite pentru tipar și culese la Vîborg (ziarul se tipărea la Petersburg de pe matrițele primite de la Vîborg ; din motive conspirative se menționa ca loc de apariție Moscova). După aceea, datorită faptului că condițiile de editare a unui organ ilegal în Rusia deveniseră cît se poate de dificile, redacția, în urma unei hotărîri a Comitetului din Petersburg și a Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R., a trecut la editarea ziarului în străinătate (nr. 21—40 au apărut la Geneva, iar nr. 41—50 la Paris).

„Proletarii" a fost de fapt Organul Central al bolșevicilor. Întreaga activitate de bază din cadrul redacției acestui ziar a fost dusă de Lenin. De cele mai multe ori, el publica cîteva articole într-un număr. În „Proletarii" au apărut peste 100 de arti-

www.dacoromanica.ro

cole şi note scrise de Lenin în legătură cu principalele probleme ale luptei revoluţionare a clasei muncitoare. În acest ziar erau tratate pe larg probleme generale de politică şi de tactică, se publicau dări de seamă cu privire la activitatea C.C. al P.M.S.D.R., hotărîri ale conferinţelor şi plenarelor C.C., scrisori ale C.C. cu privire la diferite probleme ale activităţii partidului, precum şi o serie de alte documente. În suplimentul la nr. 46 al ziarului au fost publicate înştiinţarea cu privire la Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii", care a avut loc la Paris între 8 şi 17 (21 şi 30) iunie 1909, precum şi rezoluţiile acestei consfătuiri. Ziarul a întreţinut strînse legături cu organizaţiile de partid locale.

În anii reacţiunii stolîpiniste, „Proletarii" a jucat un rol important în menţinerea şi consolidarea organizaţiilor bolşevice, în lupta împotriva lichidatorilor, otzoviştilor, ultimatiştilor şi zidi-torilor de dumnezeu.

În urma unor hotărîri adoptate de plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., ziarul şi-a încetat apariţia. — *140.*

76 *„Proiectul de lege cu privire la egalitatea în drepturi a naţiunilor şi la apărarea drepturilor minorităţilor naţionale"* a fost scris de V. I. Lenin pentru a fi depus în Duma a IV-a de stat de către fracţiunea bolşevică.

Lenin a expus planul „Proiectului" într-o scrisoare adresată lui S. G. Şaumian la 6 (19) mai 1914. El acorda o deosebită importanţă depunerii acestui „Proiect" în Dumă. „Am impresia — scria Lenin — că pe această cale putem explica pe înţelesul tuturor că autonomia cultural-naţională este o inepţie şi să z d r o b i m definitiv pe adepţii acestei inepţii".

Proiectul de lege n-a putut fi depus în Dumă. — *142.*

77 Lenin se referă la *Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid* (denumită, din motive de conspirativitate, Consfătuirea „din vară"). Această consfătuire a avut loc între 23 septembrie şi 1 octombrie (6 şi 14 octombrie) 1913 în satul Poronino (în apropiere de Cracovia), unde locuia pe atunci V. I. Lenin.

Pe ordinea de zi a consfătuirii figurau următoarele puncte: 1) Rapoartele delegaţilor organizaţiilor locale, raportul de activitate al Social-democraţiei din Polonia şi Lituania, raportul de activitate al Comitetului Central ales la Conferinţa de la Praga; 2) Sarcinile agitaţiei în momentul actual; 3) Problema organizatorică şi aceea a congresului partidului; 4) Cu privire la mişcarea grevistă; 5) Cu privire la presa de partid; 6) Cu privire la activitatea social-democraţilor în Dumă; 7) Cu privire la fracţiunea social-democrată din Dumă; 8) Cu privire la activitatea în asociaţiile legale; 9) Problema naţională; 10) Cu privire la narodnici; 11) Cu privire la apropiatul congres socialist internaţional (care urma să aibă loc la Viena). Consfătuirea a fost condusă de V. I. Lenin. El a rostit cuvîntul introductiv,

www.dacoromanica.ro

a prezentat raportul de activitate al Comitetului Central, raportul cu privire la problema națională și pe acela cu privire la congresul socialist internațional care urma să aibă loc la Viena. În afară de aceasta, Lenin a luat parte la discuții în aproape toate problemele de pe ordinea de zi, a luat note în timpul cuvîntărilor rostite de delegații organizațiilor locale de partid, a făcut propuneri, a elaborat și a redactat proiecte de rezoluții.

Textul raportului de activitate al Comitetului Central, care a fost prezentat de Lenin, nu a fost găsit. Conținutul unor pasaje din cuvîntarea lui este cunoscut din scurtele relatări făcute de A. E. Badaev în amintirile sale. În raportul prezentat de el, Lenin a arătat că dezvoltarea mișcării revoluționare și succesul activității de partid în Rusia au confirmat justețea liniei partidului bolșevic, care a fost trasată de Conferința de la Praga din 1912 și de Consfătuirea de la Cracovia din 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Succesele remarcabile obținute în alegerile pentru Duma a IV-a de stat, fondarea ziarului legal „Pravda", victoria repurtată la Petersburg în alegerile pentru Comitetul de conducere al sindicatului metalurgiștilor, nivelul ridicat al mișcării greviste din țară — toate acestea sînt rezultatul activității desfășurate de partid sub conducerea Comitetului Central. Iar noi, a declarat Lenin la consfătuire, „putem afirma cu conștiința împăcată că am îndeplinit întru totul obligațiile pe care ni le-am asumat. Rapoartele organizațiilor locale dovedesc dorința și aspirația muncitorilor de a-și crea organizații proprii și de a le consolida. Să știe, dar, muncitorii că numai ei pot să-și creeze o organizație proprie. Nimeni altul în afară de ei n-o va putea crea" (A. Badaev. „Bolșevicii în Duma de stat", 1939, p. 186).

Consfătuirea a adoptat, pe marginea raportului Comitetului Central și a rapoartelor organizațiilor locale, două rezoluții scrise de Lenin : „Cu privire la sarcinile agitației în momentul actual" și „Cu privire la problema organizatorică și la congresul partidului", în care sînt definite sarcinile partidului și principalele sale forme de activitate în noile condiții istorice. Consfătuirea a subliniat că numai prin întărirea organizațiilor ilegale ale partidului și a formelor lor de legătură legale și semilegale cu masele, numai în lupta cu lichidatorii și cu împăciuitoriștii a putut fi înfăptuită adevărata unitate a clasei muncitoare.

În rezoluția cu privire la munca de agitație, consfătuirea a arătat că principala sarcină a partidului o constituie desfășurarea unei ample agitații în rîndul maselor în vederea răsturnării țarismului, pentru republica democratică și că principalele lozinci revoluționare continuă să rămînă revendicările revoluționare fundamentale ale programului-minimum bolșevic : republica democratică, ziua de muncă de 8 ore și confiscarea pămînturilor moșierești. Consfătuirea a hotărît să se desfășoare imediat și pretutindeni muncă de agitație pentru pregătirea unei greve politice pe întreaga Rusie, care să fie fixată pentru ziua de 9 ianuarie 1914.

www.dacoromanica.ro

Una din principalele probleme dezbătute la consfătuire a fost problema națională, care în acea perioadă se situa pe primul plan față de toate celelalte probleme ale vieții sociale din Rusia.

În raportul cu privire la problema națională, Lenin sublinia că lupta împotriva asupririi naționale este indisolubil legată de lupta împotriva țarismului, pentru libertate și democrație. Această luptă poate fi încununată de succes numai dacă muncitorii de toate naționalitățile din Rusia se vor grupa laolaltă în organizații proletare unice. Sprijinindu-se pe programul partidului, consfătuirea a respins categoric revendicarea oportunistă a „autonomiei cultural-naționale", susținută de menșevici și bundiști, și a adoptat tezele programatice în problema națională elaborate de Lenin. Ea a confirmat că principala lozincă a partidului în problema națională continuă să fie, ca și pînă acum, dreptul națiunilor la autodeterminare, adică dreptul la separare și la formarea de state independente ; (această a doua parte a lozincii a fost formulată atunci pentru prima oară într-un document de partid), iar chestiunea dacă separarea unei națiuni sau alteia este sau nu oportună urmează să fie stabilită în fiecare caz în parte, pornindu-se de la interesele întregii dezvoltări sociale și de la interesele luptei de clasă a proletariatului pentru socialism. Rezoluția cu privire la problema națională, adoptată de consfătuire, era considerată de Lenin drept o declarație programatică a partidului. Consfătuirea a adoptat hotărîrea de a include în ordinea de zi a viitorului congres al partidului problema elaborării unui program național.

În rezoluția cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă, consfătuirea cerea egalitate în drepturi pentru cele două părți — bolșevică și menșevică — ale fracțiunii și condamna cu asprime procedeele părții menșevice, care, profitînd de o majoritate întîmplătoare de un vot, încălca drepturile elementare ale deputaților bolșevici, care reprezentau majoritatea covîrșitoare a muncitorilor din Rusia. La indicația lui Lenin și a Comitetului Central al partidului bolșevic, în octombrie 1913 deputații bolșevici au ieșit din fracțiunea social-democrată unică și au format o fracțiune bolșevică independentă în Duma de stat („fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia").

În referatul cu privire la congresul socialist internațional care urma să aibă loc în 1914 la Viena, Lenin propunea să se trimită la congres un număr cît mai mare de delegați din partea organizațiilor ilegale și legale ; se proiectase ca congresul partidului să se țină concomitent cu congresul de la Viena.

Cuvîntul de încheiere a consfătuirii a fost rostit de Lenin. Prin importanța problemelor discutate și a hotărîrilor adoptate, Consfătuirea de la Poronino a avut însemnătatea unei conferințe de partid. Procesele-verbale ale acestei consfătuiri n-au fost găsite. Comunicatul cu privire la lucrările ei și rezoluțiile adoptate au fost publicate în broșură („Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii din vara anului 1913 a Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid"), care a apărut în străinătate, fiind editată de Comitetul Central. Din motive de

www.dacoromanica.ro

conspirativitate, unele rezoluții n-au fost publicate în întregime : punctul 6 din rezoluția cu privire la mișcarea grevistă și punctele 1—5 din rezoluția cu privire la presa de partid au fost omise. Textul integral al rezoluțiilor a apărut într-o ediție ilegală hectografiată. În legătură cu Consfătuirea de la Poronino a Comitetului Central există o serie de materiale ale departamentului poliției, care era informat în mod amănunțit de către agenții provocatori Malinovski și Lobov. — *152.*

78 „*Dzvin*" — revistă lunară legală, naționalistă, de orientare menșevică ; a apărut la Kiev, în limba ucraineană, din ianuarie 1913 și pînă la jumătatea anului 1914. Au fost scoase în total 18 numere. La această revistă au colaborat : V. Vinnicenko, L. Iurkevici (Rîbalka), S. Petliura, G. Aleksinski, P. Akselrod, L. Troțki etc. Cînd a început primul război mondial imperialist, revista și-a încetat apariția. — *153.*

79 „*Sovremennik*" — revistă literară și politică ; a apărut, lunar, la Petersburg în anii 1911—1915. În jurul ei erau grupați menșevici-lichidatori, socialiști-revoluționari, „socialiști-populiști" și liberali de stînga. Nu avea nici un fel de legătură cu masele muncitorești. La începutul existenței acestei reviste, un rol de seamă a avut A. V. Amfiteatrov ; în anii 1913—1915, ea s-a aflat sub conducerea lui N. Suhanov (N. N. Ghimmer). Pe lista colaboratorilor ei figurau : V. M. Cernov, F. I. Dan, E. D. Kuskova, L. Martov, G. V. Plehanov, S. N. Prokopovici și alții. — *161.*

80 „*Russkie Vedomosti*" — ziar ; a apărut la Moscova, începînd din anul 1863 ; exprima concepțiile intelectualității liberale moderate. În ultimele două decenii ale secolului trecut, la acest ziar au colaborat o seamă de scriitori din lagărul democratic (V. G. Korolenko, M. E. Saltîkov-Șcedrin, G. I. Uspenski și alții) ; totodată, ziarul publica și lucrări ale narodnicilor liberali. În 1905 a devenit organul aripii drepte a partidului cadet. Lenin a arătat că „Russkie Vedomosti" îmbina în felul său „cadetismul *de dreapta* cu o oarecare doză de narodnicism" (Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 205). În 1918, „Russkie Vedomosti" a fost interzis o dată cu celelalte ziare contrarevoluționare. — *162.*

81 Este vorba despre plecarea, cu de la sine putere, din Duma a IV-a de stat a lui R. Malinovski, membru al fracțiunii muncitorești social-democrate din Rusia. Pentru această acțiune cu caracter dezorganizator, pentru această dezertare de la postul de luptă, Malinovski a fost exclus din rîndurile partidului.

Ulterior s-a stabilit că Malinovski era agent provocator ; în 1918, pe baza unei hotărîri a Tribunalului suprem al Comitetului Executiv Central din Rusia, el a fost executat. — *167.*

82 „*Voprosî Strahovania*" — revistă legală bolșevică ; a apărut, cu unele întreruperi, din octombrie 1913 pînă în martie 1918 la

www.dacoromanica.ro

Petersburg. A dus luptă nu numai pentru înfăptuirea asigurărilor sociale muncitoreşti, dar şi pentru „lozincile neciuntite" ale bolşevicilor : ziua de lucru de 8 ore, confiscarea pămînturilor moşiereşti şi republica democratică. La această revistă au colaborat activişti de seamă ai campaniei asigurărilor sociale— bolşevicii N. A. Skrîpnik, P. I. Stucika, A. N. Vinokurov, N. M. Şvernik şi alţii. — *173.*

83 „*Edinstvo*" — ziar legal, editat de un grup de menşevici-partiiţi, în frunte cu G. V. Plehanov, şi de bolşevici-împăciuitorişti ; a apărut din mai şi pînă în iunie 1914 la Petersburg ; au fost scoase în total patru numere. — *175.*

84 Lenin se referă la rezoluţia „Cu privire la lichidatorism şi la grupul lichidatorilor", adoptată de Conferinţa a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912. Această rezoluţie a fost scrisă de Lenin (vezi Opere complete, vol. 21, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 158—159). — *176.*

85 „*Cu privire la bugetul Ministerului Agriculturii*" — proiectul pregătit de Lenin al unei cuvîntări care urma să fie rostită în Dumă de către un deputat bolşevic. Această cuvîntare a fost rostită de deputatul G. I. Petrovski la 28 mai (10 iunie) 1914, cu prilejul dezbaterilor pe marginea raportului, prezentat de comisia bugetară, cu privire la bugetul departamentului domeniilor statului pe anul 1914.

Sfîrşitul manuscrisului acestui proiect n-a fost găsit. — *180.*

86 *Consiliul nobilimii unite* — organizaţie contrarevoluţionară a moşierilor iobăgişti ; a fost constituită în mai 1906, la primul congres al împuterniciţilor asociaţiilor guberniale ale nobilimii, şi a fiinţat pînă în octombrie 1917. Această organizaţie avea drept scop principal să apere regimul absolutist, marea proprietate moşierească şi privilegiile nobilimii. În fruntuea Consiliului nobilimii unite se aflau : contele A. A. Bobrinski, prinţul N. F. Kasatkin-Rostovski, contele D. A. Olsufiev, V. M. Puriş-kevici şi alţii. Lenin a calificat acest consiliu drept un „consiliu al iobăgiştilor uniţi". Consiliul nobilimii unite s-a transformat de fapt într-un organ semiguvernamental, care dicta guvernului măsuri legislative menite să apere interesele iobăgiştilor. Un mare număr de membri ai acestui consiliu au făcut parte din Consiliul de Stat şi din instituţiile centrale ale organizaţiilor ultrareacţionare. — *180.*

87 Este vorba de rezoluţia „Unitatea partidului", adoptată de Congresul de la Amsterdam, din august 1904, al Internaţionalei a II-a. — *188.*

88 „*Der Kampf*" — revistă lunară, organ al social-democraţiei austriece ; a apărut la Viena din 1907 şi pînă în 1934 ; se situa pe o poziţie oportunistă, centristă, pe care o masca printr-o frazeologie stîngistă. A avut ca redactori pe O. Bauer, A. Braun, K. Renner, F. Adler şi alţii. — *190.*

www.dacoromanica.ro

89 „*Le peuple*" — cotidian, organul central al Partidului muncitoresc belgian; apare din 1885 la Bruxelles; în prezent este organ de presă al Partidului socialist belgian. — *191.*

90 Este vorba de „*Prosveşcenie*" — revistă teoretică lunară a bolşevicilor; a apărut legal la Petersburg din decembrie 1911 şi pînă în iunie 1914. Tirajul ei se ridica la 5 000 de exemplare.

A fost fondată din iniţiativa lui V. I. Lenin, în locul revistei bolşevice „Mîsl", care apărea mai înainte la Moscova şi care fusese interzisă de guvernul ţarist. A avut drept colaboratori pe A. I. Ulianova-Elizarova, N. K. Krupskaia, V. M. Molotov, M. S. Olminski, M. A. Saveliev, I. V. Stalin şi V. V. Vorovski. Conducerea rubricii literare a fost încredinţată lui A. M. Gorki, care la îndemnul lui Lenin a acceptat. Lenin, care în acea perioadă locuia la Paris, iar apoi la Cracovia şi Poronino, îndruma activitatea revistei; redacta articole, întreţinea corespondenţă regulată cu membrii colegiului redacţional. În această revistă au fost publicate: „Trei izvoare şi trei părţi constitutive ale marxismului", „Note critice în problema naţională", „Despre dreptul naţiunilor la autodeterminare", „Cum este disimulată încălcarea unităţii de cei ce vorbesc într-una despre unitate" şi alte lucrări ale lui Lenin.

Revista îi demasca pe oportunişti — lichidatori, otzovişti, troţkişti —, precum şi pe naţionaliştii burghezi, lumina calea clasei muncitoare în condiţiile noului avînt revoluţionar, populariza lozincile bolşevice în campania electorală pentru Duma a IV-a de stat; totodată lua atitudine împotriva revizionismului şi centrismului din partidele Internaţionalei a II-a. Ea a jucat un rol important în educarea marxistă internaţionalistă a muncitorilor înaintaţi din Rusia.

În ajunul primului război mondial, revista „Prosveşcenie" a fost interzisă de guvernul ţarist. Ea şi-a reluat apariţia în toamna anului 1917, însă a apărut doar un singur număr (dublu), în care au fost publicate lucrările lui Lenin: „Vor păstra oare bolşevicii puterea de stat?" şi „Cu privire la revizuirea programului partidului". — *197.*

91 *Congresul de la Stockholm* — Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., a avut loc între 10 şi 25 aprilie (23 aprilie şi 8 mai) 1906. La acest congres au participat 112 delegaţi cu vot deliberativ, care reprezentau 57 de organizaţii locale ale P.M.S.D.R., şi 22 de delegaţi cu vot consultativ.

Printre delegaţii bolşevici se aflau: V. I. Lenin, M. V. Frunze, E. M. Iaroslavski, M. I. Kalinin, N. K. Krupskaia, A. V. Lunacearski, F. A. Sergheev (Artem), I. I. Skvorţov-Stepanov, I. V. Stalin, S. G. Şaumian, K. E. Voroşilov şi V. V. Vorovski.

La acest congres, majoritatea numerică o aveau menşevicii. Aceasta se explică prin faptul că numeroase organizaţii de partid bolşevice, care au condus acţiunile armate ale maselor, fuseseră zdrobite şi nu au putut trimite delegaţi. Menşevicii însă, avînd

www.dacoromanica.ro

organizaţiile cele mai puternice din punct de vedere numeric în regiunile neindustriale ale ţării, unde nu s-au desfăşurat acţiuni revoluţionare de masă, au avut posibilitatea să trimită un număr mai mare de delegaţi.

Congresul a discutat următoarele probleme : 1) Revizuirea programului agrar ; 2) Aprecierea momentului actual şi sarcinile de clasă ale proletariatului ; 3) Atitudinea faţă de Duma de stat ; 4) Insurecţia armată ; 5) Acţiunile de partizani ; 6) Unificarea cu partidele social-democrate naţionale şi 7) Statutul partidului.

În jurul tuturor problemelor s-a dat o luptă înverşunată între bolşevici şi menşevici. Lenin a prezentat rapoarte şi a rostit cuvîntări cu privire la problema agrară, la momentul actual şi sarcinile de clasă ale proletariatului, la atitudinea faţă de Duma de stat, la insurecţia armată şi la alte probleme ; el a făcut parte din comisia de elaborare a proiectului de statut al P.M.S.D.R. Precumpănirea numerică a menşevicilor a determinat caracterul hotărîrilor adoptate de congres. După o luptă îndîrjită, el a aprobat rezoluţia menşevică cu privire la Duma de stat şi pe cea cu privire la insurecţia armată şi a adoptat programul agrar menşevic. În problema atitudinii faţă de partidele burgheze, congresul s-a mulţumit să aprobe rezoluţia Congresului internaţional de la Amsterdam. El a adoptat, fără a pune în discuţie, o rezoluţie de compromis cu privire la sindicate şi o rezoluţie cu privire la atitudinea faţă de mişcarea ţărănească.

Totodată, răspunzînd dorinţei exprimate de majoritatea membrilor de partid, congresul a adoptat formularea dată de Lenin primului paragraf din statut, renunţînd astfel la formularea oportunistă a lui Martov. Pentru prima oară a fost inclusă în statut formularea bolşevică cu privire la centralismul democratic.

Din Comitetul Central ales de congres făceau parte 3 bolşevici şi 7 menşevici. În redacţia Organului Central — ziarul „Soţial-Demokrat" — au intrat numai menşevici.

Lupta care s-a dat în cadrul congresului a arătat maselor de partid care este conţinutul divergenţelor principiale dintre bolşevici şi menşevici şi cît de profunde sînt aceste divergenţe. O analiză a lucrărilor congresului a fost făcută în broşura „Raport asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R. (Scrisoare către muncitorii din Petersburg)" (vezi Opere complete, vol. 13, Bucureşti, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 1—65).

La *Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. (1907)* au participat 336 de delegaţi, care reprezentau peste 147 000 de membri de partid. Dintre delegaţi, 105 erau bolşevici, 97 menşevici, 57 bundişti, 44 social-democraţi polonezi, 29 reprezentanţi ai Social-democraţiei din Ţinutul leton, 4 „în afara fracţiunilor". Marile centre industriale au trimis la congres reprezentanţi bolşevici. V. I. Lenin a fost ales ca delegat de organizaţia din regiunea Kamei superioare. La congres a participat un grup compact de delegaţi bolşevici, în frunte cu V. I. Lenin : A. S. Bubnov,

www.dacoromanica.ro

I. F. Dubrovinski, E. M. Iaroslavski, M. N. Leadov, V. P. Noghin, M. N. Pokrovski, K. N. Samoilov, I. V. Stalin, A. M. Stopani, S. G. Şaumian, I. A. Teodorovici, M. G. Ţhakaia, K. E. Voroşilov şi alţii. La lucrările congresului a participat, cu vot consultativ, şi A. M. Gorki.

La congres, bolşevicii au fost sprijiniţi de către delegaţii Social-democraţiei din regatul Poloniei şi din Lituania şi de Social-democraţia din Ţinutul leton. Unindu-i pe baza unei platforme revoluţionare, bolşevicii şi-au asigurat majoritatea voturilor la congres şi au obţinut victoria liniei marxiste revoluţionare. În toate problemele fundamentale, congresul a adoptat rezoluţiile bolşevice. Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. a însemnat o mare victorie a bolşevismului în mişcarea muncitorească din Rusia. În hotărîrile adoptate de el s-a făcut un bilanţ al victoriei repurtate de bolşevism asupra aripii oportuniste, menşevice a partidului în perioada revoluţiei burghezo-democratice. Tactica bolşevică a fost aprobată ca tactică unică pentru întregul partid. — *199*.

92 *Bolşevicii-partiiţi* — împăciuitorişti, care manifestau înclinaţii spre lichidatorism, erau conduşi de A. I. Liubimov (M. Sommer) (despre ei se vorbeşte mai pe larg în articolul lui V. I. Lenin „Despre aventurism" — volumul de faţă, p. 235—239).

Menşevicii-partiiţi, în frunte cu G. V. Plehanov, în anii reacţiunii au luat poziţie împotriva lichidatorilor. Menţinîndu-se pe poziţiile menşevismului, plehanoviştii se pronunţau în acelaşi timp pentru păstrarea şi întărirea organizaţiei de partid ilegale şi căutau în acest scop să formeze un bloc cu bolşevicii. La sfîrşitul anului 1911, Plehanov a desfăcut blocul cu bolşevicii. Sub pretext că trebuie combătut „fracţionismul" şi lichidată sciziunea din rîndurile P.M.S.D.R., el a încercat să împace pe bolşevici cu oportuniştii. În 1912, plehanoviştii împreună cu troţkiştii, bundiştii şi lichidatorii s-au pronunţat împotriva hotărîrilor adoptate de Conferinţa de la Praga a P.M.S.D.R. — *200*.

93 La sesiunea din decembrie a Biroului socialist internaţional (care a avut loc la Londra în zilele de 13 şi 14 decembrie 1913) a fost adoptată o rezoluţie prin care Comitetul executiv al B.S.I. era însărcinat să convoace o consfătuire a reprezentanţilor „tuturor fracţiunilor mişcării muncitoreşti din Rusia — inclusiv Polonia rusească — care au recunoscut programul partidului sau ale căror programe sînt în concordanţă cu programul social-democrat, în vederea *unui* schimb de păreri (Aussprache) cu privire la chestiunile ce-i despart". Căutînd să motiveze această rezoluţie, Kautsky, în cuvîntarea sa de la 14 decembrie, a declarat că vechiul partid social-democrat din Rusia a murit. Este necesar ca, ţinîndu-se seama de năzuinţa spre unitate a muncitorilor ruşi, să se procedeze la refacerea lui. În articolul său „O rezoluţie bună şi o cuvîntare proastă", Lenin a dezvăluit conţinutul rezoluţiei şi a apreciat cuvîntarea lui Kautsky ca monstruoasă

www.dacoromanica.ro

(vezi Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 228). — *213.*

94 Cercetările statistice ale lui I. M. Kozminîh-Lanin au atras în repetate rînduri atenţia lui Lenin. Astfel, în august 1912, cu prilejul apariţiei unei cărţi a lui Kozminîh-Lanin : „Ziua de muncă şi anul de muncă în gubernia Moscova", el a scris două recenzii : „Ziua de muncă în fabricile din gubernia Moscova" şi „Ziua de muncă şi anul de muncă în gubernia Moscova". Prima a apărut în „Pravda", iar cea de-a doua în „Nevskaia Zvezda", în august 1912 (vezi Opere complete, vol. 22, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 32—33, 34—43).

Datele statistice culese de Kozminîh-Lanin au fost folosite de Lenin în articolul „Limbajul cifrelor", publicat în septembrie 1913, în ziarul „Naş Puti", care apărea la Moscova (vezi Opere complete, vol. 23, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 457—462).

Încă în august 1912, în prima sa recenzie, Lenin scria că Kozminîh-Lanin a pregătit pentru tipar o lucrare specială cu privire la munca suplimentară în fabricile şi uzinele din gubernia Moscova. Articolul de faţă este o recenzie a acestei lucrări, care a apărut în 1914. — *225.*

95 La 30 martie (12 aprilie) 1914, în nr. 50 al ziarului „Puti Pravdî" a apărut rezoluţia adoptată de Congresul al IV-lea al Socialdemocraţiei din Ţinutul leton cu privire la sciziunea intervenită în fracţiunea social-democrată din Duma a IV-a de stat. În această rezoluţie se sublinia necesitatea unităţii fracţiunii social-democrate din Dumă, cu condiţia să fie recunoscute programul şi statutul partidului şi hotărîrile adoptate de el (vezi volumul de faţă, p. 23—28).

În legătură cu rezoluţia adoptată de congresul social-democraţilor letoni, în acelaşi număr din „Puti Pravdî" a apărut „O întrebare deschisă", adresată deputaţilor menşevici, în legătură cu poziţia lor faţă de principiile formulate de muncitorii letoni. Această întrebare a fost trecută sub tăcere de menşevici. Atunci, în nr. 63 din 17 aprilie 1914 al ziarului „Puti Pravdî", fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia a publicat o „Scrisoare deschisă", în care cerea deputaţilor menşevici să dea un răspuns clar şi precis la întrebarea ce li se punea.

„Scrisoarea deschisă" a fost urmată de un „Răspuns deschis" al menşevicilor, care a apărut la 4 (17) mai în „Naşa Raboceaia Gazeta" şi căruia îi este consacrat articolul de faţă. — *229.*

96 V. I. Lenin citează din rezoluţia celei de-a V-a Conferinţe generale a P.M.S.D.R. „Conferinţa generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (decembrie 1908)". Editura ziarului „Proletarii", Paris, 1909, p. 38 (vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Bucureşti, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 199). — *231.*

www.dacoromanica.ro

97 Grupul „*Svoboda*" a fost înfiinţat de E. O. Zelenski (Nadejdin) în mai 1901 ; purta denumirea de grupul „socialist-revoluţionar". El edita în Elveţia revista „Svoboda" (din care au apărut două numere : nr. 1 în 1901 şi nr. 2 în 1902). În afară de aceasta a mai editat : „Kanun revoliuţii. Expunere neperiodică asupra problemelor de teorie şi tactică" nr. 1, ziarul-revistă „Otkliki" nr. 1, broşura programatică „Renaşterea revoluţionarismului în Rusia" etc. Grupul „Svoboda" propaga ideile terorismului şi ale „economismului" şi lupta, în alianţă cu „economiştii" din Petersburg, împotriva ziarului „Iskra" şi a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. Şi-a încetat existenţa în 1903.

Grupul „*Borba*" s-a constituit în vara anului 1900, la Paris, şi era compus din D. B. Reazanov, I. M. Steklov şi E. L. Gurevici. Denumirea „Borba" a fost adoptată de el în mai 1901. În publicaţiile sale, grupul denatura teoria revoluţionară a marxismului, interpretînd-o în spirit doctrinar-scolastic, şi avea o atitudine ostilă faţă de principiile organizatorice leniniste ale construcţiei de partid. Din cauza abaterilor sale de la tactica şi concepţiile social-democrate, a acţiunilor sale dezorganizatoare şi a lipsei de legături cu organizaţiile social-democrate din Rusia, acest grup n-a fost admis să participe la Congresul al II-lea. Printr-o hotărîre a Congresului al II-lea al P.M.S.D.R., grupul „Borba" a fost dizolvat. — *236.*

98 Articolul „*Date obiective cu privire la forţa diferitelor curente din mişcarea muncitorească*" a fost scris de V. I. Lenin pe baza unui mare număr de cifre şi fapte, culese cu meticulozitate şi profund analizate, cu privire la colectele de bani pentru presa muncitorească, care dovedesc în mod obiectiv forţa diferitelor curente din mişcarea muncitorească din Rusia. În arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisele lui Lenin — care conţin un calcul al colectelor băneşti efectuate de ziarul „Pravda", un calcul al grupurilor muncitoreşti unite în jurul ziarului „Ţait" şi al sumelor strînse de ele, calcule la tabelul citat în prezentul articol (vezi volumul de faţă, p. 265—267), totalizări ale datelor cifrice, care arată unde şi ce fel de colecte s-au efectuat în folosul diferitelor ziare. S-au păstrat şi ciorna iniţială a conspectului, şi conspectul articolului „Date obiective cu privire la forţa diferitelor curente în mişcarea muncitorească". Cifrele citate în acest articol au fost folosite de Lenin şi în lucrări ale sale ulterioare. — *264.*

99 Este vorba de ziarul estonian de orientare pravdistă „*Töö Hääl*", care a apărut din ianuarie şi pînă în mai 1914, la Narva, de trei ori pe săptămînă, şi de suplimentul săptămînalului lituanian „*Vilnis*", care a apărut la Riga în anii 1913—1914. — *268.*

100 Este vorba de „*Naş Puti*", ziar muncitoresc legal, care apărea la Moscova începînd de la 25 august (7 septembrie) 1913. V. I. Lenin

www.dacoromanica.ro

a participat activ la editarea acestui ziar. El trimitea concomitent articolele sale ziarelor „Pravda" şi „Naş Puti". În „Naş Puti" au apărut o serie de articole ale sale, ca : „Burghezia şi reformismul din Rusia", „Rolul stărilor sociale şi al claselor în mişcarea de eliberare", „Război de clasă la Dublin", „La o săptămînă după măcelul de la Dublin", „Probleme principiale ale politicii", „Harry Quelch" şi altele.

Printre colaboratorii ziarului „Naş Puti" se numărau : A. M. Gorki, Demian Bednîi, M. S. Olminski, I. I. Skvorţov-Stepanov, I. V. Stalin, deputaţii bolşevici în Duma a IV-a de stat : A. E. Badaev, F. N. Samoilov, N. R. Şagov.

„Naş Puti" se bucura de o mare popularitate printre muncitori ; 395 de grupuri muncitoreşti au sprijinit acest ziar prin subscripţii băneşti. El era supus la neîncetate măsuri de represiune din partea poliţiei ; la 12 (25) septembrie 1913 a fost interzis ; au apărut în total 16 numere. Muncitorii din Moscova au răspuns la interzicerea ziarului printr-o grevă, dar apariţia lui n-a mai putut fi reluată. — *268*.

101 În nr. 12 din 11 iunie 1914 al ziarului „Trudovaia Pravda" a fost publicată o notiţă sub titlul : „Cum de se întîmplă aşa ceva ?" În ea erau citate o serie de cazuri cînd organul de presă al lichidatorilor, „Naşa Raboceaia Gazeta", a reprodus, sub forma unor corespondenţe din partea muncitorilor, o serie de ştiri din ziarele burgheze, care denaturau fapte concrete din viaţa muncitorească. — *269*.

102 „*Sputnik Rabocego na 1914 god*" — calendar de buzunar, care a apărut în decembrie 1913, în editura „Priboi" a partidului. Întreaga ediţie s-a difuzat într-o singură zi. În februarie 1914 a apărut o a doua ediţie, refăcută.

În „Sputnik Rabocevo", Lenin a publicat articolul său „Grevele din Rusia" (vezi Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 231—235). — *269*.

103 Lenin se referă aici la rezoluţia Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. din 1903, intitulată „Cu privire la socialiştii-revoluţionari", la rezoluţia Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. (1907) „Despre atitudinea faţă de partidele burgheze" şi la rezoluţia Consfătuirii de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R. „Despre narodnici" (vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Bucureşti, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 50, 162, 325). — *271*.

104 Este vorba de cel de-al X-lea Congres internaţional, care urma să aibă loc la Viena. Chestiunea convocării lui a fost discutată la sesiunea din decembrie 1913 a Biroului socialist internaţional. S-a luat hotărîrea de a convoca congresul în august 1914, astfel ca să coincidă cu cea de-a 50-a aniversare a Internaţionalei I. Pe ordinea de zi a congresului au fost înscrise următoarele

www.dacoromanica.ro

puncte : 1) scumpetea vieţii ; 2) imperialismul şi lupta împotriva militarismului, în care au fost incluse ca probleme subordonate : a) problema orientală, b) tribunalele de arbitraj obligatoriu între naţiuni şi c) Statele Unite ale Europei ; 3) alcoolismul ; 4) şomajul ; 5) situaţia deţinuţilor şi deportaţilor politici din Rusia şi 6) diverse.

Numărul delegaţilor trebuia să fie cel mult de 6 ori mai mare decît acela al voturilor de care dispunea ţara respectivă. Rusia dispunea de 20 de voturi, aşa că nu putea avea mai mult de 120 de delegaţi din partea ambelor subsecţii ale social-democraţiei, împreună cu aceia ai narodnicilor de stînga şi ai sindicatelor.

Chestiunea Congresului socialist internaţional de la Viena a fost discutată la Consfătuirea de la Poronino a Comitetului Central cu unii activişti de partid. Lenin, care a prezentat un referat în această problemă, a propus să se ia toate măsurile ca majoritatea delegaţilor la Congresul de la Viena să fie muncitori social-democraţi.

Spre sfîrşitul lunii iulie 1914, alegerile pentru congresul socialist internaţional erau aproape terminate, dar convocarea lui a fost împiedicată de izbucnirea primului război mondial. — *273.*

105 „*Die Neue Zeit*" — revistă teoretică a Partidului social-democrat din Germania ; a apărut la Stuttgart din 1883 pînă în 1923. Pînă în octombrie 1917 s-a aflat sub conducerea redacţională a lui K. Kautsky, iar apoi sub aceea a lui H. Cunow. În această revistă au fost publicate pentru prima oară unele lucrări ale fondatorilor marxismului : „Critica programului de la Gotha" de K. Marx, „Contribuţii la critica proiectului programului social-democrat din 1891" de F. Engels etc. Engels ajuta în permanenţă cu sfaturile sale redacţia şi o critica adeseori pentru abaterile de la marxism tolerate în cuprinsul revistei. La „Die Neue Zeit" au colaborat militanţi de seamă ai mişcării muncitoreşti germane şi internaţionale de la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, ca A. Bebel, W. Liebknecht, R. Luxemburg, F. Mehring, C. Zetkin, G. V. Plehanov, P. Lafargue etc. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui F. Engels, revista a început să publice în mod sistematic articole scrise de revizionişti, printre care şi o serie de articole ale lui E. Bernstein, intitulată „Problemele socialismului", care a însemnat dezlănţuirea unei campanii a revizioniştilor împotriva marxismului. În anii primului război mondial, revista s-a situat pe poziţii centriste, dar sprijinea de fapt pe social-şovinişti. — *281.*

106 „*Naucinaia Mîsl*" — revistă de orientare menşevică, a apărut la Riga în 1908. — *281.*

107 Vezi K. Marx. „Capitalul", vol. I, Bucureşti, Editura politică, 1960, ed. a IV-a, 757—766. — *283.*

www.dacoromanica.ro

108 *„Przeglad Socjaldemokratyczny"* — revistă, editată de către social-democraţii polonezi în strînsă colaborare cu R. Luxemburg; a apărut la Cracovia din 1902 pînă în 1904 şi din 1908 pînă în 1910. — *288.*

109 Este vorba de Congresul Partidului social-democrat din Austria, care a avut loc la Brünn * (Austria) între 24 şi 29 septembrie 1899. Principalul punct de pe ordinea de zi a fost problema naţională. La acest congres au fost prezentate două rezoluţii, care exprimau puncte de vedere diferite : 1) rezoluţia Comitetului Central al partidului, care susţinea în linii generale autonomia teritorială a naţiunilor, şi 2) rezoluţia comitetului Partidului social-democrat al slavilor de sud, care susţinea autonomia cultural-naţională exteritorială.

Congresul a respins în unanimitate programul autonomiei cultural-naţionale şi a adoptat o rezoluţie de compromis, care admitea autonomia naţională în cadrul statului austriac (vezi articolul lui V. I. Lenin „Cu privire la istoria programului naţional în Austria şi Rusia" în Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 332—335). — *294.*

110 Este vorba de *cel de-al doilea Congres general al studenţimii ucrainene,* care s-a ţinut la Lvov între 19 şi 22 iunie (2 şi 5 iulie) 1913; convocarea lui a fost fixată în aşa fel ca el să coincidă cu festivităţile în cinstea jubileului lui Ivan Franco, mare scriitor ucrainean, om de ştiinţă, militant pe tărîm obştesc, democrat-revoluţionar. La lucrările congresului au luat parte şi reprezentanţi ai studenţimii ucrainene din Rusia. Referatul „Tineretul ucrainean şi situaţia actuală a naţiunii" a fost prezentat de social-democratul ucrainean Donţov, care a susţinut loznica unei Ucraine „samostiinice" (independente). — *302.*

111 *„Sleahi"* — organ de presă al Uniunii studenţilor ucraineni; a apărut la Lvov din aprilie 1913 pînă în martie 1914; avea o orientare naţionalistă. — *303.*

112 *„Zemşcina"* — cotidian ultrareacţionar, a apărut la Petersburg din iunie 1909 pînă în februarie 1917; era organul de presă al deputaţilor de extrema dreaptă din Duma de stat. — *305.*

113 Lenin citează această expresie din schiţa „Ghereta" de G. I. Uspenski. — *306.*

114 Lenin citează această expresie din comedia lui A. S. Griboedov „Prea multă minte strică". — *310.*

115 *„Naprzód"* — ziar, organ central al Partidului social-democrat din Galiţia şi Silezia; a apărut la Cracovia începînd din 1892. Era exponentul ideologiei naţionaliste mic-burgheze. A fost ca-

* Brno.

www.dacoromanica.ro

racterizat de Lenin drept „o publicaţie foarte proastă şi în nici un caz marxistă". — *313.*

116 Lenin se referă la răscoala de eliberare naţională din Polonia care a avut loc în anii 1863—1864 şi care era îndreptată împotriva opresiunii exercitate de autocraţia ţaristă. Motivul direct al acestei răscoale l-a constituit recrutarea specială pe care se hotărîseră s-o efectueze guvernul ţarist şi cercurile conducătoare din Polonia, în scopul unei înlăturări masive din oraşe a tineretului cu stare de spirit revoluţionară. La început răscoala a fost condusă de Comitetul naţional central, format, în 1862, din elemente ale partidului „roşilor", exponent al micii nobilimi. Programul lui, care revendica independenţa naţională a Poloniei, egalitatea de drepturi pentru toţi bărbaţii din această ţară, fără deosebire de religie sau de origine ; împroprietărirea, fără răscumpărare, a ţăranilor cu pămînturile lucrate de ei, desfiinţarea boierescului ; acordarea de despăgubiri moşierilor din fondurile statului pentru pămînturile expropriate etc., — a atras la răscoală cele mai diverse pături ale populaţiei poloneze : meseriaşi, muncitori, studenţi, intelectuali din rîndurile şleahticilor, o parte din ţărănime şi din rîndurile clerului.

În cursul desfăşurării ei, s-au alăturat răscoalei şi elemente grupate în jurul partidului „albilor" (exponentul marii aristocraţii funciare şi al marii burghezii), care căutau să se folosească de insurecţie în interesul lor şi, cu ajutorul Angliei şi al Franţei, să ajungă la o tranzacţie avantajoasă cu guvernul ţarist.

Democraţia revoluţionară din Rusia a manifestat o profundă simpatie faţă de insurgenţi. Membrii asociaţiei secrete „Zemlea i volea", care era în legătură cu N. G. Cernîşevski, au căutat să-i ajute pe toate căile. Comitetul central al acestei asociaţii a lansat un apel „Către ofiţerii şi soldaţii ruşi", care a fost difuzat în rîndul trupelor de represiune trimise împotriva răsculaţilor. A. I. Herzen şi N. P. Ogarev au publicat în „Kolokol" o serie de articole consacrate luptei poporului polonez şi au acordat ajutor material răsculaţilor.

Datorită inconsecvenţei manifestate de partidul „roşilor", care a lăsat să-i scape iniţiativa revoluţionară, conducerea răscoalei a trecut în mîinile partidului „albilor", care a trădat-o. Pînă în vara anului 1864 răscoala a fost reprimată cu cruzime de trupele ţariste.

K. Marx şi F. Engels au apreciat răscoala poloneză din anii 1863—1864 ca pe o răscoală progresistă şi o priveau cu multă simpatie, manifestîndu-şi dorinţa ca poporul polonez să iasă învingător în lupta sa pentru eliberarea naţională. În numele emigranţilor germani de la Londra, Marx a scris un apel pentru sprijinirea polonezilor. — *321.*

117 Lenin se referă la amintirile lui W. Liebknecht despre K. Marx. — *323.*

www.dacoromanica.ro

118 Marx—Engels. Briefwechsel, IV. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 399. — *324.*

119 Marx—Engels. Briefwechsel, I. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1949, p. 251. — *324.*

120 K. Marx—F. Engels. Briefwechsel, III. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 237, 402—403, 407—408. — *325.*

121 „*The Times*" — cotidian, fondat în 1785 la Londra ; unul dintre marile ziare conservatoare ale burgheziei engleze. — *326.*

122 Marx—Engels. Briefwechsel, III. Band, Dietz Verlag, 1950, p. 469. — *326.*

123 Marx—Engels. Briefwechsel, III. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 525, 543, 552. — *326.*

124 Marx—Engels. Briefwechsel, IV. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 153, 277, 269. — *327.*

125 Marx—Engels. Briefwechsel, IV. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 289. — *328.*

126 „*The New York Daily Tribune*" — ziar american, care a apărut din 1841 şi pînă în 1924. Pînă la mijlocul deceniului al 6-lea al secolului trecut a fost organul aripii stîngi a whigilor americani, iar după aceea organul partidului republican. Din august 1851 şi pînă în martie 1862 a avut printre colaboratorii săi pe K. Marx. Un mare număr de articole pentru acest ziar au fost scrise de Engels, la rugămintea lui Marx. Într-o perioadă cînd în Europa începuse să bîntuie reacţiunea, K. Marx şi F. Engels au folosit acest ziar, care avea o largă răspîndire şi ocupa o poziţie progresistă pentru vremea aceea, pentru a demasca, pe bază de materiale concrete, tarele societăţii capitaliste. În timpul războiului civil din America, colaborarea lui K. Marx la acest ziar a fost întreruptă. Un rol important în ruptura care a intervenit între Marx şi „The New York Daily Tribune" au avut influenţa crescîndă pe care o aveau în redacţia acestui ziar adepţii unui compromis cu proprietarii de sclavi, precum şi abaterea ziarului de la poziţiile progresiste. Ulterior, el a căpătat tot mai mult o orientare de dreapta. — *328.*

127 Marx—Engels. Briefwechsel, IV. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 309—310. — *328.*

128 Lenin citează dintr-un articol al lui G. V. Plehanov intitulat „Proiectul de program al Partidului social-democrat din Rusia", care a apărut în nr. 4 din 1902 al revistei „Zarea".

„*Zarea*" — revistă politică-ştiinţifică marxistă ; a apărut legal în anii 1901—1902, sub îngrijirea redacţiei de la Stuttgart a

www.dacoromanica.ro

„Iskrei". Au fost scoase în total patru numere (dintre care unul dublu) : nr. 1 în aprilie 1901 (de fapt la 23 martie st.n.), nr. 2—3 în decembrie 1901, iar nr. 4 în august 1902. Sarcinile revistei au fost precizate în „Proiectul de declarație a redacției ziarului «Iskra» și revistei «Zarea»", scris de V. I. Lenin în Rusia (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 315—325). În 1902, pe vremea divergențelor și conflictelor ivite în redacția ziarului „Iskra" și a revistei „Zarea", G. V. Plehanov a prezentat un proiect în care preconiza separarea revistei de ziar (el urmînd să-și asume redactarea revistei), dar această propunere n-a fost acceptată și cele două publicații au continuat să aibă o redacție comună.

„Zarea" a adoptat o atitudine critică față de revizionismul rus și de cel internațional și a apărat bazele teoretice ale marxismului. În această revistă au fost publicate lucrările lui Lenin : „Note ocazionale", „Prigonitorii zemstvelor și Hanibalii liberalismului", „D-nii «critici» în problema agrară" (primele patru capitole ale lucrării „Problema agrară și «criticii lui Marx»"), „Cronica internă", „Programul agrar al social-democrației ruse", precum și lucrările lui G. V. Plehanov : „Critica criticilor noștri. Partea I. D-l P. Struve în rolul de critic al teoriei dezvoltării sociale a lui Marx", „Cant împotriva lui Kant, sau testamentul d-lui Bernstein" și altele. — *332.*

129 Expresie luată din schițele lui M. E. Saltîkov-Șcedrin intitulate „Peste hotare". — *338.*

130 V. I. Lenin citează o expresie din „Amintiri din seminar" de N. G. Pomealovski. — *338.*

131 Aceste cuvinte sînt luate de Lenin dintr-un cîntec al soldaților de la Sevastopol, în care e vorba de bătălia de pe rîul Ciornaia, care a avut loc la 4 august 1855, în timpul războiului din Crimeea. Autorul acestui cîntec este L. N. Tolstoi. — *340.*

132 Lenin se referă aici la ofensiva dezlănțuită de contrarevoluția burgheză împotriva clasei muncitoare și a micii burghezii democrate din Franța după înfrîngerea democrației mic-burgheze în luptele din iunie 1849.

Vorbind despre anul 1871, Lenin se referă la insurecția din 18 martie 1871 a muncitorilor din Paris, în urma căreia s-a constituit, pentru prima dată în istorie, un guvern al dictaturii proletariatului — Comuna din Paris. Comuna a fost înfrîntă. Împotriva ei s-au coalizat, cu o furie turbată, „întreaga burghezie din Franța, toți moșierii, oamenii de bursă, fabricanții, toți hoții mai mari sau mai mici, toți exploatatorii" (Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 227). Cu ajutorul activ al lui Bismarck, această coaliție a început operațiile militare împotriva Parisului răsculat și, repurtînd victoria, a scăldat străzile orașului în sîngele poporului. Aproape

www.dacoromanica.ro

30 000 de comunarzi au fost uciși și 50 000 arestați ; mulți dintre ei au fost executați, iar alte mii trimiși la ocnă și în deportare.

În legătură cu Comuna din Paris, vezi scrierile lui V. I. Lenin : „Trei conspecte pentru un referat despre Comuna din Paris", „Planul unei expuneri despre Comună", „Învățămintele Comunei", „În amintirea Comunei", „Statul și revoluția", capitolul al III-lea (Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 486—496 ; vol. 9, p. 336—339 ; vol. 16, p. 456—460 ; vol. 20, p. 225—230 ; Opere, vol. 25, București, E.S.P.L.P. 1956, p. 409—429). — *346.*

133 K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 4, București, Editura politică, 1958, p. 489—498). — *348.*

134 *Uniunea țărănească* (Uniunea țărănească din Rusia) — organizație revoluționar-democratică, care a luat ființă în 1905. Această Uniune, care se afla sub influența socialiștilor-revoluționari și a liberalilor, a dat dovadă de inconsecvență, nehotărîre și șovăieli mic-burgheze. Ea cerea lichidarea proprietății moșierești asupra pămîntului, dar era de acord cu acordarea de despăgubiri parțiale moșierilor. După cum spunea Lenin, ea era „o organizație... care, desigur, împărtășea o seamă de prejudecăți ale țăranilor, care se lăsa influențată de iluziile mic-burgheze ale acestora (așa cum se lasă influențați și socialiștii-revoluționari de la noi), dar era o organizație a maselor incontestabil reală, avînd o «bază», — o organizație incontestabil revoluționară în esența ei, capabilă să aplice metode de luptă cu adevărat revoluționare" (Opere complete, vol. 12, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 323). Chiar de la primii pași ai activității sale, Uniunea țărănească a avut de suferit represiuni din partea poliției. La începutul anului 1907, ea și-a încetat existența. — *353.*

135 *„L'Humanité"* — cotidian, fondat în 1904, de J. Jaurès, ca organ al Partidului socialist francez. În 1905 ziarul a salutat revoluția care începuse în Rusia și a exprimat solidaritatea poporului francez „cu națiunea rusă, care-și înfăptuiește al său 1789". Redacția ziarului a organizat o colectă pentru sprijinirea revoluției ruse. În anii primului război mondial (1914—1918), ziarul s-a aflat în mîinile aripii de extremă dreaptă a Partidului socialist francez și s-a situat pe o poziție șovinistă.

În 1918, în fruntea ziarului, ca director politic, a venit Marcel Cachin, militant de seamă al mișcării muncitorești franceze și internaționale. În anii 1918—1920, ziarul și-a ridicat glasul împotriva politicii imperialiste a guvernului francez, care își trimitea forțele armate să lupte împotriva Republicii sovietice. Începînd din decembrie 1920, după scindarea Partidului socialist francez și întemeierea Partidului Comunist Francez, ziarul a devenit Organul Central al acestui partid.

La începutul celui de-al doilea război mondial, în august 1939, ziarul a fost interzis de guvernul francez și a trecut în ilegali-

www.dacoromanica.ro

tate. În perioada în care Franța s-a aflat sub ocupația trupelor hitleriste (1940—1944), el a apărut ilegal și a jucat un rol important în lupta pentru eliberarea țării de sub jugul cotropitorilor fasciști.

În perioada de după război, ziarul duce o luptă neobosită pentru consolidarea independenței naționale a țării, pentru unitatea de acțiune a clasei muncitoare, pentru întărirea păcii și prieteniei între popoare, pentru democrație și progres social. — *355.*

136 Telegrama prin care Lenin cerea lui Martov și lui Dan să formuleze, sub semnătură, o acuzație precisă, iar nu să se îndeletnicească cu colportarea de zvonuri dubioase, a fost publicată în ziarul „Rabocii" nr. 4 din 25 mai 1914. — *370.*

137 Lenin citează, cu unele modificări, poezia lui N. A. Nekrasov „Omul din deceniul al 5-lea". — *375.*

138 În legătură cu aserțiunile calomnioase la adresa bolșevicilor apărute în „Nașa Raboceaia Gazeta", organul de presă al lichidatorilor, un grup de marxiști s-a adresat lui G. V. Plehanov cu rugămintea de a-i reprezenta la B.S.I. și de a susține acuzația de comportare inadmisibilă adusă acestui ziar. Plehanov s-a arătat indignat de comportarea organului lichidatorist, dar a refuzat să ia cuvîntul în fața B.S.I. și prin aceasta a dat dreptate calomniatorilor. Atunci, sus-numitul „grup de marxiști" a publicat în „Trudovaia Pravda" din 5 (18) iunie 1914 o „Declarație", în care atitudinea lui Plehanov era caracterizată ca „un act de înaltă diplomație". — *376.*

139 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 4, București, Editura politică, 1958, p. 138. — *379.*

140 *Organul Central al P.M.S.D.R.* — ziarul ilegal *„Soțial-Demokrat"* ; a apărut din februarie 1908 pînă în ianuarie 1917. Primul număr, pregătit de bolșevici și tipărit parțial într-o tipografie particulară din Vilno, a fost confiscat de ohrana țaristă. Curînd după aceea, la Petersburg, s-a făcut o nouă încercare de a scoate ziarul, dar și de data asta cea mai mare parte din tiraj a încăput în mîinile jandarmilor. Numerele următoare au apărut în străinătate : nr. 2—32 (februarie 1909—decembrie 1913) la Paris, iar nr. 33—58 (noiembrie 1914—ianuarie 1917) la Geneva. În total au apărut 58 de numere, dintre care 5 cu suplimente.

Potrivit unei hotărîri a C.C. al P.M.S.D.R. ales la Congresul al V-lea (de la Londra), redacția ziarului „Soțial-Demokrat" era alcătuită din reprezentanți ai bolșevicilor, ai menșevicilor și ai social-democraților polonezi. Conducătorul de fapt al ziarului era V. I. Lenin. Articolele lui ocupau un loc central în acest ziar. În „Soțial-Demokrat" au fost publicate peste 80 de articole și note ale lui Lenin.

www.dacoromanica.ro

În cadrul redacției ziarului, V. I. Lenin a promovat o linie bolșevică consecventă, ducînd lupta împotriva menșevicilor-lichidatori. O parte din redacție (Kamenev și Zinoviev) a avut o atitudine împăciuitoristă față de lichidatori, încercînd să zădărnicească promovarea liniei leniniste. Menșevicii Martov și Dan, membri ai redacției, sabotînd munca în cadrul redacției Organului Central, susțineau în același timp fățiș lichidatorismul în ziarul „Golos Soțial-Demokrata" ; ei se pronunțau împotriva colaborării menșevicilor-partiiți la O.C. Lupta intransigentă a lui Lenin împotriva lichidatorilor a dus la ieșirea din redacție a lui Martov și Dan, în iunie 1911. Începînd din decembrie 1911, „Soțial-Demokrat" a fost redactat de V. I. Lenin.

În anii grei ai reacțiunii și în perioada noului avînt al mișcării revoluționare, „Soțial-Demokrat" a jucat un rol important în lupta bolșevicilor împotriva lichidatorilor, troțkiștilor, otzoviștilor, pentru menținerea partidului marxist ilegal, pentru întărirea unității lui și strîngerea legăturii lui cu masele.

În anii primului război mondial, ziarul „Soțial-Demokrat", ca Organ Central al partidului bolșevic, a avut un rol extrem de important în propagarea lozincilor bolșevice în problemele războiului, păcii și revoluției. În coloanele ziarului a fost publicat articolul lui Lenin „În jurul lozincii Statelor Unite ale Europei", în care el a formulat pentru prima oară concluzia că e posibilă victoria socialismului la început în cîteva țări capitaliste sau chiar într-una singură. Difuzarea ziarului „Soțial-Demokrat" în Rusia și reproducerea principalelor articole apărute în el de către ziarele bolșevice locale au contribuit la luminarea politică și la educarea proletariatului din Rusia în spiritul internaționalismului, la pregătirea maselor pentru revoluție.

Apreciind în mod deosebit serviciile aduse de „Soțial-Demokrat" în perioada primului război mondial, V. I. Lenin a scris mai tîrziu că „orice muncitor conștient care dorește *să înțeleagă* dezvoltarea ideilor revoluției socialiste internaționale și a primei sale victorii de la 25 octombrie 1917 trebuie neapărat să cunoască articolele apărute în acest ziar" (Opere, vol. 27, București, Editura politică, 1959, p. 205). — *386.*

141 *„Apelul către muncitorii ucraineni"*, scris în limba ucraineană și purtînd semnătura lui Oksen Lola, a apărut în nr. 28 din 29 iunie 1914 al ziarului „Trudovaia Pravda" ; el îndemna pe muncitori, fără deosebire de naționalitate, să se unească în vederea luptei comune împotriva capitalului și să tipărească, pe lîngă ziarul „Trudovaia Pravda", și suplimentul „Listok ukrainskih rabocih".

Proiectul „Apelului" a fost scris de Lenin în limba rusă, în primăvara anului 1914, și trimis, prin Inessa Armand, lui O. N. Lola. „Apelul" era destinat pentru „Șahterskii Listok", supliment al ziarului „Puti Pravdî". Trimițînd acest proiect lui O. N. Lola, Lenin considera important ca acesta să lanseze apelul

www.dacoromanica.ro

în limba ucraineană, pentru ca tocmai din rîndurile social-democraţilor ucraineni să răsune chemarea la unitate împotriva divizării muncitorilor pe naţionalităţi. Ideea de a edita „Listok ukrainskih rabocih" n-a fost înfăptuită. — *390.*

142 *Raportul C.C. al P.M.S.D.R.* s-a păstrat sub forma a două manuscrise (necomplete) : unul — cel original, întocmit de Lenin, iar al doilea — o copie scrisă de E. V. Krupskaia, mama Nadejdei K. Krupskaia, şi corectată de Vladimir Ilici. S-au păstrat, de asemenea, manuscrisele lui Lenin — instrucţiuni pentru delegaţia Comitetului Central la conferinţă : „Însemnări privées", însemnările „Nu pentru raport" şi scrisorile în legătură cu această chestiune. Aceste documente ne arată lupta dusă de Lenin împotriva oportunismului rus şi internaţional. În raport se face bilanţul unei întregi epoci de dezvoltare a bolşevismului, al unei epoci care cuprinde perioada reacţiunii şi anii noului avînt revoluţionar.

Conducerea Internaţionalei a II-a, neliniştită de victoria obţinută de bolşevici asupra tuturor grupurilor şi curentelor oportuniste din mişcarea muncitorească din Rusia, s-a grăbit să le vină acestora în ajutor. În acest scop a şi fost convocată la Bruxelles o conferinţă, chipurile, „pentru un schimb de păreri" cu privire la posibilitatea de a restabili unitatea în P.M.S.D.R. Liderii Internaţionalei îşi făceau planul ca, sub pretextul că trebuie statornicită „pacea" în P.M.S.D.R., să lichideze partidul bolşevic de sine stătător, partid de tip nou, care ducea o luptă neînduplecată împotriva oportunismului din mişcarea muncitorească rusă şi internaţională.

Cu mult înainte de conferinţă, conducătorii Internaţionalei s-au înţeles în secret cu lichidatorii să întreprindă unele acţiuni comune împotriva bolşevicilor. Preşedintele B.S.I., E. Vandervelde, aflîndu-se în vara anului 1914 la Petersburg, a dus tratative cu menşevicii-lichidatori în legătură cu caracterul conferinţei ce urma să aibă loc. Vandervelde i-a asigurat pe lichidatori de simpatia lui şi a convenit cu ei ca B.S.I. să nu apară ca un mediator, ci ca un arbitru, în problema divergenţelor esenţiale dintre bolşevici şi menşevici, şi să adopte anumite hotărîri. El l-a anunţat din timp pe Martov că nu va sta să discute cu bolşevicii, ca ei să nu-şi dea seama că vrea „să-i strîngă cu uşa". „Treaba asta — i-a spus el în mod confidenţial lui Martov — trebuie amînată pînă la convorbirea oficială". După întrevederea sa cu Vandervelde, Martov i-a comunicat lui Akselrod că a reuşit să facă destul de mult în sensul „pregătirii psihologice" a conducătorilor Internaţionalei pentru Conferinţa de la Bruxelles.

Conferinţa „de unificare" de la Bruxelles, convocată de către Comitetul executiv al B.S.I. în urma unei hotărîri a sesiunii din decembrie 1913 a B.S.I., a avut loc în zilele de 16—18 iulie 1914. La această conferinţă au fost reprezentate : C.C. al P.M.S.D.R. (bolşevicii) ; Comitetul de organizare (menşevicii) cu organizaţiile

www.dacoromanica.ro

care se situau de partea lui (Comitetul regional din Caucaz şi grupul „Borba" (troţkiştii) ; fracţiunea social-democrată din Dumă (menşevicii) ; grupul „Edinstvo" al lui Plehanov ; grupul „Vpered" ; Bundul ; Social-democraţia din Ţinutul leton ; Social-democraţia din Lituania ; social-democraţii polonezi ; opoziţia social-democrată poloneză ; P.P.S. („leviţa").

Lenin, bolşevicii îşi dădeau seama de adevăratele obiective urmărite de Conferinţa de la Bruxelles, însă refuzul de a participa la şedinţele ei ar fi fost un lucru de neînţeles pentru muncitorii din Rusia, iar pentru oportuniştii ruşi şi internaţionali ar fi constituit un prilej de acuzaţii demagogice la adresa bolşevicilor, în sensul că urmăresc să submineze unitatea. De aceea, C.C. al P.M.S.D.R. a trimis la conferinţă o delegaţie a sa, din care făceau parte Inessa Armand (Petrova), M. F. Vladimirski (Kamski), I. F. Popov (Pavlov). Lenin a pregătit în mod minuţios această delegaţie : a scris raportul pe care urma să-l prezinte ea şi i-a dat instrucţiuni amănunţite, i-a procurat materialele necesare, documentele şi datele concrete care dădeau în vileag adevăratul chip al oportuniştilor ruşi şi al inspiratorilor lor.

Aflîndu-se la Poronino, Lenin a îndrumat delegaţia Comitetului Central, cu care întreţinea cele mai strînse legături. În afară de scrisori, care erau destul de dese, i se trimiteau zilnic procesele-verbale ale conferinţei, întocmite de membrii delegaţiei, iar în cazuri urgente — telegrame. Prevăzînd cum au să se desfăşoare lucrările conferinţei, Lenin a sfătuit delegaţia Comitetului Central să se situeze pe o poziţie ofensivă, să ţină bine minte şi să susţină cu fermitate, în faţa celor de la conferinţă, că Comitetul executiv al B.S.I. este un mediator, aşa cum s-a declarat în hotărîrea adoptată la sesiunea sa din decembrie, iar nu un arbitru. „**Nimeni** n-are dreptul să ne impună voinţa altuia" — scria Lenin delegaţiei Comitetului Central.

Conferinţa a decurs, de la început, într-o atmosferă de luptă extrem de acerbă dusă de bolşevici împotriva oportuniştilor ruşi şi internaţionali. Deschizînd conferinţa, Huysmans a atras atenţia că ceea ce interesează B.S.I. nu este chestiunea : care grup sau curent din Rusia este mai puternic sau mai slab. Aceasta, a spus el, este o chestiune de statistică, care n-are nici o legătură cu unificarea. Bolşevicii au protestat, dînd citire unei declaraţii în care arătau că ei prezintă Biroului socialist internaţional o situaţie a datelor statistice obiective cu privire la forţa reală a curentelor marxist, lichidatorist şi a celorlalte curente şi invită toate celelalte delegaţii să prezinte şi ele, spre confruntare, datele cifrice de care dispun. Protestul bolşevicilor a stîrnit atacurile furibunde ale lui Vandervelde, Kautsky, Plehanov, Akselrod şi Aleksinski. Vandervelde a declarat că Internaţionala nu va îngădui ca totul să se reducă la cifre şi controverse pe tema majorităţii. Apărătorii din străinătate ai lichidatoriştilor au căutat să le creeze posi-

www.dacoromanica.ro

bilitatea de a face afirmaţii gratuite, ignorînd datele obiective ale mişcării muncitoreşti de masă din Rusia.

La propunerea lui Kautsky, conferinţa a aprobat următoarea ordine de zi : 1. Divergenţe programatice ; 2. Divergenţe tactice ; 3. Problema organizatorică. Cu toate că conferinţa trebuia să se limiteze la un schimb de păreri, Vandervelde a atras atenţia că ea va adopta hotărîri cu privire la toate cele trei puncte de pe ordinea de zi. Delegaţia Comitetului Central, urmînd indicaţiile date de Lenin, a făcut propunerea de a se da ascultare rapoartelor prezentate de delegaţii şi condiţiilor concrete pe care fiecare din ele le consideră necesare pentru asigurarea unităţii. Datorită atitudinii dîrze a bolşevicilor, s-a luat hotărîrea de a se renunţa la ordinea de zi care fusese adoptată şi de a se trece la prezentarea rapoartelor în legătură cu problemele litigioase şi la formularea, de către delegaţii, a condiţiilor concrete de unificare.

În centrul lucrărilor consfătuirii se afla raportul — întocmit de Lenin — al C.C. al P.M.S.D.R., care a fost citit de Inessa Armand, în limba franceză, în şedinţa de dimineaţă de la 17 iulie. Conducătorii B.S.I. n-au lăsat-o să citească textul întregului raport, astfel că ea a fost nevoită să expună doar o parte din el şi să treacă la condiţiile unităţii. Abordarea principială — în condiţiile preconizate de Lenin — a problemei unităţii a fost întîmpinată cu indignare de către oportunişti. Plehanov a declarat că acestea nu sînt condiţii de unificare, „ci articole ale unui nou cod penal". Martov, Aleksinski, Ionov, Semkovski şi alţii susţineau cu tărie că raportul Comitetului Central caracterizează „intoleranţa leniniştilor", că „leniniştii n-aveau dreptul să-şi zică «bolşevici»", că „condiţiile" sînt „o batjocură la adresa Internaţionalei" ş.a.m.d.

Vandervelde şi alţii au recurs la ameninţări, sperînd să-i sperie pe bolşevici, şi au început să debiteze fără nici o reticenţă cuvinte injurioase la adresa acelora pe care voiau să-i unească. Lucrurile au mers pînă acolo, încît s-a lansat versiunea, care a fost sprijinită de Vandervelde şi Kautsky, că Lenin se ascunde undeva în Bruxelles. Delegaţia Comitetului Central i-a comunicat acest lucru lui Vladimir Ilici, care a trimis imediat conducătorilor conferinţei o telegramă prin care le făcea cunoscut că a expediat pe adresa lor materiale în legătură cu călătoria lui Vandervelde la Petersburg. În felul acesta a fost dovedită prezenţa lui Lenin la Poronino, iar bîrfitorii au fost făcuţi de ruşine.

Liderii B.S.I., care îi apărau pe lichidatori, s-au arătat peste măsură de iritaţi de propunerile concrete ale bolşevicilor cu privire la condiţiile de realizare a unităţii. Kautsky declara că ele sînt „un cod penal", „o palmă, un îndemn la sinucidere". Vandervelde ameninţa că, chiar dacă aceste condiţii vor fi acceptate în Rusia, Internaţionala nu va permite ca ele să fie traduse în viaţă.

www.dacoromanica.ro

În numele B.S.I., Kautsky a propus o rezoluţie de unificare în care se declara că în social-democraţia din Rusia nu există nici un fel de divergenţe esenţiale, de natură să împiedice unificarea. El a fost sprijinit de Comitetul organizatoric şi de Plehanov, care a atacat cu înverşunare delegaţia Comitetului Central şi pe Lenin. O poziţie greşită a adoptat R. Luxemburg, care a sprijinit, alături de Plehanov, Vandervelde, Kautsky şi alţii, ideea unirii bolşevicilor cu menşevicii. Dat fiind că adoptarea unei rezoluţii depăşea competenţa unei asemenea conferinţe, bolşevicii şi social-democraţii letoni au refuzat să participe la vot. Totuşi, rezoluţia B.S.I. a fost adoptată cu majoritate de voturi. Opoziţia poloneză, care în cursul conferinţei a fost alături de bolşevici şi de social-democraţii letoni, a votat pentru rezoluţia B.S.I. (vezi, în legătură cu această chestiune, articolele : „Opoziţia poloneză la Conferinţa de la Bruxelles" şi „Opoziţia social-democrată poloneză la răspîntie" — în volumul de faţă, p. 465—466).

Bolşevicii, îndrumaţi de Lenin, au refuzat să se supună hotărîrilor adoptate de Conferinţa de la Bruxelles. Încercarea făcută de liderii oportunişti ai Internaţionalei a II-a de a lichida partidul bolşevic s-a soldat printr-un eşec. În faţa proletariatului internaţional, Lenin, bolşevicii au demascat adevăratele scopuri urmărite de conducătorii Internaţionalei, care se prezentau sub masca unor pacificatori. Comitetul Central a adus mulţumiri delegaţiei sale la Conferinţa de la Bruxelles, pentru priceperea şi energia cu care a apărat linia partidului (vezi volumul de faţă, p. 463).

La o consfătuire particulară a lichidatorilor, troţkiştilor, vperediştilor, plehanoviştilor, bundiştilor şi reprezentanţilor organizaţiei regionale caucaziene, care a avut loc după Conferinţa de la Bruxelles, s-a constituit un bloc al acestor grupuri împotriva bolşevicilor. Blocul de la Bruxelles („Blocul de la 3 iulie") reprezenta o încercare perfidă de camuflare a putredei situaţii politice a tuturor părţilor sale componente ; destrămarea lui, care s-a produs curînd după aceea, a dovedit falsitatea politicii „unificatorilor" ruşi şi vest-europeni ai P.M.S.D.R. — *391.*

143 *Legea excepţională împotriva socialiştilor* a fost introdusă în Germania în 1878, de guvernul Bismarck, în vederea luptei împotriva mişcării muncitoreşti şi socialiste. Prin această lege erau interzise toate organizaţiile partidului social-democrat, organizaţiile muncitoreşti de masă, presa muncitorească şi erau confiscate publicaţiile socialiste ; social-democraţii au fost prigoniţi, expulzaţi. Dar persecuţiile şi represiunile nu au distrus partidul social-democrat, a cărui activitate a fost reorganizată şi adaptată la condiţiile ilegalităţii : a fost organizată apariţia în străinătate a ziarului „Sozial-Demokrat", Organul Central al partidului, iar congresele partidului s-au ţinut regulat (în 1880, 1883 şi 1887) ; în Germania au fost repede refăcute, în condiţii de ilegalitate,

www.dacoromanica.ro

organizaţiile şi grupurile social-democrate, în fruntea cărora se afla Comitetul Central ilegal. În acelaşi timp, partidul a folosit pe scară largă posibilităţile legale pentru a-şi întări legăturile cu masele, şi influenţa lui a crescut neîncetat : numărul voturilor întrunite de social-democraţi în alegerile pentru Reichstag a crescut, din 1878 pînă în 1890, de peste trei ori. Un mare ajutor au primit social-democraţii germani din partea lui K. Marx şi F. Engels. În 1890, sub presiunea mişcării muncitoreşti, care căpătase o mare amploare şi devenea din ce în ce mai puternică, legea excepţională împotriva socialiştilor a fost abrogată. — *398.*

144 „*Oameni de încredere*" — muncitori înaintaţi, care erau desemnaţi pentru stabilirea unei legături vii, permanente între Comitetul Central şi grupurile social-democrate locale, precum şi pentru crearea unor forme suple de conducere a activităţii locale în marile centre ale mişcării muncitoreşti.

Sarcina creării unui sistem al oamenilor de încredere a fost pusă de Consfătuirea de la Cracovia din 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. (vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor şi conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Bucureşti, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 301). — *398.*

145 *Comisia tehnică „a Biroului din străinătate al C.C."* (Comisia tehnică din străinătate, C.T.) a fost creată la Consfătuirea din iunie a membrilor C.C. al P.M.S.D.R., în şedinţa din 1 (14) iunie 1911, în vederea îndeplinirii funcţiilor tehnice legate de editarea materialelor de partid, de transportul lor etc. Ca organ temporar, pînă la plenara C.C., comisia tehnică era subordonată grupului de membri ai C.C. care luaseră parte la consfătuirea din iunie. În această comisie au intrat cîte un reprezentant din partea bolşevicilor, împăciuitoriştilor şi social-democraţiei poloneze. Majoritatea împăciuitoristă a comisiei — M. K. Vladimirov şi V. L. Leder, care îl susţinea — împiedica transmiterea către Comisia de organizare din străinătate a banilor destinaţi fondului pentru convocarea conferinţei de partid, precum şi alocarea unei sume pentru editarea ziarului bolşevic „Zvezda" ; de asemenea, a încercat să frîneze publicarea Organului Central al partidului — ziarul „Soţial-Demokrat". În organul ei de presă — „Buletinul Informativ" —, comisia tehnică ataca pe Lenin şi pe bolşevici. La şedinţa din 19 octombrie (1 noiembrie) a comisiei, cu prilejul discutării „Comunicatului" şi rezoluţiei Comisiei de organizare din Rusia, M. F. Vladimirski, reprezentantul bolşevicilor, a propus comisiei să se supună hotărîrilor comisiei de organizare din Rusia. Propunerea a fost respinsă, din care cauză Vladimirski a ieşit din comisie, iar bolşevicii au rupt orice legătură cu ea. — *401.*

146 *Comisia de organizare din Rusia* (C.O.R.) pentru convocarea conferinţei generale de partid a fost creată în baza unei hotărîri adoptate la Consfătuirea din iunie 1911 a membrilor C.C.

www.dacoromanica.ro

al P.M.S.D.R. Ea s-a constituit la sfîrşitul lunii septembrie, în cadrul unei consfătuiri a reprezentanţilor organizaţiilor locale de partid, şi a funcţionat pînă la Conferinţa a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. — *401.*

147 Organizaţiile social-democrate bolşevice din Caucaz au fost constituite pe principiul internaţionalismului; ele uneau în rîndurile lor pe proletarii înaintaţi de diferite naţionalităţi. Dînd o înaltă apreciere activităţii acestor organizaţii, Lenin a vorbit de ele în repetate rînduri, dîndu-le drept model de unitate a muncitorilor de toate naţionalităţile. — *418.*

148 „*Strahovanie Rabocih*" — revistă a menşevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg în anii 1912—1918. — *422.*

149 La 3 februarie 1905, A. Bebel, în numele Conducerii social-democraţiei germane, i-a adresat lui V. I. Lenin o scrisoare în care, în vederea curmării luptei interne din P.M.S.D.R., îi propunea organizarea unui arbitraj sub preşedinţia sa. În răspunsul său de la 7 februarie 1905, V. I. Lenin a respins propunerea lui Bebel, declarînd că el nu este în măsură să rezolve această problemă şi că propunerea poate să fie comunicată numai congresului partidului (vezi Opere, vol. 34, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 293). Biroul Comitetelor majorităţii i-a răspuns lui Bebel printr-o declaraţie de refuz, care a fost publicată în ziarul „Vpered" nr. 11 din 23 (10) martie 1905 şi în care se sublinia că esenţa luptei interne de partid din rîndurile social-democraţiei ruse nu are un caracter „*personal* şi nici un caracter *de grup*", şi că aici e vorba de o „ciocnire de *idei politice*". De aceea, această problemă este în drept s-o rezolve numai congresul partidului, iar nu un tribunal (vezi „Congresul al treilea al P.M.S.D.R. Culegere de documente şi materiale". Moscova, 1955, p. 64—66). La congres nu s-a prezentat un raport special cu privire la scrisoarea lui A. Bebel, deşi redacţia ziarului „Vpered" intenţiona să examineze conţinutul ei. Dar delegaţii care au luat cuvîntul în cadrul dezbaterilor au respins propunerea lui A. Bebel şi au susţinut punctul de vedere expus în scrisoarea B.C.M. (vezi „Congresul al treilea al P.M.S.D.R. Procesele-verbale". Moscova, 1959, p. 49, 51—52, 57, 58, 312). Răspunsul dat de B.C.M. lui A. Bebel a fost sprijinit şi de organizaţiile locale. — *438.*

150 Articolul „*Cum au răspuns muncitorii la constituirea Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia în Duma de stat*" a fost scris de Lenin ca o completare la lucrarea sa „Materiale cu privire la istoria constituirii Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia în Dumă", care a fost retipărită de ziarul „Za Pravdu" în culegerea „Marxism şi lichidatorism", partea a II-a (vezi Opere complete, vol. 24, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 103—122). După ce în martie—aprilie 1914 a scris articolul „Cum au răspuns muncitorii la constituirea Fracţiunii

www.dacoromanica.ro

muncitoreşti social-democrate din Rusia în Duma de stat", Lenin, în iunie, a scris o completare la acest articol, care conţinea noi date cu privire la colectele pentru ziarele marxiste şi pentru cele lichidatoriste, efectuate prin intermediul fracţiunilor din Dumă (vezi volumul de faţă, p. 447). Articolul are o serie de materiale pregătitoare. În arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrise ale lui Lenin care cuprind un calcul al sumelor subscrise în sprijinul „celor şase" bolşevici şi în sprijinul „celor şapte" menşevici, un calcul al sumelor de bani trecute prin mîinile Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia şi ale fracţiunii social-democrate, începînd din octombrie 1913 şi pînă la 6 (19) iunie 1914. — *440.*

151 *„Metode bureniniste de denaturare a adevărului"* — procedee incorecte de polemică, proprii lui Burenin, colaborator la „Novoe Vremea", ziar monarhist-ultrareacţionar. — *441.*

152 *Ziua presei muncitoreşti* a fost fixată pentru data celei de-a doua aniversări a ziarului „Pravda", al cărui prim număr a apărut la 22 aprilie (5 mai) 1912.

La 21 martie (3 aprilie) 1914, în nr. 42 al ziarului „Puti Pravdî" a fost publicată o scrisoare deschisă, semnată: „Un grup de pravdişti", în care se cerea ca, în cinstea apariţiei cotidianului bolşevic, ziua de 22 aprilie (5 mai) 1914 să fie declarată Ziua presei muncitoreşti.

În legătură cu instituirea Zilei presei, C.C. al P.M.S.D.R. a luat hotărîrea de a adresa un apel către militanţii mişcării muncitoreşti internaţionale şi către muncitorii din Rusia. Apelul către activiştii mişcării muncitoreşti internaţionale, prin care aceştia erau chemaţi să participe la numărul jubiliar al ziarului, a fost distribuit, prin secţiile bolşevice din Anglia, Franţa, Germania, Italia şi alte ţări, reprezentanţilor partidelor socialiste, ai sindicatelor şi ai organelor presei muncitoreşti. Din însărcinarea redacţiei ziarului „Puti Pravdî", acest apel a fost semnat de G. I. Petrovski, membru al Dumei de stat.

Un apel „Către toţi muncitorii şi muncitoarele, care sînt prieteni ai presei muncitoreşti" a fost adresat de fracţiunea bolşevică din Duma a IV-a de stat. Toţi membrii acestei fracţiuni au donat pentru fondul ziarului indemnizaţia lor pe o zi.

Redacţia ziarului „Puti Pravdî" se adresa, în fiecare număr, ziarelor şi revistelor muncitoreşti marxiste, cercurilor, grupurilor şi organizaţiilor muncitoreşti, chemîndu-le să ia parte activă la pregătirea şi desfăşurarea Zilei presei — zi a solidarităţii muncitoreşti —, să sprijine acest ziar prin culegerea de materiale pentru numărul jubiliar, prin subscrierea unei sume egale cu cîştigul pe o zi sau pe o jumătate de zi, prin recrutarea de noi abonaţi. Apelurile lansate de „Puti Pravdî" erau reproduse de celelalte ziare şi reviste bolşevice.

www.dacoromanica.ro

Muncitorii din Rusia au răspuns cu însufleţire la apelul lansat de partid. Cea de-a doua aniversare a „Pravdei" a fost organizată de bolşevici sub semnul întăririi şi lărgirii continue a legăturilor lui cu masele muncitoreşti şi al consolidării fondului bănesc al ziarului. Lenin a relevat că ziua celei de-a doua aniversări a ziarului a devenit o zi de trecere în revistă a forţelor marxiste. În afară de „Pravda", această zi a fost sărbătorită şi de ziarele şi revistele marxiste legale: „Prosveşcenie", „Voprosî Strahovania", „Metallist", „Rabotniţa", „Zarea Povoljia" şi altele. Ziua presei muncitoreşti a găsit ecou în rîndurile a vreo 2 000 de grupuri de muncitori care au strîns pentru fondul ziarului „Pravda" peste 16 000 de ruble. În acelaşi timp, la apelul ziarului lichidatorilor au răspuns 588 de grupuri, care au strîns 5 650 de ruble.

La 22 aprilie (5 mai) 1914, în „Puti Pravdî" a apărut o telegramă a lui V. I. Lenin, care adresa salutul său fierbinte ziarului cu ocazia aniversării, făcea urări de noi succese presei muncitoreşti şi, totodată, comunica că a donat pentru fondul ziarului venitul său pe o zi.

Numărul jubiliar al ziarului „Pravda" a apărut într-un tiraj de 130 000 exemplare. În paginile lui au fost publicate saluturile primite din partea B.S.I., a Comisiei generale a sindicatelor din Germania, a partidelor socialiste şi a redacţiilor multor ziare şi reviste din Anglia, Olanda, Norvegia, Elveţia, Italia şi Belgia. A fost publicat un articol al lui Keir-Hardie: „Progresul mondial", scris special pentru „Puti Pravdî". Cunoscutul dramaturg englez Bernard Shaw a trimis de asemenea urări ziarului. Numărul jubiliar al „Pravdei" a avut un caracter cu adevărat internaţional.

În aceeaşi zi a apărut, sub formă de broşură, nr. 1 al ziarului „Rabocii", consacrat istoriei presei muncitoreşti din Rusia; în el au fost publicate articolele lui V. I. Lenin „Din trecutul presei muncitoreşti din Rusia" şi „Sarcinile noastre" (vezi volumul de faţă, p. 99—108 şi 109—112).

În 1922, la Congresul al XI-lea al partidului, a fost adoptată hotărîrea de a se institui, cu prilejul celei de-a 10-a aniversări a ziarului „Pravda", o zi a presei pe întreaga ţară. De atunci, în fiecare an, la 5 mai se sărbătoreşte ziua presei. — *454.*

153 La sfîrşitul articolului figurează următoarea notă redacţională: „Continuare în numărul viitor". Dar în numerele următoare continuarea promisă n-a mai apărut, iar la 8 (21) iulie 1914 ziarul a fost suspendat. A doua zi după apariţia prezentului articol, în „Trudovaia Pravda" cu data de 4 iulie 1914 a fost publicată o „rectificare la o dare de seamă", în care se menţiona că „în numărul de ieri, în articolul «Cu privire la rezultatele obţinute de ziua presei muncitoreşti» s-a publicat: din partea Imprimeriilor statului 79,12 ruble, în loc de 133,32 ruble". — *462.*

www.dacoromanica.ro

154 Această notă de ziar era destinată pentru „Trudovaia Pravda". Pe marginea foii pe care a fost scrisă se află următoarea însemnare făcută de Lenin pentru redacție : „Tipăriți aceste rînduri cu petit și nu dați nici un răspuns la scrisorile lor, nu publicați nimic : n-au decît să se ducă la noii lor «frați de bloc»".

Dat fiind că la 8 (21) iulie 1914 ziarul a fost suspendat, această notă n-a mai apărut. — *464.*

155 Este vorba de condițiile de fuzionare ale social-democrației din Polonia și Lituania cu P.M.S.D.R., adoptate la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., care a avut loc în 1906 la Stockholm (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.", partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 133—134). — *465.*

156 „*Leipziger Volkszeitung*" — cotidian social-democrat german. A apărut din 1894 pînă în 1933. Înainte de primul război mondial a fost organul aripii stîngi a social-democrației germane ; timp de mai mulți ani a fost redactat de F. Mehring ; la acest ziar au colaborat R. Luxemburg, I. Marchlewski ș.a.

Articolul lui Lenin a apărut în ziar sub următorul titlu, pus de către redacție : „Întîmpinare. Cititorii ne scriu". — *467.*

157 Articolul „*Despre revista «Sovremennik»*" nu s-a păstrat. Este posibil ca V. I. Lenin să fi avut doar intenția să-l scrie și să fi alcătuit pentru el planuri amănunțite.

În planurile acestui articol, publicate aici, ni se dezvăluie lipsa de principii de care dă dovadă „Sovremennik", revista intelectualității narodniciste, care constituie un bloc, „un început de contopire *a celor două nuanțe ale democrației burgheze,* lichidatorii și narodnicii". Acest bloc, creat pentru propagarea ideilor antimarxiste, era îndreptat împotriva bolșevicilor.

V. I. Lenin a supus unei critici aspre revista „Sovremennik" într-o serie de articole scrise în primăvara și vara anului 1914 și mai cu seamă în articolele „Cît de puternic este curentul narodnicist de stînga în rîndurile muncitorilor" și „Metodele de luptă folosite de intelectualii burghezi împotriva muncitorilor" (vezi volumul de față, p. 271—275, 346—381). — *481.*

158 Planurile publicate aici ne dezvăluie conținutul articolului „*Revoluția și războiul*", pe care V. I. Lenin își propusese să-l scrie pentru numărul 33 al ziarului „Soțial-Demokrat", Organul Central al partidului. Ele au fost scrise în iulie 1914, după izbucnirea războiului dintre Austria și Serbia.

Criza revoluționară, care în Rusia era în plină creștere în ajunul războiului, s-a manifestat cu o deosebită tărie în zilele din iulie 1914. V. I. Lenin compara aceste zile cu evenimentele din ianuarie 1905, relevînd cu acest prilej creșterea mișcării revoluționare a maselor sub conducerea partidului proletar ilegal și înmulțirea lozincilor care erau o expresie a unificării ideologice

www.dacoromanica.ro

a activității de propagandă și agitație a partidului. Lupta revoluționară se desfășura sub lozincile : ziua de muncă de 8 ore, confiscarea pămînturilor moșierești și republică democratică.

Din planurile de față se vede că această considerabilă creștere a mișcării revoluționare din Rusia era privită de V. I. Lenin în strînsă legătură cu situația internațională și că în articolul său „Revoluția și războiul" el își propunea să explice sarcinile ce revin proletariatului din Rusia în actuala situație internațională. — *486.*

159 „*Russkoe Slovo*" — cotidian ; a apărut la Moscova începînd din 1895 (primul număr, de probă, a apărut în 1894) ; era editat de I. D. Sîtin. Formal un ziar fără partid, el apăra interesele burgheziei ruse de pe poziții liberale moderate. Avea rubrici de informații bine organizate. A fost primul ziar din Rusia care a avut corespondenți proprii în toate orașele mari ale țării și în numeroase capitale ale lumii.

În noiembrie 1917 a fost suspendat pentru că a publicat informații calomnioase antisovietice. Începînd din ianuarie 1918, el a apărut cîtva timp sub denumirile de „Novoe Slovo" și „Naše Slovo" ; în iulie 1918 a fost suspendat definitiv. — *486.*

www.dacoromanica.ro

INDICE DE LUCRĂRI ŞI IZVOARE CITATE SAU MENŢIONATE DE V. I. LENIN

Acţiuni politice [Rezoluţie adoptată la Congresul internaţional de la Londra din 1896]. — În : Congresele socialiste internaţionale. [Petersburg], „Utro", [1906], p. 25—26. — *318.*

Adresa Internaţionalei — vezi Marx, K. Manifestul constitutiv al Asociaţiei Internaţionale a Muncitorilor...

Akselrod, P. B. Pe teme actuale. (Din scrisorile lui P. B. Akselrod către prieteni). — „Naşa Zarea", Petersburg, 1912, nr. 6, p. 8—20. — *436.*

Alegerile pentru consiliul asigurărilor sociale. — „Stoikaia Mîsl", Petersburg, 1914, nr. 5, 7 martie, p. 3, la rubrica : Asigurările sociale. Semnat : Un alegător. — *128, 348.*

Alekseev, Z. Despre libertatea de a dispune de pămînturi. — „Stoikaia Mîsl", Petersburg, 1914, nr. 20, 13 aprilie, p. 1—2. — *162, 164—165.*

Aleksinski, G. A. [Recenzie la cartea :] A. Bogdanov. „Sarcinile culturale ale timpului nostru". Editura „Dorovatovski şi Cearuşnikov". Moscova. 1911. Preţul 60 de copeici. — „Sovremennîi Mir", [Petersburg, 1911], nr. 7, p. 345—348. — *384.*

— *Moravuri condamnabile în organizaţia leninistă.* (Scrisoare deschisă). —„Naşa Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 41, 21 iunie, p. 3. — *427.*

An, — vezi Jordania, N. N.

Aniversarea evenimentelor de la Lena. — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 55, 5 aprilie, p. 3. Sub titlul comun : 4 aprilie. — *411.*

Articolul 767 [Codul de legi ale Imperiului rus]. — În : Codul de legi ale Imperiului rus. Vol. 9. Legile cu privire la stările sociale. Editat în 1899. Petersburg, Imprimeriile statului, [f.a.], p. 155. — *18.*

www.dacoromanica.ro

Batrak — vezi Zatonski, M. P.

Bebel, A. [Scrisoare către V. I. Lenin]. 21 ianuarie (3 februarie) 1905. Manuscris [1]. — *438.*

Belinski, V. G. Scrisoare către Gogol. — *100.*

Berman, I. Influenţa factorului social-juridic şi a celui economic asupra criminalităţii publice. (După datele culegerii de informaţii statistice asupra proceselor penale). — „Pravo", Petersburg, 1913, nr. 33, 18 august, col. 1 912—1 924. — *100—101, 216.*

Bernhard, L. Lupta pentru existenţă dusă de polonezi în Prusia. (Die Polenfrage. Das polnische Gemeinwesen im preussischen Staat). Traducere făcută, cu permisiunea autorului, de A. S. Izgoev după ediţia a 2-a germană. Cu o prefaţă de P. B. Struve şi un articol introductiv de A. S. Izgoev. Moscova, „Reabuşinski", 1911. XXIV, 584 p. — *344.*

Bilanţul zilei presei muncitoreşti. — „Naşa Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 34, 13 iunie, p. 2. — *420, 455—456, 457, 468.*

Bogdanov, A. Curs scurt de ştiinţă economică. Ediţia a 9-a, revăzută. Moscova, „Dorovatovski şi Cearuşnikov", 1906. 288, 22 p. — *119.*

— *Scrisoare către redacţie.* — „Novaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 16, 21 ianuarie, p. 2—3. — *382, 387.*

„Borba", Petersburg. — *1—3, 81, 87, 132, 133, 149, 161, 169, 179, 197, 198, 209—210, 211, 215, 234, 364, 382, 386, 388, 415—416.*

— 1914, nr. 1—3, 22 februarie—12 aprilie. — *81.*

— 1914, nr. 1, 22 februarie. 56 p. — *2, 199, 200, 202—204, 205—206, 207, 208—209, 210—211, 213, 214, 215, 216—217, 218, 376—377.*

— 1914, nr. 2, 18 martie, p. 24—25. — *337.*

— 1914, nr. 3, 12 aprilie, p. 30—34, 34—39. — *81—83.*

— 1914, nr. 4, 28 aprilie, p. 24—33, 56. — *171—174, 382, 383, 384, 385—386, 387, 450—451.*

— 1914, nr. 5, 16 mai, p. 24—25. — *388.*

— 1914, nr. 6, 6 iunie, p. 44—45. — *376.*

Braines, B. Riga. Desfăşurarea campaniei pentru asigurări sociale. — „Severnaia Mîsl", Petersburg, 1913, nr. 1, 23 noiembrie, p. 3, la rubrica : Asigurările sociale. — *127.*

[1] Publicat pentru prima oară în „Culegeri din Lenin", vol. V, 1926, p. 169—170.

www.dacoromanica.ro

Bulkin, F. A. Iniţiativa muncitorească şi demagogia muncitorească. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1914, nr. 3, p. 55—64. — *139, 176, 207, 360.*

Ce gîndesc deputaţii muncitori despre situaţia politică şi despre unirea marxiştilor. (Convorbire cu tov. Petrovski şi Ciheidze). — „Edinstvo", Petersburg, 1914, nr. 4, 29 iunie, p. 2. — *450, 451, 452.*

Ce va fi după asta? — „Luci", Petersburg, 1912, nr. 53, 17 noiembrie, p. 1. — *236.*

**Cerevanin, N. Congresul de la Londra al P.M.S.D.R.* 1907. În anexă: Rezoluţiile adoptate şi proiectele de rezoluţii prezentate. [Petersburg], „Borba", [1907]. 102 p. — *140, 238.*

[Condiţiile fuzionării Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Lituania cu P.M.S.D.R., adoptate la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În: Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. „Ivanov", 1907, p. 345—348. — *465.*

Conferinţa generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. (Din decembrie 1908). Editat de ziarul „Proletarii". Paris, 1909. 47 p. (P.M.S.D.R.). — *26, 231—232.*

Conferinţa octombriştilor. — „Reci", Petersburg, 1913, nr. 307 (2 619), 9 (22) noiembrie, p. 5—6. — *15.*

Conferinţa partidului libertăţii poporului. (De la corespondentul nostru). Petersburg, 26 martie. — „Kievskaia Mîsl", 1914, nr. 86, 27 martie, p. 5. — *72—73, 307.*

Conferinţa partidului libertăţii poporului din 23—25 martie 1914. — „Reci", Petersburg, 1914, nr. 83 (2 752), 26 martie (8 aprilie), p. 3—4. — *72, 306—307, 308, 309, 310 316—317.*

Congresele socialiste internaţionale. [Petersburg], „Utro", [1906]. 90, [5] p. — *318—319.*

* *Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C., Genève, tip. partidului, [1904]. 394, II p. (P.M.S.D.R.). — *3, 25, 27, 104, 229, 230, 233—234, 264, 271, 274—275, 279, 280, 287, 289, 290, 291, 294, 297—298, 301, 302, 317—318, 319, 331—341, 344—345, 348, 353, 399—400, 417, 418, 420, 422, 423, 471, 473—474, 475, 476.*

* Sînt notate cu asterisc cărţile, ziarele, articolele şi documentele pe care există însemnări ale lui V. I. Lenin şi care se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

www.dacoromanica.ro

Congresul al III-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, 1905. XXIX, 401 p. — *437—438.*

Cu privire la poziția narodnicilor de stînga în mișcarea sindicală. — „Severnaia Mîsl", Petersburg, 1913, nr. 2, 26 noiembrie, p. 2. Semnat : B. G-n. — *127.*

Cu privire la schimbul de păreri în problema națională. Din partea redacției. — „Borba", Petersburg, 1914, nr. 2, 18 martie, p. 24—25. — *337.*

* *Cu privire la socialiștii-revoluționari.* [Principalele rezoluții adoptate la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Genève, tip. partidului, [1904], p. 14—15, 358—359. (P.M.S.D.R.). — *271, 274—275, 348, 353, 420.*

Cu privire la unificarea cu „leviția"-P.P.S. [Rezoluție adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]. — În : Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. (Din decembrie 1908). Editura ziarului „Proletarii", Paris, 1909, p. 46. (P.M.S.D.R.). — *26, 231—232.*

Cu privire la unificarea cu „leviția"-P.P.S. [Rezoluție adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]. — În : Înștiințarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la recenta conferință generală ordinară a partidului. [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], p. 6. (P.M.S.D.R.).— *94, 241, 242.*

Cu privire la unificarea orga[nizațiilor] națio[nale] locale. [Rezoluție adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]. — În : Înștiințarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la recenta conferință generală ordinară a partidului. [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], p. 6 (P.M.S.D.R.). *32, 418.*

[Dan, F. I.] În întîmpinarea Internaționalei. — „Novaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1913, nr. 108, 15 decembrie, p. 1 ; nr. 109, 17 decembrie, p. 1. Semnat : F. D. — *124.*

— *Pe calea neadevărului.* — „Severnaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 48, 5 aprilie, p. 1. Semnat : F. D. — *92, 93, 94—95.*

Dare de seamă [asupra sumelor intrate în fondul ziarului „Puti Pravdî" pînă la 1 iunie 1914]. — „Trudovaia Pravda", Petersburg, 1914, nr. 12, 11 iunie, p. 4. — *455—457.*

www.dacoromanica.ro

Dare de seamă asupra sumelor provenite din donaţii care au intrat în fondul ziarului „Trudovaia Pravda" în perioada 1—10 iunie 1914. — „Trudovaia Pravda", Petersburg, 1914, nr. 15, 14 iunie, p. 4. — *454, 455.*

Dare de seamă. — „Edinstvo", Petersburg, 1914, nr. 3, 15 iunie, p. 4, la rubrica : Viaţa muncitorească. — *405.*

Darea de seamă a delegaţiei caucaziene asupra conferinţei generale de partid. Editată de Biroul central al grupurilor din străinătate ale P.M.S.D.R., Paris, Rédaction du Socialisme, 1909. 53 p. (P.M.S.D.R.). — *242.*

Darea de seamă a lui F. Dan — vezi Darea de seamă a delegaţiei caucaziene asupra conferinţei generale de partid.

Darea de seamă financiară a ziarului „Luci" pe perioada 18 septembrie 1912 — 15 ianuarie 1913. — „Luci", Petersburg, 1913, nr. 15 (101), 19 ianuarie, p. 2. — *249.*

Dările de seamă stenografice [ale Consiliului de stat]. Anii 1913—1914. Sesiunea a noua. Şedinţele 1—59 (de la 1 noiembrie 1913 pînă la 30 iunie 1914) şi şedinţa de la 26 iulie 1914. Petersburg, Imprimeriile statului, 1914. XLV p. ; 3 144, 16 col. — *14—16.*

Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. Anii 1912—1913. Prima sesiune. Partea I. Şedinţele 1—30 (de la 15 noiembrie 1912 pînă la 20 martie 1913). Petersburg, Imprimeriile statului, 1913. XXI p., 2 437 col. (Duma de stat. Legislatura a patra). — *230.*

Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1913. Prima sesiune. Partea a II-a. Şedinţele 31—54 (de la 22 martie pînă la 24 mai 1913). Petersburg, Imprimeriile statului, 1913. XV p., 2 246 col., p. 2 247—2 251 anexă. (Duma de stat. Legislatura a patra). — *156.*

Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1914. Sesiunea a doua. Partea a II-a şi a III-a. Petersburg, Imprimeriile statului, 1914. 2 vol. (Duma de stat. Legislatura a patra).

— partea a II-a. Şedinţele 29—52 (de la 22 ianuarie pînă la 19 martie). XVIII p., 1 992 col. — *446.*

— partea a III-a. Şedinţele 53—75 (de la 21 martie pînă la 5 mai 1914). XIX p., 2 046 col. — *60, 145.*

[Declaraţia lui Troţki ş.a. prezentată la şedinţa plenară a C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Diskussionnîi Listok", [Paris], 1910, nr. 2, 25 mai (7 iunie), p. 6, în articolul : Lenin, V. I. „Însemnările unui publicist". Pe ziar este indicată data : 24 7 iunie. — *232—233.*

www.dacoromanica.ro

Declaraţia reprezentanţilor Social-democraţiei din Polonia şi Lituania. — În : Cel de-al II-lea Congres ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Genève, tip. partidului, [1904], p. 388—390. (P.M.S.D.R). — *333—334, 335—336, 418, 423—424.*

„Delo Jizni", Petersburg, 1911, nr. 1, col. 47—58 ; nr. 2, col. 10—20. — *81.*

„Den", Petersburg. — *132—133.*

Despre alianţa narodnicilor cu lichidatorii. — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 38, 16 martie, p. 1. — *128, 348.*

Din partea colectivului de conducere al Blocului din august. — „Naşa Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 21, 29 mai, p. 1, la rubrica : Cu privire la cazul Malinovski. — *373, 374—375.*

Din partea fracţiunii social-democrate din Dumă. — „Naşa Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 22, 30 mai, p. 3. Semnat : Fracţiunea social-democrată. — *373—375.*

Din partea fracţiunii s [ocial]-d [emocrate] din Dumă. Răspuns public. — „Naşa Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 2, 4 mai, p. 1. — *229, 230—231, 232, 233—234, 238—239, 451, 452,*

Din partea redacţiei. [Editorial]. — „Luci", Petersburg, 1912, nr. 1, 16 septembrie, p. 1. — *1.*

Din partea redacţiei. [Răspuns la articolul lui L. D. Troţki „Revista muncitorească"]. — „Severnaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 11, 21 februarie, p. 2. — *210.*

Din partea red[acţiei. Răspunsul redacţiei ziarului „Luci" la articolul lui N. N. Jordania „Din nou despre ilegalitate"]. — „Luci", Petersburg, 1913, nr. 95 (181), 26 aprilie, p. 2. — *2, 3, 210.*

Din partea unui grup de funcţionari comerciali. (Telegramă). — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 86, 14 mai, p. 2, la rubrica : În legătură cu plecarea lui Malinovski. Semnat : Patruzeci de funcţionari comerciali din Moscova. — *367, 368.*

„Diskussionnîi Listok", [Paris], 1910, nr. 2, 25 mai (7 iunie), p. 4—14. Ziarul este datat : 24/7 iunie. — *232—233.*

„Dnevnik Soţial-Demokrata", Geneva, 1905, nr. 2, august, p. 37—49. — *237.*

— 1911, nr. 15, octombrie, p. 7—33. — *425.*

Domov — *vezi* Pokrovski, M. N.

Donţov, D. Presa rusă despre ultimul congres. — „Şleahi", Lvov, 1913, nr. 8—9, 1 octombrie. — *303.*

www.dacoromanica.ro

Dostoievski, F. M. Fraţii Karamazov. — *48.*

Dragomanov, M. P. Polonia istorică şi democraţia velicorusă. Geneva, tip. „Rabotnik" şi „Gromadi", 1881. 511, [2], VIII p. Pe copertă figurează anul apariţiei : 1882. — *321.*

Drozdov, I. G. Salariul muncitorilor agricoli din Rusia în legătură cu mişcarea agrară din 1905—1906. Petersburg, „Semenov", 1914, 68 p. — *20—21, 221—224.*

„Dzvin", [Kiev]. — *153, 338—339, 390.*

* — 1913, nr. 7—8, p. 83—94. — *279, 280, 285, 304, 305, 311, 319, 331—332, 338—339, 340.*

„Edinstvo", Petersburg. — *179, 260, 349, 364, 365, 405, 450, 452—453, 482.*

— 1914, nr. 1, 18 mai, p. 1, 2—3, 4. — *175—179, 250, 349, 376, 405.*

— 1914, nr. 2, 1 iunie, p. 1—2, 4. — *363, 375, 405.*

— 1914, nr. 3, 15 iunie, p. 4. — *405.*

— 1914, nr. 4, 29 iunie, p. 2. — *450, 451, 452—453.*

„Eho", Petersburg. — *106.*

Elpatievski, S. I. Viaţa îşi urmează cursul... — „Russkoe Bogatstvo", Petersburg, 1914, nr. 1, p. 276—299. — *10—12.*

Emile Vandervelde despre Rusia. — „Kievskaia Mîsl", 1914, nr. 159, 12 iunie, p. 2. — *357—358.*

Emile Vandervelde la Petersburg. — „Naşa Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 27, 5 iunie, p. 1. — *355, 394, 437—438.*

Emile Vandervelde la redacţia ziarului „Trudovaia Pravda". — „Trudovaia Pravda", Petersburg, 1914, nr. 4, 1 iunie, p. 1. — *355—356.*

Explicaţii false. — „Ţait", Petersburg, 1914, nr. 17 (56), 8 (21) mai, p. 2. Semnat : A — r. În limba idiş. — *242.*

F. A. — *vezi* Adler, F.

F. D. — *vezi* Dan, F. I.

Ghimmer, N. N. — *vezi* Suhanov, N.

Goethe, J. W. Faust. — *431.*

www.dacoromanica.ro

Gorev, A. — *vezi* Gorev, B. I.

Gorev, B. I. Demagogie sau marxism? (Concluzii şi observaţii). — „Naşa Zarea", Petersburg, 1914, nr. 6, p. 30—41. — *461—462.*

Gorski, A. V. Lock-outul şi tactica „marxismului consecvent". — „Severnaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 51, 11 aprilie, p. 1. — *139, 412.*

„Grajdanin", Petersburg, 1914, nr. 14, 6 aprilie, p. 5—6. — *68.*

Griboedov, A. S. Prea multă minte strică. — *310, 347.*

Iakovlevici, I. Economie „obligată". — „Russkaia Mîsl", Moscova-Petersburg, 1914, vol. III, p. 10—14, la rubrica : În Rusia şi peste hotare. — *96—98, 181—186.*

Imprimeriile statului. — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 68, 23 aprilie, p. 2, la rubrica : Reacţia muncitorilor. — *158—160.*

Ionov, P. Interpelare în legătură cu agitaţia pogromistă. — „Ţait", Petersburg, 1914, nr. 14 (53), 3 (16) aprilie, p. 2. În limba idiş. — *93.*

„Iskra" (veche, leninistă), [Leipzig — München — Londra — Geneva]. — *101, 104—105, 130, 192, 216, 219, 235, 236, 335, 338.*

*— [Leipzig], 1900, nr. 1, decembrie, 6 p. — *103.*

— [Geneva], 1903, nr. 46—51, 15 august — 22 octombrie. — *140.*

„Iskra" (nouă, menşevică), [Geneva]. — *105.*

— 1903, nr. 52, 7 noiembrie, p. 1—2. — *237.*

Iurkevici, L. Prefaţă. — În : Levinski, V. Studiu asupra dezvoltării mişcării muncitoreşti ucrainene din Galiţia. Cu o prefaţă de L. Iurkevici. Extras din revista „Dzvin" (1913, nr. VI—XII şi 1914, nr. I). Kiev, 1914, p. V—XII. — *338.*

*— *Marxiştii din Rusia şi mişcarea muncitorească ucraineană.* — „Dzvin", [Kiev], 1913, nr. 7—8, p. 83—94. — *279, 280, 304, 305, 311, 319, 331—332, 338—339, 340.*

În legătură cu alegerile de împuterniciţi pentru casa de ajutor în caz de boală, care vor avea loc la Uzina „Aivaz". — „Jivaia Mîsl Truda", Petersburg, 1914, nr. 3, 15 iunie, p. 3. Semnat : Un grup de muncitori narodnici de stînga. — *273—275.*

[Înştiinţare cu privire la apariţia nr. 8 al revistei „Sovremennik" pe anul 1914]. — „Severnaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 66, 29 aprilie, p. 1. — *178—179, 349, 481.*

www.dacoromanica.ro

[Înştiinţare cu privire la apariţia nr. 10 al revistei „Sovremennik" pe anul 1914]. — „Edinstvo", Petersburg, 1914, nr. 1, 18 mai, p. 1. — *178, 349.*

Înştiinţare cu privire la conferinţa organizaţiilor P.M.S.D.R. Editat de C.O. [Wien], septembrie 1912. 55 p. (P.M.S.D.R.). — *409.*

[Înştiinţare cu privire la subscripţiile pentru ziarul „Edinstvo"]. — „Edinstvo", Petersburg, 1914, nr. 3, 15 iunie, p. 4, la rubrica : Viaţa muncitorească. — *405.*

Întîi Mai. [Foaie volantă. Viena, aprilie 1913]. 2 p. Semnat : Comitetul de organizare al P.M.S.D.R. — *435.*

Întrebare deschisă adresată deputaţilor Ciheidze, Cihenkeli, Tuleakov, Skobelev, Haustov şi Mankov. — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 50, 30 martie, p. 3. — *451.*

„Jivaia Mîsl", Petersburg. — *199.*

„Jivaia Mîsl Truda", Petersburg, 1914, nr. 3, 15 iunie, p. 3. — *274.*

„Jizn", Petersburg, 1900, nr. 2, p. 297—306. — *39.*

[Jordania, N. N.] Din nou despre „ilegalitate". — „Luci", Petersburg, 1913, nr. 95 (181), 26 aprilie, p. 2. Semnat : An. — *210.*

— *Lupta dintre diferite curente şi problemele unităţii.* — „Borba", Petersburg, 1914, nr. 4, 28 aprilie, p. 24—33. Semnat : An. — *171—174, 450—451, 452.*

Kautsky, K. Dragă tov. Lunacearski! [Scrisoare către A. V. Lunacearski]. Mülbrücken, 9 august 1911. [Manuscris. Trad. rusă hectografiată]. 4 p. — *371, 425.*

— *Naţionalism şi internaţionalism.* — „Naucinaia Mîsl", Riga, 1908, nr. 1, p. 3—42. — *281—282.*

„Kievskaia Mîsl". — *132, 269, 358, 426—427, 486.*

*— 1914, nr. 86, 27 martie, p. 5. — *72—73, 307.*

— 1914, nr. 159, 12 iunie, p. 2. — *358.*

„Kolokol", Londra — Geneva. — *99—100.*

[Kolţov, D.] De partea cui sîntem noi. — „Luci", Petersburg, 1913, nr. 108 (194), 12 mai, p. 1. Semnat : L. S. — *192.*

— *Masele muncitoreşti şi mişcarea ilegală.* — „Luci", Petersburg, 1913, nr. 15 (101), 19 ianuarie, p. 1. — *3.*

www.dacoromanica.ro

Kosovski, V. O *legendă pravdistă.* — „Naşa Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 3, 6 mai, p. 2. — *344—345.*

Kozminîh-Lanin, I. M. Munca suplimentară în fabricile şi uzinele din gubernia Moscova. Moscova, 1914. 31 p. — *225—228.*

L. M. — *vezi* Martov, L.

L. S. — *vezi* Kolţov, D.

L. Vl. — *vezi* Vladimirov, M. K.

Larin, I. Disputa celor două curente şi unirea. — „Borba", Petersburg, 1914, nr. 3, 12 aprilie, p. 30—34, la rubrica : Tribuna. — *81—84.*

— *La dreapta — şi împrejur.* (Cu privire la situaţia actuală). — „Delo Jizni", Petersburg, 1911, nr. 1, col. 47—58 ; nr. 2, col. 10—20. — *81.*

Legea electorală — vezi Regulamentul cu privire la alegerile pentru Duma de stat.

[Lenin V. I.] — Avîntul revoluţionar, grevele şi sarcinile partidului. [Rezoluţie adoptată la Consfătuirea de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid]. — În : [Lenin, V. I.] Comunicatul şi rezoluţiile Consfătuirii Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid. Februarie 1913. Editat de C.C. al P.M.S.D.R. [Paris, prima jumătate a lunii februarie 1913], p. 9—11 (P.M.S.D.R.). — *61, 62, 408—410, 411.*

— *Cadeţii despre problema ucraineană.* — „Raboceaia Pravda", Petersburg, 1913, nr. 3, 16 iulie, p. 1. Semnat : M. — *303.*

— *Cadeţii şi „dreptul popoarelor la autodeterminare".* — „Proletarskaia Pravda", Petersburg, 1913, nr. 4, 11 decembrie, p. 2. Semnat : I. — *303.*

— *Clasa muncitoare şi presa muncitorcască.* — „Trudovaia Pravda", Petersburg, 1914, nr. 14, 13 iunie, p. 1 ; nr. 15, 14 iunie, p. 1. — *272, 358, 467—468.*

*— *Cu privire la lichidatorism şi la grupul lichidatorilor.* [Rezoluţie adoptată la Conferinţa a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — În : Conferinţa generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia din anul 1912. Editat de C.C. Paris, tip. coop. „Ideal", 1912, p. 28—29. (P.M.S.D.R.). — *4, 86, 199, 208, 362, 376, 394, 484.*

Cu privire la narodnici. [Rezoluţie adoptată la Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid din vara anului 1913]. — În : Comunicatul şi rezoluţiile Consfătuirii Comitetului

www.dacoromanica.ro

Central al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid din vara anului 1913. Editat de C.C. [Paris, decembrie], 1913, p. 23—24. (P.M.S.D.R.). — *271, 353, 354—355.*

— *Cu privire la narodnicii de stînga.* — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 86, 14 mai, p. 1. — *254.*

— *Demascarea ficţiunii „Blocului din august".* — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 50, 30 martie, p. 3. — *92, 240.*

— *Despre A. Bogdanov.* — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 21, 25 februarie, p. 2. — *382, 383.*

— *Despre bolşevism.* — În : Rubakin, N. A. Printre cărţi. O încercare de a prezenta bogăţiile cuprinse în cărţile ruseşti în legătură cu istoria ideilor ştiinţifice-filozofice şi literar-sociale. Îndreptar pentru studiul individual, precum şi pentru sistematizarea şi completarea bibliotecilor de cultură generală şi a librăriilor. Vol. II. Ed. a 2-a, completată şi revăzută. Moscova, „Nauka", 1913, p. 772—773, în art. : „Observaţii preliminare" la subcapitolul B. „Socialismul ştiinţific. Socialismul de stat şi social-reformismul". — *120.*

— *Despre „campania de petiţii".* [Rezoluţie adoptată la Conferinţa a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — În : Conferinţa generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, din anul 1912. Editat de C.C. Paris, tip. coop. „Ideal", 1912, p. 27. (P.M.S.D.R.). — *400—401.*

— *Despre formele mişcării muncitoreşti.* (Lock-outul şi tactica marxistă). — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 54, 4 aprilie, p. 1. — *410, 412—413.*

— *Despre fracţiunea social-democrată din Dumă.* [Rezoluţie adoptată la Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid din vara anului 1913]. — În : Comunicatul şi rezoluţiile Consfătuirii Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid din vara anului 1913. Editat de C.C. [Paris, decembrie] 1913, p. 18—19. (P.M.S.D.R.). — *211—212, 213, 444—445.*

— *Despre unitate.* — „Trudovaia Pravda", Petersburg, 1914, nr. 2, 30 mai, p. 1. — *353—354.*

— *Destrămarea Blocului „din august".* — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 37, 15 martie, p. 2. — *209—210, 215.*

— *Dezvoltarea capitalismului în Rusia.* Procesul de formare a pieţei interne pentru marea industrie. 1896—1899. — *221—222.*

— *Liberalii englezi şi Irlanda.* — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 34, 12 martie, p. 1. — *77.*

www.dacoromanica.ro

*— *Materialism şi empiriocriticism.* Însemnări critice despre o filozofie reacţionară. Moscova, „Zveno", [mai] 1909. III, 438 p. Înaintea titlului, autor : Vl. Ilin. — *42, 384.*

— *Muncitorii letoni despre sciziunea din sînul fracţiunii social-democrate.* — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 50, 30 martie, p. 3. — *92, 240.*

*— *Narodnicismul şi lichidatorismul ca elemente de dezagregare în mişcarea muncitorească.* — „Proletarskaia Pravda", Petersburg, 1913, nr. 12, 20 decembrie, p. 1. — *127.*

— *Naţional-liberalismul şi dreptul naţiunilor la autodeterminare.* — „Proletarskaia Pravda", Petersburg, 1913, nr. 12, 20 decembrie, p. 1. — *304—305, 306.*

— *Note critice în problema naţională.* — „Prosveşcenie", Petersburg, 1913, nr. 10, p. 95—105 ; nr. 11, p. 55—59 ; nr. 12, p. 56—64. Semnat : V. Ilin. — *279, 288.*

— *O caricatură de bolşevism.* — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 44. Supliment la nr. 44 al ziarului „Proletarii", 4 (17) aprilie, p. 1—2. — *385.*

— *Oscilări în domeniul tacticii.* — „Proletarii" [Vîborg], 1906, nr. 2, 29 august, p. 2—3. În ziar se indică locul apariţiei : Moscova. — *140.*

— *Proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a naţiunilor* — *vezi* Lenin, V. I. Tovarăşi !

[Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc. Cap. V]. — „Partiinîe Izvestiia", [Petersburg], 1906, nr. 2, 20 martie, p. 12. Sub titlul comun : Proiecte de program agrar pentru apropiatul congres. — *352.*

— *Rezoluţie cu privire la hotărîrea Biroului socialist.* — „Proletarskaia Pravda", Petersburg, 1913, nr. 9, 17 decembrie, p. 2. Semnat : Un grup de marxişti organizaţi. — *124, 214—215.*

— *Rezoluţie cu privire la problema organizatorică şi la congresul partidului [adoptată la Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid în vara anului 1913].* — În : Comunicatul şi rezoluţiile Consfătuirii din vara anului 1913 a Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid. Editat de C.C. [Paris, decembrie] 1913, p. 14. (P.M.S.D.R.). — *424.*

*— *Rezoluţie în problema naţională [adoptată la Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid din vara anului 1913].* — Ibid., p. 20—23. — *152, 323.*

www.dacoromanica.ro

*— *Rezoluţii [adoptate la Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid din vara anului 1913].* — Ibid. p. 12—24. — *177, 188, 214, 236, 353, 405.*

— *Rezoluţii [adoptate la Consfătuirea de la Cracovia a Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid].* — În : [Lenin, V. I.] Comunicatul şi rezoluţiile Consfătuirii Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activişti de partid. Februarie 1913. Editat de C.C. al P.M.S.D.R. [Paris, prima jumătate a lunii februarie 1913], p. 9—23 (P.M.S.D.R.). — *177, 188, 214, 236, 353, 405.*

— *Rolul stărilor sociale şi al claselor în mişcarea de eliberare.* — „Severnaia Pravda", Petersburg, 1913, nr. 22, 28 august, p. 1. Semnat : V. Ilin. — *100—101.*

— *[Telegramă în legătură cu cercetarea cazului Malinovski].* — „Rabocii", Petersburg, 1914, nr. 4, 25 mai, p. 1. — *369—370, 373—374.*

— *Tovarăşi !* — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 48, 28 martie, p. 2, la rubrica : Fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia. — *89, 90.*

Lenin, V. I. ş.a. Marxism şi lichidatorism. Culegere de articole în legătură cu principalele probleme ale mişcării muncitoreşti contemporane. Partea a II-a. Petersburg, „Priboi", 1914. IV, 214 p. — *125, 188, 243—252, 261—263, 445—446, 447, 467—468.*

[Lenin, V. I. şi Zinoviev, G. E.] Din istoria presei muncitoreşti din Rusia. — „Rabocii", Petersburg, 1914, nr. 1, 22 aprilie, p. 1—32. — *268, 353—354.*

Lermontov, M. I. Către A. O. Smirnova. — *188.*

Levinski, V. Studiu asupra dezvoltării mişcării muncitoreşti ucrainene din Galiţia. Cu o prefaţă de L. Iurkevici. Extras din revista „Dzvin" (1913, vol. VI—XII şi 1914, vol. I). Kiev, 1914. XII. 116 p. — *339.*

Leviţki, V. De la revizionism la marxism. — „Severnaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 46, 3 aprilie, p. 2. — *191—192.*

— *Lichidare sau refacere ?* — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 7, p. 91—103, la rubrica : Pe teme actuale. — *141, 378—379.*

Libman, F. O reeditare a unei greşeli vechi. (Cu privire la problema naţională). — „Ţait", Petersburg, 1913, nr. 28, 17 (30) septembrie, p. 3—4. În limba idiş. — *279, 280, 285, 304, 305, 311, 319, 331—332, 337, 338—340, 341, 345.*

www.dacoromanica.ro

Lipin, F. I. Deputaţii muncitori şi problema naţională. — „Ţait", Petersburg, 1913, nr. 9, 21 februarie (6 martie), p. 1. În limba idiş. — *230.*

Lola, O. N. Apel către muncitorii ucraineni. — „Trudovaia Pravda", Petersburg, 1914, nr. 28, 29 iunie, p. 3. Sub titlul comun : Regiunea de sud. — *390.*

„Luci", Petersburg. — *1, 2, 12, 86, 123, 124, 133, 171, 207, 209—210, 246, 361, 402.*

— 1912, nr. 1, 16 septembrie, p. 1. — *1.*

— 1912, nr. 37, 28 octombrie, p. 2. — *167—169.*

— 1912, nr. 53, 17 noiembrie, p. 1. — *236.*

— 1913, nr. 15, (101), 19 ianuarie, p. 1, 2. — *3, 249.*

— 1913, nr. 95, (181), 26 aprilie, p. 2. — *210.*

— 1913, nr. 108, (194), 12 mai, p 1. — *192.*

[Martov, L.] Intervenţia Internaţionalei şi unitatea social-democraţiei în Rusia. II. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1914, nr. 2, p. 81—88. Semnat : L. M. — *124, 130, 132.*

— *O victorie aparentă.* — „Severnaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 44, 1 aprilie, p. 2. Semnat : L. M. — *92, 93.*

— *Răspuns lui Bulkin.* — „Naşa Zarea", Petersburg, 1914, nr. 3, p. 64—70. Semnat : L. M. — *132, 176, 207, 349.*

— *Salvatori sau distrugători?* (Cine şi cum a căutat să distrugă P.M.S.D.R.). Editat de „Golos Soţial-Demokrata". Paris, imp. „Gnatovsky", 1911. 47 p. (P.M.S.D.R.). — *370—371, 425.*

*— *Sciziunea din sînul fracţiunii social-democrate.* — „Naşa Zarea", Petersburg, 1913, nr. 10—11, p. 89—101. — *25, 441—442.*

— *[Scrisoare către N. A. Rubakin cu privire la esenţa şi istoria menşevismului].* — În : Rubakin, N. A. Printre cărţi. O încercare de a prezenta bogăţiile cuprinse în cărţile ruseşti în legătură cu istoria ideilor ştiinţifice-filozofice şi literar-sociale. Îndreptar pentru studiul individual, precum şi pentru sistematizarea şi completarea bibliotecilor de cultură generală şi a librăriilor. Vol. II. Ed. a 2-a, completată şi revăzută. Moscova, „Nauka", 1913, p. 771—772, în art. : „Observaţii preliminare" la subcapitolul B. „Socialismul ştiinţific. Socialismul de stat şi social-reformismul". — *106, 120, 122—123.*

— *Sinuciderea celei de-a patra Dume.* — „Severnaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 61, 23 aprilie, p. 1. Semnat : L. M. — *136.*

www.dacoromanica.ro

— *Sub o ploaie de lovituri.* — „Severnaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 39, 26 martie, p. 2. Semnat : L. M. — *61—62.*

Marx, K. Capitalul. Critica economiei politice, vol. I—III. 1867—1894. — *63, 254, 258.*

— *Capitalul.* Critica economiei politice, vol. I. 1867. — *39—40, 283.*

— *Capitalul.* Critica economiei politice, vol. III, părţile 1—2. 1894. — *39, 40—41.*

— *Manifestul constitutiv al Asociaţiei Internaţionale a Muncitorilor, înfiinţată la 28 septembrie 1864 la întrunirea publică de la St. Martin's Hall, Long Acre, Londra.* 21—27 octombrie 1864. — *324—325, 348.*

— *Mizeria filozofiei.* Răspuns la „Filozofia mizeriei" a d-lui Proudhon. Prima jumătate a anului 1847. — *254, 258, 379.*

— *[Rezoluţia Consiliului General cu privire la politica lui Gladstone faţă de deţinuţii irlandezi].* 16 noiembrie 1869. — *327—328, 329.*

— *Teorii asupra plusvalorii (volumul al IV-lea al „Capitalului").* Ianuarie 1862 — iulie 1863. — *258.*

Marx, K. şi Engels, F. Manifestul Partidului Comunist. Decembrie 1847 — ianuarie 1848. — *63, 254, 258, 348.*

[Meşcerski, V. P.]. Un om de încredere. — „Grajdanin", Petersburg, 1914, nr. 14, 6 aprilie, p. 5—6. Semnat : Las-Nanas. — *68.*

„Mîsl Truda", Petersburg. — *149.*

— 1914, nr. 1, 20 aprilie, p. 1—2. — *147, 148, 149.*

— 1914, nr. 2, 23 aprilie, p. 3—4. — *149.*

Moghileanski, M. M. Autodeterminare şi separatism. — „Reci", Petersburg, 1913, nr. 331 (2 643), 3 (16) decembrie, p. 3. — *302—303.*

— *Congresul studenţilor „din întreaga Ucraină".* — „Reci", Petersburg, 1913, nr. 174 (2 486), 29 iunie (12 iulie), p. 2—3. — *303.*

Moscova. — „Rabocii", Petersburg, 1914, nr. 6, 29 mai, p. 2, la rubrica : În legătură cu plecarea lui Malinovski. Părerile muncitorilor. Semnat : Un grup (30 de oameni). — *366, 376.*

Moscova. 10 aprilie. — „Russkie Vedomosti", Moscova, 1914, nr. 82, 10 aprilie, p. 2. — *162.*

N.R.G. — *vezi* „Naşa Raboceaia Gazeta".

www.dacoromanica.ro

„*Nacealo*", Petersburg. — *106.*

„*Narodnaia Duma*", Petersburg. — *106.*

„*Naș Puti*", Moscova. — *268.*

„*Naşa Raboceaia Gazeta*", Petersburg. — *170, 171, 233, 356, 359, 367, 369, 374, 376, 386, 402, 403, 404, 417, 420, 423, 433, 440, 442, 443—444, 445, 446, 452, 455, 456, 457, 467.*

— 1914, nr. 2, 4 mai, p. 1. — *229, 230—231, 233, 234, 238—239.*

— 1914, nr. 3, 6 mai, p. 2. — *344.*

— 1914, nr. 17, 23 mai, 4 p. — *267.*

— 1914, nr. 19, 25 mai, 4 p. — *267.*

— 1914, nr. 21, 29 mai, p. 1. — *374, 375.*

— 1914, nr. 22, 30 mai, p. 3. — *374.*

— 1914, nr. 27, 5 iunie, p. 1. — *355.*

— 1914, nr. 34, 13 iunie, p. 2. — *420, 455—456, 457, 468.*

— 1914, nr. 41, 21 iunie, p. 3. — *457.*

„*Naşa Zarea*", Petersburg. — *2, 12, 122, 123, 124, 130, 132, 133, 176, 205, 209, 248, 249, 360, 361, 417, 423.*

— 1910, nr. 7, p. 91—103. — *141, 378—379.*

— 1912, nr. 6, p. 8—20. — *435.*

*— 1913, nr. 10—11, p. 89—101. — *25, 442.*

— 1914, nr. 2, p. 81—88. — *124, 130, 132.*

— 1914, nr. 3, p. 55—64, 64—70. — *139, 176, 206, 359—360.*

— 1914, nr. 4, p. 59—65. — *240—241.*

— 1914, nr. 6, p. 30—41. — *461.*

„*Naucinaia Mîsl*", Riga, 1908, nr. 1, p. 3—42. — *281.*

Nekrasov, N. A. Omul din deceniul al 5-lea. — *375.*

Nikolaeveț. Cu privire la lupta pentru presă. (Culegere de articole despre presă). — „Severnaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 28, 13 martie, p. 2, la rubrica : Pentru libertatea presei. — *131—132, 134, 217—218, 446.*

„*Novaia Jizn*", Petersburg. — *106.*

„*Novaia Raboceaia Gazeta*", Petersburg. — *12, 23—24, 171, 176, 199, 370, 447.*

www.dacoromanica.ro

— 1913, nr. 69, 29 octombrie, p. 1 ; nr. 71, 31 octombrie, p. 2. — *279, 280, 285, 297, 304, 305, 311, 319, 340, 343, 472.*

— 1913, nr. 108, 15 decembrie, p. 1 ; nr. 109, 17 decembrie, p. 1. — *124.*

— 1914, nr. 16, 21 ianuarie, p. 2—3. — *382, 387.*

— „*Novoe Vremea*", Petersburg. — *5, 6—8, 181, 305.*

— 1913, nr. 13 563, 13 (26) decembrie, p. 4. — *305.*

Novotorjski, G. Este necesară revizuirea? (Despre sarcinile grupului trudovic). — „Sovremennik", Petersburg, 1914, nr. 4, februarie, p. 78—84. — *271.*

O apreciere burgheză şi lichidatoristă. — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 47, 27 martie, p. 1. — *62.*

„*Partiinîe Izvestiia*", [Petersburg], 1906, nr. 2, 20 martie, p. 12. — *352—353.*

4 aprilie la Petersburg. — „Severnaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 48, 5 aprilie, p. 3. — *412.*

Peşehonov, A. V. Pe teme actuale. Democratizarea creditului. — „Russkoe Bogatstvo", Petersburg, 1914, nr. 4, p. 335—363. — *162, 164.*

— *Pe teme actuale.* Platforma noastră (contururile şi limitele ei). — „Russkoe Bogatstvo", Petersburg, 1906, [nr. 8], p. 178—206. — *9, 343.*

„*Pikri*" (Duma), Tiflis. În limba gruzină. — *268.*

Plehanov, G. V. Ca să fie împăcată şi capra şi varza. — „Dnevnik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1911, nr. 15, octombrie, p. 7—33. — *425.*

— *Ce este necesar pentru a putea înfăptui unitatea forţelor noastre?* Scrisoarea I. — „Edinstvo", Petersburg, 1914, nr. 1, 18 mai, p. 2—3. — *250.*

— *Ce nu trebuie făcut.* — „Iskra", [Geneva], 1903, nr. 52, 7 noiembrie, p. 1—2. — *237—238.*

— *Cui i s-a tăiat capul nu mai plînge după păr.* (Declaraţie). — „Edinstvo", Petersburg, 1914, nr. 2, 1 iunie, p. 2. Sub titlul comun : În legătură cu plecarea lui Malinovski. — *375—376.*

— *Despre tactica noastră faţă de lupta burgheziei liberale împotriva ţarismului.* (Scrisoare către Comitetul Central.) Editat de

www.dacoromanica.ro

P.M.S.D.R. Geneva, tip. partidului, 1905. 31 p. (P.M.S.D.R.). — *140.*

— *Fraţi care se duşmănesc între ei.* — „Dnevnik Soţial-Demokrata", Geneva, 1905, nr. 2, august, p. 37—49. — *232.*

— *Proiect de program al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* — „Zarea", Stuttgart, 1902, nr. 4, august, p. 11—39, la rubrica : A. — *304, 332.*

— *„Scrisoare deschisă" şi „Răspuns deschis".* Scrisoarea a doua. — „Edinstvo", Petersburg, 1914, nr. 2, 1 iunie, p. 1—2. — *364.*

— *Sub o ploaie de gloanţe.* Însemnări sumare. Însemnarea 1. — „Pravda", Petersburg, 1913, nr. 78, (282), 3 aprilie, p. 1—2. — *175, 238, 364.*

„Pocin" („L'Initiative"), Paris. — *127.*

[Pokrovski, M. N. Comunicare în legătură cu refuzul de a colabora la publicaţiile grupului „Vpered"]. — În : Vpered. Culegere de articole în problemele actuale. Nr. 3. Ed. grupului „Vpered". [Geneva, tip. coop. „Uniunea"], mai 1911, col. 78. Semnat : Domov. — *383.*

Pomealovski, N. G. Amintiri din seminar. — *338.*

Potresov, A. N. P. B. Akselrod. (Patruzeci şi cinci de ani de activitate obştească). [Petersburg], „Nakanune", [1914]. 54 p. — *130.*

„Pravda", Petersburg. — *23, 86, 109, 133, 199, 205, 207, 246, 249, 268, 302, 382, 385, 386, 394, 402, 404, 406, 408, 410, 412, 425, 440, 443, 444, 446, 447, 454, 461.*

— 1913, nr. 78 (282), 3 aprilie, p. 1—2. — *175, 238, 363.*

„Pravo", Petersburg, 1913, nr. 33, 18 august, col. 1 912—1 924. — *99—101, 105, 216.*

Presa. — „Reci", Petersburg, 1913, nr. 340 (2 652), 12 (25) decembrie, p. 2. — *304, 305.*

Probleme ale unităţii. Din partea redacţiei. — „Borba", Petersburg, 1914, nr. 3, 12 aprilie, p. 34—39. — *81, 82.*

Programul agrar, [adoptat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.] — În foaia volantă : Hotărîrile şi rezoluţiile Congresului de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. [Petersburg], tip. Comitetului Central, [1906], p. 1. (P.M.S.D.R.). — *253, 257, 350—351, 352.*

Programul Partidului constituţional-democrat [adoptat la Congresul al II-lea]. — În : Partidul constituţional-democrat. (Partidul libertăţii poporului). Hotărîrile Congresului al II-lea din 5—11 ia-

www.dacoromanica.ro

nuarie 1906 şi programul. Petersburg, tip. „Obşcestvennaia Polza", 1906, p. 21—30. — *304, 305, 307, 334.*

Programul partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, adoptat la Congresul al II-lea al partidului. — În : Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Genève, tip. partidului, [1904], p. 1—6. (P.M.S.D.R.). — *3, 25, 27, 215, 233, 264, 279, 287, 289, 290, 291, 294, 298, 301, 302, 318, 331—340, 344, 399—400, 416, 418, 422, 471, 474, 475, 476.*

Proiect de program agrar elaborat de bolşevici pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. — *vezi* Lenin, V. I. Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc. Cap. V.

„Proletarii", [Vîborg — Geneva — Paris]. — *105.*

— [Vîborg], 1906, nr. 2, 29 august, p. 2—3. Pe ziar este indicat locul apariţiei : Moscova. — *140.*

— [Geneva], 1908, nr. 21, 26 (13) februarie, p. 4. — *421—423.*

— [Paris], 1909, nr. 44. Supliment la nr. 44 al ziarului „Proletarii", 4 (17) aprilie, p. 1—2. — *385.*

„Proletarskaia Pravda", Petersburg. — *304, 305, 306.*

— 1913, nr. 4, 11 decembrie, p. 2. — *304.*

— 1913, nr. 9, 17 decembrie, p. 2. — *124, 214—215.*

— 1913, nr. 12, 20 decembrie, p. 1. — *127, 304—305, 306.*

„Prosveşcenie", Petersburg. — *197, 425.*

— 1913, nr. 10, p. 95—105 ; nr. 11, p. 55—59 ; nr. 12, p. 56—64. Semnat : V. Ilin. — *279, 288.*

Puşkin. A. S. Eroul. — *69.*

— *Evgheni Oneghin.* — *205.*

„Puti Pravdi", Petersburg. — *82, 111—112, 134, 448, 455, 456, 458, 461, 462.*

— 1914, nr. 21, 25 februarie, p. 2. — *382, 383.*

— 1914, nr. 34, 12 martie, p. 1. — *77.*

— 1914, nr. 37, 15 martie, p. 2. — *210, 215.*

— 1914, nr. 38, 16 martie, p. 1. — *138, 348.*

— 1914, nr. 47, 27 martie, p. 1. — *62.*

— 1914, nr. 48, 28 martie, p. 2. — *89.*

www.dacoromanica.ro

— 1914, nr. 50, 30 martie, p. 3. — *92, 240, 451.*

— 1914, nr. 54, 4 aprilie, p. 1. — *410, 413.*

— 1914, nr. 55, 5 aprilie, p. 3. — *411.*

— 1914, nr. 63, 17 aprilie, p. 2. — *229, 231—233, 451.*

— 1914, nr. 68, 23 aprilie, p. 2. — *158.*

— 1914, nr. 86, 14 mai, p. 1, 2. — *254, 368.*

— 1914, nr. 92, 21 mai, p. 2. — *366, 369—370.*

R. V. Malinovski (Deputat al muncitorilor din Moscova). — „Luci", Petersburg, 1912, nr. 37, 28 octombrie, p. 2. — *167—170.*

„Raboceaia Mîsl" [Petersburg — Berlin — Varşovia — Geneva]. — *103—104.*

„Raboceaia Pravda", Petersburg, 1913, nr. 3, 16 iulie, p. 1. — *303.*

„Rabocee Delo", Geneva. — *104.*

„Rabocii", Petersburg, 1885, nr. 1—2, ianuarie—iulie. — *102.*

„Rabocii", Petersburg, 1914, nr. 1, 22 aprilie, p. 1—32. — *268, 354.*

— 1914, nr. 4, 25 mai, p. 1. — *371, 373—374.*

— 1914, nr. 6, 29 mai, p. 2. — *366, 376—377.*

„Rabotnik", Geneva. — *104.*

Rakitnikov, N. I. Iobăgia şi capitalismul. — „Smelaia Mîsl", Petersburg, 1914, nr. 7, 1 iunie, p. 2. — *254.*

Răsfoind ziare şi reviste. — „Novoe Vremea", Petersburg, 1913, nr. 13 563, 13 (26) decembrie, p. 4. — *305.*

Răspuns public — *vezi* Din partea fracţiunii social-democrate din Dumă.

[Reazanov, D. B.] Iluzii spulberate. În legătură cu cauzele crizei din partidul nostru. Editat de autor. Geneva, 1904, 117 p. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului, autor: N. Reazanov. — *219.*

„Reci", Petersburg. — *302, 306—307, 448.*

— 1913, nr. 174 (2 486), 29 iunie (12 iulie), p. 2—3. — *302, 303.*

— 1913, nr. 307 (2 619), 9 (22) noiembrie, p. 5—6. — *15.*

— 1913, nr. 331 (2 643), 3 (16) decembrie, p. 3. — *303.*

— 1913, nr. 340 (2 652), 12 (25) decembrie, p. 2. — *304, 305.*

www.dacoromanica.ro

— 1914, nr. 83 (2 752), 26 martie (8 aprilie), p. 3—4. — *72, 306—307, 308, 311, 316—317.*

— 1914, nr. 152 (2 821), 7 (20) iunie, p. 2. — *357, 359—360, 361, 366.*

Regulament cu privire la alegerile pentru Duma de stat. [3 (16) iunie 1907]. — „Colecţia de hotărîri şi dispoziţii ale guvernului, publicată sub îngrijirea Senatului ocîrmuitor", Petersburg, 1907, Secţiunea 1, nr. 94, 3 iunie, publ. sub nr. 845, p. 1 303—1 380. — *86, 207.*

Rezoluţia reprezentanţilor a zece asociaţii profesionale din Moscova — vezi Rezoluţii.

[Rezoluţie adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. în completare la proiectul condiţiilor de unificare a Bundului cu P.M.S.D.R.]. — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R. care a avut loc la Stockholm în 1906, Moscova, tip. „Ivanov", 1907, p. 392. — *418.*

Rezoluţie cu privire la atitudinea faţă de partidele neproletare, [adoptată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, p. 454—455. (P.M.S.D.R.). — *271—274, 353, 420.*

Rezoluţie cu privire la dările de seamă [adoptată la Conferinţa a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908)]. — În : Conferinţa generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. (Decembrie 1908). Editat de ziarul „Proletarii". Paris, 1909, p. 38. (P.M.S.D.R.). — *26—27, 231.*

Rezoluţie cu privire la dările de seamă [adoptată la Conferinţa a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908)]. — În : Înştiinţarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferinţa generală ordinară a partidului [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], p. 4, (P.M.S.D.R.). — *85, 93, 94—95, 122—123, 126, 138, 175, 200, 206, 220, 229, 236, 238, 250, 397, 401, 407, 416, 484, 485.*

Rezoluţie cu privire la sindicate, [adoptată de C.C. al P.M.S.D.R. în ianuarie 1908]. — „Proletarii", [Geneva], 1908, nr. 21, 26 (13) februarie, p. 4, la rubrica : Viaţa de partid. — *422.*

Rezoluţie cu privire la sindicate, [adoptată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.] — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, p. 458. (P.M.S.D.R.). — *422.*

www.dacoromanica.ro

Rezoluţii. — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 92, 21 mai, p. 2, la rubrica : În legătură cu plecarea lui Malinovski. Semnat : Reprezentanţii a zece asociaţii profesionale din Moscova. — *366, 368—370, 372—373, 426—427.*

[Rezoluţiile adoptate la Conferinţa a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908)]. — În : Înştiinţarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferinţa generală ordinară a partidului. [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], p. 4—7 (P.M.S.D.R.). — *25, 26—27, 175, 214, 233, 236, 241.*

Rezoluţiile [adoptate la Conferinţa a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — În : Conferinţa generală din 1912 a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Editat de C.C. Paris, tip. coop. „Ideal", 1912, p. 14—34. (P.M.S.D.R.). — *86, 87, 177, 188, 214, 236, 354, 401, 405.*

[Rezoluţiile adoptate la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, p. 454—458. (P.M.S.D.R.). — *25, 214, 236.*

[Rezoluţiile adoptate la plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R.]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, p. 10—11, la rubrica : Viaţa de partid. — *25, 26—27, 175, 214, 233, 236, 386.*

Rezoluţiile sesiunii din decembrie 1913 a Biroului socialist internaţional — *vezi* Das Internationale Bureau.

Riga. Adunarea generală a administratorilor caselor de asigurări sociale pentru desemnarea candidaţilor în alegerile guberniale pentru asigurările sociale. — „Mîsl Truda", Petersburg, 1914, nr. 2, 23 aprilie, p. 3—4. Semnat : Inorodeţ. — *149.*

Rubakin, N. A. Prefaţă la vol. al II-lea [al lucrării „Printre cărţi"]. — În : Rubakin, N. A. Printre cărţi. O încercare de a prezenta bogăţiile cuprinse în cărţile ruseşti în legătură cu istoria ideilor ştiinţifice-filozofice şi literar-sociale. Îndreptar pentru studiul individual, precum şi pentru sistematizarea şi completarea bibliotecilor de cultură generală şi a librăriilor. Vol. II. Ed. a 2-a, completată şi revăzută. Moscova, „Nauka", 1913, p. V—XV. — *118, 119.*

— *Printre cărţi.* O încercare de a prezenta bogăţiile cuprinse în cărţile ruseşti în legătură cu istoria ideilor ştiinţifice-filozofice şi literar-sociale. Îndreptar pentru studiul individual, precum şi pentru sistematizarea şi completarea bibliotecilor de cultură generală şi a librăriilor. Vol. II. Ed. a 2-a, completată şi revăzută.

www.dacoromanica.ro

Moscova, „Nauka", 1913. XV, 930, 67 p. — *106, 118—121, 122—123.*

„Russkaia Mîsl". Moscova — Petersburg. — *96, 181, 365.*

— 1913, vol. XII, p. 1—12. — *290.*

— 1914, vol. III, p. 10—14. — *96—98, 181—186, 365.*

„Russkie Vedomosti", Moscova, 1914, nr. 82, 10 aprilie, p. 2. — *162.*

„Russkoe Bogatstvo", Petersburg. — *12, 192, 253, 482.*

— 1906, [nr. 8], p. 178—206. — *9, 343.*

— 1914, nr. 1, p. 276—299. — *10—12.*

— 1914, nr. 4, p. 335—363. — *162, 165.*

„Russkoe Slovo", Moscova. — *486.*

„Russkoe Znamea", Petersburg. — *170.*

Saltîkov-Şcedrin, M. E. Mărunţişurile vieţii. — Peste hotare. — *216, 307, 338, 339, 340.*

Saluturi adresate ziarului „Edinstvo". — „Edinstvo", Petersburg, 1914, nr. 1, 18 mai, p. 4. — *332.*

Saluturi adresate ziarului „Edinstvo". — „Edinstvo", Petersburg, 1914, nr. 2, 1 iunie, p. 4. — *405—406.*

Sarcina momentului. — „Stoikaia Mîsl", Petersburg, 1914, nr. 13, 26 martie, p. 1. — *61—62.*

Sciziunea fracţiunii din Dumă. — „Borba", Petersburg, 1914, nr. 1, 22 februarie, p. 27—30. — *211, 213, 214.*

Scrisoare către organizaţiile de partid. [Scrisoarea I. Foaie volantă]. F. l., [noiembrie 1904]. 4 pag. (Numai pentru membrii de partid). — *130, 140.*

Scrisoare către redacţie. — „Borba", Petersburg, 1914, nr. 5, 16 mai, p. 24—25, la rubrica : Tribuna. — *388.*

Scrisoare deschisă [a membrilor cercului din Paris şi ai celui din Geneva al grupului „Vpered"]. — „Borba", Petersburg, 1914, nr. 4, 28 aprilie, p. 56. — *382, 383, 384, 385—386, 387.*

Scrisoare deschisă către deputaţii Ciheidze, Cihenkeli, Skobelev, Haustov, Mankov şi Tuleakov. — „Puti Pravdî", Petersburg, 1914, nr. 63, 17 aprilie, p. 2. Semnat : Fracţiunea muncitorească social-democrată din Rusia. — *229, 230, 231—232, 451.*

Sedov, L. — *vezi* Kolţov, D.

www.dacoromanica.ro

Semkovski, S. I. Marxism simplist în problema națională. — „Novaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1913, nr. 69, 29 octombrie, p. 1 ; nr. 71, 31 octombrie, p. 2. — *279, 280, 285, 297, 304, 305, 311, 319, 331—332, 339—341, 343, 472.*

„*Severnaia Mîsl*", Petersburg, 1913, nr. 1, 23 noiembrie, p. 3. — *127.*

— 1913, nr. 2, 26 noiembrie, p. 2. — *127.*

„*Severnaia Pravda*", Petersburg, 1913, nr. 22, 28 august, p. 1. — *100—101.*

„*Severnaia Raboceaia Gazeta*", Petersburg. — *2—3, 12, 82, 92, 94, 122, 123—124, 130, 149—150, 171, 198, 233, 250, 412, 451, 452, 455, 456, 460.*

— 1914, nr. 11, 21 februarie, p. 2. — *2, 3, 198, 210.*

— 1914, nr. 28, 13 martie, p. 2. — *132, 134, 139, 217, 446.*

— 1914, nr. 35, 21 martie, p. 2. — *153—154.*

— 1914, nr. 36, 22 martie, p. 1. — *454, 456.*

— 1914, nr. 39, 26 martie, p. 2. — *62.*

— 1914, nr. 44, 1 aprilie, p. 2. — *92, 93.*

— 1914, nr. 46, 3 aprilie, p. 2. — *191—192.*

— 1914, nr. 48, 5 aprilie, p. 1, 3. — *92, 93, 412.*

— 1914, nr. 51, 11 aprilie, p. 1. — *139, 412.*

— 1914, nr. 61, 23 aprilie, p. 1. — *136.*

— 1914, nr. 66, 29 aprilie, p. 1. — *178, 349, 481.*

* *Situația actuală și sarcinile partidului.* Platformă elaborată de grupul bolșevicilor. Editat de grupul „Vpered". Paris, tip. coop. „Uniunea", [1909]. 32 p. (P.M.S.D.R.). — *382—383, 384—385, 388.*

„*Smelaia Mîsl*", Petersburg. — *273, 351, 357.*

— 1914, nr. 7, 1 iunie, p. 2. — *254.*

— 1914, nr. 9, 6 iunie, p. 1—2. — *258.*

Snessarev, N. V. Mirajul „Novoe Vremea". Aproape un roman. Petersburg, tip. „Pivovarski" și „Tipograf", 1914. 135 p. — *5—8.*

„*Soțial-Demokrat*", [Vilno — Petersburg — Paris — Geneva]. — *177, 386, 400, 484.*

— [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, p. 10—11. — *25, 26, 27, 85, 93, 94, 123, 125—126, 138—139, 140, 141, 175, 176,*

www.dacoromanica.ro

214, 229, 233—234, 236, 250, 359, 361, 376—377, 378, 380—381, 385—386, 397, 401, 416, 417, 484, 485.

— Nr. 28—29 — nr. 32, 5 (18) noiembrie 1912—15 (28) decembrie 1913. — *408.*

„*Sovremennik*", Petersburg. — *161, 178, 271, 273, 349, 366, 481—482.*

— 1914, nr. 4, februarie, p. 78—84. — *271.*

— 1914, nr. 6, martie, p. 59—69, 83—87. — *482.*

— 1914, nr. 7, aprilie, p. 66—78. — *349—350, 351, 352, 420.*

— 1914, nr. 9, mai, p. 64—71. — *353.*

— 1914, nr. 12, iunie, p. 69—81. — *178.*

„*Sovremennîi Mir*", [Petersburg, 1911], nr. 7, p. 345—348. — *384.*

„*S.-Peterburgskii Rabocii Listok*". — *102.*

*„*Sputnik Rabocego*" *pe anul 1914.* Petersburg, „Priboi", [1914]. [8], 190 p., [90]. — *267, 269, 407.*

Starea de lucruri din partid. [Rezoluţie adoptată la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11 din 26 (13) februarie, p. 10, la rubrica : Viaţa de partid. — *26—28, 85, 93, 94, 122, 126, 138—139, 140—141, 175, 176, 229, 232—234, 236, 238, 250, 358—359, 361, 376, 377—378, 380—381, 385—386, 401, 416, 417, 484, 485.*

Statistica proprietăţilor funciare pe anul 1905. Culegere de date pentru cele 50 de gubernii ale Rusiei europene. Petersburg, tip. „Minkov", 1907. 199 p.; L pagini de tabele. (Comisia centrală de statistică a Ministerului Afacerilor Interne). — *186.*

Statutul organizatoric [adoptat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, p. 459. (P.M.S.D.R.). — *25, 421.*

„*Stoikaia Mîsl*", Petersburg. — *192, 253.*

— 1914, nr. 5, 7 martie, p. 3. — *128, 348.*

— 1914, nr. 13, 26 martie, p. 1. — *61—62.*

— 1914, nr. 14, 28 martie, p. 2—3. — *63—66.*

— 1914, nr. 18, 9 aprilie, 4 p. — *435.*

— 1914, nr. 20, 13 aprilie, p. 1—2. — *162, 165.*

„*Strahovanie Rabocih*", Petersburg. — *422.*

www.dacoromanica.ro

Strelţov, R. E. Politica de unificare a Internaţionalei. — „Sovremennik", Petersburg, 1914, nr. 6, martie, p. 83—87. — *482.*

Struve, P. B. Economie şi preţ. Studii critice asupra teoriei şi istoriei vieţii economice. Partea I. Economia şi societatea. — Preţ-valoare. Petersburg-Moscova, [Reabuşinski], 1913, IV, XXXV, 358 p. (Studii şi lucrări de economie politică şi de ştiinţe sociale, publicate sub îngrijirea lui P. B. Struve. Vol. III). — *36—57.*

— *Prefaţă la prima parte [a cărţii „Economie şi preţ"].* — În: Struve, P. B. Economie şi preţ. Studii critice asupra teoriei şi istoriei vieţii economice. Partea I. Economia şi societatea. — Preţ-valoare. Petersburg-Moscova, [„Reabuşinski"], 1913, p. IV—V. (Studii şi lucrări de economie politică şi de ştiinţe sociale, publicate sub îngrijirea lui P. B. Struve. Vol. III). — *36.*

— *Principala antinomie a teoriei valorii bazate pe muncă.* — „Jizn", Petersburg, 1900, nr. 2, p. 297—306. — *39.*

— *Problema economică „a Rusiei Mari".* Însemnările unui economist despre război şi despre economia naţională. — În: Rusia Mare. Culegere de articole în probleme militare şi sociale. Vol. 2. Moscova, „Reabuşinski", [1911], p. 143—154. — *36.*

Suhanov, N. Cîteva cuvinte despre marxism şi revizionism. — „Sovremennik", Petersburg, 1914, nr. 7, aprilie, p. 66—78. — *349—351, 352, 421.*

— *Cîteva cuvinte despre narodnicism.* — „Sovremennik", Petersburg, 1914, nr. 6, martie, p. 59—69. — *482.*

— *Unitate.* — „Sovremennik", Petersburg, 1914, nr. 12, iunie, p. 69—81. — *179.*

Suspendarea ziarului „Puti Pravdî". — „Borba", Petersburg, 1914, nr. 6, 6 iunie, p. 44—45. — *376.*

„Şleahi", Lvov, 1913, nr. 8—9, 1 octombrie. — *303.*

Terlaici, G. Mic îndreptar pentru cunoaşterea sistematică a dreptului civil privat din Rusia. Partea I şi a II-a. Petersburg, 1810. 110, 241 p. — *38.*

[Tihomirnov, V. A.] Colectele pentru ziarele marxiste „pravdiste" (pravd.) şi lichidatoriste (lichid.) făcute la Petersburg de la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914. [Tabel]. — În: Lenin, V. I. ş.a. Marxism şi lichidatorism. Culegere de articole în legătură cu principalele probleme ale mişcării muncitoreşti contemporane. Partea a II-a. Petersburg, „Priboi", 1914, p. 208, în art.:

www.dacoromanica.ro

Lenin, V. I. „Clasa muncitoare şi presa muncitorească". — *188, 243—252, 262—263, 447, 467—468.*

[Tolstoi, L. N.] Cîntec din Sevastopol. — *340.*

— *Prefaţă de L. N. Tolstoi la albumul „Ţărani ruşi" de N. Orlov.* — În: Ţărani ruşi. Tablouri ale pictorului N. Orlov. Cu o prefaţă de L. N. Tolstoi. Petersburg, „Golike" şi „Vilborg", 1909. 8 p., IX p. cu ilustraţii. — *35.*

Tovarăşi! Au trecut doi ani de cînd în îndepărtata Lenă... [Foaie volantă. Petersburg, 4 aprilie 1914]. 2 p. Semnat: C.P. al P.M.S.D.R. — *410—411, 412, 413.*

„Tovarişci", Petersburg. — *131.*

[Troţki, L. D.] Din partea redacţiei. — „Borba", Petersburg, 1914, nr. 1, 22 februarie, p. 3—7. — *199, 200, 202—204, 205—206, 207, 208—210, 214, 215, 217, 218, 377—378.*

— *Parlamentarismul şi clasa muncitoare.* — „Borba", Petersburg, 1914, nr. 1, 22 februarie, p. 31—35. Semnat: N. Troţki. — *216—217.*

— *Revista muncitorească.* — „Severnaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 11, 21 februarie, p. 2. Semnat: N. Troţki. — *3, 198.*

— *Sarcinile noastre politice.* (Probleme tactice şi organizatorice). Editat de P.M.S.D.R. Geneva, tip. partidului, 1904. XI, 107 p. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului, autor: N. Troţki. — *105, 219.*

Trubeţkoi, E. N. Noua Rusie a zemstvelor. (Din observaţiile unui militant al zemstvei). — „Russkaia Mîsl", Moscova-Petersburg, 1913, vol. XII, p. 1—12. — *290.*

„Trudovaia Pravda", Petersburg. — *272, 355, 468.*

— 1914, nr. 1, 23 mai, p. 2. — *367.*

— 1914, nr. 2, 30 mai, p. 1. — *354—355.*

— 1914, nr. 4, 1 iunie, p. 1. — *356.*

— 1914, nr. 7, 5 iunie, p. 3. — *376, 377.*

*—1914, nr. 12, 11 iunie, p. 1, 4. — *269, 455—456.*

— 1914, nr. 14, 13 iunie, p. 1; nr. 15, 14 iunie, p. 1. — *272, 359, 431—432.*

— 1914, nr. 15, 14 iunie, p. 4. — *454—455.*

— 1914, nr. 28, 29 iunie, p. 3. — *390.*

„Ţait", Petersburg, în limba idiş. — *93, 268.*

www.dacoromanica.ro

— 1913, nr. 2, 29 decembrie. 4 p. În limba idiş. — *268.*

— 1913, nr. 9, 21 februarie (6 martie), p. 1. În limba idiş. — *230.*

— 1913, nr. 28, 17 (30) septembrie, p. 3—4. În limba idiş. — *279, 285, 304, 305, 319, 330—332, 337, 338—340, 345.*

— 1914, nr. 14 (53), 3 (16) aprilie, p. 2. În limba idiş. — *93.*

— 1914, nr. 17 (56), 8 (21) mai, p. 2. În limba idiş. — *242.*

Un grup de marxişti. Declaraţie [în legătură cu plecarea lui Malinovski]. — „Trudovaia Pravda", Petersburg, 1914, nr. 7, 5 iunie, p. 3, la rubrica : În legătură cu plecarea lui Malinovski. — *375, 376.*

**Uralski, N. Cum de se întîmplă aşa ceva?* (Corespondenţe muncitoreşti apărute în ziarul lichidatorist). — „Trudovaia Pravda", Petersburg, 1914, nr. 12, 11 iunie, p. 1. — *269.*

Uspenski, G. I. Ghereta. — *305, 308.*

V.A.T. — *vezi* Tihomirnov, V. A.

V. O. Înrăutăţirea situaţiei învăţămîntului. — „Severnaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 35, 21 martie, p. 2. — *153, 154.*

Vandervelde şi socialiştii ruşi. — „Reci", Petersburg, 1914, nr. 152 (2 821), 7 (20) iunie, p. 2. — *356—357, 358—359, 361, 366.*

V-dimov, V. Problema agrară şi narodnicismul de stînga. — „Smelaia Mîsl", Petersburg, 1914, nr. 9, 6 iunie, p. 1—2. — *258.*

„*Vek*", Moscova. — *8.*

[Vladimirov, M. K.] „Consfătuirea din vară a Comitetului Central cu unii activişti de partid". — „Za Partiiu", [Paris], 1914, nr. 5, februarie, p. 5—6. Semnat : L. Vl. — *299.*

„*Volna*", Petersburg. — *106.*

„*Voprosî Strahovaniia*", Petersburg. — *173, 422.*

Voronov, B. Dezbinarea fracţionistă şi sarcinile actuale. — „Sovremennik", Petersburg, 1914, nr. 9, mai, p. 64—71. — *354.*

— *Grupul muncitoresc în alegerile pentru Asigurările sociale şi narodnicii de stînga.* — „Mîsl Truda", Petersburg, 1914, nr. 1, 20 aprilie, p. 1—2. — *147, 148, 150.*

www.dacoromanica.ro

Vpered. Culegere de articole despre problemele curente. Nr. 3. Editat de grupul „Vpered". [Geneva, tip. coop. „Uniunea"], mai 1911, 78 col. — *383.*

„*Vpered*", Geneva. — *105.*

Weiss, F. Congresul marxiştilor letoni. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1914, nr. 4, p. 59—65. — *240—241.*

„*Za Partiiu*", Paris. — *132, 133.*

— 1914, nr. 5, februarie, p. 5—6. — *299.*

„*Za Pravdu*", Petersburg. — *153.*

„*Zarea*", Stuttgart, 1902, nr. 4, august, p. 11—39, la rubrica : A. — *304, 332.*

[Zatonski, M. P.] Socialismul şi ţărănimea. — „Stoikaia Mîsl", Petersburg, 1914, nr. 14, 28 martie, p. 2—3. Semnat : Batrak. — *63—65.*

„*Zavetî*", Petersburg. — *127, 192, 383.*

„*Zemşcina*", Petersburg. — *305.*

Ziarul muncitoresc leton despre plecarea lui Malinovski. — „Trudovaia Pravda", Petersburg, 1914, nr. 1, 23 mai, p. 2, la rubrica : În legătură cu plecarea lui Malinovski. Semnat : S. — *367.*

Ziua presei muncitoreşti. — „Severnaia Raboceaia Gazeta", Petersburg, 1914, nr. 36, 22 martie, p. 1. — *454, 456.*

„*Znamea Truda*", [Paris], nr. 45—53, septembrie 1912—aprilie 1914. — *407—408.*

[Adler, F.] Das Bleibende des Marxismus. — „Der Kampf", Wien, 1914, Nr. 7, April, S. 334—335. Unterschrift : F. A. — *190.*

Bernhard, L. Das polnische Gemeinwesen im preussischen Staat. Die Polenfrage. Leipzig, Duncker u. Humblot, 1907. X, 686 S., 2 Karten. — *343.*

Bernstein, E. [Lettre]. — „Le Peuple", Bruxelles, 1914, 11 avril. — *191.*

— *Die Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie.* Stuttgart, 1902. X, 188 S. — *191.*

www.dacoromanica.ro

Die Beziehungen zwischen der politischen Partei und den Gewerkschaften. [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Stuttgart]. — In: Internationaler Sozialistenkongress zu Stuttgart. 18. bis 24. August 1907. Berlin, Buchh. „Vorwärts", 1907, S. 50—51. — *422.*

*„*Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International*", Bruxelles, 1913, N 11. Supplément au „Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International" N 11. 6 p. — *85.*

Einheit der Partei. [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Amsterdam]. — In: Internationaler Sozialistenkongress zu Amsterdam. 14. bis 20. August 1904. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts", 1904, S. 32. — *188.*

Engels, F. [Brief an K. Marx]. 23. Mai 1851. — In: Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx. 1844 bis 1883. Hrsg. von A. Bebel und E. Bernstein. Bd. 1. Stuttgart, Dietz, 1913, S. 187—191. — *324.*

*— *[Brief an K. Marx].* 20. November 1868. — Ibidem, Bd. 4, S. 113—114. — *327.*

*— *[Brief an K. Marx].* 24. Oktober 1869. — Ibidem, S. 197—198. — *327, 329.*

Gesetz gegen gemeingefährlichen Bestrebungen der Sozialdemokratie. Vom 21. Oktober 1878. — „Reichsgesetzblatt", Berlin, 1878, Nr. 34, S. 351—358. — *398.*

Häcker, S. Der Sozialismus in Polen. — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 37, S. 324—332. — *320.*

„*L'Humanité*", Paris, 1914, N 3717, 21 juin, p. 3. — *266, 269, 355, 356—357, 358, 393, 407, 484.*

Das Internationale Bureau. — „Vorwärts", Berlin, 1913, Nr. 333, 18. Dezember, S. 3. In der Rubrik: Aus der Partei. — *85, 88, 124, 214, 394, 432, 484.*

Die internationale Sozialdemokratie und der Nationalitätenstreit in Österreich. [Der Resolutionsentwurf der Exekutive der südslavischen sozialdemokratischen Partei, angetragen dem Gesammtparteitag der Sozialdemokratie in Österreich, abgehalten zu Brünn]. — In: Verhandlungen des Gesammtparteitages der Sozialdemokratie in Österreich, abgehalten zu Brünn vom 24. bis 29. September 1899 im „Arbeiterheim". Nach dem stenographischen Protokolle. Wien, Brand, 1899, S. XV. — *153.*

www.dacoromanica.ro

Die internationale Sozialdemokratie und der Nationalitätenstreit in Österreich. [Die Resolution des Gesammtparteitages der Sozialdemokratie in Österreich, abgehalten zu Brünn]. — Ibidem, S. XV—XVI. — *294.*

[Interview de M. Emile Vandervelde]. — „Le Peuple", Bruxelles, 1914, 21 juin. — *355—356, 357—358, 363, 406, 484.*

„Jauna Balss", Riga. — *23—24, 367.*

„Der Kampf", Wien, 1914, Nr. 7, April, S. 334—335. — *190.*

Kautsky, K. Finis Poloniae? — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 42, S. 484—491 ; Nr. 43, S. 513—525. — *298, 301, 320.*

— *Nationalität und Internationalität.* Stuttgart, Singer, [1908]. 36 S. (Ergänzungshefte zur „Neuen Zeit". Nr. 1. 1907/1908. Ausgegeben am 18. Januar 1908). — *281—282, 284, 285.*

Die Kolonialfrage. [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Stuttgart]. — In : Internationaler Sozialistenkongress zu Stuttgart. 18. bis 24. August 1907. Berlin, Buchh. „Vorwärts", 1907, S. 39—40. — *116.*

The Labour party's attitude. — „The Times", London, 1914, No. 40, 479, March 24, p. 14. — *78—79.*

**Landwirtschaftliche Betriebstatistik.* Hrsg. vom kaiserlichen Statistischen Amte. Teil 2b. Zusammenfassende Darstellung der Ergebnisse. Verlag des Statistischen Reichsamts. Berlin, [1912]. 100, 189 S. ; 6 Kart. (Statistik des Deutschen Reichs. Bd. 212, 2b. Berufs- und Betriebszählung vom 12. Juni 1907). — *64—65, 66.*

**Legien, C. Aus Amerikas Arbeiterbewegung.* Berlin, Singer, 1914. 203 S. — *113—117.*

„Leipziger Volkszeitung", 1914, Nr. 157, 11. Juli. 3. Beilage zu Nr. 157 „Leipziger Volkszeitung", S. 1. — *467, 468.*

Luxemburg, R. Die industrielle Entwicklung Polens. Inaugural-Dissertation zur Erlangung der staatswissenschaftlichen Doktorwürde der hohen staatswissenschaftlichen Fakultät der Universität Zürich. Leipzig, Dunker u. Humblot, 1898. IV, 95 S. — *288.*

— *Kwestja narodowoçciowa i autonomja.* — „Przegląd Socjaldemokratyczny", [Kraków], 1908, N 6, sierpień, s. 482—515 ; N 7, wrzesień, s. 597—631 ; N 8—9, październik — listopad, s. 687 —

www.dacoromanica.ro

710 ; N 10, grudzień, s. 795—818 ; *1909, N 12, czerwiec, s 136—163 ; N 14—15, sierpień — wrzesień, s. 351—376. — *279, 280, 281, 282—283, 284, 285, 286—298, 299—301, 302, 303, 307, 309, 312—318, 319—320, 323, 333, 336—337, 340—341, 342—343, 471—476.*

— *Neue Strömungen in der polnischen sozialistischen Bewegung in Deutschland und Österreich.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 32, S. 176—181 ; Nr. 33, S. 206—216. — *320.*

— *Der Sozialpatriotismus in Polen.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 41, S. 459—470. — *320.*

**Marx, K. [Brief an F. Engels].* 4. November 1864. — In : Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx. 1844 bis 1883. Hrsg. von A. Bebel und E. Bernstein. Bd. 3. Stuttgart, Dietz, 1913, S. 186—192. — *325.*

*— *[Brief an F. Engels].* 7. Juni 1866. — Ibidem, S. 323—324. — *325.*

*— *[Brief an F. Engels].* 20. Juni 1866. — Ibidem, S. 327—328. — *325.*

— *[Brief an F. Engels].* 3. Juni 1867. — Ibidem, S. 379—380. — *326.*

*— *[Brief an F. Engels].* 2. November 1867. — Ibidem, S. 419—422. — *326, 328—329.*

*— *[Brief an F. Engels].* 30. November 1867. — Ibidem, S. 433—436. — *326.*

*— *[Brief an F. Engels].* — 17. Dezember 1867. — Ibidem, S. 440—441. — *326.*

*— *[Brief an F. Engels].* 18. August 1869. — Ibidem, Bd. 4, S. 191—192. — *326—327.*

*— *[Brief an F. Engels].* — 18. November 1869. — Ibidem, S. 206—208. — *327—328.*

*— *[Brief an F. Engels].* 10. Dezember 1869. — Ibidem, S. 224—227. — *328.*

*— *[Brief an F. Engels].* 5. Juli 1870. — Ibidem, S. 291—294. — *323—324.*

Le Mouvement ouvrier et socialiste en Russie. Impressions de Voyage. — „L'Humanité", Paris, 1914, N 3717, 21 juin, p. 3. — *266, 269, 355, 357, 358, 393, 406, 484.*

„Naprzód", Kraków. — *312, 313—314, 471.*

www.dacoromanica.ro

„*Die Neue Zeit*", Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 32, S. 176—181 ; Nr. 33, S. 206—216. — *320.*

— 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 37, S. 324—332. — *320.*

„*Die Neue Zeit*", Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 41, S. 459—470. — *320.*

— 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 42, S. 484—491 ; Nr. 43, S. 513—525. — *320.*

„*The New York Daily Tribune*". — *328.*

„*Le Peuple*", Bruxelles, 1914, 11 avril. — *191.*

— 1914, 21 juin. — *355, 357, 358, 393, 406, 484.*

Die politische Aktion. [Die Resolution des Internationalen Sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschaftskongresses zu London]. — In : Verhandlungen und Beschlüsse des Internationalen Sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschaftskongresses zu London vom 27. Juli bis 1. August 1896. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts", 1896, S. 18. — *75, 280, 304, 319, 321, 323, 366, 471, 474, 475, 476.*

„*Przegląd Socjaldemokratyczny*", [Kraków], 1908, N 6, sierpień, s. 482—515 ; N 7, wrzesień, s. 597—631 ; N 8—9, październik — listopad, s. 687—710 ; N 10, grudzień, s. 795—818 ; *1909, N 12, czerwiec, s. 136—163 ; N 14—15, sierpień-wrzesień, s. 351—376. — *279, 280, 281, 282—283, 284, 285, 286—298, 300, 301, 302, 303, 307, 309, 312—318, 319—320, 323, 333, 337, 340, 342, 471—476.*

„*Reichsgesetzblatt*", Berlin, 1878, Nr. 34, S. 351—358. — *399.*

„*Sozialistische Monatshefte*", Berlin. — *116, 117, 190.*

„*The Times*", London. — *326.*

— 1914, No. 40, 479, March 24, p. 14. — *79.*

„*Töö Hääl*", Narva. — *268.*

[Trozky, L. D.] Aus dem russischen Parteileben. — „Vorwärts", Berlin, 1912, Nr. 72, 26. März, 1. Beilage des „Vorwärts", S. 1 — *208, 413—414, 479.*

**Verhandlungen des Gesammtparteitages der Sozialdemokratie in Österreich, abgehalten zu Brünn vom 24. bis 29. September 1899 im „Arbeiterheim"*. Nach dem stenographischen Protokolle. Wien, Brand, 1899. XX, 144 S. — *153, 293—294.*

www.dacoromanica.ro

**Verhandlungen und Beschlüsse des Internationalen Sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschaftskongresses zu London vom 27. Juli bis 1. August 1896.* Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts", 1896. 32 S. — *75, 293—294.*

„*Vilnis*", Riga. — *268.*

„*Vorwärts*", Berlin. — *133, 208, 413—414.*

— 1912, Nr. 72, 26. März. 1. Beilage des „Vorwärts", S. 1. — *208, 413—414, 484.*

— 1913, Nr. 333, 18. Dezember, S. 3. — *85, 88, 124, 213—214, 394, 432, 484.*

Willy, R. Gegen die Schulweisheit. Eine Kritik der Philosophie. München, Langen. Verl. für Literatur u. Kunst, 1905. 219 S. — *42.*

Z. L. Zur Einigungsfrage in Russland. — „Leipziger Volkszeitung", 1914, Nr. 157, 11. Juli, 3. Beilage zu Nr. 157 „Leipziger Volkszeitung", S. 1. — *467, 468.*

www.dacoromanica.ro

INDICE DE NUME

A

Adler, Friedrich (F. A.) (1879—1960) — social-democrat austriac, unul dintre teoreticienii „austro-marxismului" — variantă a reformismului. În anii 1907—1911 a fost docent la Universitatea din Zürich ; în filozofie — adept al empiriocriticismului ; a încercat să completeze marxismul cu filozofia machistă. În 1910—1911, Adler a fost redactor al ziarului „Volksrecht", organ la Partidului social-democrat elveţian, apoi secretar al Partidului social-democrat austriac. La 21 octombrie 1916 a împuşcat pe primul ministru al Austriei, contele Stügkh ; această faptă a fost calificată de V. I. Lenin ca „un act desperat al unui kautskist" (Opere, vol. 35, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 218). Ca reformist în politică, a fost unul dintre organizatorii Internaţionalei a II ½ (1921—1923), iar după aceea unul dintre liderii Internaţionalei muncitoreşti socialiste. — *190—191.*

Akimov (Mahnoveţ), V. P.* (1872—1921) — social-democrat, reprezentant de seamă al „economismului" ; oportunist inveterat. A fost unul dintre conducătorii „Uniunii social-democraţilor ruşi din străinătate" ; a luat poziţie împotriva grupului „Eliberarea muncii", iar apoi şi împotriva „Iskrei". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost unul dintre menşevicii activi. În perioada revoluţiei din 1905—1907 a susţinut ideea lichidatoristă a creării unei organizaţii muncitoreşti fără partid, în cadrul căreia social-democraţia n-ar fi fost decît unul dintre curentele ideologice. În anii reacţiunii s-a retras din rîndurile social-democraţiei. — *104, 394.*

Akselrod, P. B. (1850—1928) — unul dintre liderii menşevismului. În 1883 a luat parte la crearea grupului „Eliberarea muncii". Începînd din 1900 a făcut parte din redacţia ziarului „Iskra" şi a revistei „Zarea". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a manifestat ca un menşevic activ. În 1905 a lansat ideea oportunistă a convocării unui „congres muncitoresc", pe care îl opunea partidului proletariatului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost unul

* În paranteze sînt scrise, cu litere cursive, adevăratele nume de familie.

www.dacoromanica.ro

dintre conducătorii lichidatorilor şi a făcut parte din redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata", organ al menşevicilor-lichidatori ; în 1912 a participat la constituirea Blocului antipartinic din august. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii centriste. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd şi a sprijinit guvernul provizoriu burghez. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă ; în emigraţie a făcut propagandă pentru intervenţie armată împotriva Rusiei Sovietice. — *3, 121, 130, 231, 274, 436.*

Alekseev, P. A. (1849—1891) — un cunoscut revoluţionar din deceniul al 8-lea al secolului trecut ; muncitor, de profesiune ţesător. În 1873 a intrat într-un cerc revoluţionar din Petersburg ; începînd din noiembrie 1874 a luat parte activă la propaganda revoluţionară în rîndurile muncitorilor din Moscova. În aprilie 1875 a fost arestat şi în 1877 a fost implicat în „procesul celor 50". La proces a renunţat la apărător ; la 10 (22) martie a rostit vestita sa pledoarie, pe care o încheia cu prezicerea inevitabilei căderi a absolutismului ţarist. Cuvîntarea lui Alekseev a fost ulterior difuzată în numeroase ediţii ilegale şi a exercitat o influenţă considerabilă asupra mişcării revoluţionare din Rusia. Ea a fost caracterizată de V. I. Lenin ca o „măreaţă prorocire a unui muncitor-revoluţionar rus" (Opere complete, vol. 4, Bucureşti, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 368). La 14 (26) martie 1877 Alekseev a fost condamnat la 10 ani muncă silnică ; în 1884 această pedeapsă i-a fost comutată în deportare ; a locuit în Iakutia, unde la 16 (28) august 1891 a fost asasinat de tîlhari. — *100.*

Aleksinski, G. A. (n. 1879) — la începutul activităţii sale politice a fost social-democrat. În perioada revoluţiei din 1905—1907 a aderat la bolşevici. În anii reacţiunii a fost otzovist şi unul dintre organizatorii grupului antipartinic „Vpered". În timpul primului război mondial s-a manifestat ca un social-şovinist înveterat ; a colaborat la o serie de ziare burgheze. În 1917 s-a alăturat grupului „Edinstvo", înfiinţat de Plehanov, şi s-a situat pe o poziţie contrarevoluţionară. În iulie 1917 a confecţionat, împreună cu serviciul de contraspionaj militar, nişte documente false, cu care a căutat să-l ponegrească pe V. I. Lenin şi pe bolşevici. În aprilie 1918 a fugit peste graniţă. În emigraţie s-a alăturat celor din tabăra ultrareacţionară. — *126, 237, 383, 384, 457, 464.*

Allemane, Jean (1843—1935) — socialist mic-burghez francez, de profesiune muncitor tipograf. În 1871 a participat la Comuna din Paris, fapt pentru care a fost condamnat la muncă silnică pe viaţă. În 1879 a fost amnistiat, iar în 1882 a aderat la posibilişti — un curent oportunist din Partidul muncitoresc din Franţa. În 1890, după sciziunea care s-a produs în rîndurile posibiliştilor, s-a aflat în fruntea „Partidului muncitoresc social-revoluţionar" („allemaniştii"), una dintre grupările oportuniste semianarhiste din mişcarea muncitorească franceză de la sfîrşitul secolului al XIX-lea. În 1901—1902 allemaniştii au intrat în Partidul socialist francez, iar în 1905 în Partidul

www.dacoromanica.ro

socialist unificat din Franţa. În anii 1901, 1906 şi 1910 Allemane a fost ales deputat. După înfrîngerea suferită în alegerile parlamentare din 1914 s-a retras din viaţa politică. — *87.*

Amfiteatrov, A. V. (1862—1938) — scriitor-foiletonist burghez, a colaborat atît la presa burghezo-liberală, cît şi la cea reacţionară. În 1905 a plecat în Franţa, unde a stat cîţiva ani. În primul război mondial s-a manifestat ca un social-şovinist; a fost unul dintre fondatorii ziarului naţionalist reacţionar „Russkaia Volea", care în 1917 a dus campanie pogromistă împotriva partidului bolşevic şi a ziarului „Pravda". După Revoluţia Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — *8.*

An — vezi Jordania, N. N.

Antid, Oto — vezi Troţki, L. D.

Antonie de Volînia (Hrapoviţki, A. P.) (1863—1936) — ultrareacţionar inveterat, şeful unui curent de extremă dreaptă în biserica ortodoxă rusă; unul dintre cei mai de seamă promotori ai politicii reacţionare ţariste. Începînd din 1902 a fost episcop al Volîniei, iar mai tîrziu arhiepiscop al Harkovului. În timpul războiului civil şi al intervenţiei militare străine a colaborat cu Denikin. După zdrobirea contrarevoluţiei a fugit în străinătate, unde a devenit unul dintre liderii emigraţiei monarhiste. — *181, 185.*

Antonov — vezi Popov, A. V.

Aquino Toma — vezi Toma d'Aquino.

Aristotel (384—322 î.e.n.) — mare gînditor antic grec, ideolog al clasei dominante din societatea sclavagistă antică. A fost elevul lui Platon, însă a respins teoria idealistă a dascălului său, pe care a supus-o unei critici aspre. În concepţiile sale filozofice oscila între idealism şi materialism. A elaborat un sistem atotcuprinzător al ştiinţelor timpului său, a formulat legile fundamentale ale logicii formale, s-a ocupat cu cercetări economice: de la el începe Marx expunerea istoriei teoriilor privitoare la marfă, valoare, bani şi primele forme de capital — uzurar şi comercial (vezi „Contribuţii la critica economiei politice" şi primul volum din „Capitalul"). — *50.*

Asquith, Herbert Henry (1852—1928) — fruntaş al vieţii publice şi om de stat englez, lider al partidului liberal. A fost ales pentru prima oară în parlament în 1886. A deţinut în repetate rînduri posturi ministeriale, iar din 1908 pînă în 1916 pe acela de prim-ministru. Era exponentul vederilor burgheziei imperialiste engleze şi al tendinţelor ei anexioniste. A dus o politică de reprimare a mişcării muncitoreşti şi a mişcării de eliberare. După ce în 1916 a demisionat, n-a mai jucat un rol politic important. — *78.*

Avenarius, Richard (1843—1896) — filozof burghez german, idealist subiectiv, din 1877 profesor la Universitatea din Zürich. În 1876,

www.dacoromanica.ro

în lucrarea intitulată „Philosophie als Denken der Welt gemäss dem Prinzip des kleinsten Kraftmasses“ („Filozofia ca mod de a concepe lumea potrivit principiului celui mai mic efort“) a formulat tezele fundamentale ale empiriocriticismului, filozofie reacționară care a încercat să reînvie idealismul subiectiv al lui Berkeley și Hume.

Principalele lucrări ale lui Avenarius sînt : „Der menschliche Weltbegriff“ („Concepția umană despre lume“), 1891, și „Kritik der reinen Erfahrung“ („Critica experienței pure“), 1888—1890. Începînd din 1877, Avenarius a editat revista „Vierteljahrsschrift für wissenschaftliche Philosophie“. — *384.*

B

Babușkin, I. V. (1873—1906) — muncitor, revoluționar de profesie, bolșevic. Și-a început activitatea revoluționară în 1893, într-un cerc muncitoresc condus de V. I. Lenin. A luat parte activă la elaborarea de către Lenin a primului manifest agitatoric social-democrat — „Către muncitorii de la «Semeannikov»“ — și la difuzarea lui în fabrică. Din momentul în care a fost organizată de către Lenin, „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg, Babușkin a devenit unul dintre membrii ei cei mai activi și colaboratorul cel mai apropiat al lui Lenin. A participat îndeaproape la organizarea „Iskrei“ leniniste și a fost unul dintre primii ei agenți și unul dintre corespondenții ei activi. A fost arestat în repetate rînduri și trimis în deportare. A participat activ la revoluția din 1905—1907 și a făcut parte din comitetele din Irkutsk și Cita ale P.M.S.D.R. În timpul unui transport de arme din Cita, Babușkin a fost prins de un detașament de represalii și împușcat pe loc, fără nici o judecată și fără nici o anchetă. Lenin, care aprecia în cel mai înalt grad devotamentul neprecupețit al lui Babușkin față de revoluție, scria despre el că a fost „unul dintre cei mai buni și mai devotați muncitori «iskriști», unul dintre cei mai buni și mai devotați conducători ai proletariatului revoluționar“ (Opere, vol. 29, București, E.S.P.L.P. 1956, p. 489). Necrologul lui Babușkin a fost scris de Lenin (Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 83—87.). — *102.*

Badaev, A. E. (1883—1951) — bolșevic ; muncitor, de profesiune lăcătuș ; activist de seamă în aparatul sovietic și de partid, remarcabil om de stat. A intrat în P.M.S.D.R. în 1904 ; a desfășurat muncă de partid la Petersburg. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea muncitorilor din gubernia Petersburg, a făcut parte din fracțiunea bolșevică din Dumă ; paralel cu activitatea în Dumă, a desfășurat o intensă activitate revoluționară în afara ei ; a colaborat la ziarul bolșevic „Pravda“, a participat la Consfătuirile de la Cracovia și Poronino ale Comitetului Central cu unii activiști de partid. În noiembrie 1914 a fost arestat împreună cu alți deputați bolșevici, iar în 1915 a fost deportat în ținutul Turuhansk. Întors din deportare după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, a luat

www.dacoromanica.ro

parte activă la munca organizaţiei bolşevice din Petrograd. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut munci de conducere pe linie de partid, de stat şi în economie. În anii 1938—1943 a fost preşedinte al Prezidiului Sovietului Suprem al R.S.F.S.R. şi vicepreşedinte al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. Începînd din 1925 a fost membru al Comitetului Central. A scris cartea „Bolşevicii în Duma de stat", care a apărut în numeroase ediţii. — *446.*

Bark, P. L. (n. 1858) — mare om de afaceri în domeniul bancar în Rusia ţaristă. A fost administrator-delegat al Băncii Volga-Kama ; în 1913 a fost numit ministru adjunct la comerţ şi industrie, iar în 1914 ministru de finanţe. A deţinut acest post pînă la revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 ; după aceea a emigrat. — *6.*

Batrak — vezi Zatonski, M. P.

Bauer, Otto (1882—1938) — unul dintre liderii social-democraţiei austriece şi ai Internaţionalei a II-a, ideolog al aşa-zisului „austromarxism", care era o variantă a reformismului. Bauer a fost unul dintre autorii teoriei burghezo-naţionaliste a „autonomiei culturalnaţionale", al cărei sens oportunist a fost demascat în repetate rînduri de către V. I. Lenin. A avut o atitudine negativă faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie ; după cum a relevat Lenin, el a dat dovadă de „o totală neînţelegere a dictaturii proletariatului şi a Puterii sovietice" (Opere, vol. 30, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1956, p. 38). În 1918—1919 a fost ministru de externe al Republicii Austriece. În 1919, 1927 şi 1934 a participat activ la reprimarea luptei revoluţionare a clasei muncitoare din Austria ; în manifestările sale anticomuniste mergea alături de fascism, sprijinind propaganda pangermană şi ideea „Anschlüss"-ului, promovată de hitlerişti. — *282.*

Bazarov, V. (Rudnev, V. A.) (1874—1939) — filozof şi economist ; începînd din 1896 a participat la mişcarea social-democrată. În anii 1905—1907 a colaborat la o serie de publicaţii bolşevice, iar împreună cu I. I. Skvorţov-Stepanov a participat la traducerea „Capitalului" lui Marx (vol. 1—3, 1907—1909). În perioada reacţiunii s-a îndepărtat de bolşevism, a propagat „zidirea de dumnezeu" şi empiriocriticismul şi a fost unul dintre principalii reprezentanţi ai revizuirii machiste a marxismului. În 1917 a fost menşevic-internaţionalist şi redactor la „Novaia Jizn", ziar menşevic ; a luat atitudine împotriva Revoluţiei Socialiste din Octombrie. Începînd din 1921 a lucrat la Comisia de stat a planificării. În ultimii săi ani s-a îndeletnicit cu traducerea de scrieri literare şi filozofice.

Lucrările sale principale sînt : „Comunism anarhist şi marxism", „Pe două fronturi", „Ştiinţa şi religia" şi altele. — *178, 349, 354.*

Bebel, August (1840—1913) — unul dintre cei mai de seamă militanţi ai social-democraţiei germane şi ai mişcării muncitoreşti internaţionale. Şi-a început activitatea politică în prima jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut. A fost membru al Internaţionalei I. În 1869 a întemeiat, împreună cu W. Liebknecht, Partidul

www.dacoromanica.ro

muncitoresc social-democrat din Germania (al „eisenachienilor") ; a fost ales în repetate rînduri deputat în Reichstag. În ultimul deceniu al secolului trecut şi la începutul primului deceniu al acestui secol a luat atitudine împotriva reformismului şi revizionismului din rîndurile social-democraţiei germane. Cuvîntările rostite de Bebel împotriva bernsteinienilor au fost apreciate de V. I. Lenin ca „un model de apărare a concepţiilor marxiste şi de luptă pentru caracterul cu adevărat socialist al partidului muncitoresc" (Opere complete, vol. 23, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 392). În ultima perioadă a activităţii sale, Bebel a comis o serie de greşeli cu caracter centrist. — *169*, *438*.

Beilis, M. T. (n. 1873) — salariat la o fabrică de cărămizi din Kiev ; evreu ; în 1911 a fost învinuit pe nedrept de asasinarea unui copil creştin, în scop ritual. — *10*, *17*, *68*.

Belinski, V. G. (1811—1848) — mare democrat-revoluţionar rus, critic literar şi publicist, filozof materialist. Belinski a fost ideologul maselor ţărăneşti, care se ridicau la luptă împotriva iobăgiei. În anii 1833—1836 a colaborat la revista „Teleskop" ; în 1838—1839 a fost redactor al revistei „Moskovskii Nabliudatel" ; în 1839—1846 a condus rubrica de critică literară a revistei „Otecestvennîie Zapiski", iar începînd din 1847 a devenit colaborator şi conducător ideologic al revistei „Sovremennik". La 3 iulie 1847 a scris, din străinătate, celebra „Scrisoare către Gogol". El a pus bazele esteticii şi ale criticii literare democratice revoluţionare. În articolele sale despre Puşkin, Lermontov şi Gogol, în studiile sale despre literatura rusă din 1840 pînă în 1847, Belinski a scos în evidenţă caracterul original şi măreţia literaturii ruse, a dezvăluit realismul şi caracterul ei popular. Activitatea lui a exercitat o mare influenţă asupra dezvoltării ulterioare a gîndirii sociale şi a mişcării de eliberare din Rusia. — *100*.

Bennigsen, E. P. (n. 1875) — conte, moşier, octombrist. A fost mareşal al nobilimii judeţene, membru al zemstvei judeţene Staraia Russa şi al zemstvei guberniale Novgorod, precum şi al Dumei orăşeneşti Petersburg. Deputat în Dumele a III-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Novgorod. — *219*.

Berdeaev, N. A. (1874—1948) — filozof idealist reacţionar, adept al misticismului. În primele sale lucrări publicistice s-a situat pe poziţiile „marxismului legal", iar mai tîrziu a devenit un duşman făţiş al marxismului. În 1905 a intrat în partidul cadeţilor, iar în anii reacţiunii a fost unul dintre reprezentanţii curentului filozofic-religios al căutării de dumnezeu ; a participat la alcătuirea culegerii contrarevoluţionare „Vehi". După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca un apologet al feudalismului şi al scolasticii medievale, în care vedea singurul mijloc de apărare împotriva comunismului în creştere. În 1922 a fost expulzat pentru activitatea sa contrarevoluţionară ; în străinătate a fost unul dintre ideologii emigraţiei albe. — *365*.

www.dacoromanica.ro

Bernhard, Ludwig (1875—1935) — economist și publicist german. A fost profesor la o serie de instituții de învățămînt din Berlin, Kiel și din alte orașe. Un timp oarecare s-a ocupat cu politica polono-prusiană, s-a manifestat ca un partizan al germanizării polonezilor. În ultimii ani de viață a studiat sistemul economic al fascismului. — *343.*

Bernstein, Eduard (1850—1932) — lider al aripii ultraoportuniste a social-democrației germane și al Internaționalei a II-a ; teoretician al revizionismului și reformismului. A participat la mișcarea social-democrată începînd din a doua jumătate a deceniului al 8-lea. Din 1881 pînă în 1889 a fost redactor al ziarului „Der Sozialdemokrat", organul central al Partidului social-democrat din Germania. În anii 1896—1898 a publicat în revista „Die Neue Zeit" o serie de articole sub titlul comun „Problemele socialismului", care au fost apoi editate într-un volum intitulat „Premisele socialismului și sarcinile social-democrației", în care a procedat în mod fățiș la revizuirea bazelor filozofice, economice și politice ale marxismului revoluționar. Bernstein afirma că mișcarea muncitorească nu are altă sarcină decît aceea de a lupta pentru reforme menite să îmbunătățească situația economică a muncitorilor în societatea capitalistă. El a lansat formula oportunistă : „mișcarea este totul, scopul final nu este nimic". În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În anii care au urmat, Bernstein a continuat să sprijine politica burgheziei imperialiste, a dus campanie împotriva Revoluției Socialiste din Octombrie și a Statului sovietic. — *190—191.*

Bismarck, Otto Eduard Leopold (1815—1898) — om de stat și diplomat al Prusiei și al Germaniei. Scopul principal pe care l-a urmărit el a fost unirea prin „fier și sînge" a micilor state germane izolate și crearea unui Imperiu german unic sub hegemonia Prusiei iuncherilor. În ianuarie 1871 a fost numit cancelar al Imperiului german și în decurs de 20 de ani a condus întreaga politică internă și externă a Germaniei, căreia i-a imprimat o orientare corespunzătoare intereselor iuncherilor moșieri, străduindu-se, totodată, să asigure alianța dintre iuncheri și marea burghezie. Nereușind să înăbușe mișcarea muncitorească cu ajutorul legii excepționale împotriva socialiștilor, introdusă de el în 1878, Bismarck a venit cu un program demagogic de legislație socială, introducînd o serie de legi care instituiau asigurări obligatorii pentru unele categorii de muncitori. Dar încercarea lui de a deștrăma mișcarea muncitorească prin pomeni mizere n-a dat nici un rezultat. În 1890, Bismarck a fost demis. — *325.*

Bobrinski, V. A. (n. 1868) — conte, om politic reacționar, mare moșier și fabricant de zahăr. Din 1895 pînă în 1898 a fost președinte al Consiliului zemstvei județene din Bogorodițk. Deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Tula. În Dumă a făcut parte din aripa dreaptă. Naționalist extremist, Bobrinski a fost adept al rusificării prin forță a regiunilor periferice naționale ale Rusiei. După Revoluția Socialistă din Octombrie a

www.dacoromanica.ro

luptat în sudul Rusiei împotriva Puterii sovietice. În 1919 a emigrat. — *70, 71—72, 76.*

Bogdanov, A. (Malinovski A. A., Maksimov, N.) (1873—1928) — social-democrat, filozof, sociolog, economist, de profesiune medic. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a devenit conducător al otzoviştilor şi lider al grupului antipartinic „Vpered". În domeniul filozofiei a încercat să creeze un sistem propriu — „empiriomonismul", o varietate a filozofiei subiectiv-idealiste a machismului, pe care Lenin, în lucrarea sa „Materialism şi empiriocriticism", a supus-o unei critici acerbe. La Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii", care a avut loc în iunie 1909, Bogdanov a fost exclus din rîndurile bolşevicilor. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii şi conducătorii „Proletcultului". Începînd din 1926 a fost director al Institutului de transfuzie a sîngelui, fondat de el. — *119, 126, 134, 159, 178, 237, 238, 382, 383, 384, 387.*

Bogucearski (Iakovlev, V. I.) (1861—1915) — militant burghezo-liberal şi istoriograf al mişcării narodnice din Rusia. În ultimul deceniu al secolului trecut a aderat la „marxismul legal". În anii 1902—1905 a colaborat activ la revista „Osvobojdenie", condusă de P. B. Struve. În 1905 s-a retras de la această revistă şi, împreună cu E. D. Kuskova şi S. N. Prokopovici, a început să editeze revista „Bez Zaglavia" şi ziarul „Tovarişci". În 1906—1907, în colaborare cu V. L. Burţev, a editat revista „Bîloe". În 1914—1915 a fost secretar ştiinţific al Societăţii pentru cercetări economice. A scris şi a redactat numeroase lucrări de istorie a mişcării revoluţionare din Rusia. Cea mai importantă dintre ele este culegerea de materiale oficiale : „Crimele de stat în Rusia secolului al XIX-lea". — *178, 349, 481, 482.*

Bonci-Bruevici, V. D. (1873—1955) — revoluţionar de profesie, bolşevic ; istoric şi literat. A participat la mişcarea revoluţionară cu începere din ultimii ani ai deceniului al 9-lea al secolului trecut ; a desfăşurat o intensă activitate pe tărîmul editării de literatură marxistă în Rusia ; În 1896 a emigrat în Elveţia. În străinătate a participat la activitatea grupului „Eliberarea muncii", iar mai tîrziu a colaborat la „Iskra". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost bolşevic. În 1904 a condus secţia de difuzare a materialelor Comitetului Central, iar apoi a organizat editarea de literatură bolşevică (editura „V. Bonci-Bruevici şi N. Lenin"). În anii următori a luat parte activă la organizarea apariţiei ziarelor şi revistelor bolşevice şi la organizarea editurilor de partid ; a fot prigonit de autorităţile ţariste. A studiat mişcările social-religioase din Rusia, îndeosebi pe aceea a sectanţilor, în legătură cu care a scris o serie de lucrări ; în 1904 a editat o publicaţie social-democrată — „Rassvet" —, destinată sectanţilor. După revoluţia din februarie 1917 a fost membru al redacţiei ziarului „Izvestiia Petrogradskogo Soveta" (pînă în mai 1917) ; după aceea a redactat ziarul bolşevic „Rabocii i Soldat". A participat activ la în-

www.dacoromanica.ro

surecția armată din Octombrie de la Petrograd. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost director al treburilor pe lîngă Consiliul Comisarilor Poporului (pînă în octombrie 1920), redactor-șef al editurii „Jizn i Znanie". Începînd din 1930 a fost director al Muzeului de literatură din Moscova, organizat de el, iar din 1946 director al Muzeului de istorie a religiei și ateismului din Leningrad de pe lîngă Academia de Științe a U.R.S.S. — *481, 482.*

Braines, B. (Kosinski, B.) (n. 1884) — ziarist, a făcut parte din mișcarea revoluționară începînd din anul 1904 ; la început a fost social-democrat, iar după aceea socialist-revoluționar. Începînd din 1912 a luat parte la activitatea sindicatului metalurgiștilor din Riga și a colaborat la publicațiile socialiștilor-revoluționari. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Sovietului din Petrograd și al Comitetului executiv central în prima legislatură. În 1918 a plecat de la socialiștii-revoluționari, iar în 1923 a fost primit în partidul bolșevic ; a lucrat în sectorul economic. — *127.*

Britman, A. V. — *vezi* Popov, A. V.

Bronștein, S. I. — *vezi* Semkovski, S.

Bulkin (Semenov), F. A. (n. 1888) — social-democrat, menșevic, a fost membru al P.M.S.D.R. începînd din 1904. A dus muncă de partid la Petersburg și la Harkov. A participat la Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al organizației din Petersburg. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a avut o atitudine lichidatoristă. În anii primului război mondial a făcut parte din Comitetul pentru industria de război din Novgorod, din cel din Samara și din cel din Petersburg ; a desfășurat activitate sindicală. După Revoluția Socialistă din Octombrie a făcut parte din Sovietul din Orenburg ca reprezentant al menșevicilor. După aceea a plecat de la menșevici și în 1920 a fost primit în P.C. (b) din Rusia. În 1922 a fost exclus din partid pentru participare la acțiunile „opoziției muncitorești", iar în 1927 a fost primit din nou ; a lucrat în sectorul economic la Leningrad, Irkutsk și în alte orașe. — *139, 176, 207, 359, 360.*

Burenin, V. P. (1841—1926) — publicist și literat reacționar. Începînd din 1876 a făcut parte din redacția ziarului „Novoe Vremea" și s-a aflat în fruntea venalei clici de publiciști de la acest ziar. V. I. Lenin a folosit adesea numele lui Burenin ca denumire comună pentru cei ce recurgeau la procedee polemice necinstite. — *7, 8.*

Burianov, A. F. (n. 1880) — menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea guberniei Taurida, a făcut parte din fracțiunea social-democrată din Dumă. În 1914 s-a desprins de lichidatori și s-a alăturat menșevicilor-partiiți ; în anii primului război

www.dacoromanica.ro

mondial înclina spre defensism. — *4, 132, 209, 234, 250, 364, 365, 405, 423.*

Burţev, V. L. (1862—1936) — a participat la mişcarea revoluţionară din deceniul al 9-lea al secolului trecut ; s-a apropiat de narodovolişti. Fiind arestat, a reuşit să fugă peste graniţă, unde s-a ocupat cu strîngerea şi publicarea de documente ale mişcării revoluţionare. A editat ziarele „Svobodnaia Rossiia" şi „Buduşcee" şi revista „Bîloe" ; s-a îndeletnicit cu demascarea treburilor secrete ale departamentului poliţiei. Înainte de prima revoluţie rusă s-a apropiat de socialiştii-revoluţionari ; după înfrîngerea revoluţiei i-a sprijinit pe cadeţi. În timpul primului război mondial a devenit un şovinist înfocat, renunţînd la orice opoziţie faţă de ţarism. Înapoindu-se în Rusia, s-a situat de partea contrarevoluţiei, militînd împotriva bolşevicilor. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a emigrat ; în străinătate a luat parte la înfiinţarea de organizaţii monarhiste-albgardiste de luptă împotriva U.R.S.S. — *457.*

C

Cambier — socialist mic-burghez francez. În 1890 a intrat în „Partidul muncitoresc social-revoluţionar" („allemanist") — una dintre grupările oportuniste semianarhiste din mişcarea muncitorească franceză de la sfîrşitul secolului al XIX-lea. În 1905 a devenit membru al Partidului socialist unificat din Franţa. Mai tîrziu s-a retras din partid. — *88.*

Cerevanin, N. (Lipkin F. A.) (1868—1938) — unul dintre liderii menşevismului ; lichidator dintre cei mai inveteraţi. A colaborat la publicaţiile lichidatoriste şi a fost unul dintre cei 16 menşevici semnatari ai „Scrisorii deschise", care urmărea lichidarea partidului (1910). După Conferinţa antipartinică din august 1912 a fost membru al centrului de conducere menşevic (C.O). În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şovine. În 1917 a fost redactor la „Raboceaia Gazeta", organul central al menşevicilor, şi membru al C.C. menşevic. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — *140, 178, 238, 354, 448.*

Cernîşevski, N. G. (1828—1889) — mare democrat-revoluţionar şi socialist-utopist rus ; om de ştiinţă, scriitor şi critic literar ; unul dintre precursorii de seamă ai social-democraţiei ruse. A fost inspiratorul şi conducătorul ideologic al mişcării democratice-revoluţionare din deceniul al 7-lea al secolului trecut în Rusia. Revista „Sovremennik", care apărea sub îngrijirea lui, era purtătorul de cuvînt al forţelor revoluţionare din Rusia. Cernîşevski a demascat cu vehemenţă caracterul iobăgist al „reformei ţărăneşti" din 1861 şi a chemat pe ţărani la răscoală. În 1862 a fost arestat din ordinul guvernului ţarist şi întemniţat în fortăreaţa Petropavlovskaia, unde a stat aproape doi ani, iar după aceea a fost condamnat la şapte ani muncă silnică şi deportare pe viaţă în Siberia. A stat în deportare timp de

www.dacoromanica.ro

20 de ani. A rămas, pînă la sfîrşitul zilelor sale un luptător înflăcărat împotriva inegalităţii sociale, împotriva tuturor formelor de manifestare a asupririi politice şi economice. — *100, 321.*

Cernov, V. M. (1876—1952) — unul dintre liderii şi teoreticienii partidului eserilor. În 1902—1905 a fost redactor al ziarului „Revoliuţionnaia Rossiia", organ central al acestui partid. A publicat o serie de articole îndreptate împotriva marxismului, în care încerca să demonstreze că teoria lui Marx nu este aplicabilă agriculturii. În 1917, ca ministru al agriculturii în guvernul provizoriu burghez, a dus o politică de crunte represiuni împotriva ţăranilor care trecuseră la ocuparea pămînturilor moşiereşti. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii rebeliunilor antisovietice. În 1920 a emigrat ; în străinătate a continuat să desfăşoare o activitate antisovietică. — *127, 253, 349, 353, 355, 365.*

Ciheidze, N. S. (1864—1926) — unul dintre liderii menşevismului. A fost deputat în Dumele a III-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Tiflis şi lider al fracţiunii menşevice din Duma a IV-a. Lenin spunea despre Ciheidze că e un „social-democrat din preajma partidului", care şi-a dovedit în Dumă „priceperea de a acoperi pe oportunişti şi de a-i sluji". În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii centriste. În timpul revoluţiei burghezo-democratice din februarie 1917 a fost membru al Comitetului provizoriu al Dumei de stat ; s-a situat pe poziţii defensiste. Ciheidze a fost preşedinte al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd, preşedinte al C.E.C. în prima legislatură şi a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost preşedinte al Adunării constituante din Gruzia, care era un guvern menşevic, contrarevoluţionar. În 1921, după instaurarea Puterii sovietice în Gruzia, a emigrat la Paris. — *4, 25, 27, 94, 132, 135, 176, 209, 229, 230, 231, 234, 371, 374, 375, 423, 433, 450, 451, 452.*

Cihenkeli, A. I. (n. 1874) — social-democrat, menşevic, de profesiune jurist. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea regiunilor Batum şi Kars şi a districtului Suhumi. În Dumă a facut parte din fracţiunea menşevică. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şovine. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost reprezentantul guvernului provizoriu burghez în Transcaucazia. În anii 1918—1921 a fost ministru de externe în guvernul menşevic al Gruziei, apoi emigrant alb. — *374.*

Cirkin, V. G. (1877—1954) — muncitor ; în mişcarea revoluţionară a intrat în 1903. La începutul anului 1905 a aderat la menşevici. A participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. ca delegat din partea menşevicilor. Începînd din 1906 a luat parte activă la mişcarea sindicală. A fost arestat în repetate rînduri şi deportat. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a participat, ca delegat, la lucrările Congreselor I şi al II-lea ale Sovietelor. În 1918

www.dacoromanica.ro

s-a retras de la menşevici, iar în 1920 a intrat în partidul bolşevic. A deţinut funcţii de răspundere în domeniul economic. — *359*, *360*.

D

Dan, F. I. (Gurvici F. I., F. D.) (1871—1947) — unul dintre liderii menşevicilor. A participat la Congresele al IV-lea (de unificare) şi al V-lea (de la Londra) ale P.M.S.D.R., precum şi la o serie de conferinţe ale acestuia. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a condus, în străinătate, un grup de lichidatori şi a redactat „Golos Soţial-Demokrata", ziar lichidatorist. În timpul primului război mondial s-a situat pe o poziţie defensistă. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd şi a făcut parte din Prezidiul Comitetului executiv central în prima legislatură ; a sprijinit guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. La începutul anului 1922 a fost expulzat ca duşman neîmpăcat al Statului sovietic. — *2*, *3—4*, *92*, *93*, *94*, *124*, *131*, *150*, *170*, *176*, *178*, *203*, *210*, *212*, *231*, *240*, *242*, *349*, *354*, *366*, *370—371*, *372—373*, *375*, *376*, *377*, *380*, *425*, *426*.

Danski, B. G. (Komarovski, K. A., X) (n. 1883) — membru al P.P.S. din 1901. În 1911 a fost primit în P.M.S.D.R. ; a colaborat la ziarele „Zvezda" şi „Pravda". În anii 1913—1914 a redactat revista „Voprosî Strahovaniia". În 1917 a fost comisar al inspecţiei militare a Consiliului militar-revoluţionar. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a condus o rubrică a ziarului „Pravda" ; apoi a lucrat la trustul „Sahalinneft". În anii 1923—1926 a fost redactor responsabil al revistei „Voprosî Strahovaniia", apoi a lucrat la Ambasada U.R.S.S. de la Viena. — *426*, *478*.

Domov — *vezi* Pokrovski, M. N.

Donţov, D. — membru al Partidului muncitoresc social-democrat ucrainean — partid mic-burghez ; colaborator al ziarului „Şleahi" din Lvov şi al revistei „Ukrainskaia Jizn", care apărea la Moscova. În primul război mondial a fost unul dintre fondatorii „Uniunii pentru eliberarea Ucrainei", organizaţie naţionalistă, care căuta să înfăptuiască cu ajutorul monarhiei austriece lozinca unei Ucraine „samostiinice" (independente). După Revoluţia Socialistă din Octombrie — emigrant. — *303*.

Dostoievski, F. M. (1822—1881) — scriitor rus de seamă. Şi-a început activitatea literară în deceniul al 5-lea al secolului trecut. Prima lui povestire, „Oameni sărmani", s-a bucurat de o înaltă apreciere din partea unui reprezentant al criticii progresiste, V. G. Belinski. În 1847 a intrat în cercul revoluţionar al lui M. V. Petraşevski. În 1849, fiind implicat în procesul acestui cerc, a fost condamnat la pedeapsa cu moartea, care i-a fost comutată în muncă

www.dacoromanica.ro

silnică. La expirarea pedepsei, pe care a executat-o în temniţa din Omsk, a făcut serviciul militar, ca simplu soldat, la Semipalatinsk. Întorcîndu-se în 1859 la Petersburg, şi-a reluat activitatea literară. Operele lui Dostoievski („Amintiri din casa morţilor", „Crimă şi pedeapsă", „Idiotul" şi altele) se caracterizează printr-o prezentare realistă a vieţii, a frămîntărilor omeneşti, a răzvrătirii personalităţii împotriva strivirii demnităţii umane. Totodată, într-o serie de opere ale lui Dostoievski, protestul împotriva nedreptăţii sociale se îmbină cu îndemnul la smerenie religioasă şi cu cultul suferinţei. În romanul „Posedaţii", el a luat în mod făţiş atitudine împotriva materialismului şi a ateismului, împotriva mişcării revoluţionare. Concepţiile reacţionare exprimate de Dostoievski în operele sale au stîrnit protestul democraţilor-revoluţionari şi al întregii opinii publice progresiste. — *48.*

Dragomanov, M. P. (1841—1895) — istoric ucrainean, etnograf şi publicist, unul dintre reprezentanţii liberalismului burghez. A colaborat la revistele liberale, a fost prigonit de guvernul ţarist şi a emigrat în străinătate. În emigraţie a demascat politica ţarismului şi, în acelaşi timp, a luat poziţie hotărîtă împotriva socialismului şi a teoriei luptei de clasă, i-a criticat pe narodovolişti şi pe social-democraţi. A fost unul dintre cei mai de seamă conducători ai aripii moderate a mişcării de eliberare naţională ucrainene ; s-a pronunţat pentru autonomie cultural-naţională. — *321.*

Drozdov, I. G. (n. 1865) — economist şi publicist. În 1887 a fost arestat pentru participare la mişcările studenţeşti şi deportat în gubernia Cernigov, iar în 1889 în Siberia răsăriteană pe termen de cinci ani. După aceea a aderat la social-democraţi, a dus muncă de partid la Cernigov, a colaborat la „Iskra" şi la o serie de reviste de orientare marxistă. Sub regimul sovietic s-a dedicat activităţii publicistice. Este autorul unei serii de cărţi cu privire la problema agrară. — *20, 21, 221—224.*

Dubois, A. E. — *vezi* Gorski, A. V.

Dühring, Eugen (1833—1921) — filozof şi economist german, ideolog mic-burghez. Concepţiile sale filozofice reprezentau un amestec eclectic de pozitivism, materialism metafizic şi idealism. Aceste concepţii, care erau susţinute de o parte din social-democraţia germană, au fost criticate de Engels în cartea sa „Anti-Dühring. Domnul Eugen Dühring revoluţionează ştiinţa". V. I. Lenin, în cartea sa „Materialism şi empiriocriticism" şi într-o serie de alte lucrări, a criticat concepţiile eclectice ale lui Dühring.

Principalele lucrări ale lui Dühring sînt : „Istoria critică a economiei naţionale şi a socialismului", „Curs de economie naţională şi socială", „Curs de filozofie". — *117.*

www.dacoromanica.ro

E

Egorov, N. M. (n. 1871) — muncitor, deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Perm. A fost membru al fracțiunii social-democrate, a colaborat la ziarul legal bolșevic „Zvezda", iar apoi a aderat la troțkiști. În 1913 a fost colaborator permanent al ziarului lichidatorist „Luci". În 1917 a făcut parte din organizația „interraioniștilor". — *250, 426.*

Ejov, V. — *vezi* Țederbaum, S. O.

Elpatievski, S. I. (1854—1933) — scriitor și publicist rus, de profesiune medic. Pentru că a făcut parte din organizația „Narodnaia Volea", la începutul penultimului deceniu al secolului trecut a fost condamnat la deportare pe termen de trei ani în Siberia răsăriteană. Mai tîrziu a fost unul dintre conducătorii revistei „Russkoe Bogatstvo" și a colaborat la „Russkie Vedomosti". În 1906 a fost unul dintre organizatorii Partidului socialist-populist al muncii. După revoluția din 1905—1907 a aderat la lichidatori și a luat atitudine împotriva partidului bolșevic. — *9, 10, 11, 12.*

Em-El — *vezi* Lukomski, M. I.

Engels, Friedrich (1820—1895) — unul dintre întemeietorii comunismului științific, conducător și învățător al proletariatului internațional, prieten și tovarăș de luptă al lui K. Marx (vezi articolul lui V. I. Lenin „Friedrich Engels", în Opere complete, vol. 2, București, Editura politică, 1960, ed. a doua, p. 1—14). — *287, 321, 324, 325, 326, 327, 330, 331, 348.*

Enzis — *vezi* Rozanov, V. N.

Ermanski (Kogan) O. *A.* (1866—1941) — social-democrat, menșevic. A intrat în mișcarea revoluționară pe la sfîrșitul deceniului al 9-lea al secolului trecut. În 1905 a activat în organizația din Petersburg, iar apoi în Comitetul din Odesa al P.M.S.D.R. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) ca delegat al organizației din Odesa. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste ; a colaborat activ la presa menșevică. A participat la activitatea fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat. În timpul primului război mondial a fost centrist. În 1917 a fost menșevic-internaționalist. În 1918 a devenit membru al Comitetului central al menșevicilor, redactor la „Rabocii Internațional", organul lor central. În 1921 s-a retras din partidul menșevic ; a activat pe tărîm științific la Moscova. — *426.*

F

F. A. — *vezi* Adler, F.

F. D. — *vezi* Dan, F. I.

www.dacoromanica.ro

Fomin, V. P. (Olghin) — social-democrat, după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost menşevic, iar din 1909 — menşevic-partiet, adept al lui G. V. Plehanov ; a trăit în străinătate. În anii 1909—1910 a colaborat la „Golos Soţial-Demokrata", iar în anii 1912—1914 la foaia menşevicilor-partiiţi „Za Partiiu". — *405.*

Fürstenberg, I. S. — *vezi* Ganeţki, I. S.

G

Ganeţki (Fürstenberg) I. S. (1879—1937) — militant de seamă al mişcării revoluţionare poloneze şi ruse. Membru al partidului social-democrat din 1896. A participat la o serie de congrese ale Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Lituania, precum şi la Congresele al II-lea, al IV-lea şi al V-lea ale P.M.S.D.R. La Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. a fost ales membru al C.C. A fost membru al Conducerii centrale a S.D.R.P. şi L. La Congresul al VI-lea al S.D.R.P. şi L. (1908) s-a retras din Conducerea centrală, în urma unor divergenţe ivite într-o serie de probleme interne de partid, iar după scindarea social-democraţiei poloneze, care a avut loc în 1912, a fost unul dintre conducătorii aşa-numitei opoziţii „rozlamoviste", care se situa pe poziţii foarte apropiate de cele ale bolşevicilor. În timpul primului război mondial a aderat la „stînga zimmerwaldiană". A fost în repetate rînduri arestat şi deportat. În 1917 a fost membru al Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în cadrul Comisariatului poporului pentru finanţe, apoi a deţinut o serie de posturi în diplomaţie şi a fost membru al colegiului Comisariatului poporului pentru comerţ şi al Consiliului economic superior. În 1935 a fost numit director al Muzeului Revoluţiei din U.R.S.S. — *332, 333.*

Gankevici, N. (n. 1869) — unul dintre fondatorii P.M.S.D.U. din Galiţia. În anii 1914—1917 a fost membru al „Radei Centrale ucrainene" la Lwov. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca adept al unei alianţe între Ucraina şi Polonia, îndreptată împotriva U.R.S.S. — *294.*

Gapon, G. A. (1870—1906) — preot ; provocator, agent al ohranei ţariste. În ajunul revoluţiei din 1905—1907, din însărcinarea departamentului poliţiei, a creat, după modelul organizaţiilor zubatoviste, o organizaţie nouă, „Uniunea muncitorilor industriali ruşi din Petersburg", subvenţionată de departamentul poliţiei. A pus la cale procesiunea de la 9 ianuarie 1905 a muncitorilor din Petersburg, care urma să înmîneze ţarului o petiţie. A fugit apoi în străinatate, unde a avut legături strînse cu socialiştii-revoluţionari. Întorcîndu-se în Rusia, a fost demascat şi omorît de socialiştii-revoluţionari. — *486.*

Garibaldi, Giuseppe (1807—1882) — erou naţional al Italiei, unul dintre cei mai de seamă conducători ai democraţiei revoluţionare italiene, remarcabil comandant de oşti. În anii 1848—1867 a condus

www.dacoromanica.ro

lupta poporului italian împotriva înrobirii lui de către străini, împotriva orînduirii absolutiste feudale şi a reacţiunii clericale, pentru unitatea Italiei. În 1860, prin eliberarea Siciliei de sub jugul Bourbonilor napolitani, Garibaldi „a unit de fapt Italia" (K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. XVI, partea I, p. 461). În 1870, împreună cu fiii săi, a luptat în Franţa împotriva cotropitorilor prusieni. În 1871 a salutat Comuna din Paris şi a fost ales, în lipsă, în Comitetul central al Gărzii naţionale. K. Marx, F. Engels şi V. I. Lenin au dat o înaltă apreciere lui Garibaldi ca luptător de seamă pentru libertate. — *325.*

Gherş, P. L. — *vezi* Libman, F.

Ghimmer, N. N. — *vezi* Suhanov, N.

Ghinsburg, B. A. — *vezi* Kolţov, D.

Gladstone, William Ewart (1809—1898) — fruntaş politic şi om de stat englez, lider al partidului liberal. A ocupat posturi ministeriale în diferite cabinete ; în anii 1868—1874, 1880—1885, 1886, 1892—1894 a fost prim-ministru. A recurs pe scară largă la demagogie socială şi la reforme ciuntite (reforma electorală din 1884 etc.) cu scopul de a atrage de partea liberalilor păturile mic-burgheze ale populaţiei şi vîrfurile clasei muncitoare. A dus o politică colonială de cotropire. Ca om politic, Gladstone, „acest erou al burghezilor liberali şi al mic-burghezilor obtuzi", după cum îl defineşte V. I. Lenin, se caracteriza printr-o totală lipsă de principii, prin ipocrizie şi fariseism. — *327—328.*

Goldblat — *vezi* Medem, V. D.

Goldendah — *vezi* Reazanov, D. B.

Goldman, B. I. — *vezi* Gorev, B. I.

Goldman, M. I. — *vezi* Liber, M. I.

Gompers, Samuel (1850—1924) — militant al mişcării sindicale americane. Este unul dintre întemeietorii Federaţiei americane a muncii (A.F.L.) ; din 1895 şi pînă la sfîrşitul vieţii sale a fost preşedinte al acestei federaţii. A promovat o politică de colaborare de clasă cu capitaliştii, pronunţîndu-se împotriva luptei revoluţionare a clasei muncitoare. În timpul primului război mondial a fost social-şovinist. A avut o atitudine ostilă faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie şi faţă de Statul sovietic. — *113.*

Goremîkin, I. L. (1839—1917) — om de stat din Rusia ţaristă, unul dintre reprezentanţii tipici ai birocraţiei reacţionare, monarhist inveterat. În anii 1895—1899, ca ministru de interne, a dus o politică reacţionară îndreptată spre atenuarea şi lichidarea reformelor din deceniul al 7-lea (aşa-zisa politică de contrareforme) ; a reprimat cu cruzime mişcarea muncitorească. Din aprilie pînă în august 1906 şi

www.dacoromanica.ro

din ianuarie 1914 pînă în ianuarie 1916 a fost președinte al Consiliului de Miniștri. — *136, 145.*

Gorev, B. I. (Goldman, B. I., Gorev, A.) (n. 1874) — social-democrat. S-a încadrat în mișcarea revoluționară pe la mijlocul ultimului deceniu al secolului trecut. În 1905 a fost membru al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., bolșevic. În 1907 a aderat la menșevici. La Congresul al V-lea (de la Londra) a fost ales membru supleant al C.C. al P.M.S.D.R. din partea menșevicilor. A colaborat la ziarul „Golos Soțial-Demokrata" și la revista „Nașa Zarea", organe de presă ale menșevicilor-lichidatori. În 1912 a participat la Conferința antipartinică din august de la Viena, unde a fost ales în Comitetul de organizare. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost redactor la „Raboceaia Gazeta", publicație a menșevicilor ; a făcut parte din Comitetul central al menșevicilor și din C.E.C. din Rusia în prima legislatură. În august 1920 a declarat că se retrage din organizația menșevică. Ulterior a fost profesor la o serie de instituții de învățămînt superior. — *461.*

Gorski, A. V. (Dubois, A. E.) (n. 1881) — menșevic-lichidator. A colaborat la revista „Vozrojdenie", la „Novaia Raboceaia Gazeta" și la alte organe lichidatoriste ; a fost editorul revistei lichidatoriste „Nașa Zarea" ; a participat la activitatea fracțiunilor social-democrate din Dumele a III-a și a IV-a de stat. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Statului sovietic ; după aceea a devenit emigrant alb. — *139.*

Grinberg, V. D. — vezi Medem, V. D.

Gucikov, A. I. (1862—1936) — mare capitalist, organizator și lider al partidului octombriștilor. În perioada primei revoluții ruse a sprijinit politica de crunte represiuni a guvernului împotriva clasei muncitoare și a țărănimii. În anii 1910—1911 a fost președinte al Dumei a II-a de stat. În primul război mondial a fost președinte al Comitetului central pentru industria de război și membru al Comisiei extraordinare a apărării. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a deținut postul de ministru al armatei și al marinei în primul guvern provizoriu. În august 1917 a participat la organizarea rebeliunii lui Kornilov. După Revoluția Socialistă din Octombrie a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice ; emigrant alb. — *15.*

Guesde, Jules (Basile, Mathieu) (1845—1922) — unul dintre organizatorii și conducătorii mișcării socialiste franceze și ai Internaționalei a II-a. Și-a început activitatea politică în a doua jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut ; a sprijinit Comuna din Paris din 1871 și a fost nevoit să emigreze. În 1876 s-a înapoiat în țară, unde, sub influența scrierilor lui K. Marx și F. Engels, a trecut pe poziții marxiste. În 1877 a fost unul dintre fondatorii ziarului

www.dacoromanica.ro

„L'Égalité", care a avut un rol hotărîtor în organizarea (în 1879) a Partidului muncitoresc din Franţa, primul partid politic independent al proletariatului francez. Cu sprijinul lui Marx şi Engels, Guesde, împreună cu Lafargue, a elaborat programul partidului, care a fost adoptat la Congresul de la Havre (1880). Guesde a contribuit în mare măsură la răspîndirea ideilor marxismului şi la dezvoltarea mişcării socialiste în Franţa ; a fost ales de cîteva ori deputat în parlament. În 1904, Lenin l-a caracterizat ca pe unul dintre cei mai consecvenţi şi mai hotărîţi reprezentanţi ai social-democraţiei internaţionale.

Dar, luînd atitudine împotriva politicii socialiştilor de dreapta, Guesde a comis unele greşeli cu caracter sectar atît în problemele teoretice, cît şi în cele tactice ; el a subapreciat rolul partidului în lupta clasei muncitoare, a adoptat o poziţie greşită în problema atitudinii proletariatului faţă de război. Cînd a început primul război mondial, el s-a situat pe poziţiile social-şovinismului şi a intrat în guvernul burghez. Lenin a scris, referindu-se la el : „Învăţaţi din exemplul întregii vieţi a lui Guesde, vom spune noi muncitorilor, *în afară* de vădita trădare a socialismului săvîrşită de el în 1914" (Opere, vol. 21, Bucureşti, Editura politică, 1959, p. 109). Guesde n-a înţeles importanţa Revoluţiei Socialiste din Octombrie, n-a mers împreună cu majoritatea Partidului socialist francez, care, la Congresul de la Tours (1920), a hotărît afilierea la Internaţionala Comunistă. — *486.*

Gurevici, E. L. (Smirnov, E.) (n. 1865) — publicist ; pînă în 1890 a fost narodovolist, iar după aceea a aderat la social-democraţi ; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit menşevic. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste ; a colaborat la „Tovarişci", ziar al cadeţilor de stînga. — *448.*

Gurvici, F. I. — *vezi* Dan, F. I.

H

Haecker, Emil (1875—1934) — fruntaş al aripii de dreapta a P.P.S. În 1892 a devenit membru al Partidului social-democrat polonez din Galiţia şi Silezia (P.P.S.D.). Începînd din 1894 a fost, timp de aproape patruzeci de ani, redactor al ziarului socialist „Naprzód", care apărea la Cracovia. În anii 1906—1919 a fost membru al conducerii P.P.S.D. A participat la o serie de congrese ale Internaţionalei a II-a. În ultimii ani ai vieţii sale a făcut parte din Conducerea centrală a P.P.S. şi din Comitetul districtual de partid Cracovia. — *320.*

Halturin, S. N. (1857—1882) — unul dintre primii muncitori revoluţionari ruşi, de profesiune tîmplar de mobilă fină. Începînd de la mijlocul deceniului al 8-lea al secolului trecut a participat activ la mişcarea muncitorească ; a făcut parte din organizaţia narodnică „Asociaţia prietenilor", care a încercat să unească cercurile muncito-

www.dacoromanica.ro

reşti din Petersburg. Dar, spre deosebire de narodnici, Halturin considera că sarcina principală a mişcării revoluţionare este lupta politică şi socotea că forţa ei hotărîtoare o constituie proletariatul, care tocmai îşi făcea apariţia. Împreună cu un alt remarcabil muncitor revoluţionar, lăcătuşul V. P. Obnorski, Halturin a organizat în 1878 „Uniunea din nord a muncitorilor ruşi", organizaţie ilegală ; a făcut pregătirile pentru editarea unui ziar muncitoresc independent. În 1879, majoritatea membrilor „Uniunii" au fost arestaţi. Halturin, care a scăpat nearestat, s-a apropiat de partidul „Narodnaia Volea" şi de conducătorul lui, A. I. Jeleabov. Sub influenţa narodovoliştilor, Halturin, care lucra pe atunci ca tîmplar la Palatul de iarnă, a organizat un atentat împotriva ţarului ; la 5 (17) februarie 1880, la palat s-a produs o explozie, dar nici ţarul şi nici familia lui n-au avut de suferit. Urmărit de poliţie, Halturin a continuat sa desfăşoare activitate revoluţionară în sudul Rusiei. În 1882, împreună cu un tovarăş al său, N. A. Jelvakov, a organizat la Odesa un atentat împotriva procurorului militar, generalul Strelnikov, vestit prin cruzimea lui. În timpul atentatului, au fost arestaţi amîndoi şi condamnaţi la moarte de către curtea marţială. — *100.*

Haustov, V. I. (n. 1884) — social-democrat, menşevic, de profesiune strungar ; deputat în Duma a IV-a de stat din partea muncitorilor guberniei Ufa, a făcut parte din fracţiunea social-democrată. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste. — *374.*

Herzen, A. I. (1812—1870) — mare democrat-revoluţionar rus, filozof materialist, publicist şi scriitor ; întemeietorul socialismului „rus", „ţărănesc". A intrat în mişcarea de eliberare ca un revoluţionar din rîndurile nobilimii, continuînd tradiţiile decembriştilor. În anii 1829—1833, cînd era student la Universitatea din Moscova, s-a aflat în fruntea unui cerc de tineri progresişti cu stare de spirit revoluţionară, care studiau doctrinele politice şi teoretice ale gînditorilor revoluţionari din secolul al XVIII-lea şi ale socialiştilor utopişti. În 1834 a fost arestat, o dată cu alţi membri ai acestui cerc, şi în 1835 a fost deportat la Perm, iar apoi la Veatka, Vladimir şi Novgorod. În 1842 s-a întors din deportare şi s-a stabilit la Moscova. Lucrările filozofice pe care le-a scris în această perioadă, „Diletantismul în ştiinţă" şi „Scrisori despre studiul naturii", au avut un rol important în dezvoltarea filozofiei materialiste ruse. În ianuarie 1847 a emigrat, din cauza persecuţiilor guvernului ţarist. În 1852, la Londra, a înfiinţat o tipografie rusă, creînd în străinătate o presă rusă liberă. În 1855, după ce publicase ceva manifeste, broşuri şi articole cu caracter revoluţionar, a început să editeze almanahul „Polearnaia Zvezda", iar în 1857 a început să editeze, împreună cu N. P. Ogarev, gazeta „Kolokol".

O apreciere a rolului pe care l-a avut Herzen în istoria mişcării de eliberare ruse a fost făcută de V. I. Lenin în articolul său „În memoria lui Herzen" (vezi Opere complete, vol. 21, Bucureşti, Editura politică, 1953, ed. a doua, p. 268—275). — *99—100.*

www.dacoromanica.ro

Höchberg, Karl (1853—1885) — social-democrat de dreapta german, ziarist. Pe la sfîrşitul deceniului al 8-lea şi începutul deceniului al 9-lea al secolului trecut a editat revistele „Die Zukunft", „Jahrbuch für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik" şi „Staatswirtschaftliche Abhandlungen". După adoptarea legii excepţionale împotriva socialiştilor, s-a pronunţat, împreună cu Schramm şi Bernstein, împotriva tacticii revoluţionare a partidului, a îndemnat social-democraţia să încheie alianţă cu burghezia şi să-i subordoneze interesele proletariatului. Aceste concepţii oportuniste au provocat un protest vehement din partea lui K. Marx şi F. Engels, care le-au apreciat ca o trădare a partidului. — *117.*

Hrapoviţki, A. P. — *vezi* Antonie de Volînia.

Hrustalev-Nosar, G. S. (1877—1918) — avocat stagiar, menşevic. În 1905 a fost preşedintele Sovietului de deputaţi ai muncitorilor din Petersburg, care se afla în mîinile menşevicilor. În 1906 a fost implicat în procesul Sovietului de deputaţi ai muncitorilor din Petersburg şi deportat în Siberia, de unde a fugit însă în străinătate ; a luat parte la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. A sprijinit ideea oportunistă a convocării unui „congres muncitoresc". În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste şi a colaborat la „Golos Soţial-Demokrata", ziarul menşevicilor. În 1909 s-a retras din partid şi s-a îndeletnicit cu operaţii financiare dubioase. În anii primului război mondial s-a întors în Rusia. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a desfăşurat activitate contrarevoluţionară intensă în Ucraina, sprijinind pe hatmanul Skoropadski şi pe Petliura. A fost executat în 1918. — *169.*

I

Iakovlev, V. I. — *vezi* Bogucearski.

Ilin, V. — *vezi* Lenin, V. I.

Ioghihes, L. — *vezi* Tyszka, L.

Ionov (Koighen, F. M.) (1870—1923) — unul dintre liderii Bundului, iar mai tîrziu membru al partidului comunist. Începînd din 1893 a activat în cercurile social-democrate din Odesa. În 1903 a fost ales în Comitetul Central al Bundului. A fost reprezentant al acestei organizaţii la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. A participat ca delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului. În decembrie 1908 a luat parte la lucrările Conferinţei a V-a a P.M.S.D.R., unde în problemele fundamentale s-a situat pe platforma menşevicilor-partiiţi ; ulterior a adoptat o poziţie împăciuitoristă faţă de lichidatori. În timpul primului război mondial a făcut parte din aripa internaţionalistă a Bundului. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a intrat în Partidul Comunist (b) din Rusia, a activat în Comitetul regional de partid din Votecia. — *93, 240.*

www.dacoromanica.ro

Iurkevici (Rîbalka), L. (1885—1918) — naţionalist burghez ucrainean, oportunist. Membru al Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Ucraina. În anii 1913—1914 a colaborat activ la revista naţionalistă „Dzvin", de orientare menşevică. În anii primului război mondial a editat la Lausanne publicaţia lunară „Borotba", în care se situa pe o poziţie defetistă şi ducea luptă împotriva „Uniunii de eliberare a Ucrainei", organizaţie naţionalistă progermană. Lenin l-a criticat cu asprime pe Iurkevici, taxîndu-l drept un filistin naţionalist, drept un reprezentant al „celui mai josnic, mai mărginit şi mai reacţionar naţionalism" (Opere complete, vol 24, Bucureşti, Editura politică. 1964, ed. a doua, p. 139). — *279, 280, 285, 304, 305, 311, 319, 331, 338—339, 341, 472, 473.*

Iuşkevici, P. S. (1873—1945) — social-democrat, menşevic, de formaţie matematician ; în filozofie era adept al pozitivismului şi pragmatismului, curente înrudite cu machismul. A scris : „Energetica contemporană din punctul de vedere al empiriosimbolismului", lucrare apărută în culegerea „Eseuri asupra filozofiei marxiste", pe care V. I. Lenin a criticat-o în cartea sa „Materialism şi empiriocriticism". S-a ocupat de publicistică şi a lucrat în domeniul traducerilor.

Adversar al Puterii sovietice, în anii 1917—1919 a colaborat, în Ucraina, la revista menşevică „Obîedinenie" şi la alte publicaţii antibolşevice ; ulterior s-a retras din viaţa politică. — *128.*

Izgoev (Lande), A. S. (n. 1872) — publicist burghez, unul dintre ideologii partidului cadet. La început a fost „marxist legal" ; într-un timp a aderat la social-democraţi, de unde a dezertat în 1905 şi a intrat în partidul cadet. A colaborat la ziarul „Reci" şi la revistele „Iujnîe Zapiski" şi „Russkaia Mîsl", publicaţii ale cadeţilor, şi a participat la editarea culegerii „Vehi", care avea o orientare contrarevoluţionară. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a colaborat la „Vestnik Literaturî", revista unui grup de intelectuali decadenţi. În 1922 a fost expulzat pentru activitatea sa publicistică contrarevoluţionară. — *365.*

J

Jagiełło, E. I. (n. 1873) — militant al mişcării muncitoreşti poloneze, membru al P.P.S.-„leviţa", muncitor, de profesiune strungar. În 1912, în alegerile pentru Duma a IV-a de stat, a candidat pe lista blocului P.P.S.-„leviţa" şi al Bundului şi a fost ales, în ciuda protestelor social-democraţilor polonezi. Cu voturile grupului celor şapte deputaţi menşevici, în ciuda protestelor categorice ale bolşevicilor, Jagiełło a fost primit în fracţiunea social-democrată din Dumă. După primul război mondial a aderat la aripa stîngă a mişcării muncitoreşti poloneze ; ulterior s-a retras din viaţa politică. — *26, 94, 232, 241, 242, 374, 418, 477, 478.*

Jaurès, Jean (1859—1914) — militant de seamă al mişcării socialiste franceze şi internaţionale, istoric. În 1902, Jaurès şi partizanii

www.dacoromanica.ro

lui au înființat Partidul socialist francez, care în 1905, după ce a fuzionat cu Partidul socialist din Franța, a căpătat denumirea de Partidul socialist francez unificat. A fost deputat în anii 1885—1889, 1893—1898 și 1902—1914 și unul dintre liderii fracțiunii parlamentare socialiste. În 1904 a fondat ziarul „l'Humanité", pe care l-a condus pînă la sfîrșitul vieții sale și care în 1920 a devenit Organul Central al Partidului Comunist Francez. În timpul revoluției din 1905—1907 din Rusia și-a manifestat simpatia pentru lupta poporului rus. Jaurès a luptat în permanență pentru apărarea democrației, a libertăților poporului, pentru pace, împotriva asupririi imperialiste și a războaielor de anexiune. Era convins că numai socialismul poate să pună definitiv capăt războaielor și jugului colonial. Dar Jaurès credea că socialismul va învinge nu prin lupta de clasă a proletariatului împotriva burgheziei, ci ca rezultat „al înfloririi ideii democratice". Concepțiile reformiste ale lui Jaurès, care îl împingeau pe calea oportunismului, au fost criticate cu asprime de V. I. Lenin.

Prin lupta dusă de el pentru pace, împotriva pericolului iminent de război, Jaurès și-a atras ura burgheziei imperialiste. În ajunul primului război mondial a fost ucis de un agent al reacțiunii. — *486.*

Jordania, N. N. (An, Kostrov) (1870—1953) — social-democrat, unul dintre liderii menșevicilor caucazieni. În 1905 a fost redactor al ziarului menșevic „Soțial-Demokrat" (care apărea în limba gruzină). În 1906 a fost ales deputat în Duma I de stat. La Congresul al V-lea (de la Londra) a fost ales în C.C. al P.M.S.D.R. din partea menșevicilor. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a aderat formal la grupul menșevicilor-partiiți, dar în realitate i-a susținut pe lichidatori. În 1914 a colaborat la „Borba", revista lui Trotki ; în anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost președinte al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Tiflis, iar în 1918—1921 a fost șeful guvernului menșevic contrarevoluționar din Gruzia ; din 1921 — emigrant alb. — *171, 173, 210, 234, 237, 250, 334, 415, 450—451, 452.*

K

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre liderii social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a ; la început a fost marxist, dar mai tîrziu a devenit un renegat al marxismului, ideolog al centrismului (kautskismului) — unul dintre cele mai periculoase și mai dăunătoare varietăți de oportunism ; redactor al revistei „Die Neue Zeit", publicație teoretică a social-democrației germane.

La mișcarea socialistă a început să participe în 1874. Concepțiile sale din acea vreme reprezentau un amestec de lassalleanism, neomalthusianism și anarhism. În 1881 a făcut cunoștință cu K. Marx și F. Engels și, sub influența lor, a trecut la marxism, dar încă din acea perioadă manifesta unele oscilări spre oportunism, lucru pentru

www.dacoromanica.ro

care K. Marx şi F. Engels l-au criticat adeseori cu asprime. În ultimele două decenii ale secolului trecut a scris o serie de lucrări în legătură cu unele probleme ale teoriei marxiste : „Doctrina economică a lui Karl Marx", „Problema agrară" etc., care, deşi conţin unele greşeli, au jucat un rol pozitiv în propagarea marxismului. Mai tîrziu, cînd mişcarea revoluţionară a luat o mare amploare, Kautsky a trecut pe poziţiile oportunismului. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţiile social-şovinismului, pe care a încercat să-l mascheze cu ajutorul unei frazeologii internaţionaliste. El este autorul teoriei ultraimperialismului. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, Kautsky a luat în mod făţiş atitudine împotriva revoluţiei proletare şi a dictaturii proletariatului, împotriva Puterii sovietice.

V. I. Lenin, în „Falimentul Internaţionalei a II-a", „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", „Statul şi revoluţia", „Revoluţia proletară şi renegatul Kautsky" şi într-o serie de alte lucrări ale sale, a supus kautskismul unei critici nimicitoare. — *213, 281—282, 283—284, 285, 287, 298, 301, 320, 371, 425, 471, 473.*

Kogan, O. *A.* — *vezi* Ermanski, O. A.

Koighen — *vezi* Ionov.

Kokoşkin, F. F. (1871—1918) — om politic şi publicist burghez. A fost unul dintre întemeietorii partidului cadet şi membru al Comitetului Central. Deputat în Duma I de stat din partea guberniei Moscova. Începînd din 1907 a colaborat activ la o serie de organe de presă liberale : la ziarul „Russkie Vedomosti", la revistele „Pravo", „Russkaia Mîsl" şi altele. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru în guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Puterii sovietice. — *72—73, 74, 307, 308, 310, 316, 340, 341, 343.*

Kokovţov, V. N. (1853—1943) — unul dintre oamenii politici de seamă ai Rusiei ţariste. Din 1904 pînă în 1914 (cu o întrerupere de scurtă durată în 1905—1906) a fost ministru de finanţe şi şi-a menţinut acest post şi după ce în 1911, în urma asasinării lui Stolîpin, a fost numit preşedinte al Consiliului de Miniştri. În timpul primului război mondial a fost un mare om de afaceri în domeniul bancar. După Revoluţia Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — *7, 15.*

Koliubakin, A. M. (1868—1915) — fruntaş al zemstvelor, liberal burghez, cadet. În 1905—1906 a fost preşedinte al consiliului zemstvei guberniale Novgorod ; în 1907, deputat în Duma a III-a de stat. A fost secretar al comitetului fracţiunii parlamentare a cadeţilor în Dumele a III-a şi a IV-a de stat şi membru al Comitetului Central al partidului cadet. — *72.*

Kolţov, D. (Ghinsburg, B. A., L. S., Sedov, L.) (1863—1920) — social-democrat ; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit menşevic activ şi a colaborat la o serie de publicaţii menşevice. În perioada primei revoluţii ruse a activat în cadrul mişcării sindicale

www.dacoromanica.ro

din Petersburg ; din 1908 a lucrat la Baku. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe pozițiile lichidatorismului. În anii primului război mondial a fost social-șovinist ; după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost numit comisar pentru problemele muncii în Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În anii 1918—1919 a lucrat în sectorul cooperatist. — *3, 106, 131, 192, 210, 230.*

Komarovski, K. A. — *vezi* Danski, B. G.

Kosinski, B. — *vezi* Braines, B.

Kosovski, V. (Levinson, M. I.) (1870—1941) — unul dintre liderii Bundului. La jumătatea ultimului deceniu al secolului trecut a intrat în cercurile social-democrate din Vilno ; în 1897 a luat parte la Congresul constitutiv al Bundului, a fost ales în Comitetul Central și numit redactor-șef al ziarului „Die Arbeiter Stimme", organul central al Bundului. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat din partea Comitetului din străinătate al Bundului, s-a situat pe poziția antiiskristă ; după congres — menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a colaborat la revista „Nașa Zarea" și la ziarul „Luci", organele de presă ale menșevicilor-lichidatori. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții germanofile. Față de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă ; după revoluție a emigrat și a activat în organizațiile Bundului din Polonia. În 1939 a plecat în S.U.A. — *344.*

Kostrov — *vezi* Jordania, N. N.

Kozminîh-Lanin, I. M. (n. 1874) — inginer mecanic. În 1913—1914 a fost inspector de fabrici în gubernia Moscova, iar apoi profesor la o serie de școli superioare din Moscova. Este autorul unor lucrări de statistică a muncii în întreprinderile din gubernia Moscova. — *225—228.*

Kricevski, B. N. (1866—1919) — social-democrat, unul dintre liderii „economismului". Spre sfîrșitul deceniului al 9-lea al secolului trecut a participat la activitatea cercurilor social-democrate din Rusia ; după 1890 a emigrat ; în străinătate s-a alăturat, pentru cîtva timp, grupului „Eliberarea muncii" și a colaborat la publicațiile lui. În ultimii ani ai secolului trecut a devenit unul dintre conducătorii „Uniunii social-democraților ruși din străinătate" ; în 1899 a fost redactor al revistei „Rabocee Delo", organul „Uniunii", în coloanele căreia a propagat concepțiile bernsteiniste. Curînd după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a retras din mișcarea social-democrată. — *104.*

Kuskova, E. D. (1869—1958) — publicistă și militantă burgheză pe tărîm social. La jumătatea ultimului deceniu al secolului trecut, pe cînd se afla în străinătate, s-a apropiat de grupul „Eliberarea

www.dacoromanica.ro

muncii" ; curînd însă, sub influenţa bernsteinismului, a pornit pe calea revizuirii marxismului. Documentul cunoscut sub denumirea de „Credo", care a fost scris de Kuskova în spiritul bernsteinismului, a exprimat cît se poate de clar esenţa oportunistă a „economismului" şi a stîrnit un protest energic din partea unui grup de marxişti ruşi, în frunte cu V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 4, Bucureşti, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 157—170). În ajunul revoluţiei din 1905—1907, Kuskova a intrat în organizaţia liberală „Uniunea eliberării". În 1906 a scos, împreună cu S. N. Prokopovici, o revistă semicadetă, „Bez Zaglaviia", şi a colaborat activ la „Tovarişci", ziarul cadeţilor de stînga. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luat atitudine împotriva Puterii sovietice. În 1922 a fost expulzată din Rusia Sovietică ; în străinătate a devenit o militantă activă a emigraţiei albe. — *482*, *483*.

L

L. M. — *vezi* Martov, L.

L. S. — *vezi* Kolţov, D.

L. V. — *vezi* Vladimirov, M. K.

L. Vl. — *vezi* Vladimirov, M. K.

Lafargue, Paul (1842—1911) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti franceze şi internaţionale ; publicist talentat, unul dintre primii adepţi ai comunismului ştiinţific în Franţa ; prieten apropiat şi tovarăş de luptă al lui K. Marx şi F. Engels. A fost membru al Internaţionalei I. Împreună cu J. Guesde, a fondat Partidul muncitoresc din Franţa şi a fost redactor al ziarului „L'Égalité", organul de presă al acestui partid. Lafargue a combătut cu toată energia oportunismul din Internaţionala a II-a ; el a salutat prima organizaţie marxistă rusă — grupul „Eliberarea muncii" —, iar mai tîrziu şi-a manifestat simpatia faţă de bolşevici. În numeroasele sale lucrări, Lafargue a propagat şi a apărat ideile marxismului în domeniul economiei politice, al filozofiei, al istoriei şi al lingvisticii ; a luptat împotriva reformismului şi revizionismului. Dar în lucrările lui există şi unele teze teoretice greşite, în special în problema ţărănească şi în cea naţională, precum şi în aceea a sarcinilor revoluţiei socialiste.

Considerînd că la bătrîneţe omul nu mai poate fi util luptei revoluţionare, Lafargue şi soţia sa, Laura (fiica lui K. Marx), şi-au pus capăt zilelor. La funeraliile lor, din partea P.M.S.D.R. a luat cuvîntul V. I. Lenin. — *325*.

Lande, A. S. — *vezi* Izgoev, A. S.

Larin, I. (Lurie, M. A.) (1882—1932) — social-democrat, menşevic. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a devenit unul dintre propagatorii activi ai lichidatorismului. A participat îndeaproape la

www.dacoromanica.ro

activitatea Blocului antipartinic din august, creat în 1912 de Troţki. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a condus grupul menşevicilor-internaţionalişti. În august 1917 a fost primit în partidul bolşevic. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a deţinut diferite funcţii în aparatul sovietic şi în domeniul economic. — *81—82.*

Lassalle, Ferdinand (1825—1864) — socialist mic-burghez german, întemeietorul lassalleanismului — o variantă a oportunismului în mişcarea muncitorească germană. Lassalle a fost unul dintre întemeietorii Uniunii generale a muncitorilor germani (1863). Crearea acestei uniuni a avut o însemnătate reală pentru mişcarea muncitorească, dar Lassalle, în calitatea sa de preşedinte, a îndreptat-o pe o cale oportunistă.

Lasssalleenii socoteau că prin agitaţia legală pentru dreptul de vot universal, prin crearea de asociaţii de producţie, subvenţionate de statul iuncherilor, se va ajunge la crearea unui „stat popular liber". Lassalle a sprijinit politica de unificare „de sus" a Germaniei sub hegemonia Prusiei reacţionare. Politica oportunistă a lassalleenilor a constituit o piedică pentru activitatea Internaţionalei I şi pentru crearea unui adevărat partid muncitoresc în Germania, a întîrziat formarea conştiinţei de clasă a muncitorilor.

Concepţiile teoretice şi politice ale lassalleenilor au fost aspru criticate de către clasicii marxism-leninismului (vezi K. Marx. „Critica programului de la Gotha" ; V. I. Lenin. „Statul şi revoluţia" şi alte lucrări.). — *129, 287.*

Leadov (Mandelştam), M. N. (1872—1947) — revoluţionar de profesie. Şi-a început activitatea revoluţionară în 1891, în cercurile narodnice din Moscova ; în 1892 a intrat într-un cerc marxist, iar în 1893 a participat la crearea Uniunii muncitoreşti din Moscova, prima organizaţie social-democrată din acest oraş. În 1895 a condus o adunare de 1 Mai la Moscova ; a fost arestat, iar în 1897 a fost deportat la Verhoiansk pe termen de 5 ani. După întoarcerea din deportare a activat la Saratov. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al Comitetului din Saratov ; adept al majorităţii iskriste. După congres a fost agent al Comitetului Central, a dus o luptă activă împotriva menşevicilor în Rusia şi în străinătate. În august 1904 a luat parte la Consfătuirea de la Geneva a celor 22 de bolşevici, a fost ales în Biroul Comitetelor Majorităţii ; a participat la Congresul de la Amsterdam al Internaţionalei a II-a ca delegat al bolşevicilor. A luat parte activă la revoluţia din 1905—1907, a fost membru al Comitetului de partid din Moscova, a îndeplinit sarcini de răspundere încredinţate de C.C. al P.M.S.D.R. În anii reacţiunii a aderat la otzovişti, a fost unul dintre lectorii şcolii fracţioniste de la Capri (Italia) şi a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered" (din care a ieşit în 1911).

După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost vicepreşedinte al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Baku ; s-a situat pe poziţii menşevice. În 1920 a fost reprimit în P.C. (b) din Rusia, a lucrat în sectorul economic la Moscova, apoi la Consiliul economic superior, iar după aceea la Comisariatul po-

www.dacoromanica.ro

porului pentru învăţămînt ; în 1923 a fost numit rector al Universităţii comuniste „I. M. Sverdlov" ; a participat ca delegat la Congresele al XII-lea, al XIII-lea, al XIV-lea, al XV-lea şi al XVI-lea ale partidului. — *383.*

Lebedev, B. N. — *vezi* Voronov, B.

Legien, Karl (1861—1920) — social-democrat de dreapta german, unul dintre liderii sindicatelor germane, revizionist. În 1890 a fost ales preşedinte al Comisiei generale a sindicatelor germane, în 1903 secretar, iar în 1913 preşedinte al Secretariatului internaţional al sindicatelor. Din 1893 pînă în 1920 (cu unele întreruperi) a fost deputat în Reichstag din partea social-democraţiei germane. În anii 1919—1920 a fost membru al Adunării naţionale a Republicii de la Weimar. În anii primului război mondial (1914—1918) — social-şovinist inveterat. A promovat activ o politică în interesul burgheziei şi a luptat prin toate mijloacele împotriva mişcării revoluţionare a proletariatului. — *113—114, 115, 116, 117.*

Lenin, V. I. (Ulianov, V. I., Ilin, V.) (1870—1924) — date biografice. — *120, 177, 221—222, 281, 332, 370, 384, 401—402, 412, 413, 414, 424, 426—428.*

Levinski, V. — autor al unei serii de lucrări cu privire la mişcarea muncitorească din Ucraina ; în anii 1913—1914 a colaborat la „Dzvin", revistă naţionalistă legală de orientare menşevică. — *338.*

Levinson, M. I. — *vezi* Kosovski, V.

Levitki, V. (Ţederbaum, V. O.) (n. 1883) — social-democrat, menşevic. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost unul dintre liderii lichidatorismului ; a făcut parte din centrul menşevic şi a fost unul dintre semnatarii „Scrisorii deschise", în care se preconiza lichidarea partidului ; a redactat revista „Naşa Zarea" ; a colaborat la „Golos Soţial-Demokrata", „Vozrojdenie" şi la alte publicaţii periodice de orientare menşevică-lichidatoristă. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţiile social-şovinismului şi a sprijinit grupul de extremă dreaptă al defensiştilor. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă, a luptat activ împotriva Puterii sovietice ; în 1920 a fost implicat în procesul „Centrului tactic", o organizaţie contrarevoluţionară. Ulterior s-a îndeletnicit cu activitatea publicistică. — *106, 141, 191, 192, 379.*

Liber (Goldman), M. I. (1880—1937) — unul dintre liderii Bundului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a avut o poziţie lichidatoristă, iar în 1912 a fost un militant activ al Blocului antipartinic din august, creat de Trotki. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd şi al Prezidiului C.E.C. în prima legislatură. A adoptat

www.dacoromanica.ro

o poziție menșevică și a fost partizan al guvernului de coaliție. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. Ulterior a lucrat în domeniul economic. — *335.*

Libman, F. (Gherș, P. L.) (n. 1882) — bundist de vază, în 1911 a făcut parte din C.C. al Bundului, a fost membru al redacției ziarului „Otkliki Bunda", a aderat la lichidatori. În anii primului război mondial a sprijinit politica anexionistă a țarismului ; a locuit în Elveția. — *279, 280, 285, 304, 305, 311, 319, 331, 338—339, 345, 472, 473.*

Liebknecht, Karl (1871—1919) — militant de seamă al mișcării muncitorești germane și internaționale ; fiul lui Wilhelm Liebknecht ; de profesiune avocat.

A început să participe la mișcarea socialistă încă din anii de studenție și a luptat activ împotriva oportunismului și militarismului. În perioada primei revoluții ruse, din anii 1905—1907, a îndemnat pe muncitorii germani să urmeze exemplul rușilor. În 1912 a fost ales deputat în Reichstag. De la începutul primului război mondial a luptat cu hotărîre împotriva sprijinirii guvernului „propriei țări" în războiul de jaf și a fost singurul, în întregul Reichstag, care a votat împotriva alocării creditelor de război (2 decembrie 1914). A fost unul dintre organizatorii și conducătorii „Uniunii Spartacus", organizație revoluționară. În 1916 a fost condamnat la muncă silnică. În timpul revoluției din noiembrie 1918 din Germania s-a aflat, împreună cu R. Luxemburg, în fruntea avangărzii revoluționare a muncitorilor germani, a redactat ziarul „Die Rote Fahne" și a fost unul dintre întemeietorii Partidului Comunist din Germania și unul dintre conducătorii insurecției muncitorilor berlinezi din ianuarie 1919. După înăbușirea insurecției a fost ucis în mod bestial de bandele lui Noske.

Apreciind activitatea lui K. Liebknecht, Lenin scria : „Acest nume este... simbolul conducătorului devotat intereselor proletariatului, simbolul devotamentului față de revoluția socialistă... Acest nume este simbolul luptei neîmpăcate împotriva imperialismului, nu în vorbe, ci în fapte..." (Opere, vol. 28, București, Editura politică, 1959, p. 433—434). — *113.*

Liubimov, A. I. (Sommer, M.) (1879—1919) — social-democrat, a început să activeze în mișcarea revoluționară în 1898, a fost unul dintre membrii „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Moscova. În 1904 a fost cooptat în C.C. al P.M.S.D.R. A participat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al Consiliului partidului ; împăciuitorist. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a orientat spre lichidatori. În timpul primului război mondial a avut o poziție ultradefensistă, a făcut parte din grupul „Edinstvo" al lui Plehanov. — *237.*

Lola, O. N. (Stepaniuk, V.) (1884—1919) — muncitor, bolșevic ; a desfășurat o activitate intensă în Ucraina. Din cauza persecuțiilor

www.dacoromanica.ro

permanente pe care trebuia să le îndure din partea autorităţilor ţariste, a fost nevoit să emigreze. În 1914 a intrat în secţia din Paris a organizaţiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. — *390.*

Longuet, Charles (1839—1903) — militant al mişcării muncitoreşti franceze, proudhonist, ziarist (era căsătorit cu Jenny, fiica lui K. Marx). În anii 1866—1867 şi 1871—1872 a fost membru al Consiliului General al Internaţionalei I şi a luat parte la o serie de congrese ale ei. În 1871 a fost membru al Comunei din Paris. După înfrîngerea ei a emigrat în Anglia, unde a stat pînă în 1880. Întorcîndu-se în ţară, a aderat la posibilişti, un curent oportunist din Partidul muncitoresc din Franţa. — *325.*

Lopatin, G. A. (1845—1918) — cunoscut narodnic-revoluţionar rus. În deceniul al 8-lea al secolului trecut, pe cînd se afla în străinătate, a întreţinut relaţii de prietenie cu K. Marx şi F. Engels, a fost ales în Consiliul General al Internaţionalei I. „Nu sînt mulţi oameni pe care să-i iubesc şi să-i stimez atît de mult ca pe el", scria K. Marx despre Lopatin (scrisoarea lui K. Marx către N. F. Danielson din 28 mai 1872). Împreună cu N. F. Danielson a tradus în limba rusă volumul I al „Capitalului". A fost de mai multe ori arestat pentru activitate revoluţionară. În 1887 a fost condamnat la pedeapsa cu moartea, care i-a fost comutată în muncă silnică pe viaţă ; şi-a executat pedeapsa într-o celulă din fortăreaţa Schlüsselburg. În 1905 a fost eliberat în urma unei amnistii ; mai tîrziu s-a retras din activitatea politică. — *323, 472.*

Lukomski, M. I. (Em-El) (1872—1931) — pînă în 1916 a fost menşevic, iar după aceea fără partid ; de profesiune medic. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste. În anii 1912—1913 a fost membru al redacţiei ziarului menşevic „Luci", care avea o orientare lichidatoristă. În anii primului război mondial a fost medic pe front. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat la Comisariatul poporului pentru sănătate. — *250, 415.*

Lunacearski, A. V. (Voinov) (1875—1933) — revoluţionar de profesie şi remarcabil om de stat sovietic. A intrat în mişcarea revoluţionară la începutul ultimului deceniu al secolului trecut. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit bolşevic. A făcut parte din redacţiile ziarelor bolşevice „Vpered", „Proletarii" şi „Novaia Jizn". În anii reacţiunii s-a îndepartat de marxism, a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered" şi a propagat ideea îmbinării marxismului cu religia. În primul război mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste. La începutul anului 1917 a aderat la grupul „interraioniştilor", împreună cu care, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D.R., a fost primit în partid. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost, pînă în 1929, comisar al poporului pentru învăţămîntul public, iar apoi preşedinte al Comitetului pentru problemele ştiinţifice de pe lîngă C.E.C. al U.R.S.S. În 1930 a devenit academician. În au-

www.dacoromanica.ro

gust 1933 a fost numit reprezentant plenipotențiar al U.R.S.S. în Spania. A scris o serie de lucrări în domeniul artei și literaturii. — *126, 178, 237, 349, 354, 366, 383, 384, 425.*

Lurie, M. A. — *vezi* Larin, I.

Luxemburg, Rosa (1871—1919) — militantă de seamă a mișcării muncitorești internaționale, unul dintre liderii aripii stîngi a Internaționalei a II-a. În mișcarea revoluționară a început să activeze în a doua jumătate a deceniului al 9-lea al secolului trecut. A fost unul dintre întemeietorii și conducătorii Partidului social-democrat din Polonia ; a luptat împotriva naționalismului din rîndurile mișcării muncitorești poloneze. Începînd din 1897 a participat în mod activ la mișcarea social-democrată germană, a combătut bernsteinismul și millerandismul. A luat parte la prima revoluție rusă (la Varșovia) ; în 1907 a participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., unde i-a sprijinit pe bolșevici. Totuși, în anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar, Luxemburg a avut o atitudine împăciuitoristă față de lichidatori, iar în 1912 a condamnat așa-zisa opoziție „rozlamovistă", care era cea mai apropiată de bolșevici.

Chiar de la începutul primului război mondial s-a situat pe o poziție internaționalistă. A fost unul dintre inițiatorii creării grupului „Internaționala", care ulterior și-a schimbat denumirea în „Spartacus", iar mai tîrziu în „Uniunea Spartacus". După revoluția din noiembrie 1918 din Germania a participat la Congresul de constituire a Partidului Comunist din Germania, congres la care a avut un rol conducător. În ianuarie 1919 a fost arestată, din ordinul guvernului Scheidemann, și asasinată. Lenin, care avea o înaltă prețuire pentru R. Luxemburg a criticat în repetate rînduri greșelile ei, ajutînd-o astfel să adopte o poziție justă. — *219, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 294, 297, 298, 300, 301, 303, 308, 309, 312—314, 315, 317, 318, 319, 320, 323—331, 333, 334, 336, 341, 342—343, 394, 407, 415, 437, 465, 471, 472, 473, 474, 475, 476.*

Lvov-Rogacevski, V. L. (1874—1930)— critic literar, social-democrat, menșevic. În anii 1898—1899 a intrat în „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare". Începînd din 1900 a făcut parte din organizația din Harkov a P.M.S.D.R., iar după aceea din grupul literar de pe lîngă Comitetul organizației din Kiev a P.M.S.D.R. După Congresul al II-lea al partidului a devenit menșevic. În perioada reacțiunii și a noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste. A colaborat la „Iujnîi Rabocii", „Nașa Zarea", „Luci" și la alte publicații periodice lichidatoriste și liberale. În 1917 s-a retras din viața politică și s-a îndeletnicit cu activitatea literară. — *448.*

M

MacDonald, James Ramsay (1866—1937) — om politic englez, unul dintre fondatorii și liderii partidului laburist. A promovat în partid și în Internaționala a II-a o politică ultraoportunistă. A pro-

www.dacoromanica.ro

pagat teoria reacţionară a colaborării între clase şi a integrării treptate a capitalismului în socialism („socialismul constructiv"). La începutul primului război mondial s-a situat pe poziţii pacifiste, iar apoi a păşit pe calea sprijinirii făţişe a burgheziei imperialiste. În anii 1918—1920 a încercat să împiedice lupta muncitorilor englezi care s-au ridicat împotriva intervenţiei antisovietice ; a promovat o politică de scindare a clasei muncitoare. În 1924 şi 1929—1931 a ocupat postul de prim-ministru. Guvernul laburist MacDonald a reprimat cu cruzime mişcarea de eliberare naţională din coloniile engleze şi a promovat o politică antimuncitorească. În anii 1931—1935, MacDonald s-a aflat în fruntea aşa-zisului „guvern naţional", a cărui politică o stabileau conservatorii. — *78—79.*

Mach, Ernst (1838—1916) — fizician şi filozof austriac, idealist subiectiv, unul dintre întemeietorii empiriocriticismului. A predat matematica şi fizica la universităţile din Graz şi Praga, iar din 1895 pînă în 1901 a fost profesor de filozofie la Universitatea din Viena. În teoria cunoaşterii a reînviat concepţiile lui Berkeley şi Hume. O critică multilaterală a filozofiei reacţionare a lui Mach şi o analiză a lucrărilor lui principale a fot făcută de V. I. Lenin în cartea sa „Materialism şi empiriocriticism". — *384.*

Mahnoveţ, V. P. — *vezi* Akimov, V. P.

Maklakov, N. A. (1871—1918) — moşier, ultrareacţionar. În anii 1900—1909 a făcut serviciu în Ministerul Finanţelor, iar în 1915 a fost ministru de interne ; în 1915 a fost numit membru al Consiliului de Stat. — *136.*

Maklakov, V. A. (n. 1870) — cadet de dreapta, moşier, de profesiune avocat, a pledat în numeroase procese politice. A fost ales deputat în Dumele a II-a, a III-a şi a IV-a de stat din partea oraşului Moscova. A făcut parte din C.C. al partidului cadeţilor. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ambasador al guvernului provizoriu burghez la Paris, iar după aceea emigrant alb. — *138.*

Maksimov, N. — *vezi* Bogdanov, A.

Maleţki, A. M. (1879—1937) — social-democrat, revoluţionar de profesie. A început să activeze în mişcarea revoluţionară la sfîrşitul ultimului deceniu al secolului trecut. În 1904 a activat la Lodz, apoi la Varşovia. În 1906 a fost ales membru al Conducerii centrale a Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Lituania (S.D.R.P. şi L.). În 1907 a participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. şi ale Congresului de la Stuttgart al Internaţionalei a II-a. În 1909, nefiind de acord cu conducerea S.D.R.P. şi L. într-o serie de probleme interne de partid, a ieşit din Conducerea centrală. După scindarea social-democraţiei poloneze, în 1912, a fost unul dintre conducătorii aşa-numitei opoziţii „rozlamoviste", care se situa pe poziţii foarte apropiate de cele ale

www.dacoromanica.ro

bolşevicilor, şi redactor-responsabil al organului ei de presă, „Raboceaia Gazeta". A participat la Congresul de la Basel al Internaţionalei a II-a (1912) şi la Conferinţa de la Bruxelles (1914). În anii 1921—1922 a condus Biroul de informaţii al Comisariatului poporului pentru afacerile externe ; în anii 1922—1925 a fost secretar de redacţie al revistei „Internaţionala Comunistă" ; în anii 1926—1935 a fost profesor la o serie de instituţii de învăţămînt superior, iar apoi consilier ştiinţific la secţia de filozofie a Bibliotecii de stat „V. I. Lenin". — *464.*

Malinovski, A. A. — *vezi* Bogdanov, A.

Malinovski, R. V. (1876—1918) — provocator, agent secret al ohranei din Moscova. În 1906, mînat de scopuri egoiste, a aderat la mişcarea muncitorească ; a fost membru al unui comitet muncitoresc şi secretar al conducerii sindicatului metalurgiştilor. Începînd din 1907 a furnizat, din proprie iniţiativă, informaţii poliţici, iar în 1910 a devenit agent secret al ohranei ţariste. În 1912, la Conferinţa de la Praga a P.M.S.D.R., a fost ales membru al Comitetului Central ; în acelaşi an, folosindu-se de serviciile ohranei, care a înlăturat pe cei ce-i stăteau în cale, a fost ales deputat în Duma a IV-a de stat din partea curiei muncitoreşti a gubernici Moscova. În 1914, din ordinul Ministerului de Interne, şi-a depus mandatul de deputat în Duma de stat şi a fugit în străinătate. În 1918 s-a întors în Rusia Sovietică, a fost deferit justiţiei şi împuşcat în baza unei sentinţe a Tribunalului suprem al C.E.C. din Rusia. — *167—170, 367, 368, 372, 373—376, 426, 446, 478.*

Mankov, I. N. (n. 1881) — menşevic-lichidator, deputat în Duma a IV-a de stat din partea guberniei Irkutsk ; de profesiune funcţionar. În Dumă a făcut parte din fracţiunea social-democrată. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste ; în 1915 a fost exclus din fracţiune, deoarece, contrar hotărîrii adoptate de ea, în Dumă a votat pentru buget. — *374.*

Manus, I. P. — mare bancher, afacerist şi escroc financiar. Poseda un mare număr de acţiuni ale Băncii comerciale internaţionale ; era membru şi preşedinte al consiliului de administraţie la o serie de societăţi industriale şi bănci. Prin Rasputin îşi exercita influenţa lui asupra celor de la curtea imperială ; în primul război mondial a depus eforturi pentru o apropiere între Rusia şi Germania şi pentru încheierea unei păci separate. — *7.*

Markov, N. E. (Markov 2) (n. 1876) — mare moşier, om politic reacţionar din Rusia ţaristă, una dintre căpeteniile organizaţiilor ultrareacţionare-pogromiste „Uniunea poporului rus" şi „Oastea arhanghelului Mihail". Deputat în Dumele a III-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Kursk. În Dumă a fost unul dintre liderii aripii de dreapta. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, emigrant alb. — *76.*

www.dacoromanica.ro

Martînov, A. (Piker, A. S.) (1865—1935) — unul dintre liderii „economismului", militant de seamă al menşevismului ; mai tîrziu a devenit membru al partidului comunist. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost lichidator şi a făcut parte din redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata", organul de presă al lichidatorilor. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii centriste, iar după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a devenit menşevic-internaţionalist. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a rupt cu menşevismul. În 1923, la Congresul al XII-lea al P.C. (b) din Rusia, a fost primit în partid ; a lucrat la Institutul K. Marx şi F. Engels ; începînd din 1924 a făcut parte din redacţia revistei „Kommunisticeskii Internaţional". — *104, 105, 140, 192, 219, 230, 335.*

Martov, L. (Ţederbaum, I. O., L. M.) (1873—1923) — unul dintre liderii menşevismului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste ; a redactat ziarul „Golos Soţial-Demokrata", a luat parte la Conferinţa antipartinică din august (1912). În perioada primului război mondial s-a situat pe poziţii centriste. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 s-a aflat în fruntea grupului menşevicilor-internaţionalişti. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luat poziţie împotriva Puterii sovietice. În 1920 a emigrat în Germania şi a editat, la Berlin, revista menşevică contrarevoluţionară „Soţialisticeskii Vestnik". — *2, 3, 26, 92, 93, 106, 120, 122—123, 124, 130, 131, 136, 139, 170, 176, 178, 202, 207, 230, 240, 272, 340, 349, 354, 359, 360, 369, 370—371, 372—373, 374, 375, 376, 377, 380, 425, 426, 441, 442, 452, 481, 482.*

Marx, Karl (1818—1883)— întemeietorul comunismului ştiinţific, gînditor genial, conducător şi învăţător al proletariatului internaţional (vezi articolul lui V. I. Lenin „Karl Marx (Scurtă schiţă biografică şi expunere a marxismului)", în Opere, vol. 21, Bucureşti, Editura politică, 1959, p. 29—77). — *35—36, 39—40, 41, 42, 43, 47, 50, 51, 54, 63, 117, 165, 254, 258—259, 283, 287, 321, 322, 323—331, 348, 353, 379, 472, 473, 474, 475, 476.*

Maslov, P. P. (1867—1946) — economist, social-democrat, autor al unei serii de scrieri în problema agrară, în care a încercat să revizuiască marxismul. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menşevici ; el a preconizat programul menşevic de municipalizare a pămîntului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste, iar în perioada primului război mondial s-a manifestat ca social-şovinist. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a retras din viaţa politică şi a desfăşurat activitate pedagogică şi ştiinţifică. În 1929 a fost ales membru al Academiei de Ştiinţe a U.R.S.S. — *258.*

Mazzini, Giuseppe (1805—1872) — eminent revoluţionar italian, democrat burghez, unul dintre conducătorii şi ideologii mişcării de eliberare naţională din Italia. Mazzini a preconizat programul unirii „de jos" a Italiei într-o republică burgheză independentă ; el considera că principalul mijloc de luptă este insurecţia. Dar lui îi erau

www.dacoromanica.ro

caracteristice tactica complotistă şi ignorarea intereselor ţărănimii. Mazzini propovăduia un plan mic-burghez utopic de rezolvare a problemei muncitoreşti pe calea „colaborării muncii cu capitalul". V. I. Lenin îl includea în categoria reprezentanţilor socialismului neproletar, premarxist (vezi Opere, vol. 21, Bucureşti, Editura politică, 1959, p. 35). — *324.*

Medem, V. D. (Grinberg, V. D., Goldblat) (1879—1923) — unul dintre liderii Bundului. În 1906 a fost ales în C.C. al Bundului, a participat la lucrările Congresului al V-lea de la Londra al P.M.S.D.R., unde a sprijinit pe menşevici. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a condus organizaţiile bundiste din Polonia. În 1921 a plecat în S.U.A., unde a publicat, în coloanele ziarului socialist evreiesc de dreapta „Vorwards", articole calomnioase împotriva Rusiei Sovietice. — *334, 335, 338.*

Mehring, Franz (1846—1919) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti din Germania, unul dintre liderii şi teoreticienii aripii de stînga a social-democraţiei germane. A fost unul dintre redactorii revistei „Die Neue Zeit", organ teoretic al partidului, iar mai tîrziu redactor al ziarului „Leipziger Volkszeitung". Mehring a luptat activ împotriva oportunismului şi revizionismului din rîndurile Internaţionalei a II-a şi a condamnat kautskismul, dar, în acelaşi timp, s-a făcut şi el vinovat de greşelile celor de stînga din Germania, care s-au temut să rupă legăturile organizatorice cu oportuniştii. Mehring a apărat cu consecvenţă internaţionalismul şi a salutat Revoluţia Socialistă din Octombrie. A fost unul dintre conducătorii organizaţiei revoluţionare „Uniunea Spartacus" ; a avut un rol de seamă în înfiinţarea Partidului Comunist din Germania. — *406, 407.*

Menders, F. — vezi Weiss, F.

Menşikov, M. O. (1859—1919) — publicist reacţionar, colaborator la „Novoe Vremea", ziar ultrareacţionar. V. I. Lenin a spus despre Menşikov că este un „credincios cîine de pază al sutelor negre ţariste" (Opere complete, vol. 20, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 148). După Revoluţia Socialistă din Octombrie, Menşikov a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice ; în 1919 a fost executat pentru activitatea sa contrarevoluţionară. — *7.*

Merejkovski, D. S. (1866—1941) — scriitor şi critic literar rus, unul dintre reprezentanţii curentului decadent simbolist. A luptat împotriva curentelor realist şi democratic în literatura rusă. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă ; în 1920 a emigrat în străinătate, unde a continuat să lupte împotriva Puterii sovietice. — *365—366.*

Meşcerski, V. P. (1839—1914) — publicist reacţionar, prinţ. A fost funcţionar la poliţie şi în Ministerul Afacerilor Interne ; începînd din 1860 a colaborat la „Russkii Vestnik" şi la „Moskovskie Vedomosti" ; în anii 1872—1914 a editat revista ultrareacţionară „Grajdanin", iar

www.dacoromanica.ro

în 1903 a fondat revistele reacţionare „Dobro" şi „Drujeskie Reci". În publicaţiile sale, care erau subvenţionate cu largheţe de către guvernul ţarist, Meşcerski s-a pronunţat împotriva oricăror concesii făcute de către guvern nu numai muncitorilor, dar şi burgheziei liberale. — *68.*

Mihailovski, N. K. (1842—1904) — teoretician de vază al narodnicismului liberal, publicist, critic literar, filozof pozitivist, unul dintre reprezentanţii şcolii subiective în sociologie. În 1892 a condus revista „Russkoe Bogatstvo", în paginile căreia a dus o luptă îndîrjită împotriva marxiştilor. Concepţiile lui Mihailovski au fost criticate de V. I. Lenin în lucrarea „Ce sînt «prietenii poporului» şi cum luptă ei împotriva social-democraţilor ?" şi în alte scrieri ale sale. — *9.*

Miklaşevski, M. P. — *vezi* Nevedomski, M.

Miliukov, P. N. (1859—1943) — ideolog de vază al burgheziei imperialiste ruse, istoric şi publicist. În 1902 a colaborat activ la revista liberală „Osvobojdenie", care apărea în străinătate. În octombrie 1905 a fost unul dintre întemeietorii partidului cadet, apoi preşedinte al Comitetului Central al acestui partid şi redactor al ziarului „Reci", organul central al cadeţilor. A fost deputat în Dumele a III-a şi a IV-a de stat. În 1917 a fost ministru de externe în primul guvern provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a devenit unul dintre organizatorii intervenţiei militare străine împotriva Rusiei Sovietice ; militant activ al emigraţiei albe. — — *60, 137.*

Moghileanski, M. M. (1873—1942) — avocat, publicist. În 1906 a aderat la partidul cadeţilor, a colaborat la „Reci", organul central al acestui partid, şi la alte publicaţii periodice din Rusia şi din Ucraina. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a părăsit partidul cadeţilor. În deceniul al 4-lea a lucrat la Academia de Ştiinţe a R.S.S. Ucrainene. — *302—303.*

Morley, John (1838—1923) — om politic şi scriitor burghez englez. În 1883 a fost ales deputat în parlament. Din 1905 pînă în 1910 a fost secretar de stat pentru problemele Indiei şi a dus o politică de reprimare a mişcării de eliberare naţională ; ulterior a deţinut postul de lord-preşedinte al Consiliului. În 1914 şi-a dat demisia. — *78.*

N

Nekrasov, N. V. (n. 1879) — deputat în Dumele a III-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Tomsk ; profesor universitar, cadet. În 1917 a făcut parte din guvernul provizoriu ca ministru al căilor de comunicaţii, ministru fără portofoliu şi ministru de finanţe. În vara anului 1917 s-a retras din partidul cadeţilor. În timpul Puterii sovietice a lucrat în Centrala cooperativelor. — *72.*

www.dacoromanica.ro

Nevedomski, M. (Miklaşevski, M. P.) (1866—1943) — social-democrat, menşevic, critic literar şi publicist. În anii reacţiunii a fost lichidator, s-a solidarizat cu autorii culegerii contrarevoluţionare „Vehi" şi a luat atitudine împotriva partinităţii în literatură. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a îndeletnicit cu activitatea publicistică. — *448.*

Nikitski, A. A. — *vezi* Novotorjski, G.

Novici, St. — *vezi* Portugheis, S. I.

Novotorjski, G. (Nikitski, A. A.) — publicist, colaborator al revistei „Sovremennik", în jurul căreia s-au grupat menşevicii-lichidatori, „socialiştii-populişti" şi liberalii de stînga. În afară de aceasta, a mai colaborat la „Russkoe Bogatstvo", la „Russkie Vedomosti" şi la alte publicaţii. — *482.*

O

Oldenburg, S. F. (1863—1934) — mare savant, orientalist. Din 1901 — academician. În 1917 a fost ministru al instrucţiunii în guvernul provizoriu, membru al C.C. al partidului cadet. Din 1904 pînă în 1929 — secretar permanent al Academiei de Ştiinţe. Din 1930 — director al Institutului de orientalistică. Este autorul unei serii de lucrări privind folclorul, etnografia, arta popoarelor Chinei, Indiei, Indoneziei şi a altor ţări. — *55.*

Olghin, V. — *vezi* Fomin, V. G.

P

Peşehonov, A. V. (1867—1933) — militant pe tărîm obştesc şi publicist burghez. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost narodnic liberal, colaborator la revista „Russkoe Bogatstvo", iar cu începere din 1904 membru al redacţiei acesteia ; a colaborat la „Osvobojdenie", revistă a burgheziei monarhiste liberale, şi la „Revoliuţionnaia Rossiia", ziar al socialiştilor-revoluţionari. Cu începere din 1906 a fost unul dintre conducătorii partidului mic-burghez al „socialiştilor-populişti" (enesii). În 1917 a fost ministru al aprovizionării în guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice ; din 1922, emigrant alb. — *164, 256, 343, 351, 472.*

Petty, William (1623—1687)— eminent economist şi statistician englez, fondatorul economiei politice clasice burgheze din Anglia. K. Marx scria că „William Petty este părintele economiei politice şi, într-o oarecare măsură, inventatorul statisticii..." (K. Marx. „Capitalul", vol. I, Bucureşti, Editura politică, 1960, ed. a IV-a, p. 295). În lucrările sale economice, Petty a pus bazele teoriei valorii bazate pe muncă şi a analizat o serie de alte probleme de economie politică,

www.dacoromanica.ro

printre care şi aceea a rentei diferenţiale, asupra căreia el, după o apreciere a lui K. Marx, a făcut o expunere mai bună decît aceea a lui A. Smith. — *43.*

Piker, A. S. — *vezi* Martînov, A.

Plehanov, G. V. (1856—1918) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti ruse şi internaţionale, primul propagandist al marxismului în Rusia. În 1883 a creat la Geneva prima organizaţie marxistă rusă — grupul „Eliberarea muncii". Plehanov a luptat împotriva narodnicismului şi a combătut revizionismul din mişcarea muncitorească internaţională. La începutul primului deceniu al secolului nostru a făcut parte din redacţia ziarului „Iskra" şi a revistei „Zarea".

În anii 1883—1903, Plehanov a scris o serie de lucrări care au avut un rol de seamă în apărarea şi propagarea concepţiei materialiste despre lume : „Socialismul şi lupta politică", „Divergenţele noastre", „Contribuţii la dezvoltarea concepţiei moniste asupra istoriei", „Contribuţii la istoria materialismului", „Rolul personalităţii în istorie" şi altele. Dar încă de pe atunci, Plehanov a făcut unele greşeli serioase, care au constituit germenele concepţiilor sale menşevice de mai tîrziu. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., Plehanov s-a situat pe o poziţie împăciuitoristă faţă de oportunism, iar apoi s-a alăturat menşevicilor. În perioada primei revoluţii ruse, el s-a situat pe poziţii menşevice în toate problemele fundamentale. A condamnat insurecţia armată din decembrie 1905. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar, Plehanov a luat atitudine împotriva revizuirii marxismului de către machişti şi împotriva lichidatorismului, situîndu-se în fruntea grupului menşevicilor-partiiţi. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţiile social-şovinismului. Întors în Rusia după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, Plehanov s-a situat în fruntea grupului „Edinstvo" — un grup de extremă dreaptă al menşevicilor-defensişti — şi s-a pronunţat cu hotărîre împotriva bolşevicilor, împotriva revoluţiei socialiste, considerînd că în Rusia nu erau încă pregătite condiţiile pentru trecerea la socialism. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine negativă, dar nu a luat parte la lupta împotriva Puterii sovietice.

Lenin a dat o înaltă preţuire lucrărilor filozofice ale lui Plehanov şi rolului său în răspîndirea marxismului în Rusia, dar, în acelaşi timp, l-a criticat cu asprime pentru abaterile de la marxism şi pentru greşelile serioase săvîrşite în activitatea lui politică. — *4, 104, 121, 140, 175—179, 189, 192, 209, 237, 239, 250, 261, 271, 273, 304, 332, 333, 335, 338, 349, 350, 353, 354, 355, 363, 364, 365, 366, 375—378, 380, 384, 402, 406, 407, 414, 425, 427, 435, 436, 437, 448, 469, 481, 482.*

Pokrovski, M. N. (Domov) (1868—1932) — membru din 1905 al P.M.S.D.R., bolşevic, istoric de vază.

A participat îndeaproape la revoluţia din 1905—1907 ; a fost membru al Comitetului organizaţiei de partid din Moscova. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales membru supleant al Comitetului Central. Din 1908 pînă în 1917 a trăit în

www.dacoromanica.ro

emigrație. În anii reacțiunii a aderat la otzoviști și ultimatiști, iar apoi la grupul antipartinic „Vpered", de care s-a separat în 1911. În 1917 s-a întors în Rusia, a participat la insurecția armată din Moscova, a fost membru al statului-major revoluționar din raionul Zamoskvorecie. Din noiembrie 1917 pînă în martie 1918 a fost președinte al Sovietului din Moscova. Un timp oarecare a făcut parte din grupul „comuniștilor de stînga" și s-a pronunțat împotriva semnării tratatului de pace de la Brest. În 1918 a fost numit locțiitor al comisarului poporului pentru învățămînt din R.S.F.S.R. În anii 1923—1927 a participat activ la lupta împotriva trotkiștilor. În decursul anilor a condus Academia comunistă, Institutul de istorie de pe lîngă Academia de Științe a U.R.S.S., Institutul Profesura roșie etc. În 1929 a devenit academician. A fost ales, în repetate rînduri, în C.E.C. din Rusia și în C.E.C. din U.R.S.S.

A scris numeroase lucrări științifice în domeniul istoriei U.R.S.S., în care a criticat istoriografia burgheză. Lucrarea sa „Istoria Rusiei expusă pe scurt" a fost apreciată pozitiv de V. I. Lenin. Lucrările lui Pokrovski prezintă o mare însemnătate, dar el nu a fost, pînă la capăt, un marxist consecvent, comițînd greșeli serioase în expunerea procesului istoric.

Pokrovski este autorul lucrărilor : „Istoria Rusiei din timpurile cele mai vechi pînă azi", „Contribuții la istoria culturii ruse", „Istoria Rusiei expusă pe scurt" etc. — *383.*

Pomealovski, N. G. (1835—1863) — scriitor democrat rus. În scrierile sale a luat poziție împotriva rînduielilor Rusiei absolutiste birocratice, împotriva violenței și a arbitrarului. Operele lui s-au bucurat de o aleasă prețuire din partea lui N. G. Cernîșevski și A. M. Gorki. — *338.*

Popov (Britman), A. V. (Antonov) (m. 1914) — social-democrat, revoluționar de profesie. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici ; este unul dintre autorii apelului grupului de la Berna de sprijinire a partidului, adresat partizanilor din străinătate ai majorității partidului (1905). În anii 1905—1907 a participat îndeaproape la activitatea organizației din armată din Petersburg și Kronstadt. A fost arestat în repetate rînduri. În 1908 a fost condamnat la muncă silnică ; a evadat curînd din deportare, iar după aceea s-a stabilit în străinătate ; a făcut parte din secția de la Paris a P.M.S.D.R. și din Comitetul organizațiilor din străinătate ale partidului. La începutul primului război mondial a intrat voluntar în armata franceză și în noiembrie 1914 a căzut pe front. — *427.*

Popov, I. F. (1886—1957) — social-democrat. În anii 1905—1914 a fost membru al partidului bolșevic ; a desfășurat activitate revoluționară la Moscova și în străinătate. În 1908 a emigrat în Belgia, unde a fost reprezentantul C.C. al P.M.S.D.R. pe lîngă Biroul socialist internațional ; a colaborat la „Pravda", „Prosveșcenie", „Le peuple" și la alte publicații. În anii primului război mondial a fost prizonier în Germania. În 1918 s-a înapoiat în Rusia Sovietică,

www.dacoromanica.ro

a fost agent comercial în Elveţia, apoi a lucrat în cadrul Comisariatului poporului pentru Inspecţia muncitorească-ţărănească, la diverse organe de presă şi în organizaţii teatrale. Este autorul unor lucrări despre evenimentele revoluţionare din Rusia ; a scris cunoscuta piesă „Familia", în care înfăţişează aspecte din tinereţea lui V. I. Lenin. — *435, 437.*

Portugheis, S. I. (Novici, St.) — menşevic, publicist. A participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. ca delegat al organizaţiei din Odesa. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe o poziţie lichidatoristă, a colaborat la ziarul „Golos Soţial-Demokrata", la revista „Naşa Zarea" şi la alte publicaţii ale menşevicilor-lichidatori. În timpul primului război mondial a avut o atitudine defensistă. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice, a colaborat la presa albgardistă din sudul ţării, iar după aceea a emigrat ; în articolele şi în cărţile sale a căutat să defăimeze Uniunea Sovietică şi partidul comunist. — *448.*

Potresov, A. N. (1869—1934) — unul dintre liderii menşevismului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost ideolog al lichidatorismului, a avut un rol conducător în activitatea revistelor „Vozrojdenie" şi „Naşa Zarea" şi a altor publicaţii ale menşevicilor-lichidatori. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a emigrat ; în străinătate a colaborat la „Dni", săptămînalul lui Kerenski, în paginile căruia s-a dedat la atacuri împotriva Rusiei Sovietice. — *3, 128, 130, 131, 176, 177—179, 238, 271, 349, 363, 448, 481.*

Prokopovici, S. N. (1871—1955) — economist şi publicist burghez. În ultimii ani ai secolului trecut s-a manifestat ca un reprezentant de seamă al „economismului" şi a fost unul dintre primii propagatori ai bernsteinismului în Rusia. În anii care au urmat a fost membru activ al „Uniunii eliberării", organizaţie monarhistă-liberală. În 1906 a fost membru al C.C. al partidului cadet, redactor şi editor al revistei semicadete şi semimenşevice „Bez Zaglaviia". În 1917 a fost ministru al aprovizionării în guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice ; a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică. — *104, 482, 483.*

Proudhon, Pierre-Joseph (1809—1865) — publicist, economist şi sociolog francez, ideolog al micii burghezii, unul dintre întemeietorii anarhismului ; de profesiune zeţar. În 1840 a publicat cartea „Ce este proprietatea ?". Proudhon visa la eternizarea micii proprietăţi private şi critica de pe poziţii mic-burgheze marea proprietate capitalistă. Considerînd că statul este principalul izvor al contradicţiilor de clasă, Proudhon a elaborat proiecte utopice pentru „lichidarea statului" pe cale paşnică şi a pledat pentru o atitudine negativă faţă de lupta politică. În 1846 a apărut cartea sa „Sistemul contradicţiilor economice, sau Filozofia mizeriei", în care sînt expuse concepţiile sale

www.dacoromanica.ro

filozofice şi economice mic-burgheze. În lucrarea „Mizeria filozofiei", Marx a făcut o critică nimicitoare cărţii lui Proudhon, demonstrînd inconsistenţa ei ştiinţifică. În perioada revoluţiei din 1848, ales în Adunarea constituantă, Proudhon a condamnat acţiunile revoluţionare ale clasei muncitoare. — *325, 326, 379.*

Purişkevici, V. M. (1870—1920) — mare moşier, ultrareacţionar inveterat, monarhist. A fost unul dintre iniţiatorii creării organizaţiei ultrareacţionare „Uniunea poporului rus"; în 1907 s-a retras din această uniune şi a creat o nouă organizaţie contrarevoluţionară monarhistă — „Oastea arhanghelului Mihail"; a fost deputat în Dumele a II-a, a III-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Basarabia; şi-a cîştigat o largă celebritate prin discursurile sale antisemite şi pogromiste rostite în Dumă. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Puterii sovietice. — *70, 71—72, 73, 76, 90, 137, 155, 157, 170, 181, 305, 311, 340, 341, 342, 343, 344.*

R

Raiskaia, E. E. (n. 1882) — artistă a Teatrului mic din Petersburg. — *8.*

Rakitnikov, N. I. (n. 1864) — narodnic, iar după aceea socialist-revoluţionar; ziarist. Începînd din 1901 a fost membru al C.C. al partidului socialiştilor-revoluţionari; a activat în diferite oraşe din Rusia şi în străinătate, a colaborat la diverse publicaţii socialist-revoluţionare. În 1916 s-a întors în ţară. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru adjunct la agricultură. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a participat la activitatea contrarevoluţionară desfăşurată de Comitetul membrilor Adunării constituante la Samara. În 1919 s-a retras din C.C. al partidului socialist-revoluţionar, a recunoscut Puterea sovietică. Ulterior s-a retras din viaţa politică. — *254, 255, 349, 353.*

Rasputin (Novîh), G. E. (1872—1916) — aventurier, se bucura de o mare influenţă la curtea lui Nicolaie al II-lea. Se trăgea dintr-o familie de ţărani din gubernia Tobolsk. În 1907, dîndu-se drept „călugăr sfînt" şi „profet", a reuşit să cîştige încrederea familiei imperiale. „Rasputinismul" a constituit expresia cea mai grăitoare a obscurantismului, bigotismului şi descompunerii morale, caracteristice vîrfurilor guvernante din Rusia ţaristă. Rasputin a fost ucis la Petrograd de către un grup de monarhişti, care au încercat astfel să salveze prestigiul monarhiei. — *486.*

Reabuşinski, V. P. — unul dintre reprezentanţii unei familii de mari industriaşi şi bancheri din Moscova. În 1894 a devenit membru al consiliului de administraţie al „Fabricilor textile P. M. Reabuşinski şi fiii". — *36, 56.*

www.dacoromanica.ro

Reazanov (Goldendah), D. B. (1870—1938) — a intrat în mişcarea social-democrată în ultimul deceniu al secolului trecut ; a activat la Odesa şi la Chişinău. În 1900 a plecat în străinătate, unde a fost unul dintre organizatorii grupului publicistic „Borba", care a luptat împotriva programului de partid elaborat de „Iskra" şi a principiilor organizatorice leniniste de construcţie a partidului. Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a pronunţat împotriva participării grupului „Borba" la lucrările congresului şi a respins propunerea de a-l invita la congres pe Reazanov ca reprezentant al acestui grup. În 1907 a activat la Petersburg în cadrul Biroului central al sindicatelor, iar după aceea a plecat în străinătate. În 1909 a fost lector la şcoala de la Capri a grupului fracţionist „Vpered" ; a ţinut prelegeri despre mişcarea sindicală la şcoala de partid din Longjumeau ; din însărcinarea Partidului social-democrat din Germania, a lucrat la pregătirea unei ediţii a Operelor lui K. Marx şi F. Engels. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii centriste, a colaborat la „Golos" şi „Naşe Slovo", ziare troţkisto-menşevice. La Congresul al VI-lea al partidului (1917) a fost primit, împreună cu „interraioniştii", în rîndurile P.M.S.D. (b) din Rusia. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a activat în mişcarea sindicală, a fost unul dintre organizatorii Institutului K. Marx şi F. Engels şi director al acestui institut pînă în 1931. La începutul anului 1918 a ieşit în mod temporar din rîndurile partidului, nefiind de acord cu felul cum a fost pusă problema păcii de la Brest-Litovsk ; în timpul discuţiei asupra sindicatelor (1920—1921) s-a situat pe o poziţie antipartinică, ceea ce a dus la înlăturarea lui din munca în cadrul sindicatelor. În februarie 1931 a fost exclus din rîndurile P.C. (b) al U.R.S.S. pentru sprijinul dat menşevicilor în activitatea lor contrarevoluţionară. — *219.*

Reger, Tadeusz (1872—1938) — membru al Partidului social-democrat polonez din Galiţia şi Silezia (P.P.S.D.), ziarist. În anii 1903—1920 — fondator şi redactor al săptămînalului socialist „Robotnik Slaski" ; a colaborat la o serie de publicaţii periodice. Din 1911 pînă în 1917 a fost membru al parlamentului austriac. În anii 1919—1935 a fost deputat în seimul polonez, a aderat la aripa dreaptă a P.P.S., a făcut parte din Conducerea centrală a partidului şi a fost secretar al Comitetului districtual P.P.S. din Cieszyn. — *294.*

Renouvier, Charles (1815—1903) — filozof eclectic francez, şeful şcolii filozofice a neocriticiştilor ; de formaţie matematician. Din 1890 a colaborat activ la revista „L'Année philosophique". Caracterizînd pe Renouvier ca filozof reacţionar, V. I. Lenin scria : „Filozofia lui teoretică nu e decît o îmbinare a fenomenalismului lui Hume cu apriorismul lui Kant. Lucrul în sine este respins în mod categoric. Conexiunea fenomenelor, ordinea, legile sînt declarate apriorice, legea se scrie cu literă mare, fiind transformată în temelie a religiei. Preoţii catolici sînt încîntaţi de această filozofie" (Opere complete, vol 18, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 217). — *42, 51.*

www.dacoromanica.ro

Rîbalka, L. — *vezi* Iurkevici, L.

Rodzeanko, M. V. (1859—1924) — mare moşier, unul dintre liderii partidului octombriştilor, monarhist. Din martie 1911, preşedinte al Dumei a III-a, apoi a IV-a de stat; a sprijinit guvernul ţarist în lupta lui împotriva mişcării revoluţionare. În perioada revoluţiei burghezo-democratice din februarie 1917 a organizat centrul contrarevoluţionar „Comitetul provizoriu" al Dumei de stat, apoi „Consiliul privat" al membrilor Dumei de stat; a fost unul dintre organizatorii rebeliunii lui Kornilov. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fugit la Denikin şi a încercat să unească toate forţele contrarevoluţionare în lupta împotriva Puterii sovietice, apoi a emigrat. — *136, 137.*

Ropşin, V. — *vezi* Savinkov, B. V.

Rozanov, V. N. (Enzis) (1876—1939) — social-democrat, menşevic. Şi-a început activitatea politică pe la jumătatea ultimului deceniu al secolului trecut, la Moscova. În 1899 a fost deportat la Smolensk. A făcut parte din grupul „Iujnîi rabocii"; în anii 1901—1903 a activat în sudul Rusiei; a fost membru al Comitetului de organizare pentru convocarea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. A participat la congres ca delegat din partea grupului „Iujnîi rabocii"; s-a situat pe poziţii centriste; după congres a fost un menşevic activ. La sfîrşitul anului 1904 a fost cooptat în Comitetul Central, care avea o orientare împăciuitoristă; în februarie 1905 a fost arestat. În mai 1905, la conferinţa menşevicilor, a fost ales în Comisia de organizare — centrul de conducere al menşevicilor —, iar la Congresul al IV-lea al P.M.S.D.R. a fost ales în Comitetul Central din partea menşevicilor. În 1908 a emigrat. După revoluţia din februarie 1917 a devenit membru al fracţiunii menşevice a Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd; s-a situat pe poziţii defensiste. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă; a participat îndeaproape la activitatea mai multor organizaţii contrarevoluţionare; implicat în procesul „Centrului tactic", a fost judecat şi condamnat. După amnistie s-a retras din viaţa politică şi a lucrat în cadrul unor instituţii medicale. — *448.*

Rozanov, V. V. (1856—1919) — filozof, publicist şi critic reacţionar, a colaborat la ziarele „Moskovskie Vedomosti" şi „Novoe Vremea" şi la revista „Russkii Vestnik". A propagat idealismul şi misticismul şi a apărat absolutismul. — *181.*

Rubakin, N. A. (1862—1946) — bibliograf şi scriitor rus, autor a numeroase lucrări de bibliografie, de istorie a tipăriturilor din Rusia, de ştiinţă popularizată în domeniul geografiei, ştiinţelor naturii etc. În 1907 a emigrat în Elveţia, unde a rămas pînă la sfîrşitul vieţii. Principala sa lucrare bibliografică este „Printre cărţi" (1906). V. I. Lenin se întîlnea cu Rubakin în străinătate şi consulta cărţi din biblioteca lui. Ulterior, Rubakin a întreţinut legături strînse cu

www.dacoromanica.ro

Uniunea Sovietică şi i-a lăsat prin testament biblioteca sa de 80 000 de volume, care se află în păstrare la Biblioteca de stat „V. I. Lenin". — *106, 118, 119—121, 122.*

Rubanovici, I. A. (1860—1920) — unul dintre liderii partidului socialist-revoluţionar. Şi-a început activitatea politică participînd îndeaproape la mişcarea narodovoliştilor ; în deceniul al 9-lea a emigrat la Paris, unde în 1893 a intrat în „grupul vechilor narodovolişti". A fost membru activ al partidului eserilor încă de la constituirea lui. A colaborat regulat la revista „Vestnik Russkoi Revoliuţii", care în 1902 a devenit organul oficial al eserilor. A reprezentat partidul acestora la Congresele socialiste internaţionale de la Amsterdam (1904) şi Stuttgart (1907). A fost membru al Biroului socialist internaţional. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost adversar al Puterii sovietice. — *435.*

Rudnev, V. A. — *vezi* Bazarov, V.

S

Saint-Simon, Henri-Claude (1760—1825) — remarcabil socialist-utopist francez ; a supus criticii orînduirea capitalistă şi a formulat un program de înlocuire a ei printr-o societate bazată pe principiul asociaţiei. Considera că în noua societate toţi trebuie să muncească şi că rolul fiecăruia trebuie să corespundă succeselor obţinute de el în muncă ; a emis ideea unei colaborări între industrie şi ştiinţă, a unei producţii centralizate şi planificate. Dar la Saint-Simon, după cum scria Engels, „alături de orientarea proletară îşi mai păstra încă o oarecare însemnătate şi orientarea burgheză". („Anti-Dühring", Bucureşti, E.S.P.L.P. 1955, ed. a III-a, p. 26). El lăsa neatinse proprietatea privată şi dobînda la capital şi avea o atitudine negativă faţă de lupta politică şi de revoluţie, întrucît nu înţelegea misiunea istorică a proletariatului ; credea că contradicţiile de clasă vor fi lichidate prin reforme înfăptuite de guverne şi prin educarea morală a societăţii în spiritul noii religii.

Principalele opere ale lui Saint-Simon sînt : „Scrisorile unui locuitor din Geneva către contemporani", „Introducere în lucrările ştiinţifice din secolul al XIX-lea", „Catehismul industriaşilor", „Noul creştinism". — *51, 52.*

Salazkin, A. S. (n. 1870) — mare comerciant şi proprietar funciar, cadet, deputat în Dumele a II-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Reazan. Începînd din 1910 a fost preşedinte al comitetului tîrgului şi bursei din Nijni-Novgorod, iar în anii primului război mondial a fost numit împuternicit al Ministerului Agriculturii în gubernia Nijni-Novgorod pentru aprovizionarea armatei. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a desfăşurat activitate contrarevoluţionară în sudul Rusiei. — *10.*

www.dacoromanica.ro

Saltîkov-Şcedrin, M. E. (Şcedrin, N.) (1826—1889) — mare scriitor satiric rus, democrat-revoluţionar. În scrierile sale a supus unei critici nimicitoare regimul absolutist-iobăgist din Rusia ; a creat o întreagă galerie de figuri de moşieri cu apucături despotice, de reprezentanţi ai birocraţiei ţariste şi de liberali timoraţi şi a zugrăvit, pentru prima oară în literatura rusă, tipuri de exploatatori burghezi. Despre Iudușka Golovliov, principalul personaj din romanul „Domnii Golovliov", Lenin spunea că este o figură nemuritoare, şi nu o dată a folosit acest personaj, ca şi alte figuri din operele lui Saltîkov-Şcedrin, în lucrările sale în care demasca grupurile sociale şi partidele politice vrăjmaşe poporului. K. Marx, de asemenea, a apreciat în mod deosebit operele lui Saltîkov-Şcedrin. — *216.*

Savenko, A. I. (n. 1874) — naţionalist burghez, publicist, mare moşier. În 1908 a înfiinţat la Kiev „Clubul naţionaliştilor ruşi". Deputat în Duma a IV-a de stat din partea guberniei Kiev, a făcut parte din „blocul progresist". A colaborat la „Novoe Vremea" şi „Kievleanin", ziare ultrareacţionare. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Statului sovietic ; ulterior, emigrant alb. — *308.*

Savinkov, B. V. (Ropşin, V.) (1879—1925) — fruntaş de seamă al partidului socialist-revoluţionar, unul dintre conducătorii „organizaţiei de luptă" a acestui partid. După revoluţia din februarie 1917 a fost adjunct al ministrului de război, iar după aceea guvernator general militar al Petrogradului ; din iniţiativa lui a fost introdusă pe front pedeapsa cu moartea. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a participat la organizarea mai multor rebeliuni contrarevoluţionare şi a intervenţiei militare împotriva Republicii Sovietice. În 1924 a venit clandestin în U.R.S.S. şi a fost arestat. Colegiul militar al Tribunalului suprem al U.R.S.S. l-a condamnat pe Savinkov la moarte prin împuşcare, dar printr-o hotărîre a C.E.C. al U.R.S.S. această pedeapsă i-a fost comutată în închisoare pe timp de 10 ani. În 1925 s-a sinucis în închisoare.

Sub pseudonimul V. Ropşin, Savinkov a scris cîteva romane pătrunse de misticism — „Calul bălan", „Ceea ce nu s-a întîmplat" şi altele, precum şi o carte cu caracter autobiografic : „Amintirile unui terorist". — *127.*

Schulze-Delitzsch, Herman (1808—1883) — economist vulgar german, militant pe tărîm social ; în anii 1867—1883 a fost deputat în Reichstag. A propovăduit armonia de interese dintre clasa capitaliştilor şi aceea a muncitorilor ; începînd din 1849 a desfăşurat în rîndurile muncitorilor şi meşteşugarilor germani o campanie pentru înfiinţarea de societăţi cooperatiste şi de case de economii şi împrumut, pe care el le considera ca fiind calea spre realizarea păcii sociale în cadrul societăţii capitaliste. K. Marx şi F. Engels au criticat în repetate rînduri concepţiile reacţionare ale lui Schulze-Delitzsch. — *129.*

Schweitzer, Johann Baptist (1833—1875) — militant pe tărîm social şi scriitor german, adept al lui F. Lassalle ; de profesiune

www.dacoromanica.ro

avocat. Şi-a început activitatea politică ca liberal ; sub influenţa lui F. Lassalle, a aderat la mişcarea muncitorească. Cu începere din 1864 a redactat ziarul „Der Sozial-Demokrat", organul central al Uniunii generale a muncitorilor germani ; în 1867 a fost ales preşedinte al acestei Uniuni. Schweitzer a promovat tactica oportunistă lassalleeană de înţelegere cu guvernul prusian. A fost adeptul căii iunchero-prusace de unificare „de sus" a Germaniei. K. Marx şi F. Engels au supus unei critici acerbe „socialismul guvernamental regalo-prusac" al lui Schweitzer. În cadrul Uniunii, Schweitzer a promovat o politică de dictatură personală, ceea ce a provocat nemulţumirea membrilor Uniunii. În 1871 a fost nevoit să părăsească postul de preşedinte şi s-a retras din viaţa politică. — *129.*

Sedov, L. — *vezi* Kolţov, D.

Seely, John Eduard Bernard (1868—1947) — fruntaş politic şi om de stat englez, general. Începînd din 1900 a fost în repetate rînduri ales în parlament, mai întîi din partea partidului conservator (pînă în 1904), iar apoi din partea partidului liberal. În 1908 a fost numit subsecretar de stat la Ministerul Coloniilor, iar în 1911 la Ministerul de Război. În anii 1912—1914 a fost ministru de război. În primul război mondial a făcut serviciu la statul-major ; după aceea a fost comandant al unei brigăzi canadiene. În anii 1918—1919 a fost subsecretar de stat la Ministerul Aprovizionării Armatei, iar apoi ministru al aviaţiei. Începînd din 1924 a desfăşurat activitate pe tărîm obştesc. — *78.*

Semenov, F. A. — *vezi* Bulkin, F. A.

Semkovski, S. (Bronştein, S. I.) (n. 1882) — social-democrat, menşevic. A făcut parte din redacţia „Pravdei" de la Viena a lui Troţki, a colaborat la organele de presă ale menşevicilor-lichidatori şi la publicaţiile social-democrate din străinătate. V. I. Lenin, într-o serie de lucrări ale sale, a criticat cu asprime poziţia lui Semkovski în problema naţională şi în alte probleme. În perioada primului război mondial, Semkovski s-a situat pe poziţii centriste. În 1917, întorcîndu-se din emigraţie, a intrat în C.C. menşevic. În 1920 a plecat de la menşevici. Ulterior a fost profesor la o serie de instituţii de învăţămînt superior din Ucraina ; a desfăşurat activitate ştiinţifică şi publicistică. — *209, 237, 240, 241, 279, 280, 285, 297, 304, 305, 311, 319, 331, 339, 340, 342, 472, 473.*

Skobelev, M. I. (1885—1939) — începînd din 1903 a luat parte la mişcarea social-democrată, în rîndurile menşevicilor ; de profesiune inginer. În 1906 a emigrat ; în străinătate a colaborat la publicaţii menşevice ; a făcut parte din redacţia ziarului „Pravda" a lui Troţki. A fost ales deputat în Duma a IV-a de stat din partea curiei ruse din Transcaucazia. În anii primului război mondial s-a situat pe o poziţie centristă. După revoluţia burghezo-democratică din februarie a fost vicepreşedinte al Sovietului din Petrograd, vicepreşedinte al C.E.C. în prima legislatură ; din mai şi pînă în august 1917 a fost ministru al muncii în guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia

www.dacoromanica.ro

Socialistă din Octombrie a plecat de la menşevici ; a lucrat în sistemul cooperaţiei, iar după aceea în Comisariatul poporului pentru comerţul exterior. Din 1922 pînă în 1937 a fost membru al P.C. (b) al Uniunii Sovietice, a deţinut posturi de răspundere în sectorul economic, iar în anii 1936—1937 a lucrat în cadrul Comitetului unional de radio. — *135, 374.*

Smirnov, E. — *vezi* Gurevici, E. L.

Snessarev, N. V. (n. 1864) — ziarist şi publicist. La început a colaborat la ziarul „Sîn Otecestva", iar din 1887 pînă în 1913 a fost colaborator şi secretar de redacţie la „Novoe Vremea". După îndepărtarea lui scandaloasă de la acest ziar a scris o carte cu titlul : „Mirajul «Novoe Vremea»". — *5, 6, 7—8.*

Sokolov, A. V. — *vezi* Volski, S. A.

Sommer, M. — *vezi* Liubimov, A. I.

Steklov, I. M. (1873—1941) — revoluţionar de profesie ; a început să participe la mişcarea social-democrată în 1893. A fost unul dintre organizatorii primelor cercuri social-democrate de la Odesa. În 1894 a fost arestat şi deportat pe termen de 10 ani în regiunea Iakută. În 1899 s-a refugiat în străinătate. A fost unul dintre organizatorii grupului publicistic „Borba", care a încercat să împace curentul revoluţionar cu cel oportunist în social-democraţia rusă. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a colaborat la ziarul „Soţial-Demokrat", Organul Central al P.M.S.D.R., precum şi la „Zvezda" şi „Pravda", ziare ale bolşevicilor. A participat la activitatea desfăşurată de fracţiunea social-democrată din Dumele a III-a şi a IV-a de stat. A fost lector al şcolii de partid de la Longjumeau (Franţa). După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 s-a situat pe poziţiile „defensismului revoluţionar", a făcut parte din Comitetul executiv al Sovietului din Petrograd şi a fost redactor al ziarului „Izvestiia Petrogradskogo Soveta". Ulterior a trecut la bolşevici. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost membru al C.E.C. din Rusia şi al C.E.C. al U.R.S.S., redactor al ziarului „Izvestiia V.Ţ.I.K.", al revistei „Sovetskoe Stroitelstvo", iar din 1929 vicepreşedinte al Comitetului pentru problemele ştiinţifice de pe lîngă C.E.C. al U.R.S.S. A scris o serie de lucrări în legătură cu istoria mişcării revoluţionare. — *482.*

Stolîpin, P. A. (1862—1911) — om de stat din Rusia ţaristă ; mare moşier. În anii 1906—1911 a fost preşedinte al Consiliului de Miniştri şi ministru de interne. De numele lui este legată perioada de cruntă reacţiune politică, în care pedeapsa cu moartea a fost folosită pe scară largă ca mijloc de înăbuşire a mişcării revoluţionare („reacţiunea stolîpinistă" din anii 1907—1910). Stolîpin a efectuat o reformă agrară cu scopul de a crea gospodării chiabureşti solide, care să constituie un reazem al absolutismului ţarist la sate. Dar încercarea lui de a consolida autocraţia cu ajutorul cîtorva reforme de sus, efectuate în

www.dacoromanica.ro

interesul burgheziei şi al moşierilor, a suferit un eşec total. În 1911, Stolîpin a fost asasinat la Kiev de socialistul-revoluţionar Bogrov. — *15, 70, 180.*

Strelţov, R. E. (n. 1875) — om de litere, publicist. Din 1900 şi pînă în 1914 s-a aflat în emigraţie, în special în Germania ; a colaborat la publicaţiile social-democrate din străinătate, precum şi la ziarul „Tovarişci", organ al cadeţilor de stînga, care apărea în Rusia. După ce s-a înapoiat în Rusia, a făcut parte din diverse comisii ale administraţiei municipale din Petrograd. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în cadrul organelor economice din Moscova şi Iaroslavl. — *482.*

Struve, P. B. (1870—1944) — economist şi publicist burghez, unul dintre liderii partidului cadet. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost unul dintre reprezentanţii de seamă ai „marxismului legal", a procedat la o revizuire „critică" şi la o „completare" a teoriei economice şi filozofice a lui K. Marx, a căutat să adapteze marxismul şi mişcarea muncitorească la interesele burgheziei. Struve a fost unul dintre teoreticienii şi organizatorii organizaţiei monarhiste-liberale „Uniunea eliberării" (1903—1905) şi redactor al organului ei ilegal, revista „Osvobojdenie". O dată cu înfiinţarea, în 1905, a partidului cadet, el devine membru al comitetului central al acestui partid. Struve a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a comportat ca un duşman înveterat al Puterii sovietice ; a fost membru al guvernului contrarevoluţionar al lui Vranghel şi, în cele din urmă, emigrant alb. — *36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48—51, 52, 53, 54, 55, 56, 138, 321, 365, 483.*

Suhanov, N. (Ghimmer, N. N.) (n. 1882) — economist şi publicist de orientare mic-burgheză. Şi-a început activitatea politică ca narodnic, iar apoi, după ce a aderat la menşevici, a încercat să îmbine narodnicismul cu marxismul. În anii primului război mondial s-a declarat internaţionalist. În 1917 a fost ales în Comitetul executiv al Sovietului din Petrograd ; a colaborat la ziarul „Novaia Jizn", a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez. Pînă în 1920 a făcut parte din grupul menşevic condus de L. Martov ; a lucrat în diferite organe şi instituţii economice sovietice. În 1931 a fost judecat şi condamnat ca conducător al unei organizaţii menşevice clandestine. Într-o serie de lucrări ale sale, V. I. Lenin a criticat cu asprime concepţiile menşevice ale lui Suhanov. — *159, 161, 178, 272, 350—351, 352, 353, 355, 365, 481, 482.*

Suvorin, A. S. (1834—1912) — ziarist reacţionar şi editor. Din 1876 pînă în 1912 a fost proprietar şi editor al ziarului burghez „Novoe Vremea", organ al cercurilor reacţionare ale nobilimii şi ale funcţionărimii birocratice, care se caracteriza prin venalitatea lui. Şi-a început activitatea ziaristică în presa de provincie ; după ce s-a

www.dacoromanica.ro

mutat la Moscova, iar apoi la Petersburg, a colaborat la „Otecestvennîe Zapiski" şi la „Sovremennik" ; în 1876 a făcut o cotitură bruscă spre reacţiune. — *6*, *8*.

Ş

Şcedrin, N. — *vezi* Saltîkov-Şcedrin, M. E.

Şceglovitov, I. G. (1861—1918) — mare moşier, ultrareacţionar. Din 1906 pînă în 1915 a fost ministru al justiţiei. A promovat o politică ultrareacţionară, punînd în mod făţiş justiţia în subordinea autorităţilor poliţieneşti. A fost unul dintre organizatorii instituirii curţilor marţiale, ai loviturii de stat de la 3 iunie, ai procesului intentat deputaţilor social-democraţi din Dumele a II-a şi a IV-a de stat, ai afacerii Beilis etc. În 1917 a fost preşedinte al Consiliului de Stat. — *136*.

Şeinfinkel, M. K. — *vezi* Vladimirov, M. K.

Şelgunov, V. A. (1867—1939) — muncitor, revoluţionar de profesie, bolşevic. A intrat în mişcarea revoluţionară în 1886 ; a făcut parte din grupul lui Brusnev. Începînd din 1892 a desfăşurat propagandă marxistă în cercurile muncitoreşti din Petersburg. A fost unul dintre organizatorii şi militanţii „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Petersburg ; implicat în procesul acestei organizaţii, a fost arestat şi deportat. După expirarea termenului de deportare a activat la Ekaterinoslav, Baku, Tiflis şi Petrograd. În 1910 a participat la înfiinţarea ziarului „Zvezda" şi, mai tîrziu, a ziarului „Pravda". A fost obiectul unor repetate arestări şi deportări, în urma cărora şi-a pierdut vederea. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a stabilit la Moscova, unde a luat parte la activitatea organizaţiei de partid din raionul Moskvorecie. — *102*.

Şer, V. V. (n. 1883) — social-democrat, menşevic. La mişcarea revoluţionară a participat începînd din 1902 ; în 1905 a devenit membru al P.M.S.D.R. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost secretar al Sovietului de deputaţi ai soldaţilor la Moscova ; după evenimentele din iulie a fost numit comandant militar adjunct al circumscripţiei militare Moscova, iar apoi şef al direcţiei politice din Ministerul de Război. În anii Puterii sovietice a lucrat la Centrala cooperativelor, la Consiliul Superior al Economiei Naţionale şi la Banca de Stat. Începînd din 1925 şi-a reluat activitatea ostilă împotriva Statului sovietic, fapt pentru care a fost arestat şi, în 1931, judecat şi condamnat de către Tribunalul suprem al U.R.S.S. — *349*, *354*, *365*.

Şevcenko, T. G. (1814—1861) — mare poet ucrainean, pictor, gînditor, revoluţionar-democrat, luptător împotriva ţarismului şi a

www.dacoromanica.ro

iobăgiei. În operele sale, pătrunse de ură împotriva asupritorilor, a reflectat lupta țărănimii revoluționare ucrainene și condițiile de trai ale întregului popor ucrainean. A fost unul dintre întemeietorii realismului critic în arta ucraineană. Opera lui Șevcenko s-a bucurat de o înaltă apreciere din partea lui N. A. Dobroliubov, N. G. Cernîșevski, precum și din partea unor reprezentanți ai criticii marxiste, ca G. V. Plehanov, A. V. Lunacearski și M. Gorki. — *70, 72.*

Șubinski (Șubinskoi), N. P. (n. 1853) — moșier, octombrist. A fost avocat al Curții de apel din Moscova, consilier al zemstvei județene Kaleazin și al zemstvei guberniale Tver, iar din 1900 consilier al Dumei orășenești Moscova. A fost mareșal al nobilimii în județul Kaleazin. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Tver. În Dumă a rostit discursuri ultrareacționare. — *7.*

T

Tihomirnov, V. A. (V. A. T.) (1889—1919) — social-democrat, bolșevic. Membru al P.M.S.D.R. din 1905. A desfășurat o intensă activitate revoluționară la Kazan, Petersburg și Moscova ; a fost arestat în repetate rînduri și deportat. A participat la pregătirile de editare a ziarului „Pravda" și a fost unul dintre colaboratorii lui. A luat parte activă la revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 ; a participat ca delegat la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia. După congres a fost trimis la Moscova, a luat parte la luptele din Octombrie din acest oraș. După Revoluția din Octombrie a făcut parte din Colegiul Comisariatului poporului pentru afacerile interne (N.K.V.D.). — *243, 447.*

Tolstoi, L. N. (1828—1910) — genial scriitor rus, unul dintre cei mai mari scriitori ai lumii, care a exercitat o influență imensă asupra dezvoltării literaturii ruse și universale.

Caracterizării concepției despre lume a lui Tolstoi și aprecierii activității lui, V. I. Lenin i-a consacrat o serie de articole : „Lev Tolstoi, oglindă a revoluției ruse", „L. N. Tolstoi", „L. N. Tolstoi și mișcarea muncitorească contemporană", „Tolstoi și lupta proletară", „L. N. Tolstoi și epoca sa" (vezi Opere complete, vol. 17, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 213—220 ; vol. 20, p. 20—25, 40—43, 74—75, 105—109) etc. — *35.*

Toma d'Aquino (1225—1274) — reprezentant de seamă al scolasticii medievale, ideolog al feudalismului vest-european, iar prin convingerile sale politice un monarhist înflăcărat. Filozofia lui — dogmatismul teologic — avea la bază învățătura lui Aristotel, însă denaturată și adaptată cerințelor bisericii, și era îndreptată spre menținerea și consolidarea puterii bisericii catolice, a orînduirii

www.dacoromanica.ro

bazate pe inegalitate socială şi exploatare. La sfîrşitul secolului al XIX-lea, printr-o enciclică a papei Leon al XIII-lea, învăţătura lui Toma d'Aquino a fost recunoscută ca filozofie unică a bisericii catolice. Filozofii reacţionari contemporani folosesc învăţătura lui Toma d'Aquino în scopul apărării capitalismului. — *41, 42.*

Troţki (Bronştein), L. D. (Antid, Oto) (1879—1940) — duşman inveterat al leninismului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar, camuflîndu-se sub masca „nefracţionismului", s-a situat de fapt pe poziţiile lichidatorilor ; în 1912 a fost organizatorul Blocului antipartinic din august. În perioada primului război mondial s-a situat pe o poziţie centristă, a dus luptă împotriva lui V. I. Lenin în problemele războiului, păcii şi revoluţiei. Întorcîndu-se din emigraţie, după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, a făcut parte din grupul „interraioniştilor" şi, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia, a fost primit în rîndurile partidului bolşevic. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a ocupat o serie de posturi în aparatul de stat. În 1918 a luat poziţie împotriva păcii de la Brest, iar în 1920—1921 s-a aflat în fruntea opoziţiei în discuţia despre sindicate. Începînd din 1923 a dus o înverşunată luptă fracţionistă împotriva liniei generale a partidului, împotriva programului leninist de construire a socialismului ; a propagat ideea imposibilităţii victoriei socialismului în U.R.S.S. Partidul comunist, demascînd troţkismul ca o deviere mic-burgheză din rîndurile partidului, l-a zdrobit din punct de vedere ideologic şi organizatoric. În 1927, Troţki a fost exclus din partid ; în 1929 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică, iar în 1932 i s-a retras cetăţenia sovietică. În străinătate a continuat să ducă luptă împotriva Statului sovietic şi a partidului comunist, împotriva mişcării comuniste internaţionale. — *1, 2, 3—4, 87, 105, 116, 132, 133, 134, 140, 159, 179, 189, 197, 198, 199, 200, 202, 203, 204, 205, 208, 209—211, 212, 213, 214, 216, 217, 218, 219, 233, 237, 250, 261, 262, 336—337, 342, 349, 354, 355, 364, 365, 366, 377—378, 379, 380, 382, 383, 384, 386, 387, 388, 407, 415, 427, 433, 448.*

Trubeţkoi, E. N. (1863—1920) — prinţ, unul dintre ideologii liberalismului burghez rus, filozof idealist. A fost profesor de filozofie a dreptului la Universitatea din Kiev, apoi la cea din Moscova. Pînă în 1906 a făcut parte din partidul cadet. În 1906 a participat la constituirea partidului monarhist-constituţional al „înnoirii paşnice". A avut un rol important în reprimarea de către ţarism a primei revoluţii ruse şi în crearea regimului stolîpinist din Rusia. În timpul primului război mondial a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca un duşman înrăit al Puterii sovietice ; a fost un denikinist activ. — *290.*

Tugan-Baranovski, M. I. (1865—1919) — economist burghez rus, iar în ultimul deceniu al secolului trecut un reprezentant de vază

www.dacoromanica.ro

al „marxism ui legal". În perioada revoluției din 1905—1907 a făcut parte din partidul cadet. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luat parte activă la contrarevoluția din Ucraina, a fost ministru de finanțe al Radei centrale ucrainene — guvern contrarevoluționar burghez. Principalele lucrări ale lui Tugan-Baranovski din ultimul deceniu al secolului trecut sînt: „Crizele industriale în Anglia contemporană, cauzele și influența lor asupra vieții poporului", „Fabrica rusă în trecut și în prezent" etc. — *35—36, 120.*

Tuleakov, I. N. (n. 1877) — muncitor, social-democrat, menșevic, deputat în Duma a IV-a de stat din partea Regiunii oastei Donului. — *209, 374, 452.*

Tyszka, Ian (Ioghihes, Leo) (1867—1919) — militant de seamă al mișcării muncitorești poloneze și germane. A fost unul dintre întemeietorii Social-democrației din Regatul Poloniei (1893) și membru al Conducerii centrale a acestui partid. A luptat împotriva revizionismului din mișcarea muncitorească internațională, a combătut naționalismul, a susținut ideea necesității unei lupte comune a proletariatului polonez și rus. A participat îndeaproape la revoluția din 1905—1907, a fost arestat la Varșovia în primăvara anului 1906 și apoi condamnat la 8 ani muncă silnică. După evadare a plecat în străinătate, unde a continuat să desfășoare activitate revoluționară. A participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., la care a fost ales în Comitetul Central. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar, Tyszka, deși îi condamna pe lichidatori, s-a situat, în unele cazuri, pe o poziție împăciuitoristă față de ei. În 1912 a luat atitudine împotriva hotărîrilor Conferinței de la Praga. Activitatea lui din această perioadă a fost aspru criticată de V. I. Lenin. În primul război mondial, Tyszka, aflîndu-se în Germania, a participat la activitatea social-democrației germane, situîndu-se pe poziții internaționaliste; a fost unul dintre organizatorii „Uniunii Spartacus". În anii 1916—1918 s-a aflat în închisoare. După ce a fost eliberat de către revoluția din noiembrie 1918, a luat parte la înființarea Partidului Comunist din Germania și a fost ales secretar al Comitetului Central. Arestat în martie 1919, a fost asasinat în închisoarea din Berlin. — *365, 465, 466.*

Ț

Țederbaum, S. O. (Ejov, V.) (1879—1939) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost un lichidator activ, a participat la editarea unor ziare și reviste menșevice-lichidatoriste. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții defensiste. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a retras din viața politică. — *3, 60, 131, 426.*

Țederbaum, V. O. — *vezi* Levițki, V.

www.dacoromanica.ro

V

V. A. T. — *vezi* Tihomirnov, V. A.

V. O. — autorul articolului „Înrăutăţirea situaţiei învăţămîntului", publicat în „Severnaia Raboceaia Gazeta" nr. 35 din 21 martie 1914. — *153.*

Vandervelde, Emile (1866—1938) — lider al Partidului muncitoresc din Belgia, preşedinte al Biroului socialist internaţional al Internaţionalei a II-a, a ocupat o poziţie ultraoportunistă. În anii primului război mondial s-a manifestat ca un social-şovinist ; a făcut parte din guvernul burghez, ocupînd diferite posturi ministeriale. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a venit în Rusia ca să facă agitaţie pentru continuarea războiului imperialist. A avut o atitudine ostilă faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie, a contribuit din plin la organizarea intervenţiei armate împotriva Rusiei Sovietice, a depus eforturi susţinute pentru refacerea Internaţionalei a II-a. În anii 1925—1927 a fost ministru de externe al Belgiei ; a participat la încheierea acordurilor de la Locarno (1925), îndreptate împotriva U.R.S.S. A dus o luptă activă împotriva creării unui front unic antifascist al comuniştilor şi socialiştilor. A scris o serie de cărţi şi broşuri. În lucrările lui Vandervelde, după cum arată V. I. Lenin, „eclectismul mic-burghez" se ridică „împotriva marxismului, sofistica împotriva dialecticii, reformismul filistin împotriva revoluţiei proletare" (Opere, vol. 28, Bucureşti, Editura politică, 1959, p. 318). — *269, 355, 356, 357, 358, 393, 394, 406, 432, 437, 438, 484.*

V—dimov, V. (Podviţki, V. V., Vadimov, V.) (n. aprox. 1881) — socialist-revoluţionar de dreapta. În 1906 a publicat diverse articole în culegerea „Soznatelnaia Rossiia", editată de socialişti-revoluţionari, iar în 1914 a colaborat la ziarul „Smelaia Mîsl". După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. — *258.*

Vihleaev, P. A. (1869—1928) — statistician şi agronom, narodnic liberal. A condus serviciul economic al consiliului zemstvei din Tver, iar din 1907 pînă în 1917 serviciul de statistică al consiliului zemstvei din Moscova. A scris o serie de lucrări de statistică cu privire la gospodăria ţărănească din Rusia ţaristă, în care nega diferenţierea de clasă a ţărănimii şi făcea apologia obştii săteşti. A fost adjunct al ministrului agriculturii în guvernul provizoriu burghez (1917). După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat la Direcţia centrală de statistică şi a fost profesor la o serie de instituţii de învăţămînt superior din Moscova. — *253.*

Vladimirov, M. K. (Şeinfinkel, M. K., L. V., L. Vl.) (1879—1925) — social-democrat, bolşevic ; membru al P.M.S.D.R. din 1903. A dus muncă de partid la Petersburg, Gomel, Odesa, Lugansk şi Ekaterinoslav. A participat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. ca delegat

www.dacoromanica.ro

al Comitetului de partid din Polessie. A luat parte la revoluţia din 1905—1907. Pentru activitatea sa revoluţionară a fost arestat şi deportat pe viaţă în Siberia, dar în 1908 a evadat şi a fugit în străinătate. În 1911 a plecat de la bolşevici, iar mai tîrziu a intrat în grupul de la Paris al plehanoviştilor, care scotea ziarul „Za Partiiu". În timpul primului război mondial a colaborat la „Naşe Slovo", un ziar al lui Troţki care apărea la Paris. După revoluţia din februarie 1917 s-a întors în Rusia, s-a alăturat interraioniştilor şi, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea, a fost primit în partidul bolşevic. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a ocupat o serie de posturi de răspundere : în 1921 a fost comisar al poporului la aprovizionare în Ucraina ; în 1922 — comisar al poporului la finanţe în R.S.F.S.R., iar din noiembrie 1924 — vicepreşedinte al Consiliului Economic Superior al U.R.S.S. — *299, 329, 486.*

Voinov — vezi Lunacearski, A. V.

Volski, S. A. (Sokolov, A. V.) (n. 1880) — social-democrat. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost unul dintre liderii otzoviştilor, a luat parte la organizarea şi activitatea şcolilor fracţioniste de la Capri şi Bologna (Italia) şi a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered". După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a lucrat în secţia militară a Sovietului din Petrograd. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. A stat cîtva timp în emigraţie, dar s-a întors curînd în Rusia Sovietică. A lucrat în cooperaţia forestieră, la Comisia de Stat a Planificării şi în Comisariatul poporului pentru comerţ. Începînd din 1927 s-a ocupat cu activitatea literară. — *126, 383, 384.*

Voronov, B. (Lebedev, B. N.) (1883—1919) — socialist-revoluţionar, economist şi publicist. În 1909—1910 a făcut parte din C.C. al partidului socialist-revoluţionar. Începînd din 1912 a colaborat activ la o serie de publicaţii ale acestui partid. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. În anii 1917—1918 a făcut parte din redacţia ziarului socialist-revoluţionar „Vlast Naroda" ; ulterior a lucrat în sistemul cooperaţiei. — *349.*

W

Warski, Adolf (Warszawski, A. S.) (1868—1937) — militant de seamă al mişcării revoluţionare poloneze. La sfîrşitul deceniului al 9-lea al secolului trecut a fost unul dintre organizatorii „Uniunii muncitorilor polonezi" ; a participat activ la crearea Social-democraţiei din Regatul Poloniei, iar apoi a Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Lituania. A participat ca delegat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. După congres a făcut parte din C.C. al P.M.S.D.R. În anii 1909—1910 a fost unul dintre redactorii ziarului „Soţial-Demokrat", Organul Central al P.M.S.D.R. În această perioadă, V. I. Lenin l-a caracterizat pe Warski ca „un

www.dacoromanica.ro

publicist experimentat, un marxist inteligent şi un tovarăş minunat" (Opere, vol. 36, Bucureşti, Editura politică, 1958, p. 153). În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste ; în 1917 a făcut parte din conducerea Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Lituania. A fost unul dintre întemeietorii Partidului Muncitoresc Comunist din Polonia şi membru al Comitetului Central. A fost ales deputat în seimul polonez, în cadrul căruia a condus fracţiunea comunistă. În 1929 a emigrat în U.R.S.S. A lucrat la Institutul Marx-Engels-Lenin, unde s-a ocupat de istoria mişcării muncitoreşti poloneze. — *332—333.*

Warszawski, A. S. — *vezi* Warski, Adolf.

Weiss (Menders), F. (n. 1885) — unul dintre liderii menşevicilor letoni. La mişcarea revoluţionară a participat cu începere din 1904. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a avut o atitudine lichidatoristă. În anii 1912—1913 a fost membru al Comitetului din străinătate al Social-democraţiei din Ţinutul leton, alcătuit din menşevici, şi a luptat împotriva bolşevicilor letoni. În timpul primului război mondial s-a situat pe o poziţie menşevic-internaţionalistă. În Letonia burgheză a fost preşedinte al Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Letonia, un partid oportunist din Internaţionala a II-a. Începînd din 1932 a fost membru al Comitetului Executiv al Internaţionalei a II-a. În anii 1934—1940, în timpul dictaturii fasciste, a fost membru al Partidului socialist muncitoresc-ţărănesc leton, partid ilegal, care şi-a fixat ca obiectiv răsturnarea fascismului. — *240—241.*

Willy, Rudolf (1855—1920) — filozof machist german, discipol al lui R. Avenarius. Autor al lucrărilor : „Die Gesamterfahrung vom Gesichtspunkt des Primärmonismus", 1908 ; „Ideal und Leben...", 1909, şi altele. — *42.*

X

X — *vezi* Danski, B. G.

Z

Z. L. — *467, 468.*

Zasulici, V. I. (1849—1919) — militantă de seamă a mişcării narodnice, iar mai tîrziu a mişcării social-democrate din Rusia. A luat parte la crearea şi la activitatea grupului „Eliberarea muncii". Începînd din 1900 a făcut parte din redacţia ziarului „Iskra" şi a revistei „Zarea". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit unul dintre liderii menşevismului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt

www.dacoromanica.ro

revoluționar s-a alăturat lichidatorilor, iar în timpul primului război mondial s-a situat pe pozițiile social-șovinismului. Față de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a avut o atitudine negativă. — *3*.

Zatonski, M. P. (Batrak) (n. 1881) — activist de seamă al partidului socialist-revoluționar. În 1905 a fost ales în primul Soviet al deputaților muncitorilor din Petersburg. Începînd din 1911 a activat în sindicatul metalurgiștilor din Petersburg și a fost președintele lui. În 1917 a făcut parte din Comitetul Central al partidului socialist-revoluționar. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în Ucraina. — *63*, *64*, *65*.

www.dacoromanica.ro

DATE DIN VIAŢA ŞI ACTIVITATEA LUI V. I. LENIN

(Martie — iulie 1914)

Martie-iulie 1914 — Lenin locuieşte la Cracovia. La 26 aprilie (9 mai) se mută la Poronino.

Martie, 15 (28) — În nr. 37 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „Destrămarea Blocului «din august»".

Martie, 19 (aprilie, 1) — Lenin, care a întocmit un proiect de „Apel catre muncitorii ucraineni", îl trimite Inessei Armand, cu indicaţia de a-l transmite lui O. N. Lola. În scrisoarea sa către I. Armand, el spune: „E foarte important ca *din mijlocul social-democraţilor ucraineni* să răsune un glas în favoarea unităţii şi *împotriva* împărţirii muncitorilor pe naţiuni".

Martie, 20 (aprilie, 2) — În nr. 41 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „Capitalismul şi presa".

Martie, 22 (aprilie, 4) — A apărut nr. 3 al revistei „Prosveşcenie", în care sînt publicate articolele lui Lenin: „Un burghez radical despre muncitorii ruşi" şi „Învăţăminte politice".

Între 25 martie şi 10 aprilie (7 şi 23 aprilie) — Într-o scrisoare — „În legătură cu articolele despre Irlanda" — adresată redacţiei ziarului „Puti Pravdî", Lenin roagă să i se comunice dacă articolul său „Criza constituţională din Anglia" va fi publicat în numărul următor al acestui ziar; totodată îl critică pe G. V. Plehanov, care pledează pentru unitate cu lichidatorii.

Martie, înainte de 26 (8 aprilie) — Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin supune unei critici severe pe oportuniştii germani şi în acelaşi timp arată că e necesar să se îm-

www.dacoromanica.ro

prumute tot ce reprezintă un exemplu preţios în partidul social-democrat german, dar „*fără* a manifesta îngăduinţă faţă de oportunişti".

Martie, înainte de 27 (9 aprilie) — Într-o scrisoare adresată lui G. L. Şklovski, Lenin îşi exprimă îngrijorarea în legătură cu starea sănătăţii lui F. N. Samoilov, membru al fracţiunii bolşevice din Dumă, şi cere ca el să fie trimis la tratament.

Martie, 28 (aprilie, 10) — În nr. 48 al ziarului „Puti Pravdî" apare „Proiectul de lege cu privire la egalitatea în drepturi a naţiunilor", scris de Lenin.

Într-o scrisoare adresată mamei sale, M. A. Ulianova, Lenin îi face cunoscut că în curînd — în primele zile ale lunii mai — se va muta la Poronino.

Martie, 29 (aprilie, 11) — În nr. 49 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „Salariile muncitorilor agricoli".

Martie, 30 (aprilie, 12) — În „Puti Pravdî" nr. 50 apar articolele lui Lenin „Muncitorii letoni despre sciziunea din fracţiunea social-democrată din Dumă" şi „Demascarea ficţiunii Blocului «din august»".

Martie — În nr. 3 al revistei „Sovremennîi Mir" apare articolul lui Lenin „Încă o nimicire a socialismului".

Martie-aprilie — Lenin scrie articolul „Cum au răspuns muncitorii la constituirea Fracţiunii muncitoreşti social-democrate din Rusia în Duma de stat".

Martie-iulie — Lenin întocmeşte planul articolului său „Karl Marx".

Aprilie, mai tîrziu de 1 (14) — Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin îi face cunoscut că a primit literatură bundistă, că i-a trimis numărul 3 al revistei „Rabotniţa" şi îşi exprimă satisfacţia pentru modul cum a fost organizată editarea ei.

Aprilie, 2—4 (15—17) — Lenin întocmeşte ordinea de zi a unei şedinţe a Comitetului Central al partidului cu un reprezentant al fracţiunii bolşevice din Dumă.

Lenin conduce, la Cracovia, şedinţele Comitetului Central al partidului cu un reprezentant al fracţiunii bolşevice din Dumă în legătură cu participarea la Congresul de la Viena al Internaţionalei a II-a, pregătirea congresului ordinar al partidu-

www.dacoromanica.ro

lui, activitatea în rîndul țăranilor și alte probleme organizatorice curente ; scrie proiectul de rezoluție cu privire la înființarea unei Secții organizatorice a Comitetului Central pentru conducerea activității ilegale ; rezoluția este adoptată de Comitetul Central.

Aprilie, înainte de 4 (17) — Lenin îi scrie lui V. M. Zagorski, rugîndu-l să-i trimită hotărîrile conferințelor de partid și programul partidului.

Aprilie, 4 (17) — În nr. 54 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „Despre formele mișcării muncitorești (Lock-outul și tactica marxistă)".

Aprilie, după 4 (17) — Lenin conduce, la Cracovia, o consfătuire a Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R. cu un reprezentant al colectivului de conducere al organizației din regiunea Moscova în legătură cu convocarea unei conferințe regionale, pregătirile în vederea congresului ordinar al partidului și a Congresului de la Viena al Internaționalei a II-a, editarea unui ziar la Moscova, difuzarea „Pravdei" și alte probleme.

Aprilie, 6 (19) — În nr. 56 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „Narodnicii de stînga caută să înfrumusețeze burghezia".

Aprilie, după 6 (19) — Lenin scrie, pentru fracțiunea bolșevică din Duma de stat, proiectul unei cuvîntări „Cu privire la politica națională".

Aprilie, 9 (22) — Într-o scrisoare către sora sa, M. I. Ulianova, Lenin îi comunică că a primit unele informații în legătură cu schimbarea intervenită în componența deportaților din Oloneț : „Aceștia sînt, în marea lor majoritate, muncitori... dintre cei 150 de deportați aflați în acest județ, 2 sînt lichidatori, iar cîțiva — narodnici de stînga" ; totodată el consideră necesar să se culeagă date în legătură cu această chestiune pentru a fi publicate în revista „Prosveșcenie".

Aprilie, 10 (23) — În nr. 57 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „Criza constituțională din Anglia".

Aprilie, 11 (24) — Lenin îi trimite Inessei Armand scrisoarea lui O. N. Lola în legătură cu apelul către muncitorii ucraineni. În scrisoarea adresată ei, Lenin o

www.dacoromanica.ro

roagă să se întîlnească cu social-democrații ucraineni, să vadă care e poziția lor în chestiunea creării unei organizații social-democrate ucrainene naționale și să caute să organizeze un grup de antiseparatiști ; arată necesitatea de a stabili, la Paris și în Elveția, unele legături în vederea pregătirii congresului partidului și a reeditării programului și statutului, cu modificările aduse la Conferința din 1912 de la Praga.

Aprilie, 12 (25) În nr. 59 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul „Unitate", scris de Lenin.

Aprilie, 13 (26) Într-o scrisoare către redacția revistei „Dzvin", Lenin se arată profund indignat de propaganda făcută de naționaliștii burghezi ucraineni pentru separarea muncitorilor ucraineni și constituirea lor într-o organizație social-democrată aparte.

Aprilie, 15 (28) În nr. 61 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „Ce spun marxiștii organizați despre intervenția Biroului Internațional".

Aprilie, 16 (29) În nr. 62 al ziarului „Puti Pravdî" apar articolele lui Lenin „Egalitatea în drepturi a națiunilor" și „Lichidatorii și mișcarea muncitorească letonă".

Aprilie, 20 (mai, 3) În nr. 66 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „Sistemul iobăgist la sate".

Aprilie, înainte de 22 (5 mai) Lenin trimite la redacția ziarului „Puti Pravdî" articolul său „Sarcinile noastre", în vederea publicării lui în primul număr al ziarului „Rabocii", care e închinat istoriei presei muncitorești din Rusia.

Aprilie, 22 (mai, 5) În nr. 1 al ziarului „Rabocii" apar articolele lui Lenin „Din trecutul presei muncitorești din Rusia" și „Sarcinile noastre".

„Puti Pravdî" publică, la rubrica „De la colaboratorii noștri", o telegramă semnată : V. Ilin. Adresînd un călduros salut ziarului cu prilejul împlinirii a doi ani de la apariție, Lenin urează noi succese presei muncitorești și face cunoscut că a cedat salariul său pe o zi pentru fondul ziarului.

Apare nr. 4 al revistei „Prosveșcenie", în care sînt publicate articolele lui Lenin „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare", „Ce nu

www.dacoromanica.ro

trebuie să imităm din mișcarea muncitorească germană" și recenzia unei lucrări a lui N. A. Rubakin, intitulată „Printre cărți".

Aprilie, după 22 (5 mai) — Lenin face corecturi la articolul său „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare".

Aprilie, 23 (mai, 6) — De ziua presei, în „Puti Pravdî" nr. 68 apare o telegramă primită din Austria, purtînd semnătura lui V. Ilin și a altora. În ea se spunea: „Sîntem cu inima alături de voi".

Aprilie, 26 (mai, 9) — Lenin părăsește Cracovia și se stabilește la Poronino.

Aprilie, 29 (mai, 12) — În nr. 73 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „O definiție a lichidatorismului".

Aprilie — Lenin îi scrie lui N. I. Buharin în legătură cu pregătirea unor proiecte de cuvîntări în problema națională, pentru fracțiunea bolșevică din Dumă.

Lenin scrie încheierea la culegerea „Marxism și lichidatorism".

Aprilie-mai — Lenin scrie planul și conspectul raportului C.C. al P.M.S.D.R. pentru Congresul de la Viena al Internaționalei a II-a.

Între 2 și 18 (15 și 31) mai — Într-o scrisoare adresată lui I. Rudis-Ghipslis, Lenin își expune părerea în legătură cu editarea suplimentului ziarului „Pravda" în limba letonă și-l roagă să-i trimită traduceri ale articolelor apărute în ziarele social-democrate letone; îl felicită pentru succesul demonstrației de 1 Mai, în special pentru al celei de la Riga și al celei de la Petersburg.

Mai, 3 (16) — În nr. 76 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „Încă o dată despre criza politică".

Mai, 4 (17) — În nr. 77 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „Lupta ideologică în mișcarea muncitorească".

Mai, 5 (18) — Într-o scrisoare adresată lui N. N. Nakoreakov, Lenin îi mulțumește pentru trimiterea unor publicații statistice oficiale, apărute în S.U.A., cu privire la agricultură; îl felicită cu prilejul străl-

www.dacoromanica.ro

citului succes obținut de demonstrațiile de 1 Mai din Rusia și îl informează despre creșterea organizației din Ural.

După 5 (18) mai Lenin studiază publicațiile statistice oficiale din S.U.A. „Thirteenth census of the United States, Taken in the year 1910. Volume V. Agriculture. 1909 and 1910. Washington 1914" („Cel de-al 13-lea recensămînt al Statelor Unite, efectuat în 1910. Vol. V. Agricultura. 1909 și 1910. Washington, 1914").

Mai, 6 (19) Într-o scrisoare adresată lui S. G. Șaumian, Lenin expune planul de luptă împotriva adepților „autonomiei cultural-naționale" și schițează conținutul proiectului de lege, conceput de el, cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor și la apărarea drepturilor minorităților naționale.

Lenin îi scrie lui V. A. Karpinski, pe care-l roagă să-i trimită primul volum al lucrării lui N. A. Rubakin „Printre cărți".

După 6 (19) mai Lenin calculează, cu ajutorul unui tabel întocmit de V. A. Tihomirnov, sumele realizate din colectele făcute de grupurile muncitorești pentru „Puti Pravdî" și pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta" în lunile martie și aprilie (pînă la 6 (19) mai) 1914.

Lenin scrie un „Proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor și la apărarea drepturilor minorităților naționale".

Mai, 7 (20) Lenin îi comunică, într-o scrisoare, lui A. A. Troianovski că a studiat proiectul contractului de colaborare cu redacția revistei „Prosveșcenie", care a primit un sprijin bănesc din partea acestuia, și îl roagă să trimită cît de curînd la „Prosveșcenie" un articol în legătură cu problema națională pentru a fi publicat la rubrica de discuții și totodată îi comunică că sfîrșitul articolului „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare" urmează să apară în cursul lunii mai.

Înainte de 8 (21) mai Într-o scrisoare adresată lui G. I. Ciudnovski, Lenin îi propune o serie de completări la articolul lui „O nouă teorie a acumulării", pentru a-l face să fie pe înțelesul tuturor.

www.dacoromanica.ro

Mai, 8 (21) — În nr. 80 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „«Vecini de moșie»".

Mai, 9 (22) — În nr. 81 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „Narodnicii și «violența fracționistă»".

Mai, 9 sau 10 (22 sau 23) — Într-o scrisoare adresată lui G. L. Șklovski, Lenin îi vorbește despre dezertarea lui R. Malinovski, membru al Fracțiunii muncitorești social-democrate din Rusia, care s-a eliberat, cu de la sine putere, de împuternicirile de deputat în Duma a IV-a de stat, și face cunoscut că acesta este acuzat de provocare ; îi cere părerea asupra posibilității ca F. N. Samoilov, care se află în străinătate, să plece la Moscova cu ocazia alegerilor pentru un nou deputat în Dumă.

Mai, 10 (23) — În nr. 82 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „Pervertirea muncitorilor printr-un naționalism rafinat".

Mai, după 10 (23) — Într-o scrisoare adresată lui V. A. Karpinski, Lenin îi mulțumește pentru volumul I al lucrării lui N. A. Rubakin „Printre cărți" ; critică cu asprime revista „Sovremennik" și își manifestă indignarea față de colaborarea lui Dan, Martov și Plehanov la această revistă ; îi scrie lui V. A. Karpinski că i-a trimis legitimația de delegat la Congresul de la Viena al Internaționalei a II-a.

Între 10 și 18 (23 și 31) mai — Răspunzînd lui N. I. Podvoiski, care-l ruga să-l sprijine, prin indicații și sfaturi, la întocmirea unei lucrări de statistică, Lenin îi trimite o serie de observații și propuneri.

Mai, 11 (24) — Lenin îi trimite lui A. E. Badaev o telegramă în care arată că e necesar să se aleagă un nou președinte al fracțiunii bolșevice, în urma dezertării de la datorie a lui R. Malinovski, care s-a eliberat cu de la sine putere de împuternicirile de deputat în Duma a IV-a de stat.

Mai, 13 (26) — „Puti Pravdî" publică, în nr. 85, articolele lui Lenin „Despre situația politică" și „Unitatea muncitorilor și «curentele» intelectualilor".

Mai, 14 (27) — În nr. 86 al ziarului „Puti Pravdî" apare articolul lui Lenin „Despre narodnicii de stînga".

www.dacoromanica.ro

Între 18 și 22 mai (31 mai și 4 iunie) — Lenin trimite redacției ziarului „Puti Pravdî" o scrisoare intitulată „În legătură cu chestiunea Peșehonov, Malinovski ș.a.", în care-i urează ziarului noi succese în lupta împotriva lichidatorilor și arată care trebuie să fie poziția redacției față de Plehanov și de ziarul lui, „Edinstvo".

Mai, înainte de 20 (2 iunie) — Într-o scrisoare către A. V. Britman, Lenin se interesează de mijloacele disponibile pentru editarea Organului Central al partidului.

Mai, 22 (iunie, 4) — În nr. 2 al ziarului „Rabocii" apare articolul lui Lenin „Lichidatorii și biografia lui Malinovski".

Mai, înainte de 23 (5 iunie) — Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin arată că e necesar să fie studiată chestiunea delegației care urmează să participe la Congresul de la Viena al Internaționalei a II-a.

Mai, 23 (iunie, 5) — Lenin, într-o scrisoare adresată Inessei Armand, face aprecieri extrem de defavorabile în legătură cu romanul „Porunca strămoșilor" de V. Vinnicenko.

Înainte de 24 mai (6 iunie) — Lenin îi propune, într-o scrisoare, lui M. M. Litvinov să meargă ca delegat la Congresul de la Viena.

Mai, 24 (iunie, 6) — În nr. 3 al ziarului „Rabocii" apare articolul lui Lenin „Despre cele două căi".

Între 24 mai și 8 iunie (6 și 21 iunie) — Lenin trimite o scrisoare redacției publicațiilor Granat, căreia îi cere să-i comunice ce proporții trebuie să aibă articolul său despre Karl Marx și în ce termen trebuie predat.

Mai, 25 (iunie, 7) — În nr. 4 al ziarului „Rabocii" apare articolul lui Lenin „Plehanov, care nu știe ce vrea".

Mai, înainte de 28 (10 iunie) — Lenin scrie, pentru fracțiunea bolșevică din Duma de stat, un proiect de cuvîntare „Cu privire la bugetul Ministerului Agriculturii".

După 29 mai (11 iunie) — Lenin trimite redacției ziarului „Pravda" o scrisoare intitulată „Încă o dată despre plecarea lui Malinovski".

Mai, 30 (iunie, 12) — În nr. 2 al ziarului „Trudovaia Pravda" apare articolul lui Lenin „Despre unitate".

www.dacoromanica.ro

Sfîrșitul lui mai — iunie — Într-o scrisoare adresată lui S. G. Șaumian, Lenin face o serie de observații critice în legătură cu părerile lui despre proiectul de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor, îl roagă să facă „o critică a articolelor mele din «Prosveșcenie»" și să strîngă date despre ziarele social-democrate care apar în Caucaz în limbile gruzină, armeană ș.a., întrucît îi sînt necesare pentru pregătirile în vederea Congresului de la Viena al Internaționalei a II-a.

Mai — Lenin scrie planurile unui articol despre revista „Sovremennik".

Iunie, 1 (14) — Apare nr. 5 al revistei „Prosveșcenie", cu articolele lui Lenin „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare" (urmare), „Graba strică treaba", „Cum este disimulată încălcarea unității de cei ce vorbesc într-una despre unitate" și recenzia cărții lui I. Drozdov „Salariile muncitorilor agricoli din Rusia în legătură cu mișcarea agrară din 1905—1906" și a broșurii lui I. M. Kozminîh-Lanin „Munca suplimentară în fabricile și uzinele din gubernia Moscova".

Iunie, 5 (18) — În nr. 7 al ziarului „Trudovaia Pravda" apare articolul lui Lenin „Lucrurile s-au lămurit. În atenția muncitorilor conștienți".

Între 6 și 20 iunie (19 iunie și 3 iulie) — Lenin scrie o completare la articolul său „Cum au răspuns muncitorii la constituirea Fracțiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Duma de stat" și o trimite editurii „Priboi". Articolul a fost publicat în iulie 1914, în partea a II-a a culegerii „Marxism și lichidatorism".

Între 6 și 26 iunie (19 iunie și 9 iulie) — Lenin face o totalizare a datelor cifrice cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească.

Iunie, 9 (22) — În nr. 7 al ziarului „Rabocii" apar articolele lui Lenin „Despre aventurism" și „Hotărîrile marxiștilor letoni și lichidatorii".

Iunie, 13 și 14 (26 și 27) — În nr. 14 și 15 ale ziarului „Trudovaia Pravda" apare articolul lui Lenin „Clasa muncitoare și presa muncitorească".

www.dacoromanica.ro

Iunie, după 13 (26) — Lenin efectuează un calcul al grupurilor de muncitori și al sumelor bănești subscrise de ele pentru ziarul marxist și pentru cel lichidatorist și face însemnări pe tabelele, în legătură cu această problemă, întocmite de V. A. Tihomirnov.

Înainte de 16 (29) iunie — Lenin îi scrie lui M. K. Vladimirov în legătură cu editarea, la Paris, a programului și statutului partidului.

În numele C.C. al P.M.S.D.R., Lenin îi comunică lui C. Huysmans, secretarul Biroului socialist internațional, că C.C. al P.M.S.D.R. l-a numit pe M. M. Litvinov ca reprezentant al său în B.S.I.

Iunie, înainte de 17 (30) — Într-o scrisoare adresată editurii „Priboi", Lenin cere să i se explice cauzele care fac să întîrzie apariția articolului său „Clasa muncitoare și presa muncitorească".

Iunie, 19 (iulie, 2) — În nr. 19 al ziarului „Trudovaia Pravda" apare articolul lui Lenin „Narodnicismul de stînga și marxismul".

Iunie, 21 (iulie, 4) — Din însărcinarea C.C. al P.M.S.D.R., Lenin trimite scrisori Inessei Armand, lui I. F. Popov, M. F. Vladimirski și A. A. Bekzadian, cărora le propune să facă parte din delegația C.C. al P.M.S.D.R. care urmează să participe la Conferința de la Bruxelles a B.S.I.

Iunie, nu mai devreme de 21 (4 iulie) — Din însărcinarea C.C. al P.M.S.D.R., Lenin aduce la cunoștința Comitetului executiv al B.S.I. că C.C. a adoptat o hotărîre specială care prevede că nu va lua parte la Conferința de la Bruxelles dacă nu va fi invitată, cu drepturi egale cu ale celorlalți participanți, și opoziția poloneză ; roagă să i se comunice ce organizații și persoane au fost invitate la conferință.

Iunie, 22 (iulie, 5) — În „Trudovaia Pravda" nr. 22 apare articolul lui Lenin „Problema agrară în Rusia".

Iunie, 23 (iulie, 6) — Lenin stabilește componența definitivă a delegației C.C. al P.M.S.D.R. care urmează să participe la Conferința de la Bruxelles, convocată de Biroul socialist internațional.

www.dacoromanica.ro

Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin insistă asupra plecării ei la Conferința de la Bruxelles și îi comunică componența delegației.

Iunie, 23—30 (iulie, 6—13) — Lenin întocmește planul și tezele raportului C.C. pentru Conferința de la Bruxelles.

Lenin scrie raportul C.C. al P.M.S.D.R. și instrucțiunile pentru delegația C.C. la Conferința de la Bruxelles.

Iunie, înainte de 24 (iulie, 7) — Lenin îi scrie lui N. V. Kuznețov, rugîndu-l să ajungă la o înțelegere cu M. F. Vladimirski, ca el să ia parte la Conferința de la Bruxelles.

Iunie, 24 (iulie, 7) — În „Trudovaia Pravda" nr. 23 apare articolul lui Lenin „Despre semnificația politică a injuriei (în legătură cu problema unității)".

Înainte de 25 iunie (8 iulie) — Într-o scrisoare adresată lui V. Mițkevici-Kapsukas, Lenin se interesează de istoricul înființării ziarului lituanian „Vilnis" și de orientarea lui.

Înainte de 26 iunie (9 iulie) — Lenin efectuează un calcul al numărului grupurilor de muncitori care au subscris pentru presa bolșevică și pentru cea lichidatoristă și face totalul sumelor strînse prin intermediul fracțiunii bolșevice și al celei menșevice din Dumă, cu începere din octombrie 1913 și pînă la 6 iunie 1914.

Lenin calculează procentul colectelor efectuate de grupurile de muncitori pentru „Pravda".

Iunie, 26 (iulie, 9) — Lenin îi scrie Inessei Armand în legătură cu pregătirile pentru conferința internațională a femeilor.

Într-o altă scrisoare, Lenin o înștiințează pe Inessa Armand că Comitetul Central a aprobat componența delegației P.M.S.D.R. pentru Conferința de la Bruxelles și că a doua zi îi va trimite începutul și sfîrșitul raportului Comitetului Central.

În nr. 25 al ziarului „Trudovaia Pravda" apare articolul lui Lenin „Date obiective cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească".

Lenin trimite Biroului din Rusia al Comitetului Central o scrisoare prin care cere să se strîngă și să i se trimită date cu privire la ziarele bol-

www.dacoromanica.ro

șevice și lichidatoriste care apar în Caucaz cu începere din 1911.

După 26 iunie (9 iulie) — Lenin întocmește o situație cifrică cu privire la tirajul ziarelor pravdiste și al celor lichidatoriste.

Înainte de 27 iunie (10 iulie) — Lenin scrie editurii „Priboi" o scrisoare în legătură cu trimiterea corecturilor la culegerea „Marxism și lichidatorism".

Iunie, 27 (iulie, 10) — Lenin trimite delegației bolșevice la Conferința de la Bruxelles raportul C.C. al P.M.S.D.R., scris de el.

Lenin trimite scrisori lui M. M. Litvinov, Inessei Armand, lui I. F. Popov și M. F. Vladimirski în legătură cu pregătirile pentru Conferința de la Bruxelles.

Între 27 iunie și 3 iulie (10 și 16 iulie) — Lenin face unele completări la raportul C.C. al P.M.S.D.R. pentru Conferința de la Bruxelles.

Iunie, 28 (iulie, 11) — Lenin trimite instrucțiuni delegației C.C. al P.M.S.D.R. la Conferința de la Bruxelles.

În nr. 27 al ziarului „Trudovaia Pravda" apare articolul lui Lenin „Cît de puternic este curentul narodnicist de stînga în rîndurile muncitorilor".

Apare nr. 6 al revistei „Prosveșcenie", cu articolele lui Lenin „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare" (sfîrșit), „Metodele de luptă folosite de intelectualii burghezi împotriva muncitorilor" și „Despre «vperediști» și despre grupul «Vpered»".

Lenin trimite editurii „Priboi" o scrisoare în care aduce mulțumiri pentru trimiterea corecturilor de la sfîrșitul culegerii „Marxism și lichidatorism" și cere să i se trimită neîntîrziat lui I. F. Popov, la Bruxelles, toate colile din culegere care au fost tipărite, precum și colecțiile ziarelor „Pravda" și „Nașa Zarea", articolele lui Bulkin, și ale lui Martov, ca și alte materiale.

Iunie, 29 (iulie, 12) — În nr. 28 al ziarului „Trudovaia Pravda" apare o „Notă «Din partea redacției» la «Apelul către muncitorii ucraineni» al lui Oksen Lola", scrisă de Lenin.

www.dacoromanica.ro

Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin îi face cunoscut că au venit doi muncitori din Petersburg și că în curînd trebuie să sosească și G. I. Petrovski; totodată, subliniază necesitatea imperioasă ca ea să participe la Conferința de la Bruxelles.

Între 29 iunie și 6 iulie (12 și 19 iulie) — Lenin conduce o ședință a Comitetului Central cu niște activiști de partid sosiți din Rusia, la care sînt discutate probleme ce privesc activitatea fracțiunii din Dumă și pregătirea congresului partidului.

Iunie, 30 (iulie, 13) — Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin arată care trebuie să fie tactica delegației bolșevice la Conferința de la Bruxelles, îi atrage atenția că e necesar să li se explice membrilor B.S.I. particularitățile și greutățile activității P.M.S.D.R. în condițiile ilegalității, îi dă indicații în sensul că trebuie folosite hotărîrile partidului în lupta împotriva lichidatorilor și a Comitetului executiv al B.S.I. și îi comunică: „Mîine voi trimite sfîrșitul raportului".

Iunie, 30—iulie, 1 (iulie, 13—14) — Lenin trimite Inessei Armand și lui I. F. Popov ziare și alte materiale necesare pregătirii pentru Conferința de la Bruxelles.

Iulie, 2 (15) — În nr. 30 al ziarului „Trudovaia Pravda" apare articolul lui Lenin „Claritate înainte de toate! (În legătură cu problema unității)".

Iulie, 2 și 3 (15 și 16) — În nr. 30 și 31 ale ziarului „Trudovaia Pravda" apare articolul lui Lenin „Cu privire la rezultatele obținute de ziua presei muncitorești. Dinarea de seamă a ziarului «Puti Pravdî»".

Nu mai tîrziu de 3 (16) iulie — Lenin o informează, într-o scrisoare, pe Inessa Armand asupra ședinței Comitetului Central cu unii activiști de partid, care avea loc la Poronino, și o roagă ca, după terminarea lucrărilor Conferinței de la Bruxelles, să-i comunice telegrafic amănunte în legătură cu rezultatele la care s-a ajuns.

Iulie, 3—5 (16—18) — De la Poronino (Galiția), unde se află, Lenin îndrumează activitatea delegației bolșevice la Conferința de la Bruxelles.

www.dacoromanica.ro

Iulie, 4 sau 5 (17 sau 18) — Lenin trimite delegației C.C. al P.M.S.D.R. la Conferința de la Bruxelles o telegramă în care arată că e necesar să se depună, în numele a trei delegații, o declarație cu privire la esența lichidatorismului.

Iulie, înainte de 5 (18) — Lenin trimite din Poronino o telegramă Comitetului executiv al B.S.I., căruia îi face cunoscut că a trimis pe adresa lui materialele în legătură cu călătoria întreprinsă de E. Vandervelde la Petersburg. Telegrama a fost expediată cu scopul de a demasca zvonul calomnios, răspîndit de conducătorii Internaționalei a II-a, că Lenin se află la Bruxelles, dar nu ia parte la Conferința convocată de B.S.I. Lenin a trimis o copie de pe această telegramă delegației C.C. al P.M.S.D.R. la Conferință.

Iulie, 5 (18) — Apare culegerea „Marxism și lichidatorism" (partea a II-a), pregătită de Lenin.

Iulie, 5 sau 6 (18 sau 19) — Lenin scrie proiectul unei hotărîri a C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la atitudinea ce trebuie adoptată față de opoziția poloneză și al unei hotărîri prin care se aduc mulțumiri delegației Comitetului Central la Conferința de la Bruxelles. Ambele proiecte au fost adoptate de C.C. al P.M.S.D.R.

Iulie, mai tîrziu de 5 (18) — Lenin îi trimite lui V. M. Kasparov, la Berlin, o scrisoare în care îl roagă să-l informeze asupra modului cum se desfășoară evenimentele revoluționare în Rusia. Lenin face mențiunea : „rezoluție definitiv adoptată" pe un exemplar dactilografiat al rezoluției Conferinței de la Bruxelles și introduce în acest exemplar textul care a fost omis.

Lenin scrie o notă de ziar : „Opoziția poloneză la Conferința de la Bruxelles".

Lenin îi trimite lui G. L. Șklovski o scrisoare în care-l informează despre rezultatele Conferinței de la Bruxelles ; îl roagă să-i răspundă amănunțit dacă se pregătește pentru Congresul de la Viena ; totodată se interesează de sănătatea lui F. N. Samoilov.

www.dacoromanica.ro

Între 5 și 17 (18 și 30) iulie — Lenin trimite două scrisori și o carte poștală lui I. E. Herman, un social-democrat leton, în legătură cu atitudinea social-democrației letone față de P.M.S.D.R.; remarcă cu satisfacție acțiunile întreprinse în 1914 de letoni și de Comitetul lor Central împotriva lichidatorilor, dar își exprimă îndoiala în ce privește posibilitatea unei unificări complete între Social-democrația din Ținutul leton și partidul bolșevicilor și insistă asupra necesității de a ajunge mai întîi la o clarificare într-o problemă principială: dacă Social-democrația din Ținutul leton poate să meargă împreună cu P.M.S.D.R. împotriva lichidatorismului, naționalismului și separatismului Bundului.

Iulie, 6 (19) — Într-o scrisoare către Inessa Armand, Lenin demască atitudinea adoptată de conducătorii Internaționalei a II-a la Conferința de la Bruxelles.

Într-o altă scrisoare, Lenin îi comunică Inessei Armand că a primit darea de seamă asupra Conferinței de la Bruxelles scrisă de M. F. Vladimirski; adresează mulțumiri delegației pentru activitatea minunată desfășurată de ea la această conferință; scrie că congresul ordinar al partidului va avea loc între 20 și 25 august și că la lucrările lui urmează să ia parte și Inessa Armand, ca delegat.

Iulie, 7 (20) — Într-o scrisoare către Inessa Armand, Lenin se ocupă de atitudinea adoptată de opoziția poloneză la Conferința de la Bruxelles; dă indicații cu privire la măsurile ce trebuie luate în vederea primirii mandatelor pentru Congresul de la Viena și o roagă să menționeze pe manuscris care pasaje din raportul C.C. al P.M.S.D.R. au fost citite de ea la Conferința de la Bruxelles și care au fost sărite.

Iulie, după 7 (20) — Lenin scrie articolul „Opoziția social-democrată poloneză la răspîntie".

Iulie, înainte de 8 (21) — Lenin adresează o scrisoare lui I. F. Popov în legătură cu informațiile trimise de el cu privire la modul cum s-au desfășurat lucrările Conferinței de la Bruxelles.

www.dacoromanica.ro

Iulie, 8 (21) În „Leipziger Volkszeitung" nr. 165 apare răspunsul lui Lenin la un articol publicat de acest ziar. Într-o scrisoare către redacția publicațiilor Granat, Lenin scrie că, din cauza unor împrejurări neprevăzute, este nevoit să întrerupă articolul „Karl Marx", pe care-l începuse, și o roagă să găsească un alt autor.

Iulie, 11 (24) Într-o scrisoare adresată Inessei Armand, Lenin se declară de acord cu refuzul delegației C.C. al P.M.S.D.R. de a vota rezoluția propusă de Kautsky la Conferința de la Bruxelles ; îi face cunoscut că se pregătește să discute cu social-democratul leton Zvirbul-Putnis, care a venit la Poronino, chestiunea participării letonilor la congresul partidului și o sfătuiește să-l informeze pe K. Kautsky despre atitudinea lichidatorilor.

Iulie, 12 (25) Lenin îi scrie Inessei Armand în legătură cu apropiata revoluție din Rusia și cu războiul dintre Austria și Serbia.

Lenin scrie o scrisoare în care îl roagă pe un social-democrat suedez să-i dea o adresă conspirativă sigură pentru legătura cu Petersburgul.

Iulie, 13 (26) Într-o scrisoare către I. Rudis-Ghipslis, Lenin vorbește despre discuția pe care a avut-o cu Zvirbul-Putnis, un social-democrat leton, în legătură cu situația din Social-democrația din Ținutul leton ; îl întreabă care este poziția social-democraților letoni în problema națională și-l roagă să-i comunice care este atitudinea muncitorilor letoni față de stabilirea unei mai strînse legături cu C.C. al P.M.S.D.R.

Iulie, 15 (28) Într-o scrisoare către redacția publicațiilor Granat, Lenin se declară de acord să termine articolul „Karl Marx", care urmează să apară în Dicționarul enciclopedic.

Între 15 și 18 (28 și 31) iulie Lenin schițează conținutul numărului următor al ziarului „Soțial-Demokrat", scrie planurile pentru articolul de fond „Revoluția și războiul" și se ocupă de chestiunile tehnice ale editării.

Iulie, 18 (31) Într-o scrisoare adresată lui G. L. Șklovski, Lenin îi face cunoscut că congresul internațional se va

www.dacoromanica.ro

muta la Paris, unde se va deschide la 9 august; îi scrie despre componența delegației și arată că e necesar ca și F. N. Samoilov să vină la congres; face rugămintea de a i se crea lui Samoilov, care este bolnav, astfel de condiții, încît să-și poată continua tratamentul și la Paris.

A doua jumătate a lunii iulie

Lenin, într-o scrisoare, i se adresează lui V. M. Kasparov cu rugămintea de a întocmi și a-i trimite o colecție de articole decupate din ziarul „Vorwärts" în legătură cu mișcarea muncitorească din Petersburg.

www.dacoromanica.ro

CUPRINS

Prefață VII

1914

DESTRĂMAREA BLOCULUI „DIN AUGUST" . . . 1—4

CAPITALISMUL ȘI PRESA . . . . . 5—8

UN BURGHEZ RADICAL DESPRE MUNCITORII RUȘI 9—13

ÎNVĂȚĂMINTE POLITICE . . . . . 14—16

*PROIECT DE LEGE CU PRIVIRE LA EGALITATEA ÎN DREPTURI A NAȚIUNILOR . . . . . 17—19

Proiect de lege pentru înlăturarea tuturor îngrădirilor drepturilor evreilor și, în genere, a tuturor îngrădirilor legate de originea sau de apartenența la o naționalitate, oricare ar fi ea 18

SALARIILE MUNCITORILOR AGRICOLI . . . 20—22

MUNCITORII LETONI DESPRE SCIZIUNEA DIN FRACȚIUNEA SOCIAL-DEMOCRATĂ DIN DUMĂ 23—28

DEMASCAREA FICȚIUNII BLOCULUI „DIN AUGUST" . . . . . 29—32

* Cu asterisc sînt notate titlurile date de Institutul de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

www.dacoromanica.ro

ÎNCĂ O NIMICIRE A SOCIALISMULUI . . . . 33—57

I 36

II 37

III 40

IV 43

V 45

VI 47

VII 50

VIII 53

IX 54

X 56

*REZOLUȚIA C.C. AL P.M.S.D.R. CU PRIVIRE LA ÎNFIINȚAREA UNEI SECȚII ORGANIZATORICE A COMITETULUI CENTRAL PENTRU CONDUCEREA ACTIVITĂȚII ILEGALE 58

DESPRE FORMELE MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI *(Lock-outul și tactica marxistă)* . . . . . 59—62

NARODNICII DE STÎNGA CAUTĂ SĂ ÎNFRUMUSEȚEZE BURGHEZIA . . . . . 63—67

CU PRIVIRE LA POLITICA NAȚIONALĂ . . . . 68—76

CRIZA CONSTITUȚIONALĂ DIN ANGLIA . . . 77—80

UNITATE . . . . . 81—84

CE SPUN MARXIȘTII ORGANIZAȚI DESPRE INTERVENȚIA BIROULUI INTERNAȚIONAL . . . . 85—88

EGALITATEA ÎN DREPTURI A NAȚIUNILOR . . 89—91

LICHIDATORII ȘI MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ LETONĂ . . . . . 92—95

SISTEMUL IOBĂGIST LA SATE . . . . . 96—98

DIN TRECUTUL PRESEI MUNCITOREȘTI DIN RUSIA 99—108

www.dacoromanica.ro

SARCINILE NOASTRE . . . . . 109—112

CE NU TREBUIE SĂ IMITĂM DIN MIŞCAREA MUNCITOREASCĂ GERMANĂ . . . . . 113—117

*RECENZIE. *N. A. Rubakin. Printre cărţi*, vol. II (editura „Nauka"). Moscova, 1913. Preţul 4 ruble (ed. a II-a) . . . . . 118—121

O DEFINIŢIE A LICHIDATORISMULUI . . . . 122—124

*ÎNCHEIERE LA CULEGEREA „MARXISM ŞI LICHIDATORISM" . . . . . 125—134

ÎNCĂ O DATĂ DESPRE CRIZA POLITICĂ . . . 135—137

LUPTA IDEOLOGICĂ ÎN MIŞCAREA MUNCITOREASCĂ . . . . . 138—141

PROIECT DE LEGE CU PRIVIRE LA EGALITATEA ÎN DREPTURI A NAŢIUNILOR ŞI LA APĂRAREA DREPTURILOR MINORITĂŢILOR NAŢIONALE . . . 142—144

„VECINI DE MOŞIE" . . . . . 145—146

NARODNICII ŞI „VIOLENŢA FRACŢIONISTĂ" . . 147—150

PERVERTIREA MUNCITORILOR PRINTR-UN NAŢIONALISM RAFINAT . . . . . 151—154

DESPRE SITUAŢIA POLITICĂ . . . . . 155—157

UNITATEA MUNCITORILOR ŞI „CURENTELE" INTELECTUALILOR . . . . . 158—161

DESPRE NARODNICII DE STÎNGA . . . . . 162—166

LICHIDATORII ŞI BIOGRAFIA LUI MALINOVSKI . . 167—170

DESPRE CELE DOUĂ CĂI . . . . . 171—174

PLEHANOV, CARE NU ŞTIE CE VREA . . . . 175—179

CU PRIVIRE LA BUGETUL MINISTERULUI AGRICULTURII . . . . . 180—186

DESPRE UNITATE . . . . . 187—189

GRABA STRICĂ TREABA . . . . . 190—193

www.dacoromanica.ro

CUM ESTE DISIMULATĂ ÎNCĂLCAREA UNITĂȚII DE CEI CE VORBESC ÎNTR-UNA DESPRE UNITATE 195—220

I. Despre „fracționism" 198

II. Despre sciziune 203

III. Despre destrămarea Blocului din august . . . 208

IV. Sfaturile date de un împăciuitorist „grupului celor șapte" 211

V. Concepțiile lichidatoriste ale lui Troțki . . . 215

*RECENZIE. *I. Drozdov. Salariile muncitorilor agricoli din Rusia în legătură cu mișcarea agrară din 1905—1906.* Petersburg. (Editura „M. I. Semenov".) 1914. 68 pag. Prețul 50 de copeici . . . . . 221—224

*RECENZIE. *I. M. Kozminîh-Lanin. Munca suplimentară în fabricile și uzinele din gubernia Moscova.* 225—228

LUCRURILE S-AU LĂMURIT. *În atenția muncitorilor conștienți* . . . . . 229—234

1. Programul și problema națională 230

2. Rezoluția din 1908 231

3. Rezoluția din 1910 232

4. „Curentele" 233

DESPRE AVENTURISM . . . . . 235—239

HOTĂRÎRILE MARXIȘTILOR LETONI ȘI LICHIDATORII . . . . . 240—242

CLASA MUNCITOARE ȘI PRESA MUNCITOREASCĂ . 243—252

NARODNICISMUL DE STÎNGA ȘI MARXISMUL . . 253—256

PROBLEMA AGRARĂ ÎN RUSIA . . . . . 257—259

DESPRE SEMNIFICAȚIA POLITICĂ A INJURIEI *(În legătură cu problema unității)* . . . . . 260—263

DATE OBIECTIVE CU PRIVIRE LA FORȚA DIFERITELOR CURENTE DIN MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ 264—270

www.dacoromanica.ro

CÎT DE PUTERNIC ESTE CURENTUL NARODNICIST DE STÎNGA ÎN RÎNDURILE MUNCITORILOR . . 271—275

DESPRE DREPTUL NAŢIUNILOR LA AUTODETERMINARE . . . . . 277—345

1. Ce este autodeterminarea naţiunilor ? . . . 279
2. Modul concret-istoric de a pune problema . . 285
3. Particularităţile concrete ale problemei naţionale în Rusia şi transformarea ei burghezo-democratică 289
4. „Practicismul" în problema naţională . . . 294
5. Burghezia liberală şi oportuniştii socialişti în problema naţională 301
6. Despărţirea Norvegiei de Suedia 312
7. Rezoluţia Congresului internaţional de la Londra din 1896 318
8. Utopistul Karl Marx şi practica Rosa Luxemburg 323
9. Programul din 1903 şi lichidatorii lui . . . 331
10. Încheiere 341

METODELE DE LUPTĂ FOLOSITE DE INTELECTUALII BURGHEZI ÎMPOTRIVA MUNCITORILOR . . . 346—381

1. Alianţa dintre lichidatori şi narodnici împotriva muncitorilor 347
2. Cum apără liberalii „unitatea" dintre muncitori şi lichidatori 355
3. De ce au înfierat organizaţiile muncitoreşti în mod public pe lichidatori ca pe nişte calomniatori ? 366

DESPRE „VPEREDIŞTI" ŞI DESPRE GRUPUL „VPERED" . . . . . 382—389

*NOTA „DIN PARTEA REDACŢIEI" LA „APELUL CĂTRE MUNCITORII UCRAINENI" AL LUI OKSEN LOLA 390

www.dacoromanica.ro

*RAPORTUL C.C. AL P.M.S.D.R. ŞI INSTRUCŢIUNILE PENTRU DELEGAŢIA C.C. LA CONFERINŢA DE LA BRUXELLES . . . . . 391—439

I. 394

II. 401

III. 413

IV. 416

Anexă. INSTRUCŢIUNI 430

I. Însemnări privées 430

II. Însemnări privées 431

III. Nu pentru raport 432

IV. 435

CUM AU RĂSPUNS MUNCITORII LA CONSTITUIREA FRACŢIUNII MUNCITOREŞTI SOCIAL-DEMOCRATE DIN RUSIA ÎN DUMA DE STAT . . . . . 440—449

Ce ne arată experienţa primelor trei luni de activitate a celor două fracţiuni? 445

CLARITATE ÎNAINTE DE TOATE! *(În legătură cu problema unităţii)* . . . . . 450—453

1. Despre nişte oameni cu două păreri 450

CU PRIVIRE LA REZULTATELE OBŢINUTE DE ZIUA PRESEI MUNCITOREŞTI. *Din relatarea apărută în ziarul „Puti Pravdî"* . . . . . 454—462

Petersburg 460

*O HOTĂRÎRE A C.C. AL P.M.S.D.R. 463

OPOZIŢIA POLONEZĂ LA CONFERINŢA DE LA BRUXELLES 464

OPOZIŢIA SOCIAL-DEMOCRATĂ POLONEZĂ LA RĂSPÎNTIE . . . . . 465—466

*RĂSPUNS LA UN ARTICOL DIN „LEIPZIGER VOLKSZEITUNG" . . . . . 467—468

www.dacoromanica.ro

MATERIALE PREGĂTITOARE

*PLANURILE ARTICOLULUI „DESPRE DREPTUL NAȚIUNILOR LA AUTODETERMINARE“ . . . . 471—476

1. 471

2. 472

3. 473

4. 474

5. 475

*PLANUL ȘI CONSPECTUL RAPORTULUI C.C. AL P.M.S.D.R. PENTRU CONGRESUL DE LA VIENA AL INTERNAȚIONALEI A II-A . . . . . 477—480

*PLANURILE ARTICOLULUI DESPRE REVISTA „SOVREMENNIK“ . . . . . 481—483

1. 481

2. 482

*PLANUL ȘI TEZELE RAPORTULUI C.C. AL P.M.S.D.R. PENTRU CONFERINȚA DE LA BRUXELLES . . 484—485

*PLANURILE ARTICOLULUI „REVOLUȚIA ȘI RĂZBOIUL“ . . . . . 486—487

1. 486

2. 487

Lista lucrărilor lui V. I. Lenin care n-au fost găsite pînă în prezent *(Martie-iulie 1914)* . . . . . 491—499

Lista publicațiilor la a căror redactare a participat V. I. Lenin 500

Listă de lucrări care s-ar putea să fie ale lui V. I. Lenin 501

Adnotări . . . . . 502—570

Indice de lucrări și izvoare citate sau menționate de V. I. Lenin . . . . . 571—604

Indice de nume . . . . . 605—659

Date din viața și activitatea lui V. I. Lenin . . . . 660—676

www.dacoromanica.ro

ILUSTRAȚII

Portretul lui V. I. Lenin. — 1914 . . . . . XXVI—1

O pagină din manuscrisul lui V. I. Lenin cu schița tabelului pentru articolul : „Date obiective cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească". — Iunie 1914 . 268—269

Manuscrisul lui V. I. Lenin cu planul și tezele raportului C.C. al P.M.S.D.R. prezentat la Conferința de la Bruxelles. — Iunie 1914 395

www.dacoromanica.ro

Dat la cules 06.03.1964. Bun de tipar 11.04.1964. Apărut 1964. Hîrtie velină de 63 g/m², 540×840/16. Coli editoriale 43,17. Coli de tipar 44,50. Planșe 2 colorate. A.T. 3169/1964. C.Z. pentru biblioteci 3C23=R

Tiparul executat sub comanda nr. 5768/40171 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — R.P.R.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro